فهرست نسخ خطّی

کتابخانهٔ ملّی جمهوری اسلامی ایران

تحقیق و تدوین

حبیب الله عظیمی

جلد سیزدهم - کتب عربی

از شمارهٔ ۲۶۰۱ تا ۲۹۰۰

A CATALOGUE OF THE MANUSCRIPTS

In The National Library of Iran

By

HABIB-ALLAH AZIMI

Vol. 13

ARABIC MANUSCRIPTS

Nos. 2601-2900

National Library of the Islamic Republic of Iran

1996

A CATALOGUE OF THE MANUSCRIPTS

In The National Library of Iran

By

HABIB-ALLAH AZIMI

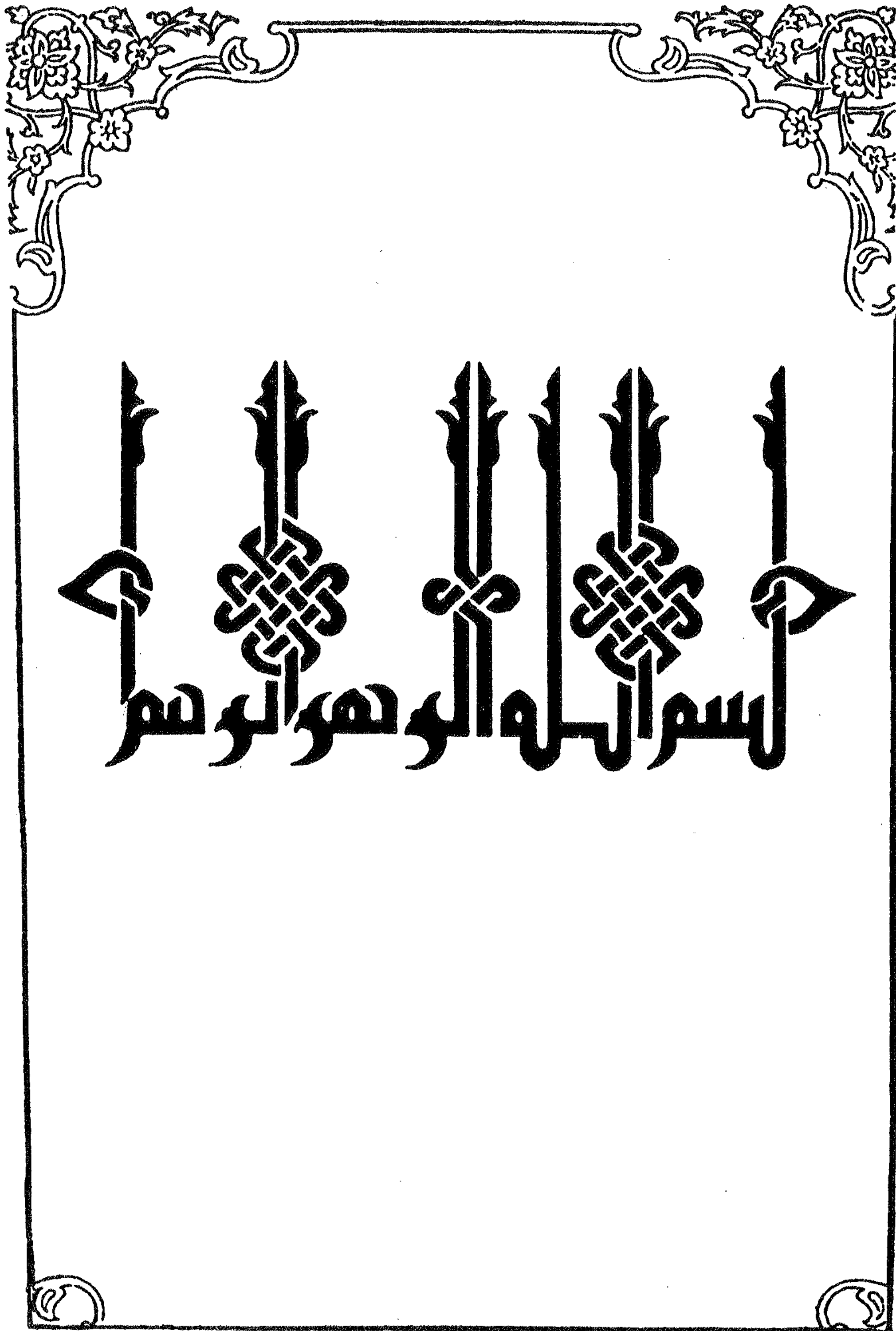
Vol. 13

ARABIC MANUSCRIPTS

Nos. 2601-2900

National Library of the Islamic Republic of Iran

1996

بسم الله الرحمن الرحيم

فهرست نسخ خطی

کتابخانهٔ ملّی جمهوری اسلامی ایران

جلد سیزدهم ـ کتب عربی

از شماره ۲۶۰۱ ـ ۲۹۰۰

تحقیق و تدوین

حبیب‌الله عظیمی

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

۱۳۷۵

فهرستنویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

کتابخانه ملی ایران.
فهرست نسخ خطی کتابخانه ملی ایران/ فراهم‌آورنده عبدالله انوار.ــ تهران: کتابخانه ملی ایران، ۱۳۶۵ـ
ج.
بها: ۱۰۰۰ ریال (ج.۱)؛ بهای هر جلد متفاوت.
کتابخانه ملی ایران از سال ۱۳۶۹ به کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران تغییر نام داده است.
ص.ع. به انگلیسی: National Library of Iran. A Catalogue of the Manuscripts in the National Library of Iran.
چاپ اول این کتاب در سال ۱۳۴۳ ـ تحت عنوان «فهرست نسخ خطی کتابخانه ملی» توسط وزارت فرهنگ و هنر منتشر شده است.
مندرجات: ج.۱ ـ ۱۰/ فراهم آورنده عبدالله انوار.ــ ج.۱۱/ فراهم‌آورنده علینقی منزوی.ــ ج.۱۲ ـ ۱۳/ فراهم‌آورنده حبیب‌الله عظیمی.ــ
۱. نسخه‌های خطی فارسی ـ فهرستها. ۲. نسخه‌های خطی عربی ـ فهرستها. ۳. نسخه‌های خطی ـ ایران ـ تهران ـ فهرستها. الف. انوار، عبدالله، ۱۳۰۳ـ ، گردآورنده. ب. منزوی، علینقی، ۱۳۰۲ـ ، گردآورنده. ج. عظیمی، حبیب‌الله، ۱۳۴۱ـ ، گردآورنده. د. عنوان.
Z۶۶۲۱/م۷ف۹ ۰۱۱/۳۱
۱۱ـ۶۵م*

نام کتاب: فهرست نسخ خطی کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران (جلد سیزدهم)
فراهم‌آورنده: حبیب‌الله عظیمی
ناشر: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
چاپ: اول
لیتوگرافی: غدیر
چاپخانه و صحافی: غدیر
تاریخ انتشار: ۱۳۷۵
قیمت: ۸۵۰۰ ریال (جلد شومیز)
این کتاب با استفاده از تسهیلات حمایتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتشر شده است.

تهـران، خیابـان انقـلاب اسـلامی، چهـار راه فلسطین، ساختمـان بنیـاد فجر، طبقه سوم، تلفن: ۶۴۶۲۰۴۰؛ فاکس: ۶۴۶۹۸۵۶

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیمِ

پیشگفتار

الحمدالله رب العالمین والصلوة والسلام علی سیدنا محمد و آله اجمعین الطّیبین الطاهرین، والعاقبة للمتقین

حمد و ستایش خداوند را که مبدأ هستی است و سرچشمهٔ کمال و علم است و بخشایندهٔ نعمتهای بیکران بر انسانها. خداوند سبحان را سپاس گوئیم بر نعمتهای عام و خاصی که همیشه آن را بر ما بندگان ارزانی داشته است. و خداوند فیاض را شکرگزارم بر اینکه توفیق داد تا حقیر، قدم هرچند کوتاه دیگری را در عرصهٔ تحقیق و پژوهش برداشته، و در این مرحله از حَرکت و تلاش مجلّد دیگری از فهرست نسخ خطی کتابخانه ملی را تقدیم دانش‌پژوهان و محققان کند.

امید است خداوند منان، توفیقات بیشتری را در تدوین مجلدات دیگر از همین فهرست به حقیر عنایت فرماید.

شیوهٔ نگارش و ویژگی این فهرست

در کتاب حاضر، ۳۰۰ نسخهٔ خطی عربی مشتمل بر حدود ۵۰۰ عنوان کتاب، شناسایی و معرفی شده است که از آن میان حدود ۴۰ عنوان فارسی است.

اگرچه شیوهٔ کلی این فهرست نیز همانند همان شیوهٔ مجلد ۱۲ از فهرست نسخ خطی کتابخانه ملی است، امّا به لحاظ هماهنگی بیشتر بین فهرستهای نسخ خطی و رسیدن به یک الگو و شیوهٔ تقریباً همسان در تدوین فهرستهای نسخ خطی، دو ویژگی زیر بدین فهرست اضافه شد.

۱ـ انتخاب موضوعات از سر عنوانهای موضوعی فارسی

۲ـ مستندسازی اسامی با فهرست مستند مشاهیر و مؤلفان

امّا رعایت این دو ویژگی در فهرست نسخ خطی، شاید درنگاهِ آغازین دو اشکال زیر را به دنبال داشته باشد که در رفع هریک از آنها تلاش شده است.

نخست آنکه ـ برخی از موضوعاتِ تنظیم شده در سرعنوانهای موضوعی فارسی، چندان متناسب با نسخه‌های خطی نیست؛ مثلاً در موضوعاتی همچون «پزشکی اسلامی ـ متون قدیمی» و «فلسفه اسلامی ـ متون قدیمی» بکار بردن اصطلاح «متون قدیمی» در نسخه‌های خطی ـ که همهٔ آن متون قدیمی است ـ چندان مناسب نیست.

در چنین مواردی از واژه‌های مناسب‌تری استفاده شده به گونه‌ای که با آن اصطلاح نیز ناسازی نداشته باشد. مثلاً قرن تألیف هر کتاب جایگزین«متون قدیمی» شده، و موضوعاتی همچون «پزشکی اسلامی ـ قرن ۷» و «فلسفه اسلامی ـ قرن ۱۱» را مطرح نموده است.

دوم آنکه ـ در مواردی نام مُستنَد شدهٔ مؤلف، همان نام مشهورتر ایشان نبوده؛ و به عبارت دیگر، مؤلف به نام دیگری بجز آن نامِ مُستنَد اشتهار دارد. که در چنین مواردی بازیابی نام مؤلف در نمایهٔ پایانی کتاب منوط به پیدا کردن آن نام می‌باشد و این خود، بازیابی نام را برای برخی ازمراجعه کنندگان مشکل می‌کند.

برای برطرف شدن این اشکال، سعی شده است در نمایه‌های پایانی کتاب، دیگر نامهای مشهور هر مؤلف نیزدر نمایه آورده شود؛ و به جهت جلوگیری از تکرار در چنین مواردی، آن نام به نام مُستند ارجاع داده شده است.

همچنین این اشکال دوم در خصوص موضوعات نیز به همین شیوهٔ ارجاع دادن

موضوعات دیگر به موضوعات مطابق با سرعنوانهای موضوعی برطرف شده است.

امید است بهره‌گیری از شیوهٔ گفته شده، مراجعه و استفادهٔ از این کتاب را سهل و آسان کرده باشد.

منابع و نشانه‌های اختصاری آن

در پایانِ کتابشناسی هر عنوان، سعی شده تا تعدادی از منابع مختلف، در ارتباط با آن کتاب ذکر گردد.

۱ـ منابع کتابشناسی و اعلام مؤلفین همچون: الذریعة، اعیان‌الشیعة، کشف‌الظنون، روضات‌الجنات، اعلام زرکلی، طبقات اعلام‌الشیعة، معجم‌المؤلفین و...

۲ـ فهرستهای دیگرِ نسخ خطی، به جهت اشاره بر موجود بودن نسخه‌های دیگر از همان کتاب در برخیِ از دیگر مخازن نسخ خطی و یا احتمالاً کمیاب بودن آن نسخه.

۳ـ منابعی که در آن چاپ نسخه‌هایی از کتاب مورد فهرست را ذکر نموده‌اند همچون فهرست کتب چاپی مشار، معجم المطبوعات العربیة، اکتفاء القنوع و...

در این بخش از فهرست، هر کدام از نشانه‌های اختصاری زیر گویای عبارت مقابل آن است:

ف: فهرست

ف ملی: فهرست نسخ خطی کتابخانه ملی

ف مرعشی: فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه عمومی آیت‌اللّٰه مرعشی نجفی

ف مجلس: فهرست کتابخانه مجلس شورای ملی

ف آستان مقدس: فهرست کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی

ف مشار: فهرست کتابهای چاپی خانبابا مشار

(شماره / شماره): (شمارهٔ جلد / شمارهٔ صفحه)

تشکر و سپاس

برخود لازم می‌دانم از سروران و عزیزانِ همکاری که در تدوین این کتاب همکاری صمیمانه و ویژه‌ای داشته‌اند، تشکر کنم.

۱ـ جناب آقای خسروی، معاونت محترم خدمات فنی و عمومی کتابخانه ملی که اهتمام خاصی در سرعت بخشیدن به تدوین فهرستهای نسخ خطی و یکسان نمودن شیوهٔ کلّی آن داشته‌اند و با جدّیت و دلسوزی تمام، تحقیق و تدوین این کتاب را مورد حمایت قرار داده‌اند.

۲ـ سرکار خانم بابک فرد، مسئول بخش خطی کتابخانه ملی، که در تمامی مراحل تحقیق این کتاب با صمیمیت تمام، نسخه‌های مورد نیاز را در دسترس نگارنده قرار داده و همیشه از راهنمائیهای فاضلانهٔ ایشان برخوردار بوده‌ام.

۳ـ آقای احمد جزینی که حروف‌چینی کتاب را بعهده داشته و با صبر و حوصلهٔ خاصی در مراحل مختلف حروف‌چینی وتصحیح، تلاش نمودند تا تدوین کتاب به شکل متناسب با مطالب آن انجام پذیرد.

۴ـاز دیگر همکاران بخش خطی همچون خانم چیذری و مسئولین و همکاران بخش انتشارات کتابخانه ملی که هریک به نحوی در مراحل تدوین و چاپِ کتـاب، همکـاری دوستانه‌ای داشته‌اند کمال تشکر را دارم.

حبیب‌الله عظیمی

۱۳ خرداد ماه ۱۳۷۵

مطابق با

۱۵ محرم الحرام ۱۴۱۷ ق.

۲۶۰۱/ع

مجموعه

۲۶۰۱/۱ـ السعدیة «۱ـ۳۶پ» **(کلام شیعه امامیه/ فقه جعفری، عربی)**

از: علاّمه حلّی، حسن‌بن یوسف (ـ ۷۲۶ ق.)

علاّمه حلّی، اصول اعتقادی و مسائل فقهی مورد نیاز مکلفین را به اختصـار ـ در ۵ مقدمه و چند مسئله و مبحث ـ مرتب و آن را در رسالهٔ حاضر بنام سعدالدیـن مـحمد ساوجی وزیر خدابنده نگاشته است. ابتدای کتاب در نسخه افتادگی دارد.

الذریعه (۱۲/۱۸۳)، ف مجلس (۱۲/۱۶)، ف مرعشی (۲/۵۶)، ف آستان قدس: ص ۳۰۸.

آغاز کتاب: «الحمدلله المتفضل بجعل‌الانبیاء واسطة بینه و بین عباده المنعم بارداف الاوصیاء».

آغاز نسخه افتاده: «والله تعالی لایصدرعنه القبیح، علی ما تقدم و ثالثها قوله تعالی کل ذلک کان...»

انجام: «وصلة الاخوان بعشرین و صلةالرحم بـاربعة و عشـرین. ولیکـن هـذا آخـر الرسالة فان الاخبار فی‌ذلک اکثر من ان تحصی».

۲۶۰۱/۲ـ صحیفة الرضا «۳۷پ ـ ۶۶» **(احادیث شیعه، عربی)**

منسوب به: امام علی‌بن موسی‌الرضا(ع)

رساله‌ای است مشتمل بر حدود ۲۴۰ حدیث به روایت از امام رضا(عـلیه‌السـلام).

احادیث رساله در نسخه‌های مختلف، با اسانید متعددی از امام رضا(ع) نقل شده و سلسلهٔ سند در همهٔ آنان به ابوالقاسم عبدالله بن احمدبن عامر طائی و پدر ایشان احمدبن عامر منتهی و ایشان احادیث مذکور را به سال ۱۹۴(ه.ق.) از امام رضا(ع) روایت کرده است.

نسخهٔ حاضر به اسناد ثقةالاسلام ابوعلی فضل‌بن حسن طبرسی (م ۵۴۸) بوده که احادیث آن را به سال ۵۲۹ املاکرده و با ۴ واسطه از ابوالقاسم عبدالله بن احمدبن عامر طائی و پدر ایشان روایت نموده است.

الذریعه (۱۵/۱۷)، روضات‌الجنات (۵/۳۵۹)، ف عربی مشار: ۵۸۷.

آغاز: «بسمله، اخبرناالشیخ الامام الراشد امین‌الدین ثقة الاسلام امین‌الرؤسا ابوعلی الفضل بن الحسن طبرسی... قال اخبرنا الشیخ الامام السید الزاهد ابوالفتح عبدالله.... قال رسول یقول الله عزوجل: لااله الاالله حصنی فمن دخل حصنی امن من عذابی»

انجام: «ماخلاقاتل الحسین‌بن علی فانی انتقم‌له من قاتله».

۲۶۰۱/۳ـ الخلل فی‌الصلاة(رسالة فی‌السهووالشک فی‌الصلاة)

«۶۸پ -۹۵پ» (فقه جعفری، عربی)

منسوب به: محقّق کرکی، علی‌بن حسین‌بن عبدالعالی (-۹۴۰ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۵۳۸/ع همین فهرست.

۲۶۰۱/۴ـ الالفیة «۹۶پ - ۱۱۷» (فقه جعفری، عربی)

از: شهید اول، محمدبن مکی (-۷۸۶ ق.)

رجوع شود: بشمارهٔ ۲۴۲۱/ع همین فهرست.

۲۶۰۱/۵ـ المسالک الجامعیة فی شرح‌الرسالة الالفیة «۱۱۸-۲۶۰»

(فقه جعفری، عربی)

از: ابن‌ابی‌جمهور، محمدبن زین‌الدین علی (-۹۰۱ ق.)

زمان تألیف: ۸۹۵ ه.ق.

مؤلف، بنا به درخواست عده‌ای از شاگردان خود ـ که در مقام تفحص و بررسی واجبات نماز از طریق استدلال بوده‌اند ـ رساله «الالفیة» شهید اول را دوبار مورد شرح قرار داده است.

کتاب حاضر، شرح اول ایشان بر «الالفیة»بوده که آن را به زمان اعتکاف در مسجد کوفه شروع و در نجف اشرف بسال ۸۹۵ به اتمام رسانیده است. پایان کتاب در نسخه حاضر یک یا دو برگ افتادگی دارد.

شرح دوم مؤلف بر الالفیة، «ذوالتحفة الحسینیة فی شرح الرسالة الالفیة » نام دارد.

الذریعه (۲۰/۳۷۹)، ف مرعشی (۶/۲۴۵)، ف مجلس (۱۰/۱۰۳۳)، ف آستان قدس: ص ۵۱۵، ف عربی مشار: ص ۸۳۹.

آغاز: «الحمدلله الذی جعل التکلیف وسیلة للمکلفین الی تحصیل الثواب و ذریعة لهم الی نیل اعلی ما تنتهی الیه ...»

انجام کتاب: «لیست اوقاتا حقیقة مضبوطة محدودة بل مشبهة بالوقت المحدود»

انجام نسخه افتاده: «و کذلک السکران لتحقق سبب الوجوب فیه فتعین علیه القضاء»

نسخ، کتاب سوم: بخط حسین بن محمد، ۹۱۶ ه.ق، گرگان، عناوین و برخی از کلمات به شنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف یا مرکب سیاه خط کشی شده، برگ اول مهمور به مهر مالکیت «لااله الا الله الملک الحق المبین، عبده محمدتقی»، حاشیه صفحه ۳۶ ب مطلبی در بیان قرائت و شرح و بحث کتاب اول نسخه در حضور ملاحسینی رستم‌دار بسال ۹۱۷ توسط ربیع بن جمعه، در اوراق ۶۶ تا ۶۸

ادعیه مختلفی در مداوای چند بیماری و مطلبی در بیان فرق بین پیغمبر و امام و چند حدیث مختلف از نبی‌اکرم(ص) و امام علی(ع)، صفحه ۹۶ اشعاری در بیان اقسام نجاسات و مطهرات، صفحه ۱۱۷پ مطلبی در قرائت و بحث کتاب چهارم نسخه به سال ۹۱۷ توسط ربیع‌بن جمعه، صفحه ۱۱۸ ادعیه مختلف و اشعاری در بیان اقسام صفات ثبوتیه و سلبیه و مطلبی در مالکیت نسخه توسط عباس‌بن ابراهیم و مهری ناخوانا، در برگ پایانی اشعاری در بیان رمزی اسم اعظم، بهمراه مهرمالکیت «عبده محمدطاهر» و «قاسم الازرق» و چند مهر ناخوانا، موریانه خوردگی لبه‌ها و آب‌افتادگی در حواشی اوراق.

جلد: تیماج زرشکی، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، دامن‌دار، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، عطف ترمیم شده با تیماج تریاکی، مقوایی، ۱۲۵x۱۸۰ م.م

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۲۶۰ برگ، متغیر بین ۱۲ و ۲۰ سطر، اندازهٔ نوشته متغیر بین ۷۰x۱۰۰ و ۸۰x۱۲۰ م.م

شماره پیشین: ۱۲۱۱-۱۸۵۲، ع/۳۰۱

۲۶۰۲/ع

مجمع البحرین و مطلع النیرین (زبان عربی ـ دائرةالمعارفها)

از: الطریحی، فخرالدین بن محمدعلی (-۱۰۸۵ ق.)

رجوع شود: بشمارهٔ ۲۴۹۷/ع همین فهرست. جزء اول کتاب ص۲پ، جزء دوم ص ۲۹۶

نسخ، ۱۱۴۲ ه.ق، سرفصلها و لغات مورد شرح به شنگرف، روی برخی از کلمات با شنگرف خط‌کشی‌شده، در برگ ۲ مطلبی از شاهزاده طهماسب میرزا ملقب به مؤیدالدوله فقیه قاجار در دفع شدن «وبا» از مردم و به میمنت آن حدیث ولایت «ولایة علی ابن ابیطالب حصنی...» به سال ۱۲۸۴ و مطلبی از لطفعلی مبنی بر اینکه نام مؤلف مطابق با تصریح خود ایشان در آخر اجازه «فخرالدین بن محمدعلی بن احمد» است و

ذکر نام مؤلف در روضات به «فخرالدین بن محمد بن علی‌بن احمد» نادرست است، بسال ۱۳۳۷ بهمراه مختصری در ترجمهٔ حال مؤلف، در همین برگ قاعده استنباط مطالب کتاب توسط محمدعلی حسینی، برگ اول و دو برگ پایانی نسخه نانوشته، نسخه حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده.

جلد: تیماج عنابی، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، عطف و سجاف لبه‌ها تیماج مشکی، ۲۰۰x۳۴۰

شماره پیشین: ۱۰۵-۱۹۹۰، ع/۳۰۲

۲۶۰۳/ع

الکلمات المکنونة (کلام شیعه امامیه/اخلاق عرفانی، عربی)

از: فیض کاشانی، محمدبن شاه مرتضی (-۱۰۹۱ ق.)

زمان تألیف: ۱۰۵۷ ه.ق

معارف دینی و اصول اخلاقی با روش فلسفی آمیخته بر عرفان بهمراه آیاتی از قرآن و روایاتی از ائمه (علیهم‌السلام) و کلماتی از عرفا و اشعاری فارسی از مؤلف و دیگران در صدکلمه بیان شده است.

الذریعه (۱۸/۱۱۹)، ف ملی (۷/۱۴)، ف مرعشی (۱۵/۲۰۹)، ف عربی مشار: ص ۷۵۲

آغاز: «بسمله، الحمدلله الاول فی آخریته، الاخر فی اولیته، الباطن فی ظاهریته، الظاهر فی باطنیته... اما بعد فیقول المعتصم بحبل‌الله المؤمن المهیمن...»

انجام: «یقولون ربنا اتمم لنا نورنا و اغفرلنا انک علی کل شیء قدیر. واتفق لتاریخ التصنیف کلمات مکنونة بعدما سمیته به...»

نستعلیق، محسن بن حسیب حسینی جرفادقانی، ۱۲۶۸ ه.ق، اصفهان، ابتدای کتاب با سرلوح به زر و سیاه و لاجورد و شنگرف و سبز، مجدول، جداول دور سطور با زر و لاجورد و سیاه، جداول بیرونی با سیاه و زر، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی آیات

قرآن و احادیث با شنگرف خط کشی‌شده، در برگ ۲ مطالبی ناخوانا و سیاه شده با مهربیضوی «محمدحسین»، پایان کتاب ممهور به ۳ مهر خشتی کاتب به سجع «محمدمحسن بن حسیب الحسینی سنه ١٢٦٦»، برگ آخر نانویس، نسخه حاشیه‌نویسی مختصر دارد.

جلد: روغنی با گل و بوته سبز و زرد و شنگرف و زیتونی، بوم سیاه، مجدول، جداول به زر، گل و بوتهٔ ریسه‌ای به زر در اندرون جداول حاشیه‌ای، عطف تیماج سیاه، اندرون جلد: روغن بابوم عنابی و گل نرگس به سبز و زرد و شنگرف، مجدول، جداول به زر، ١٠٠×١٨٠

کاغذ: فرنگی شکری، ١٥٢ برگ، ١٦ سطر، ٦٠×١٣٠

شماره پیشین: ۴۲-۱۹۲۷، ع|۳۰۳

٢٦٠٤/ع

مجموعه

۲۶۰۴/۱- تجریدالکلام (تجریدالعقائد) «۲-۳۲پ»

(کلام شیعه امامیه، عربی)

از: نصیرالدین طوسی، محمدبن محمد (-۶۷۲ق.)

متن مختصر مشهوری است در تبیین عقاید امامیه که حواشی و شروح متعددی بر آن نگاشته شده. مطالب کتاب در ۶ مقصد زیر مرتب شده است:

۱) امور عامه

۲) جواهر و اعراض

۳) اثبات صانع

۴) نبوت

۵) امامت

۶) معاد و وعد و وعید

الذریعه (۳/۳۵۲)، ف مرعشی (۵/۱۴۱)، ف آستان قدس ص۱۰۴، ف عربی مشار: ص ۱۹۲،

آغاز: «بسمله، اما بعد حمد واجب الوجود علی نعمائه والصلاة علی سید انبیائه و علی‌اکرم احبائه فانی مجیب لماسئلت من تحریر مسائل الکلام»

انجام: «و شرطهما علم فاعلهما بالوجه و تجویز التأثیر و انتفاء المفسدة»

۲۶۰۴/۲- اثبات‌الواجب «۳۳-۵۵»

(کلام شیعه امامیه / فلسفه‌اسلامی - متون قدیمی، عربی)

از: ؟

در این رساله، پس از بررسی مذاهب عرفا و صوفیه و متکلمین و حکمای پیشین در وجود واجب و اسماء و صفات واجب، گفتهٔ هر یک از مذاهب سه‌گانهٔ تصوف و کلام و حکمت در مباحث واجب‌الوجود بیان شده؛ و در بخشهایی از رساله، وحدت وجود و کیفیت صدور کثرت از وحدت مورد بحث قرار گرفته است. نسخه‌ای از همین رساله در کتابخانه آیت‌الله مرعشی - قم با شمارهٔ ۵۰۸۵ است.

۲۶۰۴/۳- نهج‌المسترشدین فی اصول‌الدین «۵۵پ - ۱۰۰پ»

(کلام شیعه امامیه، عربی)

از: علاّمه حلّی، حسن‌بن یوسف (-۷۲۶ق.)

علاّمه، به درخواست فرزندش فخرالمحققین، خلاصه‌ای از مباحث علم کلام را در ۱۳ فصل این کتاب به ترتیب زیر بیان نموده است:

۱- تقسیم معلومات ۲- اقسام ممکنات ۳- احکام معلومات ۴- احکام موجودات ۵-

اثبات واجب‌الوجود ۶ـ احکام صفات واجب‌الوجود ۷ـ آنچه بر خداوند متعال محال است ۸ـ عدل ۹ـ فروع دین ۱۰ـ نبوت ۱۱ـ امامت ۱۲ـ امر به معروف و نهی از منکر ۱۳ـ معاد

الذریعه (۲۴|۴۲۴)، ف ملی (۸|۳۵۸)، ف مرعشی (۱|۱۹)، ف عربی مشار: ص ۹۷٦

آغاز: «بسمله، الحمدلله المنقذ من‌الحیرة و الضلال، المرشد الی سبیل الصواب فی‌المعاش والمال والصلوة علی سیدنا...»

انجام: «ولیکن هذا آخر مانورده فی هذه المقدمة و من ارادالتطویل فعلیه بکتابنا المسمی بنهایةالمرام ... والحمدلله رب‌العالمین»

۲۶۰۴/۴ـ قواعدالعقائد «۱۰۱ـ۱۳۱» (کلام شیعه امامیه، عربی)

از: نصیرالدین طوسی، محمدبن محمد (-۶۷۲ ق.)

مختصری از اصول دین به روش کلامی و فلسفی در مقدمه و ۵ باب رساله نگاشته شده است.

مقدمه ـ در ذکر اصول و کلیاتی است که شناخت آن در هر حال واجب باشد.

باب اول ـ در اثبات موجد عالم

باب دوم ـ در صفات باریتعالی

باب سوم ـ در افعال باریتعالی

باب چهارم ـ در نبوت و امامت

باب پنجم ـ در وعد و وعید

الذریعه (۱۷|۱۸٦)، ف ملی (۹|۴۷۵)، ف مرعشی (۵|٦۴)، ف عربی مشار: ص ۷۱۵

آغاز: «بسمله، الحمدلله المنقذ من‌الحیرة والضلالة والصلاة والسلام ... یقول صاحب هذه المقالة انی اوردت فیها قواعدالعقاید»

انجام: «ویکون لها لذات ضعیفه بحسب ادراکها لذاتها و لما لابدلها منه»

۲۶۰۴/۵ـ ترجمةالفصول النصیریة فی‌الاصول الدینیة «۱۳۱پ ـ ۱۴۴پ» (کلام شیعه امامیه، عربی)

مؤلف: نصیرالدین طوسی، محمدبن محمد (-۶۷۲ ق.)

مترجم: رکن‌الدین جرجانی، محمدبن علی

رجوع شود به شمارهٔ ۴/۲۵۰۴ همین فهرست.

نسخ، ۱۰۵٦ هـ.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خط کشی شده، در برگ ۲ مطلبی در مالکیت نسخه توسط محمدحسین بن محمد به سال ۱۱۵۲ همراه با مهر «محمدحسین»، برخی از کتابهای نسخه حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده، بیشتر حواشی با امضای «ادیب»

جلد: تیماج تریاکی روشن، عطف وصالی شده با تیماج عنابی، مقوایی، اندرون جلد باروکش کاغذی، ۱۲۰x۱۹۰ م.م

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۴۵ برگ، ۱۳ سطر، ٦۵x۱۱۰

شماره پیشین: ۱۵۷ـ۲۰۴۲، ع|۳۰۴

۲٦۰۵/ع

مجموعه

۲۶۰۵/۱ـ عقدالدرر فی تاریخ وفاة عمر (عقدالدرر فی شرح بقربطن عمر) «۱پ ـ ۳۱» (اسلام ـ تاریخ ـ از آغاز تا ۴۱ ق، عربی)

احتمالا از: حلّی، حسن‌بن سلیمان (-۸۰۲ ق.)

اخبار و روایات شگفت در کیفیت وفات خلیفهٔ دوم ـ عمربن خطاب ـ و حملهٔ ابو لؤلؤ به ایشان در فصول سه‌گانه و خاتمهٔ رساله حاضر جمع‌آوری شده است.

فصل اول ـ در فضیلت روز وفات خلیفه دوم

فصل دوم ـ در بیان نسب و حسب ایشان

فصل سوم ـ در بیان مقتل و روز وفات وی

خاتمه ـ در عبارات ادبی مناسب

نام مؤلف در متن رساله معلوم نشده و نیاز به تحقیق دارد. در برگ اول نسخه‌ای از همین رساله که در کتابخانه آیت‌الله مرعشی به شمارهٔ (۵۰۰۳) فهرست شده، رساله به ابن‌الوزیر لیث‌بن احمد نسبت داده شده.

و با توجه به آنکه: اولا ـ در فصل اول رسالهٔ حاضر، مؤلف حدیثی را از خط شیخ علی بن مظاهر واسطی با اسناد متصل از محمدبن علی‌همدانی نقل نموده با عبارت «کنت انا و یحیی‌بن خدیج‌البغدادی فتنا زعنا فی وفات ابن‌الخطاب...»؛

و ثانیا ـ صاحب مستدرک الوسائل پس از نقل حدیث مذکور در باب نوادر الاغسال المسنونة گفته است که این حدیث را حسن‌بن سلیمان حلی در کتاب «مختصر بصائر الدرجات» از شیخ علی‌بن مظاهر واسطی با اسناد متصل از محمدبن علاء همدانی با کمی اختلاف نقل نموده؛

بنابر دو وجه مذکور، صاحب‌الذریعه احتمال داده‌اند مؤلف رساله، حسن بن سلیمان حلی باشد.

الذریعه (۱۵/۲۸۹)، ف مرعشی (۱۳/۱۹۹)، ف مجلس (۱۵/۳۰۶)

آغاز: «الحمدلله الملک العلام، ذی‌الجلال و الاکرام علی جزیل الانعام و جمیل الانتقام ... و بعد فهذه نبذة من غرایب الاخبار»

انجام: «لکان فیه کفایة فرنهایة و غایة. والحمدلله رب‌العالمین...»

۲۶۰۵/۲ـ مکالمهٔ عمروعاص و معاویه «۳۱پ ـ ۶۸ر»

(اسلام ـ تاریخ ـ از آغاز تا ۴۱ ق / علی‌بن ابیطالب ـ مدایح و مناقب، عربی)

از: ؟

بخشی از مکالمات و مکاتباتی که مابین عمروعاص و معاویه در خصوص امام

علی(ع) بوده با روایت محمدبن محمد قتال نیشابوری با اسناد به محمدبن ادریس شافعی از رجاءبن حیاة کندی و با اسناد به ابن دأب در رساله حاضر نگاشته شده است.

در بخشی از رساله، فضایل علی‌بن ابیطالب(ع) به نقل از کتاب بیهقی در فضایل امیرالمؤمنین و کتاب «التبیان فی‌الایمان» محمدبن ادریس شافعی بیان شده و بدین ترتیب مطالب عمدهٔ رساله در بیان فضایل علی‌بن ابیطالب است.

آغاز: «بسمله، عن ابن دأب قال دخل عمر و بن العاص ذات یوم علی معاویة فلما راه معاویة استضحک منه ...»

انجام: «قال نسمیه الصیحانی فقد صاحت بفضلی و فضلک... صدق‌الله و رسوله خاتم‌النبیین و علی سیدالوصیین و نحن علی ذلک من الشاهدین»

۲۶۰۵/۳ـ تقلیدالمیت «۷۱پ ـ ۹۳پ» (فقه جعفری، عربی)

احتمالا از: القطیفی آل عبدالجبار، محمدبن عبدعلی

رسالهٔ استدلالی در مسئله تقلید میت است که در آن اقوال فقهایی همچون علامه حلّی، محقق حلّی، شهید اول به نقل از کتابهای نهایة‌الاصول، مبادی‌الوصول و معتبر علامه، شرایع محقق، ذکری و قواعد شهید اول بیان و بررسی شده است.

با توجه به آنکه اولاً ـ در ابتدای رسالهٔ حاضر، فتوای رکن‌الدین محمدجرجانی مبنی بر جواز تقلید میت در شرایط اضطرار ـ به نقل از شرح ایشان بر مبادی الوصول علامه حلی ـ بیان شده؛

و ثانیاً ـ به گفتهٔ الذریعه (۳۹۳/۴) شیخ محمدبن عبدعلی‌آل عبدالجبار در رسالهٔ تقلید میت خود چنین بیان داشته که رکن‌الدین محمد جرجانی در شرح مبادی الوصول علامه، قول جواز تقلید میت در شرایط اضطرار را اختیارکرده؛

بنابر دو وجه مذکور، احتمال دارد رسالهٔ حاضر همان رسالهٔ تقلید میت شیخ محمدبن عبدعلی آل عبدالجبار باشد که خطبهٔ آغازین آن با ابتدای «الحمدلله الاحد و

صلی‌الله علی‌محمد و آله‌العمد» افتاده باشد.

آغاز: «قال شارح‌المبادی ناقلاً عن بعض‌الشارحین للقواعد فی قوله «ره» ان المیت لاقول له، المراد به...»

انجام: «هذه تسع آیات بینات فمن شاء اتخذالی ربه سبیلا، ذلک تخفیف من ربکم و رحمة لمن اراد ابتغاء وجه ربه الاعلی»

۲۶۰۵/۴ـ تقلیدالمیت «۹۴ـ۱۱۱ پ» (فقه جعفری، عربی)

ابن ابی جامع عاملی، عبداللطیف بن نورالدین علی (قرن ۱۱ ق.)

مؤلف پس از آگاهی بر فتوای شیخ و استاد خود ـ شیخ حسن ابن شهید ثانی (صاحب معالم) ـ در مسئلهٔ تقلید میت مبنی بر عدم جواز تقلید میت و با مشاهدهٔ محدودیت و عسر و حرج مکلفین در عمل به آن فتوا، رسالهٔ حاضر را در تحقیق مسئله مذکور نگاشت و در آن ایرادات خود بر مباحث صاحب معالم در این مسئله را ذکر نمود.

الذریعه (۳۹۲/۴)

آغاز: «اما بعد حمدالله علی نواله و الصلوة علی اشرف رسله سیدنا محمد و آله، فنقول ... قد وقفت علی‌کلام»

انجام: «وانعقد علیه الاجماع کما ذکره العلامه والشهید و غیرهما والله الهادی الی سبیل الرشاد»

۲۶۰۵/۵ـ الاقبال بصالح الاعمال (الاقبال بالاعمال الحسنة) «۱۱۲پ ـ ۱۱۴پ» (دعاها، عربی)

از: ابن‌طاوس حلّی، علی‌بن موسی (ـ۶۶۴ ق.)

زمان تألیف: ۶۵۰ ه.ق

اعمال مخصوص هر ماه از ماههای قمری جمع‌آوری و در دو جزء کتاب تدوین شده

است. جزء اول در اعمال ماههای ذی‌القعده و ذی‌الحجة و جزء دوم از اعمال ماه محرم تا آخر شعبان و در ۹ باب است و مباحث هر باب در فصول متعدد بیان شده است.

نسخهٔ حاضر فصل سوم از باب چهارم کتاب ـ در فضائل و اعمال ماه ربیع‌الاول ـ را در بر دارد.

الذریعه (۲۶۴/۲)، ف ملی (۱۴/۸)، ف عربی‌مشار: ص ۷۹،

آغاز جزء دوم: «بسمله، اقطارها و نزول منازل ای علومنزلتها و منارها»

آغاز نسخه: «فصل فیما ذکره من حال الیوم التاسع من ربیع الاول اعلم ان هذا الیوم»

انجام نسخه: «فکیف یصح تاویل انه یوم بلغ الخبر الیهم»

۲۶۰۵/۶ـ شارع النجاة «۱۱۴پ ـ ۱۲۰پ»

(فقه جعفری / شیعه ـ عقاید، فارسی)

از: میر داماد، محمدباقر بن محمد (ـ۱۰۴۱ ق.)

رسالهٔ فتوایی است در اصول و فروع دین که مطالب آن در مقدمه و ۵ کتاب و خاتمه مرتب شده است. به نقل از فهرست تصانیف مؤلف در ابواب عبادات کتاب، تا مبحث نهی از منکر موجود است. همچنین مختصری از مباحث اصول دین در ابتدای کتاب بیان شده که نسخهٔ حاضر همان مباحث کوتاه ابتدای کتاب را در دو اصل زیر در بردارد:

اصل اول ـ در بیان آنکه بر هر مکلف واجب عینی است که قبل از هر عبادت، علم یقینی به اصول دین را همراه با دلیل و برهان تحصیل نماید.

اصل دوم ـ در اجتهاد و تقلید.

الذریعه (۴/۱۳)، ف مجلس (۲۳۶/۱۲)، ف مرعشی (۱۰۶/۱۸)، ف آستان قدس ص: ۳۱۷

آغاز کتاب: «الحمدلله رب العالمین حمداًتاماً فوق حمد الحامدین»

آغاز نسخه: « اصل اول از کتاب... در بیان آنکه بر هر مکلف واجب عینی است که قبل از نماز و قبل از وضو و غسل و تیمم...»

انجام نسخه: «در حکم تارک الصلوة و نماز او بمنزلهٔ ترک نماز است.»

۲۶۰۵/۷ـ حاشیة تجریدالکلام «۱۲۲ـ۱۴۱پ» (کلام شیعه امامیه، عربی)

از: ؟

حاشیه‌ای است بر بخش الهیات «تجریدالکلام» خواجه‌نصیرالدین طوسی با در نظر داشتن دیگر حواشی و شروح. در این حاشیه از حاشیهٔ فخریه وکتاب اشارات مطالبی نقل و توضیح بیشتر پیرامون برخی از مباحث به حاشیهٔ جلالیه و الهیات شفا ارجاع داده شده است. حاشیهٔ مذکور در نسخهٔ حاضر ناتمام بوده افتادگی دارد.

آغاز: «قال المصنف «ره» المقصد الثالث فی‌اثبات الصانع، اقول انها عنونه به دون اثبات الواجب کما هوالشایع»

انجام نسخه افتاده: «ویکون وجود الممکن واقعابذلک الرجحان ... یتوقف علی احد هما ان»

نسخ و نستعلیق، کتاب اول و دوم نسخه به خط مرتضی‌بن محمد عرب حسینی، ۱۰۸۶ ه.ق، عناوین و سرفصلها به شنگرف، روی برخی از کلمات ـ در کتاب اول ـ با شنگرف خط کشی شده، نام برخی از کتابهای نسخه بر فراز آن به لاجورد نوشته شده، آب‌افتادگی و پاشیدگی مرکب در برخی اوراق، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی، مقوایی، ساده، ۵۹x۱۷۰

کاغذ: فرنگی و اصفهانی، ۱۴۲ برگ، متغیر بین ۱۲ و ۱۴ سطر، ۵۰x۱۰۰

شماره پیشین: ۲۰۳ـ۲۰۸۸، ع|۳۰۵

۲۶۰۶/ع

مجمع‌الفائدة والبرهان فی‌شرح ارشاد الاذهان (فقه جعفری، عربی)

از: مقدّس اردبیلی، احمد بن محمد، (ـ۹۹۳ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۶۲/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر جزء اول کتاب از ابتدای

طهارت ـ مبحث وضو ـ تا پایان کتاب‌الصلوة را در بردارد.

آغاز: نسخه «قوله فالوضوء یجب للصلوة والطواف الواجبین، اقول دلیل الاول الکتاب والسنة والاجماع»

انجام نسخه: «و قد مّروجوب قصرالصلوة مع سفر بعد مضی وقت‌الاداء قبل محل الترخص، فنذکر هذا آخر جزءالاول...»

نسخ، محمد اصفهانی ملقب به «آقا بابا»، ۱۲۲۳ ه.ق، عنوان «قوله» در صفحه اول کتاب با شنگرف و در بقیه اوراق محل آن نانویس، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف یا سیاه خط کشی شده، در برگ اول نسخه یادداشت مالکیت مسیح استرابادی همراه با مهر بیضوی «عبده الراجی مسیح» و یادداشت مالکیت لطفعلی بن محمدکاظم بسال ۱۳۲۳ همراه با مهر بیضوی «لطفعلی بن‌محمد کاظم» و مطلبی توسط لطفعلی بن محمدکاظم از خط میرزا مسیح طهرانی استرآبادی در تعیین عمر مسیح بن محمد سعید در سال ۱۲۵۷ و مطلبی مبنی بر این که میرزا مسیح بسال ۱۲۶۳ وفات کرده‌اند، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی، مقوایی، ساده، ۲۰۵x۳۰۰

کاغذ: فرنگی فستقی، ۲۲۱ برگ، ۲۸ سطر، ۱۲۵x۲۰۰

شماره پیشین: ۱۰۹ـ۱۹۹۴، ع|۳۰۶

۲۶۰۷/ع

کشف الغطاء عن خفیات مبهمات الشریعة الغراء

(فقه جعفری/کلام شیعه امامیه، عربی)

از: کاشف الغطا، جعفربن خضر (ـ۱۲۲۷ ق.)

مختصری از مباحث مفید و مورد نیاز مسلمین و محصلین و فضلا ـ در اصول و فروع دین ـ در سه فن کتاب به ترتیب زیر جمع‌آوری شده است:

فن اول ـ در اصول دین و بیان عقاید جعفریه «ص۲»

فن دوم ـ در برخی از مسائل اصول فقه و قواعد مشترک بین مباحث فقهی «ص۱۲»

فن سوم ـ در مباحث فقهی در سه قسم عبادات، عقود و ایقاعات، احکام «ص ۴۵پ»

مطالب فن اول و دوم کتاب در نسخه کامل و از مباحث فن سوم، بخش عبادات آن مشتمل بر طهارت، صلوة، قرآن، ذکر، دعا، صیام، اعتکاف و عبادات مالیه (زکات و خمس) در نسخهٔ حاضر موجود است. در نسخهٔ چاپی کتاب، اضافه بر مباحث فقهی موجود در این نسخه، مباحث وقف، جهاد و حج نیز موجود است. و گویا مطالب فقهی کتاب به اتمام نرسیده باشد.

الذریعه (۴۵/۱۸)، ف آستان قدس: ص ۴۶۳، ف عربی مشار: ص ۷۴۱.

آغاز: «الحمدلله الذی اختص بالامریة والقدم و ابرزنور الممکنات من ظلمة العدم... اما بعد فانی لما وضعت رسالة مختصرة...»

انجام نسخه: «ماکان من المزارع والعقارات و اقسامها من‌السؤال کما هو ظاهر الحال والله الموفق للصواب»

نسخ، فتحعلی بن محمدصفی کزازی، ۱۲۴۱ ه.ق، عناوین و سرفصلها در برخی اوراق بشنگرف، محل عنوان در اوراق دیگر نانویس، آب افتادگی و لکه‌های سوختگی و جدا شدن اوراق از شیرازه و وصالی لبه‌ها در برخی اوراق، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی، ترنج و چهار سر ترنج، چهار لچکی با متن رنگ و روغن زرد با گل و بوته الوان، جداول حاشیه‌ای با طرح کتیبه مذهب الوان، مقوایی، اندرون جلد تیماج تریاکی روشن، ۲۰۰x۳۰۰

کاغذ: فرنگی، ۲۱۹ برگ، ۳۱ سطر، ۱۳۵x۲۳۰

شماره پیشین: ۱۱۲-۱۹۹۷، ع/۲۶۰۷

۲۶۰۸/ع

مجموعه

۲۶۰۸/۱ـ اللؤلؤ المسجور فی معنی لفظ الطهور «۱ـ۱۶»

(فقه جعفری، عربی)

از: کاظمی شوشتری، اسدالله بن اسماعیل (-۱۲۳۷ ق.)

زمان تألیف: ۱۲۱۶ ه.ق

فقهای امامیه و اهل سنت، پیرامون معنای لفظ طهور در آیه «وانزلنا من‌السماء ماء طهورا» (فرقان ـ ۲۵) اختلاف نظر داشته؛ عده‌ای از فقهای متاخر امامیه و عده‌ای دیگر از علمای اهل سنت خصوصاً امام ابوحنیفه «طهور» را در آیهٔ مذکور مبالغه و به معنی طاهر دانسته و علمای دیگر طهور را به معنی مطهر دانسته‌اند. مؤلف در این رساله که در حقیقت ردّیه‌ای بر نظرات ابوحنیفه در موضوع بوده پیرامون لفظ «طهور» به بحث مفصل پرداخته و اثبات کرده که لفظ طهور در آیه، مفید مطهریت است.

الذریعه (۳۸۴/۱۸)، ف آستان قدس: ص ۴۸۸، ف مجلس (۸۸/۴)

آغاز: «الحمدلله الذی انزل من السماء ماء طهوراً لیطهر به الناس من الادناس و یزیدهم قرباونورا»

انجام: «وسماه طهوراً و طهرقلبک بالتقوی بالیقین عند طهارة جوارحک بالماء و قدفرغ المؤلف...»

۲۶۰۸/۲ـ مقابس الانوار و نفائس الاسرار فی احکام‌النبی المختار و عترته الاطهار «۱۶ـ۳۰۱پ»

(فقه جعفری/ علم‌الرجال، عربی)

از: کاظمی شوشتری، اسدالله بن اسماعیل (-۱۲۳۷ ق.)

امهات احکام شرعی و مهمات فروع فقهی همراه با فوائد رجالی جمع‌آوری و با

عنوان «مقباس، مقباس» در این کتاب نگاشته شده است. در ابتدای کتاب، فوائد رجالی و اصطلاحات خاص و ترجمهٔ مختصر تعدادی از علمای پیشین امامیه از زمان کلینی تا زمان مؤلف بیان شده؛ سپس مباحث فقهی کتاب، مطابق با گفتهٔ مؤلف در چهار مصباح مرتب شده است. ـ و گویا تصنیف مباحث فقهی به اتمام نرسیده و فقط دو مصباح از ابتدای طهارت تا مبحث رضاع از کتاب نکاح به رشته تحریر درآمده باشد. ـ

المصباح الاول ـ فی‌العبادات، مشتمل بر کتاب الطهارة «ص ۳۷»

المصباح الثانی ـ فی‌العقود، مشتمل بر کتاب البیع «ص ۱۱۷»، کتاب الرهن، کتاب‌الصلح، کتاب الاجاره، کتاب‌الودیعه، کتاب الوقف، کتاب الوصیة، کتاب النکاح.

الذریعه (۲۱/۳۷۵)، ف مجلس (۴/۹۵)، ف آستان قدس: ص ۵۴۴، ف عربی مشار: ص ۸۸۳،

آغاز: «نحمدک یا من ابلج بمقابس انوار هدایته شرایع الاسلام و قواعد الاحکام...»

انجام: «ویدل علیه ایضا روایة الفضل السابقة و من المعلوم تأخر الارضاع و صلی‌الله علی محمد و آله الطیبین الطاهرین»

۲۶۰۸/۳ـ رسالة فی اقرارالزوج بطلاق زوجته «۳۰۲-۳۲۷ پ»

(فقه جعفری، عربی)

از: کاظمی شوشتری، اسدالله بن اسماعیل (-۱۲۳۷ ق.)

این مسئله که اگر زوج به طلاق زوجهٔ معین خود اقرار کند، چنین اقراری بدون شک نسبت به زوج قبول شده و اما آیا نسبت به زوجه هم قبول می‌گردد یا خیر؟ مورد بحث رسالهٔ حاضر در دو مقام است.

مقام اول ـ در اینکه آیا اقرار زوج به طلاق زوجه، نسبت به زوجه قبول می‌شود یا خیر؟ «ص ۳۰۲»

مقام دوم ـ در اینکه در صورت انکار زوجه، آیا زوجه می‌تواند زوج یا وارث یا وصی

او را سوگند دهد یا خیر؟ «ص ۳۲۳»

آغاز: «الحمدلله الذی جعل الرجال قوامین علی‌النساء فی محکم الکلام بمصالح عظام و فرض طلاقهن الیهم تکمیلاً للنظام»

انجام: وان افترقت من بعض الوجوه الاخرواذ قدلاح بما حرّر وجه الحق و اسفر، فلیکن هذا آخر مبلغ النظر و نتیجه الفکر و نحمدالله علی ماهدانا...»

نسخ، محمدبن علی قزوینی، ۱۲۷۵ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با مرکب سیاه خط کشی شده، در برگ اول یادداشت مالکیت توسط لطفعلی بسال ۱۳۳۷ و مطلبی در معرفی کتاب مقابس،

جلد: تیماج حنایی، ضربی، ترنج و چهار سرترنج و چهار لچکی با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با برگهای ریسه‌ای، مقوایی، ۲۰۵x۳۳۵

کاغذ: فرنگی نخودی، ۳۲۸ برگ، ۲۵سطر، ۱۱۰x۲۲۰

شماره پیشین: ۱۱۵-۲۰۰۰، ع/۳۰۸

۲۶۰۹/ع

الروضةالبهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة (فقه جعفری، عربی)

از: شهید ثانی، زین‌الدین بن علی (-۹۶۶ ق.)

رجوع شود به شمارهٔ ۲۳۴۳/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر جلد دوم کتاب را در بردارد.

نسخ، ۱۲۴۶ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، روی برخی از کلمات باشنگرف نشانه گذاری شده، در برگ اول مطلبی در توضیح حدیث «لاضرر و لاضرار» و مطلبی در معرفی تصنیفات فارسی فاضل اصفهانی توسط آقا هادی بهمراه یادداشت مالکیت آقا سیدرضی مازندرانی و دو مهربیضوی ناخوانا، موریانه‌خوردگی لبه‌ها و جدا شدن اوراق از شیرازه، نسخه با امضای

«منه» و «ع ـ ل» و «سلطان» حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده.

جلد: تیماج تریاکی سوخته، ضربی، ترنج و چهار سرترنج و چهار لچکی با گل و بوته برجسته، مقوایی، اندرون جلد باروکش کاغذی، ۱۹۰x۳۰۰

کاغذ: فرنگی، ۲۲۹ برگ، ۲۰ سطر، ۱۰۵x۲۰۰

شماره‌پیشین: ۴۶۵-۲۳۵۰، ع/۳۰۹.

۲۶۱۰/ع

القوانین المحکمة (قوانین‌الاصول) **(اصول فقه شیعه، عربی)**

از: میرزای قمی، ابوالقاسم‌بن محمدحسن (-۱۲۳۱ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۷۳/ع همین فهرست.نسخهٔ حاضر دو جزء کتاب را در بر دارد.

جزء اول: ص۱، جزء دوم: ص۱۵۳ پ،

نسخ و نستعلیق، عبدالحکیم بن عبدالرحیم بیدگلی، ۱۲۵۷ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات با شنگرف یا سیاه خط‌کشی شده، در برگ اول یادداشت مالکیت مهدی‌بن محمدعلی بیدگلی به سال ۱۲۸۴ و مهرهای بیضوی «عبده مهدی ابن محمدعلی» و «هدیت من‌المهدی» بهمراه اشعاری عربی بخط حمایلی، پایان دو جزء کتاب در نسخه ممهور به دو مهر بیضوی مذکور، پاشیدگی مرکب و وصالی لبه‌ها در برخی اوراق، نسخه با امضای «منه» و «عبدالحسین» حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی، لاکی، ترنج و چهار سرترنج با متن زرد و گل و بوته سرخ و سیاه، جداول حاشیه‌ای زرد، مقوایی، ۲۰۰x۳۱۰

کاغذ: فرنگی، ۲۵۶برگ، ۲۵ و ۲۷ سطر، ۱۲۰x۲۱۰

شماره پیشین: ۴۶۱-۲۳۴۶، ع/۳۱۰

۲۶۱۱/ع

انوارالتنزیل و اسرارالتأویل

(تفاسیر اهل سنت، عربی)

از: بیضاوی، عبدالله‌بن عمر (-۶۸۵ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۵۱/ همین فهرست. نسخهٔ حاضر دو جزء تفسیر را در بر دارد.

جزء اول: ص۲پ، جزء دوم: ص۲۸۳پ،

نسخ، محمدبن محمود جهرمی، جزء اول ۱۰۸۷ ه.ق، جزء دوم ۱۱۰۶ ه.ق، آیات قرآنی بشنگرف در جزء اول، روی آیات قرآنی با شنگرف خط‌کشی شده در جزء دوم، عناوین سوره‌ها بشنگرف، در برگ اول یاددشت مالکیت لطفعلی‌بن محمدکاظم بسال ۱۳۳۳، در برگ دوم یادداشت اهدای نسخه توسط معتمدالدوله فرمانفرمای ممالک فارس به شاهزاده عبدالعلی میرزا نایب الاناله و بخط ایشان همراه با مهر بیضوی «نایب‌الاناله» و مهر مالکیت «العبد لطفعلی‌بن محمدکاظم»، وصالی لبه‌ها در برخی اوراق، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج زرشکی، ساده، مقوایی، اندرون باروکش کاغذ ابره، ۱۴۵x۲۷۵

کاغذ: فرنگی، ۵۴۳ برگ، ۳۱سطر، ۸۵x۲۰۰

شماره پیشین: ۲۸۶-۲۱۷۱، ع/۳۱۱

۲۶۱۲/ع

المختصر (فی شرح‌التلخیص) **(زبان عربی ـ معانی و بیان)**

از: تفتازانی، مسعودبن عمر (-۷۹۳ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۲۷/ع همین فهرست .

نسخ، حاجی‌محمدبن محمد، ۱۲۳۲ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، در برگ ۲ یادداشت مالکیت لطفعلی فانی همراه با مهر بیضوی «فانی» و اشعاری از ناصرخسرو، بر فراز کتاب در نسخه مهر بیضوی «فانی»، پایان کتاب ممهور به مهر مالکیت «العبد لطفعلی بن محمدکاظم»، جدا شدن اوراق از شیرازه و پاشیدگی مرکب در برخی اوراق، نسخه با استفاده از کتابهای مطول، شواهد و با امضای چلبی و بیضاوی حاشیه‌نویسی دارد، کاتب حواشی ظاهراً قاسم اردبیلی باشد،

جلد: تیماج مشکی، ضربی، ترنج و سرترنج با بوم تریاکی روشن و گل و بوته ضربی، مقوایی، ۱۴۵x۲۲۰

کاغذ: فرنگی فستقی، ۱۵۸ برگ، ۱۸ سطر، ۸۰x۱۳۵

شمارهٔ پیشین: ۱۲۲-۲۰۰۷، ع/۳۱۲

ع/۲۶۱۳

مجموعه

۲۶۱۳/۱-الاربعون حدیثا (الاربعین) «۱-۱۸۰» **(احادیث شیعه، عربی)**

از: شیخ بهائی، محمدبن حسین (-۱۰۳۱ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۵۱۷/ع همین فهرست.

۲۶۱۳/۲-رسالة فی التوبة «۱۸۰پ - ۱۹۱» **(اخلاق اسلامی - توبه، عربی)**

از: گیلانی، عبدالجبار بن سعدالدین

رسالهٔ مختصری در بیان حقیقت و معنای توبه است که مباحث آن در چند فصل بترتیب زیر نگاشته شده است. حقیقت توبه، وجوب توبه، قبول توبه، رفع عقوبت به

نفس توبه یا به کثرت ثواب، یادآوری گناه پس از توبه، توبه مبعضه و موقته و مجمله، توبه از گناهان حق‌الناس، توبه نصوح

آغاز: «الحمدلله التواب الرحیم و العلی العظیم و الصلاة والسلام علی رسوله الذی هو شفیع المذنبین... اما بعد فیقول المفتقر الی‌الله...»

انجام: «و محو ظلمة السیئات بنور الحسنات ولیکن هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذه الاوراق والحمدلله الغافرالذنب و قابل التوب و الصلوة علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین»

۲۶۱۳/۳-اثبات‌الواحد الحقیقی (اثبات وحدةالمبدأ) «۱۹۱-۱۹۲»

(فلسفه اسلامی - قرن ۷، عربی)

از: نصیرالدین طوسی، محمدبن محمد (-۶۷۲ ق.)

یکی از فوائد ثمانیة خواجه نصیرطوسی در حکمت است. در این فائده پس از اثبات واجب‌الوجود به طریق فلسفی (علت و معلول و بطلان دور و تسلسل) وحدت مبدأ اول اثبات می‌گردد.

الذریعه (۱۶/۳۲۹)، ف مجلس (۹/۴۷۲)

آغاز: «المبدأ الاول الذی لاشیء قبله و لامبدأ له یستحیل ان یکون اکثر من واحد»

انجام: «الا مایلیق بجلاله و تنزهه فهذا ما اردنا ایراده فی اثبات الواحد الحقیقی الذی هو المبدأ الاول لجمیع الموجودات تعالی حده و تقدست ذاته و صفاته»

۲۶۱۳/۴-افعال‌العباد «۱۹۲پ و ۱۹۳»

(فلسفه اسلامی - قرن ۷، عربی)

از: نصیرالدین طوسی، محمدبن محمد (-۶۷۲ ق.)

یکی دیگر از فوائد ثمانیة خواجه نصیرطوسی است. در این فایده پس از تقسیم افعال

انسان به آنچه تابع قدرت و ارادهٔ انسان است و آنچه که تابع قدرت و اراده ایشان نباشد، پیرامون جبر و اختیار بحث شده؛ و مؤلف با تأیید و تقویت نظریهٔ مشهور امامیه «لاجبرولاتفویض و لکن امر بین الامرین»، هم اختیار و هم اسناد به فعل خداوند را حق دانسته و تمامیت فعل انسان را منسوب به هر دو مورد مذکور دانسته است.

الذریعه (۱۶/۳۲۹)، ف مجلس (۹/۴۷۲)

آغاز: «افعال العبد ينقسم الى مايكون تابعا لقدرته و ارادته و الى مالايكون...»

انجام: «واذا لم يكن للعلم اثر فى الفعل فلايكون الفعل بالجبر و الايجاب»

۲۶۱۳/۵ـ حل مغالطة الجذرألاصم «۱۹۳-۱۹۴پ»

(منطق ـ قرن ۹، عربی)

از: صدرالدین دشتکی، محمدبن ابراهیم (-۹۰۳ ق.)

شبههٔ «جذراصم» در خصوص کسی است که بگوید «کل کلامی فی هذا الیوم کذب» و در تمامی روز بجز همین کلام چیزی نگوید. در اینصورت از اثبات حکم، نفی و از وجود شیء، عدم آن لازم می‌آید که باطل است. این شبهه مورد بحث علما قرار گرفته و در حل آن رساله‌های مستقلی نگاشته شده است. صدرالدین دشتکی و محمدبن اسعد دوانی در این باب و در نقض و ردّ یکدیگر رساله‌هایی نوشته‌اند. رسالهٔ حاضر یکی از رساله‌های دشتکی در شبههٔ مذکور است.

در نسخهٔ حاضر و بر فراز رساله، نام مؤلف محمدبن اسعد دوانی نوشته شده که این نسبت نادرست است.

ف مجلس (۱۰/۱۹۸۸)، ف آستان قدس: ص ۲۲۸،

آغاز: «بسمله، قيل لوقال قائل: كلامى فى هذاالیوم كاذب، و لم يقل فى ذلك اليوم غير هذاالكلام...»

انجام: «يستلزم صدق قولك الخلاء موجود كاذب؛ فتأمل.»

۲۶۱۳/۶ـ کیفیة الزیارة «۱۹۴پ ـ ۱۹۶پ»

(فلسفه اسلامی ـ قرن ۵ / دعا، عربی)

از: ابن‌سینا، حسین بن عبدالله (-۴۲۸ ق.)

شیخ‌الرئیس، در پاسخ به درخواست شیخ ابوسعید ابوالخیر رسالهٔ حاضر را پیرامون کیفیت زیارت و حقیقت دعا و تأثیر آن در نفوس و ابدن و سبب اجابت دعا ـ با شیوه‌ای فلسفی ـ تألیف نموده است.

الذریعه (۱۸/۱۹۲)، ف مجلس (۱۶/۱۸۴)

آغاز: «سلام‌الله و رحمته و برکاته علی شیخنا و مولانا شیخ‌الرئیس... و بعد فاسئل مولای و سیدی... عن سبب اجابة الدعا و کیفیة الزیارة و ... فاجابه الرئیس سئلت بلغک الله السعادة القصوی...»

انجام: «لانکشاف الغموم المتصلة للنفس الناطقة. هدانا الله تعالی و ایاک الی تخلیص النفس من شوائب هذاالمعروض الزوال...»

۲۶۱۳/۷ـ اسرارالصلاة «۱۹۶پ ـ ۱۹۹پ»

(فلسفه اسلامی ـ قرن ۵ / عرفان شیعه، عربی)

از: ابن‌سینا، حسین بن عبدالله (-۴۲۸ ق.)

رسالهٔ مختصری است در بیان اسرار فلسفی و عرفانی نماز مشتمل بر سه فصل زیر:

فصل اول ـ در ماهیت نماز

فصل دوم ـ در ظاهر و باطن نماز و احکام و اسرار آن

فصل سوم ـ در اینکه دو قسم ظاهر و باطن نماز بر چه شخصی واجب است؟

بخش کوتاهی از عبارات پایانی کتاب (حدود چند سطر) در نسخه افتادگی دارد.

الذریعه (۲/۴۸)، ف مرعشی (۱/۳۲۱)، ف مجلس (۱۳/۲۱۱)، ف آستان قدس: ص ۴۷،

آغاز: «الحمدلله الذی خص الانسان بشرف الخطاب والهمه مدافعةالخطا و ملازمةالصواب... و بعد لماالتمست ایها الاخ الشفیق و العاقل الصدیق»

انجام کتاب: «و من انفق علیه فیض‌العقل و نورالعدل ان لایفشو. والله الهادی»

انجام نسخه افتاده: «فاردنی ان نشرح لکل عبادة خاصة لکن تعذر علیناالشروع فی امور لایصلح الاطلاع علیها لاحد فمهدانا لهذا تقسیما و اضحا مستقیما»

نسخ، طالب‌بن محمدتقی کرمانی، ۱۱۰۲ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خط کشی یا علامتگذاری شده، در برگ دوم یادداشت مالکیت لطفعلی بن محمدکاظم بسال ۱۳۲۸ همراه با مهر خشتی «اوکل علی‌الله... الحسینی» و مهر بیضوی ناخوانا، برگ اول ممهور به مهر بیضوی «العبد لطفعلی بن محمد کاظم»، نسخه حاشیه‌نویسی دارد، برخی از حواشی با امضای «سلطان العلمای»

جلد: تیماج تریاکی با روکش کاغذی، عطف و سجاف لبه‌ها تیماج زرشکی، مقوایی، اندرون جلد با روکش کاغذ ابره‌الوان، ۱۲۰x۱۸۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۲۰۱ برگ، ۱۵ سطر، ۷۰x۱۱۰

شماره پیشین: ۱۴۹-۲۰۳، ع/۳۱۳

۲۶۱۴/ع

شرح‌الشافیة **(زبان عربی ـ صرف)**

از: ابن زهری گیلانی، محمدجعفربن محمدصالح (قرن ۱۳ ق.)

زمان تألیف: ۱۲۳۹ ه.ق

شرح مزجی نسبتاً مختصری است بر کتاب «الشافیة» ابن حاجب (م ۶۴۶) در صرف. مؤلف در تاریخ دوم شعبان ۱۲۳۹ (ه.ق.) شروع به نگاشتن شرح حاضر نموده و ششم رمضان همان سال تألیف آن را به اتمام رسانیده است.

آغاز: «احمدک‌الله اللهم یا خالق مادة کل اصل و مزید و یا واهب صورة کل صحیح و معتل و مهموز و شدید...»

انجام: «و حتی لکونه بمعنی الی آخر ماکتبناه علی الشافیة... و لم یکن عندی فی العربیة الامتنه. فالحمدله و الصلوة لنبیه و آله»

نسخ، استنساخ شده از نسخه‌ای با خط مؤلف، عبارات متن مورد شرح با شنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خط کشی شده، برگ اول ممهور به مهر مالکیت «عبدالله بن محمدباقرالموسوی»، پاشیدگی مرکب و پارگی لبه‌ها و جدا شدن اوراق از شیرازه در برخی اوراق،

جلد: مقوا با روکش کاغذی نارنجی، ۱۵۰x۲۲۰

کاغذ: فرنگی، ۱۰۴ برگ، ۱۹سطر، ۸۰x۱۵۰

شماره پیشین: ۱۱۹-۲۰۰۴، ع/۳۱۴

۲۶۱۵/ع

مجموعه

۲۶۱۵/۱ ـ شرح شذورالذهب «۲-۱۵۳پ» **(زبان عربی ـ نحو)**

از: ابن هشام نحوی، عبدالله‌بن یوسف (-۷۶۱ق.)

شرحی است از ابن هشام بر کتاب مختصر خود در نحو. که در آن عبارات متن «شذورالذهب» توضیح و شواهد آن تکمیل شده است.

کشف‌الظنون (۲/۱۰۲۹)، ف آستان قدس: ص ۳۴۳، معجم‌المطبوعات العربیة (۱/۲۷۵)

آغاز: «قال الشیخ الامام... اول ما اقول انی احمدالله العلی الاکرم الذی علم بالقلم علم‌الانسان ما لم یعلم»

انجام: «فی هذالموضع من المقدمة والحمدلله علی احسانه و قد اتیت علی ما اردت ایراده فی شرح هذه المقدمة... تم شرح المقدمة والحمدلله اولا و آخرا...»

۲۶۱۵/۲ـ شرح الصدور بشرح زوائد الشذور «۱۵۴پ - ۱۸۱پ»

(زبان عربی ـ نحو)

از: قدسی، حسن بن ابی بکر (-۸۳۶ ق.)

حاشیهٔ مختصری است بر کتاب «شذورالذهب» ابن هشام، با عنوان «قوله، اقول». در این حاشیه به توضیح و شرح عباراتی از کتاب پرداخته شده که ابن‌هشام در «شرح شذورالذهب» خود به شرح و توضیح آن عبارات نپرداخته است. و بدین ترتیب، کتاب حاضر بعنوان تکمله‌ای بر «شرح شذورالذهب» ابن هشام است.

کشف‌الظنون (۱۰۲۹/۲)

آغاز: «الحمدلله الذی اکمل دیننا برحمته واتم علینا عظیم نعمته... و بعد فلما کان کتاب شذور الذهب...»

انجام: «فاشبه الحسن حینئذالمفرد قال مصنفه... هذا تمام ماقصدنا والحمدلله اولا و آخرا و صلاته و سلام علی نبینا محمد و آله و صحبه و التابعین»

نسخ، ۹۹۵ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، در برگ ۲ یادداشت مالکیت لطفعلی فانی به سال ۱۲۹۱ همراه با مهر بیضوی «فانی» و مهر ٦ پهلو «هوالباقی واناالفانی» همراه با اشعاری از فانی در همین برگ و در ظهر برگ اول، همچنین در برگ ۲ مطلبی به نقل از کشف‌الظنون در معرفی شذور الذهب و مؤلف و شرح آن، حواشی اوراق ۳ و ۱۵۳ پ و ۱۷۸ ممهور به دو مهر مذکور، آب افتادگی و پاشیدگی مرکب و وصالی لبه‌ها در برخی اوراق، نسخه حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته، مقوایی، عطف با تیماج تریاکی روشن، ۲۱۵x۱۵۵

کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۸۲ برگ، ۱۵ سطر، ۱۴۰x۱۰۰

شمارهٔ پیشین: ۱۳۷ـ۲۰۲۲، ع|۳۱۵

۲۶۱۶/ع

مجموعه

۲۶۱۶/۱ـ رسالة فی احکام الصداق «۳-۵»

(فقه جعفری، عربی)

از: ؟

یکی از مسائل فقهی در مبحث نکاح این است که آیا زوجه می‌تواند قبل از گرفتن مهریه از تسلیم نفس خود به زوج امتناع ورزد یا خیر؟ مؤلف در رسالهٔ حاضر ضمن تقسیم مسئلهٔ مذکور به دو بخش قبل از دخول و پس از آن، اجماع علمای امامیه مبنی بر جواز امتناع در قسم اول را نقل نموده؛ سپس اقوال سه‌گانه علما در قسم دوم را ذکر کرده و پس از آن ضمن بیان فتوای خود، فروع مختلف مسئله را بررسی کرده است.

آغاز: «نحمدک یا من امتنع عن الازدواج فی دوام تفرده بذاته و نصلی علی حبیبک... اما بعد فهذه نبذة یسیرة من احکام الصداق»

انجام: «بوجوب النفقة للکبیر خاصة. هذا ماتیسر جمعه فی‌هذه المسئلة... و حسبنا و نعم‌الوکیل»

۲۶۱۶/۲ـ المقاصدالعلیة فی شرح الرسالة الالفیة «۷-۱۲۴پ»

(فقه جعفری، عربی)

از: شهید ثانی، زین‌الدین بن علی (-۹۶۶ ق.)

زمان تألیف: ۹۵۰ ه.ق

شرحی است بر کتاب «الالفیة» شهید اول در واجبات نماز. شارح، بیشتر عبارات متن را توضیح و در برخی از موارد استدلال احکام مذکور را بیان نموده است.

الذریعه (۳۸۲/۲۱)، ف آستان قدس: ص ۵۴۴، ف مرعشی (۳۳۱/۷)، ف عربی مشار: ص ۸۸۴،

آغاز: «الحمدلله الذی شرع الصلوة و جعلها بعدالایمان افضل طاعات العالمین... و بعد فهذه کلمات قلیلة مشتمل علی فوائد جلیلة»

انجام: «ولیکن آخر ماااردنا املائه علی هذه الرسالة. اللهم اجعله خالصا لوجهک و تقبله منا انک انت السمیع العلیم... واجود الاجودین»

۲۶۱۶/۳ـ نتایج الافکار فی حکم المقیمین فی‌الاسفار «۱۲۵ـ۱۳۸پ»

(فقه جعفری، عربی)

از: شهید ثانی، زین‌الدین بن علی

رساله‌ای است در بیان حکم مسافری که اقامت ده روز در شهر دیگر را قصد کند. در این رساله، پس از تقسیم مسئله به اقسام مشهور آن، حکم هر کدام از آن اقسام تبیین و سپس در تنبیهات دوازده‌گانه، فوائد مفیدی پیرامون مسئله ذکر شده است.

الذریعه (۲۴/۴۴)، روضات الجنات (۳/۳۷۶)، ف آستان قدس: ص ۵۷۶، ف عربی مشار: ص ۹۴۴،

آغاز: «بعد حمدالله تعالی علی نعمه‌العظام و آلائه الجسام والصلوة علی حبیبه و رسوله ... فهذه جملة من‌الکلام فی تحقیق مسئلة فقهیة»

انجام: «یظهر علیه باب من ابواب الصواب، فان البرهان هوالمعیار لاولی الالباب. فرغ من هذه النسخة مؤلفها...»

۲۶۱۶/۴ـ رسالة فی تیقن الطهارة والحدث والشک فی‌السابق «۱۳۸پ ـ ۱۴۴»

(فقه جعفری، عربی)

از: شهید ثانی، زین‌الدین بن علی

یکی از مسائل فقهی مبحث طهارت این است که مکلّف، به طهارت و حدثِ خود یقین داشته باشد اما در اینکه کدام از طهارت و حدث قبل از دیگری بوده شک کند. آیا

در چنین موردی طهارت بر او واجب است یا خیر؟ مؤلف در رسالهٔ حاضر پس از تقسیم مسئله به دو حالت «عدم علم مکلّف به حالت قبل» و «علم مکلّف به حالت قبل»، حکم حالت اول مبنی بر وجوب طهارت را اجماعی دانسته؛ سپس اقوال مختلف فقها پیرامون حالت دوم را بیان و بررسی نموده است.

روضات الجنات (۳/۳۷۵)، ف آستان قدس: ص ۱۵۵،

آغاز: «اذا تیقن الوضو الحدث و شک فی‌السابق منها فان لم یعلم حالة قبلها فقداجمع العلماء...»

انجام: «فان النافع انما هوالطهارة الرافعة لامطلق الطهارة کما قد عرفته سابقا. والله الموفق للصواب و الیه المرجع والماب»

نسخ و نستعلیق، محیی‌الدین بن احمدبن تاج‌الدین عاملی، ۹۵۳ و ۹۵۴ هـ.ق، مشهد مقدس، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، در برگ ۲ پ مطلبی در مسئله «بدا» از محمدشفیع مشهدی، در برگ ۷ روایتی منقول از خط شهید در بیان سبب تکبیرات سه‌گانه به همراه دو روایت دیگر، اوراق ۲ و ۷ و ۱۲۵ ممهور به مهر بیضوی «محمدباقر بن محمدتقی الموسوی»، ظهر برگ ۷ ممهور به مهر بیضوی «ابوعلی»، نسخه حاشیه‌نویسی دارد، برخی از حواشی بخط کاتب متن،

جلد: تیماج تریاکی روشن، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، لولادار، لولا با مقوا و روکش کاغذی با عطف تیماج زرشکی، مقوایی، ۱۴۰x۲۰۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۴۵ برگ، ۲۰ و ۲۱ سطر، ۱۰۰x۱۶۰

شماره پیشین: ۲۶۷ـ۲۱۵۲، ع/۳۱۶

۲۶۱۷/ع

الوافیة فی شرح الکافیة **(زبان عربی ـ نحو)**

از: استرآبادی، رکن‌الدین حسن بن محمد (ـ ۷۱۷ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۵۶۳/ع همین فهرست.

نستعلیق، ۱۱۱۶ ه.ق، عبارات متن مورد شرح بشنگرف و در برخی اوراق به نسخ و در اوراق دیگر نانوشته، عناوین در حواشی برخی اوراق به لاجورد، پاشیدگی مرکب و آب افتادگی در حواشی و وصالی لبه‌ها در برخی اوراق، ۳ برگ در ابتدا و ۳ برگ در انتهای نسخه الحاقی، نسخه با امضای «هـ ـ س» حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده»

جلد: مقوا با روکش کاغذی ابره‌الوان، عطف و سجاف گوشه‌ها چرم تریاکی، ۲۱۵x۱۴۰

کاغذ: فرنگی، ۱۶۳ برگ، ۱۸ سطر، ۷۵x۱۵۵

شمارهٔ پیشین: ۱۲۰-۲۰۰۵، ع|۳۱۷

۲۶۱۸/ع

حاشیة مختصر منتهی السؤل و الامل (اصول فقه اهل سنت، عربی)

از: الجرجانی، میرسیدشریف علی‌بن محمد (-۸۱۶ ق.)

حاشیهٔ مختصری است بر کتاب «مختصر منتهی السؤل والامل» ابن حاجب در اصول فقه اهل سنت. این حاشیه از مبحث مبادی‌اللغویة در وضع لغات شروع و به مبحث اجماع ختم می‌گردد. نسبت حاشیهٔ حاضر به میرسیدشریف، در اجازهٔ مذکور در پایان برخی از نسخه‌ها ذکر شده؛ در کشف‌الظنون (۲/۱۸۵۴) ذیل معرفی شروح و حواشی «مختصر منتهی‌السؤل»، فقط از شرح میرسیدشریف سخن بمیان آمده بدون آنکه از حاشیهٔ ایشان نامی در میان باشد.

ف ملی (۱۰|۲۷۹)، ف مرعشی (۱۱|۲۱۵)، معجم‌المطبوعات العربیه (۱|۶۷۹)

آغاز: «قوله من لطف‌الله سبحانه و تعالی، یعنی من لطف‌الله سبحانه لعباده احداث الموضوعات اللغویة»

انجام: «ذلک ان تخص غیرالشرط الشرعی بماعدا الاسباب ولایلزم اهمال حالها لانها

قد علمت ههنا»

نستعلیق و نسخ، عنوان «قوله» در برخی اوراق بشنگرف و در اوراق دیگر نانویس، روی برخی از کلمات با شنگرف نشانه گذاری شده، برگ ۲ ممهور به مهر «عبده‌الراجی لطفعلی»، اوراق ۸۱ تا ۸۴ نانویس، ظهر برگ ۸۵ وقف‌نامهٔ نظر علی‌بن محسن گیلانی از مالکین نسخه بهمراه مطلبی در شرح حال نظرعلی گیلانی و فهرست تألیفات وی توسط لطفعلی به سال ۱۳۲۹ و به خط حمایلی، نسخه حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده»

جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته، ضربی، یک‌لا، عطف پارچه‌ای، ۹۵x۱۶۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۸۵ برگ، ۵۰x۱۰۰

شماره پیشین: ۱۸۶-۲۰۷۱، ع|۳۱۸

۲۶۱۹/ع

حرائق الرقائق فی شرح رسالة علامة الحقایق (حقایق‌الدقائق)

(زبان عربی ـ نحو)

منسوب به: ملا سعدالدین سعدالله

کتاب «انموذج فی‌النحو» از علامه جارالله زمخشری (م ۵۳۸)، مقدمهٔ مفیدی در علم نحو است. از شروح معرفی شده در کشف‌الظنون بر «انموذج» عبارتند از: شرح جمال‌الدین محمدبن عبدالغنی اردبیلی (م ۶۴۷) که این شرح مکرراً همراه با جامع المقدمات به چاپ رسیده؛ و شرح علی‌بن عبدالله مصری مشهور به زین‌العرب است. نسخهٔ حاضر حاشیه‌ای است بر انموذج، غیر از دو شرح مذکور که نام کامل مؤلف آن چندان معلوم نیست. نام مؤلف در ابتدای متن کتاب و در عبارت پایانی نسخه «سعدالله سعدالدین» و نام حاشیهٔ سعدالدین بر انموذج در کشف‌الظنون (۱/۶۷۲) «حقائق الدقائق» ـ بدون درج مشخصات بیشتر ـ ذکر شده است.

آغاز: «اللهم انا نریدان نتشبه بمده لحمدک علی آلائک و ان نتشبث باذیال من شکرک

لنعمائک علی ماهدیتنا»

انجام: «والضب الماضفة القیصوم و الشبح اللذین وزت بهم الشمس للقاصی وللدانی»

نسخ، شیخ جعفربن ملاپرزاده حسین‌جان، ۱۰۰۱ ه.ق، کتابت نسخه در حضور محمدامین بن صدرالدین شیروانی (م ۱۰۳۶) که استاد کاتب بوده به اتمام رسیده، عنوان «قوله ـ ش» و سرفصلها بشنگرف، متن مورد شرح کتاب در حاشیه بالایی برخی اوراق، روی متن عبارات مورد شرح باشنگرف خط کشی شده، در برگ ۲ و در حواشی برخی اوراق اشعاری به فارسی، برگ اول و پایان نسخه ممهور به چند مهر بیضوی «عبده محمدحسن بن محمدباقر»، آب‌افتادگی و پاشیدگی مرکب و وصالی در لبه‌های برخی اوراق، نسخه با امضای «محمدامین بن صدرالدین شیروانی» و «محمودی» و «جامی» و «چاربردی» حاشیه‌نویسی دارد.

جلد: تیماج مشکی، ضربی، ترنج و چهارلچکی به تیماج تریاکی و باگل و بوته، عطف و سجاف لبه‌ها تیماج مشکی الحاقی، مقوایی، ۱۴۰x۲۱۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۴۰ برگ، ۱۵ و ۱۶ سطر، ۷۵x۱۳۵

شماره پیشین: ۱۳۲-۲۰۱۷، ع/۳۱۹

۲۶۲۰/ع

شرح الکافی **(احادیث شیعه، عربی)**

از: مازندرانی، محمدصالح بن احمد (-۱۰۸۶ ق.)

زمان تألیف: ۱۰۶۷ ه.ق

شرح مختصری است بر کتاب «الکافی» ابوجعفر محمدبن یعقوب کلینی (م ۳۲۸). ملاصالح مازندرانی مباحث عقل و جهل، توحید، حجت، ایمان و کفر و دعا از اصول کافی و مباحث زکات و صوم و خمس از فروع کافی و تمامی احادیث روضهٔ کافی را مورد شرح قرارداده و ظاهراً بقیهٔ شرح ناتمام مانده است.

نسخهٔ حاضر، شرح تمامی ابواب کتاب‌الحجة «ص ۱» و شرح ابوابی از کتاب الکفر والایمان «ص ۱۸۵پ» از باب «طینة المؤمن و الکافر» تا باب «السبق الی الایمان» را در بردارد.

شرح کتاب‌العقل نیز در نسخه شمارهٔ ۷۹۱/ع کتابخانه ملی موجود است.

الذریعه (۲۷/۱۴)، ف ملی (۲۹۳/۸)، ف مرعشی (۲۸۷/۷)، ف مجلس (۱۶۸/۷)

آغاز کتاب: «نحمدک یا مروح عقول‌العارفین بمظاهر کمالک لیلاً و نهاراً»

آغاز نسخه: «یا عالم الدقایق و السرایر و یا ملهم الحقایق علی‌الضمایر، لک الحمد علی ما اعطینا من دقایق الاسرار»

انجام نسخه: «و بعضهم انفذ بصراً، لعل المراد بالبصر البصر القلبی... الی تفاوت الدرجات فی‌القوة العملیة»

نستعلیق، محمدهادی بن محمدصالح مازندرانی (فرزند مؤلف)، ۱۰۸۸ ه.ق، نام کاتب در ص ۱۰۵ پ، عنوان «قوله» بشنگرف در برخی اوراق و نانویس در اوراق دیگر، سرفصلها در حواشی برخی اوراق و به شنگرف، روی متن عبارات مورد شرح باشنگرف خط کشی شده، برگ اول ممهور به مهر بیضوی «لااله الاالله الملک الحق المبین، عبده محمدرضا»، موریانه خوردگی و لکه‌های سوختگی و وصالی لبه‌ها در برخی اوراق، نسخه حواشی مختصری با امضای محمدهادی ـ فرزند مؤلف ـ دارد و در حواشی تصحیح شده.

جلد: مقوا با روکش کاغذی الوان، عطف تیماج عنابی، ۱۴۰x۲۵۰

کاغذ: اصفهانی و فرنگی، ۲۱۲ برگ، ۲۷ سطر، ۸۰x۱۸۰

شماره پیشین: ۹۳-۱۹۷۸، ۳۲۰|

۲۶۲۱/ع

شرح مختصر ابن حاجب **(اصول فقه اهل سنت، عربی)**

از: عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد (-۷۵۶ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۰۵/ع همین فهرست.

نستعلیق، محمدصادق بن باباشیخ طالقانی، ۱۰۰۶ ه.ق، عنوان «قال ـ اقول» بشنگرف در اوراق ابتدایی نسخه و نانویس در برخی اوراق و با مرکب سیاه و درشت‌تر از متن در اوراق دیگر، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف یا سیاه خط‌کشی شده، عبارات متن مورد شرح در حواشی برخی اوراق، سرفصلها در حواشی اوراق و با مرکب سیاه در برگ اول یادداشت مالکیت لطفعلی بن محمدکاظم به سال ۱۳۲۲ و در حاشیه برگ ۲ یادداشت مالکیت فرهاد بن ولیعهد به سال ۱۳۰۵، موریانه‌خوردگی لبه‌های اوراق و آب‌افتادگی و وصالی در برخی اوراق، حدود ۲/۳ ابتدای نسخه حاشیه‌نویسی نسبتاً مفصل دارد، برخی از حواشی از کتاب «النقود و الردود» و دیگر شروح مختصر،

جلد: تیماج ماشی، ضربی، دامن‌دار، فرسوده، مقوایی، اندرون جلد با روکش کاغذ ابروالوان، عطف دامن در اندرون با تیماج زرشکی، ۱۳۰x۲۵۰

کاغذ: اصفهانی آهار مهره، نخودی، ۲۵۰ برگ، ۱۷ و ۱۹ سطر، ۷۰x۱۷۰

شماره پیشین: ۲۷۸-۲۱۶۳، ع/۳۲۱

۲۶۲۲/ع

حاشیة شرح المطالع (حاشیة لوامع الأسرار)

(منطق ـ قرن ۹، عربی)

از: الجرجانی، میرسیدشریف علی‌بن محمد (-۸۱۶ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۱۱/ع همین فهرست.

نستعلیق تحریری و نسخ، مرتضی بن غیاث‌الدین محمد طباطبا، مشهد مقدس، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط‌کشی شده، ۵ برگ ابتدایی و ۵ برگ پایانی نسخه نانوشته، در برگ ۶ مطلبی در معرفی کتاب توسط لطفعلی‌بن محمدکاظم و در برگ ۷ یادداشت مالکیت لطفعلی بسال ۱۳۲۹ همراه با مهر بیضوی «العبد المذنب لطفعلی بن محمدکاظم»، نسخه با امضای «منه» و «محیی‌الدین» و «داود» و «بردعی» حاشیه‌نویسی

دارد.

جلد: تیماج سرمه‌ای، ضربی، با طرح گل در وسط و گوشه‌های جلد، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۱۱۵x۱۸۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۲۰۲ برگ، ۱۷ سطر، ۵۵x۱۱۵

شماره پیشین: ۱۶۱-۲۰۴۶، ع/۳۲۲

۲۶۲۳/ع

الفصول المختارة من العیون و المحاسن (کلام شیعه امامیه، عربی)

از: علم‌الهدی، علی بن الحسین (-۴۳۶ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۹۳/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر دو جزء کتاب را در برداشته و در پایان، افتادگی دارد. جزء اول «ص۵»، جزء دوم «ص ۸۵پ»،

آغاز: «الحمدلله المتوحد بالقدم العام لجمیع خلقه بالنعم»

انجام کتاب: «واما المهلکات فشح مطاع و هوی متبع و اعجاب المرء بنفسه»

انجام نسخه افتاده: «قال ابوعبدالله فی ادبه لاصحابه من قصرت یده بالمکافات»

نسخ، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف یا سیاه خط‌کشی شده، سرفصلها در حواشی اوراق، در ۴ برگ ابتدایی نسخه فهرست مطالب جزء اول کتاب، در برگ ۶ یادداشت مالکیت لطفعلی بسال ۱۳۳۲، آب‌افتادگی و وصالی لبه‌ها در برخی اوراق، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج عنابی، ضربی، دامن‌دار، مقوایی، اندرون جلد: تیماج زیتونی، ۱۴۵x۲۱۰

کاغذ: فرنگی فستقی، ۱۶۶برگ، ۱۷ سطر، ۹۰x۱۳۵

شماره پیشین: ۱۲۱-۲۰۰۶، ع/۳۲۳

۲۶۲۴/ع

تمرین الطلاب فی صناعة الاعراب (زبان عربی ـ نحو)

از: الازهری، خالدبن عبدالله (-۹۰۵ ق.)

زمان تألیف: ۸۸۶ هـ.ق

در این کتاب، اعراب و ترکیب نحوی تمامی اشعار «الالفیه» ابن مالک ـ با استفاده از قوانین و قواعد نحو در ادبیات عرب ـ بررسی شده است.

کشف‌الظنون (۱۵۴/۱)، ف ملی (۲۵/۹)، ف مجلس (۴۰۷/۵) معجم‌المطبوعات العربیة (۸۱۲/۱)

آغاز: «الحمدلله الذی رفع قدر من اعرب بالشهادتین و نصب الدلیل علی وجود ذاته... اما بعد فان معرفة الاعراب من الواجبات»

انجام: «فالخیرة نعت‌ثان لصحبه لا للمنتخبین خلافا للمکودی، و هذا آخر ماارادنا جمعه فی هذاالمختصر والحمدلله علی اتمامه...»

نسخ، ۱۱۱۳ هـ.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی عبارات متن با شنگرف یا سیاه خط کشی شده، در برگ ۲ اشعاری عربی با خط حمائلی و برخی از آن اشعار از «حسن»، در برگ ۴ اشعاری بفارسی و با خط حمائلی، برگ اول و آخر نسخه نانوشته، پاشیدگی مرکب و لکه‌های سوختگی و جدا شدن اوراق از شیرازه در برخی اوراق، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: مقوا با روکش کاغذی الوان، عطف پارچه‌ای، ۱۱۵x۱۸۵

کاغذ: اصفهانی آهار مهره و فرنگی نخودی، ۳۸۹ برگ، ۱۴ سطر، ۷۰x۱۲۵

شماره پیشین: ۱۴۵ـ۲۰۳۰، ع/۳۲۴

۲۶۲۵/ع

مجموعه

۲۶۲۵/۱ـ حاشیةالروضةالبهیة «۱ـ۱۶۹پ» (فقه جعفری، عربی)

از: آقاجمال خوانساری، محمدبن حسین (-۱۱۲۵ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۴۷/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر حاشیهٔ کتاب‌الطهارة و بخشی از کتاب‌الصلوة ـ تا شرط چهارم از شروط نماز در مکان ـ را در بردارد.

آغاز: «الحمدلله رب‌العالمین...، قوله فی‌الحاشیة ماکان متعلقه عاماً»

انجام نسخه: «قوله و مسجدالمرئة بیتها... عند عدم ارادةالخروج بترجیحه علی مسجد فی‌الجملة»

۲۶۲۵/۲ـ شرح‌الشرایع «۱۷۰ـ۲۹۴پ» (فقه جعفری، عربی)

از: قمشه‌ای اصفهانی، ملامهدی (-۱۲۸۱ ق.)

مؤلف کـه از شاگردان شیخ محمدحسن صاحب جواهر و حاج کلباسی و حجةالاسلام شفتی بوده، شرحی مفصل ـ با تفصیلی بیشتر از «جواهرالکلام» ـ بر کتاب «شرایع‌الاسلام» محقق حلی نگاشته است. نسخهٔ حاضر شرح بخشی از کتاب‌الصوم ـ حدود ثلث آن ـ را در بردارد.

الذریعه (۳۲۹/۱۳)

آغاز نسخه: «قوله‌الصوم، و هوالکف عن‌المفطرات مع‌النیة. اورد علیه بوجوه، احدها انه منقوض فی طرده بالکف عن‌المفطرات مع‌النیة زمانا وان قل»

انجام نسخه افتاده: «قوله من وطیء زوجته فی‌شهر رمضان... و مختاری هنا هوالمختار هنالک من‌التفرقه»

ضمیمه: در اوراق ۲۹۶ تا ۳۰۱، چند برگ از متن و شرحی فقهی با عنوان «قوله» در

مبحث وضو و غسل از کتاب‌الطهارة الحاق شده و با توجه به عبارت «وقال المصنف فی‌المنتهی» در سطر ۶ برگ اول، احتمال دارد شرح یکی از کتب فقهی علامه حلی باشد.

آغاز ضمیمه: «الحائض... و من ثم اختلف العلما فی تعریفها و قد عرفها المصنف هٰنا بانها... قوله فالوضو یجب للواجب من‌الصلوة، بالاصل او العارض...»

انجام ضمیمه: «قوله والمدینة و مسجدالنبی... و قال فی‌الدروس والبیان والدلائل و کتاب‌الاشراف و النزهة والجامع علی مانقل عنها انه یستحب»

۲۶۲۵/۳ـ کشف‌الغطاء عن خفیات مبهمات الشریعة الغراء «۳۰۳-۴۱۶»

(فقه جعفری / کلام شیعه امامیه، عربی)

از: کاشف‌الغطاء، جعفربن خضر (-۱۲۲۷ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۶۰۷/ع همین فهرست. کتاب در نسخهٔ حاضر کامل نبوده و در ابتدای آن یک برگ و در پایان نسخه اوراق متعددی افتادگی دارد.

آغاز نسخه افتاده: «وبالله المستعان و علیه التکلان و سمیته... و رتبته علی ثلثة فنون الفن الاول فیما یتعلق ببیان الاصول الاسلامیة...»

انجام نسخه افتاده: «و یحتسب له فی علم‌الله و مع‌الجهل المطلق ان کان له طریق تخلص فعله والالزام التکرار»

نسخ، کتاب اول نسخه بسال ۱۲۵۶ هـ.ق، عناوین و سرفصلها در برخی اوراق بشنگرف و در اوراق دیگر نانوشته، روی متن عبارات مورد شرح در برخی اوراق با شنگرف خط کشی شده، برگ ۲۹۵ نانوشته و در برگ ۳۰۲ مبحثی از کتاب‌الطلاق یکی از کتب فقهی، وصالی لبه‌های اوراق و جدا شدن اوراق از شیرازه و پاشیدگی مرکب در برخی اوراق،

جلد: مقوایی، عطف تیماج سیاه، ۲۱۰x۳۰۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۴۱۶ برگ، ۲۹ سطر، ۱۳۰x۲۰۵

شماره پیشین: ع/۳۲۵

۲۶۲۶/ع

غایةالمأمول فی شرح زبدةالاصول (اصول فقه شیعه، عربی)

از: فاضل جواد البغدادی، جوادبن سعد (-۱۰۶۵ ق.)

زمان تألیف: ۱۰۴۲ هـ.ق

شرح شیخ فاضل جواد ـ از شاگردان شیخ‌بهائی ـ بر کتاب «زبدةالاصول» شیخ‌بهائی است. این شرح، استدلالی و مفصل و با عنوان «قال ـ اقول» نگاشته شده و در آن حواشی شیخ بهائی بر کتاب خود نیز نقل شده است.

الذریعه (۱۶/۱۵)، ف ملی (۷/۳۲۲)، ف آستان قدس: ص ۴۱۷، ف مرعشی (۱۰/۱۷۸)

آغاز: «نحمدک یامن وفقنالسلوک طریق العمل بکتابه المبین و نشکرک یا من هدانا للوصول الی معرفةاصول السنةالتی نزل بها روح الامین... لایخفی علی احد شرف علم الاصول من بین العلوم»

انجام: «و شامل رحمته حیث‌انتهی کلام المصنف الی هذاالمقام فلنقصرعلی ما اثبتنا به من‌الکلام حامدین الله علی توفیقه الکریم موجبالثوابه الجسیم...»

نسخ، احتمالاً قرن ۱۱، عناوین در برخی اوراق شنگرف و در اوراق دیگر نانوشته، روی متن عبارات مورد شرح در نیمهٔ اول کتاب با شنگرف خط کشی شده، دو برگ پایانی نانوشته، پس از اتمام کتاب در نسخه دو بیت شعر فارسی در طلب دعای کاتب، آب افتادگی در حواشی بالایی اوراق، نسخه با امضای «لمحر رعفی عنه» حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج حنایی، ضربی، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۲۱۰x۱۵۰

کاغذ: فرنگی، ۲۳۶ برگ، ۲۱ سطر، ۸۰x۱۴۰

شماره پیشین: ۸۸-۲۵۱۸، ع/۳۲۶

۲۶۲۷/ع

حاشیة معالم الاصول **(اصول فقه شیعه، عربی)**

از: شیروانی، محمدبن حسن (-۱۰۹۸ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۴۱/ همین فهرست.

نسخ، محمدمهدی بن حاجی علی‌اکبر همدانی، ۱۲۵۴ ه.ق، عنوان «قوله» به شنگرف، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط‌کشی شده، حواشی برخی اوراق ممهور به مهر آب زده شده، پایان کتاب در نسخه ممهور به مهر بیضوی «عبده الراجی محمداسماعیل» همراه با دو بیت شعر: «شکوت الی‌وکیع سوء حفظی ∴ فاوصانی الی ترک المعاصی| لان العلم نورمن الله ∴ و نورالله لایعطی لعاصی»، ۲ برگ پایانی نانوشته،

جلد: تیماج مشکی، یک لا، ۲۰۰x۱۴۰

کاغذ: فرنگی، ۱۰۰ برگ، ۲۰ سطر، ۱۵۰x۸۰

شماره پیشین: ۲۴۶۴-۳۴، ع|۳۲۷

۲۶۲۸/ع

حاشیة معالم الاصول **(اصول فقه شیعه، عربی)**

از: شیروانی، محمدبن حسن (-۱۰۹۸ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۴۱/ع همین فهرست. دو سطر از عبارت پایانی کتاب در نسخه نوشته نشده است.

آغاز: «قوله الفقه فی اللغة الفهم، انما ابتداء بتعریف الفقه...»

انجام کتاب: «والا یکون نسخا علی التقدیرین کذا قیل ولعله اجمل اعتمادا هنا الی انتهی کلامه»

انجام نسخه: «و غیرذلک یختل باختلاف المواد قد عرفت مافیه واما الاضمار فهو ایضاً اسوء من النسخ و غیره قدفرغت من تسوید...»

نسخ، محمدعلی بن علی‌اکبر قریه زیاری، ۱۲۴۳ ه.ق، عنوان «قوله» نانوشته، در برگ ۲ یادداشت مالکیت به سال ۱۳۰۷ همراه با مهر بیضوی «عبده الراجی محمدالشریف»، حاشیه اوراق ۲ پ و ۷۱ ممهور به مهر «محمدالشریف»، برگ اول و آخر نانوشته، موریانه‌خوردگی و آب‌افتادگی در حواشی و لبه‌های برخی اوراق، ابتدای کتاب در نسخه با امضای «منه» حاشیه‌نویسی دارد، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج نیلی، ضربی، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، یک‌لا، ۲۵۰x۱۵۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۷۲ برگ، ۱۷ سطر، ۱۴۵x۱۰۰

شماره پیشین: ۹۲-۲۵۲۲، ع|۳۲۸

۲۶۲۹/ع

الرجال (رجال نجاشی) **(حدیث - علم‌الرجال، عربی)**

از: نجاشی، احمدبن علی (-۴۵۰ ق.)

از کتابهای مشهور و معتبر علمای پیشین امامیه در علم رجال است و بگفتهٔ سید بحرالعلوم در کتاب رجال خود، جماعتی از اصحاب امامیه به تقدیم و ترجیح گفتهٔ نجاشی در معارضه باگفته‌های دیگر علمای رجال تصریح نموده‌اند.

فهرست راویان و مصنفان شیعهٔ امامیه و تصنیفات، کنیه و القاب، منازل و انساب و مدح و ذم‌هایی که در خصوص هر کدام از رجال ذکر شده، جمع‌آوری و بر حسب حروف تهجی رجال حدیث در دو جزء کتاب حاضر مرتب شده است. جزء اول - از ابتدای حرف «الف» تا آخر حرف «ظ» (ص ۳پ)، جزء دوم - از ابتدای حرف «ع» تا آخر حرف «ی» و با اضافهٔ کنیه‌هایی که با «ابو» شروع می‌گردد (ص ۹۲ پ).

الذریعه (۱۵۴/۱۰)، ف ملی (۳۲۴/۷)، ف مرعشی (۳۴/۱۴)، ف مجلس (۳۰۶/۴)، ف آستان قدس: ص ۲۷۷،

آغاز: «الحمدلله رب‌العالمین ... اما بعد فانی وقفت علی ما ذکره السیدالشریف اطال الله بقائه و ادام توفیقه من تعبیر قوم من مخالفینا انه لاسلف لکم و لامصنف...»

انجام: «ابومالک الجهنی له کتاب یرویه احمدبن محمدبن عیسی عن ابن ابی عمیر عنه، ابومحمدالخراز و ابومحمد القراز کتبهما تروی بهذه الاسانید»

نسخ، جزء اول بخط عبدالحسین بن عبدالعلی بن عبدالحسین بن محمود مازندرانی، ۹۹۶ ه.ق، سرفصلها و اعلام اشخاص به مرکب سرخ و سبز، ۲ برگ از آغاز کتاب در اوراق ۳ و ۴ بازنویسی شده و الحاقی، در برگ پایانی فائده‌ای در رجال به نقل از کتاب «رواشح» میرداماد و فائده‌ای در مضمرات بزرگان حدیث و فهرستی از اسامی کتب یکی از مالکان نسخه که به امانت داده بخط نستعلیق، نسخه در اوراق کمی حاشیه‌نویسی دارد و توسط ابوالمعانی تبریزی حائری مقابله و تصحیح شده،

جلد: تیماج حنایی، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۲۰۵x۱۵۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۶۵ برگ، سطور متغیر بین ۱۷ و ۲۳، اندازه نوشته متغیر بین ۱۲۰x۷۵ و ۱۴۰x۹۰

شمارهٔ پیشین: ۲۵۱۹-۸۹، ع/۳۲۹

ع/۲۶۳۰

شرح مختصرالاصول (شرح مختصرالمنتهی)

(اصول فقه اهل سنت، عربی)

از: عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن‌احمد (-۷۵۶ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۳۰/ع همین فهرست.

نسخ، عنوان «قال - اقول» با مرکب سرخ، روی برخی از کلمات و عبارات با مرکب سرخ خط کشی شده، در برگ ۲ شرح حال ابن باقلانی بنقل از کتاب «المنتظم» ابن‌جوزی و شرح حال قطب‌الدین شیرازی و عضدالدین ایجی همراه با یادداشت مالکیت فضل‌الله بن نصرالله زنجانی و حسین‌بن نصرالله موسی و علی‌بن محمدامین و یادداشت امانت عبدالله بن محمدرضا، در برگ ۳ یادداشت مالکیت علی‌بن محمدامین عاملی همراه با مطالبی در بیان مواردی که ائمه مذاهب فقهی اهل سنت پاسخ سؤالات را «ماادری» گفته‌اند با ذکر منبع هر یک از آن موارد به همراه یادداشتی در شروع قرائت نسخه توسط علی عبدالقادربن خلیفه نزد شیخ عبدالرحیم ازبکی بسال ۱۱۰۶، در برگ ۴ یادداشتهای مالکیت حسین بن نصرالله موسوی بهبهانی ممهور بر مهر بیضوی «حسین بن نصرالله الموسوی» و اسماعیل بن احمد شافعی و علی عبدالقادر بن خلیفه و یوسف شافعی و علی‌بن محمدامین عاملی ممهور به مهر بیضوی «محمدجواد» و «...اکبر»، برگ اول و آخر نانوشته، نسخه با امضای «سعدالدین» و «سیف‌الدین» و «ابهری» و «سید» و «س» و با استفاده از شرح مطالع و شرح اشارات حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج تریاکی سوخته، ضربی، ترنج و سرترنج و چهار لچکی با گل و بوته به زر، عطف تیماج تریاکی سوخته الحاقی، دامن‌دار با تیماج پوست اناری و طرحهای ترنج و دولچکی به زر، مقوایی، اندرون دامن تیماج زیتونی، ۲۶۰x۱۸۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۱۳ برگ، ۲۸ سطر، ۱۹۵x۱۲۰

شماره پیشین: ۲۸۳۰-۴۰۰، ع/۳۳۰

ع/۲۶۳۱

الکفایة فی علم‌الاعراب

(زبان عربی - نحو)

از: الموفق المکی، موفق بن احمد (-۵۶۸ ق.)

مؤلف که از شاگردان علامه جارالله زمخشری (م ۵۳۸) بوده کتاب حاضر را در بیان اصول و قواعد علم اعراب و به سبک «شرح انموذج» زمخشری نگاشته است.

مباحث این کتاب در سه قسم: اسماء، افعال و حروف مرتب شده و هر قسم مشتمل بر ابواب مختلف و هر باب حاوی چند فصل است.

کشف‌الظنون (۱۴۹۸/۲)، ف آستان قدس: ص ۴۶۷، ف مجلس (۳۴۳/۱۶)،

آغاز: «الحمدلله الذی تظاهرت علینا آلائه و ترادفت الینا نعمائه حمداً یستوجب زیادة فضله... اعلم ان الحاجة الی علم الاعراب ماسة لکل من یروم»

انجام: «وتزاد فی کل متحرک لیست حرکتة اعرابیة للوقف نحو ثمه و کیفه و لیته و هیهله و انه و ما اشبه ذلک»

نستعلیق، ۱۰۹۱ ه.ق، عناوین و سرفصلها با مرکب سرخ، در برگ ۲ مطالبی حاشیه‌ای در ارتباط با متن کتاب همراه با یادداشت مالکیت «اسماعیل بن زین‌العابدین»، در ۲ برگ پایانی نسخه مطالب کوتاه در ارتباط با متن کتاب به همراه ادعیه کوتاه در رفع حوائج، آب‌افتادگی در حواشی یا متن تمامی اوراق، وصالی لبه‌ها در برخی اوراق، نیمهٔ اول نسخه با استفاده از کتابهایی همچون: شرح شمسیه، مطول، شرح ارشاد، کشاف، معالم التنزیل، شرح کفایه، شرح جامی، ایضاح، کنزاللغة و با امضای «سید» و «جامی» و «اقلید» حاشیه‌نویسی مفصل دارد.

جلد: تیماج مشکی، ضربی، ترنج و سرترنج، جداول حاشیه‌ای با گلهای ریسه‌ای، یک‌لا، ۱۶۰x۲۵۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۱۵ برگ، سطور متغیر بین ۹ تا ۱۴ سطر، اندازه نوشته متغیر بین ۵۵x۱۶۰ و ۸۵x۱۶۰

شماره پیشین: ۳۲-۲۷۷۲، ع/۳۳۱

۲۶۳۲/ع

حلیةالابرار و شعارالاخیار فی تلخیص الدعوات و الاذکار

(دعاها / احادیث اهل سنت، عربی)

از: النووی، یحیی‌بن شرف (-۶۷۶ ق.)

مؤلف، ادعیه و اذکاری که در ارتباط با حالات و اوقات مختلف باشد را به نقل از

احادیث صحیح جمع‌آوری و در ۳۵۶ باب کتاب حاضر مرتب نموده است. احادیث کتاب بیشتر، از کتب «صحیح بخاری، صحیح مسلم، سنن ابی‌داود، سنن ترمذی، و سنن نسائی» نقل و سلسله سند احادیث در آن حذف گردیده. ترتیب مباحث کتاب چنین است:

کتاب‌الصلاة، کتاب تلاوةالقرآن، کتاب حمدالله تعالی، کتاب‌الصلاة علی‌رسول‌الله(ص)، کتاب‌الاذکار والدعوات للامور العارضة، کتاب اذکار المرض و الموت، کتاب الاذکار فی صلوات مخصوصة، کتاب اذکارالصیام، کتاب اذکار الحج، کتاب اذکارالجهاد، کتاب اذکار المسافر، کتاب اذکار للاکل و الشارب، کتاب السلام و الاستیذان، کتاب اذکارالنکاح، کتاب الاسماء، کتاب الاذکار المتفرقة. نسخهٔ حاضر در آغاز و انجام افتادگی دارد.

کشف‌الظنون (۶۸۸/۱)، الاعلام زرکلی (۱۸۴/۹)، ف آستان قدس: ص ۲۲۸، ف مرعشی (۱۰۹/۳)، معجم‌المطبوعات العربیة (۱۸۷۸/۲)

آغاز کتاب: «الحمدلله الواحد القهار العزیز الغفار مقدر الاقدار...»

آغاز نسخه‌افتاده: «فی جهنم قلت کذا فی اصول البخاری یرفع الله بها درجات و هو صحیح ای درجاته... باب بیان مهمات یتعلق بحدالغیبة»

انجام کتاب: «کلما ذکره الذاکرون و غفل عنه الغافلون و سائر النبیین و آل کل و سائر الصالحین»

انجام نسخه افتاده: «باب مایقول جواز دعا للانسان علی من ظلم للمسلمین او ظلمه وحده... و ذکر الحدیث ان قال ارسل معه عمر رجالاً اورجلا الی الکوفة»

نسخ، عناوین با مرکب سیاه و درشت‌تر از خط متن، در ۳ برگ ابتدای نسخه یادداشت مالکیت محیی الدین بن یحیی بسال ۱۲۳۳ و دو بیت شعر عربی منسوب به بهلول و خطاب به هارون‌الرشید و اشعاری در بیان حال مجنون و مسئله‌ای فقهی در مزارعه به نقل از فصول‌العمادیة و جامع‌الصغیر، در ۳ برگ پایانی مطالب متفرقه‌ای همچون اشعاری عربی در توصیف تواضع و مطلبی در بیان بدترین مردم در سؤال از

انوشیروان به نقل از کتاب روضه و رباعی منسوب به شافعی در توصیف دوست و رباعی عرفانی در مناجات، آب‌افتادگی و وصالی و موریانه خوردگی لبه‌ها در برخی اورق، توضیح برخی از لغات متن در لابلای سطور و یا در حواشی، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: مقوا با روکش کاغذی، ضربی، با طرح ترنج، سجاف لبه‌ها و عطف تیماج سیاه، ۲۴۵x۱۸۰

کاغذ: سمرقندی نخودی، ۱۴۸ برگ، ۲۵ سطر، ۱۳۰x۲۱۰

شماره پیشین: ۳۶۴-۲۷۹۴، ع|۳۳۲

۲۶۳۳/ع

تفسیرالقرآن الکریم (تفسیر علی‌بن ابراهیم قمی) (تفاسیر شیعه، عربی)

از: القمی، علی‌بن ابراهیم (- بعد از ۳۰۷ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۶۱/ع همین فهرست. تفسیر در نسخهٔ حاضر کامل نبوده و یکبرگ در ابتدای آن و تفسیر ۹ سورهٔ پایانی قرآن در انتها و تفسیر سوره‌های عنکبوت، روم، لقمان، سجده، احزاب، سبا، فاطر و ۶۰ آیه از ابتدای سورهٔ یس مابین اوراق ۱۴۶ و ۱۴۷ افتادگی دارد.

آغاز نسخه افتاده: «تفسیرالکتاب المجید المنزل من عندالعزیز الحمید علی محمدالنبی‌الرشید صلی‌الله علیه و آله فانه الفعال لما یرید و هو تفسیر مولانا عبدالله جعفربن محمدالصادق...»

انجام نسخه افتاده: «الم‌تر، الم تعلم یا محمدکیف فعل ربک باصحاب الفیل... و المأکول هوالذی یبقی من فضله قال الصادق(ع) و هذاالجدری»

نسخ و نستعلیق، عنوان «قال» و «قوله» با مرکب سرخ در برخی اوراق و نانوشته در اوراق دیگر، حاشیه ۱۵۲ پ ممهور به مهر «المتوکل علی‌الله الغنی عبده علی‌اکبر»، آب افتادگی و لکه‌های چرکی و وصالی لبه‌ها در برخی اوراق، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج حنایی روشن، ضربی، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۲۶۵x۱۸۵

کاغذ: فرنگی و هندی، الوان، ۱۹۷ برگ، ۲۶ و ۲۸ سطر، نوشته متغیر بین ۱۰۰x۱۷۰ و ۱۱۰x۱۸۰

شماره پیشین: ۳۲۷-۲۷۵۷، ع|۳۳۳

۲۶۳۴/ع

مصباح‌الحاوی (المصباح) (فقه شافعی، عربی)

از: ضیاءالدین طوسی، عبدالعزیزبن محمد (-۷۰۶ ق.)

کتاب «الحاوی الصغیر فی‌الفروع» از کتب معتبری است که نجم‌الدین عبدالغفاربن عبدالکریم قزوینی (م ۶۶۵) در فقه شافعی نگاشته و بلحاظ تنظیم مطالب آن در فصول و ابواب و حسن تألیف و ترتیب آن، شروح متعددی بر این کتاب نوشته شده؛ و از جملهٔ شروح، شرح حاضر با عنوان «قال، ای» می‌باشد.

این شرح با مبحث احوال شخصیه (نکاح، طلاق و ...) شروع شده و در ابتدای آن احکام خاص نبی‌اکرم(ص) ـ در واجبات و محرمات ـ تبیین و با مبحث قضا و شهادات و عتق و تدبیر بپایان رسیده است.

کشف‌الظنون (۱|۶۲۵)

آغاز: «بسمله، باب خص النبی بوجوب الضحی والاضحی و الوتر والتهجد والسواک و تخییر نسائه فیئة، ای خص النبی بواجبات و محرمات... اما الواجبات فانه خص بوجوب الضحی»

انجام: «ولو ولدت منه ولدا حرامی نکاح غرورا و وطیء شبهة ثم اشتراها فهل یصیر مستولدته فیه قولان والله اعلم»

نسخ، محمدبن احمد مجیدی، ۷۷۴ ه.ق، روی عناوین و برخی از کلمات با

شنگرف خط کشی شده، در ۳ برگ پایانی فایده‌ای در نقل و تخریج و اشعاری از علاءالدین قونوی و مسائل فقهی در حرمت استعمال ظرف طاهر و آب قلیل و طهارت، بازشدگی لایهٔ برخی اوراق در اثر حرارت و رطوبت و آب‌افتادگی و موریانه‌خوردگی در برخی اوراق، نسخه با امضای «هـ» حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: مقوایی، عطف تیماج سیاه، ۱۹۰x۲۷۰

کاغذ: هندی نخودی، ۱۳۳ برگ، ۳۱ سطر، ۱۳۰x۲۰۰

شماره پیشین: ۳۵۹ـ۲۷۸۹، ع|۳۳۴

۲۶۳۵/ع

الصافی **(تفاسیر شیعه، عربی)**

از: فیض کاشانی، محمدبن شاه مرتضی (-۱۰۹۱ ق.)

رجوع شود به شمارهٔ ۲۳۹۳/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر جزء دوم کتاب، تفسیر سورهٔ کهف تا آخر قرآن را در بر دارد؛ و در آن تفسیر آیهٔ ۷۵ سورهٔ احزاب تا آخر آن و ۱۵ آیهٔ ابتدای سورهٔ سبا ـ مابین اوراق ۹۵ و ۹۶ ـ افتادگی دارد.

آغاز کتاب: «نحمدک یامن تجلی لعباده فی کتابه بل فی کل شیء»

آغاز نسخه: «الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب یعنی القرآن علم‌الله سبحانه عباده کیف یحمدونه...»

انجام: «من غیر ان ینقص منه شیء من الاجر والثواب انه بالاجابة جدیر و هو علی کل شیء قدیر»

نسخ، احتمالا بخط مؤلف [در برگ ۳ نوشته شده «این کتاب مستطاب بخط مؤلف است» که پس از تطبیق خط نسخه با نمونه خط مؤلف در ف مؤلفین مشار ص ۷۹۹ و ریحانة الادب (۳/۳۷۰) می‌توان گفت اگرچه خط در نسخهٔ حاضر بی‌شباهت به خط مؤلف نبوده اما اثبات آن نیاز به تحقق بیشتری دارد.]، نام سوره‌ها بشنگرف، روی آیات

قرآنی با شنگرف خط کشی شده، در برگ ۳ یادداشت مالکیت محمدرضا بن میرزا محمد تبریزی به سال ۱۲۵۰ همراه با مهر بیضوی «محمدرضا‌بن محمد» و مهر خشتی «محمدرضا بن محمدعلی‌الرضا بالقضا والقدر»، ۲ برگ در ابتدا و ۲ برگ در پایان نسخه نانوشته، نسخه با امضای «منه» حاشیه‌نویسی دارد و با نسخهٔ بخط مؤلف مقابله و تصحیح شده،

جلد: تیماج تریاکی، یک لا، عطف وصالی شده با تیماج زرشکی، ۱۷۵x۲۹۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۲۱۷ برگ، ۳۱ سطر، ۱۲۰x۲۳۵

شماره پیشین: ۳۳۷ـ۲۷۶۷، ع|۳۳۵

۲۶۳۶/ع

القاموس المحیط **(زبان عربی ـ دائرةالمعارفها)**

از: فیروزآبادی، محمدبن یعقوب (-۸۱۷ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۷۷/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر نیمهٔ اول کتاب، از ابتدای آن تا آخر فصل السین از باب العین را در بردارد.

آغاز: «الحمدلله منطق البلغاء باللغی فی البوادی»

انجام نسخه: «ساع، ... و سوءالقیام علیها اوالتی تسافر علیها و یعادوا التسییع التطیین و التدهین بالشحم و نحوه والله اعلم.

نسخ آمیخته به ثلث، سیف‌الله بن قطب بن ابومحمدبن قطب بن اسماعیل بتنی (بتانی) نهروانی، ۱۰۲۷ ه.ق، دارای ۲ سرلوح (در اوراق ۱پ و ۱۸۷پ) به زر و لاجورد و شنگرف و سبز و سرخ، مجدول، جداول به زر و شنگرف و آبی و سیاه، برخی از لغات متن بخط ثلث و برخی به شنگرف، برگ ۲ ممهور به مهر بیضوی «محمدجواد» و «حسینعلی»، خطبهٔ کتاب حاشیه‌نویسی دارد، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج تریاکی، ضربی، مقوایی، ۱۶۰x۲۸۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۴۴۱ برگ، ۲۵ سطر، ۸۵x۱۷۰

شماره پیشین: ۲۵۳-۲۶۸۳، ع/۳۳۶

۲۶۳۷/ع

القاموس المحیط **(زبان عربی ـ دائرةالمعارفها)**

از: فیروزآبادی، محمدبن یعقوب (-۸۱۷ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۷۷/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر نیمهٔ دوم کتاب، از ابتدای فصل‌الشین از باب‌العین تا آخر کتاب را در بر دارد.

آغاز نسخه: «فصل‌الشین، الشبدع کزبرج العقرب و اللسان والداهیة و یفتح داله شادع الشبع بالفتح»

انجام: «ورتقه الفتق و غررالسبق و فتحةالغرب والشرق و یسلم تسلیما کثیرا و حسبناالله و نعم‌الوکیل»

نسخ آمیخته به ثلث، سیف‌الله بن قطب بن ابومحمدبن قطب بن اسماعیل عراقی نهروانی، ۱۰۲۷ ه.ق، دارای دو سر لوح (در اوراق ۱پ و ۱۹۳پ) به زر و شنگرف و لاجورد و سفید و سبز، مجدول، جداول به زر و شنگرف و آبی و سیاه، برخی از لغات به خط ثلث و برخی بشنگرف، برگ اول ممهور به دو مهر بیضوی «محمدجواد» و «حسینعلی اکبرنیا»، نسخه در حواشی تصحیح شده»

جلد: تیماج سیاه، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته به زر، عطف تیماج سیاه الحاقی، مقوایی، ۱۵۰x۲۷۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۴۰۷ برگ، ۲۵ سطر، ۸۵x۱۷۰

شماره پیشین: ۲۵۴-۲۶۸۴، ع/۳۳۷

۲۶۳۸/ع

القوانین المحکمة (قوانین الاصول) **(اصول فقه شیعه، عربی)**

از: میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمدحسین (-۱۲۳۱ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۷۳/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر دو جزء کتاب را در بر دارد. جزء اول «ص ۱»، جزء دوم «ص ۱۱۶پ»، چندبرگ از مباحث ابتدای کتاب در نسخه افتادگی دارد و از اواخر قانون ۱۵ ـ در مقدمهٔ واجب ـ ببعد را در بر دارد.

آغاز نسخه افتاده: «والامر بالعتق و نحوها فان الصیغة سبب للعتق والعتق سبب للکفارة ولاحظ تعلق التکلیف بالکلیات»

انجام: «و عما فارقناه من الخطیئات و کتب ما اثبتناه...»

نستعلیق، ۱۲۴۹ ه.ق، مجدول، جداول دور سطور وجداول بیرونی با زر و سیاه، عناوین در نیمه اول کتاب به شنگرف و لاجورد، نسخه در حواشی تصحیح شده»

جلد: مقوایی، ۱۷۵x۲۸۰

کاغذ: فرنگی فستقی، ۲۴۸ برگ، ۲۳ سطر، ۶۵x۱۹۰

شمارهٔ پیشین: ۳۴۰-۲۷۷۰، ع/۳۳۸

۲۶۳۹/ع

کامل الصناعة الطبیة(ملکی) **(پزشکی اسلامی ـ قرن ۴، عربی)**

از: مجوسی، علی‌بن عباس (-۳۸۴ق.)

مؤلف که از شاگردان ابوماهر موسی‌بن یوسف بن سیار(م۳۸۴) بوده، کتاب حاضر را مشتمل بر ۲۰ مقاله طبی و در دوجزء نگاشته؛ و آن را به عضدالدوله دیلمی اهدا نموده است. ده مقالهٔ جزء اول کتاب، در طب نظری و حاوی ۳۹۹ باب و ده مقالهٔ جزء دوم، در طب عملی و حاوی ۶۶۴ باب است. نسخهٔ حاضر بخشی از جزء دوم کتاب بوده و ۴

مقاله از مقالات طب عملی را در بردارد.

مقاله اول ـ در حفظ صحت مشتمل بر ۳۰ باب «ص ۱پ»

مقاله دوم ـ در ادویه مفرده مشتمل بر ۵۷ باب «ص ۷۹»

مقاله سوم ـ در مداوای حمیات و اورام مشتمل بر ۳۴ باب «ص ۱۵۹ پ»

مقاله چهارم ـ در مداوای امراض مخصوص پوست مشتمل بر ۵۴ باب «ص ۲۰۳ پ»

کشف‌الظنون (۲/۱۳۸۰)، ف ملی (۹/۹۵)، ف آستان قدس: ص ۴۵۷، معجم‌المطبوعات العربیة (۲/۱۶۱۹)

آغاز نسخه: «بسمله، المقالة الاولی من الجزء الثانی من کتاب کامل الصناعة‌الطبیة... الباب الاول فی صدرالکلام علی حفظ الصحة»

انجام نسخه: «و ما یجتذ به من الافة و ما یسقی من تلک الافة لیکون کتابی هذا تاما غیر ناقص. فاعلم ذلک. تمت المقالة الرابعة ... ولله الحمدوالمنة»

نسخ، عناوین و سرفصلها بشنگرف و مرکب سرخ، در برگ اول یادداشت مالکیت شراری طبیب محمدبن فیرالحاج، در پایان نسخه پس از اتمام عبارات کتاب مطلب کوتاهی به نقل از اسرارالحکم ملاهادی سبزواری به سال ۱۳۲۳ نوشته شده، برگ ۹ و برگ پایانی نانوشته، آب‌افتادگی و وصالی لبه‌ها و جدا شدن اوراق از شیرازه در برخی اوراق، نسخه در حواشی تصحیح شده.

جلد: تیماج زرشکی، ضربی، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، لت‌رویی جلد از عطف جدا شده، ۲۰۰x۳۰۵

کاغذ: فرنگی شکری، ۲۴۹ برگ، ۲۱ سطر، ۱۲۵x۲۲۰

شماره پیشین: ۳۳۹ـ۲۷۶۹، ع/۳۳۹

۲٦٤۰/ع

القاموس المحیط (زبان عربی ـ دائرةالمعارفها)

از: فیروزآبادی، محمدبن یعقوب (ـ۸۱۷ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۷۷/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر از ابتدای باب‌العین تا آخر کتاب را در بردارد.

آغاز نسخه: «باب‌العین المهملة، فصل‌الهمزة، ذواثبع کز نبز شاعر من همدان وریدبن اثبع او یثبع...»

انجام: «و فتحة‌الغرب والشرق و یسلم تسلیما کثیرا و حسبناالله و نعم الوکیل»

نسخ، بخش اول نسخه تا ص ۱۶۰ بخط احمدالخلیلی (القطن بن قطن المسیفنی)، احتمالاً ق ۱۲، عناوین و سرفصلها و لغات بشنگرف، در برگ اول اشعاری به عربی در مدح قاموس و مؤلف آن با مهر بیضوی «رضاقلی»، و یادداشت مالکیت عبدالله بن مقبل بسال ۱۲۴۱ ممهور به مهر بیضوی «الفقیرالی‌الله عبدالله بن مقبل» و مهر خشتی «عبده عبدالله...»، و یادداشت مالکیت خط زده شده بسال ۱۱۸۸ همراه با مهر خشتی ناخوانا، پایان کتاب در نسخه ممهور به مهر «رضاقلی».

جلد: تیماج زرشکی، ضربی، ترنج و سرترنج با طرح مرغان پرنده و گل و بوته به رنگ زر، مقوایی، اندرون جلد با روکش کاغذی نیلی، ۲۱۰x۳۰۵

کاغذ: فرنگی نخودی، ۲۸۱ برگ، بخش اول ۱۹ سطر، بخش دوم متغیر بین ۲۶ و ۴۴ سطر، اندازه نوشته متغیر بین ۱۴۰x۲۱۵ و ۱۵۵x۲۵۰

شماره پیشین: ۳۸۱ـ۲۸۱۱، ع/۳۴۰

۲٦٤۱/ع

مسالک الافهام فی شرح شرایع الاسلام (فقه جعفری، عربی)

از: شهید ثانی، زین‌الدین بن علی (ـ۹۶۶ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۳۳/ع همین فهرست؛ نسخهٔ حاضر مباحث زیر را در بر دارد: نکاح، طلاق، خلع و مبارات، ظهار، ایلاء، لعان، عتق، مکاتبه، اقرار، صید و ذبائح، اطعمه و اشربه، غصب، شفعه، احیاء موات، لقطه و فرائض.

آغاز نسخه: «الحمدلله رب العالمین والصلوةوالسلام... القسم الثانی فی‌النکاح المنقطع، قوله و هو سائغ فی‌دین الاسلام لتحقق شرعیة و عدم مایدل علی رفعه»

انجام نسخه: «فاذا جمعتها مع ماسبق بلغت ثلاثین حبة ففی عشرة قواریط و ذلک مجموع عشرین دینارا فتبین ان القسمة صحیحة والله الموفق. تم کتاب الفرائض...»

نسخ، ۱۰۹۲ ه.ق (تا ص ۱٦٦) و ۱۲٦۰ ه.ق (تا ص ۲۲۷) و ۱۲٦۱ ه.ق (تا پایان نسخه)، عناوین و سرفصلها در حواشی اوراق به شنگرف، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، نسخه با استفاده از کتبی همچون ارشاد، شرح شهید، شرح کبیر، نهایه، قاموس، کنزاللغة و با امضای «منه» و «ع‌ل» حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۲۰۵x۳۰۷

کاغذ: فرنگی فستقی، ۳۲۸ برگ، ۳۲ سطر، ۱۲۵x۲۱۰

شماره پیشین: ٦۴-۲۴۹۴، ع|۳۴۱

۲٦٤۲/ع

فتاوی قاضی‌خان (فقه حنفی، عربی)

از: قاضی‌خان، حسن بن منصور (-۵۹۲ ق.)

مؤلف که از بزرگان فقه حنفی است، کتاب حاضر را در بیان مسائل فقهی مورد نیاز و مورد ابتلای مردم نگاشته؛ و در مسائلی که اقوال فقهای متأخر در آن متعدد بوده به بیان یک یا دو قول اکتفا کرده و قول اظهر را مقدم داشته. بگفتهٔ کشف‌الظنون این فتاوی، مشهور و مقبول و متداول بین فقها و مفتیان است. ظاهراً این کتاب در سه جزء نوشته شده و نسخهٔ حاضر جزء دوم آن و مشتمل بر مباحث زیر است: کفالت و حواله، صلح و اقرار، قسمت، مضاربه، مزارعه، شرب، اشربه، غصب، هبه، وقف، اضحیه، صید و

ذبائح، ودیعه، عاریه، لقطه، حظر و اباحه، جنایات، حدود، اکراه، وصایا، شفعه، سیر، رهن، شرکت، مأذون و حجر.

کشف‌الظنون (۲/۱۲۲۷)، اعلام زرکلی (۲/۲۳۸)، ف مرعشی (۱۵/۳۷۱) معجم‌المطبوعات العربیة (۲/۱۴۸۷)

نسخ، علی بن حسن بن عبدالرحمن شافعی، ۸۴۷ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات با شنگرف خط کشی شده، فهرست مطالب کتاب در ۲ برگ ابتدای نسخه، در برگ ۱ مطلبی در وقف نسخه‌بردار الکتب دانشگاه مصطفی پاشا توسط امة‌الله بنت حاج احمد هلال‌زاده همراه با مهر دایره‌ای «وقف هذاالکتاب امة‌الله بنت الحاج احمد زوجة ابراهیم موضوعاً بدار الکتب العلمة»، حواشی برخی اوراق ممهور به مهر واقف مذکور، حاشیه ص ٦۴ پ ممهور به مهر «الحق یعلوا و لایعلی علیه»، آب افتادگی در حواشی و متن برخی اوراق، دو برگ پایانی نانوشته، نسخه در حواشی تصحیح شده.

جلد: تیماج تریاکی، ضربی، ترنج با گل و بوته، دامن‌دار با طرح ترنج، عطف تیماج تریاکی سوخته، مقوایی، ۱۷۰x۲۹۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۳۲۰ برگ، ۲۵ سطر، ۱۳۵x۲۱۵

شمارهٔ پیشین ۵۵-۳ - ۲۷۸۵، ع|۳۴۲

۲٦٤۳/ع

تبیین الحقایق لما فیه ماا کتنز من الدقائق (فقه حنفی، عربی)

از: الزیلعی، عثمان بن علی (-۷۴۳ ق.)

شرحی است بر کتاب «کنزالدقائق» ابوبرکات عبدالله بن احمد مشهور به حافظ‌الدین نسفی (م ۷۱۰) در فقه حنفی. این شرح نسبتاً مفصل و در ٦ جزء نگاشته شده؛ و نسخه حاضر ظاهراً جزء سوم و مشتمل بر مباحث زیر است: کتاب الوکالة، کتاب الدعوی،

کتاب الاقرار، کتاب الصلح، کتاب المضاربة، کتاب‌الودیعة، کتاب العاریة، کتاب الهبة، کتاب الاجارة...، کتاب‌الفرائض.

کشف‌الظنون (۲/۱۵۱۵)، اعلام زرکلی (۴/۳۷۳)، ف مرعشی (۴/۸۶)، معجم‌المطبوعات العربیة (۱/۹۸۸)

آغاز کتاب: «الحمدلله الذی شرح قلوب العارفین بنور هدایته و زینها بالایمان و ماالهمها من حکمته»

آغاز نسخه: «کتاب الوکالة، الوکالةالحفظ و منه‌الوکیل فی اسماءالله تعالی و لهذا قلنا فیمن قال وکلتک...»

انجام نسخه: «فاذا استوفت الاخت نصیبها و هو ثلثة بقی خمسة و لو جعلت کانها لم تکن لکانت من ستة و بقی سهم للعصبة؛ والله اعلم بالصواب. تم الکتاب...»

نسخ، ۹۸۷ ه.ق، سرفصلها و عنوان «قال» بشنگرف و به مرکب سرخ، فرسودگی نسخه در حد وسیع یا موریانه‌خوردگی لبه‌ها و آب افتادگی در حوشی و متن اوراق، نسخه در حواشی تصحیح شده.

جلد: تیماج تریاکی، ضربی، ترنج با گل و بوته، دامن‌دار با طرح سرترنج، مقوایی، ۱۷۰×۲۷۰

کاغذ: اصفهانی نخودی و فرنگی شکری، ۴۰۲ برگ، متغیر بین ۲۵ و ۳۱ سطر، ۱۳۰×۱۹۵

شماره پیشین: ۲۱۷-۲۶۴۷، ع/۳۴۳

۲۶۴۴/ع

الکامل **(ادبیات عربی / دائرةالمعارفها، عربی)**

از: المبرد، محمدبن یزید (-۲۸۶ ق.)

ابوالحسن علی بن سلیمان اخفش نحوی (م ۳۱۵)، کتاب حاضر را از ابوالعباس

المبرد - از بزرگان ادبیات و اخبار - روایت نموده است. این کتاب در ادبیات عرب و مشتمل بر نثر و شعر، موعظه و مثل، منتخبی از خطبه‌ها و رساله‌های بلیغ است؛ و در آن لغات و کلمات مشکل در متون انتخابی، تفسیر و مواضع اعراب آن بیان و شرح شده است.

کشف‌الظنون (۲/۱۳۸۲)، اعلام زرکلی (۸/۱۵)، ف ملی (۸/۱۹۷)، ف آستان قدس: ص ۴۵۷، ف عربی مشار ص ۷۲۴،

آغاز: «قال حدثنا ابوعثمان سعید بن جابر قال حدثنا ابوالحسن علی بن سلیمان الاخفش... عن ابی‌العباس محمدبن یزیدالمبرد، الحمدلله حمداکثیرا یبلغ رضاه و یوجب مزیده و یجیرمن سخطه»

انجام: «و فی القرآن یخرجون الرسول و ایاکم، ای یخرجونکم لان تؤمنوا بالله ربکم. و الحمدلله رب‌العالمین ... مما قلناه من عمد و خطا و زلل و خلل»

ضمیمه: پس از اتمام عبارات کتاب در اوراق ۲۵۹ و ۲۶۰ نسخه مطالبی در بیان نحوهٔ استنساخ نسخه توسط کاتب نوشته شده سپس کتاب را به سید علی افندی مرادی - مفتی دمشق - تقدیم نموده و اشعاری در مدح ایشان ذکر کرده است.

آغاز ضمیمه: «یقول الملتجیء الی ربه فی تمحیص ذنبه‌المصطفی العلوی انی قدکنت ظفرت و انا فی مدینة قستنطنیة بنسخة کامل المبرد»

انجام ضمیمه: «ما حرکت الروض نسیم وزهت ∴ اغصانه بطائر مغرد/.../ قل بلسان عربی مبین ∴ صل علی سیدنا المحمد»

نسخ، ۱۲۸۲ ه.ق، کاتب ناشناس، نسخهٔ حاضر استنساخ شده از نسخه‌ای که به خط مصطفی علوی و به سال ۱۱۷۳ در دمشق نگاشته و با نسخهٔ ابوحیان نگارش ۵۲۷ مطابقت و تصحیح شده، عناوین و سرفصلها و اسامی اشخاص به شنگرف یا لاجورد، در برگ اول مطالبی از کشف‌الظنون درمعرفی کتاب، دو برگ پایانی نانوشته، نسخه با امضای «شمس» و «ش» حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج زرشکی، ضربی، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی،

٢٦٠x١٦٠

کاغذ: فرنگی نخودی، ٢٦٢ برگ، ٢٥ سطر، ٩٠x١٨٠

شمارهٔ پیشین: ٢٦٩-٢٦٩٩، ع/٣٤٤

٢٦٤٥/ع

الجامع الکبیر فی الفروع(؟) **(فقه حنفی، عربی)**

از: شیبانی، محمدبن حسن (-١٨٩ ق.)

محمد شیبانی - از منتشرکنندگان علم و فقه ابوحنیفه - کتب متعددی در فقه حنفی نگاشته؛ و از جملهٔ آن المبسوط، الجامع الکبیر، الجامع‌الصغیر، الزیادات، السیرالکبیر و الصغیر است.

نسخهٔ حاضر که یکی از کتابهای فقهی شیبانی است، در خصوصیاتش تطبیق بیشتری با «الجامع‌الکبیر» ایشان دارد؛ و در مطابقت با نسخهٔ چاپی الجامع‌الکبیر [چاپ حیدرآباد هند، سال ١٣٥۶] دو تفاوت زیر مشهود بود: ١-تفاوت کمی در ترتیب ابواب و فصول ٢- تفاوت در تفصیل مباحث هر باب که مباحث ابواب نسخهٔ حاضر خلاصه‌تر از مباحث کتاب چاپی مذکور است.

بنابراین دو احتمال زیر قابل تصور است: اول آنکه - کتاب حاضر منتخبی از فتاوای شیبانی در کتاب «الجامع‌الکبیر» ایشان باشد. دوم آنکه - با توجه به حواشی نسبتاً مفصلی که در نسخهٔ حاضر موجود است، می‌توان احتمال داد نسخهٔ چاپی مذکور، متن اصلی «الجامع‌الکبیر» همراه با برخی از فتاوای شیبانی در دیگر کتابهایش (و در واقع بصورت متن و حاشیه مزجی) باشد که بنام متن اصلی به چاپ رسیده است.

و در مجموع با توجه به در دسترس نبودن نسخه‌های چاپی یا خطی دیگری از همین کتاب، اظهار نظر قطعی پیرامون یکی از دو احتمال ذکر شده میسر نگردید.

کشف‌الظنون (١/٥٦٧)، اعلام زرکلی (٦/٣٠٩)

آغاز: «الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی خیر خلقه محمد و آله الطیبین اجمعین، قال محمدرحمه‌الله: المرأة اذا حاذت الرجل فی صلوة واحدة واقتدیا بامام واحد و هما لاحقان فسدت صلوة الرجل»

انجام: «لانه لم یقبض منه در اهم الا اذا استقرض ثلثة ولو حلف لیقضین فقبض وکیل بعدالثمن او قبله ما بر. والله اعلم بالصواب»

نسخ، ٧١٨ ه.ق، عناوین و سرفصلها در برخی اوراق بشنجرف، در ٢ برگ ابتدای نسخه فهرست بخشی از مطالب کتاب بهمراه مسائل فقهی متفرقه و مطلبی در وقف کتاب توسط ابن فناری، در برگ پایانی چند بیت شعر عربی در اخلاق و موعظه، آب افتادگی در تمامی اوراق، موریانه‌خوردگی و وصالی لبه‌ها در برخی اوراق، نسخه در بیشتر اوراق حواشی مفصل دارد.

جلد: مقوا با روکش کاغذی، دامن‌دار، عطف و سجاف لبه‌ها تیماج عنابی، ٢٤٥x١٦٥

کاغذ: سمرقندی نخودی، ٦٦ برگ، ٢١ سطر، ١١٠x١٧٠

شماره پیشین: ٢٢٦-٢٦٥٦، ع/٣٤٥

٢٦٤٦/ع

مخزن الاسرار فی شرح نتائج الافکار **(اصول فقه شیعه، عربی)**

از: آقا محمد (شیخ محمد)

کتاب «نتائج الافکار» تألیف سیدابراهیم بن محمدباقر قزوینی (م ١٢٦٣) خلاصه‌ای از کتاب «ضوابط الاصول» خود مؤلف در اصول فقه است. کتاب حاضر یکی از شروح «نتائج‌الافکار» بوده که مؤلف آن، بگفتهٔ کاتب در عبارت پایانی نسخه، حاجی آقا محمد است.

با توجه به صورت اجازهٔ «اسماعیل موسوی بهبهانی» به مؤلف همین شرح بسال

۱۲۸۴، نوشته شده در برگ اول نسخه، می‌توان گفت: مؤلف شرح حاضر یکی از شاگردان یا معاصران سیدابراهیم قزوینی (مؤلف نتائج الافکار) می‌باشد.

آنچنانکه مؤلف در آغاز شرح بیان داشته، ایشان در ابتدا شرح کتاب «تهذیب» علامه حلی را شروع نموده و مباحث اجماع، سنت و کتاب از تهذیب را شرح کرده سپس از ادامهٔ آن منصرف گشته و به شرح «نتائج الافکار» پرداخته است.

در این شرح، نظرات علمای متأخر و متقدم در هر مبحث جمع‌آوری و بیان گردیده و به ادلهٔ جامع مذاهب مخالفین در هر مسئله استدلال شده است.

نسخهٔ حاضر از ابتدای شرح تا آخر احکام مشتق (تا آخر فصل دهم ـ در کیفیت استدلال بخطاب خداوند بر احکام شرعی از مقام چهارم ـ در صدق مشتق بر ذات) را در بر دارد.

آغاز: «الحمدلله الذی هدانا معاشر الامامیة بترتیب قواعد عوائد کنوز موائد الایادی الی نهایة مسلک معارج الافهام و ارشد ناجمیعا... فاقول ایضا انی لما کتبت قبل ذلک بمدة مدیدة فی‌الفقه و الاصول و خصوصا الثانی فی شرح تهذیب العلامة...»

انجام: «التی هی من وجوه العلامات مثلا اطلق الاسد علی رجلین متساویین فی الشجاعة ولکن یکون احد هما انجر ایضا. ولیکن هذا آخر المجلد الاول...»

نسخ، محمدصادق (و بدستور مؤلف)، ق ۱۳، عناوین و سرفصلها شنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف یا سیاه خط‌کشی‌شده، متن مورد شرح در حاشیه بالایی برخی اوراق، دو برگ پایانی نانوشته، نسخه با امضای «بلغ قبالا» در حواشی اوراق تصحیح شده،

جلد: تیماج تریاکی، ضربی، ترنج و سرترنج، ترنج با طرح گلدان و گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۱۸۰×۲۴۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۶۱۷ برگ، ۱۷ سطر، ۱۰۰×۱۵۰

شماره پیشین: ۳۷۸-۲۸۰۸، ع/۳۴۶

ع/۲۶۴۷

الفوائد الضیائیة فی شرح الکافیة (زبان عربی ـ نحو)

از: جامی، عبدالرحمن بن احمد (-۸۹۸ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۲۲/ع همین فهرست.

نسخ، عناوین و سرفصلها با مرکب سرخ، روی متن عبارات مورد شرح با مرکب سرخ یا سیاه خط‌کشی شده، در برگ اول و آخر اشعار متفرقه به فارسی و عربی، حواشی اوراق ۱پ و ۲ ممهور به مهر بیضوی «عبده هاشم الموسوی» و «عبده الراجی محمدهادی»، حواشی اوراق ۲۱۴ پ و ۲۱۵ پ ممهور به مهر بیضوی «دین پیروی محمدعلی»، ظهر برگ پایانی ممهور به مهر «حسن...»، آب‌افتادگی و پارگی و وصالی لبه‌ها در برخی اوراق، نسخه با امضای «منه» و «سید» و «سید نعمت» و «ع» و «علوی» و «عف» و «سم» و «عص» حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده.

جلد: تیماج عنابی، سجاف لبه‌ها و عطف تیماج تریاکی، مقوایی، اندرون جلد تیماج سیاه با ترنج و سرترنج و لچکی با روکش کاغذی و طرح گل و بوته روی مقوا، ۱۴۰×۲۴۰

کاغذ: فرنگی نخودی و فستقی، ۲۲۰ برگ، ۱۷ سطر، ۸۰×۱۷۰

شمارهٔ پیشین: ۲۶۱-۲۶۹۱، ع/۳۴۷

ع/۲۶۴۸

مجموعه

۲۶۴۸/۱ ـ مصابیح السنة «۱-۱۹۸» (احادیث اهل سنت، عربی)

از: البغوی، حسین‌بن مسعود (-۵۱۰ ق.)

مؤلف، بالغ بر چهار هزار و هفتصد حدیث از احادیث «صحیح بخاری» و «صحیح

مسلم» و دیگر کتب حدیثی اهل سنت را جمع‌آوری نمود و آن را با حذف اسانیدش ـ به جهت اعتماد به راویان ـ در کتاب حاضر نگاشت.

احادیث هر باب از ابواب کتاب به صحاح و حسان تقسیم گردیده که بگفتهٔ کشف‌الظنون منظور از «صحاح» احادیثی است که شیخین آن را اخراج کرده و منظور از «حسان» احادیثی است که ابوداود و ترمذی و دیگران آن را اخراج نموده‌اند؛ و بگفتهٔ نووی در کتاب «التقریب» منظور از صحاح احادیثی است که در صحیحین و منظور از حسان احادیثی است که در سنن باشد. کتاب در نسخهٔ حاضر کامل نبوده و مباحث طهارت، صلوة، زکوة و عمدهٔ مباحث صوم از نسخه جدا شده و مبحث باب الاعتکاف از کتاب الصوم و کتاب فضایل القرآن ببعد در نسخه موجود است.

کشف‌الظنون (۱۶۹۸/۲)، اعلام زرکلی(۲۸۴/۲)، ف آستان قدس: ص ۵۲۲، ف مرعشی (۱۱۵/۳)، معجم‌المطبوعات العربیة (۵۷۳/۱)

آغاز کتاب: «الحمدلله وسلام علی عباده الذین اصطفی... اما بعد فهذه الفاظ صدرت»

آغاز نسخه افتاده: «هذا حدیث صحیح عن ابی‌بکر قال... یقول التمسوها یعنی ... باب الاعتکاف من الصحاح عن عایشه»

انجام: «من الحسان عن انس قال، قال رسول‌الله صلی الله علیه و سلم: مثل امتی مثل المطر لایدری اوله خیرام آخره»

۲۶۴۸/۲ـ مختصر فی الحدیث «۱۹۸ـ۲۰۵پ»

(حدیث ـ علم‌الدرایه، عربی)

از: ؟

رسالهٔ مختصری است در علم درایة الحدیث مطابق با آراء علمای اهل سنت؛ و مشتمل بر مباحث زیر: انواع و اجناس حدیث (صحیح، حسن و ...)، اقسام صحیح و سقیم، شرح ناسخ و منسوخ، اخبار متواتر و تفاوت آن با آحاد و مراتب صحابه.

آغاز: «الحمدلله رب‌العالمین و صلواته علی سیدالانبیاء و المرسلین محمد و آله و اصحابه اجمعین هذا مختصر نریدان نکشف فیه عن انواع‌الحدیث و اجناسه»

انجام: «و قیس ابن ابی حازم و الصناعی و کعب الحرمن کبار التابعین رضوان‌الله علیهم. هذا آخر المختصر والحمدلله رب‌العالمین...»

نسخ قدیم، محمدبن داودبن حسن، ٦٧٢ ه.ق، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خط‌کشی یا علامتگذاری شده، در اوراق ۲۰۵پ و ۲۰۶ فهرست مطالب کتاب اول نسخه بهمراه دو روایت در معراج پیامبر(ص) بنقل از کشف‌الاسرار و روایتی از حضرت موسی در مراجعه از طور، در برگ ۲۰۷ دعائی بسال ٦٧١ توسط عیسی‌بن عبدالله رهاوی در شام، در برگ ۲۰۸ صورت اجازهٔ روایت کتاب مصابیح از محمدبن محمدبن محمد ماکی قزوینی به کاتب نسخه بسال ٦٧٩ که روایت ماکی قزوینی نیز از رضی‌الدین ابوالحسن بن مؤید بن محمدعلی طوسی از مؤلف کتاب می‌باشد، برگ پایانی نانوشته، آب‌افتادگی در لبه‌ها و حواشی تمامی اوراق، موریانه‌خوردگی در بخش وسیعی از برگ اول و حواشی دیگر اوراق، نسخه حواشی نسبتاً مفصل دارد، برخی حواشی با امضای «هـ»، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: مقوا با روکش کاغذی، عطف و سجاف لبه‌ها تیماج قهوه‌ای سوخته، ۲۵۰x۱۷۰

کاغذ: سمرقندی نخودی، ۲۰۹ برگ، ۲۱ سطر، ۱۹۰x۱۳۰

شمارهٔ پیشین: ۳۷۷-۲۸۰۷، ع/۳۴۸

ع/۲٦٤۹

مجموعه

۲۶۴۹/۱ـ الغیث الذی انسجم فی شرح لامیةالعجم «۳پ ـ ۲۱۶پ»

(ادبیات عربی)

از: الصفدی، خلیل بن ایبک (-۷۶۴ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۹۷/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر دو جزء کتاب را در بردارد. جزء اول: ص ۳پ، جزء دوم: ص ۱۱۵پ. نام کتاب در عبارت پایانی نسخه «غیث‌الادب الذی انسجم فی شرح لامیة العجم» ذکر شده است.

۲۶۴۹/۲ـ رسالة فی الاقسام و الفنون من الشعر «۲۲۰پ ـ ۲۴۳»

(زبان عربی ـ فن شعر)

احتمالا از: سلیمان قاجار

مؤلف در ابتدای رساله پس از بیان یکی از تقسیمات شعر به انواع پنجگانه «مرقص، مطرب، مقبول، مسموع و متروک»، در بررسی مختصر تقسیمات فنون شعری ضمن بیان اقسام هجده‌گانهٔ فنون شعری به نقل از عبدالعزیز بن ابی‌الاصبع (غزل، وصف، فخر، مدح، هجاء، عتاب، اعتذار، ادب، زهد، خمریات، مراث، بشارت، تهانی، وعید، تحذیر، تحریض، ملح، باب مفرد برای سؤال و جواب) اشعاری از شعرای عرب را بعنوان شواهد شعری در هر کدام از فنون شعری ذکر نموده؛ و آنچنانکه مؤلف در پایان رساله بیان داشته یکی از فنون هفتگانهٔ شعری یعنی قریض، در رسالهٔ حاضر بررسی شده و بررسی فنون شعری مذکور در ۶ فن دیگر یعنی موشح، دو بیت، زحل، موالیات، قوما و کان موکول به بعد شده است. شعرایی که اشعار آنها در رساله مورد بررسی قرار گرفته عبارتند از: ابن نباته، البهاء زهیر، نابلسی، عزالدین موصلی، بدرالدین دمامینی، ابن صابر، ابن مطروح، ابن رفاعه، برهان‌الدین قیراطی، شمس‌الدین بدیری، صفی‌الدین حلی، ابن ساعاتی، ابوطیب متنبی، بیطار، ابن معتز، اقرع بن معاذ، ابوالعباس نفیس، ظهیرالدین ابی‌شجاع، عتبی، رفاء اندلسی، عبدالله بن محمدعطار، ابن تمیم، سیف‌الدوله بن حمدان و ابن قرناص.

آغاز: «بسمله، الفصل الاول فی‌الشعر، قد قسم الناس الشعر خمسة اقسام: مرقص کقول ابی جعفر طلحة وزیر سلطان الاندلس...»

انجام: «و مثلها صفی‌الدین ابوالمحاسن الحلی فی دیوانه و سماه بالعاطل الحالی و المرخص الغالی ولو بسطت المقال فی ذلک لاتسع المجال و الحمدلله علی کل حال»

نستعلیق، سلیمان قاجار، ۱۲۹۷ هـ.ق، اشعار کتاب اول با مرکب قرمز یا لاجورد یا سبز در بیشتر اوراق، نام شعرا در کتاب دوم به لاجورد، مطالب و اشعار کتاب دوم درون جداول عمودی با ۴ ستون در هر صفحه، در ظهر برگ ۲ فهرست اشعار و ابیات قصیده لامیةالعجم، در ظهر برگ ۲۱۷ فهرست مسائل نحوی موجود در کتاب اول نسخه، اوراق ۱ و ۱۷ و ۱۱۲ و ۱۱۳ و ۱۱۴ و چهار برگ پایانی نسخه نانوشته، توضیح برخی از لغات متن کتاب همراه با تصحیح آن در حواشی اوراق،

جلد: تیماج حنایی، مقوایی، ۱۸۵x۲۹۰

کاغذ: فرنگی نخودی و فستقی، ۲۴۷ برگ، ۲۳سطر، ۱۲۰x۲۲۰

شماره پیشین: ع/۳۴۹

۲۶۵۰/ع

ریاض‌المسائل فی تحقیق الاحکام بالدلائل (فقه جعفری، عربی)

از: طباطبائی، علی بن محمدعلی (-۱۲۳۱ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۷۶/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر ـ همانند نسخهٔ شمارهٔ ۲۵۱۵/ع ـ مباحث کتاب النکاح، کتاب الطلاق، کتاب الخلع و المبارات، کتاب الظهار، کتاب‌الایلاء و الکفارات را در بر دارد.

آغاز نسخه: «الحمدلله رب‌العالمین... کتاب‌النکاح، هو فی اللغةالوطی علی الاشهر کما نقل بل علیه الاجماع»

انجام نسخه: «لاستقراره بالموت فلایوقعه اللعان المتجدد. والحمدلله قد فرغ من تسویده...»

نسخ، ۱۲۱۹ هـ.ق، استنساخ شده از نسخه‌ای که بخط مؤلف و به سال ۱۱۸۸

نگاشته شده، روی عبارات متن مورد شرح با مرکب سیاه خط کشی شده، محل عناوین و سرفصلها نانوشته، در برگ اول یادداشت مالکیت اسمعیل بن نصرالله موسوی بهبهانی، ظهرلت پشتی جلد یادداشت امانت محمدصادق نیک‌بن ملاآقابابا نوری اُزرودی، پاشیدگی مرکب و وصالی لبه‌ها و حواشی در برخی اوراق، نسخه در حواشی تصحیح و تعداد کمی از اوراق حاشیه‌نویسی دارد.

جلد: تیماج مشکی، سجاف لبه‌ها و عطف تیماج الحاقی سیاه، مقوایی، ۱۴۵x۲۰۵

کاغذ: فرنگی نخودی، ۲۳۲ برگ، ۲۲ سطر، ۹۰x۱۵۵

شمارهٔ پیشین: ۱۵۵-۲۵۸۵، ع|۳۵۰

۲۶۵۱/ع

منهج‌المقال فی تحقیق احوال الرجال (حدیث ـ علم‌الرجال، عربی)

از: استرآبادی، محمدبن علی (-۱۰۲۸ ق.)

زمان تألیف: ۹۸۷ ﻫ.ق

اولین کتاب رجالی است که مؤلف به رشتهٔ تحریر درآورد و مشهور به «رجال کبیر» گردید. کتاب دوم مؤلف در رجال همان «تلخیص الاقوال فی احوال الرجال» است که بشمارهٔ ۲۶۰۰/ع معرفی آن گذشت. میرزا محمداسترآبادی در «رجال کبیر» خود، رجال احادیث شیعه را بترتیب حروف تهجی جمع‌آوری نموده و در شرح حال هر کدام از رجال، سعی کرده تا گفته‌های علمای متقدم و متأخر شیعه و علمای اهل سنت را ذکر نماید.

منهج‌المقال در سه جزء نگاشته شده و در ابتدای آن، علائم اختصاری مورد استفاده در کتاب بیان شده است. جزء اول کتاب به سال ۹۸۴، جزء دوم بسال ۹۸۵ و جزء سوم بسال ۹۸۷ به اتمام رسیده و نسخهٔ حاضر سه جزء کتاب را در بر دارد. جزء اول: ص ۲پ، جزء دوم: ص ۱۰۰، جزء سوم: ۱۸۷پ.

الذریعه (۲۳/۱۹۸)، ف ملی (۸/۴۴۴)، ف آستان قدس: ص ۵۶۷، ف عربی مشار: ص ۹۲۹،

آغاز: «الحمدلله المتعالی فی عزجلاله عن الاشباه و النظائر المنزه بکمال ذاته عن ادراک الابصار... اما بعد فهذا کتاب منهج‌المقال... حاولت فیه ذکر ما وصل الی من کلام علمائنا»

انجام: «الی هؤلاء المشایخ رضی‌الله عنهم و ارضا هم و جزاهم عن الاسلام واهل خیرا بمحمد و آله خیرالوری. فرغ مؤلفه الراجی عفو ربه الهادی...»

نسخ، ۱۲۴۳ و ۱۲۴۴ ﻫ.ق، عناوین و سرفصلها و اسامی رجال بشنگرف، در برگ ۱پ مطالب مختلفی در علم رجال بنقل از خلاصه، رجال شیخ، رجال‌کشی و ذکری بخط نستعلیق، پس از اتمام عبارات کتاب در نسخه اشعاری در معرفی رجال ثقه مورد اجماع علمای شیعه، برگ ۲۸۶ پ یادداشت مالکیت نسخه بسال ۱۳۰۶ ممهور به دو مهر بیضوی «...الشریف»، حاشیه برگ ۲پ و ۲۴۰ ممهور به همین مهر، مابین اوراق ۵۸ و ۶۳ اوراق بدین ترتیب در صحافی جابجا شده: محل صحیح برگ ۵۹ بعد از ۶۰ و محل صحیح ۶۱ بعد از ۶۲ می‌باشد، اوراق اولیه نسخه با امضای «ه» حاشیه‌نویسی دارد و تمامی اوراق نسخه با امضای «بلغ قبالا» در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی، ترنج و سرترنج زر باگل و بوته به سبز و سرخ و سفید و نارنجی، مقوایی، لت پشتی جلد جدا شده از عطف، ۲۰۵x۳۵۵

کاغذ: فرنگی نخودی، ۲۸۷ برگ، ۳۰ سطر، ۱۳۰x۲۶۵

شماره پیشین: ۳۹۷-۲۸۲۷، ع|۳۵۱

۲۶۵۲/ع

الکافی (احادیث شیعه، عربی)

از: کلینی، محمدبن یعقوب (-۳۲۸ ق.)

رجوع شود بشماره‌های ۲۳۳۰/ع و ۲۳۶۶/ع همین فهرست.

نسخهٔ حاضر اصول کافی بوده و تمامی مباحث آن ـ در ۷ کتاب ـ را در بر دارد.

۱ـ کتاب العقل والجهل: ص ۲پ، ۲ـ کتاب‌التوحید: ص ۱۴پ، ۳ـ کتاب‌الحجة: ص ۳۱، ۴ـ کتاب الایمان والکفر: ص ۱۰۶، ۵ـ کتاب‌الدعا: ص ۱۷۳پ، ۶ـ کتاب فضل‌القرآن: ص ۱۹۳پ ۷ـ کتاب العشرة: ص ۱۹۹پ،

نسخ، ۱۰۹۴ ه.ق، دارای سرلوح به زر و لاجورد و سبز و سیاه و بنفش و قهوه‌ای و سفید، مابین سطور در دو صفحهٔ ابتدای کتاب طلااندازی با طرح دندان‌موشی، مجدول، جداول به زر و سیاه، سرفصلها بشنگرف، برگ اول و آخر نسخه نانوشته، صفحه اول کتاب حاشیه‌نویسی مختصر دارد، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج سرخ، مقوایی، ۲۴۰x۳۹۰

کاغذ: دولت‌آبادی نخودی، ۲۰۶ برگ، ۳۱ سطر، ۱۴۰x۲۵۵

شمارهٔ پیشین: ۸۰ـ۲۵۱۰، ع/۳۵۲

۲۶۵۳/ع

الهدایة **(فقه حنفی، عربی)**

از: المرغینانی، علی‌بن ابی‌بکر (-۵۹۳ق.)

مؤلف، در ابتدا کتاب «بدایة‌المبتدی» را در بیان مختصر فقه حنفی به رشتهٔ تحریر درآورد و این کتاب در حقیقت، جامع آراء و مباحث فقهی دو کتاب «المختصر» قدوری و «الجامع الصغیر» محمدبن حسن شیبانی بود. سپس مؤلف شروع به نگاشتن شرحی بر «بدایة‌المبتدی» با نام «کفایة‌المنتهی» نمود که در حین فراغت آن با مشاهدهٔ اطناب و تفصیل، منصرف به تألیف شرح دیگری با نام «الهدایة» شد؛ و بگفتهٔ خود، در این شرح اصول روایات و متون درایات را خالی از هرگونه زوائد و اطناب جمع‌آوری نموده است.

نسخهٔ حاضر جزء اول «الهدایة» ـ از ابتدای کتاب الطهارة تا آخر کتاب الوقف ـ را در بردارد.

کشف‌الظنون (۱/۲۲۷) و (۲/۲۰۳۱)، ف آستان قدس: ص ۶۰۷، ف مرعشی (۱۵/۳۵۴)، معجم‌المطبوعات العربیة (۲/۱۷۳۹)

آغاز: «الحمدلله الذی اعلی معالم العلم و اعلامه و اظهر شعائر الشرع و احکامه... و قد جری علی الوعد فی مبدا بدایة‌المبتدی ان اشرحها بتوفیق الله شرحا...»

انجام نسخه: «وفی غیرها التسویة بینهم و بین الاغنیاء ولان الحاجة تشتمل الغنی و الفقیر فی الشرب و النزول والغنی لایحتاج الی صرف هذه الغلة لغناه»

نسخ، عبداللطیف، ۱۱۰۱ ه.ق، ابتدای کتاب دارای دو سر لوح و کتیبه در اوراق ۹پ و ۱۰ به زر و لاجورد و شنگرف و سبز و سفید و قهوه‌ای سوخته و سیاه و بنفش، مجدول، جداول دور سطور به زر و سیاه و سرخ و آبی، در دو صفحه ابتدای کتاب مابین جداول دور سطور و جداول بیرونی مذهب، دارای کمند اندازی، کمنداندازی لبه‌های متن به شنگرف و لاجورد، کمنداندازی حاشیه به زر و سیاه، سرفصلها و عنوان «قال» بشنگرف، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف یا مرکب سرخ خط کشی شده، در اوراق ۳ تا ۸ فهرست مطالب کتاب، در برگ ۹ یادداشت مالکیت همراه با مهر بیضوی «هدایت‌الله، ۱۱۱۹» و مهر دایره‌ای «محمدرسول‌الله خادم... حفظ الله» و چند بیت شعر فارسی، در برگ ۱ و ۲ مطالب متفرقه همچون صورت اسامی کتب ودیعه‌ای و تاریخ تولد فرزندان برخی از مالکان و مطالبی در ارتباط با مباحث کتاب، نسخه با استفاده از کتبی همچون الکفایة، العنایة، النهایة حاشیه‌نویسی مفصل دارد، برخی از حواشی در اوراقی با ابعاد کوچکتر از اوراق نسخه،

جلد: تیماج عنابی، ترنج و سر ترنج و لچکی با گل و بوته، ضربی، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، اندرون جلد تیماج مشکی، ۲۱۵x۳۵۵

کاغذ: فرنگی نخودی و شکری، متن و حاشیه، ۲۷۶ برگ، ۲۱ سطر، ۱۰۰x۲۱۰

شماره پیشین: ۲۶۱ـ۳۷۱۰، ع/۳۵۳

۲۶۵۴/ع

مجموعه

۲۶۵۴/۱ـ ذخیرةالادیب فی شرح التهذیب «۳پ ـ۱۳۹»

(منطق ـ قرن ۱۳، عربی)

از: حسینی یزدی، مهدی (قرن ۱۳ ق.)
زمان تألیف: ۱۲۶۴ ه.ق

شرح نسبتاً مفصلی است بر بخش منطق از کتاب «تهذیب المنطق والکلام» تفتازانی (م ۷۹۲). شارح در شرح و توضیح عبارات کتاب به «حاشیهٔ تهذیب‌المنطق» توجه داشته و در مواردی به مطالب محشی و شارحان و دیگر علما اشاره کرده است.

آغاز: «الحمد، ای الثناء باللسان علی‌الجمیل الاختیاری من نعمة و غیرها کما ذهب الیه لمحشی ره و ذهب صاحب الکشاف الی انه ثناء علی الجمیل مطلقا من نعمة و غیرها»

انجام: «اشیر بهذا الی العمل کما اشارالیه المحشی به فهوالطف حیث اختتم العلم بالعمل. و بالله نرجوان یلیه ماهوالصواب من اخلاص‌النیة و ان یجعل قلوبنا خالصة ... عفی الله عن جرائمنا بالنبی و آله. و قدتم التسوید...»

۲۶۵۴/۲ـ کفایةالعارفین «۱۴۱پ ـ ۲۱۵»

(کلام شیعهٔ امامیه ـ معاد، فارسی)

از: حسینی یزدی، مهدی بن کافی (قرن ۱۳ ق.)
زمان تألیف: ۱۲۵۶ ه.ق

رساله‌ای است در بررسی احوال مبدأ و معاد مشتمل بر آیات و اخبار، برگرفته شده از محققان و اساتید، قابل استفاده برای عموم و در یک مقدمه، ۷ مقصد و خاتمه.

مقدمه در ۸ فصل بدین ترتیب: ۱ـ در تحقیق معنی معاد ۲ـ در تحقیق اینکه روح چیزی است غیر از بدن ۳ـ در ذکر اختلاف علما در حقیقت روح ۴ـ در بیان ذکر عالم مثال ۵ـ در تحقیق اعادهٔ معدوم ۶ـ در بیان اینکه عالم بجمیع اجزائش قابل عارض شدن عدم می‌باشد یا نه؟ ۷ـ حقیقت لذت و الم و ثواب و عقاب ۸ـ اختلاف مردم در حقیقت معاد

مقاصد رساله چنین است:

مقصد اول ـ در بیان حقیقت سؤال قبر و عذاب کفار و ثواب و عقاب در قبر
مقصد دوم ـ در بیان نفخ صورات
مقصد سوم ـ در بیان بعث و حشر
مقصد چهارم ـ در بیان میزان
مقصد پنجم ـ در بیان حساب
مقصد ششم ـ در بیان صراط
مقصد هفتم ـ دربیان حقیقت جنت و نار

خاتمهٔ رساله در یک مقدمه و چهار فصل بیان شده:

مقدمه ـ در بیان استقلال عقل انسان در تحصیل معارف الهیه
فصل اول ـ در بیان فرق کلام و حکمت
فصل دوم ـ در بیان فرق بین طریقهٔ اشراق و مشاء
فصل سوم ـ در بیان فرق بین معتزله و اشاعره
فصل چهارم ـ در بیان طریقه مذهب تصوف

آغاز: «بسمله، لاحول ولاقوة الا بالله العلی العظیم، حمد بی‌حد و ثنای بی عدد مرمعبودی را سزا است که در هر حمدی و شکری مراو را حمدی و شکری دیگر مقتضی است؛ صانعی است که ابتدای هر وجودی و فیضان هر جودی از جناب کبریائی او بود...»

انجام: «بالاتر از مرتبهٔ زهاد و عباد است زیراکه مطلب این جماعت گذشتن از جسمانیات نیز نیست بلکه گذشتن از لذات جسمانیه دنیای فانیه است به توقع لذات جسمانیه اخرویه»

نسخ، بخط مؤلف، ۱۲٦۴ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی متن عبارات مورد شرح در کتاب اول و روی آیات قرآنی و متن احادیث در کتاب دوم با شنگرف خط کشی شده، در ظهر برگ اول مطلبی در بیان معانی تقدم، اوراق متعددی از شیرازه جدا شده، کتاب اول با امضای «منه» و «میرسیدشریف» حاشیه‌نویسی دارد، نسخه در حواشی تصحیح شده.

جلد: تیماج مشکی، ضربی، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، دفّهٔ رویی جلد جدا شده از شیرازه، ۱۴۰x۲۱۵

کاغذ: فرنگی شکری، ۲۱٦ برگ، ۲۱ و ۲۳ سطر، اندازه نوشته متغیر بین ۷۵x۱۴۰ و ۸۵x۱۵۵

شمارهٔ پیشین: ۲۱۳-۲٦۴۳، ع|۳۵۴

۲٦۵۵/ع

شرح مجمع البحرین (فقه حنفی، عربی)

از: ابن فرشته، عبداللطیف بن عبدالعزیز (-۸۰۱ ق.)

ابن ساعاتی بغدادی (م ٦۹۴) کتاب «مجمع البحرین و ملتقی النهرین» را بسال ٦۹۰ در فقه حنفی نگاشت و در آن، مسائل قدوری و منظومه را با اضافه کردن مطالبی از خود، جمع‌آوری و مرتب نموده است. این کتاب بلحاظ مشکل بودن درک و فهم مطالبش ـ به جهت نهایت ایجاز و اختصار آن ـ مورد توجه شارحان متعددی قرار گرفت. از جملهٔ شارحان، ابن ملک از علمای مبرز فقه حنفی است که شرح حاضر را بدین شیوه به رشتهٔ تحریر درآورد که برطرف‌کنندهٔ مشکلات متن، مشتمل بر مسائل مضبوط، خالی از دلائل مبسوط و متوسط بین افراط و تفریط باشد.

مباحث شرح حاضر در ترتیب مطالب ـ همچون متن مجمع البحرین ـ از کتاب الطهارة و کتاب الصلوة شروع و به کتاب الحظر والاباحة و کتاب الوصایا ختم می‌شود.

کشف الظنون (۲|۱۵۹۹)، اعلام زرکلی (۴|۱۸۲)، ف مرعشی (۷|۲٦۰)، معجم المطبوعات

العربیة (۱|۲۵۲)

آغاز: «یامن لایحوط کماله کماله نطاق وصف الفصحاء ولاینوط با دراک ادراکه افکار فحول الفضلاء، نحمدک امتثالا لامرک بالقصور والحضور و الاعیاء ... و بعد یقول العبدالضعیف... ان بعض اخوانی و خلص خلانی فی‌اثناء لصحبة من البین... الحمدلله ابتداء المصنف رحمه‌الله فی اول تصنیفه بالتحمید»

انجام: «فصل فی‌الوصیة للاقارب و عشیرة... فاذا ذکر النفقة علیه کان وقفا علی مصالحة و اجازها محمدحملا لکلا مه الی الصرف الی مصالحة تصحیحاله. هذا آخر الکلام...»

نسخ، احتمالا نیمهٔ اول قرن دهم، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی عبارات متن مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، در ٦ برگ ابتدای نسخه فهرست مطالب کتاب و مسائل متفرقه فقهی و یادداشت مالکیت ابراهیم وهبی مشهور به اوزون حافظ زاده بسال ۱۲۳۹ همراه با مهر بیضوی «عبده ابراهیم، ۱۲۳۵» در برگ پایانی یادداشتی در تاریخ تولد فرزندان یکی از مالکان نسخه به سالهای ۹۴٦ و ۹۴۹ و ۹۵۴، آب‌افتادگی در لبه‌ها و حواشی اوراق، نسخه حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: مقوایی با روکش پارچه‌ای فرسوده، دامن‌دار، اندرون دفّه پشتی جلد با تیماج قهوه‌ای سوخته، ۱۷۰x۲۷۰

کاغذ: سمرقندی نخودی، ۳۷۴ برگ، ۲۵ و ۳۰ سطر، نوشته متغیر بین ۱۲۰x۲۰۰ و ۱۳۰x۲۱۰

شمارهٔ پیشین: ۳۸۲-۲۸۱۲، ع|۳۵۵

۲٦۵٦/ع

الهدایة (فقه حنفی، عربی)

از: المرغینانی، علی‌بن ابی‌بکر (-۹۵۳ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲٦۵۳/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر جزء دوم کتاب ـ از مبحث

بیع صرف و کفالت تا آخر کتاب الوصایا و کتاب الخنثی ـ را در بر دارد.

آغاز نسخه: «کتاب الصرف، قال، الصرف هوالبیع اذا کان کل واحد من عوضیه من جنس الاثمان سمی به للحاجة الی النقل فی بدلیه»

انجام نسخه: «و ما اذا کانا نصفین او کانت المیتة اغلب لانه لا ضرر. و الله اعلم بالصواب والیه المرجع والماب وقع الفراغ...»

نسخ، یعقوب‌بن اسماعیل، ۷۱۲ ه.ق، سرفصلها بشنگرف، روی عنوان «قال» با شنگرف خط‌کشی شده، در برگ اول فهرست ابواب کتب، در برگ ۲۸۳ مطالب فقهی کوتاه همراه با چند بیت شعر عربی، برگ پایانی نانوشته، موریانه‌خوردگی و آب افتادگی در لبه‌های اوراق نسخه، نسخه حواشی نسبتاً مفصل دارد و در حاشیه تصحیح شده،

جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته، ضربی، ترنج به طرح شمسه، جداول حاشیه‌ای با طرحهای تزئینی، مقوایی، ۱۶۰x۲۴۰

کاغذ: سمرقندی نخودی، ۲۸۴ برگ، ۲۱ سطر، ۱۰۰x۱۷۰

شماره پیشین: ۳۶۹-۲۷۹۹، ع|۳۵۶

۲۶۵۷/ع

مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار (کلام اهل سنت، عربی)

از: اصفهانی، ابوالثناء محمودبن عبدالرحمن (-۷۴۹ ق.)

اهدا شده به: ملک‌ناصر محمدبن ابی الفتح قلاوون

شرح نسبتاً مفصلی است بر کتب «طوالع الانوار» قاضی بیضاوی (م ۶۸۵).

این شرح، مجملات متن را تفصیل و مشکلات و معضلات آن را توضیح داده و مباحث آن ـ همچون متن ـ در سه فصل نگاشته شده است: کتاب الاول ـ فی الممکنات: ص ۲۱، کتاب‌الثانی ـ فی‌الالهیات: ص ۸۶، کتاب‌الثالث ـ فی‌النبویات: ص ۱۱۲ پ، کشف‌الظنون (۲|۱۱۱۶)، ف ملی (۱۰|۴۵۲)، ف مجلس (۱|۵۸)، ف مرعشی (۴|۲۵۵)،

معجم‌المطبوعات العربیة (۱|۴۵۴)

آغاز: «الحمدلله الذی توحد لوجوب الوجود و دوام البقاء تفرد بامتناع العدم و استحالة البقاء... اما بعد فان ارباب العقل متطابقون و اصحاب النقل متوافقون...»

انجام: «قال الخامس فی فضل‌الصحابة یجب تعظیمهم، اقول المبحث الخامس فی فضل الصحابة یجب تعظیم جمیع اصحاب رسول الله و الکف عن مطاعنهم... و بعثنا یوم‌الدین مع‌الذین انعم الله علیهم من النبیین و الصدیقین و الشهداء و الصالحین و حسن اولئک رفیقا»

نسخ، محمدبن خلیل بن ابراهیم، ۸۹۱ ه.ق، سرفصلها و عنوان «قال ـ اقول» بشنگرف، برگ اول ممهور به مهرهای مالکیت «مصطفی شوکت» و «حسین توفیق» و یادداشت مالکیت آنها بهمراه یادداشت مالکیت محمودبن ذوالفقار، پایان کتاب در نسخه ممهور به مهر «رضا»، در برگ پایانی مطالبی در ارتباط با مباحث کتاب، اوراق چند برگ ابتدایی نسخه با کاغذ فرنگی ترمیم و بازنویسی شده، موریانه‌خوردگی در لبه برخی اوراق، نسخه با استفاده از کتابهایی همچون محاکمات و با امضای «سید» و «ج» و «هـ» حاشیه نویسی دارد.

جلد: تریاکی سوخته، ضربی، ترنج و سرترنج با طرحهای تزئینی، مقوایی، اندرون جلد تیماج تریاکی، ۱۷۰x۲۶۰

کاغذ: سمرقندی نخودی، ۱۳۵ برگ، ۲۵ و ۲۷ سطر، ۱۰۰x۱۸۰

شمارهٔ پیشین: ۲۰۷-۲۶۳۷، ع|۳۵۷

۲۶۵۸/ع

مجموعه

۲۶۵۸/۱ـ منتهی‌المقال فی احوال الرجال (رجال ابوعلی) «۱پ ـ ۲۰۹»

(حدیث ـ علم الرجال، عربی)

از: ابوعلی، محمدبن اسماعیل (-۱۲۱۵ ق یا ۱۲۱۶ ق.)

گزیده و مختصری است از دو کتاب «منهج‌المقال» میرزا محمد استرآبادی و «حاشیهٔ منهج‌المقال» آقا محمدباقر بن محمداکمل بهبهانی در تبیین و ترجمهٔ رجال حدیث.

شیوهٔ مؤلف در این کتاب چنین است که ابتدا در ترجمهٔ هر کدام از رجال، کلام استرآبادی در منهج‌المقال و سپس عبارات بهبهانی در حاشیهٔ منهج و در آخر، کلمات غیرمذکور در آن دو کتاب را با عنوان «اقول» یا «قلت» بیان داشته و از ذکر رجال مجهول خودداری نموده است. همچنین در ابتدای کتاب به اصطلاحات و رموز مورد استفاده در متن، اشاره کرده است.

آنچنانکه مؤلف در ترجمهٔ خود در باب‌الکنی همین کتاب بیان داشته، نسب ایشان به شیخ‌الرئیس ابوعلی‌سینا می‌رسد.

الذریعه (۲۳/۱۳)، ف ملی (۱۰/۱۶)، ف آستان قدس: ص ۵۵۸، ف مجلس (۲۱/۳۳۰)، ف عربی مشار: ص ۹۱۹،

آغاز: «نحمدک یا من رفع منازل الرواة بقدر مایحسنون من الروایة عن الائمة الهداة و نشکرک یا من عرفنا مراتبهم و درجاتهم... اما بعد فیقول تراب نعال المشتغلین و خادم ابواب المتعلمین...»

انجام: «و هذا ربما اشعر منه بکونه مرضیا عنده سیما مع ما قدم فی اول کتابه و روی هوعن ابی القاسم حسین بن روح رضی‌الله عنه»

۲۶۵۸/۲ـ اکمال منتهی المقال «۲۱۰ـ۲۴۱»

(حدیث ـ علم‌الرجال، عربی)

از: آل کشکول، محمدعلی بن قاسم (قرن ۱۳ ق.)

زمان تألیف: ۱۲۴۵ هـ.ق

مؤلف که از شاگردان شریف العلما و صاحب فصول بوده، تمامی رجال مجهول را که ابوعلی در «منتهی‌المقال» خود بدان اشاره ننموده همچنین بسیاری از رجال معلومی را که ابوعلی در کتاب مذکور از ذکر آن اهمال نموده، جمع‌آوری و در این کتاب ذکر نموده است.

بدین ترتیب، مؤلف، کتاب حاضر را در تکمیل «منتهی‌المقال» نگاشته تا با مراجعهٔ به این دو کتاب نیازی به دیگر کتب رجالی نباشد.

الذریعه (۲/۲۸۳)، ف آستان قدس: ص ۶۳،

آغاز: «الحمدلله رب‌العالمین و السلام علی محمد و آله الطیبین الطاهرین و بعد، فیقول راجی رحمةالمأمول ... انه لما کان کتاب منتهی‌المقال کتابا شافیا لم یعمل مثله فی الرجال و جامعا وافیا لجمیع المذاهب والاقوال»

انجام: «واما الفائدةالخامسة من الکتاب فشرعنا باتمامها و جعلناها کتابا علیحده و سمیناه بحدیقةالانظار فی مشیخةالفقیه والتهذیب والاستبصار. تمت بالخیر والعافیةوالسرور»

۲۶۵۸/۳ـ نقد الرجال «۲۴۱پ ـ ۳۳۰»

(حدیث ـ علم‌الرجال، عربی)

از: تفرشی، مصطفی بن حسین (ـ بعد از ۱۰۴۴ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۵۵/ع همین فهرست.

نسخ، کتاب اول بخط محسن بن حبیب‌بن دخیل حمیری، ۱۲۴۶ هـ.ق، سرفصلها و نام اشخاص بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خط‌کشی شده، آب‌افتادگی و موریانه‌خوردگی در لبه‌های برخی اوراق، مطالبی در توضیح عبارات متن با امضای «منه» اندرون طرحهای تزئینی (همچون طرح ذوالفقار: ص ۴۴پ) در حواشی اوراق همراه با مقابله و تصحیح متن.

جلد: تیماج عنابی، ضربی، ترنج و سر ترنج با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، اندرون جلد با روکش کاغذی گل و بوته‌دار، ۲۰۵×۳۰۰

کاغذ: فرنگی نخودی و شکری، ۳۳۱ برگ، ۳۳ و ۳۴ سطر، نوشته متغیر بین

۱۳۰x۲۱۰ و ۱۲۰x۲۲۰

شمارهٔ پیشین: ۲۷۵ ـ ۲۷۰۵، ع|۳۵۸

۲۶۵۹/ع

تنویرالمصابیح **(احادیث اهل سنت، عربی)**

از: عبدالرحمن بن خلیل (قرن ۹ ق.)

زمان: تألیف: ۸۸۰ ه.ق

شرح مزجی است بر کتاب «مصابیح السنة» فراء بغوی (م ۵۱۶) در احادیث اهل سنت. ـ که بشمارهٔ ۲۶۴۸/ع معرفی آن گذشت ـ مؤلف، فوائد شروح دیگر را در این شرح جمع‌آوری و بجهت جلوگیری از اطناب، نام شروح مورد استفاده و نام تمامی راویان احادیث را ذکر ننموده؛ و به جهت اختلاف نسخه‌ها، ظاهر و باطن احادیث را بیان کرده؛ و در مواردی که مجتهدان ـ به تأیید اهل رأی ـ به ظاهر احادیث تمسک جسته‌اند با همان شیوهٔ خودشان به آنها پاسخ داده است.

کشف‌الظنون (۲|۲|۱۷۰۲)

آغاز: «بسمله، الحمدلله الذی جعلنا من ورثةالانبیاء والمرسلین و زبرنا من حملةالکتاب المنزل علی خاتم‌النبیین... و بعده یقول العبد الذلیل... ان العلوم مع تشعب فنونها و تکثر شجونها افضل الفضائل واکمل الخصائل»

انجام: «له الحمدعلی جماله و جلاله اولا و آخرا وله الشکر علی جلایل نواله ظاهرا و باطنا... ذلک فضل‌الله یؤتیه من یشاء والصلوة والسلام علی نبیه المجتبی و رسوله المصطفی و علی آله و اصحابه النجباء و قد وقع...»

نسخ، احتمالاً قرن ۱۰، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، در اوراق ۲ و ۳ و ۴ فهرست مطالب کتاب، در برگ ۵ فهرست مآخذ کتاب، همراه با مهر بیضوی «شدهدایت مصطفی را رهنما»، برگ اول و آخر نسخه

نانوشته، موریانه‌خوردگی وسیع در لبه‌ها و حواشی تمام اوراق، نسخه حاشیه‌نویسی مختصر دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج قهوه‌ای، ضربی، دفّه پشتی جلد با طرح ترنج، و اندرون تیماج تریاکی، مقوایی، ۱۷۵x۲۵۵

کاغذ: هندی و اصفهانی نخودی، ۳۷۹ برگ، ۳۱ سطر، ۱۳۰x۲۱۰

شمارهٔ پیشین: ۲۰۱-۲۶۳۱، ع|۳۵۹

۲۶۶۰/ع

جواهر الکلام فی شرح شرایع الاسلام **(فقه جعفری، عربی)**

از: صاحب الجواهر، محمد حسن بن محمدباقر (-۱۲۶۶ ق.)

زمان تألیف: ۱۲۵۰ تا ۱۲۵۷ ه.ق

مؤلف با صرف بیش از ۳۰ سال از عمر خود، کتاب «شرایع الاسلام» محقق حلی (م ۶۷۶) را درکتاب حاضر شرح نمود؛ و در آن، مباحث فقهی را از اول تا به آخر، با دقت نظر و بیان وجوه استدلالی هر حکم همراه با نقل اقوال علما به رشته تحریر درآورد.

به عقیدهٔ بیشتر علما، کتابی در فقه شیعه به جامعیت «جواهرالکلام» در استنباط احکام فقهی و بیان استدلالی آن نگاشته نشده است.

نسخهٔ حاضر از ابتدای کتاب القضا تا آخر کتاب‌الدیات را در بر دارد.

الذریعه (۵|۲۷۵) ف ملی (۸|۱۳۸)، ف آستان قدس: ص ۱۷۷، ف مجلس (۷|۷۲) ف عربی مشار: ص ۲۶۱،

آغاز کتاب: «الحمدلله رب العالمین و صلی‌الله علی محمد و آله الطاهرین... کتاب الطهارة، الکتاب مصدرثان للکتب من الکتب بمعنی الجمع او ثالث با دخال الکتابة اورابع با دخال الکتبه»

آغاز نسخه: «کتاب القضا الذی هو لغة لمعانی کثیرة ربما انتهت الی عشرة والعلم و

الاعلام و عبر عنه بعضهم بالانهاء»

انجام: «وان امکن المناقشة بمنع الاولویة لان المسلم یرث الکافر من غیر عکس کما انه لم نجد غافلا بمضمون الخبر المزبور من عقل من کان مثله فمن اسلم مع عدم کونهم من عصبته. والله العالم، تم بحمدالله...»

نسخ، کتابت در حیات مؤلف (و قبل از ۱۲۶۰ ه.ق.)، با نسخهٔ مؤلف مقابله و در حواشی تصحیح شده، سرفصلها بشنگرف و در حواشی اوراق، روی متن عبارات مورد شرح با سیاه یا شنگرف خط کشی شده، در برگ اول یادداشت عاریه و مصالحه، در برگ ۳ یادداشت مالکیت سیدعلی موسوی به سال ۱۲۶۰، برگ ۲ و برگ پایانی نانوشته، نسخه در حواشی تصحیح شده.

جلد: تیماج عنابی، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته زر، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، با فرسودگی عطف، ۲۰۰x۳۰۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۲۹۴ برگ، ۳۱ سطر، ۱۲۵x۲۱۰

شماره پیشین: ۲۷۶-۲۷۰۶، ع/۳۶۰

۲۶۶۱/ع

جامع المقاصد فی شرح القواعد (فقه جعفری، عربی)

از: محقق کرکی، علی‌بن حسین بن عبدالعالی (-۹۴۰ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۸۹/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر مباحث کتاب المتاجر، کتاب الدین، کتاب الامانات و کتاب الغصب والشفعه را در بر دارد.

آغاز نسخه: «الحمدلله رب العالمین... قوله کتاب المتاجر هی جمع متجر و هواما مصدر میمی بمعنی التجاره کالمقتل بمعنی القتل اواسم موضع و هی الاعیان التی یکتسب بها»

انجام نسخه: «ولم یتعرض لنفی اصل الملک فانه یستحقق الشفعة لحصول المقتضی

لثبوتها. تمت بعون‌الله ...»

نسخ، ۹۵۳ ه.ق، کتابت در کاشان، عنوان «قوله» بشنگرف، سرفصلها با خطی درشت‌تر از متن، در برگ اول فهرست مباحث کتاب و یادداشت مالکیت محمدباقر بن محمد قمی ممهور به مهر «محمدباقر ربانی، ۱۳۳۴» و یادداشت مالکیت دیگر بسال ۱۲۴۴، حاشیه برگ ۲۲۸ ممهور به مهر خشتی ظاهراً مصحح با سجع «العبد المذنب محمدحسین، ۱۰۹۳»، نسخه بسال ۱۱۱۱ ه.ق توسط محمد حسین‌بن شاه محمدتبریزی مقابله و در حواشی اوراق تصحیح شده،

جلد: تیماج زرشکی، ضربی، ترنج با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با طرحهای تزئینی ریسه‌ای، عطف چرم تریاکی، مقوایی، اندرون جلد تیماج نخودی، ۱۸۰x۲۴۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۳۹۱ برگ، ۱۹ سطر، ۱۱۰x۱۷۰

شماره پیشین: ۳۷۹-۲۸۰۹، ع/۳۶۱

۲۶۶۲/ع

شرح الالفیة فی‌النحو (شرح ابن عقیل) (زبان عربی ـ نحو)

از: ابن عقیل، عبدالله بن عبدالرحمن (-۷۶۹ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۴۶/ع همین فهرست. یک برگ از ابتدای کتاب و حدود ۱۰ برگ از مباحث پایانی کتاب در ابدال و ادغام در این نسخه افتادگی دارد.

آغاز نسخه: «و نحو هما رفعا و جرا نحو هؤلاء جوار و مررت بجوار فحذفت الیاء...، بتافعلت و اتت و یا افعلی ∴ و نون اقبلن فعل ینجلی»

انجام نسخه: فالف اکثر من اصلین ∴ صاحب زائد بغیرمین،... فان صحب اصلین فقط فلیس زائدة»

نسخ قدیم، متن مورد شرح بشنگرف، سرفصلها با خطی درشت‌تر از متن، فرسودگی و آب افتادگی در لبه‌ها و حواشی اوراق، نسخه با استفاده از شواهد و شرح شواهد و با

امضای «خالد» حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی مقابله و تصحیح شده»

جلد: تیماج مشکی، ضربی، مقوایی، اندرون تیماج حنایی، ۱۹۵x۳۰۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۷۹ برگ، متغیر بین ۳۱ و ۳۳ سطر، ۱۲۵x۲۰۰

شماره پیشین: ۲۶۷-۲۶۹۷، ع/۳۶۲

۲۶۶۳/ع

شرح المواقف **(کلام اهل سنت، عربی)**

از: الجرجانی، میرسیدشریف علی‌بن محمد (-۸۱۶ ق.)

زمان تألیف: ۸۰۷ ه.ق

شرح مزجی مشهوزی است بر کتاب «المواقف» قاضی عضدالدین ایجی (م ۷۵۶).
مواقف ششگانهٔ مورد شرح کتاب چنین است:

الموقف الاول ـ فی المقدمات: ص ۷پ

الموقف الثانی ـ فی الامور العامه: ص ۳۶

الموقف الثالث ـ فی الاعراض: ص ۷۷پ

الموقف الرابع ـ فی الجواهر: ص ۱۳۹ پ

الموقف الخامس ـ فی الالهیات: ص ۱۸۶ پ

الموقف السادس ـ فی السمعیات: ص ۲۱۹

کشف‌الظنون (۱۸۹۱/۲)، ف ملی (۳۹۹/۷)، ف آستان قدس: ص ۳۶۶، ف مرعشی (۳۵۵/۳) ف عربی مشار: ص ۵۶۷،

آغاز: «سبحان من تقدست سبحات جماله عن سمة الحدوث والزوال و تنزهت سرادقات جلاله عن و صمة التغیر والانتقال...»

انجام: «وانا اقول هذا ما تیسرلنا بعون‌الله و حسن توفیقه فی کشف مشکلاته و توضیح معضلاته و تحریر مسائله و تقریر دلائله معرضین عن الاطناب المخل... و صلی‌الله علی

سیدالانام و صحبه‌الکرام»

نستعلیق، یوسف‌بن علی‌بن یوسف بن ابی‌القاسم عمادی، ۸۷۳ ه.ق، استنساخ شده از نسخه‌ای که بر مؤلف قرائت شده و خط مؤلف را در برداشته، عناوین بشنگرف، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط‌کشی شده، در برگ ۲ صورت وقفنامه‌ای بسال ۹۰۸ در شهر اماسیه توسط حسین آقابن عبدالحی همراه با یادداشت ابن عبدالله یزدی، اوراق ۲ و ۳۱ و ۱۳۱ و ۲۵۷ ممهور به مهر «حسین‌بن عبدالغنی»، در ظهر برگ ۲۵۷ دو رباعی، نسخه با استفاده از کتبی همچون مصابیح طیبی و کشاف و شرح مختصر و با امضای «منه رحمه‌الله» و «منه بخطه رحمه‌الله» و «هـ» و «هـ.ص» و «هـ. م» و «م» و «مولانا قاسم سلمه‌الله» و «حسین حلی» حاشیه‌نویسی دارد، نیمی از کتاب با نسخهٔ مقابله شده با نسخهٔ اصل و نیم دیگر با نسخه‌ای دیگر مقابله و در حواشی تصحیح شده»

جلد: تیماج مشکی، ضربی، ترنج، مقوایی، اندرون جلد تیماج تریاکی سوخته، دفه پشتی جلد بدون رویهٔ تیماج، ۲۰۰x۲۹۰

کاغذ: سمرقندی نخودی، ۲۵۸ برگ، ۲۹ سطر، ۱۴۰x۲۰۵

شمارهٔ پیشین: ۲۰۵-۲۶۳۵، ع/۳۶۳

۲۶۶۴/ع

الکافی **(احادیث شیعه، عربی)**

از: کلینی، محمدبن یعقوب (-۳۲۸ ق.)

رجوع شود بشماره‌های ۲۳۳۰/ع و ۲۳۶۶/ع همین فهرست.

نسخهٔ حاضر تمامی مباحث اصول و بخشی از مباحث فروع کافی را در بر دارد.

بخش اصول کافی در نسخه چنین است: کتاب العقل والجهل: ۲پ، کتاب التوحید: ۱۹پ، کتاب الحجة: ۱۳۴، کتاب الایمان والکفر: ۲۱۱پ، کتاب الدعا: ۳۵۲ پ، کتاب فضل القرآن: ۳۹۳ پ، کتاب العشرة: ۴۰۵پ،

بخش فروع کافی در نسخه عبارت است از: کتاب الطهارة: ۴۱۷پ، کتاب الحیض: ۴۳۸، کتاب الجنائز: ۴۴۷پ،

آغاز: «الحمدلله المحمود بنعمته المعبود بقدرته المطاع فی سلطانه...»

انجام نسخه: «ان الله عزوجل یختار من مال المؤمن و من ولده انفسه لیأجره علی ذلک. تم کتاب الجنائز من کتاب الکافی...»

نسخ، احمدبن فرج‌الله کاغذی شوشتری، ۱۰۶۴ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، حاشیه برگ ۷۸ ممهور به مهر بیضوی «العبدیحیی»، برگ اول و آخر نسخه نانوشته، توضیح لغات متن با استفاده از قاموس و کنزاللغة و نهایه و مصباح و صراح اللغة همراه با توضیح و شرح عبارات متن با استفاده از وافی و تفسیر قاضی و کشاف و تمهیدالقواعد و مدارک و مفاتیح و شرح مصابیح و با امضای «محمدصادق تنکابنی» و «صالح» و «ر ف ع» و «م ح ق» و «م ح ر» و «ر ف ی مدظله العالی» در حواشی اوراق، نسخه با امضای «بلغ مقابلة افاض الله تعالی علیه» و «بلغ سماعا ایده‌الله تعالی» در حواشی اوراق تصحیح شده،

جلد: تیمج مشکی، عطف تیماج قهوه‌ای سوخته، مقوایی، ۱۶۵x۲۵۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۴۹۳ برگ، ۲۰ سطر، ۱۰۰x۱۷۰

شماره پیشین: ۲۷۰-۲۷۰۰، ع|۳۶۴

۲۶۶۵/ع

مشارق‌الانوار النبویة من صحاح الاخبار المصطفویة

(احادیث اهل سنت، عربی)

از: الصغانی (الصاغانی)، حسن بن محمد (-۶۵۰ ق.)

مؤلف پس از تألیف دو کتاب «مصباح الدجی» و «الشمس المنیرة» در احادیث صحاح مأثوره، به جهت تکمیل و تحسین، آن دو کتاب را ممزوج نموده و احادیث صحیح

کتابهای «الشهاب» [شهاب‌الاخبار تألیف قضاعی (م ۴۵۴)] و «النجم» [النجم من کلام سیدالعرب و العجم تألیف ابوالعباس احمد بن معد (م ۵۵۰)] را بدان افزوده و در کتاب حاضر به رشتهٔ تحریر درآورده است.

مؤلف ـ بگفتهٔ خود ـ در کتاب کم حجم حاضر صحاح را جمع‌آوری نموده و آن را در صحت و استحکام و متانت، حجت بین خود و خداوند قرار داده. احادیث ابواب دهگانهٔ ابتدای کتاب بترتیب حروف و کلمات آغاز احادیث همچون «من ـ ان ـ لا ـ اذا ـ ما ـ یا ـ قد و ...» مرتب شده و باب یازدهم کتاب در کلمات قدسیه و باب دوازدهم در جوامع ادعیه است.

کشف‌الظنون (۲/۱۶۸۸)، اعلام زرکلی (۲/۲۳۲)، ف مرعشی (۱/۲۵۳)، معجم المطبوعات العربیة (۲/۱۲۰۹)

آغاز: «الحمدلله محیی الرمم و مجری القلم و ذاریء الامم و باریء النسم لیعبدوه و لایشرکوا به، فارج الاتراح و فالق الاصباح... اما بعد فانی مذتدرجت مراقی الشرف و تحرجت من مساقی السرف»

انجام: «ق، ابن عمر لبیک، اللهم لبیک، لبیک لاشریک لک لبیک... کان یلبّی بهذه التلبیة فی حجه و عمرته. م، انس رضی الله عنه لبیک عمرة و حجا»

نسخ، عناوین و سرفصلها بشنگرف، در ۳ برگ ابتدای نسخه مطالب متفرقه، در برگ ۴ فهرست ابواب کتاب، در حاشیه پایینی ۱۷۳ مطلبی در بیان فرق بین احادیث قدسی و قرآن، ۳ برگ پایانی نانوشته، نسخه حاشیه‌نویسی مفصل دارد، برخی از حواشی با امضای «ابن ملک».

جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته، ضربی، ترنج، اندرون ترنج و جداول حاشیه‌ای با طرحهای هندسی منظم، مقوایی، دامن‌دار، اندرون جلد تیماج عنابی، ضربی با طرحهای گل و بوته و مهردایره‌ای کوبیده با سجع «عمل مجلد صاحبه حسن»، در اندرون طرح، دفّه‌رویی جلد جدا شده از عطف، ۱۸۰x۲۷۰

کاغذ: اصفهانی نخودی (و فرنگی شکری از ص ۱۴۸ تا آخر نسخه)، ۱۷۶ برگ،

۱۳ سطر (سطور اوراق ۱۴۸ ببعد متغیر بین ۱۷ و ۲۲ سطر)، ۱۰۰x۱۷۰ (نوشته اوراق ۱۴۸ ببعد: ۱۱۰x۱۹۰)

شماره پیشین: ۲۱۱-۲۶۴۱، ع|۳۶۵

۲۶۶۶/ع

الوافیة فی شرح الکافیة **(زبان عربی ـ نحو)**

از: استرآبادی، رکن‌الدین حسن بن محمد (-۷۱۷ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۵۶۳/ع همین فهرست.

نسخ، خلیل بن مصطفی بن حسین، ۸۴۵ ه.ق، عنوان «قوله» بشنگرف، در برگ اول وقف‌نامهٔ احمد و عمربن حافظ محمد افندی ممهور به مهر «عمربن حافظ محمد»، موریانه خوردگی و وصالی لبه‌ها در برخی اوراق، نسخه حواشی نسبتا مفصل دارد، برخی از حواشی با استفاده از شرح نجم‌الدین.

جلد: تیماج مشکی، ضربی، ترنج با گل و بوته، مقوایی، همراه با فرسودگی، ۱۷۰x۲۶۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۲۹ برگ، سطور متغیر بین ۱۲ و ۲۳ سطر، نوشته متغیر بین ۱۲۰x۱۸۰ و ۱۲۰x۲۰۰

شمارهٔ پیشین: ۲۰۲-۲۶۳۲، ع|۳۶۶

۲۶۶۷/ع

الاختیار لتعالیل المختار **(فقه حنفی، عربی)**

از: ابوالفضل الموصلی، عبدالله بن محمود (-۶۸۳ ق.)

مؤلف در ابتدا، کتاب «المختار للفتوی» را به اختصار و با اختیار فتاوای ابوحنیفه در

آن نگاشت. سپس در اجابت به درخواست دیگران، کتاب حاضر را در شرح کتاب «المختار» خود با عنوان «قال ـ قال» به رشتهٔ تحریر در آورد و در این شرح، ضمن بیان علل و معانی مسائل متن، دیگر فروع مورد نیاز را ذکر نموده است.

نسخهٔ حاضر از ابتدای کتاب تا آخر احکام مساقات را در بر داشته و ابتدای کتاب در نسخه فرسودگی و پارگی دارد.

کشف‌الظنون (۱۶۲۲/۲)، اعلام زرکلی(۲۷۹/۴)، ف مرعشی (۱۵/۴)

آغاز کتاب: «الحمدلله الذی شرع لنادینا قویما و هدانا الیه صراطا مستقیما و جعلنا من اهله تعلما و تعلیما»

آغاز نسخه: «قال والسواک لانه صلی‌الله علیه... قال وصانی خلیل جبرئیل بالسواک. قالوا و الاصح انه مستحب»

انجام نسخه: «و لیس لمالک الفسخ بغیر عذر لمابینا فی المزارعة ان المساقاة تلزم من الجانبین والله اعلم. آخرالمجلد الاول...»

نسخ، احمدبن محمد، ۷۷۳ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، حاشیه برگ پایانی ممهور به مهر بیضوی «وقف»، آب‌افتادگی و فرسودگی در اوراق، نسخه حاشیه‌نویسی مختصر دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج تریاکی سوخته، ضربی، ترنج، مقوایی، دامن‌دار، اندورن جلد تیماج قهوه‌ای، ۱۷۰x۲۶۰

کاغذ: سمرقندی نخودی، ۲۳۸ برگ، ۲۳ سطر، ۱۳۰x۲۰۰

شماره پیشین: ۲۰۸-۲۶۳۸، ع|۳۶۷

۲۶۶۸/ع

العیون الغامزة علی خبایا الرامزة **(عروض، عربی)**

از: الدمامینی، محمدبن ابی‌بکر (-۸۲۸ ق.)

زمان تألیف: ۸۱۷ ه.ق

ضیاءالدین عبدالله بن محمد خزرجی (م ۶۲۶) قصیدهٔ مشهوری در علم عروض بنام «الرامزة» نگاشته که مشهور به «القصیدة الخزرجیة» است. کتاب حاضر شرحی است بر همین قصیده؛ و آنچنانکه شارح در ابتدا بیان داشته، پس از مشاهدهٔ شرح محمدبن احمد حسینی السبتی بر قصیدهٔ مذکور، از نگاشتن شرح مختصر قبلی خود منصرف شده و سپس شرح متوسط حاضر را به رشتهٔ تحریر درآورده. و چون این شرح مشتمل بر چشمه‌هایی از نکته‌ها در آشکار نمودن خفایای قصیده و کشف رموزات بوده آن را به «العیون الغامزة علی خبایاالرامزة» نامگذاری کرده است.

کشف‌الظنون (۱/۸۳۰) و (۲/۱۳۳۷)، اعلام زرکلی (۶/۲۸۲)، معجم‌المطبوعات العربیة (۱/۸۸۰)

آغاز: «الحمدلله الذی شرح صدورناالسلوک عروض الاسلام و جعل افکارناقافیة لاثار العلماء الاعلام... اما بعد فلایخفی ان العروض صناعة تقیم لبضاعةالشعرفی سوق المحاسن و زنا»

انجام: «قال مؤلفه و کان الفراغ من تبییض هذه النسخة بعدالعصر من یوم الاثنین... و کان ابتداء تصنیف هذا الشرح بها یوم السبت اول جمادی الاخر من السنة المذکورة ... والمؤمنات الاحیاء منهم والاموات»

نسخ، زین‌الدین بن احمدبن علی بن حسین حلبی شافعی، ۱۰۲۰ ه.ق، سرفصلها و متن مورد شرح بشنگرف، برگ اول ممهور به ۳ مهر چند پهلو با سجع «... صالح»، ۴ برگ پایانی نانوشته، جدا شدن اوراق از شیرازه و حرارت دیدگی و کپک زدگی لبه‌ها در اوراق، نسخه با استفاده از قاموس، جوهری و با امضای «لمحرره» حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: مقوا با روکش کاغذی، عطف و سجاف لبه‌ها تیماج تریاکی سوخته، دفّه‌رویی جلد جدا شده از عطف، ۲۰۵x۱۵۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۱۹ برگ، ۱۹ سطر، ۱۶۰x۹۰

شمارهٔ پیشین: ۲۰۰-۲۶۳۰، ع/۳۶۸

۲۶۶۹/ع

منهاج‌الهدایة الی احکام الشریعة (فقه جعفری، عربی)

از: کرباسی، محمدابراهیم بن محمدحسن (-۱۲۶۲ ق.)

زمان تألیف: ۱۲۴۰ ه.ق

مؤلف پس از آنکه کتابهای «الاشارات» در اصول فقه و «الشوارع» و «النخبة» و «ارشاد المستبصرین» را در فقه نگاشت، کتاب حاضر را در فقه و در ۴ بخش عبادات، عقود، ایقاعات، احکام بمعنای اخص و با اشارهٔ مختصر به ادلهٔ برخی از مسائل به رشتهٔ تحریر درآورد.

مطالب هر مبحث فقهی کتاب، در چند «منهج» و مطالب هر منهج در چند «هدایه» مرتب شده؛ و جزء اول آن از طهارت تا آخر هبه و جزء دوم از مکاسب تا آخر حدود را در بر دارد. نسخهٔ حاضر حاوی جزء اول است.

الذریعه (۲۳/۱۷۹)، طبقات اعلام‌الشیعه ق ۱۳: ص ۱۴، ف ملی (۱/۴۴۳)

ف آستان قدس: ص ۵۶۶، ف عربی مشار: ص ۹۲۸،

آغاز: «الحمدلله الذی هدانا الی معالم الاسلام و ارشدنا الی قوانین شرایع الدین و قواعد الاحکام... و بعد فانی ماصنفت فی‌الاصول الاشارات للمستفیدین»

انجام نسخه: «لکن یستحب التسویه بین الاولاد فی‌العطاء من غیر فرق بین الذکر والانثی فلیکن هذا آخر المجلد...»

نسخ، براتعلی سده لنجانی، ۱۲۵۷ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، نسخه در حواشی اوراق تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۲۱۵x۱۵۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۱۴۸ برگ، سطور متغیر بین ۱۸ و ۲۱ سطر، ۱۴۵x۹۰

شمارهٔ پیشین: ۱۶۱-۲۵۹۱، ع/۳۶۹

۲۶۷۰/ع

مجموعه

۲۶۷۰/۱ـ حاشیة‌الروضة‌البهیة فی شرح اللمعة‌الدمشقیة «۱پ ـ ۱۱۲پ»
(فقه جعفری، عربی)

از: قاضی اصفهانی، محمدجعفربن عبدالله (-۱۱۱۵ ق.)

شیخ جعفر قاضی که مدتی قاضی اصفهان و سپس شیخ‌الاسلام در آن شهر و از شاگردان آقاحسین خوانساری و علامه مجلسی و ملامحمدباقر سبزواری بود، حاشیهٔ حاضر را بر کتاب «الروضة‌البهیة» شهید ثانی نگاشت.

حواشی و تعلیقات مؤلف از ابتدای کتاب الطهارة تا آخر کتاب‌التجاره به ترتیب و منظم، و حواشی مبحث اقرار و دیگر مباحث، متفرقه و نامرتب است.

الذریعه (۹۲/۶)، طبقات اعلام الشیعه ق ۱۲: ص ۱۳۹، ف مجلس (۸۹/۷)، ف آستان قدس (۱۹۳/۱۳)

آغاز: «نحمدک یاالهی و نصلی علی نبیک الهادی و آله الهداة و نستعین بک علی الامور و نستقبل الیک من ضمیر ابتداء الکتاب. اعلم، انه یمکن تقدیر المتعلق للظرف...»

انجام: «فلابد من جعل الملک مشروطا باحد الامرین و الکلام بعد موضع نظر قوله قد فرغ من تسوید هذه الرسالة...»

۲۶۷۰/۲ـ حاشیة‌الروضة‌البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة «۱۱۴-۲۷۳پ»
(فقه جعفری، عربی)

از: مازندرانی نجفی، شیخ محمدعلی

حاشیه‌ای است بر کتاب «الروضة‌البهیة» شهیدثانی با عنوان «قوله».

حاشیه در نسخهٔ حاضر از باب طهارات تا آخر بیع حیوان را در برداشته و در ابتدا و انتها افتادگی دارد. نام مؤلف در حاشیهٔ برگ اول کتاب «آقا محمدعلی مازندرانی معروف به نجفی» نگاشته شده. با بررسی چنین نامی در میان محشّیان الروضة‌البهیة می‌توان گفت: به احتمال زیاد، نسخه حاضر بخشی از کتاب «مخزن‌الاسرار الفقیه» ـ حاشیهٔ آقا محمدعلی بن آقا محمدباقر هزار جریبی مازندرانی نجفی (م ۱۲۴۶) بر کتاب الروضة البهیة ـ باشد که بلحاظ عدم دسترسی به نسخه‌ای از همین کتاب و عدم امکان مطابقت، اظهار نظر قطعی میسر نگردید.

روضات الجنات (۱۵۳/۷ و ۱۵۶)

آغاز: نسخه «قوله بناء علی ثبوت الحقیقة‌الشرعیة لاحاجة الیه بل یمکن ان یراد الاسم الشرعی ولو مجازا اوالمراد حقیقة‌المتشرعة. قوله واجبة و مندوبة‌اه»

انجام نسخه: «فلا یؤخذ منه بغیر رضاه... و ذیله یقتضی انه اذا اخذ منه بعوض کان استنقاذا لابیعا و شراء حقیقة»

نسخ و نستعلیق، کتاب اول بسال ۱۲۷۲ ه.ق، سرفصلها و عنوان «قوله» بشنگرف، روی عبارات مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، یک برگ مابین دو کتاب و دو برگ در پایان نسخه نانوشته، نسخه مقابله و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج حنایی، ضربی، ترنج و چهار سه ترنج با مرغ و گل و بوته و با روکش کاغذی، مقوایی، ۱۷۰x۲۲۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۲۷۵ برگ، ۲۱ سطر، ۱۰۰x۱۶۰

شمارهٔ پیشین: ع/۳۷۰

۲۶۷۱/ع

مجموعه

۲۶۷۱/۱ـ البدایة «۱-۵۷» **(زبان عربی ـ صرف)**

از:؟

رسالهٔ مختصری است در بیان اصول و قواعدی مهم از علم صرف که مورد نیاز طلاب مبتدی قبل از اشتغال به علوم دیگر می‌باشد. مباحث رساله در مقدمه و ۳ باب و خاتمه مرتب شده است.

باب اول ـ در اسماء، باب دوم ـ در افعال، باب سوم ـ در حروف

آغاز: «الحمدلله رب‌العالمین و الصلوةوالسلام علی سیدالمرسلین و آله الطیبین. و بعد، فهذا مختصر فی مهمات التصریف مما لابد منه جمعته للمبتدین من الطلاب و المستفیدین من اولی الالباب... و هو مرتب علی مقدمة و ثلاثة اقسام و خاتمة. اما المقدمة ففیما لابد من تقدیمه و فیها فصول»

انجام: «لان الیاء الساکنة اذا لاقتَ ساکنا یجب کسرها کما فی قولهم افنی الحیاء باحسناء. والله اعلم والحمدلله رب العالمین و صلی الله علی نبیه محمد و آله الطاهرین»

۲۶۷۱/۲ـ تهذیب‌المنطق «۵۸پ ـ ۶۹پ»

(منطق ـ قرن ۸، عربی)

از: تفتازانی، مسعودبن عمر (-۷۹۲ق.)
زمان تألیف: ۷۸۹ ه.ق

تفتازانی کتاب «تهذیب‌المنطق والکلام» را در بررسی مختصر منطق و کلام، در دو بخش جداگانه به رشتهٔ تحریر درآورد. بر هر کدام از این دو بخش، شروح و حواشی متعددی نگاشته شده است.

نسخهٔ حاضر بخش منطق از کتاب مذکور را در بر دارد.

کشف‌الظنون (۱|۵۱۵)، ف ملی (۹|۴۲۰)، ف مرعشی (۲|۱۲۶)، ف آستان قدس: ص ۱۵۴، ف عربی مشار: ص ۲۳۰

آغاز: «الحمدلله الذی هدانا سواءالطریق و جعل لنا التوفیق... فهذا غایة تهذیب الکلام فی تحریرالمنطق و الکلام و تقریب المرام من تقریر عقایدالاسلام»

انجام: «والتحدید والبرهان ای طریق الی الوقوف علی الحق و العمل به و هذا بالمقاصدا شبه»

۲۶۷۱/۳ ـ رسالة فی‌المنطق «۷۰پ ـ ۷۳»

(منطق ـ متون قدیمی، عربی)

احتمالا از: تبریزی، محمدمقیم بن محمدحسن

فایده‌ای است در بیان مطالب مختصری از علم منطق. مباحث این فایده در مقدمه و تنبیه و تقسیم و خاتمه مرتب شده و احتمال دارد کاتب نسخه، محمدمقیم تبریزی آن را به رشتهٔ تحریر درآورده باشد.

آغاز: «بسمله، هذه فایدة یشتمل علی مقدمة و تنبیه و تقسیم و خاتمة. مقدمة، اللفظ قد یوضع لشخص بعینه و قد یوضع له باعتبار امرعام»

انجام: «فلا یکونان جزئیین الالفاظ بعضها مکان بعض اذا المعتبر الوضع»

نسخ، کتاب اول و سوم نسخه بخط محمدمقیم بن محمدحسن تبریزی، ۱۰۱۰ و ۱۰۱۱ ه.ق، قمصر کاشان، عناوین و سرفصلها بشنگرف، در برگ اول یادداشتی در ثبت قرارداد اجارهٔ آب قنات و مطلبی حاشیه‌ای در موارد استعمال «ال»، در برگ ۵۷پ یادداشتی در بیع بهمراه نام ملامهدی نراقی، در برگ ۵۸ دعای وباء، در اوراق ۶۹ پ و ۷۰ و برگ پایانی مطالبی متفرقه همچون شعر و مطالب صرفی، آب افتادگی لبه‌ها و پاشیدگی مرکب در برخی اوراق، کتابهای نسخه حاشیه‌نویسی و تصحیح دارد،

جلد: تیماج مشکی، یک لا، ۱۰۰x۱۸۰

کاغذ: اصفهانی و فرنگی الوان (نخودی و پوست پیازی)، ۷۳ برگ، سطور متغیر بین ۸ و ۱۱ سطر، اندازه سطور متغیر بین ۵۵x۱۱۵ و ۵۰x۱۳۵

شماره پیشین: ۱۵۴-۲۵۸۴، ع|۳۷۱

۲۶۷۲/ع

تلخیص المفتاح **(زبان عربی ـ معانی و بیان)**

از: خطیب قزوینی، محمدبن عبدالرحمن (-۷۳۹ ق.)

مؤلف، مختصری از مباحث قسم سوم کتاب «مفتاح‌العلوم» سکاکی (م ۶۲۶) در بلاغت را انتخاب و شواهد و امثلهٔ مورد نیاز را بدان قواعد و قوانین افزوده و آن را در یک مقدمه و سه فن کتاب حاضر نگاشته است. فن اول ـ در علم معانی، فن دوم ـ در علم بیان، فن سوم ـ در علم بدیع؛ پایان کتاب در نسخه یکی دو برگ افتادگی دارد.

کشف‌الظنون (۱/۴۷۳)، ف مرعشی (۱/۳۶۱)، ف آستان قدس: ص ۱۴۶، ف عربی مشار: ص ۲۱۵،

آغاز: «الحمدلله علی ما انعم و علم من البیان ما لم نعلم و الصلوة علی سیدنا... اما بعد فلما کان علم البلاغة و توابعها من اجل العلوم قدرا»

انجام کتاب: «و جمیع فواتح السور و خواتمها واردة علی احسن الوجوه و اکملها، یظهر ذلک بالتأمل مع‌التذکر لما تقدم من‌الاصول»

انجام نسخه افتاده: «و منها انما کقولک فی قصره... لقول المفسرین انما حرم علیکم المیتة بالنصب معناه ما حرم علیکم»

نسخ و نستعلیق، ۸۲۴ ه.ق، سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات با شنگرف علامتگذاری شده، برگ اول و آخر نانوشته، آب‌افتادگی در حواشی و لبه‌های اوراق، نسخه حاشیه‌نویسی نسبتا مفصل دارد و در حواشی اوراق تصحیح شده، بیشتر حواشی با استفاده از کتاب مختصر.

جلد: مقوا باروکش کاغذی، عطف جلد با تیماج سیاه، ۱۳۵x۱۸۰

کاغذ: سمرقندی نخودی، ۶۱ برگ، ۹ سطر، ۸۰x۱۰۰

شماره پیشین: ۱۸۵-۲۶۱۵، ع/۳۷۲

۲۶۷۳/ع

الوافیة فی شرح الکافیة **(زبان عربی ـ نحو)**

از: استرآبادی، رکن‌الدین حسن بن محمد (-۷۱۷ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۵۶۳/ع همین فهرست.

نسخ، حسین بن محمد، ۱۰۷۲ ه.ق، سرفصلها و عنوان «قوله» بشنگرف، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، در برگ اول یادداشت مالکیت سید محمدبن سید باقر حسینی بسال ۱۲۳۹ همراه با مهر بیضوی «... محمد» و یادداشت مالکیت محمدطاهربن محمدعلی، پاشیدگی مرکب و وصالی لبه‌ها در برخی اوراق، نسخه حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج پوست اناری، ضربی، مقوایی، ۱۳۰x۱۹۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۲۲۶ برگ، ۱۵ سطر، ۷۰x۱۳۰

شمارهٔ پیشین: ۱۵۱-۲۵۸۱، ع/۳۷۳

۲۶۷۴/ع

حاشیةالمطول **(زبان عربی ـ معانی و بیان)**

از: خطائی، عثمان بن عبدالله (-۹۰۱ ق.)

حاشیهٔ خطائی است بر شرح مطول تفتازانی (م ۷۹۲) بر «تلخیص المفتاح» خطیب دمشق (م ۷۳۹). خطائی، حاشیهٔ دیگری بر شرح مختصر تفتازانی بر تلخیص المفتاح با آغاز «نحمدک اللهم علی ما اعطیتنا من سوابغ النعم» دارد.

در کشف الظنون (۱/۴۷۶) آغاز حاشیهٔ خطائی بر مختصر «لک اللهم الحمدوالمنة» ذکر شده در جای دیگر کشف‌الظنون (۲/۱۷۶۷)، همین عبارت برای آغاز حاشیهٔ خطائی بز شرح سید شریف بر مفتاح بیان شده است.

با توجه به آنکه نسخهٔ خطی «حاشیه خطائی بر شرح سید شریف» موجود در کتابخانهٔ مدرسهٔ مروی و فهرست آصفیه (۱۴۶/۱) با همین آغاز «لک اللهم الحمدوالمنة» است و با تطبیق نسخهٔ حاضر با «المطول» و «المختصر» تفتازانی و معلوم شدن اینکه نسخهٔ حاضر همان حاشیهٔ خطائی بر «المطول» با آغاز «لک الحمدوالمنة» است می‌توان گفت: آغاز حاشیهٔ خطائی بر مختصر ذکر شده در کشف‌الظنون غلط و آغاز حاشیهٔ خطائی بر شرح سید شریف بر مفتاح یا آغاز حاشیهٔ خطائی بر مطول ـ به اشتباه ـ به جای آن نوشته شده است.

کشف الظنون (۱/۴۷۶)، ف سپهسالار (۲/۴۰۶)، ف مجلس (۱۹۴/۱۷)

آغاز: «لک الحمدوالمنة و علی رسولک و آله و اصحابه و الصلوة والتحیة، قوله: افتتح کتابه بعد التیمن بالتسمیة بحمدالله سبحانه، نسبةالافتتاح الی الحمد فقط مع تأخره عن التسمیة یحتمل وجوها»

انجام: «علم ان مطلوبها هوالذکر و لیس بمذکور صریحا. تمت کتابة هذا الکتاب...»

نسخ، ابواسحاق بن جبرئیل بن ابراهیم شیروانی، ۸۴۹ ه.ق، عنوان «قوله» در اوراق کمی بشنگرف و در بیشتر اوراق نانوشته، ۳ برگ پایانی مطالبی حاشیه‌ای دارد، موریانه‌خوردگی لبه‌ها و حواشی در تمامی اوراق، نسخه حاشیه نویسی مختصر دارد و در حواشی تصحیح شده»

جلد: مقوا با روکش کاغذی و پارچه‌ای، عطف تیماج تریاکی سوخته، ۱۲۵x۱۷۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۸۵ برگ، ۲۱ سطر، ۹۰x۱۳۰

شمارهٔ پیشین: ۱۹۴ـ۲۶۲۴، ع/۳۷۴

۲۶۷۵/ع

مجموعه

۲۶۷۵/۱ـ فرائد الاصول (رسائل شیخ مرتضی) «۱ـ۱۰۲پ»

(اصول فقه شیعه، عربی)

از: انصاری، مرتضی بن محمدامین (ـ۱۲۸۱ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۱۹/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر، مبحث «برائت» از مقصد سوم کتاب ـ در شک ـ را در بر دارد.

آغاز: «المقصد الثالث من مقاصد الکتاب فی‌الشک، قد قسمنا فی صدر هذا الکتاب المکلف الملتفت الی حکم الشرعی العملی فی‌الواقعة علی ثلاثة اقسام»

انجام: «اذا دخل فی دار لایخرج معللابانه لمصلحته فان الغالب ان تدارک المهدوم اهون من تدارک الدابة»

۲۶۷۵/۲ـ تقریرات ابحاث شیخ مرتضی «۱۰۵ـ۱۹۸»

(اصول فقه شیعه، عربی)

از: شاگردان شیخ مرتضی انصاری

تقریرات شیخ مرتضی انصاری (م ۱۲۸۱) در مباحث «مقدمه واجب» و «مقتضای امر به شیء» است که توسط یکی از شاگردان ایشان نگاشته شده است.

آغاز: «الحمدلله رب‌العالمین و صلی‌الله علی‌محمد و آله الطیبین الطاهرین العز المیامین، بحث: اختلف الاصولیون فی ان مقدمةالواجب واجبة املا؟ و هذا بحث قد عنونها بعضهم کالعلامة فی التهذیب و ...»

انجام: «کان رافعا للتمکن عنه بقول مطلق فظهران الانقسام بالنسبة الی الواجب المضیق لا بالنسبة الی الضدفانه ربما یکون الواجب»

۲۶۷۵/۳ـ تقریرات فی مباحث الاصول «۱۹۹ـ۲۰۴»

(اصول فقه شیعه، عربی)

از: سیدابراهیم (؟)

تقریرات مختصری است در مبحث «اجزاء». با توجه به آنکه در حاشیهٔ اولین برگ

کتاب، تقریرات آقا سیدابراهیم نوشته شده احتمال دارد مبحث حاضر، بخشی از تقریرات سیدابراهیم دامغانی خراسانی (م ۱۲۹۱) از مباحث استادش آیت‌الله میرزا محمدحسن شیرازی معرفی شده در الذریعه (۳۶۷/۴) باشد.

آغاز: «توضیح، اذا ورد امر من الشارع بشیء واتی بالمأمور بذلک الشیء علی وجهه، فهل یفیدالاجزاء املا؟ والقول فی هذه المسئلة منحصر فی اثنین و توضیح الکلام فی هذاالنزاع یستدعی رسم مقدمات»

انجام: «علی سقوط الاعادة و لاعلی عدم سقوطها بل هو ساکت فی الدلالة علی احدالطرفین. فان قلت مقتضی الاصل اللفظی من حیث الدلالة»

نسخ و نستعلیق، عناوین و سرفصلها در کتاب اول بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف یا سیاه خط کشی شده، در حاشیه ظهر برگ اول و بر فراز کتاب دوم یادداشت مالکیت بسال ۱۳۰۸ همراه با مهر بیضوی «عبده علی‌بن موسی‌رضا»، ۲ برگ مابین کتاب اول و دوم و ۱ برگ در پایان نسخه نانوشته، اوراق نسخه از شیرازه و عطف جدا شده، کتاب دوم نسخه حاشیه‌نویسی مختصر با امضای «ج» دارد، نسخه در حواشی تصحیح شده»

جلد: تیماج مشکی، ضربی، مقوایی، ۲۰۰x۱۵۰

کاغذ: فرنگی نخودی و فستقی، ۲۰۵ برگ، سطور متغیر بین ۲۰ و ۲۳ سطر، اندازه سطور متغیر بین ۱۴۵x۸۵ و ۱۶۵x۱۱۰

شمارهٔ پیشین: ۱۷۷-۲۶۰۷، ع|۳۷۵

ع/۲۶۷۶

رسالة فی‌النحو **(زبان عربی ـ نحو)**

از: ؟

رسالهٔ مختصری است که در آن یک دوره مباحث نحوی به اجمال بررسی شده

است.

آغاز: «بسمله، الکلام هواللفظ المرکب المفید بالوضع و اقسامه ثلاثة: اسم و فعل و حرف جاء لمعنی. فالاسم یعرف بالخفض و التنوین و ...»

انجام: «باب مخفوضات الاسماء ... علی قسمین ما یقدر باللام و ما یقدر بمن کثوب خز و باب ساج و خاتم حدید و ما اشبه ذلک»

نسخ، عثمان مختارافندی‌زاده، ۱۲۴۳ ه.ق، عناوین بشنگرف، در برگ اول یادداشت تملک کاتب نسخه بهمراه یادداشت ملاحظه نسخه توسط سید عبدالغفار حسنی شافعی و مطالب متفرقه دیگر، در حاشیهٔ برگ پایانی ثبت صیغهٔ طلاق، توضیحاتی در ارتباط با عبارات کتاب همراه با تجزیه و ترکیب برخی از جملات متن در لابلای سطور و با امضای «م»»

جلد: بدون جلد، اندازهٔ اوراق: ۲۰۵x۱۴۵

کاغذ: فرنگی نخودی، ۲۷ برگ، ۵ سطر، ۱۴۰x۹۰

شمارهٔ پیشین: ۲۳۸-۲۶۶۸، ع|۳۷۶

ع/۲۶۷۷

مجموعه

۲۶۷۷/۱ـ حاشیة شرح المطالع (حاشیة لوامع الاسرار) «۲پ ـ ۱۰۸»

(منطق ـ قرن ۹، عربی)

از: حسینی، علی بن حسین (قرن ۹ ق.)

زمان تألیف: ۸۴۹ ه.ق

حاشیه‌ای ست بر «لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار» قطب‌الدین محمدرازی (م ۷۶۶) در شرح «مطالع الانوار» سراج‌الدین محمود ارموی (م ۶۸۹).

مؤلف در حاشیهٔ حاضر، عبارات سیدشریف جرجانی در «حاشیة شمسیه» و در

دیگر کتابهایش را نقل و در موارد متعددی عبارات ایشان را ردّ نموده است. پایان حاشیه در نسخه‌افتادگی دارد.

الذریعه (۶/۱۳۳)

آغاز: «بسمله، ان احق کلام یتمسک المقرر لمنامنه فی مطالع التحریر و یتعلق المعیر کانه مقاطع لتعبیر... قوله: الفیاض الوهاب ای الفیاض الذی بمعنی الکثیر السیال المتجاوز عن حدالوادی...»

انجام نسخه‌افتاده: «الاخص مطلقا لماذکر و لان الخاص تفید التمیز والتمیز انما یتحصل بعد الاشتراک»

۲۶۷۷/۲ـ حاشیة‌حاشیة شرح المطالع (حاشیة‌حاشیة لوامع الاسرار)

«۱۰۹ـپ ـ۱۴۹» **(منطق ـ قرن ۹، عربی)**

از: پاشا آیدینلی، خضربن علی (قرن ۹ ق.)

زمان تألیف: ۸۵۲ هـ.ق

حاج پاشا آیدینلی که از علما و طبیبان عصر سلطان ایلدرم بایزیدخان عثمانی و از شاگردان شیخ اکمل‌الدین در مصر بوده و علوم عقلی را از مبارکشاه منطقی فراگرفته، حاشیهٔ حاضر را بر حاشیهٔ سید شریف جرجانی بر «لوامع الاسرار» قطب‌الدین رازی نگاشته است.

کشف الظنون (۲/۱۷۱۶)، ف سپهسالار (۴/۱۹۳)، ف آستان قدس (جلد اول| چاپ اول| ص ۸ منطق) و (جلد اول| چاپ دوم| ص ۲۷۴)

آغاز: «قال شریف زمان اسکنه فرادیس جنانه: او هو وصف له ینعت مواهبه، معطوف علی مدخول فکان بحسب المعنی و حاصله کما یفهم من الحاشیة‌المنقولة عنه»

انجام: «لانه سیعود الی ذکر القسم الاخر و ابطاله بالکلیة حیث یقول هب ان معرفة الکل الی آخره و الله اعلم.»

۲۶۷۷/۳ـ حاشیة‌حاشیة شرح المطالع (حاشیة‌حاشیة لوامع‌الاسرار)

«۱۵۲-۱۹۸» (منطق ـ متون قدیمی، عربی)

از: شیروانی، عبدالرحیم

حاشیهٔ دیگری است بر حاشیهٔ سیدشریف جرجانی (م ۸۱۶) بر «لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار» قطب‌الدین رازی (م ۷۶۶).

در کشف الظنون، حاشیهٔ حاضر بعنوان حاشیهٔ ملاعبدالرحیم شیروانی برخود «لوامع الاسرار» معرفی شده نه بر حاشیهٔ شریفیهٔ آن.

الذریعه (۶/۷۶)، کشف‌الظنون (۲/۱۷۱۶)، ف سپهسالار (۴/۱۹۲)

نسخ، عنوان «قوله» در برخی از اوراق بشنگرف، ظهر برگ اول ممهور به مهر چند پهلو به سجع «مصطفی»، ۴ برگ در پایان نسخه نانوشته، آب افتادگی و بریدگی حواشی و وصالی لبه‌ها در برخی اوراق، کتابهای نسخه در حواشی تصحیح شده»

جلد: تیماج عنابی، ضربی، ترنج با طرح چند ضعلیهای منظم، دامن‌دار، مقوایی، ۱۸۰x۱۲۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۲۰۲ برگ، ۲۱ سطر، نوشته متغیر بین ۷۰x۱۲۰ و ۸۰x۱۳۵

شمارهٔ پیشین: ۲۲۱-۲۶۵۱، ع/۳۷۷

۲۶۷۸/ع

کتاب‌الحیل (فقه حنفی، عربی)

از: الخصاف، احمد بن عمر (-۲۶۱ ق.)

«علم الحیل الشرعیة» بابی از ابواب فقه و فنی از فنون آن است و در این باب کتابهایی

به تألیف رسیده که بگفتهٔ کشف الظنون، مشهورترین آن همین کتاب حاضر است.

مؤلف در این کتاب با استناد به اقوال صحابه و تابعین، حیله‌ها و راههایی را بیان نموده که با بکارگیری آن در مسائل فقهی می‌توان از محدودیتهای برخی احکام به طریق شرعی رهایی جست. بیشتر مسائل این کتاب با استناد به اقوال سعیدبن مسیب و در مسائل عقود و معاملات و معارضات با عنوان «قلت ـ قال» می‌باشد.

کشف الظنون (۱/۶۹۵)، اعلام زرکلی (۱/۱۷۸)، معجم المطبوعات العربیة (۱/۸۲۴)

آغاز: «قال ابوبکر احمدبن عمر بن مهیرالشیبانی حدثنا سملةبن صالح عن... عن عبدالله بن ابی بریدة قال... عن آیة فی کتاب الله تعالی فقال لااخراج مسجد حتی اخبرک فقام رسول‌الله (ص) من مجلسه و اخرج احدی رجلیه بالایة قبل ان یخرج رجله الیمنی»

انجام: «قلت فان لم یتهیأله بیعه و لیس هو فی ملکه و لیس علیه فی یمینه خنث کیف‌السبیل فی ذلک قال ان کان یستحلفه تم و کمل...»

نسخ، سرفصلها و عناوین بشنگرف، در برگ اول یادداشت مالکیت محمدهبة‌الله‌ثانی بسال ۱۲۱۹ و در برگ ۲ یادداشت مالکیت حسین بن محمود قزوینی حنفی، موریانه‌خوردگی و آب افتادگی لبه‌ها در برخی اوراق،

جلد: تیماج مشکی، ضربی، ترنج با گل و بوته، لولادار، همراه با فرسودگی عطف لولا، مقوایی، ۱۳۰x۱۷۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۵۷ برگ، ۱۵ سطر، ۹۰x۱۲۰

شمارهٔ پیشین: ع/۳۷۸

۲۶۷۹/ع

عوارف المعارف **(آداب طریقت، عربی)**

از: سهروردی، عمربن محمد (-۶۳۲ ق.)

شهاب‌الدین سهروردی که از مشایخ تصوف و وعظ بود، تصوف را از عمویش شیخ

ابونجیب عبدالقاهر سهروردی از طریق شیخ ابومحمد عبدالقادر جیلانی (گیلانی) اخذ و در بغداد مجلس وعظ دایر نمود. و ایشان، بجز شیخ اشراق شهاب‌الدین سهروردی یحیی‌بن حبش (شهید بسال ۵۸۷) می‌باشد.

کتاب حاضر از تألیفات شهاب‌الدین سهروردی (م ۶۳۲) در بیان سیر و سلوک است که در آن برخی از علوم و احوال و مقامات و آداب و اخلاق صوفیه در ۶۳ باب ذکر شده است.

برخی از ابواب کتاب چنین است: شرح حال صوفیه و اختلاف طریقهٔ ایشان، ذکر متصوفه و متشبهه، ذکر ملامتیه و شرح حال آنها، در احوال مشایخ، سماع، ذکر چله‌نشینی صوفیه، آداب و اخلاق صوفیه، در آداب و اسرار نماز، در آداب روزه، در آداب شب زنده‌داری، در آداب مرید با شیخ، در آداب مصاحبت و برادری، در معرفت انسان به نفس و مکاشفات صوفیه، در اشارهٔ مختصر به مقامات، در ذکر احوال، در ذکر برخی از بدایات و نهایات و صحت آن.

کشف الظنون (۲/۱۱۷۷)، ف عربی مشار: ص ۶۴۰،

آغاز: «بسمله، الحمدلله العظیم شأنه، القوی سلطانه، الظاهر احسانه، الباهر حجته و برهانه، المحتجب بالجلال و المتفرد بالکمال و المتردی بالعظمة فی الاباد و الازال، لایصوره و هم و خیال و لایحصره حدّ و مثال، ذی‌العزّ الدائم السرمدی و الملک الدائم الدیمومی»

انجام: «ثم ینادی جبرئیل فی‌السماء ان الله قداحب فلانا فاحبوه، فیحبه اهل السماء و یوضع له القبول فی‌الارض و بالله العون والعصمة و التوفیق . تم کتاب...»

نسخ، ابراهیم بن ابی‌الاحبار بن اسحاق بن اصیل‌بن کبیربن وجیه بن احمدبن حسن، ۹۴۵ ه.ق، سرفصلها در برخی اوراق بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خط کشی و علامتگذاری شده، در ظهر دفّه رویی جلد رباعیاتی از سهروردی، در برگ اول شرح حال مؤلف با استفاده از حواشی روض‌الاخبار بهمراه مطلبی در بیان تسمیه صوفیه و مشاهیر اهل صفه با استفاده از کتاب شرح مقامات، در ۲ برگ پایانی رباعیات و

اشعاری از شعرایی همچون مولوی، حاشیه برگ اول ممهور به مهر بیضوی «یا اباالقاسم»، برگ اول ترمیم و بازنویسی شده، نسخه حاشیه‌نویسی دارد و بسال ۹۴۸ با نسخه‌ای مقابله شده با نسخهٔ اصل مقابله و تصحیح شده»

جلد: مقوا با روکش کاغذی، عطف و لبه‌های جلد تیماج سیاه، ۱۳۵x۱۹۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۳۶۱ برگ، ۱۷ سطر، ۸۵x۱۳۰

شمارهٔ پیشین: ۱۶۲-۲۵۹۲، ع|۳۷۹

۲۶۸۰/ع

شرح تغییرالتنقیح (اصول فقه اهل سنت، عربی)

از: ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان (-۹۴۰ق.)

زمان تألیف: ۹۳۱ هـ.ق

کتاب «تنقیح الاصول» صدرالشریعة عبیدالله‌بن مسعود محبوبی بخاری (م ۷۴۷)، متن مشهوری در اصول فقه اهل سنت است. مؤلف، خود شرح ممزوجی بر همین کتاب به نام «التوضیح فی حل غوامض التنقیح» نگاشت. سعدالدین مسعود تفتازانی (م ۷۹۲) نیز شرحی بر متن تنقیح و شرح آن بنام «التلویح فی کشف حقایق التنقیح» به رشتهٔ تحریر درآورد.

همچنین ابن کمال پاشا، متن و شرح تنقیح را درکتابی بنام «تغییرالتنقیح» مورد شرح و تعلیق قرار داد؛ و بگفتهٔ خود، در این کتاب نواقص متن را که مورد اشارهٔ جارح بوده اصلاح و موارد سهو و تساهل مؤلف در متن و موارد خطا و تغافل شارح در شرح را تذکر داده است. سپس ابن کمال پاشا کتاب «تغییرالتنقیح» خود را بسال ۹۳۱ شرح نمود و در رمضان همین سال آن را به اتمام رسانید.

با توجه به آنکه: اولاً ـ در حواشی نسخهٔ حاضر، عباراتی همچون «ردّ لصاحب التنقیح، ردّ لصاحب التوضیح، ردّ لصاحب التلویح و دخل لصاحب التنقیح» و در حواشی اوراقی دیگر [همچون ۷۹پ، ۸۰پ، ۸۲، ۸۷، ۹۸پ] عبارت «فیه تغییر لتحریر التنقیح» توسط محشی نسخه نوشته شده؛ و ثانیا ـ زمان تألیف کتاب در نسخهٔ حاضر، مطابق با عبارت پایانی آن، رمضان سال ۹۳۱ است و این زمان منطبق با اتمام شرح تغییر التنقیح است؛ بنابراین می‌توان گفت نسخهٔ حاضر همان «شرح تغییر التنقیح» ابن کمال‌پاشا است.

کشف الظنون (از صفحات ۴۹۶ تا ۴۹۹)

آغاز: «بسمله، اصول الفقه‌ای هذا اصول الفقه لما اراد تعریفها باعتبار المعنی الاضافی احتاج الی تعریف المضاف و المضاف الیه، فقال الاصل یعنی، فی اللغة»

انجام: «ویجب الضمان بوجود العصمة، ای یجب علی من اکره غیره علی اتلاف مال المسلم ضمان ما اتلف. لان المال معصوم حقا لصاحبه یسقط بحال»

نسخ، ۹۷۱ هـ.ق، در ظهر برگ ۴ دارای سرلوح و کتیبه به لاجورد و زر، مجدول، جداول در اوراق ۴پ و ۵ به زر و سیاه و در دیگر اوراق بشنگرف، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، در برگ ۳ و ۴ یادداشت مالکیت محمودبن مصطفی و محمدبن محرم طوسوی ممهور به مهر «محمد اردربار سرمدی خواهد...» و مهر با سجع «سیدسلیمان شکری» همراه با مطالب حاشیه‌ای، در ظهر برگ ۳ فهرست مطالب کتاب، دو برگ در ابتدا و دو برگ در پایان نسخه نانوشته، فرسودگی و موریانه‌خوردگی در حواشی و لبه‌های اوراق، نسخه حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده، بیشتر حواشی با امضای «منه»

جلد: تیماج تریاکی سوخته، ضربی، ترنج با گل و بوته، لولادار، مقوایی، ۱۳۰x۲۰۰

کاغذ: دولت‌آبادی نخودی، ۲۷۰ برگ، ۱۷ سطر، ۶۵x۱۳۰

شماره پیشین: ۱۷۹-۲۶۰۹، ع|۳۸۰

۲۶۸۱/ع

مجموعه

۲۶۸۱/۱ـ حاشیة معالم الاصول «۱-۴۸پ» (اصول فقه شیعه، عربی)

از:؟

حاشیه‌ای است بر کتاب «معالم‌الاصول» شیخ حسن بن زین‌الدین عاملی (م ۱۰۱۱) که در آن ایراداتی بر گفته‌های شیخ بهائی و میرزای قمی و حاشیه‌های ملاصالح و سید خلیفه وارد شده است.

بخش کوتاهی از حاشیه ـ از مبحث عام و مفاد صیغه امر تا واجب مطلق و مقید و اقسام قدرت و مناط تکلیف بودن آن ـ در نسخهٔ حاضر موجود و بخش وسیعی از آن در نسخه افتادگی دارد.

آغاز نسخه افتاده: «لیس علی حقیقةاه حقیقةالاستفهام استعلام المتکلم ما فی ضمیر المخاطب. تعالی‌الله عن ذلک علواکبیرا... و قداشارالیه شیخنا البهائی فی حاشیة و الصالح والمدقق المحشیین فمد فوع اولا...»

انجام نسخه افتاده: «قوله و لایمتنع عندالعقل. هذا دلیل آخر علی عدم ایجاب غیرالسبب ... و اما ما اجاب به المدقق المحشی عن هذا الوجه من الحجیة ایضا»

۲۶۸۱/۲ـ اصل‌الاصول (فی شرح معالم‌الاصول) «۵۰پ ـ ۲۱۱»

(اصول فقه شیعه، عربی)

از: گیلانی اصفهانی، رفیع بن محمدرفیع (ـ قبل از ۱۲۶۸ ق.)

شرحی است بر کتاب «معالم‌الاصول» شیخ حسن بن زین‌الدین عاملی (م ۱۰۱۱) که در آن مشکلات متن توضیح و مختصرات آن تفصیل داده شده است.

در ابتدای کتاب، نام مؤلف رفیع بن جیلانی ـ شاگرد آقا سیدمهدی بحرالعلوم (م ۱۲۱۲)ـ و در آخر آن رفیع بن حسین جیلانی نوشته شده. و مطابق با گفتهٔ مؤلف در مقدمهٔ کتاب، قبل از تألیف کتاب حاضر، کتاب مختصر دیگری در اصول فقه بنام «جواهرالاصول» از ایشان به رشته تحریر درآمده است.

زمان تألیف کتاب در برخی از نسخه‌های آن همچون نسخهٔ حاضر و نسخهٔ شمارهٔ ۲۵۷ مدرسهٔ سپهسالار سال ۱۲۴۳ ذکر شده و صاحب الذریعه که نسخه‌ای از همین

کتاب را به کتابت سال ۱۲۲۳ مشاهده نموده، زمان تألیف آن را قبل از ۱۲۲۳ دانسته است.

الذریعه (۲/۱۶۸)، ف سپهسالار (۱/۵۵۷)، ف مجلس (۱۰/۷۲۶) ف مرعشی (۱۷/۱۵۷)

نستعلیق و نسخ، زین‌العابدین بن محمدحسین گیلانی، ۱۲۴۳ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، اوراق از شیرازه و عطف جدا شده، نسخه با امضای «منه دام ظله‌العالی» حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: لاکی با بوم مشکی، ترنج و سرترنج و چهارلچکی با گل و بوته، اندرون جلد بوم عنابی با گل نرگس، ۱۴۰x۲۱۰

کاغذ: فرنگی فستقی، ۲۱۱ برگ، ۲۶ سطر، ۸۰x۱۵۰

شمارهٔ پیشین: ۴۲۸ـ۲۸۵۸، ع/۳۸۱

ع/۲۶۸۲

مجموعه

۲۶۸۲/۱ـ خزانة‌الفقه «۴ـ۲۴» (فقه حنفی، عربی)

از: السمرقندی، نصربن محمد (ـ۳۷۵ق.)

رسالهٔ مختصر فتوایی است که در آن مسائل فقهی همچون کتاب‌السیر، کتاب الاکراه، باب‌التقادیر، کتاب ادب‌القاضی،... کتاب الفرائض، کتاب‌الوصیة، باب الفاظ الکفر جمع‌آوری شده است.

اعلام زرکلی (۸/۳۴۸)، کشف‌الظنون (۱/۷۰۳)، ف آستان قدس: ص ۲۳۴

آغاز: نسخه افتاده «الحرب لاعشیرة له و لاقوم الارجل، ثم حفر بئرا فی‌الطریق ثم حول ولاه الی غیره قبل ان یوقع فیه احدا... کتاب السیر، اعلم بان الجهاد فرض علی‌الکفایة اذا قام به فریق من‌الناس سقط عن‌الباقین»

انجام: «لایکفر و یستحق اللعن و لو قذف نسوةالنبی صلی‌الله علیه و سلم و رضی

عنهن لایکفر و یستحق‌اللعن الاّ عایشه رضی‌الله تعالی عنها. والله سبحانه و تعالی اعلم باالصواب»

۲۶۸۲/۲ـ مجمع‌الاحکام «۲۶ـ۱۰۱پ»

(فقه اهل سنت، عربی)

از:؟

رساله‌ای است در بیان احکام برخی از مسائل فقهی همچون احکام‌المرأة، احکام‌الصبیان، ... الاحکام التی تتعلق بالسلطان، احکام مسائل مبنیة علی‌الغلط.

احکام رساله به روایت ابوالعباس از ابوالحسن‌بن سراقة شافعی (م ۴۱۰) بوده و در برخی از مسائل به فتاوای ابوحنیفه و محمد و ابویوسف اشاره شده است.

این رساله، جدای از رسالهٔ «مجمع الاحکام» تألیف مصطفی بن ادریس برسوی بسال ۹۴۴ بوده که در کشف‌الظنون (۱۵۹۶/۲) معرفی شده است.

آغاز: «قال ابوالعباس سمعت‌الشیخ ابالحسن بن سراقة یقول المرأة اذا رأت دم الحیض تعلق به احکام و هی تحریم الصلوة و الصوم و الوطی و قرائة القرآن...»

انجام: «نعم اوقات جوازا و یحصها اداء یعنی جمیع الاوقات و یکره ادائها فی خمسة ایام و صوم التطوع لایکره فی جمیع الاوقات الاّ فی خمسة ایام»

۲۶۸۲/۳ـ مستخلص الاحادیث «۱۰۲ـ۱۳۲پ»

(احادیث اهل سنت، عربی)

از:؟

مؤلف فوائد علوم و حکایت انبیا و رسل را به اخبار و روایات، در رسالهٔ حاضر جمع‌آوری و به ادعیه مأثوره ختم نموده است. برخی از ابواب رساله چنین است:

باب‌التوبه، باب عیادة‌المریض، باب تسمیت العاطس، باب ردّالسلام، باب الامر بالمعروف، باب فضل‌العلم، باب معجزات النبی،... باب الغیبة والکذب، باب‌الدعا، باب‌الزهد، باب‌الصلوة، باب‌الادعیة.

آغاز: «الحمدلله الذی فضل بنی‌آدم بالعلم و العمل و جعله... و بعد اردت ان اجمع فوائدالعلوم للعمل و حکایة‌الانبیاء و الرسل للادل لیذهب عنی العصیان و الذلل»

انجام نسخه: «قال النبی: من قال عندالهموم و الاحزان و الکرب و الحاجات یاحی یا قیوم لااله الاّ انت برحمتک استغیث فاغفرلی و اصلح لی»

۲۶۸۲/۴ـ جواهر الکلام «۱۳۴ـ۱۵۳پ»

(اهل سنت ـ عقاید، عربی)

از:؟

رسالهٔ مختصری است در بیان پاره‌ای از مسائل اعتقادی به شیوهٔ اهل سنت و در موضوعاتی همچون معرفة‌الصانع، بیان‌الایمان، الذنوب، بیان عذاب‌القبر، بیان احوال الارواح، احکام الصلوة، بیان الرکوع و السجود، بیان تخصیص الاعضاء الاربعة للوضوء، کیفیة‌التیمم و ممن صدرفی الابتداء، بیان انواع الاشربة، بیان الصید.

در برخی از مسائل رساله به آراء و فتاوای فقهی ابوحنیفه و شافعی نیز اشاره شده است.

آغاز: «الحمدلله الاحد القدیم السلام الصمد القدیرالعلام، خالق الارواح و الاجسام و رازق‌الانام و الانعام الذی حارت فی وصفه الافکار و الافهام... اعلم ان الدولة الابدیة و السعادة السرمدیة للنفس الانسانیة ان تحصل المعرفة لذات صانعها تعالی و تقدس»

انجام: «و ضمن الثانی له ان کان الاول اثخنه و الاّ فللثانی و حل و یصاد مایؤکل و ما لایؤکل. تمت الرسالة»

۲۶۸۲/۵ـ رسالة الفاظ الکفر «۱۵۴پ ـ ۱۷۱پ»

(فقه اهل سنت، عربی)

از: ؟

الفاظ و عباراتی که تکلم به آن موجب کفر و ارتداد می‌شود از کتب متعدد فقهی همچون: جواهرالاحکام، بحرالمسائل، ینابیع شرح قدوری، خلاصة‌الفتاوی، خزانة‌الفتاوی، جامع‌الفتاوی، تتمة‌الفتاوی، خزانة‌المفتین، فتاوی‌الظهیریة، فوزالنجاة، منیة‌المفتی، الفصول العمادی، الحاوی، نصاب‌الاحتساب، جواهر الفقه، المحیط، رسالة الفاظ الکفر محمدبن اسماعیل، ذخیرة‌العقبی ازاخی چلبی جمع‌آوری و در رسالهٔ حاضر نگاشته شده است.

آغاز: «ثم اعلم اذا کان فی‌المسئلة توجب التکفیر و وجه واحد یمنع التکفیر فعلی المفتی ان یمیل الی الوجه الذی یمنع التکفیر لحسن الظن بالمسلم ثم...»

انجام: «و حکم ناقل کلمة الکفر من غیره فی هذاالمحل من قرءهذا الدعا... غفارالذنوب ستارالعیوب کشاف الکروب. کذا فی‌الخلاصة»

۲۶۸۲/۶ـ رسالة طبقات الفقها «۱۷۲ـ۱۷۴»

(فقیهان ـ سرگذشتنامه، عربی)

از: ابن کمال‌پاشا، احمدبن سلیمان (ـ ۹۴۰ق.)

مؤلف، فقهای اهل سنت را در رسالهٔ حاضر به ۷ طبقهٔ زیر تقسیم و سپس هر طبقه را شرح و توضیح داده است.

طبقهٔ اول ـ مجتهدین در شرع

طبقهٔ دوم ـ مجتهدین در مذهب

طبقهٔ سوم ـ مجتهدین در مسائلی که درآن مسائل، روایتی از صاحب‌مذهب وارد نشده

طبقهٔ چهارم ـ اصحاب تخریج از مقلدین

طبقهٔ پنجم ـ اصحاب ترجیح از مقلدین

طبقهٔ ششم ـ مقلدین قادر بر تمییز بین اقوی و ضعیف

طبقهٔ هفتم ـ مقلدینی که قادر بر امور مذکور نباشند.

آغاز: «اعلم ان الفقهاء علی سبع طبقات الاولی، طبقةالمجتهدین فی الشرع کالائمةالاربعة و من سلک مسلکهم فی تأسیس قواعدالاصول»

انجام: «بل یجمعون مایجدون کخاطب اللیل فالویل لهم و لمن قلدهم کل الویل من شرح الفتاوی»

نستعلیق و نسخ، کتاب اول نسخه بسال ۱۰۰۷ه.ق، دارای دو سرلوح و کتیبه در اوراق «۲۶پ» و «۱۰۲پ» به لاجورد و زرد و شنگرف و فیروزه، مجدول، جداول به زر و سیاه، عناوین و سرفصلها بشنگرف، در برگ ۲ و ۳ مطالب متفرقه همچون اشعاری در خصوص ماه رمضان و احادیثی از رسول خدا، فهرست کتابهای دوم و سوم و چهارم نسخه در ابتدای هر کتاب در جداول به زر و سیاه، تاریخ سلطنت آل عثمان در اوراق ۱۸۰ و ۱۸۱ اندرون جداول زر و سیاه، در اوراق ۱۷۷پ تا ۱۸۸ مطالب متفرقه‌ای همچون حکم بنگ و حشیش و افیون و خمر، حکم ضرب طبل، روایت تفرقه امت پیامبر و روافض، حکم لعن یزید و حجاج، مسائلی از وقف به نقل از جامع‌الفتاوی و بزازی، مسئله‌ای در ربا، تاریخ سلطنت آل عثمان از عثمان غازی (۶۹۹) تا انقراض سلطان محمدبن ابراهیم (۱۰۵۸)، تاریخ فتح شهرهای استانبول در سلطنت عثمانی، اجداد رسول خدا، حکم تکلم در برابر مصحف مکشوف، حکم استعمال موی خوک در نسوج، استطاعت زنان در حج، نماز خاص روز عاشورا و نماز حاجت همراه با مسائل و احادیث مختلف دیگر با ذکر مأخذ، در اوراق ۱۷۴ تا ۱۷۷ مطالب متفرقه‌ای همچون بیان حکم صله‌رحم و وکالت در نکاح و خطبه نکاح و اصطلاح سلف با ذکر مأخذ، جدا شدن اوراق نسخه از شیرازه و عطف و موریانه‌خوردگی وسیع در حواشی و لبه‌های اوراق، کتاب اول نسخه مقابله و تصحیح شده،

جلد: تیماج قهوه‌ای، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، مقوایی، ۸۵x۱۴۵

کاغذ: اصفهانی و فرنگی نخودی، ۱۸۸ برگ، متغیر بین ۱۵ و ۱۷سطر، ۴۰x۱۰۰

شمارهٔ پیشین: ۱۹۱-۲۶۲۱، ع/۳۸۲

۲۶۸۳/ع

شرح نخبةالفکر (حدیث ـ علم‌الدرایة، عربی)

از: الشُمُنّی، احمدبن محمد (-۸۷۲ق.)

زمان تألیف: ۸۱۷ه.ق

کتاب «نخبةالفکر فی مصطلح اهل الاثر» از حافظ ابن حجر عسقلانی (م ۸۵۲)، متن مختصری در علم الحدیث است که شروح متعددی از جمله شرح خود مؤلف بنام «نزهةالنظر» بر آن نگاشته شده. از دیگر شروح آن، شرح حاضر است که شمنّی در آن به شرح خود مؤلف اقتدا کرده و در توضیح معانی و حل ترکیب مبانی متن، به گفتهٔ خود، نزدیکترین راهها را پیموده است.

کشف‌الظنون (۱۹۳۶/۲)

آغاز: «الحمدلله الذی شرح حرج‌الصدور لنخبةالفکر فی علوم‌الخبر و فتح مرتجع الامور من مسالک العبر لتصحیح النظر... اما بعد فان الکتاب المسمی بنخبةالفکر فی مصطلح اهل النظر من مصنفات الشیخ الامام مفتی الانام...»

انجام: «ان علماء الحدیث صنفوا فی غالب الانواع المذکورة فی‌الخاتمة و هی من قبیل النقل المحض. و هذا خاتمةالکتاب والله الموفق و الهادی للصواب... و هو فیهم کالقمر»

نسخ، ابراهیم بن یوسف، عناوین بشنگرف، روی عبارات متن در برخی اوراق با شنگرف خط کشی شده، در برگ ۲ ابیاتی از قصیده فرزدق در مدح امام زین‌العابدین(ع)

با خط عبدالقادر، برگ ۳ و دو برگ پایانی نسخه نانوشته، موریانه‌خوردگی در لبه‌های اوراق.

جلد: مقوا با روکش کاغذی، سجاف لبه‌ها و عطف با روکش تیماج قهوه‌ای ۱۴۰x۲۰۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۹۴ برگ، ۲۵ سطر، ۹۰x۱۵۰

شماره پیشین: ۱۹۳-۲۶۲۳، ع/۳۸۳

۲۶۸۴/ع

جامع‌الاخبار (احادیث شیعه، عربی)

از: محمدبن محمد (شعیری)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۵۴۹/ع همین فهرست. مباحث کتاب در نسخه حاضر در ۱۴ باب تنظیم و هر باب مشتمل بر فصول متعدد و مختلف است. چند برگ از مباحث پایانی کتاب در نسخه افتادگی دارد.

آغاز: «بسمله، الحمدلله‌الاول بلا اول کان قبله و الآخر بلا آخر یکون بعده...»

انجام نسخه افتاده: «هوالقادر علی ان یبعث علیکم عذابا من فوقکم او من تحت ارجلکم او یلبسکم شیعا و یذیق بعضکم بأس بعض انظر کیف»

نسخ، عناوین و سرفصلها بشنگرف، در برگ اول مطالبی در تفسیر مختصر سورهٔ حمد، دو برگ پایانی نسخه نانوشته، موریانه‌خوردگی و فرسودگی لبه‌هادر برخی اوراق، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی، یک لایه، فرسوده، ترمیم شده با تیماج عنابی، ۱۱۵x۱۷۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۱۸ برگ، ۱۵ سطر، ۷۵x۱۲۵

شمارهٔ پیشین: ۲۳۲-۲۶۶۲، ع/۳۸۴

۲۶۸۵/ع

کنزالدقائق (فقه حنفی، عربی)

از: النسفی، عبدالله‌بن احمد (-۷۱۰ ق.)

مؤلف، احکام و مسائلی از کتاب «الوافی» خود -که مورد احتیاج و قابل استفاده برای عموم باشد- را انتخاب و مسائلی دیگر از کتب «الفتاوی» و «الواقعات» را بدان افزوده و در کتاب حاضر به رشتهٔ تحریر درآورده است. نسخهٔ حاضر مباحث کتاب الوکالة تا آخر کتاب الفرائض را در بر دارد.

کشف‌الظنون (۱۵۱۵/۲)، ف ملی (۲۱۳/۹)، ف مرعشی (۲۲۱/۳)، معجم المطبوعات العربیة (۱۸۵۳/۲)

آغاز کتاب: «الحمدلله‌الذی اعز العلم فی الاعصار و اعلی حزبه فی الامصار... قال مولانا الحبر النحریر... لما رأیت الهمم مائلة الی المختصرات»

آغاز نسخه: «قبض المدعی المال دینا اوعینا فان رجع احدهما... کتاب الوکالة، صح‌التوکیل و هوا قامة الغیر مقام نفسه فی‌التصرف ممن یملک»

انجام: «و من صالح من الورثة علی شیء فاجعل کما لم یکن و اقسم علی سهام من بقی مابقی. والله اعلم.»

نسخ، خلیل بن مکی بیک بن حاجی بیرام، ۸۱۵ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، فرسودگی و آب‌افتادگی و کپک‌زدگی در لبه‌ها و حواشی اوراق، برخی از اوراق نسخه حاشیه‌نویسی دارد.

جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته، مقوایی، ۱۲۰x۱۷۵

کاغذ: خانبالغ نخودی، ۶۷ برگ، ۱۱ سطر، ۸۰x۱۱۰

شمارهٔ پیشین: ۱۹۷-۲۶۲۷، ع/۳۸۵

۲۶۸۶/ع

مجموعه

۲۶۸۶/۱ـ النفلیة «۱ـ۶۲» (فقه جعفری، عربی)

از: شهید اول، محمدبن مکی (-۷۸۶ ق.)

شهید اول پس از تألیف کتاب «الالفیة» در بیان واجبات نماز، کتاب حاضر را در بیان مستحبات نماز و آداب و مقدمات آن در یک مقدمه و سه فصل و خاتمه به رشتهٔ تحریر درآورد.

مقدمه - مشتمل بر دو بحث: تعقیبات نمازها، خصوصیات باقی نمازها

فصل اول - در سنن مقدمات نماز

فصل دوم - در سنن مقارنات نماز

فصل سوم - در سنن منافیات نماز

الذریعه (۲۶۷/۲۴)، ف مجلس (۹۸/۴)، ف مرعشی (۸۲/۱)، ف آستان قدس: ۵۸۶، ف عربی مشار: ص ۹۶۳

آغاز: «الحمدلله‌الذی ضم النشر بجمع الشتات وارسل خیرالبشر... و بعد فانی لما وقفت علی الحدیثین المشهورین عن اهل بیت النبوة اعظم البیوتات...»

انجام: «بعد التسلیم الحمدلله‌الذی قضا حاجتی و اعطانی مسئلتی ثم یسجد سجدتی الشکر. والحمدلله رب‌العالمین والصلوة علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین»

۲۶۸۶/۲ـ مناسک الحج «۶۳ـ۶۸» (فقه جعفری، عربی)

از: ابن فهد حلّی، احمدبن محمد (-۸۴۱ ق.)

رسالهٔ مختصری است در بیان واجبات حج تمتع، در دو فصل:

فصل اول - در عمرهٔ تمتع

فصل دوم ـ در حج تمتع

الذریعه (۲۵۵/۲۲)

آغاز: «الحمدلله ولی الحمدو مستحقه و صلوته علی خیر خلقه محمد و آله و سلم تسلیما و بعد فهذه رسالة و جیزةتشتمل علی واجبات الحج و نیاته...»

انجام: «اذا تقرب شمسه و ینفر فی الثانی مطلقا. و لکن هذا آخر الرسالة حذراً لاسهاب بالاطالة والحمدلله وحده و صلی الله علی نبینا محمد و آله جمعین»

نسخ، رسالهٔ اول بخط محمدجعفربن عبدالحسن، ۱۰۴۵ ه.ق، اصفهان، مجدول، جداول بشنگرف، عناوین و سرفصلها بشنگرف، در برگ اول یادداشت مالکیت زین‌العابدین بن رمضانعلی و محمدعلی بن احمدحسینی، در حاشیه ۶۱پ صورتهای استخاره و در ۶۲ پ دعای مطالعه، رسالهٔ اول حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج قهوه‌ای، ضربی، با طرح ترنج مدور، یک لا، ۸۰x۱۹۰

کاغذ: اصفهانی نخودی و حنایی، ۶۸ برگ، ۱۵سطر، ۴۰x۱۴۰

شمارهٔ پیشین: ۲۳۳-۲۶۶۳، ع/۳۸۶

۲۶۸۷/ع

شرح‌المصباح (زبان عربی ـ نحو)

از:؟

کتاب «المصباح» ناصربن عبدالسید مطرزی (م ۶۱۰) متن مختصر و مشهوری در علم نحو و مشتمل بر ۵ باب است. باب اول ـ در اصطلاحات نحوی، باب دوم ـ در عوامل لفظی قیاسی، باب سوم ـ در عوامل لفظی سماعی، باب چهارم ـ در عوامل معنوی، باب پنجم ـ فصولی در عربی.

بر متن و مقدمهٔ این کتاب شروح متعددی نگاشته شده. نسخهٔ حاضر یکی از

شروحی است که بر مقدمهٔ «المصباح» نوشته شده؛ و در آن کلمات و عبارات مقدمه به تفصیل مورد تجزیه و ترکیب قرارگرفته است.

کشف‌الظنون (۹/۲ و ۱۷۰۸)

آغاز: «قال المصنف رحمةالله علیه: اما بعد، اماکلمة متضمنة لمعنی الشرط فلذلک لزم دخول الفاء فی جوابها لزوما اکثریا لاکلیا اذقد یحذف منه الفاء»

انجام: «فهوالخامس بالاستقراء لابالعقل لان العقل یجوزان یکون شیئا آخر غیرالخامس»

نسخ، ۱۰۲۳ ه.ق، دارای سرلوح و کتیبه به زر و لاجورد و شنگرف و سفید، مجدول، جداول به شنگرف، سرفصلها و عبارات متن مورد شرح با شنگرف، نسخه حاشیه‌نویسی دارد، بیشتر حواشی با استفاده از شرح سیدعلی بر مصباح و شرح حمدیه،

جلد: مقوا با روکش کاغذی، عطف پارچه‌ای، ۱۱۰x۱۵۵

کاغذ: فرنگی شکری، ۷۴ برگ، ۱۱ سطر، ۴۰x۱۰۰

شماره پیشین: ۱۹۸-۲۶۶۸، ع/۳۸۷

۲۶۸۸/ع

الکلم الطیب والقول المختار فی المأثور من الدعوات و الاذکار

(دعاهای اهل سنت، عربی)

از: السیوطی، عبدالرحمن بن ابی‌بکر (-۹۱۱ ق.)

مؤلف، ذکرها و دعاهای مأثور را از کتب حدیث اهل سنت همچون: صحیح بخاری و مسلم، سنن ابوداود و ترمذی و نسایی و ابن ماجه، مستدرک حاکم، مسنداحمد، الکبیر طبرانی، سنن بیهقی، عمل یوم و لیلة ابن سنی، الثواب ابوشیخ بن حیان و مسند احمدبن منیع، استخراج و درکتاب حاضر جمع‌آوری نموده است.

مأخذ استخراج هر دعا و ذکر، در ابتدای آن و با کلمات رمز نوشته شده است.

کشف‌الظنون (۲/۱۵۰۶)

آغاز: «الیه یصعدالکلم الطیب والعمل الصالح یرفعه و منه ینزل الغیث الصیب یشرق به صدرالعارف... هذاکتاب نفیس البسته من ملابس السنة حللا»

انجام: «الشاکر الفاتح المثیب المولی النصیر ذوالطول ذوالمعارج ذوالفضل السید، فرغت من تألیفه...»

نسخ، احتمالا اواخر قرن ۱۰، سرفصلها و کلمات رمز در ابتدای هر حدیث بشنگرف، در حاشیه برگ ۴۱ یادداشت مالکیت احمدبن علی احمدی بسال ۱۰۶۴ هـ.ق، یک برگ در ابتدا و دو برگ در پایان نسخه الحاقی و بدون نوشته، آب‌افتادگی در لبه‌ها و جدا شدن اوراق از شیرازه و عطف در برخی اوراق، اوراق محدودی از نسخه حاشیه‌نویسی دارد و نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: مقوا با روکش کاغذ ابره الوان، عطف و سجاف لبه‌ها با تیماج قهوه‌ای، ۱۷۰x۱۳۰

کاغذ: سمرقندی نخودی، ۴۳ برگ، ۱۹ سطر، ۱۲۰x۸۰

شمارهٔ پیشین: ۱۹۵-۲۶۲۵

ع/۲۶۸۹

شرح‌الفرائض السراجیةالسجاوندی **(فقه حنفی، عربی)**

از: الجرجانی، میرسیدشریف علی‌بن محمد (-۸۱۶ق.)

زمان تألیف: ۸۰۴ هـ.ق

شرح مزجی است بر رسالهٔ «فرائض السجاوندی» سراج‌الدین محمدبن محمود سجاوندی (قرن ۷ ق.) در بیان احکام ارث و کیفیت تقسیم آن به روش فقهی اهل سنت.

کشف‌الظنون (۲/۱۲۴۷)، ف مرعشی (۲/۱۰۲)، معجم‌المطبوعات العربیة (۱/۶۸۰)

آغاز: «الحمدلله رب‌العالمین و صلی‌الله علی... قال المولی الشیخ الامام سراج

الملةوالدین محمدبن عبدالرشید سجاوندی الحمدلله رب العالمین حمدالشاکرین و الصلوة علی خیر البریة محمد و آله الطیبین الطاهرین ... هکذا روایة الفقها و الفرائض جمع فریضة و هی ماقدر من السهام فی المیراث»

انجام: «و هو خمسة عشر والباقی للمولی لان کلامنهما لایرث من صاحبه ماورث منه فقد اجتمع لأمٍّ کل منها عشرون و لبنته ستون و لمولاه عشرة»

نستعلیق و نسخ، محمود علانی، ۱۰۲۱ هـ.ق، دارای سر لوح و کتیبه به زر و لاجورد و شنگرف و سیاه، مجدول، جداول به زر و سیاه، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی عبارات متن مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، در برگ اول یادداشت مالکیت عثمان بن عمر بسال ۱۲۳۲ همراه با مهر «عثمان» و مهر بیضوی «... رضی‌الدین»، ۳ برگ پایانی نسخه نانوشته، در ظهر برگ ۱۱۴ یادداشت وقف به کردی توسط محمدبن سعدالدین، نسخه با استفاده از کتبی همچون شرح ابن کمال پاشا و قاضیخان و صدرالشریعه و توضیح فی‌الاصول و اصلاح و زبدةالفرائض و حاشیه تجرید و حاشیه قاسم و با امضای احمد فروهی و بهشتی و کرمانی حاشیه نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته، ترنج با خطوط زر، دامن‌دار، مقوایی، اندرون جلد با روکش کاغذ ابرهٔ الوان، ۲۰۰x۱۱۰

کاغذ: اصفهانی نخودی و شکری، ۱۱۵ برگ، ۱۵ سطر، ۱۴۰x۶۰

شمارهٔ پیشین: ۱۸۴-۲۶۱۴، ع/۳۸۹

ع/۲۶۹۰

تفسیرالقرآن الکریم **(تفاسیر شیعه، عربی)**

از: فرات کوفی، فرات‌بن ابراهیم (قرن ۴ ق.)

تفسیری است روایی و در آن به نقل روایات ائمه اطهار - علیهم‌السلام - در تفسیر آیات هر سوره اکتفا شده و بیشتر روایات ذکر شده مشتمل بر فضائل و مناقب ائمه

معصومین می‌باشد.

فرات، در این تفسیر از بیش از صد راوی حدیث ـ که از مشایخ ایشان بوده‌اند ـ روایت نموده و به لحاظ رعایت اختصار، بیشتر اسانید هر حدیث را ـ با عبارت معنعنا عن ـ حذف کرده؛ و در میان راویان خود از حسین بن سعید کوفی اهوازی ـ از اصحاب امام رضا و امام جواد و امام هادی (علیهم‌السلام) ـ و از جعفربن محمدبن مالک بزاز فرازی کوفی (م حدود ۳۰۰) و از عبید بن کثیر عامری کوفی (م ۲۹۴) روایات بیشتری را نقل کرده است.

الذریعه (۴/۲۹۸)، ف مرعشی (۱۶/۱۲۱)، ف عربی مشار: ص ۲۰۶

آغاز: «الحمدلله غافر الذنب و کاشف الکروب و عالم الغیوب و مطلع علی اسرار القلوب، المنزه عن الحدود و الجهات و النقایص ... اما بعد هذه تفسیر آیات‌القرآن مروی عن الائمة علیهم السلام. قال الشیخ الفاضل استادالمحدثین فی زمانه...»

انجام: «قال جابر فقمت الیه و قلت یا رسول‌الله و ان شهد ان لااله الاالله، قال و ان شهد ان لااله الاّ الله الخبر بتمامه و کماله صدق‌النبی(ص). و کان الفراغ من تحریر هذا الکتاب...»

نسخ، ۱۲۷۵ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی آیات قرآنی با شنگرف خط کشی شده، برگ اول ممهور به مهر بیضوی «محمدجواد» و «اکبر... حسینعلی»

جلد: مقوا با روکش کاغذی ابره‌الوان، عطف با تیماج سیاه، ۲۱۰x۱۵۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۲۰۰ برگ، ۱۷ سطر، ۱۵۰x۸۰

شمارهٔ پیشین: ۳۲۳-۲۷۵۳، ۴/۳۹۰

۲۶۹۱/ع

دررالحکام فی شرح غرر الاحکام (دررملاخسرو)

(فقه حنفی، عربی)

از: ملاخسرو، محمدبن فرامرز (-۸۸۵ ق.)

زمان تألیف: ۸۸۳ ه.ق

شرح مزجی نسبتا مفصلی است بر کتاب «غررالاحکام» خود مؤلف در فقه حنفی. بگفتهٔ مؤلف، این شرح مشتمل بر مسائل مهمی است که در دیگر کتب مشهور فقهی وارده نشده؛ و در آن، اقوال علما و ائمه مذهب حنفی مورد تنقیح و تهذیب و توضیح قرار گرفته است.

اعلام زرکلی (۷/۲۱۹)، کشف‌الظنون (۲/۱۱۹۹)، معجم‌المطبوعات العربیة (۲/۱۷۹۰)

آغاز: «الحمدلله الذی احکم احکام‌الشرع القویم بمحکم کتابه و اعلی اعلام الدین المستقیم بمعظم خطابه... اما بعد، فان من المقدمات المقررة عند اولی الابصار و المسلمات المحررة لدی ذوی الاستبصار...»

انجام: «فلا یلزم الوصی. هذا آخر ما منّ‌الله تعالی علیّ من شرح غررالاحکام... و اعاننا علیه و ماکنا نقدر علیه لولا ان اعانناالله»

رسالهٔ ضمیمه: در اوراق ۲۹۴ تا ۲۹۷ نسخه، رساله‌ای کوتاه در بیان مواضع سهو و لغزش و خلل و الفاظ غیرمناسبی که درکتاب «الدرر» ملاخسرو بکار رفته، بترتیب ابواب و فصول آن، توسط ابراهیم بن محمد نگاشته شده است.

آغاز ضمیمه: «حمدا لمن جعل العلما النجما للاهتداء و خصهم من بین خلقه بکونهم اعلاما للاقتداء و شرفهم بالنیات الخاصة النا جحة... اما بعد فیقول المجروح من الفتن و المحجوب عن الوطن»

انجام ضمیمه: «و منها عبارة غیر عند قوله و لایتصرف... فی آخر الغرر و اللصواب ترک غیر والله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب»

نسخ، ابراهیم بن احمدبن ابراهیم، ۹۲۴ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، عبارات متن مورد شرح در برخی اوراق بشنگرف و در اوراق دیگر روی آن با شنگرف خط کشی شده، در اوراق ۴ و ۵ و ۶ فهرست مطالب کتاب، در اوراق ۷ تا ۱۲ مسائل فقهی متفرقه در ارتباط با مطالب کتاب، در اوراق ۱۳ و ۱۴ رسالهٔ بسیار مختصر و کوتاه بعنوان حاشیه بر عبارات کتاب توسط عثمان بن رجب، در برگ ۱۵ یادداشت مالکیت عثمان‌بن رجب بسال ۱۲۳۲ در شهر بولدوری ممهور به مهر گرد «بنده خدا عثمان، ۱۲۴۸» و

یادداشت مالکیت محمدهاشم بن یوسف همراه با مهر چندپهلو به سجع «غلام خاندان محمد سید محمد»، نسخه حاشیه‌نویسی نسبتاً مفصل دارد.

جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته با روکش کاغذی و پارچه‌ای، مقوایی، لت‌رویی جلد از عطف جدا شده، ۱۶۵x۲۵۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۲۹۹ برگ، ۲۱ سطر، ۱۱۵x۱۸۵

شمارهٔ پیشین: ع/۳۹۱

۲۶۹۲/ع

شرح المواقف (کلام اهل سنت، عربی)

از: الجرجانی، میرسیدشریف علی‌بن محمد (-۸۱۶ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۶۶۳/ع همین فهرست، نسخهٔ حاضر مقدمهٔ کتاب را در بر نداشته و از ابتدای شرح متن مواقف ببعد را در بر دارد.

آغاز کتاب: «سبحان من تقدست سبحات جماله عن سمة الحدوث والزوال... و بعد فان انفع المطالب حالا و مالا... و اقول ضمن المصنف خطبة کتابه اشارة الی مقاصد علم الکلام»

آغاز نسخه: «واقول ضمن المصنف خطبة کتابه اشارة الی مقاصد علم‌الکلام رعاية لبراعة الاستهلال»

انجام: «و انا اقول هذا ما تیسرلنا بعون‌الله و حسن توفیقه... و صحبه العظام و سلم تسلیما کثیرا»

نسخ، احمد... محمد، ۸۲۸ ه.ق، سمرقند، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط‌کشی شده، در ۳ برگ ابتدایی فهرست مطالب کتاب، اوراق ۴ و ۶ و پایانی نانوشته، در برگ ۵ یادداشت مالکیت محمدبن حسین کلفاری، در برگ ۸ یادداشت مالکیت محمدعارف و چند مهر مالکیت ناخوانا، اوراق ۱۲ تا ۶۸

نسخه بازنویسی شده، نسخه با امضای «منه» و «سید» حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: مقوا با روکش کاغذی، عطف و سجاف لبه‌ها با تیماج قهوه‌ای، ۱۶۰x۲۶۰

کاغذ: اصفهانی نخودی (و فرنگی فستقی اوراق ۱۲ تا ۶۸)، ۳۱۸ برگ، ۲۵ و ۲۹ سطر، ۱۱۰x۲۰۰

شمارهٔ پیشین: ۱۸۹-۲۶۱۹، ع/۳۹۲

۲۶۹۳/ع

حاشیة معالم الاصول (اصول فقه شیعه، عربی)

از: شیروانی، محمدبن حسن (-۱۰۹۸ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۴۱/ع همین فهرست.

نستعلیق، محمدبن ملامرتضی، ۱۲۳۲ ه.ق، متن اوراق با خط حمایلی، در برگ اول مطالبی حاشیه‌ای در ارتباط با مباحث کتاب، ۵ برگ پایانی نسخه نانوشته، نسخه حواشی مختصری با امضای «منه ره» دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج تریاکی، یک لا، ۱۰۰x۱۸۰

کاغذ: فرنگی الوان، ۱۰۴ برگ، ۲۵ سطر، ۵۵x۱۴۰

شمارهٔ پیشین: ۱۵۸-۲۵۸۸، ع/۳۹۳

۲۶۹۴/ع

مجموعه

۲۶۹۴/۱- خلاصة الحساب «اپ - ۲۱» (حساب، عربی)

از: شیخ بهائی، محمدبن حسین (-۱۰۳۱ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۵۷۵/ع همین فهرست. عبارات خطبهٔ کتاب با عنوان «اما بعد» در نسخه حاضر حذف و مطالب مقدمهٔ کتاب بلافاصله پس از «و بعد» نوشته شده است.

آغاز نسخه: «نحمدک یا من لایحیط بجمیع نعمه عدد ولاینتهی تضاعف قسمه الی امد... و بعد فهذه رسالة فی الحساب مرتبة علی مقدمة و عشرة ابواب. الحساب علم یستعلم منه استخراج المجهولات...»

آغاز کتاب: «نحمدک یا من لایحیط بجمیع نعمه عدد... اما بعد فان الفقیر الی الله الغنی بهاءالدین محمد... یقول ان علم‌الحساب لایخفی علو شأنه و سمو مکانه و رشاقة مسائله و ... و سمیتها خلاصة احساب و رتبتها علی مقدمة و عشرة ابواب، المقدمة: الحساب علم یستعلم منه استخراج المجهولات»

۲۶۹۴/۲ـ خلاصة الحساب «۲۲پ ـ ۴۳» (حساب، عربی)

از: شیخ بهائی، محمدبن حسین (-۱۰۳۱ ق.)

رجوع شود به شمارهٔ ۲۵۷۵/ع همین فهرست.

۲۶۹۴/۳ـ علی الخلاصة لاهل الریاسة (شرح خلاصة الحساب) «۴۶-۱۰۴» (حساب، عربی)

از: جزری قادری، رمضان بن ابی‌هریرة (قرن ۱۱ ق.)
زمان تألیف: ۱۰۷۶ ه.ق

شرحی است بر کتاب «خلاصة‌الحساب» شیخ بهائی که معاصر با حکومت سلطان محمدخان بن سلطان ابراهیم بن سلطان احمدخان از خاندان عثمانی، و وزارت وزیر اعظم ابونصر احمدپاشا بن محمدپاشا به رشته تحریر درآمده. با تعلیقات شارح در این شرح، درک عبارات متن بر متعلمین آن آسان، و تقریر مطالب آن قابل استفاده و در عین

خیال دور از تکرار می‌گردد.

آغاز: «احمدک یا من اعداد نعمه لاتحصی و اشکرک یا من آحاد قسمه لاتستقصی، حمدا یتضاعف به ضروب آلائک و شکرا تتزاید به صنوف نعمائک و بعد فیقول... لما کانت الرسالة المسماة بخلاصة الحساب...»

انجام: «و قس الفرض الثانی ایضا علیه انتهی. و لیکن هذا آخر ما هداناالله تعالی بلطفه لجمعه و تعلیقه و وفقنا بفضله لتحریره و تنمیقه... افضل الصلوة و اکمل التحیة»

۲۶۹۴/۴ـ رساله در علم حساب «۱۰۵-۱۰۹» (حساب ـ فارسی)

از: رحیمی، ابراهیم

زمانی که مؤلف در منطقهٔ «کمره» مشغول به تعلیم علم حساب بوده، به لحاظ موجود نبودن نسخه‌ای مناسب در علم حساب در آن ناحیه، ایشان در هر دورهٔ تدریس خود، مبادرت به نوشتن مباحث درس کرده تا رسالهٔ حاضر تکمیل گردیده است.

مباحث رساله، در مقدمه و سه مقاله تنظیم شده. و نسخهٔ حاضر فقط مقدمه ـ در تعریف علم و تعریف عدد و طریق کتابت اعداد و بخشی از مقالهٔ اول ـ در حساب اهل هند را در بر دارد؛ و بقیهٔ مباحث آن در نسخه افتادگی دارد.

آغاز: «حمد بیحد که محاسبان دفاتر افلاک و مهندسان معهوده خاک احصای عشرعشر آن را تحقیق جذر اصم شمرده... اما بعد معروض می‌دارد احوج خلایق به الطاف کریمی...»

انجام نسخهٔ افتاده: «صفری در تحت نوشتیم دو را از شش باقی هفت کم کردیم چهار ماند در تحت نوشتیم و دو را که در»

نسخ و نستعلیق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، جداول و اشکال هندسی در متن یا حواشی اوراق به شنگرف، در برگ ۲۲ اشعاری از جامی بهمراه چند رباعی، در اوراق ۴۴ و ۴۵ مطالبی حاشیه‌ای در ارتباط

با مباحث کتاب و با خط حمایلی، کتاب اول و دوم نسخه حواشی نسبتاً مفصل دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج عنابی، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، دامن‌دار، عطف با تیماج سیاه، مقوایی، ۲۱۵x۱۵۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۱۰۹ برگ، سطور متغیر بین ۱۵ و ۲۱ و ۲۵ سطر، اندازه سطور متغیر بین ۱۳۰x۸۵ و ۱۳۵x۶۵ و ۱۶۵x۱۰۵

شمارهٔ پیشین: ۱۷۲-۲۶۰۲، ع/۳۹۴

۲۶۹۵/ع

فصوص‌الحکم **(عرفان اسلامی ـ قرن ۷، عربی)**

از: ابن العربی، محیی‌الدین محمدبن علی (-۶۳۸ ق.)

ابن عربی، نصّی از قرآن یا حدیث را اخذ و آن را به طریق خاص عرفانی خود در ۲۷ فصّ کتاب حاضر تاویل نموده؛ مباحث هر فص از فصوص کتاب مستند است به دسته‌ای از آیات قرآنی و احادیث نبوی که متصل به کلمهٔ خاص همان نبی بوده و حکمت آن فص بدان نسبت داده شده است.

ابن عربی با در نظر داشتن قصص پیامبران الهی، آنچنانکه در قرآن وارد شده ـ و مطابق با شناخت جمهور مسلمین ـ در محدودهٔ هر قصه، بر بیان نقش خاصی که هر پیامبر متعهد به قیام آن بوده تمثل جسته. و بدین‌ترتیب، انبیاء الهی مطابق با تصویرشان در فصوص، نمونه‌ها و صورتهایی از انسان کامل هستند؛ و هر کدام از آن انبیا، گویای شناخت و معرفتی بوده که خاص آن پیامبر است.

بعنوان مثال، آدم ـ علیه‌السلام ـ معنی خلافت انسانی و منزلت و جایگاه انسان در ارتباط با خداوند و عالم را تفسیر و تبیین می‌نماید. ایوب ـ علیه‌السلام ـ نقش انسانی را بعهده دارد که خداوند او را به عذاب حجاب ـ نه عذاب بدن ـ مبتلا ساخته؛ و او تلاش

می‌کند تا راهی به جهت زائل نمودن درد حجاب از نفس خود بیابد و به گوارایی شراب معرفت ناب حق برسد.

داود و سلیمان ـ علیهاالسلام ـ مظهر دو نوع از خلافت می‌باشند: خلافت ظاهری، که همان خلافت ملک است و علم ظاهر را بدنبال دارد؛ و خلافت باطنی، که علم باطن را به همراه دارد.

محمد(ص) نقش مدافع از فردیت سه‌گانهٔ (حق ـ رجل ـ امراة) را ایفا می‌نماید. یعنی، فردیت تثلیثی که هر شیء در وجود خود بدان قائم است.

ابن عربی در تمامی موارد، تعمد دارد بر اینکه به طریق خاص خود در تاویل، از آیات و روایات مذکور، معانی مورد نظر خود را استخراج نماید چه از ظاهر آیات و روایات و چه از باطن آن.

علمای اسلامی در قبول و ردّ این کتاب، برخورد متفاوتی نمودند. برخی از علما، آن را قبول و مدح کرده و آن را مورد شرح و بسط قرار داده‌اند. همچون: عبدالرحمن جامی، داود قیصری، عبدالرزاق کاشانی، صدرالدین قونوی، صائن‌الدین ترکه و مؤیدالدین جندی. برخی دیگر از علما، همچون شیخ ابراهیم بن محمد حلبی، شیخ محمد بن الیاس چوی‌زاده و علی بن سلطان محمد قاری هروی آن را مورد انکار و تکفیر قرار داده و در ردّ آن کتابهایی نگاشته‌اند.

عناوین برخی از فصوص کتاب چنین است: ۱ـ فص حکمة الهیة فی کلمة آدمیة ۲ـ فص حکمة نفثیة فی شیثیة ۳ـ فص حکمة سبوحیة فی نوحیه... ۲۴ـ فص حکمة امامیة فی هارونیة ۲۵ـ فص حکمة علویة فی موسویة ۲۶ـ فص حکمة صمدیة فی خالدیة ۲۷ـ فص حکمة فردیة فی محمدیة.

یک برگ از ابتدا و یکی دو برگ از آخر کتاب، در نسخه‌افتادگی دارد.

کشف‌الظنون (۲/۱۲۶۱)، ف مرعشی (۶/۳۳۱)، ف مجلس (۱۰/۱۹۵۳)، ف عربی مشار: ص ۶۶۷،

آغاز کتاب: «الحمدلله منزل الحکم علی قلوب الکلم با حدیة طریق الامم من المقام

الاقدام... اما بعد فانی رایت رسول‌الله(ص) فی مبشرة اریتها...»

آغاز نسخه افتاده: «زیادة ولا نقصان و سالت الله ان یجعلنی فیه و فی جمیع احوالی من عباده الذین لیس للشیطان علیهم سلطان».

انجام کتاب: «والشیء لایقال فیه یسع نفسه و لا لایسعها. فافهم! و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل»

انجام نسخه افتاده: «الشیطان من صلوة العبد فیحرمه مشاهدة محبوبه بل»

نسخ، عناوین و سرفصلها بشنگرف، با فرسودگی عمومی،اوراق ۱ و ۸ از نسخه جدا شده، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج تریاکی سوخته، ضربی، ترنج با گل و بوته، مقوایی، ۹۰x۱۶۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۱۶ برگ، ۱۹ سطر، ۵۵x۱۲۵

شمارهٔ پیشین: ۵۴۲ - ۲۹۷۲، ع/۳۹۵

ع/۲۶۹۶

عدةالداعی و نجاح الساعی **(دعا، عربی)**

از: ابن فهد حلّی، احمد بن محمد بن فهد (- ۸۴۱ ق.)

زمان تألیف: ۸۰۱ ه.ق

کتابی است در بیان اهمیت دعاو اسباب اجابت دعا: از خصوصیات ادعیه و اصناف دعاکنندگان و حالات و امکنه و اوقات آن. مطالب کتاب در مقدمه و ۶ باب و خاتمه مرتب شده است.

المقدمة ـ فی تعریف الدعا، ص ۳

الباب الاول ـ فی الحثّ علی الدعا، ص ۳پ

الباب الثانی ـ فی اسباب الاجابة، ص ۱۹پ

الباب الثالث ـ فی الداعی، ص ۷۰

الباب الرابع ـ فی کیفیة الدعا، ص ۷۵پ

الباب الخامس ـ فیما الحق بالدعا و هوالذکر، ص ۱۳۰

الباب السادس ـ فی تلاوة القرآن، ص ۱۵۱

خاتمة ـ فی الاسماء الحسنی، ص ۱۷۱

الذریعه (۱۵/۲۲۸)، ف‌ملی (۷/۲۵۷)، ف‌مرعشی(۱/۴۷)، ف آستان‌قدس‌رضوی: ص ۴۰۱، ف‌عربی مشار: ص ۶۱۸،

آغاز: «الحمدلله سامع الدعا و دافع البلاء و مفیض الضیاء و کاشف الظلماء و باسط الرجاء و سابغ النعماء و ... و بعد فان الله سبحانه من وفور کرمه علم الدعا و ندب الیه و الهم السؤال»

انجام: «حوله اذا کانوا یطوفون به. ولیکن هذا آخر ما نملیه فی هذه الرسالة و نسال الله سبحانه این یجعلنا من اول المنتفعین بها... علی سیدنا محمد و آله الطاهرین الطیبین»

نسخ، ۱۲۶۹ ه.ق، دارای تذهیب در محل سرلوح مذهب به شاخ و برگهای تزئینی زر، مجدول، جداول به زر و سیاه، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خط کشی‌شده، برگ اول و دو برگ پایانی نسخه نانوشته، ترجمه و توضیح برخی از لغات متن با استفاده از کتبی همچون کنز اللغة و تاج اللغة و المهذب البارع و قاموس و صحاح بهمراه تصحیح متن در حواشی اوراق،

جلد: تیماج حنایی، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۱۰۵x۱۸۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۸۵ برگ، ۱۸ و ۱۹ سطر، ۶۰x۱۴۰

شمارهٔ پیشین: ۵۴۳-۲۹۷۳، ع/۳۹۶

ع/۲۶۹۷

مجموعه

۲۶۹۷/۱ ـ کتاب الدعا «۵۹ـ۶۶» **(دعاها ـ فارسی و عربی)**

ادعیهٔ مختلفی، همچون: کیفیت نماز حاجت روایت شده از حضرت حجت(عج)، دعای رفع گرفتاری به روایت از امام‌رضا(ع) و منقول از مهج‌الدعوات ابن طاووس، دعای احتجاب به روایت از امام صادق(ع)، بیان خواص برخی از سوره‌های قرآنی بنقل از کفعمی، دعا به جهت دفع دشمنان، دعا برای رفع حوائج و دفع گرفتاریها به روایت از امام سجاد(ع)، جمع‌آوری و در کتاب حاضر نگاشته شده است.

آغاز: «از جملهٔ دعاها و نمازهایی که منقول است از مهج‌الدعوات ابن طاووس علیه الرحمة در کتاب مذکور از حضرت صاحب‌الامر صلوات‌الله علیه نقل کرده که هر که را بخدا حاجتی باشد...»

انجام: «و تفرج عنی فرجا عاجلا غیر آجل بفضلک و رحمتک یا ارحم الراحمین»

۲۶۹۷/۲ ـ رساله در اسم اعظم «۶۷ پ ـ ۷۲» (دعا ـ فارسی)

از:؟

رسالهٔ مختصری است در بررسی اسم عظم با بیان برخی از احادیث و روایات معصومین (علیهم‌السلام) در تعیین اسم اعظم، و نقل نظرات علما در این خصوص همچون نظرات: ابن فهد در عدة‌الداعی، محمدبن‌حسن‌صفار در فضل‌الدعا، ابن‌طاووس در اغاثة‌الداعی، شیخ طوسی در ادعیه رزق، طبرانی در کتاب دعا، ابن‌ابی‌الدنیا در کتاب دعا و نظر صاحب کتاب قرب الاسناد.

آغاز: «بدان ای عزیز که در باب اسم اعظم روایات بسیار واقع شده در کتب علمای فن، حدیث نبوی(ص) و غیره که هر کدام، از حضرت رسول‌الله و از ائمه هدی علیهم السلام نقل نموده‌اند... و آنچه بنظر قاصر ناقص این کمینه خار رسیده این است که مذکور می‌سازد»

انجام: «و یا ذالعزة التی کل خلقک لها ذلیل برحمتک یا ارحم‌الراحمین و صلی‌الله علی سیدنا محمد و آله اجمعین»

۲۶۹۷/۳ ـ کتاب الدعا «۷۲پ ـ ۱۰۷» (دعاها ـ فارسی و عربی)

ادعیه و آیات و زیارات مختلفی در این کتاب جمع‌آوری شده، همچون: آیات قرآنی بجهت حفظ بدن و رفع حوائج، دعای رفع شراشرار، دعای سهم اللیل، دعای مشلول، زیارت امام‌رضا و امام‌حسین، صورت عریضه برای مراقدائمه، لعنیه شیخ علی، دعای کنزالعرش، دعای صد صلوات.

آغاز: «آیات جهت حفظ بدن: بسمله، انا نحن نزلنا الذکروانا لحافظون، فالله خیر حافظا و هو ارحم الراحمین، و لایوده حفظهما و هو العلی العظیم...»

انجام: «واجعلنا من المتطهرین و اجعلنا من الذین لاخوف علیهم و لاهم یحزنون»

نسخ و نستعلیق، بدون تزیین، ۵۸ برگ در ابتدا و ۲ برگ در پایان نسخه الحاقی و الوان و نانوشته، در برگ ۲ و ۳ سوره‌هایی از قرآن بهمراه ادعیه کوتاه، در برخی اوراق مطالب متن به خطوط حمایلی و در متن و حاشیه نوشته شده، آب‌افتادگی و وصالی لبه‌ها در برخی اوراق،

جلد: تیماج حنایی، ضربی، بوته‌های ریسه‌ای در جداول حاشیه‌ای، یک لا، ۱۵۵x۹۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۰۹ برگ، سطور متغیر بین ۱۲ و ۱۴ سطر، نوشته متغیر بین ۱۱۰x۵۵ و ۱۳۰x۶۰

شمارهٔ پیشین: ۲۴۱ ـ ۲۶۷۱، ع|۳۹۷

۲۶۹۸/ع

مجموعه

۲۶۹۸/۱ ـ الدّرة البهیة (ارجوزة فی اصول الفقه) «۱ـ۳۹»

(اصول فقه شیعه، عربی)

از: ملاعلی آرانی، محمدعلی بن محمدحسن (قرن ۱۳ ق.)

زمان تألیف: ۱۲۴۲ ه.ق

مؤلف، قواعد اصول فقه را به اختصار و در ۱۲۴۲ بیت - برابر با سال تألیف آن - به نظم در آورده است. ارجوزهٔ حاضر در منظومهٔ «الفرة الجلیة» خود مؤلف، شرح شده است.

الذریعه (۱|۴۵۹) و (۱۶|۳۴)، ف مرعشی(۱۶|۵۳)

آغاز:

«یقول راجی الرب ذی الاحسان   علی بن الحسن الارانی
الحمدلله الکبیر المحسن   والشکر المفضل المهیمن»

انجام:

«فی‌الف بیت ماتان جامعة   و اربعون اثنان ایضا جامعة
و عددالابیات للتاریخ قد   وافق و النسیان و السهو فقد»

۲۶۹۸/۲ - قرةالعیون فی اعزالفنون «۵۸-۱۳۲»

(کلام شیعه امامیه / عرفان - شیعه، عربی)

از: فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (-۱۰۹۱ ق.)

زمان تألیف: ۱۰۸۸ ه.ق

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۰۷/ع همین فهرست. از مقالات دوازده‌گانهٔ کتاب، ده مقاله آن در نسخهٔ حاضر موجود و دو مقالهٔ آخر در آن افتادگی دارد.

آغاز: «یا مبدع الارکان و الاصول و واهب النفوس و العقول...»

انجام نسخه: «مدبصره ثم یفتحان له بابا الی الجنة تم یقولون له تم قریرالعین»

۲۶۹۸/۳ - رساله در ختم و خواص سورهٔ یس «۱۶۶ و ۱۶۷»

(قرآن - سوره‌ها و آیه‌ها - خواص، فارسی)

از: بهاءالدین محمد

رسالهٔ بسیار مختصری است در بیان طریقهٔ ختم سورهٔ مبارکه یس و ذکر برخی از خواص آن. مؤلف به گفتهٔ خود، پس از طلب اجازه از ارواح ائمه معصومین که مستخرج از علم جفر است، رسالهٔ حاضر را نگاشته. و در آن چنین بیان داشته: بیشتر علمای جفر بر این باورند که اسم اعظم در همین سوره است؛ و سه موضع خاص در این سوره محل اشارهٔ به مقصود است که چون قاری به آن سه موضع برسد، و با حضور دل و صدق کامل مطلب خود را در نظر آورد مرادش حاصل می‌شود؛ و علمای فن این سه موضع را به آشکارا ننوشته‌اند که اگر فاش شود کارهای بزرگ اتفاق خواهد افتاد. و سپس خود مؤلف نیز، بدین مواضع سه گانه با رمز اشاره می‌کند.

آغاز: «الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله اجمعین. اما بعد، چند کلمه در بیان ختم سورهٔ مبارکهٔ یس است و بعضی از خواص آن که بعد از استجازه ارواح ائمه معصومین سلام‌الله علیهم اجمعین...»

انجام: «و بعد از دانستن مواضع مذکوره هر چه خواهی از منافع و مضار بر حصول آن قدرت‌یابی. انشاءالله تعالی والله اعلم بالصواب»

ضمیمه: در اوراق ۱۶۷پ تا ۱۷۷پ احادیث و روایاتی مختلف در بیان ادعیه جمع‌آوری شده همچون: از طرق ختم سوره یس، طریقهٔ استخارهٔ ذات‌الرقاع (با کاغذ)، طریقهٔ ختم دعای «یا من تحل» موجود در صحیفهٔ سجادیه، طریقهٔ ختم سوره ملک، تلاوت سورهٔ یس به طریق ماثور، دعای نادعلی، طریقهٔ ختم سورهٔ حشر، دعای امیرالمؤمنین بروایت محمدباقر داماد، طریقهٔ استجابت دعا بنقل از زبدة الدعوات، طریقهٔ دانستن رواشدن حاجت بنقل از کشکول، حدیث کساء، اشعاری در مدح امام علی(ع)، دعای دفع ظلم به روایت از امام‌علی، دعای فرج و مناجات امام‌علی(ع).

آغاز ضمیمه: «از طرق ختم سورهٔ مبارکهٔ یس آن است که در یک هفته بیست و یک مرتبه بخواند، هر روز سه مرتبه بخواند؛ و بعد از اتمام آن دعای یامن تحل که در صحیفهٔ کامله است بخواند»

انجام ضمیمه: «من نار تنفج الاکباد و الکلی آه من نار نزاعة للشوی آه من غمرة من لهبات لظی»

۲۶۹۸/۴ ـ البداء «۱۷۸ ـ ۱۸۳» **(کلام شیعه امامیه، عربی)**

از: مجلسی، محمدباقر بن محمدتقی *ناصر* **(- ۱۱۱۱ ق.)**

مسئله «بدا»، یکی از مسائل کلامی مورد نزاع علمای اهل سنت و امامیه بوده؛ و اهل سنت «بدا» به معنی ظاهر شدن رأی پس از ظهور خلاف آن و به معنی پشیمانی بر اراده در مورد حق تعالی را به شیعه نسبت داده؛ و در مقابل، شیعه هم از این نسبت ناروا تبرئه جسته، همچنانکه احادیث متواتری بر خلاف این معنی را از ائمه معصومین روایت کرده‌اند. و چون به اعتقاد امامیه، محال است حق تعالی امری را نداند و سپس بر او ظاهر شود و یا از ارادهٔ خودش پشیمان گردد، بنابراین در تحقیق بدا اختلاف کرده. برخی گفته‌اند: بداء به معنی نسخ است و برخی دیگر، بدا در امور تکوینی را همانند نسخ در امور شرعی دانسته‌اند.

مؤلف در رسالهٔ حاضر با استناد به آیات و روایات، اعتقاد امامیه در مسئله بدا را بیان نموده است. اصل این رساله که با آغاز «الحمدلله و سلام علی عباده... و بعد چون در مسئله بدا نزاع عظیم میان علمای خاصه و عامه بهم رسید» به زبان فارسی است، در نسخهٔ حاضر به زبان عربی ترجمه شده است.

الذریعه (۳/۵۴)، ف‌ملی(۶/۵۹۲)، ف‌مرعشی(۱/۲۰۸)

آغاز: «الحمدلله الذی جعل البداء للمتقین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطیبین. اما بعد، لما کثر الکلام و المنازعة فی مسئلة البداء بین الخاصة و العامة و صار منشا لتشنیع المخالفین علی الفرقة الناجیة»

انجام: «یکون مستورا عنهم الی زمان تکون المصلحة فی وقوعه فیوحی الیهم. حررت هذه الرسالة علی سبیل الاستعجال و الاختصار ان شئت زیادة توضیح فی البداء من قول ائمة الاطهار، فلیرجع الی شرح صحیفة السجادیة و کتاب بحار الانوار»

ضمیمه: از حاشیه اوراق ۱۷۸ پ تا حاشیه ۱۸۳ و در متن ۱۸۳ پ تا ۱۸۸ یازده

مناجات از مناجات خمس عشر امام سجاد(ع) نوشته شده است.

آغاز ضمیمه: «مناجات تائبین: بسمله، الهی البستنی الخطایا یا ثوب مذلتی و جللنی التباعدمنک لباس مسکنتی...»

انجام ضمیمه: «مناجات الذاکرین: الهی لولاالواجب... و من کل سرور بغیرقربک و من کل شغل بغیر طاعتک»

نسخ و نستعلیق، کتاب اول بخط محمد مهدی سجستانی، ۱۲۹۴ ه.ق، بدون تزیین، در ۳ برگ ابتدایی نسخه مطالب ی در بیان مدت خلافت هر کدام از خلفای راشدین به نقل از احمد اعثم و دو بیت شعر عربی به نقل از تاریخ ابن خلکان و بیان مداوای چند بیماری با طب قدیم، در اوراق ۳۹پ و ۴۰ لغاتی که ابتدای آن با «اب»، و «ام»، و «بنت»، و «ابن»، است همراه با معانی هر کدام بنقل از جامع اللغات به سال ۱۲۹۷، در اوراق ۴۳ تا ۴۵ حکایتی از ابومشعر بلخی بهمراه جدولی در بیان وضع نجومی ایام هفته و کارهای مناسب در هر بخش از روزهای هفته، در اوراق ۱۶۳ تا ۱۶۵ روایاتی در شرح تهلیل القرآن، در اوراق ۲۰۳ تا ۲۰۵ مطالب متفرقه، اوراق ۴۶ تا ۵۷ و ۱۳۳ تا ۱۶۱ و ۱۸۹ تا ۱۹۹ و ۲۰۶ تا ۲۱۰ نانوشته، برخی از کتابهای نسخه حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج عنابی، ضربی، یک‌لا، ۱۲۵x۲۰۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۲۱۰ برگ، سطور متغیر بین ۱۷ و ۲۰ سطر، ۶۵x۱۳۰

شمارهٔ پیشین: ۵۱۱ ـ ۲۹۴۱، ع/۳۹۸

۲۶۹۹/ع

تحریر اصول الهندسة و الحساب **(هندسه ـ قرن ۷، عربی)**

از: نصیرالدین طوسی، محمدبن محمد (- ۶۷۲ ق.)

زمان تألیف: ۶۴۵ ه.ق

خواجه نصیر طوسی، پس از تحریر کتاب «مجسطی» از بطلمیوس در علم هیئت، به تحریر «اصول و الحساب» منسوب به اقلیدس یونانی پرداخت؛ و در تحریر خود از دو نسخهٔ ترجمه شده به عربی و اصلاح شدهٔ آن در قرن سوم قمری توسط «حجاج‌بن مطر کوفی» و «ثابت‌بن قرةحرانی» استفاده نمود.

خواجه‌نصیر، این کتاب را در ۱۵ مقاله نوشت. و استفادات و استنباطات خود از دیگر کتب هندسه را به مباحث اصلی متن اضافه نمود. و در آن، ۴۶۸ شکل هندسی موجود در نسخهٔ «حجاج» را به اضافهٔ ۱۰ شکل دیگر نسخهٔ «ثابت» رسم نمود.

این کتاب به نامهای «تحریر اصول الهندسة»، «تحریر اصول اقلیدس» و «تحریر اقلیدس» نیز موسوم است.

کشف‌الظنون (۱/۱۳۵۷)، ف ملی (۷/۳۹۰)، ف مرعشی (۵/۵۹)، ف آستان قدس: ص ۱۰۶، ف عربی مشار: ص ۱۶۴،

آغاز: «الحمدلله‌الذی منه الابتداء و الیه الانتهاء و عنده حقایق الانباء و بیده ملکوت الاشیاء و صلواته علی محمد و آله الاصفیاء. و بعد، فلما فرغت عن تحریر کتاب المجسطی رأیت ان احرر اصول الهندسة و الحساب»

انجام: «قواعد الآخر و البیان مرتب من بیانه. و اذوفقنی الله تعالی فی تحریر هذا الکتاب حسب ما قصدته فلا ضمه بحمدلله انه خیر موفق و معین»

نسخ و نستعلیق، رمضان بن حاجی عبدالله، ۱۰۸۹ه.ق، قریه دهنه علیا، عناوین و سرفصلها بشنگرف، اشکال هندسی در حواشی اوراق و با مرکب سرخ و سیاه، برگ اول ممهور به مهر خشتی «افوض امری الی‌الله عبده محمد مهدی»، موریانه‌خوردگی و جدا شدن اوراق از عطف و شیرازه در برخی اوراق،

جلد: تیماج تریاکی، ضربی، ترنج و سرترنج باگل و بوته به رنگ زر، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۲۰۰x۱۴۰

کاغذ: فرنگی فستقی، ۹۵ برگ، ۱۸ سطر، ۱۴۰x۸۰

شمارهٔ پیشین: ۲۲۴-۲۸۵۲، ع/۳۹۹

۲۷۰۰/ع

مجموعه

۲۷۰۰/۱ ـ الزوراء «۴پ ـ ۷پ» (فلسفهٔ اسلامی ـ قرن ۹، عربی)

از: دوانی، محمد بن اسعد (-۹۰۷ ق.)

رسالهٔ بسیار مختصری است در اثبات واجب الوجود به شیوهٔ فلسفی آمیخته به عرفان و با عناوین مختلفی همچون: تمهید، تذکره، استبصار، تنبیه، کشف غطاء، تبصره و زیادة کشف.

آنچنانکه در کتاب «المجالس» نقل شده و خود مؤلف نیز در خطبهٔ شرح همین رساله بدان تصریح نموده، به لحاظ بهره‌مند شدن مؤلف ـ در نجف اشرف و در عالم رویا ـ از فیوضات و عنایات خاص امیرالمومنین، رسالهٔ حاضر را «زوراء»، مترادف با نامی که بر نهر دجله در فرات اطلاق می‌شده، نام گذارده است.

الذریعه (۱۲/۶۳)، کشف الظنون (۲/۹۵۷)، ف ملی (۸/۳۳۰)، ف‌مرعشی (۳/۱۲۰)، ف‌آستان قدس: ص ۲۹۷، معجم المطبوعات العربیة (۱/۸۹۲)

آغاز: «الحمد لذاته لولیه و الصلوةمنه علی مرتبته الجامعة لجمیع صفاته. و بعد، فهذه نبذة من الحقایق بل زبدة من الدقائق، منبئة عن تشبیهات، مبتنیة علی تنبیهات».

انجام: «ولاتنسیء فی اوقاتک و اشرکنی فی صوالح دعواتک و الصلوة و السلام علی القدیسین خصوصا علی سیدنا سید الکل فی الکل و علی آله و اصحابه اجمعین».

۲۷۰۰/۲ ـ شرح الزوراء «۷پ ـ ۱۴»

(فلسفه‌اسلامی ـ قرن ۹، عربی)

از: دوانی، محمد بن اسعد (-۹۰۷ ق.)

زمان تألیف: ۸۷۱ه.ق

شرح کوتاهی است بر رسالهٔ «الزوراء» خود مؤلف و با عنوان «قوله».

کشف الظنون (۲/۹۵۷)، الذریعه (۱۳/۳۰۳)، ف ملی (۹/۲۵۷)، ف مجلس (۱۴/۸۸)، ف مرعشی (۳/۱۲۰)

آغاز: «اما بعد الحمد لولیه و الصلوة علی نبیه. فانی لما فرغت من تهذیب الرسالة الموسومة بالزوراء المشتملة علی زبد من الحقایق... التمس منی بعض الاصدقا فی طلب...»

انجام: «اعاذنا الله و سایر المسلمین من الضلال و الزلل و وفقنا لما یعیننا من العقیدة و القول و العمل و له الحمد حمداً یوافی عتید نعمه و یکافی فضله... و الحمدلله رب العالمین»

۲۷۰۰/۳ ـ حاشیة الزوراء «۱۴ـ۱۶ پ»

(فلسفهٔ اسلامی ـ قرن ۹، عربی)

از: دوانی، محمد بن اسعد (-۹۰۷ ق.)

حاشیه‌ای است بر خطبهٔ «الزوراء» از خود مؤلف. این حاشیه در پاسخ به اعتراضات و ایراداتی که برخی از خوانندگان رسالة الزوراء بر خطبهٔ آن وارد کرده بودند، نگاشته شده است.

الذریعه (۶/۱۰۳)، ف ملی (۹/۲۵۸)، ف مجلس (۱۴/۸۹)

آغاز: «بسمله، سالت یا اخی، ایدک‌الله تعالی بروح منه و حسن التوفیق و رقاک من خضیض التقلید الی ایقاع التحقیق، مما اورد فی خطبة الزوراء»

انجام: «فتم تحریر هذه الرسالة المشتملة علی جواهر التحقیق المنطویة علی فراید التوفیق... و السلام علی محمد و آله اجمعین مادامت السماوات و الارضین»

۲۷۰۰/۴ ـ المعقولات الثانویة «۱۶پ ـ ۱۹»

(فلسفهٔ اسلامی ـ متون قدیمی، عربی)

منسوب به: ملا ابواسحاق، علّامه

مباحث مختصری است در تفسیر معقولات ثانیه در ۴ فصل زیر:

۱ـ فیما ذکر فی الکتب المتداولة فی تفسیر المعقولات الثانیة

۲ـ فی حکایة ما یمکن این یستعان به فی فهم المعقولات الثانیة

۳ـ فی ابانة ما یتوجه علی المعقول فی الفصل الاول

۴ـ فی ابانة ما نقل فی الفصل الثانی

ف مجلس (۱۴/۸۹)

آغاز: «بسمله، فصول یتضمن تفسیر المعقولات الثانیة: فصل، فیما ذکر فی الکتب المتداولة فی تفسیر المعقولات الثانیة و احکام بها. قیل فی الشرح المشهور للمطالع: ذهب اهل التحقیق...»

انجام: «نسبة بین امرین، سواء کانا موجودین بالذات اوکان احدهما موجوداً بالذات و الاخر موجوداً بالعرض، فالامر ظاهر»

۲۷۰۰/۵ ـ الوصیة «۱۹پ» (آداب طریقت، عربی)

از: ابن حفیف، ابوعبدالله محمد بن حفیف

توصیه‌های عرفانی کوتاهی است که رعایت و حفظ خصلتهای آن بر مریدانی که قصد سلوک دارند لازم است.

ف مجلس (۱۴/۹۰)

آغاز: «بسمله اوصی الشیخ الکبیر... یجب علی المرید اذا قصد سلوک الطریق و خروج المضیق الی الرفیق الشفیق ان یحفظ هذه الخصال الاولی ان یبدأ بالندم علی

ماسلف»

انجام: «السادس و العشرون، یحتاج المرید الی اربعة اشیاء... و ذکر الله علی کل حال... مع الحق فی طریق حتی یصل بالحق الی الحق، لاحول و لاقوة الا بالله العلی العظیم»

۲۷۰۰/۶ ـ الخطبة الغراء «ص ۲۰»

(فلسفهٔ اسلامی ـ قرن ۵، عربی)

از ابن‌سینا، حسین بن عبدالله (-۴۲۷ ق.)

خطبهٔ کوتاهی است در توحید و تسبیح و تنزیه ذات باریتعالی.

الذریعه (۷/۲۰۴)، مصنفات ابن‌سینا: ص ۹۹، ف‌مجلس (۱۴/۹۱)، ف عربی مشار: ص ۳۳۳،

آغاز: «بسمله، سبحان الملک القهار، الاله الجبار، لاتدرکه الابصار و لایمثله الافکار، لاجوهر یقبل الاضداد فیتغیر...»

انجام: «ربنا و رب مبادینا ایاک نروم و لک نصلی و نصوم و علیک المعول و انت المبدأ الاول. نسئلک التوفیق و العصمة و التنبیه عن الغفلة و افاضة الهدایة و کشف الثناء انک ولی ذلک و مبدأه»

۲۷۰۰/۷ ـ حدود الاشیاء «۲۰پ ـ ۲۶پ»

(فلسفهٔ اسلامی ـ قرن ۵، عربی)

از ابن‌سینا، حسین بن عبدالله (-۴۲۷ ق.)

رساله‌ای است در تعریف اشیاء با بیان حد و رسم هر شیء. در این رساله پس از تعریف حد و رسم، به شرح اسم حق تعالی تعریف عقل و نفس و صورت و هیولی و

موضوع و ماده و تعریف اشیاء متعدد دیگر پرداخته شده؛ و در پایان رساله، علت و معلول، ابداع و خلق، احداث و قدیم تعریف شده است.

الذریعه (۶/۳۰۰)، مصنفات ابن سینا: ص ۷۲، ف مجلس (۱۴/۹۱)، ف مرعشی (۵/۳۱۹)، ف‌عربی مشار: ص ۴۵۶،

آغاز: «بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی رسوله محمد و آله اجمعین. و بعد،فان اصدقائی یسئلوننی ان املی علیهم حدود الاشیاء یطالبوننی بتحدیدها. فاستعفیت من ذلک علما بانه کالامر المتعذر...»

انجام: «لیس لوجود ذاته مبدأ به وجد. فالقدیم بحسب الزمان هو الذی لیس له مبدأ زمانی و هو وجود الملائکة و السماوات و... و الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی رسوله»

۲۷۰۰/۸ ـ العهد فی تزکیة النفس «۲۶پ ـ ۲۷»

(اخلاق اسلامی، عربی)

از: ابن‌سینا، حسین بن عبدالله (-۴۲۷ ق.)

رسالهٔ کوتاهی است در بیان اخلاق حسنه‌ای که التزام به آن، مورد عهد و پیمان انسان با خداوند است. عهد و میثاق یکی از رسوم خاص فرقهٔ اسماعیلی است.

الذریعه (۱۵/۳۶۲)، مصنفات ابن سینا: ص ۱۸۲، ف‌مجلس (۱۴/۹۲)، معجم المطبوعات العربیه (۱/۱۲۹)

آغاز: «بسمله، قال الشیخ الرئیس... فی عهد عاهد الله به لنفسه یعدان اشار فیه الی انه عاهده بتزکیة نفسه بمقدار ما وهب له من قوتها لمخرجها من القوة الی الفعل»

انجام: «لایقف علیه الناس عاهدالله ان یسیر بهذه السیرة و یدین بهذه الدیانة کان الله له و و فقه لما یتوخاه بمنه. تمت المعاهدة...»

۹/۲۷۰۰ ـ شرح اثبات الجوهر المفارق «۲۷ـ۲۹پ»

(فلسفهٔ اسلامی ـ قرن ۹، عربی)

از: دوانی، محمد بن اسعد (ـ۹۰۸ ق.)

شرح مختصری است بر رسالهٔ «اثبات الجوهر المفارق» [یا «اثبات العقل»] تألیف خواجه نصیرالدین طوسی (م ۶۷۳) در اثبات عقل کلی و مجرد.

الذریعه (۱/۸۸) و (۱۳/۵۸)، ف مجلس (۵/۲۹۶)، ف مرعشی (۳/۷۲)

آغاز: «بسمله، بعد حمدالله مبدع الحقایق و الصلوة و السلام ... اقول لما اتفق لی مطالعة الرسالة التی اخترعها افضل المحققین و اکمل المتبحرین... سنح لی فی اثناء المطالعة دقایق»

انجام: «ایضا بالعقل. هذا ما سنح لی من الکلام علی هذه الرسالة اثناء الملاحظة من غیر تفرغ تام ولی فی تحقیق نفس‌الامر کلام بعید الغور. ارجو من عنایة‌الله و حسن توفیقه تیسیر تحقیقه. انه خیر من اعان و هو المستعان و علیه التکلان»

۱۰/۲۷۰۰ ـ التحصین و صفات العارفین «۲۹پ ـ ۳۵پ»

(عزلت ـ عرفان، عربی)

از: ابن فهد حلّی، احمد بن محمد (ـ ۸۴۱ ق.)

رساله‌ای است در بیان عزلت و گوشه‌نشینی بعنوان یکی از صفات عارفان، با استفاده از احادیث و روایات اهل بیت معصومین (علیهم‌السلام).

مباحث رساله در ۳ قطب زیر مرتب شده:

القطب الاول ـ فی تصور العزلة

القطب الثانی ـ فی‌الاذن و الاخبار

القطب الثالث ـ فی فوائدها

الذریعه (۳/۳۹۸)، ف ملی (۹/۴۵۷)، ف مجلس (۱۴/۸۶)، ف مرعشی (۱۵/۴۸)، ف‌عربی مشار: ص ۱۶۷،

آغاز: «بسمله، الحمدلله الذی تجلی لعباده فشغلهم عن الشهوات و اظهرلهم ... و بعد، فهذا کتاب مضمونة العزلة و الخمول بالاسانید المتلقاة... و مداره علی ثلثة اقطاب»

انجام: «فلابد من العبور. و لیکن هذا آخرما نعلقه فی هذه الاوراق ... لیخرجکم من الظلمات الی النور و ان الله بکم روف رحیم و صلی الله علی اکرم المرسلین و اشرف الاولین و الاخرین»

۱۱/۲۷۰۰ ـ اعداد الوفق «۳۵پ ـ ۳۹پ» (حساب، عربی)

از:؟

در این رساله، قواعدی که بواسطهٔ آن، وفق جمیع اعداد شناخته می‌شود جمع‌آوری و در ۶ فصل زیر مرتب شده است:

الفصل الاول ـ فی معنی الوفق و کیفیة ذلک

الفصل الثانی ـ فی وفق العدد الفرد

الفصل الثالث ـ فی وفق عدد الزوج نصفه فرد

الفصل الرابع ـ فی وفق عدد الزوج نصفه زوج

الفصل الخامس ـ فی وفق عدد ۴ فی ۴

الفصل السادس ـ فی وضع الاسامی و الکنی و غیره فی الوفق

ف مجلس (۱۴/۸۵)

آغاز: «الحمدلله رب العالمین حمد الشاکرین و الصلوة... و بعد، فلماکان اعداد الوفق قد اشتهرمن خواصها ماشعف بسببه کل واحد بمعرفة و صفها»

انجام: «ولنقتصر علی هذاالقدر فی هذه الرسالة. فان الذکی اذا اتقن ما ذکرناه لم یشکل علیه شیء فی هذا الفن و الحمدلله اولا و آخرا».

۲۷۰۰/۱۲ ـ رسالة فی علم الاخلاق «۳۹پ ـ ۴۲»

(اخلاق اسلامی، عربی)

از:؟

رسالهٔ مختصری است در علم اخلاق و مرتب شده در ۴ مقالهٔ زیر:

المقالة الاولی ـ فی الفطری منه

المقالة الثانیة ـ فی حفظ الاخلاق و اکتسابها

المقالة الثالثة ـ فی سیاسةالمنزل

المقالة الرابعة ـ فی تدبیرالمدن

ف مجلس (۱۴|۸۴)

آغاز: «الحمدعلی نواله و الصلوة علی محمد و آله. و بعد، فهذا مختصرفی علم الاخلاق رتبته علی اربع مقالات. المقالة الاولی ـ فی الفطری منه، الخلق ملکة یصدر عنه الافعال النفسانیة بسهولة»

انجام: «ولزوم العادات من التقاوی و التهانی و اظهار الفرح لفرحهم و الغم لغمهم بحیث لایخرج الی حدالنفاق»

۲۷۰۰/۱۳ ـ مدارج النمل فی علم الرمل «۴۲ـ۵۱پ»

(اسطرلاب و رمل ـ قرن ۱۱، عربی)

از: ابن الرحمة، عبدعلی بن ناصر (ـ بعد از ۱۰۱۳ ق.)

رساله‌ای است در علم رمل مرتب شده در مقدمه و ۳ مدرج و خاتمه.

مقدمه ـ در بیان کیفیت اصول این فن.

مدرج اول ـ در معرفت سیر نقطه وعمل آن

مدرج دوم ـ در اعمال متفرقه‌ای که مبنای استخراج احکام می‌باشند

مدرج سوم ـ در رمل سنوی

خاتمه ـ مشتمل بر طریق شیء از احکام رمل بنا بر اختلاف طبقات مردم

الذریعه (۲۰|۲۳۸)، ف مجلس (۱۴|۶۴)

آغاز: «بسمله، الحمدلله الذی اوضح لنا طریق الاجتماع بجماعة المسلمین و ادخلنا فی قبض راحةالایمان و المومنین... سالنی بعض من اوجب علی نفسی اسعاده و اسعافه ان احرر له رسالة فی علم الرمل».

انجام: «و لنقطع الکلام هنا حامدین فیه مصلین علی النبی معتقدین ان ما سطرناه فی هذه الاوراق... و لارطب و لایابس الا فی کتاب مبین»

۲۷۰۰/۱۴ ـ ایها الولد «۵۲ـ۵۷» **(اخلاق‌اسلامی، عربی)**

از: غزالی، محمدبن‌محمد (ـ۵۰۵ ق.)

رساله‌ای است در پند و موعظه، و توصیه‌هایی در زهد و ترغیب و ترهیب با عنوان «ایهاالولد». یکی از شاگردان غزالی، پس از فراگیری انواع علوم، با توجه به فرمایش رسول‌خدا(ص) «اللهم انی اعوذ بک من علم لاینفع» در اینکه کدام نوع از علوم، لاینفع است؟ تفکر و اندیشه و سپس در نامه‌ای به غزالی، از ایشان استفتاء و سوال و درخواست نصحیت می‌نماید. رسالهٔ حاضر، پاسخ غزالی به همین درخواست شاگرد خود است.

کشف‌الظنون (۱|۲۱۶)، ف مجلس(۱۴|۶۴)، ف مرعشی (۴|۱۷۹)، معجم المطبوعات العربیة (۲|۱۴۱۲)

آغاز: «بسمله، الحمدلله رب‌العالمین... اعلم ان واحدا من الطلبة المستفیدین لازم خدمة الشیخ الامام زین الدین حجةالاسلام... و اعمل بما فیها مدی عمری انشاءالله تعالی. فاجاب الشیخ بهذه الرسالة؛ بسمله، ایها الولدا المحب العزیز».

انجام: «واعذنا من موجبات الندامة یوم القیامة. خفف عنا نقل الاوزار و ارزقنا عیشة

الابرار و اکفنا و اصرف عنا شر الاشرار.. یا ارحم الراحمین»

۲۷۰۰/۱۵ ـ انموذج العلوم «۵۷ ـ ۷۳پ»

(زبان عربی ـ دایرةالمعارفها)

از: دوانی، محمد بن اسعد (-۹۰۸ ق.)

ده مسئله از ده علم ـ به اختصار ـ در رسالهٔ حاضر بررسی شده است. مسئله اول ـ در حدیث و اصول فقه، مسئله دوم ـ در فقه، مسئله سوم ـ در برخی از خلافیات، مسئله چهارم ـ در طب، مسئله پنجم ـ در کلام، مسئله ششم ـ در تفسیر، مسئله هفتم ـ در هندسه، مسئله هشتم ـ در هیئت، مسئله نهم ـ در منطق، مسئله دهم ـ در ارثماطیقی.

الذریعه (۲/۴۰۶)، ف مجلس (۱۴/۶۵)، ف مرعشی (۱۸/۲۰۴)

آغاز: «بسمله، الله المحمود فی کل فعاله و هو المشکور علی جزیل نواله و جمیل افضاله و الصلوة و السلام.. و بعد فیقول الفقیر الی الله تعالی و لطفه الحقیقی... و هذه من الاوان مشعوفا بان نسلک فی سلک خدام حضرت من فاق سلاطین...»

انجام: «هذا آخر ما قصدت ایراده فی هذه‌الرسالة جعلته انموذجاً لتلک العلوم... و آخر دعوانا ان الحمدلله رب‌العالمین... نجز تحریر الورقات...»

۲۷۰۰/۱۶ ـ من الفوائد العالیة الجلالیة «ص ۷۴»

(حدیث ـ نقد و تفسیر، عربی)

احتمالاً از: دوانی، محمد بن اسعد (-۹۰۸ ق.)

مبحث کوتاهی است در بیان و بررسی وجه تشبیه در صلوات بر محمد(ص) و آل محمد با این کیفیت «اللهم صل علی محمد و آل محمد کما صلیت علی ابراهیم و آل ابراهیم». چراکه، مقتضای ظاهر عبارت و اولویت وجه تشبیه در مشبه به، پایین‌تر بودن

مرتبهٔ صلوات بر نبی و خاندانش نسبت به صلوات بر ابراهیم و خاندانش می‌باشد.

ف مجلس (۱۴/۶۵)

آغاز: «سمعت السید الاجل الاکمل قدوة الاصفیاء و اسوةالاولیاء السید صفی الحق و الحقیقة و الارشاد و الافادة و الدین عبدالرحمان الحسنی السنی... کثر اقوال العلماء فی وجه تشبیه الذی یتضمن قولنا»

انجام: «اذا هذا المعنی لایعلم من هذه العبارات الا بهذا الوجه کما لایخفی علی من له ادنی فطانة. و الله تعالی... و الحق فی هذا التشبیه و التوجیه ما قاله الشیخ نجم‌الدین الکبری. و السلام.»

۲۷۰۰/۱۷ ـ تفسیر سورة الجحد (الکافرون) «۷۴پ ـ ۸۰»

(تفاسیر ـ سورهٔ کافرون، عربی)

از: دوانی، محمد بن اسعد (-۹۰۸ ق.)

زمان تألیف: ۹۰۵ ه.ق.

تفسیر سورهٔ «قل یا ایها الکافرون» است که مؤلف، برخی از مطالب آن را از تفاسیر استخراج نموده و با افزودن آن به مطالبی دیگر از استنتاجات فکری خود، در رسالهٔ حاضر نگاشته است.

الذریعه (۴/۳۳۷)، کشف‌الظنون (۱/۴۵۰)، ف مجلس (۱۴/۶۶)

آغاز: «الحمدلله الذی منّ علینا بالدین القویم و سلک بنا الصراط المستقیم و اشهد ان لااله‌الاالله... و بعد، فهذه نکات و مسائل متعلقة بالسورة التی تعدل ربع القرآن بعضها...»

انجام: «فلافادة المبالغة فی انهم لایومنون اصلا و لان المراد فی الاول نفی العبادة... علی ما مرتفصیله. و الحمدلله رب العالمین... الی یوم الدین ابد الابدین».

۲۷۰۰/۱۸ ـ تفسیر سورة الکافرون «۸۰ پ»

(تفاسیر ـ سورهٔ کافرون، عربی)

تفسیر بسیار مختصری است از سورهٔ کافرون که بخط سیدجمال‌الدین محمد استرآبادی یافته شده است.

ف‌مجلس (۶۶/۱۴)

آغاز: «بسمله، قل یا ایها الکافرون لااعبدما تعبدون ای، لا اعبد ابداً ما یعبده الکفار... ان قلت هذا یعلم مما سبق لایلزم»

انجام: «و انما قلنا ان معبودهم محل التغییر لانه حادث... مما یتغیر عادة بحسب الزمان و السلام خیر ختام. کذا وجدت بخط السید الاجل الامجد السیدجمال‌الدین محمد الاسترآبادی رحمه‌الله تعالی»

۲۷۰۰/۱۹ ـ شرح حدیث «ما الحقیقة»، «۸۰پ ـ ۸۲»

(حدیث ـ نقد و تفسیر، عربی)

منسوب به: علاّمه حلّی، حسن بن یوسف (-۷۲۶ ق.)

رسالهٔ مختصری است در شرح کلام امام علی‌بن ابیطالب(ع) در پاسخ به سؤال کمیل بن زیاد نخعی از اینکه حقیقت چیست؟

الذریعه (۱۹۶/۱۳)، ف مجلس (۶۷/۱۴)

آغاز: «بسمله، الحمدلله الذی بطن ذاته بصفاته و حجب صفاته با فعاله و خفی افعاله باثاره. ثم ظهر للعالمین آثاره و کشف للمریدین افعاله و تجلی علی الاولیاء صفاته... و بعد فقد التمس منی اخ فی‌الدین ان اکتب رسالة موجزة فی شرح کلام اخ سیدالمرسلین و امام العارفین»

انجام: «و ماقلت فی شرح هذه الکلمات الجامعة جمیع الکمالات و اصول الطریقة و

الحقیقة ذرة من حبل البنان و قطرة من بحر العرفان و ماکنت ماذونا بان اطول الکلام فیها للان افشاء الربوبیة کفر و السلام خیر ختام»

۲۷۰۰/۲۰ ـ المنقذ من الضلال و المفصح عن الاحوال «۸۲-۹۴پ»

(تصوف ـ دفاعیه‌ها و ردیه‌ها، عربی)

از: غزالی، محمدبن محمد (-۵۰۵ ق.)

رسالهٔ مختصری است در بیان غایت و اسرار علوم که در آن، علم و طریقهٔ کلام و فلسفه و باطنیه مذمت و طریقهٔ تصوف تایید گردیده؛ و تمامیت این طریقه با علم و عمل دانسته شده است.

کشف‌الظنون (۱۸۶۹/۲)، ف‌مجلس (۶۷/۱۴)، ف‌عربی مشار: ص ۹۲۵،

آغاز: «الحمدلله‌الذی یفتتح بحمده کل رسالة و مقالة و الصلوة علی محمد المصطفی... و بعد فقد سالتنی ایها الاخ فی الدین أن ابث علیک غایة العلوم و اسرارها...»

انجام: «هذا ما اردت ان اذکره فی ذم الفلسفه و التعلیم و آفاته و آفات من انکر علیهم لابطریقة. و نسئل‌الله العظیم ان یجعلنا ممن اثره... من شر نفسه حتی لم یوثر علیه سواه»

۲۷۰۰/۲۱ ـ مشکاة الانوار و مصفاة الاسرار (تفاسیر عرفانی، عربی)

(اسرار الانوار الالهیة بالایات المتلوة) «۹۴پ ـ ۱۰۶»

از: غزالی، محمدبن‌محمد (-۵۰۵ ق.)

رساله‌ای است در شرح اسرار انوار الهی، مستفاد از ظواهر آیات و اخباری که مقرون به تاویل باشد، همانند آیهٔ «اللهنور السماوات و الارض» و حدیث «ان لله سبعین الف حجابا».

مباحث رساله در ۳ فصل زیر مرتب شده است:

الفصل الاول ـ فی بیان ان النور نور الحق

الفصل الثانی ـ فی بیان مثل المشکوة و المصباح و الزجاجة و الشجره و الزیت و النار

الفصل الثالث ـ فی معنی قوله (ص) ان‌الله سبعین حجابا من نور و ظلمة و انها لو کشفها لاحترقت

صاحب کشف الظنون، همین رساله را با نام «مشکاة الانوار فی ریاض الازهار» و با نام «اسرار انوار الالهیة» از غزالی دانسته؛ و در جایی دیگر، همین رساله را به اشتباه با نام «مشکاة الانوار و مصفاة الاسرار» با مؤلف ناشناس، به برخی از اهل سنت نسبت داده است.

در الذریعه نیز، همین رساله با نام «تفسیر آیة‌النور» و مؤلف ناشناس معرفی شده است.

الذریعه (۴/۳۳۳)، کشف‌الظنون (۱/۸۲) و (۲/۱۶۹۴)، ف‌مجلس (۱۴/۶۸)، ف‌مرعشی (۹/۲۹۹)

آغاز: «بسمله، الحمدلله فایض الانوار و فاتح الابصار و کاشف‌الاسرار و رافع الاستار... و بعد، فقد سالتنی ایها الاخ الکریم و البار الرحیم فیضک الله الطلب السعادة الکبری... ان ابث علیک اسرارالانوار الالهیة مقرونة بتاویل ما یشیر ظواهر الایات المتلوة»

انجام: «اوزلت به القدم فان الخوض فی غمرة اسرار الالهیة خطر و استکشاف انوار الالهیة عن وراء الحجب البشریة عسیر غیر یسیر. و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و الماب»

۲۷۰۰/۲۲ ـ حل التناقض «ص ۱۰۶» (کلام اهل سنت، عربی)

منسوب به: الجرجانی، میرسید شریف علی بن محمد (-۸۱۶ق.)

متکلمان، در مسئلهٔ حدوث و قدم قرآن، دو قیاس برهانی را ذکر نموده که نتایج این

دو برهان با یکدیگر تناقض دارد.

قیاس اول: القرآن مرتب الاجزاء مقدم بعضها علی بعض، و کل ما کان کذلک فهو الحادث

قیاس دوم: القرآن صفةالله تعالی، و کل ما کان صفة الله تعالی فهو قدیم.

نتیجهٔ قیاس اول «حدوث قرآن» و نتیجهٔ قیاس دوم «قدم قرآن» است.

هر گروه از متکلمان، برای رها شدن از این تناقض، یکی از مقدمات دو قیاس مذکور را انکار نموده‌اند. اشاعره، مقدمهٔ اول از قیاس اول را انکار کرده معتقد به کلام نفسی قرآن شده‌اند. حنابله نیز مقدمهٔ دوم از قیاس اول را انکار نموده و معتقد به قدم قرآن با تقدم برخی از اجزای آن بر اجزای دیگر شده‌اند.

معتزله، مقدمهٔ اول از برهان دوم را انکار کرده؛ و متکلم در صفات خداوند را به معنای ایجاد کلام در مخلوقات دانسته‌اند. کرامیه نیز مقدمهٔ دوم از برهان دوم را انکار کرده و گفته‌اند: جایز است صفتی از خداوند محدث باشد.

مؤلف در رسالهٔ حاضر، با قبول مقدمات مذکور در دو برهان، قائل به عدم تناقض شده است.

در فهرست نسخ خطی کتابخانه مرعشی، این رساله به قاضی عضدالدین ایجی نسبت داده شده و در پایان رساله در نسخهٔ حاضر و در نسخهٔ موجود در کتابخانهٔ مجلس، نام مؤلف میرسید شریف جرجانی نگاشته شده است.

ف‌مجلس (۶/۶۸)، ف‌مرعشی (۳/۷۰)

آغاز: «بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین. اعلم المتکلمین لما رأوا تناقض النتیجتین الحاصلتین من القیاس، هما القرآن مرتب الاجزاء...»

انجام: «و القید الثالث المعنی و النقش و الکل صادق علی الحرف فثبت ان القرآن هوالحروف القدیمة القائمة بذات الله تعالی از لا و ابدا. تمت رسالة حل التناقض للسید الشریف العلامة و الحمدلله‌رب العالمین»

۲۷۰۰/۲۳ ـ مکتوب واعظ قزوینی «۱۰۶پ ـ ۱۰۷»

(نامه‌نگاری، عربی)

منسوب به: واعظ قزوینی، محمد بن فتح‌الله (-۱۰۸۹ ق.)

نوشتهٔ کوتاهی است که واعظ قزوینی ـ از شاگردان ملاخلیل قزوینی ـ به برخی از دوستان خود نگاشته است.

آغاز: «صورة مکتوب ارسله... ابشرو یا معشر الخطوط و الارقام بلقاء من یعیش بذکره قلبی المستهام و طوبی لکم ایتها الکلمات و الحروف لجریکم علی لسان من هو بنسیان ذاکریه فی الافاق معروف»

انجام: «و تخرجوه بحبل مدمن المداد و من غیابت حب النسیان. رزقناالله تعالی من خوان انعامه نعمه و صالکم و حلا مذاق قلوبنا بانیاع اثمار الحصول من اشجار آمالکم بالنبی و آله‌الطاهرین»

۲۷۰۰/۲۴ ـ مکتوب واعظ قزوینی «ص ۱۰۷»

(نامه‌نگاری، عربی)

منسوب به: واعظ قزوینی، محمد بن فتح‌الله

متن کوتاهی است از واعظ قزوینی به دوستان خود.

آغاز: «عبید عبید کم ما یسعه الخروج عن عهدة شکر الطافکم المتوافرة حیث اجریتم علی لسان قلمکم اسمه و اعطیتم من خوان ذکر العبید و الموالی قسمة»

انجام: «فی زاویة الوحشة و الخمول مغموماً نسال‌الله تعالی ان ینور عینی باکتحال تراب سدتکم و یکشف الهم عن قلبی بتوسط التفات حضرتکم لازال مابکم لاهل الحوایج مفزعا و للاکابر و الاصاغر مرجعا بمحمد و آله الطاهرین»

۲۷۰۰/۲۵ ـ مکتوب واعظ قزوینی «۱۰۷ پ ـ ۱۰۹»

(نامه‌نگاری، عربی)

منسوب به: قزوینی فتح‌الله، والد واعظ قزوینی

متن کوتاهی است که والد واعظ قزوینی به پدر (یا فرزند) خود نوشته است.

آغاز: «صورة مکتوب ارسله والد الواعظ علیه الرحمة الی ابیه (ابنه؟): بسمله، الحمدلله و کفی و الصلوة و السلام عباده الذین اصطفی. و بعد، فیقول المهجور المفتون الی‌الدنیا التی برقها خالب و نقطها کاذب اموالها محروبة و اعلاقها مسلوبة»

انجام: «الجهال الذین کان بضرب کلام الطعن... و نکال المآل یوم لاینفع الافتخار و الاحتیال و لاالبنون و لا المال. و السلام علی من اتبع الهدی»

۲۷۰۰/۲۶ ـ الصِلات و البِشر فی الصلاة علی خیر البشر «ص ۱۰۹»

(احادیث اهل سنت، عربی)

از: فیروزآبادی، محمد بن یعقوب (-۸۱۷ ق.)

احادیثی که در بیان و کیفیت و پاداش صلوات بر حضرت ختمی مرتبت بوده جمع‌آوری و در کتاب حاضر در ۴ باب و خاتمه مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. بخش کوتاهی، برگزیده از یکی از ابواب چهارگانهٔ همین کتاب در نسخه موجود است.

کشف‌الظنون (۱۰۸۱/۲)، ف‌مجلس (۷۰/۱۴)

آغاز: «من کتاب الصلات و البشر... قال فی کتابه المشهور عن علی بن ابیطالب(ع) قال: قال رسول الله: اکثروا علی من الصلوات. قال، قلت: و هل تبلغک الصلوة...»

انجام: «لایصلحهم الا الفقر و لو اغنیهم لافسدهم ذلک و من عبادی من لایصلحهم الا الغنی و لوافقرهم لافسدهم ذلک و انا مدبر عبادی کما اشاء و کما هو الاصلح لهم. و انا

اللطیف الخبیر»

ضمیمه: در ظهر برگ ۱۰۹ فصلی در معرفت ضمیر و باطن اشخاص، منسوب به شیخ بهایی و فصل کوتاهی از «کتاب الروضة» کافی در دیدار ابلیس در روز بدر ضمیمه شده است.

آغاز ضمیمه: «وجدت بخط الشیخ البهائی رحمه الله تعالی: اذا اتاک سائل واردت ان تعرف ما اضمره فانظر اسمه و اسم الیوم الذی...»

انجام ضمیمه: «لقطع بعض اطرافه. نقل من خط شیخنا البهایی.. المرضیین و عترة الطاهرین»

ف مجلس (۱۴/۶۹ و ۷۰)

۲۷۰۰/۲۷ ـ حل اشکال الشکل الخامس عشر «۱۱۰ ـ ۱۱۲»

(هندسه ـ متون قدیمی، عربی)

از: ابیوردی، ابوالحسن بن احمد

رساله‌ای است در حل اشکالاتی که بر شکل پانزدهم از مقالهٔ سوم از مقالات اقلیدس در هندسه وارد شده. مطالب رساله در یک مقدمه و دو بحث مرتب شده است.

ف آستان قدس: ص ۲۲۹، ف مجلس (۱۴/۷۱)

آغاز: «بسمله و له الحمدعلی ما خلص الانام من مضایق الاوهام و بوأهم علی ارائک الیقین... و بعد، یقول احوج عبادالله... عما لایقربه الی رضاه انه لما دارعلی السنة ارباب النظر الاشکال الوارد»

انجام: «بعد تحقیق کیفیة حدوث الحرکة و قد بسطناها فیما علقناه علی‌الشرح الاشارات. و لنتکتف الامر بهذا القدر حامدین له مصلین علی رسوله»

۲۷۰۰/۲۸ ـ رسالة فی الزاویة «۱۱۲ ـ ۱۱۳»

(هندسه ـ قرن ۱۰، عربی)

از: الخفری، محمد بن احمد (-۹۵۷ ق.)

مؤلف، تعریف زاویه را آنچنان که خواجه نصیرالدین طوسی در دو کتاب «تحریر هندسیات» و «التذکرة النصیریة» بیان داشته، به اختصار، مورد بررسی قرار داده و تفصیل آن را به کتاب «التکلمة فی شرح التذکرة» خود ارجاع داده است.

ف مجلس (۱۴/۷۲)

آغاز: «بسمله، قال العلامة الطوسی فی التحریر: الزاویة المسطحة هی المنحدب من السطح الواقع بین خطین متصلین علی نقطة من غیر ان یتحد المراد بالمنحدب»

انجام: «ظهر بادنی تأمل اعتراض المتأخرین عن قول السید المحققین من ان الزاویة هی هیئة ساریة فی احد امتدادی السطح. و تفصیله مع ما علیه قد ذکرت فی شرح التذکرة المسمی بالتکلمة»

۲۷۰۰/۲۹ ـ العقاید العضدیة «۱۱۳ پ ـ ۱۱۴»

(اهل سنت ـ عقاید، عربی)

از: عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد (-۷۵۶ ق.)

قاضی عضدالدین ایجی، رسالهٔ مختصر و مفید حاضر را در بیان اعتقاد خود، مطابق با مذهب اهل سنت به رشتهٔ تحریر در آورد. و آنچنانکه برخی از شارحین رساله اظهار داشته‌اند، این رساله تألیف آخر ایشان و بتاریخ ۱۲ روز قبل از مرگ بوده است.

بخشی از رساله در نسخه موجود است.

کشف الظنون (۲/۱۱۴۴)، ف مجلس (۱۴/۷۲)، معجم المطبوعات العربیة (۲/۱۳۳۲)

آغاز: «بسمله، الحمدلله رب العالمین... و بعد قال النبی(ص): ستفرق امتی ثلاثا و

سبعین فرقة کلها فی النار الا واحدة. قیل: و من هم؟ قال (ص): الذین هم علی ما انا علیه و اصحابی. و هذا عقاید الفرقة الناجیة و هم الاشاعرة»

انجام: «فان کان واجبا فواجب و ان کان مندوبا فمندوب، و شرطه ان لایودی الی الفتنة و ان بطن قبوله و لایجوز التحسر. ثبتک‌الله علی العقاید الصحیحة»

۲۷۰۰/۳۰ ـ کتف الشاة «۱۱۴ ـ ۱۱۵»

(اسطرلاب و رمل ـ قرن ۷، عربی)

منسوب به: نصیرالدین‌طوسی، محمد بن محمد (-۶۷۲ ق.)

رسالهٔ کوتاهی است در شرح احکام شانهٔ گوسفند. چنانکه در رساله بیان شده، با نظر کردن بر شانهٔ گوسفند که در آن خطوط به رنگهای مختلف نمایان شود، هر کدام از خطوط و رنگها نشانه‌ای است بر وقایعی همچون: باران، ملک، جنگ، قتل، سفر، مرض، مال، مرگ، اولاد و... در شخص مورد نیت.

ف مجلس (۷۳/۱۴)، احوال و آثار خواجه از مدرس رضوی،

آغاز: «بسمله، الحمدلله علی سوابغ النعم و ترادف القسم... و بعد هذه مقالة فی احکام النظر فی کتف الشاة یسمن الشاة و یذبح للشیء الذی یراد النظرفیه ثم یستخرج احد کتفیها»

انجام: «فی وسط دایرة صفراء، فالشمس ینکسف و ان کانت الدایرة بیضاء فالقمر ینخسف. و الحمدلله‌رب‌العالمین. قدتمت الرسالة... و قد نقلتها من خط الشیخ البهایی...»

۲۷۰۰/۳۱ ـ لغز «ص ۱۱۵» (معماها، عربی)

لغز از: العاملی، حسین‌بن عبدالصمد (-۹۸۴ ق.)

پاسخ از: شیخ بهایی، محمدبن حسین (-۱۰۳۱ ق.)

والد شیخ بهایی، خطاب به فرزندش، حل معمایی را درخواست نموده؛ و سپس شیخ بهایی، خطاب به والد خود پاسخ معما را نگاشته است.

ف مجلس (۷۳/۱۴)

آغاز: «بسمله، ایها الولد العزیز! الموید بالاکرام و الاعزاز، الموفق فی حل المعمیات و الالغاز، اخبرنی عن اسم آخر اوله آخر الحروف و آخر ثانیه بهذا الوصف...»

انجام: «و بثلث ثالثه یبتدی السوال و بثانی ثانیه ینتهی القیل و القال للشیخ الاعظم... و اوصیائه المرضیین و اولاده الطیبین الطاهرین»

۲۷۰۰/۳۲ ـ تفسیر سورة الاخلاص «۱۱۵پ ـ ۱۲۴»

(تفاسیر ـ سورهٔ توحید، عربی)

از: دوانی، محمد بن اسعد (-۹۰۷ ق.)

تفسیر نسبتاً مبسوطی است از سورهٔ اخلاص که بنام ناصرالدین سلطان ابوالفتح عبدالقادر نگاشته شده؛ و در آن زبدهٔ اقوال اهل تفسیر جمع‌آوری، و تحقیقاتی از خود مؤلف در تکمیل و تتمیم مطالب، بر آن اقوال افزوده شده است.

الذریعه (۳۳۶/۴)، ف مجلس (۷۳/۱۴)

آغاز: «بسمله، الحمدلله الاحد الصمد علی نعمه التی تجاوزت عن حد العدد امد العدد... و بعد، فهذا تفسیر سورة الاخلاص علی ما فتحه الله تعالی علی مولفه الفقیر... و قد اشتمل علی زبدة ما قاله اهل التفسیر»

انجام: «کل یوم و علی هذا یقاس ما ورد فی سایر السور من انها یعدل ربع القرآن اواقل اواکثر. والله اعلم بحقایق الامور. و صلی‌الله علی سیدنا محمد شفیع یوم النشور و علی آله و صحبه معادن الخیور»

۲۷۰۰/۳۳ ـ حدیث الخضر (سوال الخضر من ابی‌بکر) «۱۲۴ ـ ۱۲۵»

(احادیث شیعه، عربی)

روایتی است از عطاء مکی از ابن عباس، از حضور خضر در مجلسی که ابن‌عباس و عمر بن خطاب و معاویة بن جبلة و سالم مولای حذیفه و ابوعبیده جراح و سعد بن بشر و سعیدبن یزید با ابوبکر خلیفه مجالست داشته؛ و حضرت خضر پس از ورود به آن مجلس و پرسیدن مسئله‌ای فقهی از ابوبکر و شنیدن پاسخ ایشان و ردّ پاسخ خلیفه توسط حاضران در مجلس، حضرت خضر مطالبی را خطاب به ابوبکر بیان و از اتاق خارج می‌گردد. و پس از غائب شدن ایشان و جستجوی حاضران، ندایی از زوایای اتاق، خضر را در چند بیت شعر معرفی می‌نماید.

ف مجلس (۱۴/۷۹)

آغاز: «سوال الخضر من ابی‌بکر و الزامه بالحجة، روی عطاءالمکی عن ابن عباس رضی‌الله عنه قال: ارسل ابوبکر بن ابی قحافة ذات لیلة من اللیالی»

انجام: «ولکافة المومنین و قد افلح من عرف منهاج دلیلک... و خاب من انکر فضلک و جحد حقک صلی‌الله علیک»

نستعلیق، ابوالقاسم، ۱۲۸۷ ﻫ.ق، تهران، رسالهٔ سی‌ام نسخه استنساخ شده از خط شیخ بهایی، در ابتدای رسالهٔ اول محل سرلوح و کتیبه با جداول شنگرف و سیاه، مجدول، جداول سطور به شنگرف، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خط کشی شده، در برگ اول مطلب کوتاهی از افادات ابن ابی جمهور احسائی، در برگ ۲ لغز و پاسخ شیخ بهایی و والد ایشان ـ همان رسالهٔ ۳۱ از نسخه ـ نوشته شده بسال ۱۳۰۴، در برگ ۲پ و ۳ فهرست مطالب مجموعه،

جلد: تیماج حنایی، ضربی، یک لا، ۱۰۵x۱۶۵

کاغذ: فرنگی به رنگ آبی، ۱۲۶ برگ، ۲۱ سطر، ۷۵x۱۴۰

شمارهٔ پیشین: ۵۳۶ ـ ۲۹۶۶، ع|۴۰۰

۲۷۰۱/ع

تنقیح المناظر لذوی الابصار و البصائر

(فیزیک ـ قرن ۸، عربی)

از: کمال‌الدین فارسی، حسن بن علی (ـ۷۱۸ق.)

ابن هیثم محمد بن حسن (م ۴۳۰)، مسائل کتاب «المناظر» اقلیدس یونانی را در کتاب «المناظر و المرایا»ی خود در ۷ مقاله به رشتهٔ تحریر درآورد.

کمال‌الدین ابوالحسن فارسی نیز، کتاب مذکور ابن هیثم را در کتاب حاضر مورد شرح قرار داد؛ و مباحثی را در خاتمه و ذیل و لواحق دیگر بدان افزود.

ترتیب مطالب کتاب چنین است:

المقالةالاولی ـ فی کیفیةالابصار بالجملة

المقالةالثانیة ـ فی تفصیل المعانی التی یدرکها البصر و عللها و کیفیة ادراکها

المقالةالثالثة ـ فی اغلاط البصر فیما یدرکه علی استقامة و عللها

المقالةالرابعة ـ فی کیفیة ادراک البصر بالانعکاس عن الاجسام الصقیلة

المقالة الخامسة ـ فی مواضع الخیالات و هی الصور التی یری فی الاجسام الصقیلة

المقالة السادسة ـ فی اغلاط البصر فیما یدرکه بالانعکاس و عللها

المقالة السابعة ـ فی کیفیة ادراک البصر بالانعطاف من وراء الاجسام

الخاتمة ـ فی مباحث من الانعطاف تماما لما ذکر فی المقالة السابعة

الذیل ـ فی اسباب القوس و الهالة

اللواحق ـ فی تلخیص ثلاث مقالات لابن الهیثم (مقالة الافلاک، مقالة صورة الکسوف، مقالة الضوء)

نسخهٔ حاضر، مباحث ذیل و لواحق کتاب را دربر ندارد.

الذریعه (۴/۴۶۷)، کشف الظنون (۱/۵۰۰)، ف مرعشی (۱۰/۱۶۶)،

ف آستان قدس: ص ۱۴۹، ف عربی مشاور: ص ۲۲۳،

نسخ، عناوین و سرفصلها و اشکال هندسی بشنگرف، ۳۱ برگ در ابتدا و ۱۱ برگ در پایان نسخه نانوشته، حواشی پایینی اوراق ۳۲ پ و ۱۴۷ پ ممهور به مهر «کفی بربک هادیا»، وصالی لبه‌ها در برخی اوراق، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج زرشکی، ضربی، مقوایی، ۱۳۵x۲۲۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۷۰ برگ، ۳۵ سطر، ۸۰x۱۵۵

شمارهٔ پیشین: ۴۵۷-۲۸۸۷، ع/۴۰۱

۲۷۰۲/ع

تهذیب الاحکام **(احادیث شیعه، عربی)**

از: طوسی، محمد بن حسن (-۴۶۰ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۰۶/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر دو جزء کتاب تهذیب - از ابتدای آن تا پایان کتاب الصلوة - را دربر دارد.

آغاز: «الحمدلله ولی الحمد و مستحقه و صلواته علی خیرته من خلقه...»

انجام نسخه: «قال ان ادرکتها قبل ان تدفن فان شئت فصل علیها. تمت الزیادات والحمدلله رب العالمین...»

نسخ، محمد علی بن محمد باقر اردبیلی، ۱۱۰۸ ه.ق، ابتدای کتاب در ظهر برگ ۲ دارای کتیبه با طرحهای اسلیمی به زر، ابتدای جزء دوم کتاب در ظهر برگ ۱۱۴ دارای سرلوح کتیبه‌ای به زر با گلهای ارغوانی و بنفش و با بوته‌های سبز، مجدول، جداول به زر و سیاه، دو برگ اول کتاب متن و حاشیه با جداول شگرف و بنفش، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خط کشی شده، برگ ۱۱۳ پارگی دارد، دو برگ پایانی نانوشته،

جلد: تیماج سیاه، ضربی، یک لا، ۱۴۵x۲۴۵

کاغذ: فرنگی شکری، ۲۸۴ برگ، ۲۷ سطر، ۸۵x۱۷۵

شماره پیشین: ۴۱۸-۲۸۴۸، ع/۴۰۲

۲۷۰۳/ع

المفصل (فی صنعة الاعراب) **(زبان عربی - نحو)**

از: زمخشری، جارالله محمود بن عمر (-۵۳۸ ق.)

زمان تألیف: ۵۱۴ ه.ق

مباحث علم نحو در اقسام چهارگانهٔ کتاب - به ترتیب زیر - مورد بحث و بررسی قرار گرفته:

القسم الاول - فی الاسماء، ص ۳ پ

القسم الثانی - فی الافعال، ص ۹۴ پ

القسم الثالث - فی الحروف، ص ۱۱۴

القسم الرابع - فی المشترک، ص ۱۳۵ پ

خود مؤلف، سپس همین کتاب را با نام «الانموذج» مختصر کرده است.

کشف‌الظنون (۲|۱۷۷۴)، ف ملی (۹|۲۴۴)، ف مرعشی (۷|۲۲۰)، ف آستان قدس: ص ۵۴۴، ف عربی مشار: ص ۸۸۲

آغاز: «بسمله، الله احمد علی ان جعلنی من علماء العربیة و جبلنی علی الغضب للعرب و العصبیة و ابی لی ان انفرد عن صمیم انصارهم... فانشأت هذاالکتاب المترجم بکتاب المفصل...»

انجام: «و اذا کانوا ممن یحذفون مع امکان للادغام فی یتسع و یتقی فهم مع عدم امکانه احذف. تم کتاب...»

نسخ، احتمالاً قرن هفتم، عناوین و سرفصلها بشنگرف در برخی اوراق و با خطی درشت‌تر از متن در اوراق دیگر، در ۲ برگ ابتدای نسخه مطالب متفرقه کوتاه همچون

یادداشت مالکیت محمدبن کمال؛ و اشعاری در مدح علم و ذم تفحص از اسرار ذات خداوند و ذم ازدواج و مدح سکاکی از زمخشری، در برگ ۱ یادداشت مالکیت محمد صالح ساکن شهر قیصریه و سید محمد سعید قیصری و مطلب کوتاهی در معرفی زمخشری، نسخه به تفصیل حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده، برخی از حواشی با امضای ن ق، ن، ن ح، ابن حاجب، ه ق و ه ح،

جلد: مقوا با روکش کاغذی، عطف و سجاف لبه‌ها تیماج تریاکی سوخته، ۲۱۰x۱۴۰

کاغذ: سمرقندی نخودی، ۱۶۹ برگ، ۱۳ سطر، ۱۰۵x۸۵

شمارهٔ پیشین: ۴۱۳-۲۸۴۳، ع/ ۴۰۳

ع/۲۷۰٤

ایضاح الفوائد (فی شرح مشکلات القواعد)

(فقه جعفری، عربی)

از: فخرالمحققین، محمد بن علاّمه حلّی (-۷۷۱ ق.)

شرحی است بر عبارات مشکل کتاب «قواعد الاحکام» علاّمه حلّی (م ۷۲۶).

فرزند علاّمه، در ابتدا به سال ۷۲۵ (ه.ق.) مباحث کتاب النکاح تا کتاب المیراث از «قواعد الاحکام» را شرح نمود سپس به سال ۷۵۵ شرح حاضر را از روی همان شرح سابق یا افزودن مطالبی دیگر نگاشت و مباحث کتاب القضا تا پایان مباحث قواعد را به سال ۷۶۰ شرح نمود.

نسخهٔ حاضر جزء دوم شرح ـ از ابتدای کتاب النکاح تا پایان دیه ـ را دربر دارد.

الذریعه (۲/۴۹۶)، ف آستان قدس: ص ۷۹، ف مرعشی (۱/۲۵۶)، ف مجلس (۷/۲۶۶)

آغاز کتاب: «الحمدلله ذی العزة و البقاء و القدرة و العلا و المجد و الکبریا»

آغاز نسخه: «بعد حمدالله واجب الوجود واهب وجود کل موجود مفیض الخیر

والجود... لما فرغت من تحریر اشکالات الجزءالاول... کتاب النکاح و فیه ابواب، الاول فی المقدمات»

انجام: «لومات علی کفره لعوقب علیه و هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذا الکتاب... و انی اختم کتابی هذا بابیات... صلاة تملأ اقطار السماوات و الارضین»

نسخ، محمد اسماعیل خوانساری، جزء اول بسال ۹۷۵، جزء دوم بسال ۱۰۹۸ (تا ص ۲۹۵) و بسال ۱۲۹۸ (تا پایان نسخه)، عناوین بشنگرف، اوراق ۲۹۹ تا پایان نسخه الحاقی و بازنویسی شده و فرنگی، در برگ اول یادداشت خرید نسخه ممهور به مهر «شفیع یحیی فی الآخرة محمد و العترة الطاهرة»، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج سبز ساقه چناری، ضربی، مقوایی، اندرون جلد با روکش کاغذی، ۲۴۰x۱۶۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۳۰۹ برگ، ۲۳ سطر، ۱۶۵x۱۱۵

شمارهٔ پیشین: ۳۱۳-۲۷۴۳، ع/ ۴۰۴

ع/۲۷۰۵

شرح گلستان

(ادبیات فارسی ـ ترجمه شده به عربی)

از: سروری، مصلح‌الدین مصطفی بن شعبان (-۹۶۹ ق.)

زمان تألیف: ۹۵۷ ه.ق

مؤلف، در ابتدای شرح چنین بیان داشته: کتاب گلستان سعدی (م ۶۹۱) مشتمل بر حکایات و موعظه‌های عجیب و اشعار و ابیات لطیف است و بیشتر عبارات آن نیاز به شرح دارد. و اگر چه برخی از علما، به شرح این کتاب پرداخته اما چون آنها آشنایی کامل به لغت فارسی و اصطلاحات آن نداشته، در موارد متعددی دچار خطا شده‌اند.

شرح حاضر به جهت سلطان مصطفی بن سلیمان خان و به زبان عربی نوشته شده و به گفتهٔ مؤلف، بیان آن کافی و وافی است. در کشف الظنون (۲/۱۵۰۴) تاریخ اتمام این

شرح به سال ۹۵۷ در شهر اماسیه ذکر شده و در پایان شرح در نسخهٔ حاضر، تاریخ اتمام آن سال ۹۶۱ در شهر ارغمیه نگاشته شده. با توجه به اختلاف دو تاریخ مذکور و با توجه به تصریح شارح در پایان شرح بر اینکه «شارح، نخست، جهد و تلاش خود را در شرح عبارات گلستان بذل و در موارد متعددی خطا نمود و من بر موارد خطای ایشان آگاه شده کوشیدم آن را اصلاح نمایم». بنابراین چنین به نظر می‌رسد که در ابتدا به سال ۹۵۷ یکی از شارحان، به شرح گلستان پرداخته و به سال ۹۶۱، همان شرح توسط مصلح‌الدین سروری اصلاح و تکمیل شده و بدین‌ترتیب شرح حاضر به رشتهٔ تحریر درآمده است.

اعلام زرکلی (۸/۱۳۶)، الذریعه (۱۴/۳۹)، ف ملی (۶/۴۶۲)

آغاز: «الحمدلله جعلنی من علماء البیان و المعانی و الشکرلله الذی صیرنی من مفاتیح الابکار... و بعد فان البعید المتوسل الی رحمة الملک القدیر... و لما کان کتاب گلستان مشتملا علی حکایات غریبة و عظات عجیبة...»

انجام: «اعلم ایها الناظر فی شرحی هذا ان الشارح الاول قد بذل جهده فی شرحه و ان اخطأ فی مواضع کثیرة... لان کلستان موضع الفرح غفرالله له و لسایر المسلمین. تم...»

نسخ و نستعلیق، ۹۶۱ هـق، احتمالا بخط مؤلف، شروع کتاب در نسخه با طرح سرلوح و گل و بوتهٔ اسلیمی به زر، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی عبارات متن مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، در برگ اول نسخه یادداشت مالکیت نسخه توسط حسن فریدالدین، در ۲ برگ پایانی اشعار متفرقه، برگ اول و پایان کتاب در نسخه ممهور به مهر خشتی «الواثق بالله الغنی عبده میرعبدالصمد» و مهر بیضوی «عبده میرمحمد علی»، نسخه حاشیه‌نویسی مختصر دارد و در حواشی تصحیح شده، بیشتر حواشی با امضای سید علی و ابن سیدی علی.

جلد: میشن تریاکی، ضربی، ترنج، با گل و بوته، مقوایی، عطف با تیماج سیاه، ۲۱۰x۱۴۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۱۸۰ برگ، ۲۱ سطر، ۱۴۵x۷۵

شمارهٔ پیشین: ۲۴۴-۲۶۷۴، ع/ ۴۰۵

۲۷۰۶/ع

انوار التنزیل و اسرار التأویل (تفاسیر اهل سنت، عربی)

از: بیضاوی، عبدالله بن عمر (-۶۵۸ ق.)

رجوع شود به شمارهٔ ۲۳۵۱/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر جزء دوم تفسیر - از ابتدای سورهٔ کهف تا پایان قرآن - را دربر دارد.

آغاز نسخه: «بسمله، الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب یعنی القرآن رتب استحقاق الحمد علی انزاله تنبیها علی انه اعظم نعمائه»

انجام: «فکانما قرأ الکتب التی انزلها الله تعالی. قال المصنف قد اتفق اتمام سواد هذا الکتاب المنطوی علی فوائد ذوی الالباب...»

نسخ، ابوبکر بن احمد بن ابوبکر سبکی ازهری، عناوین سوره‌ها و آیات قرآنی باشنگرف، فرسودگی عمومی و جدا شدن اوراق از عطف و شیرازه، نسخه به فارسی حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی با امضای «بلغ» تصحیح شده،

جلد: تیماج تریاکی، ضربی، ترنج با گل و بوته، دامن‌دار با طرح ترنج در وسط آن، مقوایی، اندرون با روکش کاغذی، ۲۰۵x۱۵۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۳۳۳ برگ، سطور متغیر بین ۲۱ و ۲۵ و ۲۹ سطر، ۱۴۵x۱۱۰

شمارهٔ پیشین: ۴۶۶-۲۸۹۶، ع/ ۴۰۶

۲۷۰۷/ع

مجموعه

۲۷۰۷/۱ - ایضاح الفوائد (فی شرح مشکلات القواعد) «۲-۳۹۹»

(فقه جعفری، عربی)

از: فخرالمحققین، محمد بن علامه حلّی (-۷۷۱ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۷۰۴/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر از اوائل مباحث کتاب الفراق ـ با یک برگ افتادگی از ابتدای مبحث طلاق ـ تا آخر دیه را دربر دارد.

آغاز نسخه: «و قال بعضهم الثالثة معطوفة علی الثانیة لقربها و هو ظاهر و اختاره ابن ادریس... قال قدس الله سره: و لومات قبل التعیین اقرع»

انجام: «و هذا آخرما اردنا ایراده فی هذا الکتاب و الله اعلم بالصواب...»

۲۷۰۷/۲ ـ جامع المقاصد فی شرح القواعد «۳۹۹ پ ـ ۴۶۷»

(فقه جعفری، عربی)

از: محقّق کرکی، علی بن حسین بن عبدالعالی (ـ ۹۴۰ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۸۹/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر بخشی از مباحث مقصد چهارم از کتاب الوقوف و العطایا، در وصایا ـ مطابق با صفحات ۳۰۷ تا ۳۷۶ از نسخهٔ خطی بشمارهٔ ۴۷۷/ع کتابخانهٔ ملی ـ را دربر دارد.

آغاز نسخه: «قوله، مسائل الاولی: لواوصی بمثل نصیب احد بنیه الثلاثة و لاخر بنصف ما یبقی من الثلث الی قوله لکل ابن خمسة الفرق بین هذه المسئلة»

انجام نسخه: «قوله، و لو انه جنی علی الواهب و الموهوب... و یبقی له نصف شیء هو اثنی عشر و نصف من الذی صحت»

نسخ، کتاب اول بخط علی بن صدرالدین محمد شیرازی، ۱۰۹۲ ه.ق، مشهد، عناوین بشنگرف، اوراق کمی از نسخه حاشیه‌نویسی دارد، نسخه مقابله و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج زرشکی، ترنج و سرترنج باگل و بوته و روکش کاغذی زر، جداول حاشیه‌ای به زر، مقوایی لولادار، لبهٔ لولا با طرح سر ترنج به زر، مقوایی، ۱۸۵x۲۴۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۴۶۷ برگ، ۲۰ سطر، ۱۱۰x۱۷۰

شمارهٔ پیشین: ۷۶ـ۲۵۰۶، ع|۴۰۷

۲۷۰۸/ع

المطول (فی شرح التلخیص) **(زبان عربی ـ معانی و بیان)**

از: تفتازانی، مسعود بن عمر (ـ۷۹۳ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۷۴/ع همین فهرست.

نسخ و نستعلیق، با کتابت قبل از ۷۱۵ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی عبارات متن موزد شرح با شنگرف خط کشی شده، اوراق ۲ تا ۱۷ نسخه بازنویسی شده، در حاشیهٔ برگ پایانی کتاب یادداشت مالکیت نسخه بسال ۷۱۵ توسط مصطفی بن ابراهیم، نسخه با امضای چلبی، خطایی، محیی‌الدین، سید رحمه‌الله، جمال‌الدین، شیخ علی، ملا محمد، منه و با استفاده از شرح مفتاح و شرح ایضاح حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده.

جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته، ترنج با گل و بوته، عطف و سجاف لبه‌ها با تیماج قهوه‌ای، لولادار، مقوایی، ۱۷۰x۲۶۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۷۴ برگ، سطور متغیر بین ۲۱ تا ۲۹ سطر، نوشته متغیر بین ۱۰۰x۱۷۰ و ۱۰۵x۲۰۰

شمارهٔ پیشین: ۲۰۳-۲۶۳۳، ع|۴۰۸

۲۷۰۹/ع

درر کنزالحکما **(پزشکی اسلامی ـ قرن ۱۰، عربی)**

از: رکن‌الدین مسعود بن حسین

زمان تألیف: ۹۳۱ ه.ق

کتابی است در بیان ادویهٔ مفرده و مرکبه‌ای که تمامی امراض با آن معالجه گردد.

مؤلف، گزیده‌ای از کتاب «کنز الحکما» استخراج شده از «تذکرة السویدی» ابن

طرحان ابراهیم بن محمد (م ۶۲۰) را انتخاب کرده و آن را به همراه مطالبی استنباط شده از دیگر کتب طبی در ۲ مقدمه و ۳۰ باب کتاب نگاشته است.

مقدمهٔ اول ـ در بیان برخی از اوصاف ضروری اطبا

مقدمهٔ دوم ـ در بیان برخی از اموری که دانستن آن در تشخیص امراض ضروری باشد.

ابواب: ۱ـ امراض الرأس ۲ـ امراض العین ۳ـ امراض الاذن ۴ـ امراض الانف ۵ـ امراض الشفه و الفم ۶ـ امراض اللثة و الاسنان ۷ـ امراض اللسان ۸ـ امراض الحلق ۹ـ امراض الرية و الصدر ۱۰ـ امراض القلب ۱۱ـ امراض الثدی ۱۲ـ امراض المری و المعده ۱۳ـ امراض الکبد و الطحال ۱۴ـ امراض الامعاء و انواع الاسهال ۱۵ـ امراض الکلیة ۱۶ـ امراض المثانة ۱۷ـ امراض المقعد ۱۸ـ امراض الانثیین و القضیب ۱۹ـ امراض الرحم ۲۰ـ فی امراض ظاهرة و طرفیة الاعضاء ۲۱ـ فی الأورام ۲۲ـ الامراض العارضة فی سطح الوجه ۲۳ـ امراض الاظفار ۲۴ـ احوال الشعر ۲۵ـ فی الجراحات ۲۶ـ فی الحمیات ۲۷ـ فی القطه و الفریه و الکسر و الخلع ۲۸ـ فی السموم و نهش الحیوانات ۲۹ـ فی بعض الخواص و الفوائد المتفرقة ۳۰ـ فی مقادیر الشربات من الادویة المفردة و مضارها و ابدالها

آغاز: «نحمدک یا ذاالجلال و الکمال و الکرم و الاکرام و نستعین ببدایع حکمتک... و بعد یقول العبد الفقیر... هذه اوراق مشتملة علی ذکر ادویة مفردة و مرکبة یعالج بهما الامراض من الرأس الی القدم»

انجام: «حرف الغین غاریقون... غبیر ابدلها سویق النبق و سویق الرغرور. والله اعلم بالصواب»

نستعلیق، ۱۰۰۳ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف (در بیشتر اوراق.) و به لاجورد (در اوراق کمی)، روی برخی از کلمات با شنگرف یا مرکب سیاه خط کشی شده، جدا شدن اوراق از شیرازه و افتادگی برخی اوراق، نسخه در حواشی اوراق تصحیح شده و در اوراق کمی حاشیه‌نویسی دارد.

جلد: تیماج تریاکی، ضربی، ترنج و سرترنج، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، اندرون با روکش کاغذی، ۱۰۵x۱۷۵

کاغذ: فرنگی الوان، ۲۶۹ برگ، متغیر بین ۱۳ و ۱۷ سطر، نوشته متغیر بین ۵۵x۱۳۰ و ۶۵x۱۵۰

شمارهٔ پیشین: ۲۸۹ـ۲۷۱۹، ع/۴۰۹

۲۷۱۰/ع

فصوص الحکم **(عرفان اسلامی ـ قرن ۷، عربی)**

از: ابن العربی، محیی‌الدین محمد بن علی (-۶۳۸ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۶۹۵/ع همین فهرست.

نسخ نزدیک به تعلیق، به خط شیخ بهائی، نیمهٔ اول قرن ۱۱ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، ۸ برگ در ابتدای نسخه و اوراق ۱۶۷ تا ۱۹۲ و اوراق ۳۷۸ تا ۳۸۵ بازنویسی شده به غیر از خط کاتب و با کاغذ فرنگی، پایان کتاب در نسخه ممهور به مهر «العبد بالدین محمدعلی...»، در برگ پایانی نسخه غزلی ملمع از شیخ بهائی بخط خود ایشان با مطلع «مضی فی غفلة عمری کذلک یذهب الباقی
ادر کأساً وناولها الا یا ایها الساقی»

نسخه حواشی مفصلی با استفاده از دیگر شروح و با ذکر رمزی منابع همچون ه، هو، ق، ح، ک، و، ت، ن، خا به عربی و در اوراق ۱۶۷ تا ۱۸۴ حواشی فارسی دارد، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج حنایی، ضربی، ترنج و سر ترنج با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، اندرون با روکش کاغذی، ۱۵۰x۲۲۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۴۱۲ برگ، ۷ و ۹ سطر، ۷۰x۱۳۰

شمارهٔ پیشین: ۱۰۴ـ۳۴۰۲، ع/۴۱۰

۲۷۱۱/ع

الامالی (المجالس) **(احادیث شیعه، عربی)**

از: ابن بابویه، محمدبن علی (-۳۸۱ ق.)

روایاتی است که شیخ صدوق در ۹۷ مجلس، آن را به شاگردان خود املا نموده. مجلس اول در ماه رجب سال ۳۶۷ و مجلس آخر در ماه شعبان سال ۳۶۸ قمری بوده است. بیشتر این روایات در موضوعات مختلف اعتقادی و اخلاقی و احکام عملی می‌باشد.

الذریعه (۲/۳۱۵)، ف مرعشی (۱/۴۰۷)، ف‌مجلس (۲/۱۱)، ف‌عربی مشار: ص ۸۷،

آغاز: «الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین.... المجلس الاول و هو یوم الجمعة لاثنتی عشرة لیلة بقیت من رجب... اخبرنی سیدنا الشیخ الجلیل العالم ابوالحسن علی بن محمد بن الحسین القمی ادام‌الله تأییده سنة سبع و خمسمائة قال اخبرنا الشیخ الفقیه...»

انجام: «کذلک یطبع‌الله علی کل قلب متکبر جبار و صلی الله علی محمد المصطفی و علی المرتضی و فاطمة‌الزهرا و الائمة من ولدها المصطفین الاخیار و سلم تسلیماکثیرا و الحمدلله رب العالمین».

نسخ، محمد مؤمن بن محمدحسین کاتب شریف، ۱۱۰۲ ه.ق، عناوین بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خط کشی شده، عناوین اندرون اشکال هندسی در حواشی اوراق، ۶ برگ ابتدایی نسخه در برگشمار منظور نشده که در ۴ برگ آن فهرست تفصیلی مطالب کتاب همراه با یادداشت مالکیت محمدحسین بن مراد عیسی بسال ۱۱۴۴، دو برگ ابتدایی و دو برگ پایانی نسخه نانوشته، توضیح لغات متن با استفاده از کتب لغت همچون کنزاللغة و صحاح و قاموس در حواشی اوراق، نسخه بسال ۱۱۰۳ توسط محمد شفیع بن محمدرضا و با امضای «بلغ قبالة بحمدالله تعالی و حسن توفیقه» در حواشی اوراق مقابله و تصحیح شده،

جلد: میشن پوست اناری، ضربی، مقوایی، ۱۵۵x۲۵۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۶+۲۰۷ برگ، ۲۷ سطر، ۹۵x۱۸۵

شمارهٔ پیشین: ۳۶۵ - ۲۷۹۵، ع/۴۱۱

۲۷۱۲/ع

مجموعه

۲۷۱۲/۱ - الکافیة «۲پ - ۲۸» **(زبان عربی - نحو)**

از: ابن الحاجب، عثمان بن عمر (-۶۴۶ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۵۵۵/ع همین فهرست.

۲۷۱۲/۲ - المصباح «۲۹ پ - ۴۸» **(زبان عربی - نحو)**

از: المطرزی، ناصر بن عبدالسید (-۶۱۰ ق.)

مؤلف، با استفاده از کتب مختصر عبدالقاهر جرجانی (م ۴۷۱) در نحو همچون «العوامل المائة» و «الجمل» و «التتمة»، متن مختصر حاضر را به جهت فرزندش در ۵ باب زیر به رشتهٔ تحریر در آورد.

الباب الاول - فی الاصطلاحات النحویة
الباب الثانی - فی العوامل اللفظیة القیاسیة
الباب الثالث - فی العوامل اللفظیة السماعیة
الباب الرابع - فی العوامل المعنویة
الباب الخامس - فی فصول من العربیة

کشف الظنون (۲/۱۷۰۸)، اعلام زرکلی (۸/۳۱۱)، ف مرعشی (۸/۲۶۱)، معجم المطبوعات العربیة (۲/۱۷۶۰)

آغاز: «اما بعد حمدالله ذی الانعام جاعل النحو فی‌الکلام کالملح فی‌الطعام... فان

الولد الاعز لازال کاسمه مسعودا...»

انجام: «و قریب من هذا الاضمار علی شریطة التفسیر لان الدال علیه لفظا ایضا الا انه یعقبه و فی الاول ما سبق من الکلام».

۲۷۱۲/۳ ـ العوامل المائة «۴۹ پ ـ ۵۵ پ»

(زبان عربی ـ نحو)

از: الجرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن (- ۴۷۱ ق.)

متن مختصر و مشهوری است که در آن عوامل نحوی که اعراب آخر الفاظ را تغییر می‌دهند، جمع‌آوری شده و بگفتهٔ مؤلف این عوامل نحوی در دو قسم لفظی و معنوی و عوامل لفظی هم در دو قسم سماعی و قیاسی است.

عدد عوامل سماعی ۹۱، قیاسی ۷، معنوی ۲ و مجموعاً صد عامل است.

کشف‌الظنون (۲/۱۱۷۹)، اعلام زرکلی (۴/۱۷۴)، ف‌مرعشی (۳/۱۷۸)، معجم المطبوعات العربیة (۱/۶۸۱)

آغاز: «الحمدلله رب العالمین... و بعد فان العوامل فی النحو علی ما الفه الشیخ... مائة عامل وهی تنقسم الی قسمین سماعیة و قیاسیة».

انجام: «و العامل فی المضارع و هو وقوعه موقع الاسم و العامل فی المبتدا و الخبر هو الابتداء و هو معنی. فهذه مائة عامل فلا یستغنی الصغیر و الکبیر عن معرفتها و الوضیع و الرفیع عن استعمالها».

نسخ و نستعلیق، احتمالاً بخط عبدالرحمن بن عبدالله بن عبدالکریم، دارای ۳ کتیبه و طرح سرلوح در ابتدای هر کتاب از نسخه به لاجورد و گل و بوته اسلیمی زر، اندرون هر کتیبه «بسمله» نوشته شده، مجدول، جداول به زر و سیاه، عناوین و سرفصلها در بیشتر اوراق به زر و در برخی اوراق به شنگرف، روی برخی از کلمات با شنگرف خط کشی شده، کتابهای نسخه با استفاده از کتب: جامی در نحو و افتتاح در شرح مصباح و دیگر

شروح حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده.

جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته، ترنج به زر، لولادار، سجاف عطف با تیماج زرشکی، مقوایی ۱۲۰x۱۹۵.

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۵۶ برگ، ۱۵ سطر، ۶۵x۱۴۰.

شمارهٔ پیشین: ۱۸۷ ـ ۲۶۱۷، ع|۴۱۲.

۲۷۱۳/ع
اکمال‌الدین و اتمام النعمة (کمال‌الدین و تمام النعمة)

(احادیث شیعه، عربی)

از: ابن بابویه، محمدبن علی (- ۳۸۱ ق.)

شیخ صدوق، احادیثی در طول عمر و غیبت و ظهور برخی از انبیاءالهی و اخبار وارده از رسول خدا و دیگر ائمه معصومین (علیهم السلام) در وقوع غیبت حضرت حجت (عج) وعلائم ظهور و اخبار معمرین را جمع‌آوری نموده و درکتاب حاضر به بررسی آن پرداخته است.

مؤلف، در اجابت به درخواست ابوسعید محمد بن حسن بن علی بن محمد صلت قمی در تألیف کتابی در پاسخ به شبهات مسئله غیبت، و در امتثال امر حضرت حجت(عج) که در عالم رؤیا دستور تألیف چنین کتابی را به ایشان صادر فرموده، کتاب حاضر را به رشتهٔ تحریر درآورد.

الذریعه (۲/۲۸۳)، ف ملی (۸/۱۵۲)، ف‌مرعشی (۲/۴۰۲)، ف‌عربی مشار: ص ۷۵۵.

آغاز: **«الحمدلله الواحد الاحد الفرد الصمد الحی القادر العلیم الحکیم العلی العظیم المتعالی عن صفات المخلوقین... قال الشیخ... ان الذی دعانی الی تألیف کتابی هذا انی لما قضیت و طری من زیارة علی بن موسی الرضا...»**

انجام: **«و قال فتعسالهم و اضل اعمالهم؛ و قال کبر مقتا عندالله و عندالذین آمنوا؛**

کذلک یطبع‌الله علی کل قلب متکبر جبار. تم کتاب...»

نستعلیق، محمدکاظم بن محمد معصوم انجو حسنی حسینی شیرازی، ۱۰۵۴ ه.ق، دارای ۲ سرلوح و کتیبه در صفحات ۱و۲۷۵ با طرح کلی یکسان و رنگ‌آمیزی با کمی اختلاف به زر و لاجورد و زرد و سرخ و سبز و قهوه‌ای و صورتی و سیاه، مجدول، جداول به زر و سیاه و آبی، عناوین و سرفصلها بشنگرف، در برگ اول نسخه یادداشت وقف میرزا خانلر حلالحوز بسال ۱۲۳۹ و یادداشت خرید نسخه بسال ۱۳۱۵ ممهور به مهر خشتی «یاحی، عبده‌الراجی فریدون ۱۲۲۴» و یادداشت خرید بسال ۱۲۹۱ ممهور به مهر بیضوی «محمدحسن الطباطبایی»، نسخه در حواشی تصحیح شده.

جلد: چرم ساغری، سیاه، ترنج و سرترنج به زر و گل و بوته زرشکی، عطف با تیماج سیاه، لولادار با طرح سرلوح، مقوایی، اندرون جلد میشن زرشکی، ۱۴۰x۲۳۵.

کاغذ: فرنگی شکری و نخودی، ۵۳۲ صفحه، ۱۹ سطر، ۸۰x۱۶۰.

شمارهٔ پیشین: ۴۴۸ـ۲۸۷۸، ع|۴۱۳.

۲۷۱۴/ع

کتاب الدعوات (دعاها ـ فارسی و عربی)

از: قزوینی، عبدالعظیم بن عبدالحمید (قرن ۱۳ ق.)

زمان تألیف: ۱۲۴۴ ه.ق

ادعیهٔ وضو و نماز و تعقیبات آن، دعاهای شبانه‌روز، مناجات، حرزها، قنوتها، تعویذها، حجابها، صلواتها و ادعیهٔ مختلف دیگری از کتابهای عبادت و دعا جمع‌آوری و در کتاب حاضر نگاشته شده است.

آغاز: «الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب و جعل له شرعا و منهجا... اما بعد فهذا مجموعة مشتملة علی ادعیة الوضوء و اثناء الصلوة... و رتبها علی مقدمة و ابواب و خاتمة».

انجام: «و صلی‌الله علی محمد و آله الطاهرین. بتوفیق خدا و یاری ائمه هدی صلوات‌الله علیهم فارغ گردید از جمع وتألیف این دعوات... انه بالاجابة جدیر و علی کل شی قدیر».

نسخ، بخط مؤلف، ۱۲۴۴ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خط کشی شده، در برگ اول و آخر نسخه ادعیه متفرقه نوشته شده، پایان کتاب ممهور به مهر بیضوی «عبده عبدالعظیم» همان مهر مؤلف، نسخه در حواشی تصحیح شده.

جلد: تیماج حنایی، ضربی، ترنج و سر ترنج با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۱۳۵x۲۰۵.

کاغذ: فرنگی شکری، ۳۱۴ برگ، ۱۵ سطر، ۸۰x۱۴۵.

شمارهٔ پیشین: ۳۴۷ـ۲۷۷۷، ع|۴۱۴.

۲۷۱۵/ع

الاربعون حدیثا (احادیث شیعه، عربی)

از: مجلسی، محمدباقربن محمدتقی (-۱۱۱۱ ق.)

زمان تألیف: ۱۰۸۹ ه.ق

علّامه مجلسی، چهل حدیث از احادیث مشکل در اصول و فروع‌دین، خطبه و موعظه و دیگر مسائل مورد نیاز مردم در امر دین را در کتاب حاضر بیان و شرح نموده است. بیان هر حدیث با ذکر سلسلهٔ سند آن، و شرح احادیث به تفصیل و همراه با توضیح لازم است.

الذریعه (۱|۴۱۲)، ف‌مرعشی (۴|۳۴۸)، ف‌عربی مشار: ص ۳۷،

آغاز: «الحمدلله الذی جعل من انکر صحاح الاحادیث احادیث و مزقهم کل ممزق... اما بعد فیقول الحقیر الخاطی... انی لماوردت بفضل ربی تعالی وکریم انعامه و احسانه

مشهد الامام الهمام».

انجام: «و قد وافقنا علی ما ذکرنا کثیر من العامة و دلت علیه اکثر اخبارهم. ولیکن هذا آخر ما اردت ایراده فی شرح الاربعین...»

نسخ، مقصود علی، ۱۱۲۱ ه.ق، دارای کمنداندازی بشنگرف، مجدول، جداول به زر و سیاه، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خط کشی شده، در برگ اول یادداشت تملک علینقی بن محمد مؤمن ممهور به مهر خشتی «صراط علی حق نمسکه عبده علی‌نقی ۱۱۶۲»، و مطلبی در بیان کیفیت نماز حاجت، حرز جوشن سیفی در دو برگ پایانی، نسخه با امضای «نوری» و «م ح ـ ط عفی عنه» و «ط» حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی، ضربی، مقوایی، ۱۶۵x۲۴۰.

کاغذ: فرنگی شکری، ۲۸۲ برگ، ۱۹ سطر، ۱۰۰x۱۷۵.

شمارهٔ پیشین: ۳۱۸ ـ ۲۷۴۸، ع|۴۱۵.

۲۷۱۶/ع

مجموعه

۲۷۱۶/۱ ـ شرح الملخص «۱ـ۸۵» **(نجوم اسلامی، عربی)**

از: قاضی‌زاده رومی، موسی بن محمد (ـ ۸۴۰؟ ق.)

زمان تألیف: ۸۱۵ ه.ق

چغمینی محمود بن محمد (م ۶۱۸؟) کتاب مختصر و مشهور خود در هیئت و نجوم را بنام «الملخلص» در یک مقدمه و دو مقاله به رشتهٔ تحریر درآورد. مقدمه ـ در اقسام اجسام، مقاله اول ـ در بیان هیئت افلاک، مقالهٔ دوم ـ در بیان هیئت زمین.

کتاب حاضر شرح قاضی‌زادهٔ رومی بر کتاب «الملخص» است که بنام سلطان الغ بیک بن شاهرخ بن امیر تیمور گورکان نگاشته شده؛ و در آن به توضیح و حل مشکلات مسائل

و بیان ایرادات متن و ایرادات برخی از شروح آن پرداخته شده است.

اعلام زرکلی (۸|۲۸۲)، کشف الظنون (۲|۱۸۱۹)، ف‌مرعشی (۳|۵۳)، ف‌مجلس (۲|۱۰۶) ف عربی مشار: ص ۵۹۶،

آغاز: «الحمدلله الذی جعل الشمس ضیاء و القمر نورا و بسط علی بسیط الارض ظلا و حرورا... و بعد، فلا اقسم بمواقع النجوم و انه لقسم لو تعلمون عظیم؛ انه فی زماننا هذا قد اندرس مدارس العلوم الحقیقیة»

انجام: «من دقایق الساعات علی ما ذهب الیه التبانی کما لا یخفی علی من له درایة فی الحساب و هو اسرع الحاسبین»

۲۷۱۶/۲ـ سمت القبلة «۸۵پ ـ ۸۹»

(قبله و قبله یابی، عربی)

از: فارسی، ابوالخیر محمدبن محمد (ـ ۹۴۸ ق.)

رسالهٔ مختصری است در تعیین جهت قبله با استفاده از دایرهٔ هندی.

مؤلف رساله، از شاگردان غیاث‌الدین منصور بوده است.

الذریعه (۱۲|۲۳۰)، ف‌مرعشی (۱۹|۹۱)، ف‌مجلس (۱۰|۱۶۹۵) معجم‌المؤلفین (۱۱|۲۵۸)

آغاز: «بسمله، بعد الحمد و الثناء و الصلوة و الدعا... لایخفی علی اولی النهی ان معرفة سمت القبلة یمکن بوجوه کثیرة و طرق عدیدة، منها ما هو المشهور و هو الدائرة المبارکة الهندیة».

انجام: «یمکن ان یقال ان اسهل المواضع قبلة انما هو جوف الکعبة المعظمة و الله اعلم بحقیقة...»

نستعلیق، عبدالوکیل بن محمدباقر، ۱۱۲۷ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از عبارات با شنگرف خط کشی شده، اشکال و دوایر هندسی بشنگرف، در برگ

۸۵ رسم دایرهٔ هندیه، در حاشیه پایینی ۸۴ پ دو بیت شعر عربی بسال ۱۲۷۸، سه برگ پایانی نانوشته، کتاب اول نسخه در حواشی تصحیح شده»

جلد: مقوایی، ساده، ۱۲۵x۱۹۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۹۲ برگ، ۱۶ سطر، ۷۵x۱۳۵.

شمارهٔ پیشین: ۵۵۸-۲۹۸۸، ع/۴۱۶.

۲۷۱۷/ع

حاشیة حاشیة شرح المطالع (منطق - قرن ۹، عربی)

از: صدرالدین دشتکی، محمد بن ابراهیم (-۹۰۳ ق.)

دشتکی، در ابتدا، حاشیهٔ قدیمهٔ خود بر حاشیهٔ سید شریف جرجانی بر شرح مطالع الانوار را نگاشت و پس از آن جلال‌الدین دوانی (م ۹۰۷)، حاشیهٔ قدیمهٔ خود بر حاشیهٔ شرح مطالع را در ردّ حاشیهٔ دشتکی تألیف نمود. سپس دشتکی نیز در دفع اعتراضات دوانی، حاشیهٔ جدیده خود بر حاشیهٔ شریفیه را به رشتهٔ تحریر در آورد.

کتاب حاضر، ظاهراً همان حاشیهٔ جدیدهٔ دشتکی بر حاشیهٔ شریفیه شرح مطالع و حاشیهٔ دوانی بر آن می‌باشد.

الذریعه (۷۶/۶ و ۷۷)، ف مرعشی (۱۰۳/۱۹)، ف آستان قدس: ص ۱۹۲، ریحانة‌الادب (۴۲۶/۳).

آغاز: «بسمله، قوله لما کان الجمیل متناولا للانعام الخ، فان قلت: سیعرف العلامة بان الجمیل ههنا محمود به کما هو المتبادر الی الفهم... قلت: مایقع الحمد بازائه و مقابله لایلزم ان یکون محمودا»

انجام: «یضم الی ذلک ان التبعیة لازم لهما فیلزم انهما لایوجدان اصلا بدون المطابقة مستلزم للمطابقة غیر مسلم».

نسخ، عناوین بشنگرف، روی برخی از کلمات با شنگرف علامتگذاری شده، در

برگ ۲ و ۳ اشعاری فارسی و عربی همراه با یادداشت مالکیت و مهر بیضوی «وثوق السلطان» و «عز من قنع و ذل من طمع عبده لطف علی»، پایان کتاب نیز ممهور به همین مهر اخیر و مهر «علی» و «لااله‌الاالله...»، در برگ ۱۱۶ اشعاری به شنگرف و سیاه، نسخه در حواشی تصحیح شده و اوراق کمی از آن حاشیه‌نویسی دارد.

جلد: تیماج مشکی، عطف تیماج الحاقی، مقوایی، اندرون با روکش کاغذی، ۱۰۰x۲۱۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۱۱۷ برگ، ۲۱ سطر، ۶۵x۱۴۰.

شمارهٔ پیشین: ۴۹۸ - ۲۹۲۸، ع/۴۱۷

۲۷۱۸/ع

رسالة الوجود (فلسفهٔ اسلامی - قرن ۱۱، عربی)

از: صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (-۱۰۵۰ ق.)

رساله‌ای است در بیان اصول حقایق ایمان و قواعد حکمت و عرفان که در آن مباحث فلسفی وجود، اصالت و حقیقت وجود همراه با قواعد لطیفه و مباحث شریفهٔ دیگر همچون: کیفیت جعل و افاضه، اثبات باری و وحدانیت جاعل فیاض، احوال صفات باریتعالی و حدوث عالم مورد بحث قرار گرفته است.

مباحث رساله، در یک فاتحه مشتمل بر چند مشعر مرتب شده و بگفتهٔ مؤلف، مباحث آن از نوع مجادلات کلامی و تقلیدات عامی و مغالطات سفسطی و تخیلات صوفی نبوده بلکه از برهانیات کشفی است که مطابق با قرآن کریم و سنت پیامبر و احادیث اهل بیت است.

آغاز: «نحمدالله و نستعین بقوته التی اقام ملکوت الارض و السماء و بکلمته انشأبها تشاء فی الاخرة و الاولی علی تهذیب القوی... و بعد فاقل الخلائق قدرا و جرما... یقول ایها الاخوان السالکون الی الله بنور العرفان اسمعوا باسماع قلوبکم مقالتی...»

انجام: «و اذا استکمل بالعلم و الکمال بلغ الی درجة العقل الفعال فیه وقف تدبیر الخیر و الجود و اتصل باوله آخر دائرة الوجود انه مفیض الخیر والجود».

نسخ، حسین، ۱۲۷۸ ه.ق، محل سرلوح و کتیبه با خطوط شنگرف و بدون تزیین، مجدول، جداول به زر و سیاه و لاجورد، کمندانداری بشنگرف، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خط کشی شده،

جلد: تیماج زرشکی، مقوایی، اندرون با روکش کاغذی، ۱۳۵x۲۰۰

کاغذ: فرنگی فستقی، ۵۴ برگ، ۱۱ سطر، ۸۵x۱۴۵

شمارهٔ پیشین: ۴۵۸ - ۲۸۸۸، ع|۴۱۸

۲۷۱۹/ع

تفسیر آیة‌النور (تفاسیر - سورهٔ نور - آیة النور، عربی)

از: صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (- ۱۰۵۰ ق.)

تفسیر عرفانی عمیقی است از آیهٔ نور: «الله نور السماوات و الارض مثل نوره کمشکوة فیها مصباح...» (سورهٔ نور: آیهٔ ۵)

الذریعه (۴|۳۳۴)، ف آستان قدرس: ص ۱۳۴، ف مجلس (۵|۳۰۱)، ف عربی مشار: ص ۱۹۷،

آغاز: «الحمدلله واهب الخیر و العقل و الجود و الصلوة علی نقطة دایرة الوجود... و بعد، فیقول الملتجی الی باب ربه الکریم... ان هذه نکات متعلقة بتفسیر آیة النور الذی قد ابتسم عن بدیع الفاظه فم الایام»

انجام: «والتستر لسر التقلید و غشاوة الامتراء و الشک و الانحراف عن المحجة‌البیضاء. هذا آخر ما اردنا ابرازه و قصدنا اظهاره»

نستعلیق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خطاکشی و علامتگذاری شده، برگ ۲ ممهور به مهر بیضوی «محمد جواد» و «حسینعلی»

برگ اول و آخر نسخه نانوشته،

جلد: روغنی، بوم زرد با طرحهای نامنظم سیاه، جداول زر، عطف با تیماج تریاکی، مقوایی، اندرون با روکش کاغذی، ۶۵x۱۱۵

کاغذ: فرنگی الوان، ۷۹ برگ، ۱۲ سطر، ۴۵x۹۰

شمارهٔ پیشین: ۴۹۵-۲۹۲۵، ع|۴۱۹

۲۷۲۰/ع

۲۷۲۰/۱ - العزی فی التصریف (التصریف) «۲-۱۷»

(زبان عربی - صرف)

از: زنجانی، ابراهیم بن عبدالوهاب (- بعد از ۶۵۵ ق.)

رجوع شود به شمارهٔ ۲۳۱۴/ع همین فهرست. حدود ۱ تا ۲ برگ از ابتدای کتاب در نسخه افتادگی دارد.

آغاز کتاب: «الحمدلله رب العالمین... اعلم ان التصریف فی اللغة التغییر»

آغاز نسخه افتاده: «یسلنقی اسلنقا و الما الرباعی المزید فیه فامثلة تفعلل کتدحرج یتدحرج تدحرجا»

انجام: «والفعل بالکسر من الفعل تقول حسن الطعمة و الجلبة»

۲۷۲۰/۲ - الهدایة «۱۸ پ - ۷۱» (زبان عربی - نحو)

از: ؟

اصول و قواعد مهم علم نحو، به ترتیب ابواب و فصول «کافیة» ابن حاجب، با عبارات واضح و ذکر امثله در جمیع مسائل و بدون تعرض به ادله و علل آن، درکتاب حاضر بیان شده است. اگر چه این کتاب، یکی از کتابهای مکرّر به چاپ رسیده در ضمن جامع

المقدمات است اما مؤلف آن، مورد اختلاف بوده؛ و انتساب کتاب به افراد زیر، در منابع مختلف ذکر شده است:

۱) زبیری، زبیر بن احمد زبیری شافعی (م ۳۱۷)

و فیات الاعیان (۲/۶۹)، اعلام زرکلی (۳/۷۴)، کشف الظنون (۲/۲۰۴۰)

فهرست عربی مشار: ص ۱۰۰۲

۲) ابن درستویه، عبدالله بن جعفر (م ۳۴۷)

و فیات الاعیان (۲/۲۰۴۱)، کشف الظنون (۲/۲۰۴۱)، فهرست عربی مشار: ص ۱۰۰۲

۳) غزنوی، عبدالجلیل بن فیروز

کشف الظنون (۲/۲۰۴۱)، فهرست عربی مشار: ص ۱۰۰۲

۴) ابوحیان نحوی اندلسی، محمد بن یوسف (م ۷۴۵)

معجم المطبوعات العربیه (۱|۳۰۷)، الذریعه (۲۵|۱۶۵)، فهرست کتابخانه مرعشی (۲|۱۲۵)، فهرست کتابخانه آستان قدس: ص ۶۰۸،

آغاز: «الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین... اما بعد، فهذا مختصر مضبوط فی النحو جمعت فیه مهمات النحو... و رتبته علی مقدمة و ثلاثة اقسام و خاتمة»

انجام: «فیلزم التقاء الساکنین علی غیر حده و هو غیر احسن والله اعلم بالصواب»

نسخ، کتاب اول بخط اسماعیل بن محمد ابراهیم، ۱۲۲۹ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات باشنگرف خط کشی شده، در اوراق اول و آخر و ۱۷ مطالب متفرقه نحوی و دعا، بر فراز کتاب دوم و پایان آن مهر بیضوی «محمد علی، ۱۲۷۱»، نسخه به اختصار حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی، یک لا، ساده، ۱۰۰x۱۶۵

کاغذ: فرنگی الوان، به رنگ آبی، ۷۲ برگ، ۱۴ و ۱۵ سطر، ۶۵x۱۲۰

شمارهٔ پیشین: ۲۷۸-۲۷۰۸، ع|۴۲۰

۲۷۲۱/ع

حاشیة شرح الملخص (نجوم اسلامی، عربی)

از: بیرجندی، عبدالعلی بن محمد (-۹۳۲ ق.)

حاشیه‌ای است بر «شرح الملخص» قاضی‌زاده رومی.-که به شمارهٔ ۲۷۱۶/ع معرفی آن گذشت. -این حاشیه با عنوان «قوله» و نسبتا مفصل است.

معجم المؤلفین (۵|۲۶۶)، کشف الظنون (۲|۱۸۱۹)، ف مرعشی (۲|۲۴۵)

ف آستان قدس: ص ۲۰۳

آغاز: «الحمدلله رب المشارق و المغارب مزین السماء الدنیا بزینة الکواکب الثواقب... اما بعد، فهذه تعلیقات علی المواضع المشکلة و تنبیهات علی الرموز و المباحث الخفیةالمعضلة من شرح الملخص»

انجام: «و هور الخارج من قسم السنة الشمسیة علی اثنی عشر و الشهر الشمسی الحقیقی قد مزید علیه و قد یساویه و قد تنقص عنه. والله اعلم بالصواب و الیه المرجع و الماب»

نسخ و نستعلیق،عناوین بشنگرف، در دو برگ اول یادداشت مالکیت محمد بن محمد شفیع ممهور به مهر بیضوی «... محمد...» و مهر خشتی «من دخل فی... یا علی کان مؤمنا، ۱۰۸۲» و یادداشت وقف با مهر بیضوی «صراط علی حق یمسکه، ۱۱۴۳»، دو برگ پایانی نانوشته، موریانه خوردگی در لبه‌های برخی اوراق، نسخه مقابله و در حواشی تصحیح شده و اوراق کمی از آن حاشیه‌نویسی دارد.

جلد: تیماج عنابی، یک لا، ۹۵x۱۶۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۷۹ برگ، ۱۵ سطر، ۵۵x۱۱۰

شمارهٔ پیشین: ۴۸۷-۲۹۱۷، ع|۴۲۱

۲۷۲۲/ع

مفتاح الکرامة فی شرح قواعد العلاّمة

(فقه جعفری، عربی)

از: عاملی شقرائی، محمد جواد بن محمد (-۱۲۲۶ ق.)

شرح مفصلی است بر کتاب «قواعد الاحکام» علاّمه حلّی (م ۷۲۶) با عنوان «قوله». اگر چه این شرح به اتمام نرسیده اما شارح، بیشتر ابواب «قواعد الاحکام» را مورد شرح کامل قرار داده و در آن اقوال علما را بررسی نموده است.

مجلد اول شرح، در مبحث طهارت بسال ۱۲۰۱ پس از مواریث نگاشته شده. سپس مباحث صلاة و زکاة از عبادات شرح شده و پس از آن معاملات تا اواخر وصایا، با حذف مبحث سبق و رمایه، و اضافه شدن قصاص و دیات و بیشتر مباحث قضا، مورد شرح قرار گرفته؛ و آخرین مباحث شرح، به سال ۱۲۲۶ به اتمام رسیده است.

نسخهٔ حاضر شرح مبحث غسل اموات از کتاب الطهارة را دربر دارد.

الذریعه (۲۱/۳۴۱)، ریحانة الادب (۳/۳۹۶)، معجم المؤلفین (۳/۱۶۸)، ف مرعشی (۴/۲۲۰)، ف عربی مشار: ص ۸۸۱،

آغاز نسخه: «الحمدلله کما هو اهله رب العالمین و صلی‌الله علی محمد و آله الطاهرین... قال المصنف العلامة: المقصد التاسع فی غسل الاموات و فیه خمسة فصول. قوله قدس الله روحه ینبغی للمریض ترک الشکایة... کما فی السرائر و التذکرة و البیان و الجامع المقاصد و معناه...»

انجام نسخه: «و قد تقدم فی مباحث الوضو تمام الکلام فی المسئلة و نقلنا فیها اقوال الاصحاب... و قد تم شرح کتاب الطهارة فی الربع ا الاول...»

نسخ، احمد بن میرزا ابوالقاسم قمی، ۱۲۶۵ ه.ق، روی عبارات متن مورد شرح با سیاه خط کشی شده، حاشیه برگ ۳ ممهور به مهر بیضوی «عز من قنع و ذل من طمع، محمد صادق»، ۲ برگ در ابتدا و برگ پایانی نانوشته، نسخه در حواشی توسط کاتب

تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی، ضربی، یک لا، ۱۴۵x۲۰۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۹۸ برگ، ۲۱ سطر، ۱۰۰x۱۶۰

شمارهٔ پیشین: ۲۲۸-۳۲۲۵، ع/ ۴۲۲

۲۷۲۳/ع

مفتاح الکرامة فی شرح قواعد العلاّمة (فقه جعفری، عربی)

از: عاملی شقرائی، محمد جواد بن محمد (-۱۲۲۶ ق.)

رجوع شود به شمارهٔ ۲۷۲۲/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر بخشی از مباحث معاملات را دربر دارد و این جزء از کتاب به سال ۱۲۲۰ ه.ق به تألیف رسیده است.

آغاز نسخه: «الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین... هذا احد اقسام القسم الثانی من الفقه؛ لانهم قد سموه الی اقسام اربعة: عبادات و عقود و ایقاعات و احکام. و ان شئت قلت...»

انجام نسخه: «و نقل الشهید عن العامة انه عندهم الاشهاد علی البیع من غیر بیع. والحمدلله کما هو اهله و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین المعصومین المکرمین المنتجبین. قد تمت هذا الکتاب...»

نسخ، احمد بن میرزا ابوالقاسم قمی، ۱۲۶۴ ه.ق، روی عبارات مورد شرح خط کشی شده در برخی اوراق، حاشیه برگ ۵ پ ممهور به مهر بیضوی «عز من قنع و ذل من طمع، محمد صادق»، ۴ برگ در ابتدا و ۳ برگ در پایان نسخه نانوشته، موریانه‌خوردگی در لبهٔ پائینی برخی اوراق، نسخه در حواشی توسط کاتب تصحیح شده،

جلد: تیماج تریاکی، ضربی، یک لا، ۱۴۰x۱۹۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۹۴ برگ، ۲۲ و ۲۳ سطر، ۹۵x۱۵۵

شمارهٔ پیشین: ۲۲۶-۳۲۲۳، ع/ ۴۲۳

۲۷۲٤/ع

الصواعق المحرقة علی اهل الرفض و الزندقة

(کلام اهل سنت، عربی)

از: ابن حجر الهیتمی، احمد بن محمد (-۹۷۳ ق.)

رجوع شود به شمارهٔ ۲۵۴۷/ع همین فهرست.

آغاز: «الحمدلله الذی اختص نبیه محمدا(ص) باصحاب کالنجوم... اما بعد فانی قد سئلت قدیما»

انجام: «الحمدلله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی... کلما ذکرک الذاکرون و کلما غفل عن ذکرک الغافلون»

ضمیمه: در اوراق ۲۵۴ پ تا ۲۶۱، تفسیر سورهٔ واللیل نگاشته شده؛ و در ابتدای آن مطالبی از امام حنفی در بیان فضایل، عدد آیات و حروف، شأن نزول سوره و تفسیر آن ذکر و نزول سوره در بیان فضایل ابوبکر دانسته شده است.

آغاز ضمیمه: «بسمله، قوله تعالی: و اللیل اذا یغشی الی آخرها، قال الامام الحنفی اعلم ان فی هذاه السورة کلاماً من وجوه»

انجام ضمیمه: «و الثالث من فضائله ان الله تعالی النجاة من النار لجمیع المؤمنین»

نسخ، عناوین و سرفصلها بشنگرف، در برگ ۲ فهرست مطالب کتاب، در برگ اول یادداشت مالکیت محمد بن سید جلال رضوی، در حاشیهٔ پائینی برگ ۲۵۲ پ یادداشت مالکیت محمد بن سید جلال رضوی و جمال‌الدین محمد جعفری، نسخه حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: مقوا با روکش کاغذی الوان، عطف و گوشه‌ها با تیماج عنابی ۱۲۰x۲۰۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۲۶۲ برگ، ۱۷ سطر، ۶۰x۱۲۰

شمارهٔ پیشین: ۲۶۴-۳۷۱۳، ع|۴۲۴

۲۷۲۵/ع

۲۷۲۵/۱ ـ مفرح القلوب «۱ـ۶»

(پزشکی اسلامی ـ قرن ۱۲، فارسی)

از: شاه ارزانی، محمد اکبر بن محمد مقیم (قرن ۱۲ ق.)

شرحی است بر کتاب «قانونچه» چغمینی که شاه ارزانی پس از تألیف «طب الاکبر» و «حدود الامراض» خود، آن را به رشته تحریر درآورده است. مطالب شرح، همانند متن، در ۱۰ مقاله و هر مقاله در فصول مختلف نوشته شده. نسخهٔ حاضر فقط بخش کوتاهی از ابتدای کتاب را دربر دارد.

الذریعه (۱۷|۲۰) و (۲۱|۳۶۲)، ف آستان قدس: ص ۵۴۳، ف فارسی مشار (۴|۴۸۵۵)

آغاز: «الحمدلله رب العالمین و الصلوة والسلام علی سید المرسلین و علی آله و اصحابه اجمعین. فقیرجانی... مشهود رای صداقت انتمای تالیان این اوراق و طالبان این مذاق می‌گرداند که پس از تألیف طب الاکبر و حدود الامراض اهم اعراض آن شد که...»

انجام ناتمام نسخه: «در بعضی اجزای زمین درآمد و زمین از یک جهت مکشوف شد و حیله آن بود که کواکب تابشی بخشیده است که به قوام خود بعض»

۲۷۲۵/۲ـ القانون فی الطب «۹ـ۱۵۸»

(پزشکی اسلامی ـ قرن ۵، عربی)

از: ابن سینا، حسین بن عبدالله (-۴۲۸ ق.)

کتاب معتبر و مشهوری است در طب، مشتمل بر قوانین کلی و جزئی آن. ابن سینا، امور کلی دو قسم طب نظری و عملی، کلیات و جزئیات احکام ادویه مفرده و امراض اعضا را در ۵ کتاب ـ به ترتیب زیر ـ مرتب نموده است:

کتاب الاول ـ الامور الکلیة من علم الطب، کتاب الثانی ـ الادویة المفردة، کتاب الثالث

ـ الامراض الجزئية لكل عضو عضو، كتاب الرابع ـ الامراض الجزئية الغير المختصة بعضو، كتاب الخامس ـ تركيب الادوية؛ مباحث هر كتاب نيز در فنون مختلف نگاشته شده. نسخهٔ حاضر بخشى از مباحث كتاب الرابع ـ مباحث ۳ فن از فنون ۷گانهٔ آن ـ را در بر دارد.

الذريعه (۱۷|۲۴)، كشف الظنون (۲|۱۳۱۱)، ف ملى (۹|۴۶۳)، ف مجلس (۱۹|۹)، ف عربى مشار: ص ۶۹۶،

آغاز كتاب: «الحمدلله حمد الشاكرين و صلواته على محمد... و بعد فقد التمس منى بعض خلص اخوانى... ان اصنف فى الطب كتابا»

آغاز نسخه: «الحمدلله و السلام على عباده المومنين و اذ قد وفينا وعدنا من تصنيف كتبنا فى الطب... الفن الاول ـ كلام كلى فى الحميات، يشتمل هذا الفن على مقالتين: المقالة الاولى منه فى حمى يوم، فصل فى ماهية حمى...»

انجام نسخه: «و اما ما انتثر من الشعر من الحاجب و نحوه فيعالج بعلاج داء الثعلب و ساير ما نذكره فى كتاب الزينة»

نسخ، احتمالاً قرن ۱۳، عناوين و سرفصلها بشنگرف، روى برخى از كلمات و عبارات با شنگرف يا سياه خط كشى شده، در اوراق ۱ و ۹ يادداشت مالكيت مرتضى قلى طبيب نورى اعتماد الاطباء مشهور به حاجى حكيم باشى بسال ۱۲۸۷ در كربلا ممهور به مهر بيضوى «عبده الراجى مرتضى قلى»، در برگ ۹ مطالب كوتاه طبى همراه با اشعارى عربى در مذمت پرخورى، اوراق ۷ و ۸ و اوراق ۱۵۹ تا ۱۶۸ نانوشته، برگ پايانى كتاب دوم بسال ۱۳۰۱ توسط مرتضى قلى طبيب نورى اعتماد الاطباء بخط نستعليق بازنويسى شده، كتاب دوم نسخه مقابله و در حواشى تصحيح شد.

جلد: تيماج حنايى، ضربى، ترنج و سرترنج با گل و بوته، مقوايى، اندرون با روكش كاغذى، ۱۵۰x۲۶۰

كاغذ: فرنگى نخودى، ۱۶۸ برگ، ۱۷ و ۲۱ سطر، ۸۵x۱۷۰

شمارهٔ پيشين: ۷۴-۳۰۷۱، ع| ۴۲۵

۲۷۲۹/ع

المقامات الزينية (ادبيات، عربى)

از: ابن صيقل جزرى، معد بن نصرالله (-۷۰۱ ق.)

زمان تأليف: ۶۷۲ ه.ق

۵۰ مقامه است كه ابن صيقل آن را انشا نموده و با روايت قاسم بن جريال دمشقى به ابونصر مصرى نسبت داده است.

بگفتهٔ مؤلف، مباحث كتاب مشتمل بر آيات محكمات، اخبار مسندات، گزيده‌هاى مذاكرات و مناظرات، موعظه‌ها، فكاهيات، رساله‌ها، مسئله‌ها، خطبه‌ها، امثال و حكايات، عبارات و نكات فقهى و اصول نحوى است.

كشف الظنون (۲|۱۷۸۵)، اعلام زركلى (۸|۱۸۱)

آغاز: «الحمدلله الذى ايدنا بمنائح اللالا و اوردنا موارد الا لا و دراء بعز عزه كتائب الضراء... و بعد فانى دخلت ذات يوم خيسى و آويت انيسى فوجدت بيد شبلى الالمعى المبرا من لبس لباس الدنس»

انجام نسخه افتاده: «والجنادل فى كروبها و البوارق فى ذهوبها و الزعازع فى هبوبها فحين شاهدت غبارى و شارفت»

ضميمه: در اوراق ۱۸۰ تا ۱۸۲ اشعارى از عبدالمومن بن صفار سنجارى و بهاءالدين ابراهيم اسحاق مطلبى بهمراه نثرى از فخرالدين ابوبكر بن محمد بن ابى‌بكر فارسى در مدرح ابن صيقل نگاشته شده است.

آغاز ضميمه:

«فـاليك يـعزى بـاسمى الورى ‌‌ ‌ قدرا و عنك رووه و صرافى السيد»

انجام ضميمه: «و لا زلت شمس‌الدين فى المجد ساميا على حبه الحواره ماطلع الفجر. تمت...»

نسخ، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات با شنگرف خط کشی شده، در برگ ۲ یادداشت مالکیت اسدالله انصاری مشهور به امین الواعظین بسال ۱۳۱۴ ممهور به مهر بیضوی «امین الواعظین اسدالله الانصاری»، برگ اول و دو برگ آخر نسخه و اوراقی دیگر در لابه‌لای کتاب نانوشته، وصالی لبه‌ها در برخی اوراق.

جلد: تیماج عنابی، ضربی، مقوایی، ۱۷۰x۲۵۰

کاغذ: هندی نخودی، ۱۸۴ برگ، ۱۷ سطر، ۱۲۰x۱۹۵

شمارهٔ پیشین: ۳۰۲۷-۳۰، ع|۴۲۶

۲۷۲۷/ع

المقامات (مقامات الحریری) **(ادبیات، عربی)**

از: حریری، قاسم بن علی (-۵۱۶ ق.)

۵۰ مقامه باانشاء حریری است، مشتمل بر گفته‌های محکم ولطیف با استفاده از آیات، کنایات و امثال عربی، لطائف ادبی، نکات نحوی و لغوی، رساله‌ها و خطبه‌ها، موعظه‌ها وفکاهیات.

حریری، مطالب کتاب را با روایت حارث بن همام بصری به ابوزید سروجی نسبت داده؛ و تاثیرپذیری خود از مقامات بدیع‌الزمان همدانی در نگاشتن این کتاب را در مقدمهٔ آن ذکر نموده است.

کشف الظنون (۲|۱۷۸۷)، ف ملی (۷|۱۵۵)، ف مرعشی (۵|۲۳۹)

آغاز: «اللهم انا نحمدک علی ما علمت من البیان و الهمت من التبیان کما نحمدک... فانه جری ببعض اندیة الادب الذی رکدت فی هذا العصر ریحه و خبت مصابیحه ذکر المقامات...»

انجام کتاب: «و استر شده ما یعصم من السهو و یحظی بالعفو انه اهل التقوی...»

انجام نسخه افتاده: «هذا له و لسوف یوقف موقفا فیه یری رب الفصاحة... لیحشرن»

نستعلیق، میرزا شفیع، بدون تزئین، در برگ اول مطلبی از مالک نسخه به خط محمد شفیع بسال ۱۳۱۲، برگ ۵۲ و ۵ برگ پایانی نسخه نانوشته، نسخه حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج حنایی، ضربی، یک لا، ۱۵۵x۲۲۰

کاغذ: فرنگی فستقی، ۵۸ برگ، ۱۵ سطر، ۸۵x۱۵۵

شمارهٔ پیشین: ۳۰۴۲-۴۵، ع|۴۲۷

۲۷۲۸/ع

مفتاح الکرامة فی شرح قواعد العلاّمة **(فقه جعفری، عربی)**

از: عاملی شقرائی، محمد جواد بن محمد (-۱۲۲۶ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۷۲۲/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر، مباحث کتاب اللقطة و کتاب الغصب را دربر دارد.

آغاز نسخه: «الحمدلله کما هو اهله و صلی الله علی محمد و آله. قوله فی کتاب اللقطة فی فصل اللقیط: و لو اقام بینة»

انجام نسخه: «لکنه ان رضی فیه بالمساوی فلا بأس. الفصل الثانی فی احکام و قد وقع...»

نسخ، احمد بن میرزا ابوالقاسم قمی، ۱۲۵۶ ه.ق، روی عبارات متن مورد شرح با سیاه خط کشی شده، حاشیه بالایی برگ ۲ و حاشیه پائینی برگ ۹۷ ممهور به مهر «عز من قنع و ذل من طمع، محمد صادق»، برگ اول و آخر نسخه نانوشته، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: بدون جلد، اندازهٔ اوراق ۱۵۰x۲۰۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۹۸ برگ، ۲۲ سطر، ۱۰۰x۱۶۰

شمارهٔ پیشین: ۳۲۲۴-۲۲۷، ع|۴۲۸

۲۷۲۹/ع

مفتاح الکرامة فی شرح قواعد العلاّمة

(فقه جعفری، عربی)

از: عاملی شقرائی، محمد جواد بن محمد (-۱۲۲۶ ق.)

رجوع شود به شمارهٔ ۲۷۲۲/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر، مباحث کتاب الاقرار را دربر دارد.

آغاز نسخه: «الحمدلله کما هو اهله... فی الاقرار و فیه فصول.. الاول فی ارکانه و فیه مطالب، فی الصحاح و مجمع البحرین ان الاقرار الاعتراف...»

انجام نسخه: «کما فی التذکرة و جامع المقاصد و اذا ثبت النسب اخذ ثلث ما فی ید الاخر المکذب و الافلیس له الا ما عرفت. و الحمدلله کما هو اهله... تمت الکتاب...»

نسخ، محمد رضا، ۱۲۶۲ ه.ق، ساده و بدون تزئین، حاشیه برگ ۱ پ ممهور به مهر «عز من قنع و ذل من طمع، محمد صادق»، ۲ برگ پایانی نانوشته، کتاب در حواشی نسخه تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی، ضربی، یک لا، ۱۹۵x۱۴۰

شمارهٔ پیشین: ۲۲۵-۳۲۲۲، ع| ۴۲۹

۲۷۳۰/ع

الاربعون حدیثا (الاربعین)

(احادیث شیعه، عربی)

از: شیخ بهائی، محمد بن حسین (-۱۰۳۱ ق.)

رجوع شود به شماره ۲۳۱۹/ع همین فهرست. چند برگ از پایان کتاب در نسخه افتادگی دارد.

آغاز کتاب: «ان احسن حدیث یحلی اللسان بجواهر حقایقه»

انجام نسخه افتاده: «الحدیث الاربعون... بیان مالعله یحتاج الی البیان فی هذا الحدیث عن ارواح المومنین ای عمّایول الیه حالها»

نسخ، ۱۰۰۴ هق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خط کشی شده، مطابق با یادداشت برگ اول نسخه مقارن باحیات مؤلف توسط یکی از شاگردان ایشان کتابت و برایشان قرائت شده، در برگ ۲ مطالب متفرقه همچون یادداشت شروع کتابت نسخه و یادداشت مالکیت «جمال بن شاه محمد فسوی» و چند مهر بیضوی «محمد نبی‌الله و علی ولی الله»، نسخه با امضای «منه دام ظله» و با استفاده از کتبی همچون مطول و صحاح و قاموس حاشیه‌نویسی دارد و مقابله و تصحیح شده،

جلد: میشن تریاکی سوخته، ضربی، مقوایی، اندرون تیماج تریاکی، لولادار، ۱۸۰x۸۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۹۷ برگ، ۱۷ سطر، ۱۱۰x۴۰

شمارهٔ پیشین: ۱۹۰-۲۰۷۵، ع| ۴۳۰

۲۷۳۱/ع

مفتاح الکرامة فی شرح قواعد العلاّمة

(فقه جعفری، عربی)

از: عاملی شقرائی، محمد جواد بن محمد (-۱۲۲۶ ق.)

رجوع شود به شمارهٔ ۲۷۲۲/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر، مباحث کتاب الفرائض (مواریث) را دربر دارد.

آغاز نسخه: «بسمله، الحمدلله رب العالمین... قال المصنف قدس الله روحه: کتاب الفرائض، عنون بالفرائض هناکما فی الکافی و الاستبصار و تلخیص الخلاف»

انجام نسخه: «و للاب اثنان و قد وفق الله سبحانه و تعالی شرح جمیع مسائل فرائض القواعد و قد اودعناه فیه... فالحمدلله کما هو اهله الذی منّ علینا بالاسلام و... بحق

محمد و آله الطاهرین»

نسخ، احمد بن میرزا ابوالقاسم قمی، ۱۲۵۸ ه.ق، روی عبارات متن مورد شرح با سیاه خط کشی شده، حواشی اوراق ۳ و ۱۵۶ ممهور به مهر «عز من قنع و ذل من طمع، محمد صادق»، ۲ برگ در ابتدا و ۴ برگ در پایان نسخه نانوشته،

جلد: تیماج تریاکی، ضربی، مقوایی، ۱۵۰x۲۱۵

کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۶۰ برگ، ۲۲ سطر، ۱۰۰x۱۶۰

شمارهٔ پیشین: ۲۲۰-۳۲۱۷، ع| ۴۳۱

ع/۲۷۳۲

شرح عقاید النسفی (شرح العقاید النسفیة)

(کلام اهل سنت، عربی)

از: تفتازانی، مسعود بن عمر (-۷۹۳ ق.)

زمان تألیف: ۷۶۸ هق

شرحی است بر کتاب «العقاید» نجم‌الدین عمر نسفی (م ۵۳۷) مشتمل بر تفصیل مجملات، تبیین معضلات، توضیح و تحقیق مسائل و تفسیر مقاصد آن.

کشف الظنون (۲|۱۱۴۵)، اعلام زرکلی (۸|۱۱۳)، ف مرعشی (۳|۱۸۷)

ف آستان قدس: ص ۳۴۷، ف عربی مشار: ص ۵۵۵،

آغاز: «الحمدلله المتوحد بجلال ذاته وکمال صفاته المتقدس فی نعوت الجبروت... و بعد، فان مبنی علم الشرایع و الاحکام و اساس قواعد عقاید الاسلام هو علم التوحید و الصفات»

انجام: «فی مطلق الشرف و الکمال فلا دلالته علی افضلیة الملائکة. والله اعلم بالصواب...»

نسخ، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، در ۲ برگ ابتدای

نسخه مطالب متفرقهٔ کوتاه، برگ پایانی کتاب بخط ملاشیرخان بازنویسی شده، حواشی و لبه‌های تمامی اوراق با وصالی و ترمیم، نسخه با امضای «احمد جند» و «حم» و «خیرآبادی»، و با استفاده از شروح مختلف حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج پوست اناری، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، بوته‌های ریسه‌ای در جداول حاشیه‌ای، مقوایی، ۱۶۰x۲۴۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۲۸ برگ، ۹ سطر، ۷۰x۱۲۰

شمارهٔ پیشین: ۱۴۰-۳۵۸۹، ع| ۴۳۲

ع/۲۷۳۳

شرح فرائض السجاوندی (فقه اهل سنت، عربی)

از: ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان (-۹۴۰ ق.)

ابن کمال پاشا، پس از تصحیح کتاب مختصر سراج‌الدین محمد سجاوندی حنفی در فرائض مشهور به «الفرائض السراجیه»، شرح حاضر را بر آن نگاشت؛ و در این شرح، به توضیح مسائل و تقریر دلائل با استفاده از دیگر شروح، و اضافه نمودن تحقیقاتی از خود پیرامون قواعد و اصول آن پرداخت.

کشف الظنون (۲|۱۲۴۷)، ف مرعشی (۱|۱۹۱)

آغاز: «الحمدلله الملک العلام الذی جعل العلماء الاعلام ورثة الانبیاء... و بعد فانی لما فرغت عن تصحیح المختصر المولف فی علم الفرائض... اردت ان اشرحه شرحا وافیا فی تحریر المسائل»

انجام: «لقد اجتمع للام عشرون و لبنت کل منهما ستون و للمولی عشرة. و الله اعلم بالصواب. تم الکتاب...»

نسخ، عثمان بن عاس، ۹۸۱ ه.ق، قسطنطنیه، عناوین شنگرف، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، پایان کتاب و حواشی برخی اوراق ممهور به مهر

کاتب «الفقیر عثمان بن عباس، الهی‌گر بود لطف تو همراه ـ شود عثمان ز مقبولان درگاه»، جدا شدن اوراق از شیرازه و آب افتادگی در حواشی و لبه‌های برخی اوراق، نسخه با امضای «منه رحمه‌الله» و «صدر» و «امیر حسین» و «شاه چلبی» حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده»

جلد: بدون جلد، اندازهٔ اوراق ۱۲۵x۱۹۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۶۶ برگ، ۱۷ سطر، ۵۵x۱۱۵

شمارهٔ پیشین: ۲۴۹-۲۶۷۹، ع/ ۴۳۳

۲۷۳۴/ع

نفائس المجالس (فی تفسیر بعض الایات القرآنیة)

(تفاسیر اهل سنت، عربی)

از: هدایی رومی، محمود بن فضل‌الله (-۱۰۳۸ ق.)

تفسیر تعدادی از آیات قرآنی است با استفاده از دیگر آیات و احادیث و حکایات و مواعظ. مؤلف که واعظ صوفی حنفی مذهب و از مشایخ طریقهٔ «جلوتیه» بوده، تفاسیر آیاتی از سوره‌های قرآنی را در مجالس وعظ تقریر نموده و سپس تقریرات ایشان در کتاب حاضر به رشتهٔ تحریر درآمده است.

نسخهٔ حاضر آیات سورهٔ مریم تا سورهٔ قصص را دربر دارد.

هدیة‌العارفین (۲/۴۱۵)

آغاز: «الحمدلله الذی خلق السموات و الارض و جعل الظلمات و النور و مرج البحرین بینهما برزخ... سورة مریم، قال الله تعالی: یا ابت لا تعبد الشیطان بعبادة الاصنام و اتباع الهوی، التاء معوضة من یاء الاضافة و لذلک لایقال یا ابتی...»

انجام: «حکی ان والیامع جماعة اتفقوا... فتصدقت بخبز و قال صلی‌الله علیه و سلم الصدقة تسد سبعین بابا من الشر»

نسخ، آیات قرآنی بشنگرف، روی برخی از کلمات و عناوین باشنگرف خط کشی شده، فهرست مطالب کتاب در ۶ برگ ابتدای نسخه، اوراق ۷ و ۸ نانوشته، در برگ ۹ یادداشت مالکیت محمد رفیع و حاج محمد امین واعظ مسجد جامع ایاصوفیه بسال ۱۱۸۳ ممهور به مهر بیضوی «الحاج السید محمد امین» فرسودگی و جدا شدن اوراق از شیرازه و موریانه‌خوردگی لبه‌ها و حواشی در برخی اوراق، نسخه در حواشی تصحیح شده»

جلد: تیماج تریاکی سوخته، ضربی، ترنج با گل و بوته، مقوایی، لت‌رویی جلد از شیرازه جدا شده، ۱۳۰x۲۰۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۴۰۰ برگ، ۱۳ سطر، ۸۰x۱۳۵

شمارهٔ پیشین: ۴۷۹-۲۹۰۹، ع/ ۴۳۴

۲۷۳۵/ع

کفایة المؤمنین لدفع المخالفین (کلام شیعه امامیه، عربی)

از: میاموی بسطامی، محمد مؤمن بن ابی محمد (قرن ۱۳ ق.)

زمان تألیف: ۱۲۹۷ ه.ق

حاشیه‌ای است بر «شرح تجرید العقاید» قوشچی (م ۸۷۹) با عنوان «قوله».

مؤلف، در زمان تدریس علوم حوزوی در مدرسهٔ باقریه مشهد، تعلیقات و حواشی متعددی بر کتب مشهور در موضوعات صرف و نحو، معانی و بیان، منطق و فلسفه، فقه و اصول فقه، حساب و هیئت و کلام نگاشته که از جملهٔ آن حاشیهٔ خلاصة الحساب بنام «منتخب الحساب» و منظومه‌ای در منطق بنام «الدرة البهیة» و حاشیهٔ حاضر بر شرح تجرید ـ در دفع شبهات و کشف معضلات آن ـ می‌باشد.

نسخهٔ حاضر، حاشیه بر مباحث امور عامه و جواهر و اعراض (دو مقصد از مقاصد ششگانه) شرح تجرید را دربر دارد. مؤلف در آغاز کتاب، قبل از شرح عبارات تجرید، مقدمهٔ نسبتا مفصلی ـ بالغ بر ۲۰ برگ ـ نگاشته که مطالب آن چنین است: تعریف علم

کلام، بیان موضوع و فایده و غایت و مرتبه این علم، الفاظ مستعمله در این علم، بیان خبر و حدیث، ذکر مجموعهٔ مختصری از این علم، ماهیت حکمت و اقسام آن، بیان مختصری از احوال مؤلف حاشیه و تفسیر بسمله.

آغاز: «الحمدلله الذی انار بوجوب وجوده وجود الکائنات و اشرق بنور ذاته ذوات الانیات و هویة الممکنات. فمنه ابدء وجود کل ذی وجود... و بعد، فیقول محرر هذه التعلیقات و مقرر تلک المقالات...»

انجام: «بان یفعل و ان ینفعل لان المضارع للاستمرار التجددی. هذا آخر ما اردنا ایراده فی الامور العامة و الجواهر و الاعراض و یتلوهما الالهیات انشاءالله تعالی.»

نسخ، بخط مؤلف، سرفصلها و عناوین بشنگرف، روی عبارات متن مورد شرح و برخی از کلمات دیگر با شنگرف خط کشی شده، در حاشیه برگ ۳ یکی از ادلهٔ وجوب عصمت بخط محمد مومن، در برگ آخر نسخه عباراتی از خطبهٔ آغازین کتاب دیگری بصورت ناقص و ناتمام نوشته شده که احتمالاً بخشی از خطبهٔ مبحث الهیات از کفایة المومنین باشد، شروع و اتمام کتاب ممهور به مهر «محمد مومن ۱۲۹۹»، حاشیه ۹ پ با مهر «لااله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد مؤمن»، ۲ برگ در ابتدا و ۵ برگ در پایان نسخه نانوشته، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج زرشکی، ضربی، ترنج و سرترنج، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۱۷۰x۲۲۵

کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۹۱ برگ، ۱۷ سطر، ۱۱۰x۱۶۰

شمارهٔ پیشین: ۲۹۲-۳۲۸۹، ع/ ۴۳۵

۲۷۳۶/ع

البهجة المرضیة فی شرح الالفیة **(زبان عربی ـ نحو)**

از: السیوطی، عبدالرحمن بن ابی‌بکر (- ۹۱۰ ق.)

رجوع شود به شمارهٔ ۲۴۵۳/ع همین فهرست.

نسخ، میرزا محمد ابراهیم محمود کردار، ۱۲۶۲ ه.ق، عبارات متن مورد شرح به شنگرف، روی عبارات متن مورد شرح نوشته شده در حواشی اوراق با شنگرف خط کشی شده، اوراق ۱۷ تا ۲۰ در صحافی جابجا شده و محل صحیح آن مابین اوراق ۸ و ۹، ۴ برگ در ابتدا و ۴ برگ در پایان نسخه نانوشته، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: گالینگر، مقوایی، عطف جلد با تیماج سرمه‌ای، ۱۵۰x۲۶۰

کاغذ: فرنگی فستقی، ۱۹۹ برگ، ۱۴ سطر، ۷۰x۱۶۰

شمارهٔ پیشین: ۱۰۸-۳۴۰۶، ع/ ۴۳۶

۲۷۳۷/ع

شرح الکافیة **(زبان عربی ـ نحو)**

از: رضی‌الدین استرآبادی، محمد بن حسن (- بعد از ۶۸۶ ق.)

از مشهورترین شروح مقدمهٔ ابن حاجب (م ۶۴۶) در نحو، شرح حاضر با عنوان «قوله» است که بلحاظ جامعیت و تحقیقات آن، مورد اعتماد دیگر علما می‌باشد.

اعلام زرکلی (۶/۳۱۷)، کشف الظنون (۲/۱۳۷۰)، ف ملی (۸/۱۰۰)، ف مرعشی (۵/۵۴)، ف عربی مشار: ص ۵۶۰

آغاز: «الحمدلله الذی جلت آلائه عن ان تحاط بعدّ و تعالت کبریائه عن ان تشتمل لحد... و بعد فقد طلب الی بعض من اعتنی بصلاح حاله»

انجام: «بخلاف زیادة الانکار لانّ هذه انما یراد اذا لم یقصد الوقف. والله اعلم بالصواب و الیه المرجع و الماب. تمت هذا الکتاب...»

نسخ، شیخ محمد بن شیخ رشیدالدین ترمذی، ۸۲۹ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی عبارات متن مورد شرح باشنگرف خط کشی شده، در ۳ برگ ابتدای نسخه فهرست مطالب کتاب اندرون جداول، در برگ ۴ یادداشت مالکیت عوض بن حاجی محمد به سال ۱۰۸۳ و جعفر بن اسماعیل مدنی برزنجی به سال ۱۲۷۸ همراه با

مهر «السید جعفر البرزنجی» و یادداشت محمد بن طیب بن عبدالباقی بسال ۱۲۰۱ ممهور به مهر «بحمدالله که نامم شد محمد» و یادداشت احمد بن محمود، نسخه با استفاده از کتبی همچون شرح سید شریف و تفتازانی بر مفتاح و شرح مغنی اللبیب و موشح و حاشیهٔ چلبی بر تلویح و حاشیهٔ هندی و با امضای «سید عبدالله» و «محرر» حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده»

جلد: تیماج خردلی، مقوایی، ۱۷۰x۲۶۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۲۸۱ برگ، ۲۹ سطر، ۱۱۰x۱۸۵

شمارهٔ پیشین: ۱۴۹-۳۴۴۷، ع| ۴۳۷

۲۷۳۸/ع

انوار التحقیق فی اسرار قصة یوسف الصدیق (یوسف - پیامبر، عربی)

از: قرشی، ابو اسحاق ابراهیم بن اسماعیل

مؤلف، داستان زندگی حضرت یوسف(ع) را به شیوه‌ای ادبی و عرفانی و با نظم و نثر به رشتهٔ تحریر درآورده. در برخی از موارد، آیات قرآنی را مورد استناد قرار داده و وجوه مختلف آن را تأویل نموده و در مواردی دیگر، با عناوینی همچون «وانت یا مذنب» به موعظه و نصیحت پرداخته است.

آغاز: «بسمله، قال العبد الفقیر الی الله سبحانه فی سکونه و حرکته... الحمدلله مبدی الامم السالفة و القرون... فاول مانبدأ به فصلا فی الدعاء اللهم یا جامع یوسف و یعقوب اجمع بیننا... اما بعد، فان الله فتح قصة یوسف علیه‌السلام بقوله تعالی: نحن نقص علیک احسن القصص»

انجام: «طالبا من الله الانابة و راجیا من کرمه و برکات دعوة مستجابه انه علی کل شیء قدیر و بالاجابة جدیر و صلی‌الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه اجمعین و حسبنا الله و نعم الوکیل».

ضمیمه: از برگ ۱۳۴ پ تا ۱۳۹، قصیدهٔ تائیه شیخ عبدالقادر نگاشته شده است.

آغاز ضمیمه:

«تبارکت یا ذا القدرة الازلیة   فمد یتنی بالفضل منک و نعمتی»

انجام ضمیمه:

«کذالک عبدالعال و الکل نلتمس   من الهاشمی المختار عزوالندامة»

نسخ، عبدالسلام بن عبدالنبی حلبی، احتمالا اوایل قرن ۱۳، عناوین و سرفصلها بشنگرف، در برگ اول یادداشت اتمام کتابت نسخه بخط کاتب همراه با مطلب کوتاهی در معرفی کتاب بسال ۱۲۳۸، پایان کتاب ممهور به مهر کاتب «عبدالسلام» و مهر مالکیت «عبده عبدالقادر»، نسخه در حواشی تصحیح شده»

جلد: تیماج سرمه‌ای، ضربی، حواشی با بوته‌های ریسه‌ای، یک لا، ۱۵۵x۲۴۵

کاغذ: فرنگی شکری، ۱۳۹ برگ، ۲۵ سطر، ۹۰x۱۸۰

شمارهٔ پیشین: ۵۹-۳۳۵۷، ع| ۴۳۸

۲۷۳۹/ع

مجموعه

۲۷۳۹/۱ - شرح الاسباب و العلامات «۷ پ - ۳۹۲»

(پزشکی اسلامی - قرن ۹، عربی)

از: نفیس کرمانی، نفیس بن عوض (- بعد از ۸۴۱ ق.)

زمان تألیف: ۸۲۷ ه.ق

در کتاب مشهور و نسبتاً مختصر «الاسباب و العلامات» نجیب‌الدین محمد سمرقندی، بیشتر علل و امراض جزئی بدن همراه با بیان اسباب و علامات و معالجهٔ اجمالی آن جمع‌آوری شده. شهرت این کتاب، بیشتر بواسطهٔ شرح دقیق و محققانهٔ نفیس کرمانی بر آن است که در دو بخش امراض و معالجهٔ آن نگاشته و به سلطان الغ

بیک گورکان اهدا شده است.

بگفتهٔ نفیس کرمانی، کسی از بزرگان علم طب تا زمان ایشان متصدی تشریح و تفسیر و توضیح امراض جزئی نشده ـ بجز اشارات مختصر بقراط ـ و ایشان به جهت کشف نقاب از وجوه فوائد این فن و توضیح و تبیین رموز آن کتاب حاضر را در شرح «اسباب و علامات» به رشتهٔ تحریر درآورد.

اعلام زرکلی (۱۶/۹)، کشف الظنون (۷۷/۱)، ف ملی (۱۸/۸)، ف مرعشی (۲۳۷/۳)، ف عربی مشار: ص ۵۳۹،

آغاز: «الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام الاتمان علی من یداوی الارواح بطب الحقیقة ویربی الا بدان بعلم الشریعة... و بعد فیقول الفقیر الی الله... انی قدکنت من اهل بیت مشهورین بهذه الصناعة»

انجام: «علی مثل جوز السرو و الابهل و سایر مایقع فی ضماد الفتق فانها تشد العضو و تنشف الرطوبات. والله تعالی اعلم باصواب و الیه المرجع و الماب. تم الکتاب...»

۲۷۳۹/۲ ـ شرح موجز القانون (شرح نفیسی) «۴۰۲ پ ـ ۴۱۰»

(پزشکی اسلامی ـ قرن ۹، عربی)

از: نفیس کرمانی، نفیس بن عوض (- بعد از ۸۴۱ ق.)

رجوع شود به شمارهٔ ۲۳۹۸/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر، بخش کوتاهی از فن چهارم شرح نفیسی را دربر دارد.

آغاز نسخه: «بسمله، قال صاحب الموجز: البحران فی لغة الیونان هو الفصل فی الخطاب و قال الفاضل الکرمانی المعروف باالنفیس ثم یستعمل مجازا علی الفصل فی الحکم و قال جالینوس...»

انجام نسخه: «و هذه البحارین الرملیة فیکون کل سنة بمنزلة من الحارة. هذا ما ذهب الیه... ببحران لان حرکتها بعد... جدا. تم الکتاب بعون الله و حسن توفیقه»

۲۷۳۹/۳ـ کتاب مواد الادویة «۴۱۱ـ۴۱۲»

(پزشکی اسلامی ـ متون قدیمی، عربی)

از: ؟

رسالهٔ مختصری ا ست در بیان درجات چهارگانه از هرکدام از ادویهٔ گرم و سرد و مرطوب و خشک.

آغاز: «الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین، هذا کتاب مواد الادویة. الادویة الحارة فی الدرجة الاولی: حنطه، بابونج، افسین، بندق مغاث، اسفند...»

انجام: «الادویة الیابسة فی الرابعة... مامیران، سناب بری، فلفل، خردل. والله اعلم بالصواب، و الیه المرجع والماب؛ و الحمدلله علی کل حال».

۲۷۳۹/۴ ـ رسالة فی حدود الامراض «۴۱۲ پ ـ ۴۱۶»

(پزشکی اسلامی ـ متون قدیمی، عربی)

از: الطبیب، محمد بن ابی المجد

رسالهٔ مختصری است که در آن حدود امراض ـ از سر تا پای انسان ـ و متعلقات آن جمع‌آوری شده است. مطالب پایانی رساله که در دو برگ آخر نسخه ـ بدون بازنویسی مطالب ـ ترمیم و وصالی شده، ناقص است.

آغاز: «الحمدلله الکریم الجلیل الذی یشفی بکمال حکمته و لطفه السقیم و العلیل و الصلوة علی محمد هادی السبیل و علی آله والحابه خیر آل و جلیل. و بعد، فهذا ما جمعه العبد الواثق... الصداع الم فی اعضاء الرأس»

انجام نسخه افتاده: «ضیق النفس ان لایحد الهواء المنصرف عنه بالنفس منفدا... الجنب الخالص ورم فی الغشاء... اما فی الجانب... فی العضلات... ذات»

نسخ، کتاب اول و دوم بخط محمود اصفهانی، ۸۵۶ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی عبارات مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، در ۷ برگ ابتدای نسخه مطالب متفرقه طبی به همراه یادداشتهای تولد و وفات و یادداشت مالکیت بسال ۱۲۸۳ ممهور به مهر «افوض امری الی الله عبده معروف» و «یوسفا... حکمت ز شافی ـ برای محتشم گردیده کافی، ۱۲۲۶»، پایان اول ممهور به همین مهر اخیر و یادداشت مالکیت میرزا محتشم خان حکیم، در اوراق ۳۹۳ تا ۴۰۲ مطالب حاشیه‌ای در خواص طبی الوان، قوه باصره، خواص دوای مرکب، نبض و شناخت حالت نبض، احکام قصد در تاریخ ماههای عربی و خصایص قصد، فرسودگی و موریانه‌خوردگی و آب‌افتادگی و جدا شدن اوراق، از شیرازه در برخی اوراق کتابهای نسخه حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: لت پشتی جلد: میشن عنابی، ضربی، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، بدون دفّه رویی، ۱۲۰x۲۱۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۴۲۰ برگ، ۲۳ سطر، ۸۰x۱۶۰

شمارهٔ پیشین: ۱۵۸ـ۳۶۰۷، ع| ۴۳۹

۲۷۴۰/ع

الهدایة (فقه حنفی، عربی)

از: المرغینانی، علی بن ابی‌بکر (-۵۹۳ ق.)

رجوع شود به شمارهٔ ۲۶۵۳/ع همین فهرست.

نسخ، احتمالا اواخر قرن ۱۰ یا اوایل قرن ۱۱، عناوین و سرفصلها بشنگرف، در دو برگ اول مطالبی در صرف، در برگ آخر دایرهٔ فلکی و ترتیب ختم نقشبندیه، نسخه مقابله و در حواشی تصحیح شده،

جلد: دفّه رویی و پشتی و عطف جلد از نسخه جدا شده، تیماج عنابی، ضربی، ترنج و

سرترنج و چهارلچکی با گل و بوته، مقوایی، ۱۵۵x۲۴۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۲۵۰ برگ، ۲۳ سطر، ۱۰۵x۱۷۰

شمارهٔ پیشین: ۲۵۶ـ۳۷۰۵، ع| ۴۴۰

۲۷۴۱/ع

کشف الیقین فی فضایل امیرالمومنین (احادیث شیعه، عربی)

از: علاّمه حلّی، حسن بن یوسف (-۷۲۶ ق.)

زمان تألیف: ۷۱۰ ه.ق

علاّمه حلّی بدستور اولجایتو سلطان محمد خدابنده، فضایل امیرالمومنین علی(ع) را از منابع روایی اهل سنت و امامیه جمع‌آوری نموده و در رسالهٔ حاضر با رعایت ایجاز واختصار در ۴ فصل زیر نگاشته است:

الفصل الاول ـ فی فضایله الثابتة له قبل وجوده و ولادته

الفصل الثانی ـ فی الفضایل الثابتة له حال خلقه و ولادته

الفصل االثالث ـ فی فضایله الثابتة له حال کماله و بلوغه

الفصل الرابع ـ فی فضایله الثابتة له بعد وفاته

الذریعه (۱۸/۶۹)، هدیة العارفین (۱/۲۸۵)، ف ملی (۹/۳۷۸)، ف مرعشی (۳/۱۷۲)، ف آستان قدس: ص ۴۶۵، ف عربی مشار: ص ۷۴۳،

آغاز: «الحمدلله القدیم القاهر العظیم القادر الحلیم الغافر الکریم... و بعد، فان موسوم السلطان راحم العباد و لطف الله فی البلاد... برز بوضع رسالة تشتمل علی ذکر فضایل...»

انجام: «فاقبله منهم و لنقتصر علی هذا القدر فی هذا المختصر فان من رام احصی جمیع الفضایل فقد طلب المحال لان فضایله(ع) لا تحصی کثرة. والحمدلله رب العالمین...»

نسخ نزدیک به ریحان، ابن مقیم قروینی، ۱۰۶۴ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف

در برخی اوراق و خط کشی شده با شنگرف در اوراق دیگر، در برگ اول یادداشت مطالعه و استفاده از کتاب توسط ابوالقاسم افصح المتکلمین بسال ۱۳۳۰، در ۴ برگ پایانی احادیث مختلف با ذکر منبع آن بهمراه اشعار متفرقه، وصالی در حاشیه و بخشی از متن برگ اول کتاب، نسخه حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی اوراق تصحیح شده»

جلد: تیماج تریاکی، ضربی، مقوایی، ۱۸۵x۲۸۵

کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۲۷ برگ، ۱۵ سطر، ۱۱۰x۱۸۰

شمارهٔ پیشین: ۱۳۸ـ۳۱۳۵، ع/ ۴۴۱

۲۷۴۲/ع

مجموعه

۲۷۴۲/۱ ـ مواقع النجوم و مطالع اهلة الاسرار و العلوم «۱پ ـ ۶۳»

(عرفان اسلامی ـ قرن ۷، عربی)

از: ابن العربی، محیی‌الدین محمد بن علی (ـ۶۳۸ ق.)

کتابی است در معرفت مراتب ادوار سیر و سلوک. بگفتهٔ مؤلف، این کتاب بعنوان شیخ و مرشد و وسیلهٔ هدایت به معرفت برای مریدان و طالبان است؛ و با مطالعهٔ آن می‌توان به نتایج اعمال سلوک و اسرار کرامات آگاه شد.

مباحث کتاب در سه مرتبه ـ بترتیب زیر ـ ذکر شده:

المرتبة الاولی ـ فی العناية و هی التوفيق

المرتبة الثانيه ـ فی البداية و هی علم التحقيق

المرتبة الثالثة ـ فی الولاية و هی الموصل الی المقام الصدق

هر مرتبه‌ای از مراتب مذکور، مشتمل بر ۹ فلک است که ۳ فلک آن «اسلامی» و ۳ فلک دیگر «ایمانی» و ۳ فلک مابقی «احسانی» می‌باشد.

کشف الظنون (۲/ ۱۸۹۰)، اعلام زرکلی (۷/ ۱۷۰)، ف مجلس (۱/ ۶۳)، معجم المطبوعات العربية (۱/ ۱۸۰)

آغاز: «الحمدلله وحده و صلوته... قال العبد الفقير الی الله مسترق الحضرة الالهية ختم الله له بالحسنی: الحمدلله الحی القيوم، المقسم بمواقع النجوم، واهب الحكم الربانية، اسرار الارواح فی غيابات الجسوم من الحضرات العلی الی تحت التخوم... اما بعد، فيا ذا العقل السليم و المتصف»

انجام: «و اياكم ان اتقوا الله الی امثال هذه الآيات الواقعة فی القرآن التی اوصی الله بها عباده جلّ و تعالی و اوضح لهم بها السبيل... و سلم تسليما كثيرا طيبا مباركا فيه»

۲۷۴۲/۲ ـ شرح مواقع النجوم و مطالع اهلة الاسرار والعلوم «۶۴پ ـ ۷۴»

(عرفان اسلامی ـ متون قدیمی، عربی)

از: الواعظ، شمس‌الدین احمد

شرحی است با عنوان «قوله» بر عبارات «مواقع النجوم» محیی‌الدین ابن عربی.

نسخهٔ حاضر، بخش کوتاهی از ابتدای شرح را دربر دارد.

آغاز: «بسمله، قال شيخنا و سيدنا و مقتدانا... قوله: مسترق الحضرة الالهية، كناية عن تحققه قدس سره بالعلوم المجهولة و اطلاعه بالرموز الخفية و اشارة الی ما يظهر فی هذا الكتاب...»

انجام ناتمام: «ولكن لا تفقهون تسبيحهم و قد جاء فی الخبر الصحيح ما يؤيد»

۲۷۴۲/۳ ـ رسالة فی شرح الفاظ الصوفية «۷۵پ ـ ۸۱»

(تصوف ـ اصطلاحها و تعبيرها، عربی)

از:؟

رساله‌ای است در شرح الفاظ و اصطلاحات رایج بین صوفیه با استفاده از کتاب

«الفتوحات المکیة» محیی‌الدین ابن عربی. مباحث رساله در نسخهٔ حاضر ناتمام است.

معجم المطبوعات العربیة (۱|۱۸۰)

آغاز: «بسمله، الحمدلله مرین کنوز الالفاظ بجواهر المعانی و الصلاة والسلام ... و بعد، فهذه رسالة فی شرح الالفاظ المصطلحة بین الطائفة الصوفیة ملتقطة من الفتوحات المکیة ـ قدس الله تعالی روح مصنفها ـ قال صاحب الفتوحات قدس سره: التحلی بالحا المهملة»

انجام نسخه افتاده: «فهو المتجرد عن ارادته و قال ابوحامد هو الذی صح له الاسماء و دخل فی جملة»

نسخ، کتاب اول بخط ابوبکر محمد بن علی، احتمالاً قرن ۱۰، عناوین و سرفصلها بشنگرف، برگ اول ممهور به مهر «المتوکل علی الله...، ۱۰۸۰»، فرسودگی و جدا شدن اوراق از شیرازه و افتادگی برخی اوراق از نسخه، وصالی و ترمیم بخشی از متن اوراق بدون بازنویسی عبارات متن، کتاب اول و دوم در حواشی اوراق تصحیح شده،

جلد: مقوایی، با روکش فرسودهٔ چرم قهوه‌ای، عطف پارچه‌ای، ۱۵۰x۱۹۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۸۱ برگ، سطور متغیر بین ۲۱ و ۲۳، ۹۰x۱۵۰

شمارهٔ پیشین: ۱۴۷ـ۳۵۹۶، ع|۴۴۲

۲۷۴۳/ع

مجموعه

۲۷۴۳/۱ ـ مصارع المصارع «۷پ ـ ۸۵»

(فلسفه اسلامی ـ قرن ۷، عربی)

از: نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (ـ۶۷۲ ق.)

خواجه نصیر طوسی پس از مشاهدهٔ کتاب «المصارعات» ابوالفتح محمد بن عبدالکریم شهرستانی (م ۵۴۸) و ادعای مؤلف آن مبنی بر مصارعه با شیخ‌الرئیس ابو

علی سینا و ردّ نظرات ایشان در چند مسئله و پس از تامل و مطالعهٔ دقیق همین کتاب، آن را مشتمل بر اقوال و نظرات آنچنان ضعیف یافته که دیگر علما و ادبا از ذکر چنین مواردی احتراز می‌نمایند.

سپس، خواجه نصیر به جهت کشف اشتباهات و ردّ ایرادات کتاب مصارعات، کتاب حاضر را به رشتهٔ تحریر درآورد؛ و در آن، متن کلام شهرستانی را نقل نمود تا نیازی به مراجعهٔ به آن کتاب نباشد.

الذریعه (۲۱|۹۸)، ف ملی (۸|۳۵٦)، ف مجلس «۹|۲۵۰»،

آغاز: «الحمدلله حمد الشاکرین و الصلوة علی محمد و آله الطاهرین. و بعد، فانی لشعفنی بالعلوم العقلیة و المعارف الیقینیة کنت اوقات فراغی انظر فی کتب علمائها...»

انجام: «والله تعالی یعصمنا من الاعتقاد الباطل و القول الغیر المطابق... انه ملهم العقل و ملقن الصواب منه المبدأ و الیه الماب»

۲۷۴۳/۲ ـ تدبیر المسافرین «۸۷ـ۹۱»

(مسافرت (اسلام) ـ آداب و رسوم، عربی)

از: ابن سینا، حسین بن عبدالله (ـ۴۲۸ ق.)

رساله‌ای است مشتمل بر بیان آدابی که در سفر باید رعایت گردد. ـ چه در مسیر و نحوهٔ حرکت و چه در خوردنیها و نوشیدنیهای مناسب سفر ـ همینطور بیان و مداوای بیماریها و حوادثی که در سفر به وقوع می‌پیوندد.

الذریعه (۴|۱۸)، ف مجلس (۹|۴۰۲)

آغاز: «الحمدلله رب العالمین حمد الشاکرین و صلوته علی خیر الخلایق محمد و آله الطاهرین. ینبغی للمسافران یستفرغ یدیه العضد و الدواء اد کان ممن اعتاد ذلک»

انجام: «حتی یصیر بمنزلة و سخ الحمام ثم یطلی علی الموضع. و ذلک ما ازدنا ان نبین و من الله التوفیق. تم تدبیر المسافرین للشیخ الرئیس ابی علی البخاری رحمه‌الله علیه

قوبل و له الحمد. تمت»

۲۷۴۳/۳ ـ رسالة فی الطب «۹۱پ ـ ۱۱۰پ»

(پزشکی اسلامی ـ متون قدیمی، عربی)

از: ؟

علل و معالجهٔ امراض مختلف بدن، همراه با گفته‌هایی از بقراط، جالینوس و اطبای روم و هند جمع آوری و در رسالهٔ حاضر نگاشته شده است. بنظر می‌رسد، مطالب رساله از عبارات وگفته‌های شیخ‌الرئیس ابن سینا انتخاب شده باشد.

آغاز: «بسمله، قال خلق القلب و ما ینبت منه العروق الضوارب وعاء الروح و مکان تولدها و الشیء الذی یسمیه الاطبا روحا هو جسم لطیف...»

انجام: «حد النار هی جرم بسیطة... طباعه ان یکون باردا یابسا متحرکا الی الوسط ما لافیه آخر الموجود من هذا عندی. تمت بعون الله تعالی الوهاب»

۲۷۴۳/۴ ـ ابطال احکام النجوم «۱۱۱ـ۱۲۲»

(اخترگویی ـ نقد و ردّ، عربی)

منسوب به: ابن سینا، حسین بن عبدالله (ـ۴۲۸ ق.)

در این رساله پس از بیان و بررسی مختصر احکام نجومی که در طالع‌بینی از آن استفاده می‌شود، صحت این احکام مورد انکار قرار گرفته است. این رساله با نام «الاشارة الی علم فساد احکام المنجمین» به چاپ رسیده.

معجم المطبوعات العربیة (۱/۱۲۸)

آغاز: «بسمله، رسالة فی ابطال احکام النجوم نسخها من اصل اهداه الی الشیخ ابوالعزیز زیله رحمه‌الله علیه... و بعد، فان العلم الذی لا یقصد العاقل بقصد و لایشتغل

بالرد علیه ضربان، احدهما ان یکون دارالعلم من الصحة و الوضوح و قیام الدلالة علیه بحیث لایشک فیه عاقل»

انجام: «فکیف و هو کذب محض و باطل صراح و شک و ظن و لان. فلیختم هذا الکتاب ههنا فانه لا فایدة فی الاکثار و من لا ینفع بهذا القدر لا ینتفع باکثر منه. و الحمد لله رب العالمین و الصلوة علی نبیه و آله اجمعین»

۲۷۴۳/۵ ـ فصوص الحکم (یا الفردوس ابن سینا) «۱۲۲پ ـ ۱۳۱»

(فلسفه اسلامی ـ قرن ۴، عربی)

از: فارابی، محمد بن محمد (ـ۳۳۹ ق.)

رساله‌ای است در فلسفهٔ الهی که در آن مباحثی همچون ماهیت و وجود، اثبات واجب الوجود، روح انسان و ادراکات انسانی، بدون رعایت نظم و ترتیب معمول همین مباحث در دیگر کتب فلسفی بررسی شده است. این رساله بنام «الفردوس» جزء مصنفات ابن سینا نیز شمرده شده؛ و دکتر مهدوی در فهرست مصنفات ابن سینا: ص ۲۸۴ این رساله را همان «فصوص الحکم» منسوب به فارابی نیز دانسته؛ و در مؤلفات الفارابی: ص ۲۹۳ این رساله به فارابی نسبت داده شده است.

الذریعه (۱۶/۱۶۴)، ف ملی (۸/۳۷۹)، ف مرعشی (۱/۳۲۳)، ف مجلس (۱۴/۱۹۴)، ف عربی مشار: ص ٦٦٧،

آغاز: «بسمله، قال رحمه الله: الامور الموجودة فینا لکل منها ماهیة و هویة و لیست ماهیته هویته و لا داخلة فی هویته و لو کانت ماهیة الانسان هویته...»

انجام: «هو غالب ای مقتدر علی اعدام العدم و سلب الماهیات علی ما یستحقها بنفسها من البطلان. و کل شیء هالک الا وجهه. و الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی نبیه و آله الطاهرین»

۲۷۴۳/۶ ـ قوام الارض فی حیزها «۱۳۱پ ـ ۱۳۶ پ»

(علوم طبیعی ـ متون قدیمی، عربی)

منسوب به: ابن سینا، حسین به عبدالله (-۴۲۸ ق.)

مؤلف، به دستور شیخ ابوالحسن احمد بن محمد سهیل، رسالۀ حاضر را در بیان و شرح قول صحیح در علت قوام زمین در جایگاهش ـ در ده فصل بترتیب زیر ـ نگاشته است:

۱ـ فی بیان تناهی الجهات

۲ـ فی ان الجهات لا یوجد و لا یتصور الا ان یکون جسم موجود

۳ـ فی ان لکل جسم موضعا طبیعیا

۴ـ فی ان الحرکة المستقیمة لیست طبیعیة علی الاطلاق

۵ـ فی انه لا یمکن ان یکون لجسم من الاجسام حرکة طبیعیة مستقیمة بلانهایة

۶ـ فی ان کل جسم اذاکان فی موضعه الطبیعی فانه لا یتحرک عنه طبعا

۷ـ فی دفع التعجب الذی یعرض للوهم من قیام الارض فی الوسط

۸ـ فی السبب الذی یقع به فی النفس التعجب، و الاستنکار من قیام الارض

۹ـ فی انه یجب ان یکون الموضع الطبیعی للارض الوسیط الذی هی فیه

۱۰ـ فی تقریر اقاویل القدما فی هذا الباب

این رساله با نامهای «علة قیام الارض فی حیزها» و «قیام الارض فی وسط السماء» نیز معرفی شده است.

فهرست مصنفات ابن سینا: ص ۱۸۱ و ۱۸۲، ف مجلس (۲۱۲/۵)

آغاز: «بسمله، اما بعد حمدالله کفا حقه و الصلوة علی محمد خیر خلقه، فان الشیخ ابا الحسن احمد بن محمد السهیل امرنی ان اشرح له المذهب الحق فی علة قوام الارض فی حیزها الذی هی فیه بما... و اقسم هذا البیان الی فصول عشرة»

انجام: «و قال بعضهم لنسب یتحرک بذاتها بل یحدث الخلاء. فهذا ما حصرنا فی هذه

الرسالة من آراء القدماء فی الارض و لنختم الرسالة مستعین بالله تعالی و به التوفیق»

۲۷۴۳/۷ ـ الفیض الالهی «۱۳۷ ـ ۱۴۲پ»

(فلسفه اسلامی ـ قرن ۵، عربی)

از: ابن سینا، حسین بن عبدالله (-۴۲۸ ق.)

در این رساله که با نام «الافعال و الانفعالات» و «البر و الاثم» نیز آمده، اصناف معجزات و کرامات و تفاوت آن با سحر مورد بررسی قرار گرفته است.

الذریعه (۴۰۶/۱۶)، ف مرعشی (۳۱۹/۱)، ف مجلس (۴۰۰/۹)

آغاز: «الحمدلله حق حمده و الصلوة علی محمد خیر خلقه و علی آله و عترته الافعال و الانفعالات بحسب تفاوت الامور العقلیة النفسانیة فیها و الجسمانیة و ذلک انه کلما کان الشیء...»

انجام: «فی الامساک عنها فی هذا الموضع واضح و الطریق الیها للراغبین فی معرفتها لایح و کل مسیر لما خلق له و عند هذا الموضع خاتمة قولنا و الحمدلله واهب العقل ولی الحکمة و الفصل و صلواته علی محمد و آله الطاهرین»

۲۷۴۳/۸ ـ اثبات النبوة (و تاویل مافی کلمات الانبیاء من الرموز) «۱۴۳ـ۱۴۷پ»

(فلسفه اسلامی ـ قرن ۵، عربی)

از: ابن سینا، حسین بن عبدالله (-۴۲۸ ق.)

شیخ الرئیس، پس از اثبات عقلی نبوت خاتم الانبیا در سالۀ حاضر، به تاویل آیات «نور» و «علی العرش استوی» و تاویل ملک، ثواب و عقاب، بهشت و ابواب هشتگانۀ آن، جهنم و ابواب هفتگانۀ آن پرداخته است.

الذریعه (۱۰۰/۱)، ف مرعشی (۸۶/۱۸)، ف مجلس (۳۹۲/۲)، معجم المطبوعات العربیة

(۱۲۹/۱)

آغاز: «بسمله، سألت اصلحک الله ان اجمل ما خاطبت به فی ازالة الشکوک المتاکدة عندک فی تصدیق النبوة لاشتمال دعاویهم علی ممکن سلک به مسلک الواجب و لایقم علیه حجة»

انجام: «و المستعمل فی اللغات ان الشیء المودی الی الشیء یسمی بابا له فالسبعة المودیة الی النار سمیت ابواباً لها و الثمانیة المودیة الی الجنة سمیت ابواباً لها. فهذه ابانة جمیع المسائل علی الایجاز. ولله الحمد و المنة و التوفیق»

نستعلیق و نسخ، کتاب اول بخط مراد علی طالقانی، ۱۰۱۶ ه.ق، بدون تزئین، فرسودگی و وصالی در برخی اوراق، ۶ برگ در ابتدا و ۱ برگ در پایان نسخه نانوشته، برخی از کتابهای نسخه در حواشی تصحیح شده.

جلد: تیماج تریاکی سوخته، جداول حاشیه‌ای به زر، مقوایی، اندرون با میشن خردلی، ۱۸۰x۸۰

کاغذ: اصفهانی نخودی و فرنگی الوان، ۱۴۸ برگ، ۲۱ سطر، ۱۳۰x۵۰

شمارهٔ پیشین: ۶۱-۳۳۵۹، ع/ ۴۴۳

۲۷۴۴/ع

مفتاح الکرامة فی شرح قواعد العلامة (فقه جعفری، عربی)

از: عاملی شقرائی، محمدجواد بن محمد (-۱۲۲۶ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۷۲۲/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر، بخشی از مباحث کتاب الصلوة را در بردارد.

آغاز نسخه: «بسمله، الحمدلله کما هو اهله رب العالمین... المقصد الرابع فی التوابع و فیه خمسة فصول: الاول ـ فی السهو، قال فی کشف اللثام السهو هو الغفلة و لذا یشمل الشک»

انجام نسخه: «قابل بعض ان هذا من المواضع التی قیل فیها ان المستحب افضل من الواجب. و قدتم...»

نسخ، ۱۲۶۵ ه.ق، روی عبارات مورد شرح با مرکب سیاه خط کشی شده، آغاز و آنجام کتاب در نسخه ممهور به مهر بیضوی «عز من قنع و ذل من طمع، محمدصادق»، برگ اول و سه برگ پایانی نانوشته،

جلد: بدون جلد، اندازهٔ اوراق: ۲۰۵x۱۵۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۹۷ برگ، ۲۵ سطر، ۱۵۵x۱۰۵

شمارهٔ پیشین: ۲۲۲ ـ ۳۲۱۹، ع/۴۴۴

۲۷۴۵/ع

مفتاح الکرامة فی شرح قواعد العلامة (فقه جعفری، عربی)

از: عاملی شقرائی، محمدجواد بن محمد (-۱۲۲۶ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۷۲۲/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر، از مبحث صلوة الجماعة تا آخر کتاب الزکاة را در بردارد. صلوة الجماعه ص ۲، کتاب الزکاة ص ۱۱۹ پ،

آغاز نسخه: «بسمله، المطلب الثانی فی الاحکام، قوله قدس‌الله تعالی روحه: الجماعة مستحبة فی الفرائض خصوصا الیومیة. و فی الشرایع و الارشاد و الدروس...»

آغاز کتاب الزکاة: «بسمله، الحمدلله... قال: کتاب الزکاة، قال فی المدارک: المشهور بین الاصحاب»

انجام نسخه: «و یعلم حاجة الناس الی قدرالذی عنده جاز الاشتغال بالتعلم و التعلیم عن التکسب و لافلا. انتهی»

نسخ، عبدالحسین بن سلیمان کرکابی (گرگابی؟)، نیمهٔ دوم قرن ۱۳، محل عناوین نانوشته، روی عبارات مورد شرح با مرکب سیاه در برخی اوراق خط کشی شده، در برگ اول یادداشت مالکیت احمد بن مرتضی حسینی تبریزی ممهور به مهر بیضوی «احمد بن

مرتضی الحسینی، ۱۲۶۲»، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی، ضربی، ترنج و سرترنج زر با گل و بوته، مقوایی، ۱۴۵x۲۱۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۲۳۲ برگ، متغیر بین ۲۱ و ۲۳ سطر، ۹۰x۱۵۰

شمارهٔ پیشین: ۲۱۸ ـ ۳۲۱۵، ع/۴۴۵

۲۷۴۶/ع

مفتاح الکرامة فی شرح قواعد العلامة (فقه جعفری، عربی)

از: عاملی شقرائی، محمدجواد بن محمد (-۱۲۲۶ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۷۲۲/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر، مبحث شفعه را در بر دارد.

آغاز نسخه: «بسمله، الحمدلله کما هو اهله... قال: المقصد الثانی فی الشفعة، و هی استحقاق الشریک... قدبینا فی باب الرهن ان المقصود من تعریفات الابواب انما هو...»

انجام نسخه: «فلا شفعة. و اما الثانی فلحصول المقتضی لثبوتها. و الحمدلله کما هو اهله...»

نسخ، احمد بن ابوالقاسم قمی، ۱۲۶۵ ه.ق، روی عبارات مورد شرح با مرکب سیاه خط کشی شده، آغاز کتاب در نسخه ممهور به مهر «عزمن قنع و ذل من طمع، محمدصادق»، برگ اول و ۴ برگ پایانی نانوشته، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج تریاکی، ضربی، یک لا، ۱۵۰x۲۰۰

کاغذ: فرنگی فستقی، ۸۹ برگ، ۲۲ سطر، ۱۰۰x۱۶۰

شمارهٔ پیشین: ۲۳۱ ـ ۳۲۲۸، ع/۴۴۶

۲۷۴۷/ع

مفتاح الکرامة فی شرح قواعد العلامة (فقه جعفری، عربی)

از: عاملی شقرائی، محمدجواد بن محمد (-۱۲۲۶ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۷۲۲/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر، بخش پایانی کتاب التجارة را در بردارد.

آغاز نسخه: «الحمدلله کما هو اهله... قال: الفصل الثانی فی المرابحة و توابعها، المرابحة هی البیع مع الاخبار براس المال مع الزیادة علیه. قد تقدم فی المقصد الرابع فی انواع البیع»

انجام نسخه: «و قد رضی بکونها فی ید المشتری فانقطع الاستصحاب و الاصل برائة الذمة. فلیتامل»

نسخ، نیمهٔ دوم قرن ۱۳، روی عبارات مورد شرح با مرکب سیاه خط کشی شده، برگ اول ممهور به مهر خشتی «صادق» و مهر بیضوی «عز من قنع و ذل من طمع، محمدصادق»، ۷ برگ پایانی نسخه نانوشته، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج تریاکی روشن، ضربی، یک‌لا، ۱۴۰x۲۰۵

کاغذ: فرنگی شکری، ۸۸ برگ، ۲۴ سطر، ۹۰x۱۵۰

شمارهٔ پیشین: ۲۲۹ ـ ۳۲۲۶، ع/۴۴۷

۲۷۴۸/ع

مفتاح الکرامة فی شرح قواعد العلامة (فقه جعفری، عربی)

از: عاملی شقرائی، محمدجواد بن محمد (-۱۲۲۶ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۷۲۲/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر، مباحث کتاب الامانات را در بردارد.

آغاز نسخه: «بسمله، الحمدلله کما هو اهله... کتاب الامانات وتوابعها و فیه مقاصد: الاول ـ الودیعة، و فیه فصول: الاول ـ فی حقیقتها، الید فی الشرع علی قسمین»

انجام نسخه: «اذا حکم برقیته للید لایلتفت الی انکاره بعد بلوغه کما فی سایر نظائره. و الحمدلله کما هو اهله...»

نسخ، عباس بن ابراهیم قمی، نیمهٔ دوم قرن ۱۳، محل عناین نانوشته، شروع کتاب در نسخه ممهور به مهر «عز من قنع و ذل من طمع، محمدصادق»، ۲ برگ اول و برگ پایانی نانوشته، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج تریاکی روشن، ضربی، یک‌لا، ۱۴۵x۱۹۵

کاغذ: فرنگی نخودی، ۹۴ برگ، ۲۰ سطر، ۹۰x۱۴۵

شمارهٔ پیشین: ۲۳۰ - ۳۲۲۷، ع/۴۴۸

۲۷۴۹/ع

مفتاح الکرامة فی شرح قواعد العلامة (فقه جعفری، عربی)

از: عاملی شقرائی، محمدجواد بن محمد (-۱۲۲۶ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۷۲۲/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر، مباحث کتاب الاجارة، کتاب الغصب و کتاب الوکالة را در بردارد. کتاب الاجاره ص ۱پ، کتاب الغصب ص ۶۹پ، کتاب الوکالة ص ۱۵۴ پ.

آغاز نسخه: «بسمله، کتاب الاجارة التی هی علی نحو ما سمعته فی لفظ البیع من ان الاصح کونها نقل المنفعة لاالعقد»

انجام نسخه: «قوله: و لو اقربقبض الدین... حق الموکل عندالغریم کما تقدم بیان ذلک و الفرق بینه و بین ما قبله. و الحمدلله کما هو اهله...»

نسخ، محمدصالح بن شیخ موسی جزایری، ۱۲۶۲ ه.ق، روی عبارات مورد شرح با سیاه یا شنگرف خط کشی شده، در برگ اول یادداشت مالکیت احمد بن مرتضی حسینی تبریزی ممهور به مهر «احمد بن مرتضی الحسینی، ۱۲۶۲»، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته به زر، مقوایی، ۱۴۵x۲۱۰

کاغذ: فرنگی فستقی، ۲۴۱ برگ، متغیر بین ۲۰ و ۲۳ سطر، ۹۵x۱۵۰

شمارهٔ پیشین: ۲۱۶ - ۳۲۱۳، ع/۴۴۹

۲۷۵۰/ع

مفتاح‌الکرامة فی شرح قواعد العلامة (فقه جعفری، عربی)

از: عاملی شقرائی، محمد جواد بن محمد (-۱۲۲۶ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۷۲۲/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر، بخش دوم کتاب الرهن و مباحث حجر، اقرار، صدقه و هبه را در بردارد.

آغاز نسخه: «بسمله، الحمدلله کما هو اهله... قال فی کتاب الرهن: الفصل السابع فی التنازع، لو اختلف فی عقد الرهن قدم قول الراهن مع یمینه لانه منکر بمعانیه الثلاثة»

انجام نسخه: «علی ان التصرف غیر مانع من الرجوع. و قد تقدم الکلام فیه فی اواسط المطلب الثانی. و قدتم و الحمدلله کما هو اهله.»

نسخ، حسین بن شیخ کاظم بن شیخ صافی طریح، ۱۲۶۲ ه.ق، روی عبارات مورد شرح با سیاه یا شنگرف خط کشی شده، در برگ اول یادداشت مالکیت احمد بن مرتضی حسینی تبریزی ممهور به مهر بیضوی «احمد بن مرتضی الحسینی، ۱۲۶۲»، ظهر برگ ۱۱۳ یادداشت مالکیت آخوند ملاعباس، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی، ضربی، ترنج و سرترنج زر باگل و بوته، مقوایی، ۱۴۵x۲۱۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۲۳۶ برگ، ۲۱ و ۲۵ سطر، اندازه سطور متغیر بین ۱۰۵x۱۴۰، ۹۵x۱۵۵.

شمارهٔ پیشین: ۲۱۹ - ۳۲۱۶، ع/۴۵۰

۲۷۵۱/ع

مجموعه

۲۷۵۱/۱ - مفتاح الکرامة فی شرح قواعد العلامّة «۹پ - ۶۷پ»

(فقه جعفری، عربی)

از: عاملی شقرائی، محمد جواد بن محمد (-۱۲۲۶ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۷۲۲/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر مباحث کتاب الوقف و العطایا ـ تا آخر سکنی ـ را دربر دارد.

آغاز نسخه: «بسمله، الحمدلله کما هو اهله... قوله کتاب الوقف و العطایا و فیه فصول: الاول ـ فی ارکانه و هی ثلاثة. الاول الصیغه، الوقف عقد...»

انجام نسخه: «وقد صرح فی الوسیلة بان هذا النوع ایضا لا یصح الا لوجه الله تعالی. و الحمدلله کما هو اهله...»

۲۷۵۱/۲ ـ رسالة فی الطلاق بعوض (انفراد الطلاق بعوض عن الخلع)

«۶۹پ ـ ۱۰۹پ» **(فقه جعفری، عربی)**

از: میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (ـ ۱۲۳۱ ق.)

رسالهٔ استدلالی است در اثبات صحت مسئله «انفراد طلاق به عوض خلع» بدون آنکه چنین طلاقی خلع باشد. مؤلف، این رساله را در موافقت حکم سید محمد عاملی (م ۱۰۰۹) صاحب مدارک درکتاب «شرح المختصر النافع» پیرامون مسئله نگاشته است.

تاریخ تألیف رساله، در پایان نسخهٔ حاضر سال ۱۲۰۲ و در پایان نسخهٔ شمارهٔ ۴۹۱۶/۵ کتابخانهٔ آیت‌الله مرعشی سال ۱۲۳۲ و در الذریعه سال ۱۲۲۲ ذکر شده. با توجه به تاریخ حیات مؤلف (۱۱۵۰ـ۱۲۳۱ هـق.) و با توجه به آنکه در ابتدای رساله، سن مؤلف در زمان تألیف نزدیک به ۷۰ سال ذکر شده بنابراین دو تاریخ مذکور در نسخهٔ حاضر و نسخهٔ کتابخانهٔ آیت‌الله مرعشی نادرست و تاریخ مذکور در الذریعه درست است.

الذریعه (۱۵/۱۷۵)، ف مرعشی (۱۳/۱۰۲)

آغاز: «الحمدلله رب العالمین... فهذه کلمات سنحتنی فی مسئلة معظلة قد اشتبه علی امرها منذ اوقات و هی مسئلة... لبلوغ السن مقارب السبعین... و تحقیق القول فیه یستدعی رسم مقدمات»

انجام: «فکیف لا یصح جعل الطلاق عوضا. هذا آخر ما اردنا ایراداه فی هذه الاوراق و نسأل الله عن التقصیر و الاجتهاد...»

نسخ، بخط علی رضا بن ازهیر (زهیر؟) قمی، به درخواست آخوند ملا محمد صادق، ۱۲۶۲ هـ.ق، روی عبارات مورد شرح و برخی از کلمات و عبارات در کتاب اول با سیاه خط کشی شده، شروع کتاب اول ممهور به مهر بیضوی «عز من قنع و ذل من طمع، محمد صادق»، ۸ برگ ابتدایی و ۵ برگ پایانی نسخه نانوشته، کتاب اول در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی همراه با فرسودگی، مقوایی، ۱۵۰ x ۲۱۰

کاغذ: فرنگی فستقی، ۱۱۴ برگ، متغیر بین ۲۰ تا ۲۵ سطر، ۱۰۰ x ۱۶۰

شمارهٔ پیشین: ۲۳۳ـ۳۲۳۰، ع/۴۵۱

۲۷۵۲/ع

شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام

(فقه جعفری، عربی)

از: محقق حلّی، جعفر بن حسن (ـ ۶۷۶ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۴۱/ع همین فهرست. اوراق پایانی کتاب در نسخه افتادگی دارد.

آغاز: «اللهم انی احمدک حمدا یقل فی انتشار حمد کل حامد»

انجام نسخهٔ افتاده: «العاشرة: کل موضع قلنا فیه الارش او الحکومة... و یقوم مع الجنایت و ینسب الی»

ضمیمه: در اوراق ۳۴۶ تا ۳۴۹، تفسیر سورهٔ فیل تا سورهٔ اخلاص از تفسیر کاشفی نگاشته شده است.

آغاز ضمیمه: «دریا جوق جوق مرغان سیاه با گردنهای سبز پدید آمدند... قال تعالی: الم ترکیف، آیا ندانستی که...»

انجام ضمیمه: «الله الصمد و علت و معلول را منتفی ساخت به لم یلد و لم یولد و اشکال و اضداد»

نسخ، ضمیمه به خط نستعلیق، عناوین و سرفصلها در اوایل نسخه بشنگرف، فرسودگی و جدا شدن اوراق از شیرازه و آب افتادگی در حواشی و وصالی لبه‌ها در برخی اوراق، نسخه با استفاده از کتبی همچون: شرح ارشاد، دروس، قواعد، مهذب، تنقیح، تقریر، شرح لمعه و با امضای زین‌الدین! ع ل، ح ل رحمه‌الله تعالی حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی مقابله و تصحیح شده.

جلد: تیماج مشکی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، مقوائی، عطف با تیماج قهوه‌ای، ۱۸۰ x ۲۷۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۳۴۹ برگ، متغیر بین ۱۷ و ۱۹ سطر، اندازهٔ سطور متغیر بین ۹۰ x ۲۲۰ و ۱۰۰ x ۱۹۰

شمارهٔ پیشین: ۲۸۴-۳۲۸۱، ع/۴۵۲

۲۷۵۳/ع

من لا یحضره الفقیه **(احادیث شیعه، عربی)**

از: ابن بابویه، محمد بن علی (-۳۸۱ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۵۹/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر مباحث هر ۴ جزء کتاب را -بجز مباحث کتاب اسانید و مشایخ مصنف- دربر دارد.

نسخ، ۱۰۷۲ و ۱۰۷۳ ه.ق، دارای دو سرح و کتیبه با طرح متفاوت در اوراق ۲پ و ۲۰۹پ به زر و شنگرف و سبز و لاجورد و بنفش و فیلی و نارنجی و سیاه، مجدول، جداول به زر و لاجورد و سیاه، عناوین و سرفصلها در جزء اول کتاب بشنگرف و در دیگر اجزا نانوشته، جزء اول کتاب با امضای «م. د اردبیلی رحمه‌الله» و «مح رحمه‌الله» و «حسن» و «شیخ حسن علیه‌الرحمة» و با استفاده از کتب کنز اللغة و قاموس و صحاح

حاشیه‌نویسی دارد. نسخه مقابله و در حواشی تصحیح شده،

جلد: چرم صاغری، مشکی، ترنج و سرترنج و چهار لچکی ضربی با زر و شنگرف، مقوائی، اندرون جلد میشن عنابی، سجاف لبه‌ها و عطف با تیماج مشکی، ۲۰۰ x ۳۳۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۳۸۸ برگ، ۲۵ سطر، ۱۱۰ x ۲۲۰

شمارهٔ پیشین: ۱۰۷-۳۴۰۵، ع/۴۵۳

۲۷۵۴/ع

تفسیر القرآن **(تفاسیر اهل سنت، عربی)**

از: السمرقندی، نصر بن محمد (-۳۷۳ ق.)

تفسیر مزجی مختصر و مشهوری از تفاسیر قرن چهارم اهل سنّت است که در آن به بررسی معانی آیات و وجوه قرائات همراه با بیان روایات و احادیث پرداخته شده است.

نسخهٔ حاضر، تفسیر آیات ۱۲۳ تا ۱۲۸ سورهٔ توبه و تفسیر آیهٔ ۶۴ سورهٔ یونس تا آخر سورهٔ نمل را دربر دارد.

با توجه به آنکه ذیل تفسیر آیهٔ «کان تحته کنز لهما» در ص ۱۰۰پ عبارت «قال الفقیه رحمه‌الله» و ذیل آیهٔ «یأخذ کل سفینة غصبا» در ص ۱۰۰ عبارت «قال الفقیه ابو اللیث رضی الله عنه» و در ابتدای تفسیر سورهٔ نحل -ص ۵۹پ- عبارت «قال ابواللیث» نگاشته شده، نسخهٔ حاضر بخشی از تفسیر ابواللیث سمرقندی تشخیص داده شده که پس از مطابقت اوراقی از نسخهٔ حاضر با اوراقی از نسخهٔ خطی تفسیر سمرقندی بشمارهٔ ۳۷۵۸ کتابخانهٔ آیت‌الله مرعشی، درستی آن اثبات گردید.

در آغاز نسخه، یک برگ از ابتدای کتاب «مطول تفتازانی» الحاق شده و شروع تفسیر از برگ ۳ نسخه می‌باشد.

اعلام زرکلی (۸/۳۴۸)، کشف‌الظنون (۱/۴۴۱)، ف مرعشی (۱۰/۱۵۰)

آغاز تفسیر در نسخه: «یعنی قتال و انتم قوتلتم فنحن خیر منکم. فاذوا المؤمنون

فانزل الله تعالی فیهم یخبرهم»

انجام نسخه افتاده: «و ما ربک بغافل عما یعملون. و هذا وعید للظالم... علی معنی المخاطبة... علی معنی الخبر عنهم»

نسخ، بخط کمال بن اسرافیل، احتمالاً اواخر قرن ۹، نام کاتب در ص ۱۰۴، روی آیات قرآنی با شنگرف خط کشی شده، فرسودگی و جدا شدن اوراق از شیرازه و عطف، نسخه حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی مقابله و تصحیح شده،

جلد: دفّه رویی جلد: الحاقی، مقوا با روکش کاغذی قهوه‌ای، عطف با تیماج سیاه، ۱۷۰ x ۲۵۰

کاغذ: سمرقندی نخودی، ۱۹۸ برگ، ۲۳ سطر، ۱۳۰ x ۱۹۰

شمارهٔ پیشین: ۲۱۶-۲۶۴۶، ع/۴۵۴

ع/۲۷۵۵

مشکاة المصابیح (احادیث اهل سنت، عربی)

از: ابن الخطیب، محمد بن عبدالله (-۷۷۶ ق.)

زمان تألیف: ۷۳۷ ه.ق

مؤلف، کتاب «مصابیح السنة» فراء بغوی (م ۵۱۶) ـ معرفی شده در شمارهٔ ۲۶۴۸/ع همین فهرست ـ را در کتاب حاضر تکمیل و ابواب آن را ذیل‌نویسی نموده و در آن، راویان حدیث از صحابی و کتب حدیثی که روایات کتاب از آن استخراج شده را ذکر و هر باب را به ۳ فصل: احادیث صحیح (به نقل از صحیح بخاری و مسلم) و احادیث حسن (به نقل از صحاح دیگر) و احادیث مأثور (به نقل از سلف و خلف) و احیاناً احادیث ضعیف و نادر تقسیم کرده است.

حدود ۲۲ برگ از مباحث کتاب البیوع، در پایان نسخهٔ حاضر افتادگی دارد.

کشف الظنون (۱۶۹۹/۲)، اعلام زرکلی (۱۱۲/۷)، ف مرعشی (۲۶۱/۵)، ف مجلس

(۴۴۶/۱۰)، ف آستان قدس: ص ۵۲۱، معجم المطبوعات العربیة (۶۲۷/۱)

آغاز: «الحمدلله نحمده و نستعینه و نستغفره و نعوذ بالله من شرور انفسنا... اما بعد فان التمسک بهدیة لا یستتب الا بالاقتفاء لما صدر من مشکاته... و کان کتاب المصابیح الذی صنفه الامام محیی السنة»

انجام کتاب: «انتم خیرها و کرمها علی الله، رواه الترمذی و ابن ماجه و الدرامی؛ و قال الترمذی هذا حدیث حسن. قال مؤلف الکتاب: وقع الفراغ من جمع الاحادیث النبویة...»

انجام نسخهٔ افتاده: «و عن یحیی بن سعید ان رسول الله(ص) کان جالسا و قبر یحفر بالمدینة، فاطلع رجل فی القبر فقال بئس مضجع»

نسخ نزدیک به ریحان و احتمالاً نیمهٔ اول قرن ۱۱، دارار شمسه مذهب به زر و لاجورد و سیاه و سفید و فیروزه و سرلوح و کتیبه به زر و لاجورد و فیروزه و سفید و سیاه و سبز در برگ اول، مجدول، جداول به زر و لاجورد و سبز و سیاه، کمنداندازی به شنگرف و در اوراق پایانی به زیتونی، عناوین و سرفصلها بشنگرف، فهرست ابواب کتاب در ۳ برگ ابتدای نسخه اندرون جداول، در برگ اول یادداشت مالکیت به سال ۱۰۸۴ و ۱۱۰۷ و ۱۱۰۹ ممهور به چند مهر ناخوانا، فرسودگی و آب افتادگی در لبه‌های اوراق، نسخه با امضای س، سید قدس‌سره، جم، میر سید جمال‌الدین، مصنف، شیخ، ط، طیبی رحمه‌الله، قاضی و با استفاده از کتبی همچون: مفاتیح، صحاح، تاج اللغة و نهایه حاشیه‌نویسی دارد.

جلد: مقوا با روکش پارچه‌ای، ۲۲۰ x ۳۳۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۲۹۱ برگ، ۱۹ سطر، ۱۱۰ x ۲۳۰

شمارهٔ پیشین: ۱۱۸-۳۵۶۷، ع/۴۵۵

ع/۲۷۵۶

اصول الفقه (اصول فقه شیعه، عربی)

از: ؟

مباحث اصولی مفصل و استدلالی است همراه با بیان اقوال علمایی همچون: صاحب فصول، محقق خوانساری، فاضل تونی، محقق سبزواری، فاضل قمی، صاحب معالم، صاحب حدائق، فاضل صدرالدین، فاضل عضدی، سید صدر و دیگر علما.

مؤلف پس از بیان اقوال علما به تحقیق و بررسی و غالبا ردّ آن پرداخته است.

این کتاب، یکی از کتب اصولی شیعه ـ تألیف شده در نیمهٔ دوم قرن ۱۳ ـ می‌باشد و علیرغم مطابقت نسخه باکتب متعدد اصولی قرن ۱۳ و ۱۴، مؤلف آن مشخص نگردید.

نسخهٔ حاضر مباحث زیر را دربر دارد: حسن و قبح عقلی و اصل اباحه ـ در آغاز نسخه ـ، اصل برائت ص ۱۰پ، شبههٔ غیرمحصوره ص ۴۰پ، استصحاب ص ۷۳پ، تعارض الاستصحابین ص ۲۲۸پ، تعادل و تراجیح ص ۲۴۰.

آغاز نسخه: «ان کلما حکم به الشرع و قد اورد علی یده الکلیة امور: منها، ان الملازمة بین حکم العقل و الشرع ممنوعة لان المکلف اذا فعل بلا قصد القربة فلا یخلوا اما ان یدرک العقل فیها جهة حسن»

انجام نسخه افتاده: «لا ریب ان عدم توقف وجوب الشیء بالقیاس الی الواجب المطلق... بالقیاس الی الواجب المشروط لا یحتاج شیء من عدم التوقف و التوقف الی... و ممکن الجواب»

نستعلیق، احتمالا نیمهٔ اول قرن ۱۴ یا نیمهٔ دوم قرن ۱۳، روی برخی از کلمات و عناوین با سیاه خط کشی شده، برگ اول و دو برگ پایانی نانوشته، نسخه با امضای «منه» حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: مقوایی، سجاف لبه‌ها و عطف با تیماج عنابی، ۱۵۰ x ۲۱۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۳۰۶ برگ، متغیر بین ۲۰ و ۲۳ سطر، ۹۵ x ۱۴۰

شمارهٔ پیشین: ۴۱۴-۲۸۴۴، ع/۴۵۶

۲۷۵۷/ع

الکناش (المعالجات البقراطیة) (پزشکی اسلامی ـ قرن ۴، عربی)

از: الطبری، احمد بن محمد (قرن ۴ ق.)

تقسیم بیماریهای مختلف بدن و توصیف آن همراه با ذکر معالجهٔ هر کدام، در ۹ مقالهٔ کتاب بیان شده است.

المقالة الاولی ـ فی الفصول التی لا یستغنی الطبیب الذی لیس بفیلسوف عن معرفتها، ص ۱پ

المقالة الثانیة ـ فی الاعلال التی تحدث فی جلدة الرأس و جلدة الوجه، ص ۳۲

المقالة الثالثة ـ فی الاعلال التی تحدث فی الاعظاء الباطنة من الرأس، ص ۴۴پ

المقالة الرابعة ـ فی اعلال العین، ص ۷۷

المقالة الخامسة ـ فی امراض الانف و الاذن، ص ۱۲۵

المقالة السادسة ـ فی اعلال الفم و الاسنان و... و سایر العضلات التی فی الفم و اصول الاسنان، ص ۱۳۲پ

المقالة السابعة ـ فی اعلال جلدة البدن، ص ۲۵۷پ

المقالة الثامنة ـ فی اعلال الصدر و الریة و سایر آلات النفس و القلب، ص ۲۶۷پ

المقالة التاسعة ـ فی وصف المعدة و وضعها و منفعتها و خلقها و اجناس اعلالها و علاماتها، ص ۲۹۹

«کناش» ـ به ضم اول و تشدید دوم ـ اصولی است که فرعهای متعدد از آن ناشی شود؛ و در اصطلاح اطبا، مجموعه‌ای است که یادداشتها و ملاحظات طبیب را دربر دارد.

همچنانکه در ابتدای مقاله‌های هفتم، هشتم و نهم نسخهٔ حاضر نوشته شده، این کتاب به املای طبرسی است؛ و بگفتهٔ ابن ابی اصیبعه در کتاب عیون الانباء، ابوالحسن طبری ـ مؤلف کتاب حاضر ـ به سال ۳۶۶ هـ.ق طبیب رکن‌الدوله دیلمی بوده است.

الذریعه (۱۴۱/۱۸) و (۱۹۶/۲۱)، ف مجلس (۵۹/۱) و (۳۰۸/۲)، عیون‌الانباء (۳۲۱/۱)

آغاز کتاب: «الحمدلله المتفرد بالوحدانیة و القدرة و الرحمة و الافاضة والجود...»

آغاز نسخه: «بسمله، المقالة الاولی فی الفصول التی لا یستغنی الطبیب الذی لیس بفیلسوف عن معرفتها لئلایکون غافلا اذا سئل عن شیء منها. قد ذکرنا ها علی جهة الاخبار بها»

انجام: «فان المصنفی الکنا نیش قصروا فی هذا النوع و انما یستخرج هذا من قوة کلام جالینوس و من الاولی و الاشبه من سایر العلاجات بفقد ادلته من الاعراض و مما یحمده و منی وقع تقصیر فی تأمل شیء و من ذلک وقع بحسب النقصان فی المعالجة. تمت المقالة العاشرة...»

نسخ، ۱۰۲۶ هق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خط کشی شده، برگ اول ممهور به مهر بیضوی «یا صاحب الزمان»، و مهر خشتی «محمد... فصل الخطاب»، و یادداشت اهدای کتاب توسط محمد قلی سلطان شیخ‌الاسلام، در برگ پایانی مطالب متفرقه در خواص برخی از داروهای گیاهی، فرسودگی و موریانه‌خوردگی و وصالی در لبه‌های برخی اوراق، کتاب در حواشی نسخه تصحیح شده.

جلد: تیماج قهوه‌ای، ضربی، عطف و سجاف لبه‌ها تیماج تریاکی، مقوایی، اندرون میشن تریاکی، ۱۸۰ x ۲۵۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۳۵۰ برگ، ۲۳ سطر، ۱۲۵ x ۱۸۰

شمارهٔ پیشین: ۱۲۷-۳۴۲۵، ع/۴۵۷

۲۷۵۸/ع

کشف الغمة فی معرفة الائمة (اسلام ـ سرگذشتنامه ـ چهارده معصوم، عربی)

از: الاربلی، علی بن عیسی (-۶۹۲ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۸۷/ع همین فهرست. مباحث ابتدای کتاب در تاریخ و معجزات نبی اکرم(ص) ـ حدود ۱۵ تا ۲۰ برگ ـ در نسخه افتادگی دارد و بقیهٔ مباحث کتاب در نسخه نامرتب است. بخشی از مطالب آغازین کتاب در بیان احوال و فضایل امام علی(ع) در پایان نسخه ـ اوراق ۲۹۰ تا ۳۷۶ ـ و تاریخ و فضایل حضرت زهرا(س) تا اواخر مباحث کتاب از ابتدای نسخه تا ص ۲۹۰ مرتب شده است.

آغاز نسخه: «بسمله، ... اصطفی قال علی بن عیسی بن ابی الفتح عفا الله عنه لا شبهة... لهم شرف ظاهر علی بنی الاعمام و فضائل تجری علی السنة الخاص و العام... فلنبتدأ الآن بذکر فاطمه علیهاالسلام»

انجام نسخه: «هذا آخر ما اردت اثباته من مناقب مولانا امیرالمؤمنین و انا اعتذر الی کرمه... و البیت الثانی وصف حالی و من الله ذی المعالی اسأل ان یجعل ما اعتمدته فی جمع هذا الکتاب...»

نسخ، طیفور بن سلطان محمد بسطامی، ۱۰۴۷، استنساخ شده از نسخه‌ای که علی بن عبدالعالی (محقق کرکی) آن را به سال ۹۰۸ استنساخ کرده از نسخهٔ نگاشته شده توسط علاّمه حلّی بسال ۷۰۶ از روی نسخهٔ اصل بخط مؤلف، عناوین و سرفصلها بشنگرف، در برگ اول یادداشت مالکیت عباس بن محمد طباطبایی به تاریخ ۱۲۸۱ و محمد شفیع حسینی مدیر لشکر به سال ۱۳۳۷، موریانه‌خوردگی حواشی و وصالی لبه‌ها در برخی اوراق، حواشی کوتاهی با عبارت «قاله المصنف» و توضیح لغات متن با عبارت «قاله الجوهری» و «قاله الهروی» بهمراه تصحیح متن در حواشی اوراق.

جلد: لاکی مرغش، بوم زعفرانی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، مقوائی، عطف با تیماج سیاه، ۱۶۰ x ۳۰۰

کاغذ: هندی، ۳۷۷ برگ، ۲۵ سطر، ۱۱۰ x ۲۲۰

شمارهٔ پیشین: ۴۰-۳۰۳۷، ع/۴۵۸

۲۷۵۹/ع

مفتاح الکرامة فی شرح قواعد العلاّمة (فقه جعفری، عربی)

از: عاملی شقرائی، محمد جواد بن محمد (-۱۲۲۶ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۷۲۲/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر جزء اول کتاب ـ از ابتدای طهارت تا مبحث وضو ـ را دربر دارد.

آغاز نسخه: «بسمله، الحمدلله کما هو اهله رب العالمین و صلی‌الله علی خیر خلقه... و قد امتثلت امر استادی... کتاب الطهارة، لا ریب ان الطهارة قد نقلت فی العرف الی معنی مناسب»

انجام نسخه: «و حمل فی المنتهی و الذکری الخبرین علی التنزیه. و قد تم الجزء الاول... ولیکن اول الجزء الثانی المقصد الرابع فی الوضو...»

نسخ، احتمالاً نیمهٔ دوم قرن ۱۳، روی عبارات متن مورد شرح با سیاه خط کشی شده،

در برگ اول یادداشت مالکیت احمد بن مرتضی حسینی تبریزی ممهور به مهر «احمد بن مرتضی الحسینی، ۱۲۶۱»، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی، ضربی، ترنج و چهار سر ترنج با گل و بوته به زر، مقوائی، ۱۴۰ x ۲۰۵

کاغذ: فرنگی فستقی، ۱۵۶ برگ، ۲۵ سطر، ۸۰ x ۱۴۵

شمارهٔ پیشین: ۲۱۷-۳۲۱۴، ع|۴۵۹

۲۷۶۰/ع

مجموعه

۲۷۶۰/۱ ـ شرح فوائد الحکمیة «۳پ ـ ۱۵۶»

(فلسفه اسلامی ـ قرن ۱۳، عربی)

از: احسائی، احمد بن زین‌الدین (ـ ۱۲۴۱ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۴۲/ع همین فهرست. شیخ احمد احسائی کتاب «الفوائد الحکمیة» خود را در ۱۲ فائده نگاشت و سپس ۷ فائده دیگر بدان افزود.

نسخهٔ حاضر شرح فوائد دوازده‌گانه (تا ص ۱۴۶) و شرح فائده ۱۳ (تا ص ۱۵۶) را دربر دارد.

آغاز: «بسمله، الحمدلله رب العالمین... ان جناب الموفق المسدد...»

انجام نسخه: «فالمکلف المرکب منها متألم ابدا و من غلب فیه فطرة الله حتی انحصر استمداده من جهتها المنعم ابدا. تم بحول الله وقوته»

۲۷۶۰/۲ ـ مصباح الشریعة و مفتاح الحقیقة «۱۵۶پ ـ ۱۸۴»

(احادیث شیعه، عربی)

منسوب به: امام جعفر بن محمد الصادق(ع)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۰۷/ع همین فهرست.

نسخ، نعمت‌الله بن محمد مهدی، ۱۲۵۷ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، در برگ ۳ یادداشت مالکیت همراه با مهر خشتی «حسین بن مرتضی الطباطبائی»، در دو برگ ۱۸۴ و ۱۸۵ پایان نسخه حدیث طولانی مفضل بخط نستعلیق، دو برگ اول و برگ آخر نسخه نانوشته، کتاب اول در حواشی تصحیح و در اوراق کمی حاشیه‌نویسی دارد،

جلد: میشن عنابی، ضربی، ترنج و سرترنج و چهار لچکی با گل و بوته زر، مقوائی، ۱۵۰ x ۲۲۵

کاغذ: فرنگی شکری، ۱۸۶ برگ، ۲۲ سطر، ۹۰ x ۱۶۰

شمارهٔ پیشین: ۱۲۰-۳۴۱۸، ع|۴۶۰

۲۷۶۱/ع

مجموعه

۲۷۶۱/۱ ـ رسالة فی الصرف «۲پ ـ ۱۰پ» (زبان عربی ـ صرف)

از: ؟

رسالهٔ مختصری در بیان مسائل کلی علم صرف با عنوان «فصل ـ فصل» است و به گفتهٔ مؤلف فراگیری مسائل مذکور در رساله، قبل از مراجعه به دیگر کتب مبسوط در

علم صرف لازم می‌باشد.

احتمال دارد رسالهٔ حاضر همان رسالهٔ «مخلّص الصرف» حاج کریم خان کرمانی - معرفی شده در فهرست کتب مشایخ عظام: ص ۴۳۲ - باشد.

آغاز: «الحمدلله رب العالمین و... اما بعد، فقد سئلنی بعض من یجب علیّ طاعته و لا یجوزلی مخالفته ان اکتب له فی علم الصرف مسائل کلیة... اما المقدمة، اعلم ان الصرف علم یعرف منه ابنیة الالفاظ من حیث الماده و الصورة و موضوعه الکلمة»

انجام: «فصل - اذا کان المصدر للمرة... باب الافعال و الاستفعال و یعوض عنها بتاء نحو اقامة و استقامة»

۲۷۶۱/۲ - التبصرة «۱۲پ - ۹۵پ» (زبان عربی - صرف)

از: کرمانی، کریم خان بن ابراهیم (-۱۲۸۸ ق.)

زمان تألیف: ۱۲۷۲ هـ.ق

کتاب مختصر و جامعی است که حاج کریم خان کرمانی - از مشایخ فرقهٔ شیخیه - به جهت فرزندش حاج محمد خان نگاشته و در آن کلیات علم صرف و مواد الفاظ را بدون ذکر علل در یک مقدمه و ۲ باب و خاتمه جمع‌آوری نموده و آن را تبصره‌ای برای مبتدی وتذکره‌ای برای منتهی و متن مناسبی برای شرح و تعلیق دانسته است.

المقدمة - فی بیان ما یجب تقدیمه من المبادی و الامور الکلیة

الباب الاول - فی تصاریف الفعل

الباب الثانی - فی تصاریف الاسم

الذریعه (۲۶/۱۴۶۱)، ف آستان قدس: ص ۶۲۷، ف مشایخ عظام: ص ۴۳۱،

آغاز: «الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین... اما بعد، فیقول العبد الاثیم کریم بن ابراهیم لما بلغ قرة عینی و ثمرة فؤدی محمد اطال الله... احببت ان اکتب له کتابا مختصرا جامعا تشویقاله...»

انجام: «و قد اتینا علی ما یسرالله ولله الحمد من المسائل الصرفیة فانت یا بنی لوتدبر فیها بنظر دقیق... لقدرت علی فهم تصاریف اکثر الالفاظ و لم یفتک الاّ قلیل. فلنختم الکلام حامداًالله سبحانه علی بلوغ المرام...»

نسخ، محمد علی، ۱۲۸۵ هـ.ق، عناوین و سرفصلها با لاجورد، روی برخی از کلمات و عبارات با لاجورد خط کشی شده، در برگ ۹۶پ جدول صرف افعال، در برگ ۹۸پ بیان قواعدی در جمع و ضرب اعداد، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج سبز یشمی، ضربی، ترنج و سرترنج و چهار لچکی با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۱۶۰ x ۲۲۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۹۹ برگ، ۱۶ سطر، ۷۰ x ۱۴۰

شمارهٔ پیشین: ۷۴-۳۳۷۲، ع/۴۶۱

۲۷۶۲/ع

حدائق الحقایق (فی شرح کلمات کلام‌الله الناطق)

(علی بن ابی‌طالب(ع) - نهج‌البلاغة / ادبیات، عربی)

از: علاءالدین گلستانه، محمد بن ابوتراب (- حدود ۱۱۱۰ ق.)

شرح کبیر علاءالدین گلستانه بر نهج‌البلاغة است که پس از شرح صغیر ایشان با نام «بهجة الحدائق» نگاشته شده است. این شرح به اتمام نرسیده و فقط سه جلد از آن به رشتهٔ تحریر درآمده: جلد اول - از ابتدای نهج‌البلاغه تا خطبهٔ شقشقیه، جلد دوم - شرح خطبهٔ شقشقیه، جلد سوم - تا خطبهٔ «کنتم جند المرئة و اتباع البهیمة» را دربر دارد.

جلد اول کتاب به سال ۱۰۷۴ و جلد دوم به سال ۱۰۸۰ به تألیف رسیده.

مؤلف در جلد دوم پس از شرح خطبهٔ شقشقیه با استناد به اقوال سیره‌نویسان و مفسران و راویان اهل سنت و امامیه، مطاعن خلفای سه‌گانه را بیان کرده است.

نسخهٔ حاضر، مشتمل بر بخشی از مجلدات ۲ و ۳ شرح است. و از جلد ۲، شرح

مواضعی از خطبه که حاوی طعن خلیفه سوم بوده را دربر دارد؛ و در آن، مطاعن ایشان را به تفصیل در ۱۱ مورد همراه با پاسخها و ایرادات واردهٔ بر آن ذکر نموده. همچنین از جلد سوم شرح، تا ابتدای خطبهٔ «والله لو وجدته قد تزوج به النساء و ملک به الاماء لرددته» در نسخه موجود است. ـ جلد ۳: ص ۱۱۷پ ـ

الذریعه (۲۸۴/۶)، ف آستان قدس: ص ۲۱۷، ف مرعشی (۱۱/۱۴)

آغاز کتاب: «الحمدلله الذی رفع لنا اعلام المجد بولاء حامل لواء الحمد»

آغاز نسخه: «البحث الثالث من شرح الخطبة الشقشقیة ـ فی بیان ما اشتمل منها علی الطعن علی عثمان بن عفان، قال صلوات الله علیه: فیالله و للشوری...»

انجام نسخه: «و قد کان عثمان اقطع کثیرا من بنی امیة و غیرهم من اولیائه و اصحابه قطائع من ارض الخراج علی هذا الصورة»

نسخ، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی عبارات مورد شرح و برخی از کلمات با شنگرف خط کشی شده، در برگ ۳ یادداشت مالکیت محمد باقر گلستانه ـ از فرزندان مؤلف ـ بسال ۱۱۰۷ ممهور به مهر بیضوی «عبده محمد باقر گلستانه»، در برگ ۴ فهرست مطالب کتاب، ۲ برگ در ابتدا و ۲ برگ در آخر نسخه نانوشته، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی، جداول حاشیه‌ای به زر، مقوایی، اندرون میشن پوست اناری، ۱۸۰ x ۲۶۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۵۷ برگ، ۱۷ سطر، ۱۰۰ x ۱۵۰

شمارهٔ پیشین: ۵۷-۳۳۵۵، ع/۴۶۲

۲۷۶۳/ع

شرح المواقف (کلام اهل سنت، عربی)

از: الجرجانی، میر سید شریف علی بن محمد (-۸۱۶ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۶۶۳/ع همین فهرست. یک برگ از ابتدای کتاب در نسخه

افتادگی دارد.

آغاز نسخه افتاده: «و اولاها و من شعبه و فوایده علی الطفها و اسناها و من دلایل العقلیة علی اعمدها و اجدیها»

انجام: «اقول هذا ما تیسرلنا بعون‌الله و حسن توفیقه من کشف مشکلاته و توضیح معضلاته...»

نسخ و نستعلیق، سلطان محمد بن عبدالجلیل، ۱۰۲۶ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی عبارات متن مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، در برگ آخر اشعاری به فارسی، نسخه بسال ۱۱۲۲ مقابله و در حواشی تصحیح شده، نسخه با امضای مولوی عبدالحکیم، منه رحمه‌الله، م، م. ن، م. س، س، ملا مسعود، ملا میرزا جان، ع.ح ره، ع، ع.م حاشیه‌نویسی دارد.

جلد: میشن عنابی، با سجاف لبه‌ها، مقوائی، اندرون جلد با تیماج سیاه فرسوده، ۱۷۵ x ۲۵۵

کاغذ: دولت‌آبادی و اصفهانی نخودی و فرنگی فستقی، ۵۵۴ برگ، متغیر بین ۲۱ و ۲۳ سطر، اندازهٔ سطور متغیر بین ۸۵ x ۱۷۰ و ۱۰۰ x ۱۶۰

شمارهٔ پیشین: ۲۱۳-۳۶۶۲، ع/۴۶۳

۲۷۶۴/ع

حاشیة شرح حکمة العین (فلسفه اسلامی ـ قرن ۱۱، عربی)

از: شیروانی، محمد بن حسن (-۱۰۹۸ق.)

حاشیه‌ای است بر شرح میرک بخاری بر کتاب «حکمة العین» کاتبی قزوینی.

مطالب شرح و متن با عنوان «قال الشارح»، «قال المصنف» و «قوله» نگاشته شده است.

در پایان کتاب در نسخهٔ حاضر و در برخی دیگر از نسخه‌ها ـ همچون نسخهٔ شمارهٔ

۱۴۲۲/ع کتابخانهٔ ملی ـ نام کتاب به اشتباه «حاشیهٔ ملا میرزا جان» نوشته شده.

الذریعه (۶/۱۲۲)، ریحانة الادب (۵/۳۸۷)، ف ملی (۹/۴۴۰)، ف آستان قدس: ص ۱۹۸،

آغاز: «قال الشارح: الحکمة استکمال النفس الانسانیة بتحصیل ما علیه الوجود فی نفسه و ما علیه الواجب مما ینبغی ان یعمل، الا ستکمال مصدر و المصادر قد یطلق و یراد بها معانیها النسبة»

انجام: «و لعله الله تعالی سبحانه یوفقنا للاعادة و اصلاح ما یحتاج الیه. رب زدنی علما و یقینا و اهدنی الی سواء الطریق و اعصمنی عن الخطا و الفوات، فانه غایة المن و نهایة التوفیق. والله اعلم»

نسخ و نستعلیق، عناوین بشنگرف، اوراق ۱۲ تا ۱۹ و ۲۷ و ۲۸ مجدول و دارای کمنداندازی بشنگرف، در برگ اول اشعار فارسی با امضای محمد نبی بدخشی، ۳ برگ در ابتدا و ۳ برگ در پایان نسخه نانوشته، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: مقوائی، با روکش کاغذی زیتونی روشن، ضربی، ترنج و سرترنج با روکش چرم عنابی، عطف تیماج عنابی، اندرون با روکش کاغذی زیتونی، ترنج و سرترنج به زر و با گل و بوته، ۱۲۰ x ۲۳۰

کاغذ: اصفهانی آهار مهره، نخودی، ۲۲۲ برگ، ۲۳ سطر، ۷۰ x ۱۵۵

شمارهٔ پیشین: ۱۰۹-۳۵۵۸، ع/۴۶۴

۲۷۶۵/ع

النقایة مختصر الوقایة (فقه حنفی، عربی)

از: صدر الشریعة الثانی، عبیدالله بن مسعود (-۷۴۵ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۴۷/ع همین فهرست.

نستعلیق جلی، ۱۳۰۳ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، در دو برگ ابتدا و برگ آخر نسخه مطالب متفرقهٔ کوتاه، اوراق کمی از نسخه حواشی کوتاه با امضای «س» دارد.

جلد: مقوائی، با روکش کاغذی خردلی، ضربی، ترنج و سرترنج با روکش چرم عنابی، عطف و سجاف لبه‌ها با تیماج زرشکی، ۱۴۵ x ۲۵۵

کاغذ: اصفهانی آهار مهره، نخودی، ۲۰۲ برگ، ۷ سطر، ۷۰ x ۱۴۰

شمارهٔ پیشین: ۱۲۲-۳۵۷۱، ع/۴۶۵

۲۷۶۶/ع

شوراق الالهام فی شرح تجرید الکلام (کلام شیعه امامیه، عربی)

از: لاهیجی، عبدالرزاق بن علی (-۱۰۷۲ ق.)

بگفتهٔ مؤلف، کتاب «تجرید الکلام» خواجه نصیر طوسی بلحاظ ترتیب مناسب مسائل، تقریر مختصر دلائل، تجرید عقاید و اصول آن از زوائد و بلحاظ دربر داشتن اشارات و تنبیهات بر حقایق و دقایق و مقاصد و مواقف، تحقیقات اشاره کننده بر مطالب عالیه و حکمت متعالیه، از مصنفات ممتاز بین دیگر کتب علم کلام شده؛ و بموجب عظمت شأن و قدر کتاب، برخی از اصحاب کمال تألیفاتی را در شرح و تعلیق آن نگاشته؛ و همهٔ آن تألیفات یا بیشتر آن، ندای از راه دور است و هدایت‌کننده به حقیقت و باطن عبارات کتاب نیست.

مؤلف به جهت اطلاع یافتن بر عبارات کتاب از طریق منبع و مأخذ آن، شرح حاضر را در دو مقصد امور عامه و جواهر و اعراض به رشتهٔ تحریر درآورد؛ و در ابتدای آن مقدمه‌ای در تعریف علم کلام و بیان موضوع، غایت و مرتبهٔ آن ذکر نمود.

طبقات اعلام الشیعه (۵/۳۱۹)، الذریعه (۱۴/۲۴۸)، ریاض العلما (۳/۱۱۴)، روضات الجنات (۴/۱۹۶)، ف ملی (۱۰/۱)، ف مرعشی (۳/۹۱)، ف عربی مشار: ص ۵۷۶،

آغاز: «ربنا افتح بیننا و بین قومنا بالحق و انت خیر الفاتحین. الحمدلله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لولا ان هدانا الله... فیقول العبد الراجی و بباب ربه الملتجی... انه کما ان خاتم المحققین افضل الحکماء و المتکلمین سلطان العالمین فی العالمین...»

انجام: «فان شرب السقمونیا علة فا علیة عرضیة لحصول البرودة و علة معدة ذاتیة له ایضا»

نستعلیق، زین‌العابدین، کتابت در زمان حیات مؤلف، روی عبارات مورد شرح با سیاه خط کشی شده، در برگ اول و آخر مطالب حاشیه‌ای در ارتباط با عبارات کتاب، نسخه با امضای محمد اسماعیل، محمد علی نوری دام ظله، صدرالدین، منه دام ظله العالی، منه ره، میرزا حسن ره، چلبی و با استفاده از شرح مواقف، شرح مقاصد و حاشیه قدیم حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی مقابله و تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی، مقوائی، عطف با تیماج تریاکی روشن، ۱۷۵ x ۲۱۵

کاغذ: فرنگی الوان، ۱۷۳ برگ، متغیر بین ۱۷ و ۲۳ سطر، اندازه نوشته متغیر بین ۱۱۰ x ۱۶۰ و ۱۰۰ x ۱۴۰

شمارهٔ پیشین: ۲۸۶-۳۲۸۳، ۴۶۶/ع

۲۷۶۷/ع

تلخیص وقوف السجاوندی (قرآن - تجوید، عربی)

از: ؟

گزیده‌ای است از کتاب «وقوف سجاوندی» که در آن استدلال سجاوندی حذف شده است.

مؤلف، در موارد کمی استدلال احکام را خود بیان کرده و بر سجاوندی نیز ایراد گرفته؛ همچنین در مباحثی از کتاب، مسائل دیگری از قرائت بجز وقف را ذکر نموده است.

با توجه به گفتهٔ مؤلف در اوایل سورهٔ بقره «و قال استاد البشر قوام الملة والدین عبدالله بن الفقیه نجم الملة والدین...»، می‌توان گفت: حیات مؤلف، پس از قوام‌الدین عبدالله بن نجم‌الدین محمود - فقیه و استاد قرائت خواجه حافظ شیرازی - بوده است.

الذریعه (۱۲/۱۴۵)، ف سپهسالار (۱/۵۰)، ف مجلس (۳/۵۸۴)

آغاز: «سورة ام القرآن سبع آیات و هی مکیة ثم مدنیة حروفها... بسمله، العالمین لا، الرحیم لا، الدین ط، ...»

انجام: «سورة الناس ستّ آیات و رکوع واحد و السورة برب الناس، ملک الناس، اله الناس، الخناس، فی صدور الناس من الجنة و الناس. تمت الکتاب...»

نسخ نزدیک به ریحان، احتمالاً ۱۰۳۲ ه.ق، سرفصلها و عناوین سوره‌ها و فواصل بین آیات و نشانه‌های وقف به شنگرف، در برگ اول یادداشت مالکیت محمد عمر درویش بن محمد غلام بن محمد کاظم، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج عنابی، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، مقوائی، عطف جلد با روکش چرم نخودی، ۱۱۵ x ۱۷۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۷۲ برگ، ۱۳ سطر، ۶۵ x ۱۳۰

شمارهٔ پیشین: ۱۰۱-۳۵۵۰، ۴۶۷/ع

۲۷۶۸/ع

عیون اخبار الرضا

(احادیث شیعه / علی بن موسی الرضا(ع) - سرگذشتنامه، عربی)

از: ابن بابویه، محمد بن علی (- ۳۸۱ ق.)

پس از ارسال دو قصیده در اهداء سلام و تحیت به امام علی بن موسی الرضا(ع) از قصائد وزیر صاحب اسماعیل بن عباد دیلمی نزد شیخ صدوق، ایشان هم کتاب حاضر را در احوال امام رضا(ع) به رشته تحریر درآورد؛ و در آن، احادیث مسند را در ۱۳۹ باب و دو قصیدهٔ مذکور را در ابتدای کتاب ذکر نمود.

نسخه‌های چاپ شدهٔ کتاب حاوی ۷۰ تا ۷۳ باب است.

نسخهٔ حاضر نیز ۷۰ باب دارد؛ و ترتیب ابواب آن مطابق با نسخهٔ چاپ سنگی -

شمارهٔ ۶۷۹۰ ـ موجود در کتابخانهٔ ملی مشتمل بر ۷۱ باب آخرین باب آن «ذکر ما ظهر للناس فی وقتنا من برکة هذا المشهد و علاماته» است.

الذریعه (۱۵/۳۷۵)، ف ملی (۸/۴۷)، ف مرعشی (۱/۲۲۹)، ف عربی مشار: ص ۶۴۲

آغاز: «الحمدلله الواحد القهار العزیز الجبار الرحیم الغفار... اما بعد قال ابوجعفر... وقع الی قصیدتان من قصاید الصحاب الجلیل کافی الکفاة»

انجام: «قد طهرلی من امر لی هذا المشهد ما صح لی به یقینی و قد الیت علی نفسی لا افارق هذا المشهد مابقیت»

ضمیمه: «در اوراق ۲۵۰ تا ۲۵۶پ احادیثی مسند بنقل از امام علی بن موسی الرضا(ع) نگاشته شده که احتمالاً بخشی از کتاب خصال شیخ صدوق می‌باشد.

آغاز ضمیمه: «حدثنا ابی رضی الله عنه قال حدثنا سعد بن عبدالله عن محمد بن الحسین بن ابی الخطاب عن محمد بن الفضیل عن ابی الحسن الرضا(ع) قال: الصلوة قربان کل تقی»

انجام ضمیمه: «عن عبدالسلام بن صالح الهروی قال سمعت ابا الحسن علی بن موسی الرضا(ع) یقول اول من اتخذله الفقاع فی الاسلام بالشام یزید بن معاویه... و المؤمنون و مجالس اهل المعاصی و الظلم و الفساد»

نسخ، ۱۰۸۶ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف یا سیاه خط کشی شده، در برگ ۲ یادداشت وقف نسخه همراه با یادداشت الله‌وردی شرر تیمور تاش مبنی بر سپردن فرزندش نظام‌الدین خان به مدرسه بسال ۱۳۶۱، در اندرون دفّه پشتی جلد یادداشت مالکیت الله‌وردی شرر تیمور تاش، نسخه در حواشی تصحیح شده.

جلد: تیماج تریاکی، ترنج و سرترنج با چرم الحاقی زرشکی و گل و بوته، اندرون ترنج با عبارت «السلطان علی بن موسی الرضا»، لولادار، مقوائی، ۲۰۰ x ۲۹۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۲۵۶ برگ، ۱۸ و ۱۹ سطر، سطور ضمیمه کتاب ۲۳ سطر، سطور متغیر بین ۹۰ x ۱۸۵ و ۱۰۰ x ۲۰۰

شمارهٔ پیشین: ۲۹۱-۳۲۸۸، ع/۴۶۸

۲۷۶۹/ع

منح الروض الازهر فی شرح الفقه الاکبر (کلام اهل سنت، عربی)

از: قاری، ملا علی بن محمد سلطان (-۱۰۱۴ ق.)

شرحی است بر کتاب «الفقه الاکبر» امام ابوحنیفه نعمان بن ثابت (م ۱۵۰) با استناد به آیات و روایات و اقوال جمهور علمای اهل سنت.

ملا علی قاری در ابتدای شرح، علم توحید را اشرف علوم دانسته بشرط آنکه از مدلول کتاب و سنت و اجماع خارج نگردد و ادلهٔ صرفا عقلانی در آن وارد نشود. سپس، کراهت علمای متقدّم و برخی از علمای متأخّر از علم کلام و دلائل این کراهت را ذکر کرده است. پایان این کتاب در نسخه افتادگی دارد.

اعلام زرکلی (۵/۱۶۷)، کشف‌الظنون (۲/۱۲۸۷)، معجم‌المطبوعات العربیة (۲/۱۷۹۴)

آغاز: «الحمدلله واجب الوجود، ذی الکرم و الفضل و الجود، الاول القدیم بلا ابتداء، و الا خیر الکریم بلا انتهاء، لم یزل و لا یزال... اما بعد، فیقول افقر العباد... اعلم ان علم التوحید الذی هو اساس بنا التأبید»

انجام نسخه افتاده: «و سایر علامات یوم القیامة... لان حد اصول الدین، علم یبحث فیه عما یجب به الاعتقاد و هو قسمان، قسم یقدح الجهل»

نسخ، مجدول، جداول بشنگرف، متن عبارت مورد شرح به شنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خط کشی شده، در برگ اول یادداشت مالکیت محمد بن عبدالقادر، آب افتادگی و وصالی لبه‌ها در برخی اوراق، توضیح برخی از لغات متن و مقابله و تصحیح آن در حواشی اوراق،

جلد: مقوائی، با روکش کاغذی، عطف جلد با چرم نخودی، ۱۵۰ x ۲۱۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۹۰ برگ، ۲۵ سطر، ۸۵ x ۱۴۰

شمارهٔ پیشین: ۱۰۳-۲۳۵۵۲، ع/۴۶۹

۲۷۷۰/ع

شرح العقاید العضدیة **(کلام اهل سنت، عربی)**

از: دوانی، محمد بن اسعد (-۹۰۷ ق.)

زمان تألیف: ۹۰۵ هق

قاضی عضدالدین ایجی در کتاب «العقاید العضدیة»، به قواعد اصول عقاید و امهات مسائل آن تصریح یا اشاره نموده؛ و چون دوانی شرحی را بر این کتاب نیافته که مقاصد آن را کشف و فوائد آن را تفصیل دهد، بدین جهت خود، شرح حاضر را بعنوان شرحی وافی در حل مشکلات و کافی در تحقیق مقاصد کتاب به رشتهٔ تحریر درآورد. و بگفتهٔ خود، در این شرح طریق حق و استدلال را پیموده ولو آنکه مخالف با گفتهٔ مشهور باشد.

کشف‌الظنون (۲/۱۱۴۴)، ف مرعشی (۸/۳۵۵)، ف آستان قدس: ص ۳۴۷، ف عربی مشار: ص ۵۵۵

آغاز: «یا من وفقنا لتحقیق العقاید الاسلامیة و عصمنا عن التقلید فی الاصول و الفروع الکلامیة... فیقول الفقیر المحتاج الی عفو ربه الغنی... ان العقاید العضدیة لم تدع قاعدة من اصول العقاید الدینیة»

انجام: «لایخفی ان الاستدلال انما یصح بد عوی ثلاث کلیات کل نفس و کل معصیته و کل وقت الحمدلله علی ما وفقنا به والمرجو من الناظرین ان ینظروا بعین العنایة...»

نسخ و نستعلیق، محمد ظهور بن محمد رحیم، ۱۲۳۳ ه.ق، روی عبارات متن مورد شرح در برخی اوراق با شنگرف خط کشی شده، در دو برگ پایانی اشعاری به فارسی، اوراق کمی از نسخه با امضای «منه ره»، «منه سلمه‌الله»، محشی ره، ملا جلال، حواشی ملاجلال حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده»

جلد: مقوائی، با روکش کاغذی زیتونی، ضربی، ترنج با گل و بوته، سرترنج با عبارت

«عمل ملا اسماعیل صحاف»، ۱۲۰ x ۱۹۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۲۹۰ برگ، ۱۳ سطر، ۶۰ x ۱۳۰

شمارهٔ پیشین: ۱۰۲-۱۳۵۵۱، ع/۴۷۰

۲۷۷۱/ع

مجموعه

۲۷۷۱/۱ ـ الکافیة «۱-۴۶پ» **(زبان عربی ـ نحو)**

از: ابن الحاجب، عثمان بن عمر (-۶۴۶ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۵۵۵/ع همین فهرست.

۲۷۷۱/۲ ـ احکام الثمانیة فی الصلاة «۴۷پ ـ ۵۵» **(فقه جعفری، عربی)**

از: ؟

در این رسالهٔ مختصر، پس از بیان انواع احکام مشتمل بر مشروعات (فرض، واجب، سنت و مستحب)، غیرمشروعات (محرم و مکروه) و دو حکم مباح و مفسد، معانی هر کدام از آن ذکر شده؛ سپس انواع احکام ثمانیه و تعداد آن در نماز مورد بررسی قرار گرفته؛ و بدین ترتیب در هر کدام از ابواب هشتگانهٔ رساله، یک حکم از احکام ثمانیه در نماز بیان شده است.

آغاز: «الحمدله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلوة و السلام علی رسوله محمد و آله اجمعین؛ اعلم، ان العبد مبتلی بین ان یطیع الله تعالی فیثاب، و بین ان یعصیه فیعاقب. و الابتلاء یتعلق بالمشروع و غیرالمشروع»

انجام: «الباب الثامن ـ فی المفسدات، و هی فی التحقیق علی العموم خمسة... و طرأ فطرته بدون اختیاره و تعمد الحدث»

۲۷۷۱/۳ ـ رسالة فی الصرف «۵۵پ ـ ۶۲پ» **(زبان عربی ـ صرف)**

از: ؟

رساله‌ای است در بررسی مختصر حرکات اعراب اسماء منصرف و غیرمنصرف.

آغاز: «حرکات الاعراب تسمی الرفع و النصب و الجر، و هی الحرکات المختلفة التی تحدث فی آخر الاسم بعوامل مختلفة تدخل علیه»

انجام: «اذ اثنی او جمع جمع السلامة تدخله الالف و اللام عند التعریف کقولک الزیدان و الزیدون و الهندان و الهندات»

۲۷۷۱/۴ ـ العوامل المائة «۶۳پ ـ ۷۰» **(زبان عربی ـ نحو)**

از: الجرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن (- ۴۷۱ ق.)

رجوع شود بشمارۀ ۲۷۱۲/ع همین فهرست.

آغاز: «العوامل فی النحو علی ما الّفه الشیخ... ماة عامل، منها لفظیة و منها معنویة»

انجام ناتمام نسخه: «وساء مثل بئس، نحو ساء الرجل زید. و حبذا مثل نعم، حبذا الرجل زید»

۲۷۷۱/۵ ـ العزی فی التصریف (التصریف) «۷۱پ ـ ۸۲پ»

(زبان عربی ـ صرف)

از: زنجانی، ابراهیم بن عبدالوهاب (- بعد از ۶۵۵ ق.)

رجوع شود بشمارۀ ۲۳۱۴/ع همین فهرست.

آغاز: «الحمدلله رب العالمین... اعلم ان التصریف فی اللغة التغیر...»

انجام ناتمام نسخه: «نحو طال و هاب و نقل الضمة و الکسرة الی الفاء و حذف العین لالتقاء الساکنین»

۲۷۷۱/۶ ـ تصریف الافعال «۸۷پ ـ ۱۱۴» **(زبان عربی ـ صرف)**

از: ؟

تصریف افعال مورد نیاز برای ورود در مطالعۀ دیگر کتب مبسوط علم صرف، جمع‌آوری و در ابواب چهارگانۀ رساله ـ و هر باب مشتمل بر چند فصل ـ مرتب شده است.

الباب الاول ـ فی تفصیل الابنیة

الباب الثانی ـ فی التغیرات

الباب الثالث ـ فی خواص لواحق الافعال

الباب الرابع ـ فی تفصیل الحاق اللواحق

آغاز: «الحمدلله علی نعمائه و الصلوة علی رسوله محمد خاتم انبیائه. و بعد، فهذه جملة من تصریف الافعال، مضبوطة جاریة کمجری المدخل فی الکتب المبسوطة و هی تشتمل علی اربعة ابواب»

انجام: «و تقول فی الملتوی حین حیان حن اه لیحین لیحیان لیحن لتحین لتحیان لیحینان لا حین لنحین، و قس الباقی علی ماذکرنا. تمت الرسالة بعون الملک الوهاب»

۲۷۷۱/۷ ـ تصریف «۱۵۵پ ـ ۱۳۹پ» **(زبان عربی ـ صرف، فارسی)**

از: ؟

کتاب «صرف میر» سید شریف جرجانی (م ۸۱۶) با تلخیص بیشتر مطالب و دخل و تصرف در برخی از مباحث آن، در رسالۀ حاضر نگاشته شده است.

آغاز: «بسمله، بدان اسعدک الله فی الدارین که کلمات عرب بر سه قسم است: اسم است، فعل است و حرف. اسم همچون رجل، فعل همچون ضرب، حرف همچون من و عن. اسم بر سه قسم است ثلاثی و رباعی و خماسی. ثلاثی سه حرفی را گویند...»

انجام: «ضربیان و وزن زننده صیغهٔ تثنیه مونث اسم تفضیل ضربیات همهٔ زنان زننده‌تر، صیغهٔ جمع مؤنث اسم تفضیل»

نستعلیق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، اوراق ۸۳ تا ۸۶ نانوشته، برخی از کتابهای نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج عنابی، ضربی، مقوائی، اندرون با میشن زرشکی، ۱۱۰ x ۱۹۵

کاغذ: اصفهانی آهار مهره، ۱۳۹ برگ، ۱۱ سطر، ۶۵ x ۱۳۰

شمارهٔ پیشین: ۱۰۷-۳۵۵۶، ع/۴۷۱

ع/۲۷۷۲

تحفة الغریب بشرح مغنی اللبیب **(زبان عربی ـ نحو)**

از: الدمامینی، محمد بن ابی بکر (-۸۲۷ ق.)

شرحی است بر کتاب «مغنی اللبیب عن کتب الاعاریب» ابن هشام نحوی (م ۷۶۲) با عنوان «قال، اقول».

مطابق با گفتهٔ شارح، در طول اقامت چند سالهٔ ایشان در شهر نهروالهٔ هندوستان ـ احمدآباد فعلی ـ به دستور احمد شاه بن محمد شاه بن مظفرشاه به قرائت و شرح کتاب مغنی اللبیب پرداخته و در شرح خود به بیان امور مهم و توضیح مشکلات اکتفا نموده است.

مؤلف گوید: همچنانکه اندک تحفه‌ای به کار هر غریب آید و او را قانع سازد، شرح حاضر نیز با وجود اختصارش سزاوار است که به کار آید و خوانندهٔ خود را قانع کند و به همین جهت نام «تحفة الغریب» برای آن انتخاب شد.

نسخهٔ حاضر جزء اول شرح ـ تا آخر حرف اللام ـ را دربر دارد.

اعلام زرکلی (۶/۲۸۲)، کشف الظنون (۲/۱۷۵۲)، معجم المطبوعات العربیة (۱/۸۸۰)

آغاز: «الحمدلله الذی منح من لسان العرب الایادی الحسنة، و جعله کنز الفصاحة و هو مغنی اللبیب عما سواره من الالسنة و نصبه مرقاة یتوصل بها... اما بعد، فیقول العبد الفقیر الی المولی الغنی... من المعلوم الذی سار فی السهل و الجبل»

انجام: «قال ابوالحسن: فسرته العرب الی حوذه النخل و جعلوا لا حشوا، اقول: اذا صرح العرب بهذا التفسیر کما هُو ظاهر نقل هذا الامام الموثوق به، طاح القول بکونها نافیة علی تخریج غیره. والله تعالی اعلم بالصواب».

نسخ، شیخ خلیفه بن یوسف نجفی، ۱۱۰۹ ه.ق، سرفصلها و عناوین بشنگرف، خط کشی با شنگرف روی برخی از کلمات و عبارات، برگ اول ممهور به دو مهر مالکیت «عبده سید محمد طباطبائی» و «ابن محمد علی...»، اوراق ۹ با ۱۶ و ۱۷ با ۱۰ در صحافی و به اشتباه جابجا شده،

جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته، مقوائی، اندرون با میشن زرشکی، عطف با تیماج قهوه‌ای الحاقی، ۱۲۰ x ۲۳۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۹۵ برگ، ۲۱ سطر، ۶۵ x ۱۶۵

شمارهٔ پیشین: ۱۴۵-۳۵۹۴، ع/۴۷۲

ع/۲۷۷۳

شرح المعلقات السبع **(شعر عربی ـ قصیده)**

از: الزوزنی، حسین بن احمد (-۴۸۶ ق.)

شرح مختصر و مشهوری است بر قصائد شعرای مشهور عرب جاهلیت ـ قبل از اسلام ـ که در «المعلقات السبع» بترتیب زیر جمع‌آوری شده است.

۱) قصیدهٔ امروء القیس بن حجر کندی، ص ۲پ

با آغاز:

«قفا نبک من ذکری حبیب و منزل   بسقط اللوی بین الدخول فحومل»

۲) قصیدهٔ طرفة بن بکر عبدی، ص ۲۴

با آغاز:

«لخولة اطلال ببرقة ثمهد   تلوح کباقی الوشم فی ظاهر الید»

۳) قصیدهٔ زهیر بن ابی سلمی مزنّی، ص ۳۹

با آغاز:

«امن ام اوفی دمنة لم تکلم   بحومانة الدراج فالمتثلم»

۴) قصیدهٔ لبید بن ابی ربیع انصاری، ص ۴۸پ

با آغاز:

«عفت الدیار محلها فمقامها   بمنی تابد غولها فرجامها»

۵) قصیدهٔ عمرو بن کلثوم ثغلبی، ص ۶۳

با آغاز:

«الا هبی بصحنک فاصبحینا   و لا تبقی خمور الا ندرینا»

۶) قصیدهٔ عنترة بن شداد عبسی، ص ۷۲

با آغاز:

«هل غادر الشعراء من متردم   ام هل عرفت الدار بعد توهم»

۷) قصیدهٔ حرث بن حلزة یشکری، ص ۸۱

با آغاز:

«آذنتنا ببینها اسماء   رب ثاو یمل منه الثواء»

کشف‌الظنون(۲/ ۱۷۴۰)، اعلام زرکلی(۲/ ۲۴۹)، ف مرعشی(۶/ ۶۹)، ف مجلس(۴/ ۲/ ۴۰۲)، ف آستان قدس: ص ۳۶۱، ف عربی مشار: ص ۵۶۵

آغاز: «بسمله، قال القاضی... هذا شرح القصائد السبع، املیته علی حدا الایجاز و الاختصار علی حسب ما اقترح علی مستعینا بالله علی اتمامه و علیه توکلت. ذکر رواة

العرب ان امروء القیس بن حجر بن عمرو الکندی کان یعشق عنیزه بنت شرحبیل...»

انجام: «یوم قتالنا بهذا الموضع و العناء عناء ای قد بلغ الغایة یرید عمرو بن هند فانه شهد عنائهم هذا الیوم. تمت القصائد المشهورة...»

نسخ و نستعلیق خوش (متن به نسخ، شرح به نستعلیق)، جعفر بن محمد حسینی، ۱۲۷۴ ه.ق، مجدول، جداول با لاجورد و زر و سیاه، دارای کمنداندازی به زر و سیاه، روی عبارات متن مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، در برگ اول معما و شعری منسوب به امام علی، در برگ ۲ مطلبی در بیان مدت خلافت خلفای سه گانه پس از پیامبر(ص)، در ۲ برگ پایانی اشعاری از شعرای عرب با خط حمایلی، نسخه با امضای «منه» و «من الا و قیانوس» و با استفاده از کتب مصباح، قاموس، صحاح، مختار الصحاح و فتح القریب حاشیه‌نویسی دارد.

جلد: تیماج تریاکی، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، مقوائی، ۱۷۰ x ۲۷۰

کاغذ: فرنگی، ۹۰ برگ، ۱۷ سطر، ۸۵ x ۱۹۰

شمارهٔ پیشین: ۹۰-۳۵۳۹، ع/۴۷۳

۲۷۷۴/ع

الکشاف عن حقایق التنزیل **(تفاسیر اهل سنت، عربی)**

از: زمخشری، جارالله محمود بن عمر (-۵۳۸ ق.)

زمان تألیف: ۵۲۸ ه.ق

به اعتقاد مؤلف، چون علم تفسیر اشرف علوم در شکوفائی قریحه و تعمق بخشیدن به عقل و فکر است، بنابراین برای درک حقایق قرآن و لطایف معانی، اسرار بلاغت، وجوه اعجاز و اسلوب آن پس از بهرهٔ کامل از سایر علوم مورد نیاز همچون حدیث، فقه، کلام، صرف و نحو و لغت، تسلط بر دو علم معانی و بیان ضروری است. و قطعا فقیه، محدث، متکلم، نحوی و لغوی بدون فراگیری دو علم معانی و بیان از درک اسرار بلاغت

قرآن عاجز خواهند بود. صحابه نیز با درک این مهم، همچنانکه وجوه اعراب قرآن را می‌شناختند بالطبع، وجوه بلاغت را نیز هر کدام به سلیقهٔ خود درک می‌نمودند؛ و در نتیجه، قواعد دو علم معانی و بیان همانند قواعد علم نحو با استفاده از همان قواعد اولیهٔ درک شده توسط صحابی تدوین شده است.

و با این اعتقاد، علاّمهٔ زمخشری در تفسیر مشهور کشاف، با بهره‌گیری از دو علم معانی و بیان، بیشتر به کشف اسرار بلاغت آیات قرآنی پرداخته؛ و در مباحث کلامی و اعتقادی تفسیر، آیات را با مذاق معتزلی تأویل و تفسیر کرده و از احادیث و روایات نیز بهره جسته است.

کشف الظنون (۱۴۵۷/۲)، ف ملی (۳۳۲/۷)، ف مرعشی (۱۴/۲)، ف مجلس (۲۱۵/۲)، معجم‌المطبوعات العربیة (۹۷۴/۱)

آغاز: «الحمدلله الذی انزل القرآن کلاما مؤلفا منظما، و نزله بحسب المصالح منجما و... اعلم، ان متن کل علم و عمود کل صناعة طبقات العلما فیه متدانیة... سورة فاتحة الکتاب، مکیة و قیل مکیة و مدنیة لانها نزلت بمکة و بالمدینة اخری و تسمی ام القرآن لاشتمالها علی المعانی التی...»

انجام: «و معلوم هذا العلم هو الله و صفاته و مایجوز علیه و ما لا یجوز. فما ظنک بشرف منزلته و جلالة محله... قال الشیخ الامام و انا اعوذ لهما و الجمیع کلمات الله الکاملة التامة»

نسخ، دارای سرلوح و کتیبه به لاجورد و زر و سبز و سفید و سرخ و سیاه، مجدول، جداول در ۲ برگ اول کتاب به زر و سیاه و لاجورد و در بقیه اوراق به لاجورد و شنگرف، عناوین سوره‌ها بشنگرف، روی آیات قرآنی با شنگرف خط کشی شده، در برگ ۲ یادداشت علی اکبر حسینی مبنی بر سفارش ایشان جهت ترمیم و تصحیح نسخه، ترمیم و وصالی لبه‌ها در برخی اوراق، حاشیه برگ ۲پ ممهور به مهر بیضوی «عز من قنع و ذل من طمع، محمد علی»، نسخه حاشیه‌نویسی مختصر دارد و مقابله و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج زیتونی روشن، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، مقوائی، اندرون با روکش کاغذ ابره زرشکی، ۱۶۰ x ۳۰۰

کاغذ: اصفهانی، ۶۵۶ برگ، ۲۷ سطر، ۱۱۰ x ۲۱۰

شمارهٔ پیشین: ۱۹۹-۳۶۴۸، ع/۴۷۴

۲۷۷۵/ع

فتح الباری فی شرح صحیح البخاری (احادیث اهل سنت، عربی)

از: ابن حجر عسقلانی، احمد بن علی (-۸۵۲ق.)

شرح معتبر و مشهوری است بر «الجامع الصحیح» بخاری. این شرح از بزرگترین شروح صحیح بخاری ـ نگاشته شده در ده جلد ـ است و در آن فوائد حدیثی و نکات ادبی و فقهی متعددی جمع‌آوری شده است.

ابن حجر، طرق احادیث را در شرح حاضر جمع نموده؛ و در احادیث مکرر، مواردی که بیان حدیث مقصود بخاری بوده آن حدیث را شرح و در مواضع دیگر به محل شرح حدیث ارجاع داده؛ و در برخی از موارد، در میان احتمالات یا اقوال مختلف یکی از وجوه مذکور را ترجیح داده است.

بگفتهٔ کشف الظنون، شروع تألیف این شرح به سال ۸۱۳ و پایان آن به سال ۸۴۲ و بدین طریق بود که شارح، جزء جزء شرح را بخط خود نوشته؛ سپس جمعی از ائمه معتبر، با قرائت علاّمه ابن خضر، آن را می‌نوشتند و با اصل نوشتهٔ مؤلف مقابله و در هفته یکبار، نوشته‌های خود را مباحثه می‌کردند تا تحریر کتاب به اتمام رسید. و فقط بخش کوتاهی از ابتدای شرح بطریق املا بوده است.

نسخهٔ حاضر جلد دوم کتاب ـ از باب التطوع از کتاب الصلوة تا آخر کتاب الجهاد ـ را دربر دارد.

کشف الظنون (۵۴۷/۱)، اعلام زرکلی (۱۷۳/۱)، معجم‌المطبوعات العربیة (۸۱/۱)

آغاز کتاب: «الحمدلله الذی شرح صدور اهل الاسلام بالهدی...»

آغاز نسخه: «ابواب التطوع، لم یفرد المصنف هذه الترجمة فی ما وقف علیه من الاصول باب التطوع بعد المکتوبة ترجم اولا بما بعد المکتوبة، ثم ترجم بعد ذلک لما قبل المکتوبة، قوله صلیت مع النبی»

انجام نسخه: «خاتمة ـ اشتمل کتاب الجهاد مزاولة الی هنا من الاحادیث المرفوعة... فی بعد هم سبعة و عشرون اثرا. والله اعلم»

نسخ، احتمالا قرن ۱۱، برگ ۲ با طرح کتیبه، تمامی مذهب به زر، و بخشی از آن مرصع به لاجورد و سبز و سیاه و فیلی و زرد و شیری، در اندرون طرح کتیبه‌ای نام کتاب و در پائین آن نام مؤلف، سبک کلی طرح و نوع رنگها به سبک هند و پاکستان، حاشیه بالائی برگ ۲پ دارای طرح سرلوح به زر و لاجورد و فیروزه و شنگرف، برگ ۲ و ۳ مجدول با زر و سیاه و لاجورد، حواشی این دو برگ مذهب به گل و بوته زر، عناوین به شنگرف، برگ اول و آخر الحاقی و نانوشته، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج پوست اناری، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته نقره‌ای، مقوائی

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۳۰۳ برگ، ۳۵ سطر، ۱۳۵ x ۲۰۰

شمارهٔ پیشین: ۱۵۲-۳۶۰۱، ع|۴۷۵

۲۷۷٦/ع

جنّة الامان الواقیة و جنّة الایمان الباقیة (مصباح الکفعمی)

(دعاها، عربی)

از: کفعمی، ابراهیم بن علی (-۹۰۵ ق.)

زمان تألیف: ۸۹۵ ه.ق

کتاب مشهور و معتبری در ادعیهٔ امامیه است که دعاهای آن از کتب معتبر و صحیح جمع‌آوری و در ۵۰ فصل کتاب مرتب شده است.

مؤلف، پس از جمع‌آوری ادعیه، تعلیقات و حواشی خود را بر آن نگاشته و در آخر کتاب، منابع مورد استفادهٔ خود در متن و حاشیه که بالغ بر ۲۰۰ کتاب بوده را ذکر نموده است.

فصل اول کتاب در وصیت میت و متعلقات آن؛ فصل آخر در آداب الداعی؛ و برخی دیگر از فصول چنین است: ادعیه مربوط به طهارت، اذان و اقامه، نمازهای یومیه و نافله‌های آن، ادعیه هر روز، ادعیه جهت والدین و اخوان و ولد، ارزاق، دیون، سفر، دعای ایمنی از سحر و شیطان، ادعیه منسوب به انبیا و ائمه، روایات مذکور در اسم اعظم، اسماء حسنی و شرح و بیان برخی از خواص آن، مناجات، استخارات، نماز حوائج، نماز شبها و روزها و ماهها، عمال ماههای رجب، شعبان، رمضان، شوال، ذی‌القعده و ذی‌الحجة، خطبه‌ها

الذریعه (۲۵٦/۵)، ف ملی (۴۴۸/۸)، ف مرعشی (۸۵/۲)، ف عربی مشار: ص ۲۵۴

آغاز: «الحمدلله الذی جعل الدعاء سلّما نرتقی به اعلی مراتب المکارم و وسیلة الی اقتناء غرر المحامد و درر المراحم و العقود المنضودة... و قد جمعته من کتب معتمد علی صحتها»

انجام: «فاخذت ما تیسرلی من اسبابها و ان لم اعرف اصحابها و اسمائها. والحمدلله اهل الحمد و الشکر و صلواته علی المخصوص بافضل الذکر... وکرم و عظم و سلم»

نسخ، ۱۰۹٦ هق، دارای کتیبه و سرلوح به زر و لاجورد و قهوه‌ای و بنفش و نارنجی و سفید، مجدول و کمنداندازی به زر و سیاه، حاشیه برگ ۲ و ۳ مذهب به زر و مرصع به لاجورد و فیروزه و شنگرف با طرح گل و بوتهٔ ریسه‌ای، ما بین سطور در اوراق ۲ و ۳ طلااندازی دندان موشی، متن ۳ برگ پایانی با جدول و طرحهای هندسی به زر و سیاه، عناوین و سرفصلها بشنگرف، در برگ ۲ یادداشت اهداء کتاب به حسینقلی خان نایب اول وزارت خارجه بسال ۱۲۹۴ ممهور به مهر بیضوی «افوض امری الی الله، حسینعلی» و یادداشت مالکیت محمد بن عبدالله نوری مشهور به صدیق الملک رئیس دفاتر وزارت خارجه در طهران بسال ۱۳۰۰ ممهور به مهر خشتی «صدیق الملک رئیس امور دول

وزارت خارجه» و مهر بیضوی «صدیق الملک» و «محمد بن عبدالله»، در ۲ برگ پایانی کتاب یادداشت حسینقلی نوری و آقا ابراهیم بسال ۱۲۹۴ و یادداشت مالکیت دیگر بسال ۱۰۹۹ ممهور به مهرهای مذکور و مهر «عبده محمد رضا بن محمد مهدی» و «عبده علی قلی»، در ۳ برگ پایانی نسخه ادعیه مختلف به خط حمایلی، حواشی و تعلیقات کتاب با طرحهای مختلف هندسی منظم و زیبا،

جلد: تیماج زرشکی، ضربی، ترنج و سرترنج و چهار لچکی با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوائی، ۱۱۵ x ۱۸۵

کاغذ: فرنگی شکری، ۱۷۱ برگ، ۲۷ سطر، ۵۵ x ۱۳۰

شمارهٔ پیشین: ۳۳۴-۲۲۱۹، ع/۴۷۶

۲۷۷۷/ع

القانون فی الطب (پزشکی اسلامی - قرن ۵، عربی)

از: ابن سینا، حسین بن عبدالله (-۴۲۸ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۷۲۵/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر مباحث کتاب الاول در بیان امور کلی علم طب را دربر دارد؛ و پایان آن یکی دو برگ افتادگی دارد.

آغاز: «الحمدلله حمدا یستحقه بعلو شأنه... فقد التمس منی بعض خلص اخوانی...»

انجام نسخه افتاده: «و ربما لم یؤخر ولکن قصدنا و لم نستوف قطع السبب کله کما انا»

نستعلیق و نسخ، احتمالا قرن ۱۳، عناوین و سرفصلها بشنگرف، ترمیم و وصالی لبه‌ها و آب افتادگی و موریانه‌خوردگی در حواشی برخی اوراق، ۲ برگ پایانی نانوشته، نسخه در حواشی تصحیح شده و در اوراق کمی حاشیه‌نویسی دارد.

جلد: تیماج حنائی، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با گلهای ریسه‌ای، مقوائی، ۱۴۰ x ۱۹۰

کاغذ: اصفهانی نخودی و هندی، ۲۷۹ برگ، ۱۴ سطر، ۹۰ x ۱۴۰

شمارهٔ پیشین: ۲۷۶-۳۲۷۳، ع/۴۷۷

۲۷۷۸/ع

مشکاة المصابیح (احادیث اهل سنت، عربی)

از: ابن الخطیب، محمد بن عبدالله (-۷۷۶ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۷۵۵/ع همین فهرست.

نسخ، آدم بن ابوطالب بن شهاب‌الدین، ۱۰۹۰ ه.ق، دارای سرلوح به زر و لاجورد و بنفش و نارنجی و سبز و سفید و سیاه، مجدول، جداول با زر و سیاه در ۲ صفحهٔ ابتدای کتاب و با شنگرف و لاجورد در اوراق دیگر، در ۵ برگ ابتدای نسخه (که در برگ شمار کتاب منظور نشده) فهرست مطالب کتاب اندرون جداول زر، ابتدای فهرست با طرح سرلوح و کتیبه به زر و با جداول نارنجی و زر، عناوین و سرفصلها بشنگرف، برگ پایانی ممهور به مهر بیضوی «شد نامور جمیل ز تاج محمد است» و «محمد خلیل» و یادداشت مالکیت عبدالخلیل و یادداشت مالکیت دیگر بسال ۱۱۳۴، آب افتادگی و موریانه‌خوردگی در لبه‌های برخی اوراق، نیمهٔ اول کتاب در نسخه حواشی نسبتا مفصل ملا علی قاری را با امضای «علی» دربر دارد و کتاب در نسخه تصحیح شده،

جلد: مقوا با روکش چرم قهوه‌ای سوخته، ضربی، ترنج و سرترنج با طرح گل و بوته و مرغ، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، ۱۷۰ x ۲۸۵

کاغذ: اصفهانی نخودی و هندی، ۴۳۶ برگ، ۲۱ سطر، ۹۵ x ۱۸۵

شمارهٔ پیشین: ۱۶۴-۳۱۶۱، ع/۴۷۸

۲۷۷۹/ع

انوار التنزیل و اسرار التأویل (تفاسیر اهل سنت، عربی)

از: بیضاوی، عبدالله بن عمر (-۶۸۵ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۵۱/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر از ابتدای تفسیر تا آخر سورهٔ طه را دربر دارد و چند سطر از ابتدای خطبهٔ کتاب در نسخه افتادگی دارد.

نسخ، در بالا و پائین برگ اول نسخه طرح کتیبه به زر با گل و بوته به سیاه و زر و با عبارت «المولی الموالی الاعظم» و «علیه الرحمة و الغفران» در اندرون آن، مجدول، جداول به سیاه و زر، عناوین و سرفصلها و آیات قرآنی بشنگرف، نسخه حاشیه‌نویسی دارد و مقابله و در حواشی تصحیح شده، حداشی با خطوط دندان موشی شنگرف به جداول دور سطور متصل گردیده، حواشی اوراق در اطراف نوشته‌های حاشیه‌ای با سبز رنگ‌آمیزی شده،

جلد: میشن عنابی، ضربی، ترنج و ۴ سرترنج و ۴ لچکی با گل و بوته، مقوایی، فرسودگی و پارگی در عطف جلد، ۱۶۵ x ۲۵۵

کاغذ: هندی نخودی، ۳۱۳ برگ، ۲۵ سطر، ۱۱۰ x ۱۷۰

شمارهٔ پیشین: ۱۲۱-۳۵۷۰، ع/۴۷۹

۲۷۸۰/ع

آثار الباقیة من القرون الخالیة (تمدن باستان - تاریخ، عربی)

از: ابوریحان بیرونی، محمد بن احمد (- ۴۴۰ ق.)

زمان تألیف: ۳۹۰ ه.ق

یکی از ادیبان، در خصوص تاریخهای مورد استعمال امتها و ملتها و اختلافات هر کدام، اعیاد مشهور و ایام مذکور برای اوقات مختلف و اعمالی خاص که برخی از امتها بدان عمل می‌کنند، از ابوریحان بیرونی سوال نموده و ابوریحان در پاسخ به آن سوال، شناخت اخبار گذشتگان را لازم دانسته و چنین گفته است: چون بیشتر اخبار گذشتگان، احوال و رسوم باقی‌ماندهٔ از آنهاست بنابراین پس از تقلید و بررسی آن از اهل ملل و نحل است که امکان قیاس اقوال و آراء آنها در اثبات بعضی از آن به بعض فراهم می‌آید و در آنصورت می‌توان به مطلوب رسید.

و بدین ترتیب و با همین انگیزه، ابوریحان بیرونی کتاب حاضر را به رشتهٔ تحریر درآورد.

الذریعه (۱/۶)، اعلام زرکلی (۶/۲۰۵)، ف مجلس (۱۹/۵۷۰)، ف آستان قدس: ص ۹، معجم‌المطبوعات العربیة (۱/۶۱۵)

آغاز: «الحمدلله المتعالی عن الاضداد و الاشباه و الصلوة علی محمد المصطفی خیر الخلق و علی آله ائمة الهدی و الحق... و بعد، فقد سألنی احد الادباء عن التواریخ التی یستعملها الامم و الاختلاف الواقع...»

انجام: «یعرف فی ای شهر یکون و عدد الایام الماضیة من الشهر الموقع بالحمرة او بسواد ان شاءالله تعالی وحده و هو حسبی... فهو من الشهر المکتوب بالحمرة. هذا تمام ما وجد فی آخر الکتاب و الحمدلله...»

نسخ، زکی بن سلمان طالقانی، ۱۲۷۲ ه.ق، عناوین و سرفصلها و خطوط جداول و اشکال هندسی بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف یا سیاه خط کشی شده، در برگ اول نسخه نام تعدادی از کتب ابوریحان، در برگ ۲ یادداشت مالکیت اعتضاد السلطنة علیقلی میرزا بسال ۱۲۷۳ ممهور به مهر خشتی «اعتضاد السلطنة» و یادداشت مالکیت کتابخانه عزالدوله عبدالصمد قاجار بسال ۱۳۰۰، نسخه بسال ۱۲۸۷ و ۱۲۹۵ با خط نستعلیق حاشیه‌نویسی و مقابله و تصحیح شده، بیشتر حواشی بفارسی،

جلد: تیماج سیاه خاکی، ضربی، با جداول حاشیه‌ای و بوته‌های ریسه‌ای و طرح ترنج به زر، مقوائی، ۱۵۰ x ۲۴۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۳۳۴ صفحه، ۲۱ سطر، ۹۰ x ۱۷۰

شمارهٔ پیشین: ۱۴۸-۳۱۴۵، ع/۴۸۰

۲۷۸۱/ع

التفهیم لاوائل صناعة التنجیم (نجوم اسلامی، عربی)

از: ابوریحان بیرونی، محمد بن احمد (- ۴۴۰ ق.)

زمان تألیف: ۴۲۱ ه.ق

کتاب مشهوری است در شناخت و بررسی هیئت عالم و کیفیت اشکال آسمان و زمین و مابین آن به طریق اخبار منقول در علم نجوم.

مؤلف، پس از بیان مطالبی از علم هندسه و حساب، به بررسی هیئت عالم و سپس به بیان احکام نجوم پرداخته است.

نسخهٔ خطی فارسی از همین کتاب بشمارهٔ ۲۰۹۲/ف درکتابخانهٔ ملی موجود است.

الذریعه (۳۶۱/۴)، ف مجلس (۱۰۸/۶)، ف آستان قدس: ص ۱۳۹

آغاز: «قال ابوریحان محمد بن احمد البیرونی رحمه‌الله: ان الاحاطة بهیئة العالم و کیفیة شکل السماء و الارض و ما بینهما علی وجه الاخبار المأخوذ بالتقلید نافعة جداً فی صناعة التنجیم»

انجام: «و عند البلوغ الی هذا الموضع کفایة... من السخریة و الاستهزاء فقد جهل المنتسبون الیها فضلا عن المنتفین عنها. والله اعلم بالصواب و الیه المرجع و الماب»

نسخ، شاه محمد بن عبدالستار بن شاه محمد عثمان، ۱۰۵۶ هـ.ق، احمدآباد هند، عناوین و سرفصلها و خطوط جداول و اشکال به شنگرف، پایان کتاب ممهور به مهر بیضوی «محمد قاسم»، موریانه‌خوردگی و پارگی و ترمیم لبه‌ها در برخی اوراق، نسخه بسال ۱۰۶۳ در شهر برهانپور مقابله و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج حنائی، ضربی، مقوائی، ۱۳۰ x ۲۲۰

کاغذ: هندی نخودی، ۸۹ برگ، ۲۵ سطر، ۸۰ x ۱۷۰

شمارهٔ پیشین: ۷۲-۳۳۷۰، ع/۴۸۱

۲۷۸۲/ع

درر البحور و قلائد النحور فی امتداح الملک المنصور

(شعر عربی ـ قصیده/ مدیحه و مدیحه‌سرائی، عربی)

از: صفی‌الدین حلّی، عبدالعزیز بن سرایا (-۷۵۰ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۵۷۷/ع همین فهرست. خطبهٔ کتاب در نسخهٔ حاضر افتادگی

دارد.

نسخ، میرزا محمد حسین، ۱۲۹۷ هـ.ق، عناوین بشنگرف، در برگ اول یادداشت شرر تیمور تاش در معرفی نسخه و یادداشت مالکیت ایشان بسال ۱۳۳۳ هـ.ش،

جلد: تیماج زرشکی، یک لا، ضربی، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، ۱۲۵x۲۰۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۴۶ برگ، ۱۰ سطر، ۷۰ x ۱۳۰

شمارهٔ پیشین: ۲۷۷-۳۲۷۴، ع/۴۸۲

۲۷۸۳/ع

نورالانوار فی شرح کلام خیرالاخیار **(دعاها، عربی)**

از: جزائری، نعمت‌الله‌بن عبدالله (-۱۱۱۲ ق.)

زمان تألیف: ۱۱۰۲ هـ.ق

مؤلف در عنفوان جوانی، شرح مبسوط و کبیر خود را بر «صحیفه سجادیه» نگاشت و سپس به تناسب حال دیگران ـ در تمایل به شرح مختصر و منحصر ـ شرح حاضر را به اختصار و خالی از هرگونه اطناب، به رشتهٔ تحریر درآورد.

زمان تألیف این شرح، در الذریعه سال ۱۰۷۸ و در شهر خرم‌آباد، و در پایان نسخه حاضر سال ۱۱۰۲ و در شهر شوشتر ذکر شده است.

الذریعه (۳۵۹/۲۴)، اعلام زرکلی (۱۱/۹)، ف مرعشی (۳۵۲/۵)، ف آستان قدس: ص ۵۹۰، ف عربی مشار: ص ۹۶۹،

آغاز: «الحمدلله الذی اطلع ابناءالتراب علی اسرار ملکوته الخفیه و نوّرقلوبهم بادعیةالصحیفة السجادیة... ان للوصول الی جناب قربه تعالی طرائق متعددة و وسائل متبددة...»

انجام: «اللهم حببنا الی اولیائک المقربین و ادخلنا فی شفاعة ائمتنا الطاهرین ... قال

هذه الاحرف بلسانه و حررها ببنانه مؤلفها المذنب... و صلی‌الله علی محمد و آله»

نسخ، محمدصالح بن عبدالرشید، احتمالاً ق ۱۳، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی عبارات متن مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، در برگ ۲ حدیث «حصن» بنقل از کتاب عیون‌اخبارالرضا بخط حمائلی و به سال ۱۲۹۳، ظهر برگ ۴ ممهور به مهر بیضوی «محمدشفیع»، حاشیهٔ برگ ۴ یادداشت مالکیت بسال ۱۲۹۸ ممهور به مهر خشتی «معزالدوله»، نسخه در حواشی تصحیح شده»

جلد: میشن عنابی، ضربی، مقوایی، عطف با چرم تریاکی الحاقی، ۱۱۵x۱۸۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۳۳۶ برگ، ۱۶ سطر، ۷۰x۱۳۵

شمارهٔ پیشین: ۶۰-۲۴۹۰، ع/۴۸۳

۲۷۸۴/ع

الفائق **(احادیث اهل سنت ـ زبان، عربی)**

از: زمخشری، جارالله محمودبن عمر (-۵۳۸ ق.)

در این کتاب، الفاظ غریب و لغات مشکل احادیث رسول خدا و آثار روایت شده از صحابه و تابعین بترتیب حروف تهجی اول و دوم لغات شرح شده است.

باتوجه به آنکه پس از بیان هر حدیث در کتاب، کلمات غریب آن حدیث ذیل یکی از حروف تهجی شرح شده، بنابراین برخی از لغات احادیث، ذیل غیرحروف خود قرار گرفته و پیدا کردن آن لغات در ذیل حروف تهجی همان لغت چه بسا مشکل می‌باشد.

نسخهٔ حاضر، جلد دوم کتاب ـ از حرف ضاد با همزه تا آخر کتاب ـ را در بر دارد.

کشف‌الظنون (۱۲۰۶/۲)، ف ملی(۴۲۸/۱۰)، ف آستان قدس: ص ۴۲۳، ف عربی مشار: ص ۶۵۳،

آغاز کتاب: «الحمدلله الذی فتق لسان الذبیح بالعربیة‌البینة»

آغاز نسخه: «کتاب الضاد مع‌الهمزه، النبی ـ صلی‌الله علیه و سلم ـ قال له رجل و هو

یقسم الغنائم: انک لم تعدلک فی القسم .یقال ـ صلی‌الله علیه و سلم ـ و یحک فمن یعدل علیک بعدی...»

انجام: «افاضل المسلمین ان یشیعونی بصالح الدعا و ... احمدالله عزوجل علی ما اولی ... و اصلی علی سیدالاولین و الآخرین محمد و آله اجمعین»

نسخ، محمدبن اسعد بن ابی عاصم صدیقی سمرقندی، نیمهٔ اول قرن ۱۰، عناوین باشنگرف و مرکب سرخ، روی برخی از کلمات باشنگرف و سرخ خط کشی شده، حواشی برخی اوراق همچون ۱۴۷ و ۲۸۱ و برگ آخر ممهور به مهر دایره «خادم محبت انابل(؟) سومی، ۹۶۶»، در برگ ۳ اشعار فارسی سرودهٔ آصفی، آب‌افتادگی و موریانه‌خوردگی در حواشی و لبه‌های اوراق، نسخه حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده»

جلد: مقوا با روکش کاغذی به رنگ لاجورد، عطف با پارچهٔ سرخ، ۱۵۵x۲۰۵

کاغذ: سمرقندی نخودی، ۳۷۹ برگ، ۱۵ سطر، ۱۰۵x۱۴۰

شمارهٔ پیشین: ۲۱۴-۳۶۶۳، ع/۴۸۴

۲۷۸۵/ع

الکشکول **(ادبیات ـ مجموعه‌ها، عربی)**

از: شیخ بهائی، محمدبن حسین (-۱۰۳۱ ق.)

مؤلف در عنفوان جوانی کتابی بنام «المخلاة» تألیف نمود که در آن از هر موضوعی بهترین و شیرین‌ترین مطلب را با نظم و ترتیب بی‌نظیر جمع‌آوری کرد.

پس از آن، نوادر علوم مختلف و ظرایف و لطایف و اشعار و مواعظ دلنشین دیگری را یافته و آن را در کتابی دیگر ـ با همان سبک کتاب قبلی ـ جمع‌آوری نمود؛ و چون فرصتی برای مرتب و منظم کردن مطالب این کتاب نیافت و به جهت مطابقت نام آن با نام کتاب قبلی، کشکول را برای آن اختیار نمود. کتاب کشکول در نسخهٔ حاضر در ۵ جلد

نگاشته شده است. جلد اول: ص ۱پ، جلد دوم: ص ۹۶پ، جلد سوم: ص ۱۵۳ پ، جلد چهارم: ص ۲۳۳ پ، جلد پنجم: ص ۲۹۱پ،

الذریعه (۱۸/۷۷)، ف ملی (۸/۴۸۰)، ف مرعشی (۲۰/۲۴۸)، ف آستان قدس: ص ۴۶۵، ف عربی مشار: ص۷۴۴،

آغاز: «الحمدلله الواحد المعین و صلی‌الله علی سیدنا محمد و آله اجمعین. و بعد، فانی لما فرغت من تألیف کتابی المسمی بالمخلاة الذی حوی من کل شیء احسنه و احلاه و هو کتاب...»

انجام: «لبعض الاعراب:

مازال یعلو قدره دائما   الی العلا صاحب هذا الکتاب

ما غردت و رقاء فی دوحة   واضحک الروض بکاء السحاب»

نستعلیق خوش، جمال‌بن ملک محمد شیرازی، ۱۰۹۴ ه.ق، ابتدای کتاب دارای کتیبه و سرلوح به لاجورد و زر و فیروزه و بنفش و سفید و سیاه، مجدول، جداول به زر و سیاه و آبی، حاشیه دو برگ اول مذهب با گل و بوته‌های اسلیمی، محل سرلوح در حاشیهٔ بالایی در آغاز مجلدات کتاب بدون طرح، عناوین بشنگرف، بخشی از متن اوراق با خط حمایلی.

جلد: تیماج مشکی، ضربی، مقوایی، عطف با پارگی و فرسودگی، ۱۳۰x۲۳۰

کاغذ: دولت‌آبادی نخودی، ۳۴۳ برگ، ۲۱ سطر، ۹۰x۱۷۰

شمارهٔ پیشین: ۹۴-۳۳۹۲، ع/۴۸۵

ع/۲۷۸۶

کتاب‌الاجارة **(فقه جعفری، عربی)**

از: رشتی، حبیب‌الله‌بن محمدعلی (-۱۳۱۲ق.)

مؤلف، کتاب «شرایع الاسلام» محقق حلّی (م ۶۷۶) را به تفصیل و در چندین جلد

مورد شرح قرار داد؛ و یکی از مجلّدات آن، شرح کتاب الاجارة است.

نسخهٔ حاضر، همان شرح ایشان بر کتاب‌الاجاره است.

الذریعه (۱/۱۲۲) و (۱۳/۳۱۹)

آغاز: «الحمدلله رب‌العالمین اولا و آخرا و الصلوة علی محمد و آله... کتاب‌الاجارة، بمعنی الاجرة کما هو المعروف او بمعنی الایجار کما فی حدیث تحف‌العقول و محکی المبسوط...»

انجام: «ولا اجرة له ای للغاصب للقطع، لانه عمل لم یأذن فیه المالک. ولله الحمد اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا»

نسخ، ۱۲۹۹ ه.ق، روی عبارات مورد شرح و برخی از کلمات با سیاه خط‌کشی شده، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: مقوا با روکش کاغذی، با فرسودگی و پارگی، عطف با چرم حنایی، ۱۷۰x۲۳۵

کاغذ: فرنگی نخودی، ۲۶۱ برگ، ۲۵ سطر، ۱۰۰x۱۷۰

شمارهٔ پیشین: ۲۸۷-۳۷۳۶، ع/۴۸۶

ع/۲۷۸۷

مجموعه

۲۷۸۷/۱-الزام النواصب بامامة علی بن ابی‌طالب «۱-۱۳»

(علی‌بن ابی‌طالب(ع) - اثبات خلافت، عربی)

از:؟

مؤلف، پس از تشرف به دین اسلام با مشاهدهٔ اختلاف میان علما و فضلای مسلمان و با عنایت به روایت نبی‌اکرم(ص) «ستفرق امتی علی ثلاث و سبعین فرقة، فرقة ناجیه و الباقون فی‌النار»، در جهت تفسیر فرقهٔ ناجیه، اخبار و روایات شیعه و اهل سنت را

بررسی کرده و نتیجهٔ آن را ـ مبنی بر اینکه شیعیان علی(ع) همان فرقهٔ ناجیه‌اند ـ در رسالهٔ حاضر نگاشته است.

همچنین در ابواب و فصول رساله، اختلاف شیعه و اهل سنت در اصول و فروع دین، برخی از آیات و اخبار اهل سنت در اثبات امامت علی‌بن ابی‌طالب با ذکر منبع آن، مثالب و مطاعن صحابهٔ اهل سنت به نقل از منابع اهل سنت بیان شده است.

مؤلف رساله مورد اختلاف است. شیخ حر عاملی در کتاب امل‌الامل (۳۶۴/۲) مؤلف را ناشناس دانسته؛ در کتاب کشف‌الحجب (ص ۵۸) انتساب رساله به سیدبن طاووس بیان شده؛ و صاحب انوارالبدرین (ص ۷۵) و نسخهٔ چاپ سنگی سال ۱۳۰۳ تهران مؤلف رساله را شیخ مفلح بن حسن صیمری دانسته است.

الذریعه (۲|۲۸۹)، ف ملی (۷|۴۱۵)، ف مرعشی (۴|۷۴)، ف آستان قدس: ص ۶۴، ف عربی مشار: ص ۸۲

آغاز: «بسمله، الحمدلله رب العالمین و ... و بعد، فانه یجب علی العاقل ان ینظر لنفسه قبل حلول رمسه... و اعلم، انی رجل من اهل الکتاب سألت الله الهدایة الی الصواب فهدانی الله دین الاسلام»

انجام: «من کلام الشیخین و عایشه عندالاختصار فیها عبرةلاولی الابصار علمت ان الحق مع علی(ع)... والاکرمین الاخیار والمکرمین الابرار»

۲۷۸۷/۲ـ رساله یوحنا أسرائیلی «۱۳-۲۲پ»

(علی‌بن ابی‌طالب(ع) ـ اثبات خلافت، عربی)

از: یوحنابن اسرائیل مصری

مؤلف، پس از تحقیق مذاهب صائبی، یهودی، مجوسی، نصرانی و اسلام، مشرّف به دین اسلام گردیده سپس با مطالعهٔ کتب اسلامی از تفسیر، حدیث، اصول، عقاید، فقه و فروع از تمامی فرقه‌های اسلامی، منشأ اختلاف آنها را بررسی، و پس از مشاهدهٔ

اختلاف در میان بزرگان صحابه، برای اثبات حق نزد علمای مذاهب چهارگانهٔ اهل سنت به بغداد رفته؛ و در سؤال و جواب خود پیرامون اثبات حقانیت شیعه و امامت علی بن ابی‌طالب(ع) به مناظرهٔ علمی نشسته؛ و آن مباحث را در رسالهٔ حاضر به رشتهٔ تحریر درآورده است.

این رساله با نگارش متعدد و نامهای مختلف مشاهده شده که برخی از آن به عربی و برخی دیگر به فارسی، برخی با نام «منهاج المناهج» و بعضی با نام «رساله در حقانیت شیعه» و بعضی با نام «رسالهٔ امامت». همچنین مؤلف رساله مورد تردید و اختلاف است. برخی از علما نام یوحنا را بعنوان مؤلف، جعلی دانسته و رساله را به ابوالفتوح رازی نسبت داده‌اند.

با تطبیق نسخه حاضر با دو نسخهٔ خطی عربی و یک نسخهٔ فارسی رساله، موجود در کتابخانه ملی با شماره‌های ۴۳۱/ف و ۱۶۹۸/ع و ۲۷۷۲/ف، چنین مشخص می‌گردد که رسالهٔ «منهاج المناهج» ترجمهٔ فارسی همین رسالهٔ یوحنا ـ با کمی تغییر در نگارش مطالب ـ است؛ و دیگر رساله‌های مختلف با یکی از نامهای مذکور، یکی از همین دو متن عربی (رسالهٔ یوحنا) و فارسی (منهاج‌المناهج) است.

ف ملی (۱۰|۲۸۴) و (۱|۴۱۰)، ف مرعشی (۱۶|۱۵۳)

آغاز: «الحمدلله‌الذی انقذنی من‌الملل الباطلة و نجانی من النحل العاطلة و بصرنی مزالق الآراءالواهیة... و بعد، فیقول یوحنابن اسرائیل الذمی: انی کنت رجلا ذمیا متقنا للفنون العقلیة ممتعا من‌العلوم النقلیة»

انجام: «و من یهدی الله فهو المتهد. فسطرت هذه‌الرسالة لتکون هدایة لمن طلب سبیل‌النجاة فمن نظر فیها بعین الانصاف... و علی ابصار هم غشاوة و لهم عذاب عظیم»

ضمیمه: در برگ ۲۳، فایدهٔ کوتاهی در بیان کفر نواصب و تعیین آنها با استناد به احادیث و روایات از علی‌بن عبدالعالی (محقق کرکی؟) نقل شده است.

آغاز ضمیمه: «الحمدلله مظهر دینه علی‌الدین کله ولوکره المشرکون و الصلوة والسلام... و بعد قد ثبت من طریقنا و طریق‌المخالفین بالاحادیث الصحیحة الصریحة ان النواصب کلها کالیهود»

انجام ضمیمه: «و نحن بریئون منه فی‌الدنیا والآخرة ابتغاء لمرضاة الله و رضاء الائمة... علیهم اجمعین»

۲۷۸۷/۳ـ رسالة فی‌الکبائر والعدالة المترتبة علی ترکها «۲۳پ و ۲۴»

(گناهان کبیره، عربی)

از: محقق کرکی، علی بن حسین بن عبدالعالی (-۹۴۰ ق.)

از آنجا که لازمهٔ عدالت، ثبوت تقوی و مروت است، و تحقق تقوی نیز با اجتناب از گناهان کبیره و اصرار نورزیدن بر گناهان صغیره است، بنابراین شناخت گناهان کبیره بر مکلفین لازم می‌باشد. و بدین جهت، مؤلف، رسالهٔ حاضر را در بیان آراء فقها و رأی خود در گناهان کبیره نگاشته است.

الذریعه (۱۷/۲۵۹)، ف مجلس (۱۲/۴۰)

آغاز: «الحمدلله رب‌العالمین. لما کانت العدالة یستلزم ثبوت‌التقوی و المروة، والتقوی انما یتحقق باجتناب الکبائر و عدم الاصرار علی الصغائر، لزم معرفة الکبائر علی المکلفین»

انجام: «لوکانت الشهادة علی‌البغی لم یسمع لعدم ضبطه فلا ینبغی احد الافراد بتعلق الشهادة به»

۲۷۸۷/۴ـ جواب‌الامیر ابی‌الحسن الفراهانی «۲۴ پ و ۲۵»

(فلسفه اسلامی ـ قرن ۱۱، فارسی)

از: میرداماد، محمدباقر بن محمد (-۱۰۴۱ ق.)

زمان تألیف: ۱۰۲۹ ه.ق

رسالهٔ مختصری است در پاسخ فلسفی به استفتاء ابوالحسن فراهانی با متن ادبی

فارسی و پیچیده و به شیوهٔ نگارش مخصوص میرداماد.

الذریعه (۵/۱۷۲)

آغاز: «بسمله، الحمدلواهب الحیوة و مفیض العقل حق حمده والصلوة علی... سمیر ضمیر مستنیر می‌دارد که مرتبهٔ تشوق شراشر مشاعر و درجهٔ انجذاب اوراق باطن و ظاهر به صحبت عالم علوی،...»

انجام: «ضمان تحقیق حقایق و تعهد کشط خفیات و کشف اغطیه و توضیح مغامض نفصل الله... بهجت منال سعادت مال راقب و ثاقب و بارق و شارق و طالع و لامع و کتب مسئولا بیمناه الباترة الدائرة... حامدا مصلیا مسلما»

۲۷۸۷/۵ـ التحصین و صفات العارفین «۲۵پ ـ ۲۸»

(عزلت ـ عرفان، عربی)

از: ابن فهد حلّی، احمدبن محمد (-۸۴۱ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۷۰۰/ع همین فهرست.

ضمیمه (۱): در ظهر برگ ۲۸، جریان دیدار حسن بصری در سنّ ۹۴ سالگی با امام صادق(ع) و روایت ایشان از امام در بیان حقیقت عبودیت و وصیت به امور نُه‌گانه نوشته شده است.

آغاز ضمیمه: «عن عنوان البصری، وکان شیخاکبیرا قداتی علیه اربع و تسعون سنة. قال: کنت اختلف الی مالک بن انس سنین فلما قدم جعفربن محمدالصادق(ع) بالمدینة...»

انجام ضمیمه: «قم عنی یا اباعبدالله فقد نصحت لک ولاتفسد علی وردی فانی امروء ضنین بنفسی. والسلام»

ضمیمه(۲): در اوراق ۲۹ تا ۳۱ پ، روایت کرخی از واقعهٔ حضور امام باقر(ع) در سنین نوجوانی در مجلس حجاج و بصورت ناشناس و مناظرهٔ نسبتاً طولانی ایشان با

حجاج نقل شده است.

آغاز ضمیمه: «قال احدثنا الکرخی، قال: حضرت فی مجلس الحجاج بن یوسف الثقفی فی الکوفه و الناس من حوله محدقون...»

انجام ضمیمه: «قال : فخرج الصبی والحاضرون مشتاقون الیه... ایّ منقلب ینقلبون. و هذا ما انتهی الینا...»

۲۷۸۷/۶ـ استقصاء النظر فی البحث عن القضا و القدر «۳۲ـ۳۵»

(قضا و قدر/ جبر و اختیار، عربی)

از: علاّمه حلّی، حسن بن یوسف (-۷۲۶ ق.)

علاّمه حلّی، پس از درخواست سلطان محمد خدابنده الجایتو از ایشان مبنی بر بیان ادله‌ای که دلالت بر اختیار در افعال انسان کند، رسالهٔ حاضر را به رشتهٔ تحریر درآورد؛ و در آن پس از تقریر محل نزاع، استدلال اشاعره بر نظریهٔ جبر را ردّ و سپس ادله عقلی و نقلی اختیار را بیان کرده است.

الذریعه (۲/۳۱)، ف مرعشی (۷/۳۶۲)، ف مجلس (۱۱/۲۵۰)، ف عربی مشار: ص ۴۹،

آغاز: «الحمدلله العلیم الغفار القدیم القهار العظیم الستارالذی خلق‌الانسان و منحه بالاقتدار و انعم علیه بالتکلیف المستندة الی الارادة و الاختیار... اما بعد، فلما کان السلطان الاعظم...»

انجام: «نعم، لو اراد السلطان منه‌الفعل کیف کان... والفرق بین الصورتین ثابت. ولیکن هذا آخر مانورده فی هذا الکتاب. والله الموفق للصواب والحمدلله رب العالمین»

۲۷۸۷/۷ـ ارشاد المسترشدین و هدایة الطالبین «۳۵پ ـ ۳۸»

(شیعه ـ عقاید، عربی)

از: فخرالمحققین، محمدبن علاّمه حلّی (-۷۷۱ ق.)

رساله‌ای است در بیان مختصر واجبات اصول دین که دانستن آن بر هر مکلف واجب باشد.

الاصل الاول ـ فی معرفةالله

الاصل الثانی ـ فی‌العدل

الاصل الثالث ـ فی‌الوعد والوعید

الاصل الرابع ـ فی‌النبوة

الاصل الخامس ـ فی‌الامامة

الذریعه (۱/۵۲۱)، ف مجلس (۱۰/۸۴۸)، ف مرعشی (۲/۵۶)، ف آستان قدس: ص ۴۰،

آغاز: «الحمدلله رب‌العالمین و صلی‌الله ... املیت هذه الرسالة لارشاد المسترشدین و هدایة الطالبین، بیّنت فیها ما یجب علی‌المکلفین من الاعتقاد»

انجام: «وعن قول معصوم الی قول مجتهد، فانها المؤمنون تمسکوابه واعتمدوا علیه و السلام علیکم...»

۲۷۸۷/۸ـ الکشکول «۳۹پ و ۴۰» (ادبیات ـ مجموعه‌ها، عربی)

از: شیخ بهائی، محمدبن حسین (-۱۰۳۱ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۷۸۵/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر، فقط مباحث دو صفحهٔ اول از جلد پنجم کشکول را در بر دارد.

۲۷۸۷/۹ـ رسالةالطرق «۴۰ـ۴۱» (آداب طریقت، عربی)

از: نجم‌الدین کبری، احمدبن محمد (-۶۱۸ ق یا ۶۱۹ ق.)

در این رساله، طرق الی‌الله باکثرت عددش، تقسیم بر ۳ نوع کلی زیر شده است:

اول ـ طریق ارباب معاملات

دوم ـ طریق اصحاب مجاهدات و ریاضات

سوم ـ طریق سائرین الی‌الله و سالکین

مؤلف در شرح طریق سالکین، آن را مبنی بر موت ارادی و محصور در ده اصل دانسته است: توبه، زهد در دنیا، توکل بر خداوند، قناعت، عزلت، ملازمت ذکر، توجه الی‌الله، صبر، مراقبه و رضا.

کشف‌الظنون (۸۷۶/۱)، ف مرعشی (۲۰۹/۱۸)، ف مجلس (۳۰۶/۹)

آغاز: «الطریق الی‌الله بعدد انفاس الخلائق، فطریقنا الذی نشرع فی شرحه اقرب الطرق الی الله و اوضحها و ارشدها...»

انجام: «کمن بقی فی ظلمات شجرة الانسانیة لیس بخارج منها، لابدهریة المؤمنیة و لابمشارته الولایة والنبوة. تفهم انشاءالله وحده.»

۲۷۸۷/۱۰ـ مسح الرجلین «۴۱پ ـ ۴۳پ» **(فقه جعفری، عربی)**

از: العاملی، حسین بن عبدالصمد (-۹۸۴ ق.)

والد شیخ بهائی در رسالهٔ حاضر، حکم مسح پا در وضو را ـ که مورد اختلاف امامیه و اهل سنت است ـ بررسی و بر وجوب مسح پا و جائز نبودن غسل آن استدلال نموده است.

الذریعه (۱۷/۲۱)

آغاز: «الحمدلله علی نعمه و ارفاده، والصلوة والسلام... و بعد، فانی لما رأیت الباری جلّ و عزّ قد ذم التقلید فی کتابه‌المجید لقوله تعالی حکایة عن الکفار...»

انجام: «بالعطف علی محل الرؤس، فانه اقرب وافصح من عطفها علی البعید کما تقرر... والسلام علی من اتبع الهدی»

۲۷۸۷/۱۱ـ احداث قول ثالث فی الاجماع «۴۵پ و ۴۹پ»

(اصول فقه شیعه، عربی)

از: ؟

یکی از مسائل مورد بحث در مبحث اجماع اینست که اگر علمای یک عصر در مسئله‌ای فقهی اختلاف بر دو قول کنند، آیا احداث قول سوم در آن مسئله برای علمای متأخر از آنها جایز است یا خیر؟

بعبارت دیگر اگر در مسئلهٔ مورد اختلاف فقهای یک عصر، دائر بودن حکم آن مسئله بین دو فتوا مورد اتفاق باشد آیا علمای بعدی می‌توانند بر خلاف این اتفاق، قائل به فتوای سومی شوند؟

رسالهٔ حاضر در بررسی همین مسئله، نظرات مختلف را چنین بیان کرده: جمهور اهل سنت، قول عدم جواز را اختیار کرده؛ برخی از آنها نیز حکم جواز و برخی دیگر قول به تفصیل را اختیار کرده و گفته‌اند اگر فتوای سومی مخالف با حکم مورد اتفاق باشد، جایزه نبوده والّا جایز است. و امامیه نیز فتوای سوم را باطل دانسته‌اند.

آغاز: «بسمله، اذا اختلف اهل العصر علی قولین فی مسئلة، فهل یجوز لمن بعد هم احداث قول ثالث؟ اختلف العامة فیه علی اقوال...»

انجام: «وکون الخطا فی الباقی. اعاذنا الله من الخطا فی امر الباقی... و الله خیر حافظ و واقی»

۲۷۸۷/۱۲ـ اسئلة القونوی «۵۰پ ـ ۵۵»

(فلسفهٔ اسلامی ـ قرن ۷، عربی و فارسی)

از: صدرالدین القونوی، محمدبن اسحاق (-۶۷۲ ق یا ۶۷۳ ق.)

چند مسئله از مسائل مشکل فلسفی است که صدرالدین قونوی آن را بصورت

مفاوضه با برخی از علمای معاصر خود به بحث، و در رسالهٔ حاضر به رشتهٔ تحریر درآورده؛ سپس آن را نزد خواجه نصیرالدین طوسی فرستاده تا ایشان نظرات خود را پیرامون صحت و فساد براهین مذکور اعلام کند. مقدمهٔ رساله، فارسی و مسائل آن به عربی است.

برخی از مسائل رساله چنین است:

المسئلة الاولی ـ هل وجود واجب الوجود امر زائد علی حقیقته ام‌لا؟

المسئلة الثانیة ـ هل الماهیات الممکنة مجعولة ام‌لا؟

المسئلة الثالثة ـ هل الوجود العام المشترک من جملة الممکنات؟

المسئلة الرابعة ـ الواحد لایصدر عنه الا الواحد

مسئلة کلیة ـ یتضمن عدة مسائل

الذریعه (۲۱/۳۱۲)

آغاز: «بسمله، مازال فی سمعی طیب لذکرک ما بزری عن الرفض علی العارض الهین حتی حللت حمی قلبی... گوش ایام و لیالی به استماع مآثر و معالی مجلس عالی خواجه معظم...»

انجام: «لاتحقق لها بنفسها بالتبعیة لماله وجود محقق کما سبقت الاشارة الیه فی بعض الاسئلة المقدمة»

۲۷۸۷/۱۳ـ اجوبة مسائل القونویة «۵۵ـ۵۸پ»

(فلسفه اسلامی ـ قرن ۷، عربی و فارسی)

از: نصیرالدین طوسی، محمدبن محمد (-۶۷۲ ق.)

پاسخی است به سؤالات صدرالدین قونوی ـ مذکور در شمارهٔ فرعی قبل از همین نسخه ـ مقدمهٔ این رساله فارسی و مباحث پیرامون سؤالات و مفاوضات به عربی است.

الذریعه (۲۱/۳۲۲)، ف مرعشی (۱۲/۱۵۱)

آغاز: «بسمله، اتانی کتابا ما اراه مشابها بغیر کتاب‌الله من سایر الکتب، اتی من امام نورالله قلبه و صیر مرفوعالدی سره‌الحجب»

انجام: «فهذا ماخطر ببال داعیه و مستفیده و المشتاق الی خدمته فی هذه الابحاث... و صلی‌الله علی محمد و آله خیرالانام»

۲۷۸۷/۱۴ـ الجبر والاختیار «۵۹پ - ۶۴» (جبر و اختیار، فارسی)

از: نصیرالدین طوسی، محمدبن محمد (-۶۷۲ ق.)

رساله‌ای است در بررسی مسئله جبر و قدر، مرتب شده در ده فصل زیر:

فصل اول ـ در حکایت مذاهب در این موضع و اشاره به حجت هر کدام

فصل دوم ـ در ذکر وجوب و امکان و امتناع و احکام هر یک

فصل سوم ـ در ذکر اسباب و علل و اشاره به معنی جبر و اختیار

فصل چهارم ـ در آنکه سبب یا موجب نباشد مسبب از او صادر نشود.

فصل پنجم ـ در کیفیت استناد اتفاقیات به علل

فصل ششم ـ در بیان آنکه وجوب فعل از فاعل، منافی اختیار او نبود.

فصل هفتم ـ در ذکر قوی و افعال انسانی و فرق میان آنچه به اختیار او بود و آنچه نبود.

فصل هشتم ـ در بحث از قدرت و ارادت و کیفیت صدور افعال اختیاری از هر دو

فصل نهم ـ در آنچه حاصل این مباحث است و حل بعضی از شبهه‌ها

فصل دهم ـ در آنکه اطلاق اختیار به این معنی بر باریتعالی شاید یا نشاید.

الذریعه (۵/۸۳)، ف مجلس (۲/۴۱۱)، ف مرعشی (۳/۱۶۵)، ف عربی مشار: ص ۲۴۸

آغاز: «الحمدلله رب‌الارباب و مسبب الاسباب و مفتح الابواب... اما بعد بحکم آنکه بعضی برادران که بر سبیل حسن‌الظن به محرر این سواد تصور این داشتند که در مباحث عقلی...»

انجام: «از او تعالی مسلوب باشد و او از آن منزه و از این تنزیه نیز منزه. اذا بلغ الکلام الی الله فامسکوا. فالله اعلم بحقیقة‌الحال والیه المرجع والمآل»

۲۷۸۷/۱۵ـ اثبات الجوهر المفارق «۶۴پ»

(فلسفه اسلامی ـ قرن ۷، عربی)

از: نصیرالدین طوسی، محمدبن محمد (-۶۷۲ق.)

رسالهٔ بسیار مختصری در اثبات عقل کلی و مجرد است. محقق دوانی، این رساله را شرح نموده و معرفی شرح ایشان در شمارهٔ ۲۷۰۰/۹ همین فهرست گذشت.

الذریعه (۱/۸۸)، ف مجلس (۲/۴۱۲)

آغاز: «بسمله، اعلم انا لانشک فی کون الاحکام الیقینیة التی قد حکم بها اذهاننا...»

انجام: «المشتمل علی کل رطب و یا بس و ذلک ما اردناه والحمدلله رب العالمین... الطاهرین اجمعین»

۲۷۸۷/۱۶ـ تعبیرالرؤیا «۶۵ـ۶۶» (فلسفه اسلامی ـ قرن ۵، عربی)

از: ابن‌سینا، حسین‌بن عبدالله (-۴۲۷ق.)

ابن‌سینا، پس از بررسی کتب مختلف یونانی و عربی در تفییر رؤیا، خرافات آن را حذف و صحیح و مجرب آن را در ۱۱ باب همین رساله ثبت نموده است.

نسخهٔ حاضر، ۹ باب از ابواب رساله را در بردارد.

الذریعه (۴/۲۰۷)، ف مجلس (۱۹/۳۸۷)، ف آستان قدس: ص ۱۲۹،

آغاز: «الباب‌الاول ـ فی‌العلویات من‌السماء الرعد والبرق وضوء السماء خیر و رزق، و من ارتفع الیها رادّ رزقه»

انجام نسخه ناتمام: «الباب التاسع فی الوحش و الحشرات ... و الوقوع عنه موت

عاجل و سوق الجمل اقتضاء حاجة من قوة ذی‌حشمة»

۲۷۸۷/۱۷ـ شرح رسالة العلم «۶۶پ ـ ۷۳»

(فلسفه اسلامی ـ قرن ۷، عربی)

از: نصیرالدین طوسی، محمدبن محمد (-۶۷۲ق.)

کمال‌الدین احمدبن سعادة بحرانی، رساله‌ای در مباحث علم الهی مشتمل بر ۲۴ مسئله با آغاز «اعلم ادام‌الله هدایتک، ان المتکلمین اطلقوا القول بان العلم تابع للمعلوم» نگاشته و آن را نزد شاگردش شیخ علی‌بن سلیمان بحرانی (مؤلف مفتاح الخیر) و استادش کمال‌الدین میثم‌بن علی بن میثم بحرانی (شارح نهج‌البلاغه) فرستاده. پس از آن شیخ علی بحرانی یا ابن میثم بحرانی رسالهٔ ابن سعادة را طی نامه‌ای با آغاز «الحمدلله علیٰ ما اولانامن ملامح مناهج التوفیق» نزد خواجه نصیرالدین فرستاده و از ایشان درخواست شرح همین رساله را نموده‌اند.

خواجه نصیر، رسالهٔ مذکور را با عنوان «قال ـ اقول» شرح و در برخی از مواضع آن نظرات ابن سعادة را زدّ و در ابتدای آن ۱۰ بیت شعر در مدح مسائل رساله ذکر نموده است.

نسخهٔ حاضر، شرح خواجه نصیر را در بر دارد.

الذریعه (۱۳/۲۸۷) و (۱۵/۳۱۵)، ف مرعشی (۱۰/۲۶)، ف آستان قدس: ص ۶۵۲،

آغاز:

«اتـانی کتـاب فـی‌البـلاغة مـنته الی غـایة لیست تقـارب بالوصف

(الی ان قال): وردت رسالة شریفة و مقالة لطیفة مشحونة بفرائد الفوائد... الداعی الضعیف المحروم اللهیف محمدالطوسی...»

انجام: «مستغن عن ایراد هذه المسائل ولنختم الکلام ههنا والله ولی التوفیق والحمدلله حق حمده...»

۲۷۸۷/۱۸ـ اغراض مابعدالطبیعة «۷۴پ ـ ۷۵»

(فلسفه اسلامی ـ قرن ۴، عربی)

از: فارابی، محمدبن محمد (-۳۳۹ ق.)

با توجه به آنکه در علم مابعدالطبیعه و علم توحید، مسائل مربوط به باریتعالی و عقل ونفس مورد بحث قرار می‌گیرد، و خالی بودن ما بعدالطبیعهٔ ارسطو از این غرض باعث تحیر وگمراهی دیگران شده و نیاز به شرح داشته است، بنابراین فارابی، در مقالهٔ حاضر ضمن شرح غرض ارسطو در آن کتاب، فهرست ۱۲ مقالهٔ ایشان را ذکر نموده است.

الذریعه (۲/۱۲۵۱)، ف مرعشی (۱/۱۳۳۰)، ف عربی مشار: ص۷۷،

آغاز: «قد قصدنا فی هذه المقالة ان ندل علی الغرض الذی یشتمل علیه کتاب ارسطو المعروف بما بعدالطبیعة و علی الاقسام...»

انجام: «المقالة الثانیة عشر فی مبادی التعلیمیات والطبیعیات، فهذه هی الابانة عن غرض هذا الکتاب واقسامه. والحمدلله رب العالمین...»

۲۷۸۷/۱۹ـ فصوص الحکم «۷۵ـ۷۸پ»

(فلسفه اسلامی ـ قرن ۴، عربی)

از: فارابی، محمدبن محمد (-۳۳۹ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۷۴۳/ع همین فهرست.

ضمیمه (۱): در اوراق ۷۹ و ۸۰ پ، مباحث مختلف فلسفی و تاریخی به نقل از مجموعهٔ عوض‌بن حیدر شوشتری نقل شده و برخی از آن چنین است: رأی ارسطو و شیخ‌الرئیس دربارهٔ نفس، نظر فلاسفه در حدوث و قدم عالم، احوال النفس المختصة بجوهرها، شبههٔ ابلیس در شرح اناجیل اربعه بنقل از الملل و النحل، شبهات برخی از

صحابه در حیات پیامبر واختلاف آنان در حال مرض و بعد از رحلت ایشان و در زمان امیرالمؤمنین و بیان آراء فرقه حربانیه بنقل از ملل و نحل.

آغاز ضمیمه: «رأی افلاطون الهی و هو ابن ارسطی بن ارسطو و هو آخر المتقدمین الاوایل الاساطین معروف بالتوحید والحکمة...»

انجام ضمیمه: «والحربانیون ینسبون مقالتهم الی عاذیلون و هرمس و اعیان و اوادی اربعة من الانبیاء علیهم السلام و منهم من ینسب الی»

ضمیمه (۲): در اوراق ۸۱پ تا ۸۸پ، مطالب متفرقه فارسی از قبیل تنبیهات میرمحمدباقر فراهانی، استخراج مجهولات، اشعاری در عشق نوشته شده.

آغاز: «نامه دانش و سامه و مفاوضه خرد موامضه که بخامهٔ مودت وکلک التفات بر لوح اتصال روحانی...»

انجام:

«ای بسا دل که اسیر رنگ و بـوست   نیک چون بینی شهید عشق اوست»

شکسته نستعلیق، بخط حمایلی، شهاب‌الدین حسین‌بن ناصرالدین حسین حسنی حسینی جعفری دیباجی، تحریر رساله‌های نسخه بسالهای ۱۱۰۹ و ۱۱۱۰ و ۱۱۱۳ و ۱۱۱۴، مجدول، جداول و عناوین بشنگرف، در اوراق ۳۸ پ و ۳۹ مطالب مختلفی از علل الشرایع و حکایت تاریخی فیروز، در صفحه ۵۰ مطلبی از تفسیر کشاف و نظام‌الدین نیشابوری و مطلبی از کتاب شفا ابن‌سینا، در برگ ۷۳پ و ۷۴ مطالب متفرقه همچون تفسیر حروف ابجد و نظر معتزله در قدرت خداوند و حکایتی از کشکول و حکایاتی از جامع‌الحکایات و جامع‌الاخبار، لبه‌های پایینی اوراق موریانه‌خوردگی در حد وسیع، برخی از رساله‌های نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: مقوا با روکش گالینگر، ۱۴۵x۲۲۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۹۰ برگ، سطور متغیر بین ۲۶ و ۳۱ سطر حمایلی، ۱۰۵x۲۰۰

شمارهٔ پیشین: ۹۳ـ۳۳۹۱، ع/۴۸۷

ع/۲۷۸۸

تذكرة‌الفقهاء (فقه جعفری، عربی)

از: علامه حلّی، حسن‌بن یوسف (-۷۲۶ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۰۳/ع همین فهرست.

نسخهٔ حاضر، جزء اول، دوم و سوم کتاب ـ تا پایان کتاب‌الصلوة ـ را در بر دارد.

جزء اول ـ کتاب‌الطهارة، ص ۲پ

جزء دوم ـ کتاب‌الصلوة، ص ۹۳

جزء سوم ـ المقصد‌الثالث من کتاب الصلوة فی باقی‌الصلوات، ص ۱۸۳

نسخ خوش، نیمهٔ اول قرن ۱۱، دارای سرلوح و کتیبه به زر و لاجورد و شنگرف و سیاه و سفید و سبز و نارنجی و زرد، تشعیر با گل و بوته برگ مویی به زرد در حواشی اوراق، مجدول، جداول به زر و سیاه و لاجورد، اندرون کتیبه‌ها نام کتاب با سفیدآب، عناوین و سرفصلها بشنگرف، در برگ ۲ یادداشت مالکیت بسال ۱۱۱۹ و مهرهای بیضوی «نظرعلی ۱۰۳۹» و «ولی اسماعیل‌زاده» و «ابوالقاسم حسینی»، نسخه بسال ۱۰۶۵ توسط جمال‌الدین مصطفی حسینی با نسخه‌ای دارای اجازات بخط مؤلف مقابله و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج، مشکی، ضربی، ترنج و سر ترنج و چهار لچکی با گل و بوته زر، مقوایی، اندرون با میشن زرشکی، ترنج و سرترنج و لچکی مرصع با گل و بوته زر، ۲۰۰x۳۶۰.

کاغذ: اصفهانی شکری، ۲۵۵ برگ، ۲۶ سطر، ۱۲۰x۲۵۰.

شمارهٔ پیشین: ۸۸ ـ ۳۰۸۵، ع/۴۸۸

ع/۲۷۸۹

الاعتقادات (شیعه ـ عقاید، عربی)

از: ابن بابویه، محمدبن علی (-۳۸۱ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۲۵/ع همین فهرست.

نسخ خوش، نورالدین محمد، ۹۸۳ هـ.ق، مشهد مقدس، دارای سرلوح و کتیبه به زر و لاجورد و شنگرف و سبز و سیاه، مجدول، جداول به زر و شنگرف و لاجورد و سیاه، طلااندازی دندان موش در لابلای سطور دو برگ اول، حواشی دو برگ اول با گل و بوته به زر و لاجورد، عناوین بشنگرف، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج عنابی، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، مقوایی، اندرون با روکش کاغذی ابره، ۱۰۵x۱۸۰.

کاغذ: خانبالغ نخودی، ۶۸ برگ، ۱۲ سطر، ۵۵x۱۱۵.

شمارهٔ پیشین: ۱۵۴ ـ ۳۱۵۱، ع/۴۸۹

ع/۲۷۹۰

صحیفة‌الرضا (مسندالرضا) (احادیث شیعه، عربی)

منسوب به: امام علی بن موسی‌الرضا(ع)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۶۰۱/ع همین فهرست.

نستعلیق، به کتابت جلی، محمد ایروانی، دارای سرلوح و کتیبه به زر و لاجورد و فیروزه و شنگرف و سبز، مجدول، جداول به لاجورد و زر و سیاه، کمنداندازی به زر و سیاه، طلااندازی دندان موشی در لابلای سطور دو برگ اول، اوراق نسخه از شیرازه و عطف جدا شده،

جلد: تیماج سبز یشمی، مقوایی، ۱۳۵x۲۱۵.

کاغذ: فرنگی نخودی، ۵۲ برگ، ۸ سطر، ۷۵x۱۵۰.

شمارهٔ پیشین: ۶۷ ـ ۳۵۱۶، ع/۴۹۰.

۲۷۹۱/ع

حاشية شرح حكمة العين (فلسفه اسلامی ـ قرن ۱۱، عربی)

از: شیروانی، محمد بن حسن (-۱۰۹۸ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۷۶۴/ع همین فهرست.

نستعلیق و نسخ، مجدول، جداول بشنگرف، عنوان بشنگرف در برخی اوراق و نانوشته در اوراق دیگر، در برگ اول و آخر اشعاری فارسی از ابوالمعالی، نسخه در حواشی تصحیح شده و در اوراق کمی با امضای «منه» حاشیه‌نویسی دارد،

جلد: دفّه پشتی جلد: مقوا با روکش کاغذی زیتونی، ضربی، ترنج و سر ترنج با روکش چرم عنابی و گل و بوته، اندرون با چهارلچکی و دو طرح کتیبهٔ حاشیه‌ای و چند سر ترنج با روکش کاغذی زر و گل و بوته، عطف جلد با تیماج زرشکی، بدون دفّه‌رویی جلد، ۱۱۰x۱۹۰.

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۳۳۴ برگ، ۱۹ سطر، ۶۰x۱۴۰.

شمارهٔ پیشین: ۳۰۱ - ۳۷۵۰، ع/۴۹۱.

۲۷۹۲/ع

تحریر اثولوجیا (اثولوجیا) (مشائیان (فلسفه ارسطو)، عربی)

از: فارسی، ابوالخیر محمدبن محمد (- حدود ۹۴۰ ق.)

رساله‌ای است در شناخت باریتعالی که از کتاب ارسطوطالیس فیلسوف به تفسیر فرفوریوس استخراج شده؛ و عبدالمسیح بن عبدالله بن ناعمه حمصی آن را ترجمه به عربی کرده؛ سپس یعقوب بن اسحاق کندی به دستور المعتصم بالله خلیفه عباسی آن را تصحیح نموده است. مباحث رساله چنین است:

المیم‌الاول ـ فی معرفة الغایة

المیم‌الثانی ـ رجوع النفس الی العالم العقلی

المیم‌الثالث ـ ماهیة جوهر النفس

المیم‌الرابع ـ فی شرف عالم العقل و حسنه

المیم‌الخامس ـ فی ذکرالباری و ابداعه ما ابدع

المیم‌السادس ـ فی‌الکواکب

المیم‌السابع ـ فی‌النفس الشریفة

المیم‌الثامن ـ فی ضفة النار

المیم‌التاسع ـ فی‌النفس الناطقة

المیم‌العاشر ـ فی العلة الاولی

باب من النوادر ـ فی‌العقل الاول

الذریعه (۱/۱۲۰) و (۳/۳۷۷)، ف ملی (۷/۲۸)، ف مجلس (۳/۷)

آغاز: «بسمله، والصلوة و السلام... المیم الاول من کتاب ارسطوطالیس الفیلسوف المسمی بالیونانیة اثو لوجیا و هوالقول علی الربوبیة... لمعرفة الغایة التی هو غایتها للحاجة اللازمة الیها و قدر المنفعة الواصلة الیه من لزوم مسلک البغیة»

انجام: «ثم قبلت بعد ذلک صوراً بعد صور، فلذلک لایمکن لاحد ان یری الهیولی، لانها قد لبست صوراً کثیرة فهی خفیة تحتها لاینالها شیء من الحواس»

نسخ خوش، محمدنصیر محلاتی، ۱۲۷۹ هـ.ق، دارای سرلوح و کتیبه به زر و لاجورد و شنگرف و سبز و نارنجی، مجدول، جداول با زر و لاجورد و شنگرف، کمنداندازی بشنگرف، عناوین به شنگرف و لاجورد، روی برخی از عبارات با شنگرف خط کشی شده، ظهر برگ اول یادداشت رؤیا بسال ۱۲۸۲، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج عنابی، جداول با خطوط زر، مقوایی، اندرون با روکش کاغذی، ۱۱۰x۱۹۵.

کاغذ: فرنگی شکری، ۱۱۴ برگ، ۱۶ سطر، ۷۰x۱۴۰.

شمارهٔ پیشین: ۷۰ - ۳۵۱۹، ع/۴۹۲

ع/۲۷۹۳

مجموعه

۲۷۹۳/۱ ـ حکمة‌العین «۴ پ ـ ۵۰ پ» (فلسفه اسلامی ـ قرن ۷، عربی)

از: کاتبی قزوینی، علی بن عمر (ـ ۶۷۵ ق.)

رساله نسبتاً مختصری است مشتمل بر قواعد کلی الهیات و طبیعیات با اشاره به دقایق حقایقی که ـ بگفتهٔ مؤلف ـ دیگر کتب تألیف شده در این فن، خالی از آن است.

رساله، در دو قسم الهی و طبیعی و هر قسم در چند مقاله نگاشته شده.

القسم الاول: ص ۴ پ، القسم الثانی: ۳۲ پ،

مقالات قسم اول عبارت است از: ۱ـامور عامه ۲ـعلل و معلولات ۳ـاحکام جواهر و اعراض ۴ـاثبات واجب‌الوجود ۵ـاحکام نفس ناطقه.

مقالات قسم دوم چنین است: ۱ـاحکام جسم ۲ـ مباحث حرکت ۳ـاحکام افلاک ۴ـ مشتمل بر ۵ مبحث ۵ـ نفس انسانی و حیوانی.

کشف‌الظنون (۱/۶۸۵)، ف آستان قدس: ص ۲۲۶، معجم المطبوعات العربیة (۲/۱۵۳۸).

آغاز: «سبحانک اللهم یا واجب الوجود و یا مفیض الخیر والجود، افض علینا انوار رحمتک... فاعلموا اخوانی ان جماعة من رفقایی... التمسوامنی ان اصنف الیها رسالة فی العلمین الاخرین.»

انجام: «و هیٔ قوة مجردة عن المادة لما مرّ فی الالهی. ولیکن هذا آخرما اوردنا ایراده فی هذه الرسالة و الحمدلواهب بلا نهایة و الصلوة علی محمد...»

۲۷۹۳/۲ ـ شرح حکمة العین «۵۲پ ـ ۲۴۶»

(فلسفه اسلامی ـ قرن ۸، عربی)

از: میرک بخاری، محمد بن مبارکشاه (قرن ۸ ق.)

شرحی است بر کتاب «حکمة‌العین» کاتبی قزوینی که در آن اضافه بر توضیح الفاظ و کشف معانی، خلاصهٔ افکار علمای متقدم و متأخر ـ استنباط شده از کتب آنها ـ بیان شده است.

همچنین حواشی قطب‌الدین محمود بن مسعود شیرازی بر «حکمة‌العین»، متمایز از دیگر اقوال و با عنوان «فی الحواشی القطبیة» در این شرح وارد شده است.

نسخهٔ حاضر، شرح قسم اول از حکمة‌العین در الهیات را در بردارد.

کشف الظنون (۱/۶۸۵)، ف ملی (۷/۱۲۶)، ف مرعشی (۴/۷۳)، ف مجلس (۲/۶۹)، معجم المطبوعات العربیة (۲/۱۶۳۲).

آغاز: «اما بعد حمدالله فاطر ذوات العقول النوریة و مظهر خفیات الاسرار الربوبیة... قدالتمس منی بعض اخوانی فی‌الدین... ان اکتب لکتاب حکمة العین... شرحا یزیل من الالفاظ صعابها».

انجام: « لایعلمها بالحقیقة الا الله سبحانه و تعالی. ولکن هذا آخر ما تورد فی العلم الالهی و نتلوه القسم الثانی فی الطبیعی. و الحمدلله علی الاتمام و الصلوة علی محمد...»

نسخ و نستعلیق، ابراهیم خواجه خوارزمی، ۱۲۵۷ هـ.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی عبارات مورد شرح باشنگرف خط کشی‌شده، در برگ اول مطلب کوتاهی در توحید از افادات خواجه نصیر طوسی، در برگ ۴ یادداشت مالکیت، در برگ ۲۴۶ پ متن ادبی در انشاء خطبه عقد، اوراق ۲ و ۳ و ۵۱ و سه برگ پایانی نسخه نانوشته، نسخه در حواشی تصحیح شده، کتاب دوم نسخه با امضای «سید قدس‌سره» و «منه» و «میرزاجان» حاشیه‌نویسی دارد.

جلد: تیماج پوست اناری، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، اندرون روکش کاغذی، ۱۴۰x۲۵۰.

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۲۴۹ برگ، سطور متغیر بین ۱۵ و ۲۱، اندازهٔ سطور متغیر بین ۹۰x۱۹۵ و ۶۵x۱۴۵.

شمارهٔ پیشین: ۱۵۹ ـ ۳۶۰۸، ع/۴۹۳.

۲۷۹۴/ع

حاشیة تحریر القواعد المنطقیة (منطق ـ قرن ۱۱، عربی)

از: سیالکوتی لاهوری، عبدالحکیم بن شمس‌الدین (-۱۰۶۷ ق.)

زمان تألیف: ۱۰۵۰ هـ.ق

حاشیه‌ای است بر کتاب «تحریرالقواعد المنطقیة فی شرح الشمسیة» قطب‌الدین محمد رازی.

بگفتهٔ الذریعه، از این حاشیه فقط مبحث «تصورات» آن مشاهده شده و به سال ۱۲۳۸ بچاپ رسیده. در نسخهٔ حاضر، تمامی مباحث حاشیه موجود است.

الذریعه (۳۵/۶)، ف عربی مشار: ص ۲۷۴.

آغاز: «احلی منطق افصح به لسان الفصحا و اولی مدرک ارتسم فی الاذهان الاذکیا حمدأله تصدق بکبریائه... اما بعد... قد سألتنی الوالد الاعز نور حدقة السعادة و نور حدیقه العبادة، فؤاد الفؤاد لهذا عبدالله الملقب باللبیب».

انجام: «التحقیق و دفع استاد الشکوک و الاوهام بحیث یتحیر بسماعه ارباب التدقیق. والله الملهم للصواب و الیه المرجع و المآب.»

نسخ، محمود بن نور محمد، ۱۲۱۸ هـ.ق، عناوین بشنگرف، در اوراق ۲ و ۳ مطالبی به نقل از حاشیه فاضل جندی بر شرح قطبی در آداب مناقشه و انواع آن، در اوراق ۱ و ۴ و برگ پایانی مطالب متفرقه، شروع و ختم کتاب در نسخه ممهور به مهر «نورالدین، ۱۲۷۵»، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: روغنی، بوم زرشکی، ترنج و سرترنج فیلی با گل و بوته برجسته، جداول حاشیه‌ای با گل و بوته زر، مقوایی، اندرون روکش کاغذی، عطف با تیماج عنابی، ۲۴۰x۱۴۰.

کاغذ: هندی نخودی، ۱۴۸ برگ، ۲۷ سطر، ۱۷۰x۸۰.

شمارهٔ پیشین: ۳۰۰ ـ ۳۷۴۹، ع/۴۹۴.

۲۷۹۵/ع

حاشیة حاشیة المطول (زبان عربی ـ معانی و بیان)

از:؟

حاشیه‌ای است بر مطول تفتازانی (م ۷۹۲) ـ در شرح کتاب تلخیص المفتاح ـ و بر حاشیهٔ مطول.

در این حاشیه از حواشی دیگر همچون: حاشیه فاضل هروی و چلبی بر مطول، المحشی المدقق (ملاقل احمد)، الفاضل المحشی (ملاقره کمال) و اقوال سید شریف در شرح مختصر عضدی و شرح مواقف، شرح کشاف و حواشی تلویح نقل قول شده است.

آغاز: «قوله: النحریر فی الصحاح، النحریر العالم المتقن و نقل عنه النحریر البلیغ فی العلم کانه ینحر الشیء علما و عملا و قدیقال نحرت... قوله: عامله الله اه ای، جزاه الله علی عمله...»

انجام: «فیتم الدلیل علی عمومه. هذا نهایة ماأوردت ایراده فی هذا الکتاب مستعینا بالملک الوهاب... برحمتک یا ارحم‌الراحمین.»

نستعلیق تحریری، ملا نور محمد بن ملا قربان محمد، ۱۲۴۵ هـ.ق، تحریر در مدرسهٔ ملا شریف، عنوان قوله بشنگرف، در دو برگ پایانی مطالب متفرقه، نسخه مقابله و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج حنایی، ترنج و سرترنج با روکش کاغذی زیتونی و گل و بوته برجسته و عبارت «عمل محمد صحاف» در اندرون سر ترنج، مقوایی، ۲۵۵x۱۵۰

کاغذ: هندی نخودی، ۱۷۹ برگ، ۲۳ سطر، ۱۷۵x۸۵

شمارهٔ پیشین: ۳۰۲ ـ ۳۷۵۱، ع/۴۹۵

۲۷۹۶/ع

اطباق الذهب (اخلاق اسلامی / اندرزنامه‌ها، عربی)

از: شفروه اصفهانی، عبدالمومن بن هبة الله (-۵۹۸ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۵۳۴/ع همین فهرست.

شکسته نستعلیق، ۱۲۹۵ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، دو برگ پایانی نانوشته، نسخه در حواشی تصحیح شده، لبه‌های اوراق زرافشان،

جلد: تیماج سبز یشمی، ضربی، مقوایی، ۱۲۰x۱۹۵

کاغذ: فرنگی شکری، ۵۰ برگ، ۱۲ سطر، ۶۵x۱۴۰

شمارهٔ پیشین: ۸۴-۳۵۳۳، ع|۴۹۶

۲۷۹۷/ع

شرح اشکال التاسیس (هندسه ـ قرن ۹، عربی)

از: قاضی‌زاده رومی، موسی‌بن محمد (-۸۱۵ق.)

شرح مزجی ابست بر کتاب «اشکال التاسیس» شمس‌الدین محمد سمرقندی (م حدود ۶۰۰) که در آن کتاب، ۳۵ شکل از کتاب اصول هندسه و حساب اقلیدس آورده شده. این شرح به سلطان الغ بیک گورکان بن شاهرخ بن بهادر بن امیر تیمور گورکان اهدا شده است.

کشف الظنون (۱|۱۰۵)، الذریعه (۱۳|۹۳)، ف مجلس (۴|۲۲۴)

آغاز: «الحمد لله الذی خلق کل شیء بقدر و قدر له مایلیق به من اشکال و صور و الصلوة علی.... اما بعد، فان الهندسة مع متانة مسائلها و وثاقة دلائلها بحیث لایاتیها الباطل من بین یدیها و لا من خلفها»

انجام: «و ذالک ما اردناه و هذه الاشکال الخمسة الاخرة... ولیکن هذا آخرالکلام و

الحمدلله علی الاتمام و الصلوة علی رسوله محمد خیر الانام و علی آله و صحبه الکرام. آمین یا رب‌العالمین برحمتک یا ارحم الراحمین»

نستعلیق تحریری، عناوین و برخی از کلمات و اشکال بشنگرف، روی عبارات متن مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، در حاشیه برگ اول یادداشت مالکیت محمد شفیع، ۲ برگ پایانی نانوشته، نسخه با امضای «منه» حاشیه‌نویسی مختصر دارد.

جلد: مقوا با روکش کاغذی ابره آبی‌رنگ، عطف با روکش پارچه‌ای زرشکی، ۱۳۰x۲۱۵

کاغذ: هندی نخودی، ۴۶ برگ، ۱۵ سطر، ۷۰x۱۳۰

شمارهٔ پیشین: ۱۷۹ - ۳۶۲۸، ع|۴۹۷

۲۷۹۸/ع

مجموعه

۲۷۹۸/۱ ـ شمایل النبی (الشمائل النبویة و الخصائل المصطفویة)

«۵پ - ۱۳۰» (احادیث اهل سنت / محمد(ص) پیامبر اسلام ـ سرگذشتنامه، عربی)

از: الترمذی، محمد بن عیسی (-۲۷۹ ق.)

ترمذی ـ مؤلف الجامع الصحیح، یکی از صحاح سته ـ احادیثی که در ارتباط با خصوصیات جسمی و ویژگیهای رفتاری و صفات اخلاقی و روحی و ابعاد مختلف زندگی پیامبر(ص) بوده را جمع‌آوری و در ابواب مختلف کتاب با نقل اسناد احادیث ذکر نموده است.

کشف الظنون (۲|۱۰۵۹)، اعلام زرکلی (۷|۲۱۳)، ف مرعشی (۳|۱۱۸)، ف مجلس (۱۲|۲۸۱) معجم المطبوعات العربیة (۱|۶۳۲)

آغاز: «الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی قال... باب ماجاء فی خلق النبی صلی‌الله علیه و سلم، حدثنا ابورجاء قتیبه بن سعید عن مالک بن انس...»

انجام: «آغاز باب ماجاء فی رؤیة رسول الله... حدثنا محمد بن علی... علی ابن سیرین قال هذا الحدیث دین فانظرو اعمن تاخذون دینکم. تم کتاب... و لمن دعانا بالخیر»

۲۷۹۸/۲ ـ رسالة فی المهدی «۱۳۰ پ ـ ۱۳۳ پ»

(احادیث شیعه / محمد بن حسن (عج)، امام دوازدهم ـ سرگذشتنامه، فارسی)

از: متقی هندی، علی بن حسام الدین (-۹۷۵ ق.)

علامات امام مهدی (عج) از احادیث و آثار جمع‌آوری و در ۴ فصل رساله به اختصار نگاشته شده است. فصل اول ـ در حلیه و نسب ایشان، فصل دوم ـ در بیان کرامات مخصوص ایشان، فصل سوم ـ در نشانه‌های پیش از ظهور، فصل چهارم ـ در چیزهایی که واقع شود از اول خروج تا مرگ.

یک برگ از پایان رساله در نسخه افتادگی دارد.

کشف‌الظنون (۱/۸۹۴)، ف مرعشی (۲/۱۲۹)

آغاز: «الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد و آله و صحبه اجمعین. اما بعد... این چند علامتی است مقدور از امام محمد مهدی صاحب‌الزمان در چهار فصل بیان کرده می‌شود».

انجام رساله: «کعبه مشرفه را اهل حبشه ویران کنند و بعد از آن قیامت قائم شود. و العلم عندالله»

انجام نسخه افتاده: «تکبیر بگوید فتح شود و ششصد هزار کس را بکشد و در این شهر»

نسخ خوش، کتاب اول بخط اسماعیل بن ملاغلام احمد بن ملامحمد هروی، ابتدای کتاب اول دارای سرلوح و کتیبه به لاجورد و زر و شنگرف و صورتی و سیاه، طلااندازی دندان موشی در لابلای سطور دو برگ اول نسخه، مجدول و کمنداندازی به زر و سیاه و شنگرف، عناوین و سرفصلها بشنگرف، کتاب دوم نسخه بدون تزئین، اوراق ۳ و ۴ و

دو برگ پایانی نانوشته، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج تریاکی، ضربی، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، اندرون با روکش کاغذی، ۱۴۰x۲۲۵

کاغذ: سمرقندی آهار مهره، نخودی، زر افشان، ۱۳۵ برگ، کتاب اول ۱۱ سطر، اندازه سطور ۷۰x۱۲۰، کتاب دوم متغیر بین ۱۰ و ۲۰ سطر، اندازه متغیر بین ۷۰x۱۱۰ و ۷۰x۱۴۰

شمارهٔ پیشین: ۱۴۶ ـ ۳۵۹۵، ع/۴۹۸

۲۷۹۹/ع

شرح الفیه ابن مالک (شرح ابن ناظم) **(زبان عربی ـ نحو)**

از: ابن مالک، محمدبن‌محمد (-۶۸۶ ق.)

زمان تألیف: ۶۷۶ ه.ق

شرحی است بر کتاب «الالفیة» ابن مالک (م ۶۷۲) که فرزندش بدرالدین محمد برآن نگاشته و در آن شواهدی از آیات قرآنی و از شعرای عرب وارد نموده است.

کشف‌الظنون (۱/۱۵۱)، اعلام زرکلی (۷/۲۶۰)، ف ملی (۹/۳۵۴)، ف مرعشی (۲/۵) ف عربی مشار: ص ۵۴۲

آغاز: «قال الشیخ... اما بعد حمدالله سبحانه و تعالی بماله من المحامد ما اسبغ من نعمه البوادی و العواید و الصلوة علی سیدنا محمد، فانی ذاکر فی هذا الکتاب ارجوزة والدی»

انجام: «اعلم انه قد انتهی غرضه من هذاالنظم و انه قد اشتمل علی اعظم المهمات فی علم العربیة. ختم الکتاب بحمدالله و حسن توفیقه و...»

نسخ، حونی بن پنهان بن عامر خفاجی، احتمالاً بسال ۱۰۴۳، اشعار مورد شرح در برخی اوراق بشنگرف و در اوراق دیگر با شنگرف یا سیاه خط کشی دارد، در برگ اول

یادداشتهای مالکیت شرف‌الدین طریح، بهاءالدین طریح، محمودبن عزالدین محمد، شرف‌الدین بن محمد حسین نجفی، حسن بن محمد حسنی مازندرانی و یادداشت مالکیت دیگر بسال ۱۰۵۶ ممهور به مهرهای مالکیت «عبده ابن طریح، ۱۰۵۷»، «عبده شرف‌الدین النجفی»، «عبده محمد اسماعیل، ۱۰۸۴» و مهر خشتی «بالله حسن ظنی»، نسخه با استفاده از کتبی همچون شرح رضی، مکودی، شرح کبیر، شرح لباب، الفیه ابن معطی، سید شریف، شواهد، شرح ابن عقیل و شرح هندی حاشیه‌نویسی دارد و با امضای بلغ سماعا، بلغ قرائة و بلغ مقابلة و قرائة در حواشی تصحیح شده،

جلد: مقوا با روکش کاغذی، عطف پارچه‌ای، ۱۴۰x۲۰۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۲۱۴ برگ، ۱۹ سطر، ۹۰x۱۴۵

شمارهٔ پیشین: ۱۷۷ - ۳۶۲۶، ع/۴۹۹

۲۸۰۰/ع

غمز عیون البصائر علی محاسن الاشباه و النظائر (فقه حنفی، عربی)

از: حموی، احمد بن محمد (-۱۰۹۸ ق.)

زمان تألیف: ۱۰۹۷ ه.ق

کتاب «الاشباه و النظائر» ابن نجیم مصری (م ۹۷۰)، متن مختصر و مشهوری در فقه حنفی است؛ و مطالب آن در ۷ فن و مباحث هر فن در چند قاعده بیان شده است.

فن اول ـ در قواعد کلیه، فن دوم ـ در فوائد، فن سوم ـ در فرق و جمع، فن چهارم ـ در الغاز، فن پنجم ـ در حیل، فن ششم ـ در فروق، فن هفتم ـ در حکایات.

نسخهٔ حاضر، شرح حموی بر همین کتاب ابن نجیم است.

هدیة العارفین (۱۶۴/۱)، معجم المطبوعات العربیة (۳۷۵/۱)

آغاز: «بسمله، قوله الحمدلله اخبار صیغة انشاء معنی و لامحذورفی عدم محمودیته فی الازل بما انشاه العباد من المحامد...»

انجام: «قال شیخی و استاذی متع الله المسلمین بطول حیاته و هناتم الکلام ... و ذلک من فضله و الحمدلله علی الدوام و علی نبیه افضل الصلوة و اشرف السلام... و بارک لنا فیما بقی من ایامها و لیالیها...»

نستعلیق، عبدالرحیم، ۱۱۷۳ ه.ق، دارای سرلوح و کتیبه به زر و لاجورد و شنگرف و نارنجی و سبز و سیاه، مجدول به زر و سیاه و شنگرف و لاجورد، کمنداندازی به لاجورد، عنوان قوله بشنگرف، متن مورد شرح در حاشیه اوراق، در ۷ برگ ابتدای نسخه که در برگشمار کاتب شمارش نشده یادداشت مالکیت بسال ۱۳۰۲ ممهور به مهر «عبدالرحمن» و آراء مختلف فقهی و فهرست مطالب کتاب اندرون جداول بنفش، در اوراق ۳۸۲ تا ۳۸۶ فهرست اسامی کتب فقهی حنفی در سه بخش متون، شروح و فتاوی بسال ۱۳۰۳،

جلد: تیماج عنابی، ترنج و سرترنج با روکش کاغذی و گل و بوتهٔ برجسته، عطف و سجاف لبه‌ها چرم زرشکی، مقوایی، اندرون دفّه رویی با روکش کاغذی، اندرون دفّه پشتی تیماج عنابی، ترنج و سرترنج با گل و بوتهٔ برجسته، ۱۵۵x۲۸۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۳۸۸ برگ، ۲۳ سطر، ۹۰x۱۷۵

شمارهٔ پیشین: ۲۸۵ - ۳۷۳۴، ع/۵۰۰

۲۸۰۱/ع

احیاء علوم الدین (اخلاق اسلامی، عربی)

از: غزالی، محمد بن محمد (-۵۰۵ ق.)

از آنجاکه غزالی در زمان خود علم دین را کهنه و منار هدایت را ناپدید می‌یابد، و مردم زمان وی مسیر علم را در فتوای قاضیان منصوب حکومت یا مباحثات و مجادلات صاحبان فخر و مباهات یا کلام مسجع و بیهودهٔ واعظان گمان می‌کردند و در میان آنها علم طریق آخرت و فقه و حکمت و نور هدایت فراموش گردیده بود، بدین جهت و به

انگیزهٔ زنده کردن علم دین و کشف سیرهٔ ائمه و ماهیت علوم مفید، کتاب حاضر را در ۴ بخش زیر به رشتهٔ تحریر درآورد.

بخش اول ـ عبادات، در ده کتاب که در آن آداب و سنن و اسرار معانی عبادات ذکر شده.

بخش دوم ـ عادات، در ده کتاب که در آن اسرار معاملات جاری بین مردم و آداب و مجاری آن تبیین شده.

بخش سوم ـ مهلکات، در ده کتاب که در آن اخلاق مذموم و ناپسندی که باید قلب از آن تطهیر و نفس از آن تزکیه شود و حد و حقیقت و سبب و علامت و طریق معالجهٔ هر صفت مذموم همراه با شواهد آیات و اخبار بیان شده.

بخش چهارم ـ منجیات، در ده کتاب که در آن اخلاق حسنه و پسندیده‌ای که صفات مقربان و صدیقان است و حد و حقیقت و سبب و ثمره و علامت و فضلیت هر صفت حسنه همراه با شواهد شرع و عقل ذکر شده است.

نسخهٔ حاضر بخش اول و سوم کتاب را در بردارد. بخش اول: ص ۱، بخش دوم: ص ۱۹۶پ،

کشف الظنون (۱/۲۳)، ف ملی (۷/۳۶۵)، ف مرعشی (۱/۲۹۹)، ف عربی مشار: ص ۲۸،

آغاز: «الحمدلله اولا حمدا کثیرا متوالیا و ان کان یتضائل دون حق جلاله حمد الحامدین و اصلی و اسلم علی رسوله ثانیا... و استخیره سبحاله ثالثاً فیما انبعث له عزمی من تحریر کتاب فی احیاء علوم الدین...»

انجام نسخه: «لقول الله و رسوله ان ذلک حرام فانظر لنفسک و کن فارغ القلب عن حدیث الناس فان الله یصلح خلقا کثیرا با فساد شخص واحد و اشخاص»

نسخ، احتمالاً قرن ۱۲، عناوین بشنگرف، اوراق ۱۵۲ تا ۱۷۷ بازنویسی شده، دو برگ در ابتدا و دو برگ پایانی نسخه تا نوشته، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته، سجاف لبه‌ها و عطف تیماج زرشکی، مقوایی، ۱۶۰x۳۰۰

کاغذ: دولت آبادی و اصفهانی نخودی، ۴۲۷ برگ، ۲۵ و ۲۷ سطر، ۹۵x۲۲۰

شماره پیشین: ۲۳۳-۳۶۸۲، ع|۵۰۱

۲۸۰۲/ع

الجوهرة الفردة فی تخمیس البردة (شعر عربی ـ قصیده. مخمس)

از: جزائری، علی بن ابوالحسن نعمت‌الله (قرن ۱۳ ق.)

قصیده «الکواکب الدریة فی مدح خیر البریة» مشهور به «البردة» از شرف‌الدین محمدبن‌سعید بوصیری (م ۶۹۴)، قصیدهٔ میمیه‌ای در مدح حضرت رسول و در ۱۶۲ بیت است با مطلع:

«امن تذکر جیران بذی سلم　　مزجت دمعا جری من مقلة بدم»

نسخهٔ حاضر تخمیس علی بن ابوالحسن موسوی شوشتری از نوادگان سید نعمت‌الله جزائری بر قصیدهٔ مذکور است و آنچنانکه در مقدمهٔ نسبتاً طولانی کتاب ذکر شده تألیف آن مقارن با وزارت سالار جنگ میرتراب علی خان بهادر و نواب محبوب علی‌شاه بوده است.

پس از تخمیس قصیدهٔ برده در این نسخه، قصیدهٔ هائیه مؤلف در توصیف همین مخمس و در مدح پیامبر اسلام در ۹۵ بیت نگاشته شده است.

ف آستان قدس: ص ۱۱۹،

آغاز کتاب: «الحمدالله الذی سخرلنا جیش الا دراکات بالخمس الباطنیة لتسخیر املاک المکات ... و بعد فیقول المتردی المرتدی ببردة البطالة و بردة الاطالة ...»

آغاز مخمس:

امن تصور معنی الحل و الحرم　　او من تخاطر مغنی العلم و الحکم
امن تناسی عهود الحب فی‌الذمم　　(امن تذکر جیران بذی سلم
(مزجت دمعا جری عن مقلة بدم)

انجام مخمس:

ماغررت ساجعات الطیر وسط ربا — و حرک القصد شوق القلب نحوقبا

للهـا شـمی یسـوق الرکب مـطلبا — (مارنحت عذبات البان ریح صبا)

(و اطرب العیس حادی العیس بالنغم)

آغاز قصیده مؤلف:

«الیک مخمسـا ابـدی نظـامه — بـمدحه مـن بـه شـرفت تهـامه»

انجام کتاب، انجام قصیده:

«فـارخ بـالبدیه یـراع طـوبی — لنـا ورد عـلی طـرف التمـامه»

نسخ خوش، قرن ۱۳، طلا اندازی دندان موشی در لابلای سطور در دو برگ ابتدای کتاب، مجدول، جداول به زر و سیاه، عناوین بشنگرف، ۴ برگ در ابتدا و ۴ برگ درانتهای نسخه الحاقی و نانوشته،

جلد: مقوا با روکش چرم تریاکی سوخته، ضربی، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، ترنج با روکش چرم عنابی، اندرون جلد با روکش کاغذی، ۱۵۵ x ۲۱۵

کاغذ: فرنگی شکری، ۴۲ برگ، ۱۳ سطر، ۱۰۰x۱۶۰

شمارهٔ پیشین: ۱۷۸-۳۶۲۷، ع|۵۰۲

۲۸۰۳/ع

مشکاة المصابیح **(احادیث اهل سنت، عربی)**

از: ابن الخطیب، محمد بن عبدالله (-۷۷۶ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۷۵۵/ع همین فهرست. مباحث کتاب در نسخهٔ حاضر کامل و بدون افتادگی است.

نسخ، عبدالعزیزبن برخوردار پیشاوری حنفی نقشبندی، عناوین و سرفصلها بشنگرف، پایان کتاب درنسخه همراه با یادداشت مالکیت قمرالدین بسال ۱۲۲۹ و یادداشت

گلشن‌الدین، نسخه حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: مقوا، باروکش کاغذی، سجاف لبه‌ها و عطف باتیماج زرشکی فرسوده، ۲۰۰x۳۰۰

کاغذ: هندی، ۵۶۰ برگ، ۱۷ سطر، ۱۲۰x۲۰۰

شمارهٔ پیشین: ۲۴۰ - ۳۶۸۹، ع|۵۰۳

۲۸۰۴/ع

معالم‌التنزیل **(تفاسیر مأثوره - اهل سنت، عربی)**

از: البغوی، حسین بن مسعود (-۵۱۰ ق.)

تفسیر روایی متوسطی است که در آن بیشتر، از مفسرین صحابه و تابعین نقل حدیث شده و ضمن بیان قرائت مشهور در مواردی اختلاف قرائات ذکر گردیده است.

در مقدمهٔ تفسیر پس از بیان اسانید بیشتر راویان احادیث، سه فصل در فضائل القرآن و تعلیم، فضائل تلاوة القرآن، فی وعید من قال فی القرآن برأیه من غیر علم نگاشته شده است.

نسخهٔ حاضر، حدود ثلث از ابتدای تفسیر تا آیهٔ ۴۰ از سورهٔ انفال را در بردارد.

کشف الظنون (۲|۱۷۲۶)، ف مرعشی (۲|۱۵۱)، ف آستان قدس: ص ۵۳۲، معجم المطبوعات العربیة (۱|۵۷۳)،

آغاز: «الحمدلله ذی العظمة و الکبریا و العزة والبقاء والرفعة و العلا و المجد و الثناء ... اما بعد فان الله جل جلاله ارسل رسوله- صلی الله علیه و سلم - بالهدی و دین الحق رحمة للعالمین ... فسألنی جماعة من اصحابی المخلصین و علی اقتباس العلم مقبلین کتابا فی معالم التنزیل و تفسیره»

انجام نسخه: «نعم المولی و نعم النصیر ای الناصر واحمدلله حق حمده و صلی الله علی من لانبی بعده...»

نسخ، علی بن عثمان بدیوی، عناوین و آیات قرآنی بشنگرف، در برگ ۲ حکایاتی در بیان فضیلت صلوات و صفات ثمانیه باریتعالی، نسخه در حواشی تصحیح شده»

جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته،ضربی ترنج و سرترنج با گل و بوته، سجاف لبه‌ها و عطف باتیماج زرشکی، مقوایی، اندرون روکش کاغذی، ۲۰۰x۳۰۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۳۲۲ برگ، ۲۹ سطر، ۱۲۰x۲۰۵

شمارهٔ پیشین: ۱۸۲-۳۶۳۱، ع|۵۰۴

۲۸۰۵/ع

الجامع الصحیح (صحیح البخاری) (احادیث اهل سنت، عربی)

از: البخاری، محمدبن اسماعیل (-۲۵۶ ق.)

اولین کتاب از کتب سته اهل سنت و ـ به عقیدهٔ جمهور اهل سنت ـ افضل واصح آن در حدیث است. بخاری، ۷۲۷۵ حدیث صحیح را از میان ۶۰۰ هزار حدیث انتخاب کرده و آن را در مدت ۱۶ سال در صدواندی کتاب و ۱۴۵۰ باب در «الجامع الصحیح» نگاشته است.

نسخهٔ حاضر دو جزء کتاب، از ابتدای باب: کیف کان بدؤ الوحی الی رسول الله و کتاب الایمان و کتاب الطهارة تا باب قوله تعالی «و نضع الموازین القسط لیوم القیامة» از کتاب التوحید، را در بردارد.

کشف الظنون (۱|۵۴۱)، ف مرعشی (۳|۲۲۲)، ف آستان قدس: ص ۳۸۰، معجم المطبوعات العربیة (۱|۵۳۵)

آغاز نسخه: «باب کیف کان بدؤ الوحی الی رسول الله ـ صلی الله علیه و آله و سلم ـ و قول الله عزوجل انا اوحینا الی نوح و النبیین من بعده، حدثنا سفیان قال یا یحیی بن سعید الانصاری قال اخبرنی محمد بن ابراهیم»

انجام نسخه: «باب قول الله عزوجل و نضع الموازین القسط لیوم القیامة و ان اعمال

بنی آدم و قولهم یوزن ... قال حدثنا احمد بن اسکاب ... خفیفتان علی اللسان ثقیلتان فی المیزان سبحان‌الله و بحمده سبحان الله العظیم»

نسخ، ۱۲۷۱ ه.ق، سرفصلها و عنوان «حدثنا» بشنگرف، مجدول، جداول به شنگرف ولاجورد، داری کمند اندازی به لاجورد، در برگ پایانی ذکر تعداد احادیث هر باب از ابواب کتاب به نقل از ابومحمد حموی، دو برگ پایانی نسخه که از شیرازه جدا شده ممهور به مهر بیضوی «عبدالکریم»، نسخه با استفاده از شروح و تعلیقات قسطلانی، کرمانی، عبدالحق، فتح‌الباری، نووی، ملاعلی قاری، غایة، بحرالرائق، تنقیح و مجمع‌البحار توسط عبدالکریم حاشیه‌نویسی شده و در حواشی تصحیح شده.

جلد: تیماج سرخ، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۲۰۰x۳۰۰

کاغذ: فرنگی شکری و حنایی، ۴۶۹ برگ، ۲۶ سطر، ۱۳۰x۲۱۰

شمارهٔ پیشین: ۲۹۰-۳۷۳۹، ع|۵۰۵

۲۸۰۶/ع

الجامع الصحیح (صحیح بخاری) (احادیث اهل سنت، عربی)

از: البخاری، محمد بن اسماعیل (-۲۵۶ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۸۰۵/ع همین فهرست. مباحث موجود در نسخهٔ حاضر مطابق با مباحث موجود در نسخهٔ مذکور قبلی است.

نسخ، عبداللطیف بن عبدالله عبدالرحیم جرهی نصیر، احتمالا نیمهٔ اول قرن ۱۲، دارای سرلوح به زر و لاجورد و فیروزه و شنگرف و سبز و سفید و سیاه، مجدول، جداول به زر و سیاه و لاجورد، عناوین با بها و کتابها به زر، عناوین و سرفصلها و عنوان «حدثنا» بشنگرف، موریانه خوردگی و وصالی لبه‌ها در برخی اوراق، حاشیهٔ برگ ۲ ممهور به مهر خشتی «عبده مرتضی، ۱۱۹۲»، برخی اوراق نسخه با استفاده از فتح‌الباری، نورالحق و با

امضای کرمانی و عینی حاشیه نویسی دارد و درحواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج زرشکی، مقوایی، الحاقی، ۲۹۵ x ۳۶۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۳۱۷ برگ، ۴۱ سطر، ۲۱۰ x ۳۰۵

شمارهٔ پیشین: ۱۹۷-۳۶۴۶، ع/۵۰۶

۲۸۰۷/ع

الاطول (شرح تلخیص المفتاح) **(زبان عربی ـ معانی و بیان)**

از: عصام الدین اسفراینی، ابراهیم بن محمد (-۹۴۵ ق.)

شرح ممزوج مفصلی است بر کتاب «تلخیص المفتاح» قزوینی، خطیب دمشق (م ۷۳۹). اسفراینی در این شرح، مباحث و عبارات تفتازانی و سید شریف جرجانی در شرح تلخیص المفتاح را با عنوان «قال الشارح المحقق» و «قال السید السند» نقل و مورد استفاده قرار داده است.

کشف الظنون (۱/۴۷۷)، اعلام زرکلی (۱/۶۳)، معجم المطبوعات العربیه (۲/۱۳۳۰)

آغاز: «الحمد لله علی کل حال کما یستوعب مزایا الافضال و یستجلب خواص الاقبال و یتسبب بالافتتاح به ختم کل امر ذی بال ... و بعد فیقول ... ان افضل ما یتمسک به فی تحصیل الکمال ... قال المصنف: الحمدلله، الحمدهوالثناء علی الجمیل الصادر بالاختیار علی ماله الاشتهار»

انجام: «و لو تأملت فیها وجدت سوی مابرزت به دقایق من الودایع فلتنظر فیها نظر الاعتبار ... ربنا اللهم بارک فیما رزقت ... و الحمدلله رب العالمین»

نسخ، احتمالا قرن ۱۲، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، ۷ برگ از ابتدا و ۲ برگ از پایان کتاب به سال ۱۳۱۹ بخط احمد کوهستانی و بدستور سعدالدین خان نایب الحکومة و حکمران هرات بازنویسی شده، درظهر برگ ۷ دستور بازنویسی نسخه و نام کاتب اندرون طرح کتیبه در بالا و پایین برگ و طرح شمسه در وسط

با تزئین زراندازی دندان موشی مابین سطور، ۶ برگ در ابتدا و ۴ برگ در پایان نسخه نانوشته، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج تریاکی سوخته، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، مقوایی، عطف با چرم تریاکی، ۱۸۵ x ۲۵۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۳۰۷ برگ، ۲۵ سطر، ۱۳۰x ۱۹۰

شمارهٔ پیشین: ۲۳۹-۳۶۸۸، ع/۵۰۷

۲۸۰۸/ع

مشارق الانوار النبوية من صحاح الاخبار المصطفوية

(احادیث اهل سنت، عربی)

از: صغانی (صاغانی)، حسن بن محمد (-۶۵۰ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۶۶۵/ع همین فهرست.

نسخ جلی، محمود بن عطاءالله بن ترک الله بن محمود بن اسکندراجی، ۹۴۵ هـ.ق، سرفصلها و عناوین بشنگرف، در برگ اول مطالب متفرقه همچون شعر و دعا و مسئله فقهی و فهرست برخی از ابواب کتاب، در برگ آخر آداب سفر و مطالب متفرقه دیگر، توضیح عبارات و لغات متن و ترجمهٔ برخی از احادیث در لابلای سطور و حواشی اوراق،

جلد: تیماج عنابی، ضربی، ترنج و سرترنج با گل وبوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، اندرون تیماج حنایی، ضربی، عطف با چرم عنابی، ۲۱۰ x ۲۹۵

کاغذ: هندی نخودی و شکری، ۲۸۱ برگ، ۱۱ سطر، ۱۲۰x ۱۸۰

شمارهٔ پیشین: ۲۳۴-۳۶۸۳، ع/۵۰۸

۲۸۰۹/ع

انوار التنزیل و اسرار التأویل **(تفاسیر اهل سنت، عربی)**

از: بیضاوی، عبدالله بن عمر (-۶۸۵ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۵۱/ع همین فهرست. تفسیر در نسخهٔ حاضر کامل و بدون افتادگی است.

نسخ، ۱۰۸۳ هـ.ق، مجدول، جداول بشنگرف و لاجورد، آیات قرآنی بشنگرف، در برگ پایانی خواص برخی از سوره‌های قرآنی، فرسودگی لبه‌ها و آب افتادگی در حواشی اوراق، نسخه در حواشی تصحیح شده و در اوراق ابتدایی با امضای عبدالحکیم حاشیه‌نویسی دارد.

جلد: تیماج عنابی، ضربی، ترنج ولچکی با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۱۶۰x۲۸۰

کاغذ: هندی نخودی، ۴۷۳ برگ، ۲۷ سطر، ۹۰x۱۹۰

شمارهٔ پیشین: ۲۸۰ـ۳۷۲۹، ع/۵۰۹

۲۸۱۰/ع

انوار التنزیل و اسرار التأویل (تفاسیر اهل سنت، عربی)

از: بیضاوی، عبدالله‌بن‌عمر (-۶۸۵ ق.)

رجوع شود بشماره ۲۳۵۱/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر از ابتدای تفسیر تا آیه ۲۱ از سورهٔ کهف را در بر دارد.

نستعلیق، احتمالا نیمهٔ اول قرن ۱۳، مجدول، جداول بازر و سبز و لاجورد و سیاه، آیات قرآنی بشنگرف، در برگ اول نسخه روایتی از پیامبر(ص) نوشته شده بسال ۱۲۷۱ همراه با مطلبی در اثبات صانع از فخررازی، ۲ برگ پایانی نانوشته، اوراق از شیرازه و عطف جدا شده، اوراق ابتدایی کتاب با امضای «عبدالحکیم» و «عبدالحق» حاشیه‌نویسی دارد.

جلد: تیماج سرخ، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، مقوایی، ۱۸۵x۲۹۰

کاغذ: متن و حاشیه، هندی نخودی، ۲۷۱ برگ، ۲۳ سطر، ۱۱۵x۲۰۰

شمارهٔ پیشین: ۲۸۱ـ۳۷۳۰، ع/۵۱۰

۲۸۱۱/ع

قصیدة الهمزیة فی المدایح النبویة (شعر عربی ـ قصیده)

از: البوصیری، محمدبن سعید (-۶۹۶ ق.)

شرف‌الدین بوصیری، از شعرای مصر در سدهٔ هفتم قمری است که از مشهورترین اشعار ایشان قصیدهٔ میمیه مشهور به «البرده» و قصیدهٔ همزیه در مدح حضرت رسول(ص) می‌باشد. و قصیدهٔ همزیهٔ ایشان چون بیشتر مدایح حضرت پیامبر(ص) را در برداشته، «ام القری» نام گرفته است.

نسخهٔ حاضر همین قصیدهٔ همزیه بوصیری را - با افتادگی در پایان قصیده ـ در بردارد.

کشف الظنون (۱۳۴۹/۲)، اعلام زرکلی (۱۱/۷)، معجم المطبوعات العربیة (۶۰۵/۱)

آغاز:

«کیف ترقی رقیک الانبیاء ... ...

لم یساووک فی علاک و قد حا ل سنا منک دونهم و سناء»

انجام نسخه:

«ام اماری بهن قوم نبی ساء ماظنه بی الاغنیاء»

نسخ جلی خوش، احتمالاً قرن ۱۲، دارای سرلوح و کتیبه، مذهب و مرصع به زر و فیروزه و سفید و شنگرف ونارنجی، مجدول، جداول دور سطور و کمند اندازی به زر وسیاه، فرسودگی و آب افتادگی در حواشی برخی اوراق، برگ اول کتاب و بخش موجود از کتیبه و سرلوح در نسخه ترمیم شده، کلماتی که بنابر ضرورت شعری در دو بخش پایان مصرع اول و آغاز مصرع دوم برخی ابیات نوشته شده آن کلمات در حواشی اوراق بصورت کامل نگاشته شده، شرح لغات و عبارات و بررسی نحوی برخی از کلمات در

لابلای سطور و حاشیهٔ ۲ برگ ابتدایی کتاب،

جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته، مقوایی، ۱۴۰x۲۲۰

کاغذ: دولت آبادی نخودی، ۷۴ برگ، ٦سطر، ۸۰x۱۶۵

شمارهٔ پیشین: ۲۲۱-۳٦۷۰، ع/۵۱۱

۲۸۱۲/ع

دررالحکام فی شرح غررالاحکام (درر ملاخسرو) **(فقه حنفی، عربی)**

از: ملاخسرو، محمدبن فرامرز (-۸۸۵ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۶۹۱/ع همین فهرست، مباحث پایانی کتاب در نسخه - از کتاب البیوع تا آخر آن - افتادگی دارد.

آغاز: «الحمدلله الذی احکم احکام الشرع القویم بمحکم کتابه ... »

انجام نسخه افتاده: «کتاب البیوع، هوای البیع الذی دل علیه البیوع ... و ان لم یلزم ینعقد الانعقاد تعلق کلام احد العاقدین بالاخر»

نسخ، احتمالاً قرن ۱۱، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی متن عبارات مورد شرح باشنگرف یا سیاه خط‌کشی شده، در برگ ۳ نسخه یادداشت مالکیت ملامحمد بن ملامحمدبن ملاخلیل رهادی بسال ۱۱۵۵ و محمد بن ابوبکر عرب زاده بسال ۱۱٦۵ و یادداشتی به زبان کردی در تولد فرزند مالک بسال ۱۲۰۷، دو برگ پایانی نانوشته، نسخه مقابله و در حواشی تصحیح و توسط «محمد وانی» حاشیه نویسی شده،

جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته، ترنج و سرترنج با گل وبوته، عطف باتیماج تریاکی، مقوایی، ۱۸۵x۲۹۰.

کاغذ: فرنگی شکری، ۲۳۸ برگ، ۲۵ سطر، ۱۱۰x۲۳۰

شمارهٔ پیشین: ۲۵۰-۳٦۹۹، ع/۵۱۲

۲۸۱۳/ع

مجموعه

۲۸۱۳/۱- شرح فوائد الحکمیة «۱-۱٦۷» **(فلسفه اسلامی - قرن ۱۳، عربی)**

از: احسائی، احمدبن زین الدین (-۱۲۴۱ ق.)

رجوع شود بشماره‌های ۲۴۴۲/ع و ۲۷٦۰/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر همانند نسخهٔ شمارهٔ ۲۷٦۰/ع، شرح ۱۳ فائده را در بردارد.

۲۸۱۳/۲- عجالة فی التجوید (تجوید القرآن) «۱٦۸ پ - ۱۷۲ پ»

(قرآن - تجوید، عربی)

از: احسائی، احمدبن زین الدین (-۱۲۴۱ ق.)

زمان تألیف: ۱۱۹۹ ه.ق

رسالهٔ مختصری است در بیان بعض اسرار تجوید مشتمل بر ٦ فصل و خاتمه.

فصل اول - در ادغام، فصل دوم - در احکام تنوین و نون ساکن،

فصل سوم - در ترقیق و تفخیم، فصل چهارم - در مد و قصر،

فصل پنجم - درهاء الکنایة، فصل ششم - در وقف،

خاتمه - در لحن.

الذریعه (۱۵/۲۲۱) و (۳/۳٦۲)، ف مرعشی (۷/۱۰۷)

آغاز: «الحمدلله الذی نزل الفرقان علی عبده تنزیلا و فضله بما اوحی الیه علی جمیع الخلق تفضیلا فادی ما افترض علیه و صدع بما انزل علیه ... اما بعد فیقول ... هذه عجالة فی بعض اسرار التجوید ...»

انجام: «و اعصمنا فیما استقبلنا انک علی کل شیء قدیر. و قد فرغ من تألیفها کثیر الاضاعة قلیل البضاعة ... حامداً مستغفراً مصلیا سلما»

۲۸۱۳/۳ـ رسالهٔ محمدیه در بیان قواعد قرائت قرآنیة «۱۷۳»
(قرآن ـ تجوید، فارسی)

از: کاظمی قاری، محمد بن شمس الدین (قرن ۱۲ ق.)

از آنجاکه مؤلف، دانستن علم قرآن را از اعظم مطالب دانسته و شناخت قواعد قرآن را بدون آگاهی از اصطلاحات قواعد و ضوابط آن و بدون اعانت استاد حاذق میسر ندانسته، و چون ایشان اکثر احوال خود را در ضبط احکام و اقوال کلام ربانی مصروف داشته، بدین جهت رسالهٔ حاضر را به در خواست محمد شفیع تبریزی و به نام شاه سلیمان صفوی (۱۰۷۷ـ۱۱۰۵) در یک مقدمه و ۹ باب و خاتمه به رشتهٔ تحریر درآورد.

مقدمه ـ دربیان تجوید
باب ۱ـ ادغام و اظهار و قلب و اخفا
باب ۲ـ ادغام متقاربین و متجانسین
باب ۳ـ حروف شمسی و قمری
باب ۴ـ مد ولین
باب ۵ـ میم ساکن
باب ۶ـ تفخیم و ترقیق
باب ۷ـ صفات حروف
باب ۸ـ تعریف دندانها
باب ۹ـ مخارج حروف
خاتمه ـ در بیان وقف

نسخهٔ حاضر فقط مقدمهٔ رساله و باب اول آن را در بردارد.

الذریعه (۲۰/۱۵۷)، ف مرعشی (۳/۱۲۳)، ف ملک (۸/۳۵۲)، ف فارسی مشار (۲/۲۵۹۸)

آغاز: «الحمدلله ... اما بعد چنین گوید اقل خلیفه و احوجهم الی‌الله العزیز الباری ...

برای اولوا الالباب مخفی نیست که دانستن علم قرآن از اعظم مطالب واهم باقی است زیراکه نماز بی آن درست نیست»

انجام کتاب: «و ناظر انضمام شفتین را مشاهده کند و اعمی اشمام را درنیابد. والله اعلم.»

انجام نسخه افتاده: «و مثل من واق و وعد و برق ن من ناصرین حطة لکم »

نسخ، علی بن رحیم بن کریم خویی، ۱۲۵۲ هـ.ق، کربلا، محل عناوین نانوشته، در برگ اول مطالب کوتاهی از تفسیر ملافتح‌الله، در برگ ۱۷۵ قاعده‌ای در وقف، برگ ۱۷۴ و دو برگ پایانی نانوشته، نسخه در حواشی تصحیح شده و دراوراق کمی از آن حاشیه نویسی دارد،

جلد: تیماج زرشکی، ضربی، یک‌لا، ۱۵۵x۲۱۵
کاغذ: فرنگی شکری، ۱۷۷ برگ، ۱۹ و ۱۵ سطر، ۹۰x۱۴۰
شمارهٔ پیشین: ۲۹۹ـ۳۷۴۸، ع|۵۱۳

۲۸۱٤/ع

مشکاة المصابیح (احادیث اهل سنت، عربی)
از: ابن الخطیب، محمد بن عبدالله (-۷۷۶ ق.)
زمان تألیف: ۷۳۷ هـ.ق

رجوع شود بشمارهٔ ۲۷۵۵/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر از ابتدای کتاب تا آخر باب تنزیه الصوم از کتاب الصوم را در بردارد.

نسخ جلی، احتمالاً نیمه اول قرن ۱۲، مجدول، جداول به زر و سیاه، کمند اندازی به زر و سیاه، عناوین و سرفصلها بشنگرف، زیرنویس ترجمهٔ فارسی به شنگرف، برخی اوراق بسال ۱۱۷۷ باونویسی شده، اوراق ۵ پ و ٦پ دارای دو سرلوح و کتیبه، سرلوح اول به سبک هند و پاکستان به زر و شنگرف و سبز و آبی و زرد با عبارت «حضرت مشکات

شریف» اندرون کتیبه، سرلوح دوم به زر و سیاه و شنگرف و سفید و فیلی و زرد، ۶ سطر از ابتدای کتاب در دو برگ ۵ و ۶ دوبار بازنویسی شده، برگ ۶ دارای طرح شمسه و سرلوح به شنگرف، عبارت « مالکه ملا حمید کامجاری کردی ... سنه ۱۱۷۷» در اندرون شمسه، در برگ ۵ یادداشت مالکیت ممهور به مهر بیضوی «صدیق مجددی»، فرسودگی اوراق و موریانه خوردگی لبه‌ها در حدّ وسیع، نسخه حاشیه‌نویسی به فارسی و با خط نستعلیق دارد و در حواشی تصحیح شده، برخی از حواشی با استفاده از مرقاة ملاعلی قاری و مفاتیح و حاشیهٔ طیبی،

جلد: میشن عنابی، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، مقوایی، اندرون تیماج سیاه، عطف با تیماج زرشکی، فرسوده، ۲۵۵x۴۱۰

کاغذ: ترمه بخارایی، اوراق بازنویسی شده اصفهانی نخودی، ۳۱۲ برگ، ۱۱ سطر، ۱۳۵x۲۷۰

شمارهٔ پیشین: ۲۹۳-۳۷۴۲، ع|۵۱۴

۲۸۱۵/ع

سواطع الالهام **(تفاسیر شیعه، عربی)**

از: فیضی، ابوالفیض بن مبارک (-۱۰۰۴ ق.)

زمان تألیف: ۱۰۰۲ ه.ق

فیضی هندی ـ مفسر و ادیب، شاعر فارسی و عربی‌گوی، ملقب به «ملک الشعرا» در دربار جلال‌الدین اکبر شاه، رواج دهندهٔ آزادی عقیده و تشیع در هند بواسطهٔ اکبر شاه، صاحب دیوان شعر و پنج مثنوی به فارسی و اکبر نامه ـ درکتاب حاضر تمامی آیات قرآن را با کلماتی دارای حروف بدون نقطه تفسیر نموده است.

مؤلف درمقدمه تفسیر، نام خود و نام اکبر شاه را با حروف بدون نقطه بصورت معما بیان داشته بعنوان مثال نام خود ـ ابوالفیض فیضی ـ را چنین آورده: «محرر سواطع الالهام

اسمه لعدم اهماله ... و هو مصمود والده (:اب) و صدره‌الاول (:الف) و محصول اوله وامده (: ی) و مصور مطلع صدره (:ض) وهو الراصد لحد الاحد (:ف) و الصامد لاحصاء الهاد (:ی) ولاءُ سره (:ض) مصور سرالاصل (:ی). »

نسخهٔ حاضر جزء اول تفسیر تا پایان سورهٔ کهف را در بردارد.

شیخ آقابزرگ طهرانی در الذریعه (۸۵۵/۹) مؤلف دیوان مذکور و تفسیر حاضر وملک الشعرای اکبرشاه را ابوالفیض بن مبارک دانسته و ابوالفضل بن مبارک متخلص به علامی را مورخ و برادر ابوالفیض دانسته است در حالیکه زرکلی درالاعلام (۳۷۵/۵) ابوالفضل را کنیهٔ همان فیض‌الله بن مبارک دانسته و نسخهٔ چاپی «اکبر نامه» چاپ دهلی نیز مؤلف آن را ابوالفضل بن مبارک معرفی کرده است.

کشف الظنون (۱۰۰۸/۲)، الذریعه (۲۴۰/۱۲)، ف ملی (۲۵۶/۸)، ف مرعشی (۲۹۵/۵)، ف عربی مشار ص ۵۲۶،

آغاز: «الله لااله الاهو، لاعلمه ماهو و ما ادركه كما هو، احامد المحامد و محامدالحامد لله، مصعد لوامع العلم و ملهم سواطع الالهام، مرصص اساس الكلم و مؤسس محكم الكلام، مرسل الكلام سهما، سهما اصالح الحصص و اكامل السهام ... »

انجام نسخه: «و لا يشرك اصلا بعبادةالله ربه، الهه و مولاه احدا امرا و مراما ما لكلام حاو و لصراح العلم »

نسخ، احتمالاً قرن ۱۳، دارای سرلوح و کتیبه به زر و لاجورد و سیاه و سفید و نارنجی و بنفش، طلا اندازی دندان موشی در لابلای سطور در دو برگ اول کتاب همراه با گل و بوته به رنگ زرد و آبی و بنفش و نارنجی، مجدول، جدوال به سبز و زرو سیاه و شنگرف و لاجورد، آیات قرآنی بشنگرف، موریانه خوردگی لبه‌ها و جداشدن متن از حاشیه دربرخی اوراق، برگ اول و دو برگ پایانی نانوشته،

جلد: بدون جلد، عطف باتیماج، اندازه اوراق ۲۱۵x۳۵۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۳۳۲ برگ، ۱۷ سطر، ۱۴۰x۲۵۰

شمارهٔ پیشین: ۳۷۴-۱۰۱۲، ع|۵۱۵

۲۸۱۶/ع

المنهل الصافی فی شرح الوافی **(زبان عربی ـ نحو)**

از: الدما مینی، محمدبن ابی بکر (-۸۲۸ ق.)

زمان تألیف: ۸۲۵ ه.ق

مؤلف زمانی که از سرزمین مصر به کجرات هند سفر نمود، پس از مشاهدهٔ اشتیاق طلاب آن سرزمین به کتاب «الوافی فی النحو» تألیف محمد بن عثمان بن عمر بلخی و عدم دسترسی آنها به شرح و با درخواست آنها ازوی مبنی بر نگاشتن شرحی بر کتاب مذکور، در سفر بعدی ایشان به احسناباد، شرح حاضر به رشتهٔ تحریر درآمد و به حاکم هند شهاب الدین احمد شاه تقدیم گردید.

بگفتهٔ مؤلف، تمامی مشکلات متن «الوافی» در این شرح مزجی حل و بیان شده است.

کشف الظنون (۱۹۹۸/۲)، ف مجلس (۳۶۱/۴)

آغاز: «الحمدالله علی احسانه، الوافی بکل جمیل و انعامه، الکافل کمن توجه الی نحوه بکل خیر جزیل، ... اما بعد فیقول العبد الفقیر الی الله ... لما قدمت من الدیار المصریة الی الکجرات الهندیة وجدت لاکثر من طلبتها شعفا بالمختصر النحوی»

انجام: «من التمیز بین الکافین و هذا و کثیر مما تقدم فی هذه الابواب القریبة من ابحاث التصریف. والله الموفق للصواب و الیه المرجع و الماب»

نسخ، ۱۲۷۰ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، ۲ برگ در ابتدا و ۲ برگ در انتها الحاقی و نانوشته، برخی از اوراق نسخه در صحافی جابجا شده همانند برگ ۲۴۹ با ۲۴۸، ۲۵۸ با ۲۵۶، ۲۵۹ با ۲۵۷

جلد: تیماج عنابی، ضربی، مقوایی، ۱۸۰x۲۷۵

کاغذ: هندی نخودی، ۳۷۰ برگ، ۱۹ سطر، ۹۰x۱۷۰

شمارهٔ پیشین: ۲۳۶-۳۶۸۵، ع۵۱۶/

۲۸۱۷/ع

مجموعه

۲۸۱۷/۱ ـ حاشیة‌المختصر «۵ پ ـ ۵۵ پ» **(زبان عربی ـ معانی و بیان)**

از: خطائی، عثمان بن عبدالله (-۹۰۱ ق.)

حاشیه‌ای است بر کتاب «المختصر فی شرح التلخیص» تفتازانی (م ۷۹۳).

این حاشیه فقط بر بخش ابتدایی کتاب مذکور ـ دوباب از ابواب هشتگانهٔ فن اول در علم معانی ـ نگاشته شده است.

کشف الظنون (۴۷۶/۱)، هدیة‌العارفین (۶۵۶/۱)، ف مرعشی (۱۱۳/۱)

آغاز: «نحمدک اللهم یا ما اعطیتنا من سوابغ النعم و بوالغ الحکم و نصلی علی نبیک ... قوله نحمدک الخ آثر الحمد علی الشکر لان الحمد یعم الفضائل والفواضل و الشکر یختص بالاخیر»

انجام: « و کلامه ره لایحتمل ذلک هذا اولی یقال المتروک الیه فیقال یترک المعین الی غیر المعین او الخطاب، والله اعلم بالصواب»

۲۸۱۷/۲ـ حاشیة حاشیة الخطایی علی المختصر «۶۵ پ ـ ۹۳پ»

(زبان عربی ـ معانی و بیان)

از: یزدی شهابادی، ملا عبدالله بن حسین (-۹۸۱ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۵۲۲/ع همین فهرست.

۲۸۱۷/۳ـ تصریف (صرف میر) «۹۵پ و ۹۶پ»

(زبان عربی ـ صرف، فارسی)

از: ؟

نسخهٔ حاضر دو برگ از ابتدای رسالهٔ تصریف را در بردارد که معرفی آن بشمارهٔ ۲۷۷۱/۷ همین فهرست گذشت.

آغاز: «بدان اسعدک الله تعالی فی الدارین که کلمات لغات عرب بر سه قسم است: اسم است و فعل است و حرف است ... »

انجام نسخه افتاده: «لاتضرب، نمی‌زند یا نخواهد زد آن یک زن در زمان حال یا استقبال. صیغه»

نستعلیق تحریری، ملافارق، ۱۰۸۴ و ۱۰۸۵ ه.ق، عناوین بشنگرف، در برگ ۲ و ۳ مطالب متفرقه، کتابهای نسخه حاشیه نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: مقوا با روکش کاغذی، سجاف لبه‌ها و عطف باتیماج عنابی، ۱۷۰x۲۵۵

کاغذ: هندی نخودی، ۹۶ برگ، ۱۶ و ۲۲ سطر، اندازه سطور متغیر بین ۸۵x۱۵۵ و ۱۰۰x۱۶۰

شمارهٔ پیشین: ۲۹۸-۳۷۴۷، ع|۵۱۷

۲۸۱۸/ع

حاشیة شرح الاشارات **(فلسفه اسلامی ـ قرن ۱۰، عربی)**

از: باغنوی، ملامیرزاجان حبیب‌الله (ـ۹۹۴ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۵۵۳/ع همین فهرست، نسخهٔ حاضر حاشیه بر دو قسم طبیعیات «ص ا پ» و الهیات «ص ۸۶ پ» را در بردارد.

آغاز: «بسمله، قال المح: بل یکفی فی اثباته اما بمجرد ملاحظة تصوراته او النظر السابق، اقول: لایذهب علی من تتبع فصول الکتاب ان کثیرا من الاحکام ...»

انجام: «تحت نوع بعینها. فتأمل هذا ما تیسرلی فی نقد شرح الشرح و بیان ما ... و الحمدلله علی الاتمام»

نستعلیق، محمد مهدی اشرفی، ۱۱۹۳ ه.ق، آب افتادگی و موریانه خوردگی لبه‌ها در

برخی اوراق، ۲ برگ پایانی نانوشته، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج تریاکی سوخته، اندرون تیماج زرشکی، عطف تیماج سیاه با فرسودگی و پارگی، ۱۲۰x۲۴۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، اوراق الحاقی در ابتدا و پایان نسخه فرنگی، ۳۲ سطر، ۶۰x۱۷۵

شمارهٔ پیشین: ع|۵۱۸

۲۸۱۹/ع

القانون فی الطب **(پزشکی اسلامی ـ قرن ۵، عربی)**

از: ابن‌سینا، حسین بن عبدالله (ـ۴۲۸ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۷۲۵/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر مباحث کتاب دوم، در ادویهٔ مفرده را دربردارد.

آغاز نسخه: «و بعد حمدالله و الثناء علیه و الصلوة علی رسوله محمد و آله. فان هذه الکتب التی صنفناها فی الطب التی الاول منها هو فی الاحکام الکلیة من الطب و الثانی منها هو هذا الکتاب المجموع فی الادویة المفردة»

انجام نسخه: «روزومالی هو شراب یتخذ من عصارة الورد مع العسل»

نسخ، میرزا حسین بن احمد کرجی، ۱۲۷۱۱ ه.ق، اصفهان، عناوین و سرفصلها بشنگرف، برگ اول و دو برگ پایانی نانوشته، اوراق کمی از نسخه حاشیه‌نویسی دارد،

جلد: تیماج سیاه، مقوایی، اندرون باروکش کاغذی، ۱۷۵x۲۸۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۰۱برگ، ۲۸ سطر، ۱۱۰x۲۰۰

شمارهٔ پیشین: ع|۵۱۹

۲۸۲۰/ع

شرح تجریدالعقاید **(کلام شیعه امامیه، عربی)**

از: قوشچی، علی بن محمد (-۸۷۹ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۴۰/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر شرح مقصد اول، درامور عامه را در بردارد.

آغاز نسخه: «امابعد حمد واجب الوجود علی نعمائه و الصلوة علی سید انبیائه و علی اکرم احبائه، ای علی آله و اصحابه الذین موصوفون بزیادة الکرم علی من عداهم»

انجام نسخه: «فان شرب السمقونیا علة فاعلیة عرضیة لحصول البرودة معانه علة معدة ذاتیة لحصول البرودة»

نستعلیق، علی بن حسین، ۱۰۳۸ ه.ق، سرفصلها بشنگرف، در برگ پایانی یادداشت مالکیت بسال ۱۲۵٦ همراه با اشعاری فارسی، نسخه با امضای «منه» حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج زرشکی، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، مقوایی، اندرون میشن تریاکی، عطف با تیماج تریاکی، ۱۳۰x۲۵۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۰۵ برگ، ۳۰ سطر، ۷۵x۱۸۰

شمارهٔ پیشین: ع/۵۲۰

۲۸۲۱/ع

مجموعه

۲۸۲۱/۱ـ شمایل النبی «۴پ-۵۶»

(احادیث اهل سنت / محمد(ص) پیامبر اسلام ـ سرگذشتنامه، عربی)

از: الترمذی، محمد بن عیسی (-۲۷۹ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۷۹۸/ع همین فهرست.

۲۸۲۱/۲ـ مشایخ نفحات الانس «۵۶پ-۶۶پ»

(جامی، نورالدین عبدالرحمن ـ نفحات الانس ـ فهرست مطالب)

فهرست عرفا و صوفیانی که شرح حال آنها در کتاب «نفحات الانس من حضرات القدس» نورالدین عبدالرحمن جامی (م۸۹۸) ذکر شده در رسالهٔ حاضر نگاشته شده است.

بگفتهٔ کشف الظنون (۲/۱۹۶۷) مشایخ رجال نفحات الانس ۶۱۹ و مشایخ زنان آن ۳۴ نفراست. در رسالهٔ حاضر از مشایخ رجال، نزدیک به ۵۹۰ و از مشایخ زنان، نام ۳۲ نفر ذکر شده است.

آغاز: «ابوهاشم الصوفی قدس‌الله سره، ذوالنون مصری قدس الله سره، اسرافیل از قدیمانست، ابوالاسود راعی قدس سره، ... »

انجام: «حاربه حبشیه، امرأة اصفهانیة، امرأة فارسیة. السلام و الاکرام»

۲۸۲۱/۳ـ منظومهٔ چهل حدیث «۶۷-۷۲پ»

(اربعینات / شعر مذهبی ـ قرن ۹)

از جامی، عبدالرحمن بن احمد (-۸۹۸ ق.)

زمان تألیف: ۸۸۶ ه.ق

مؤلف، چهل حدیث کوتاه نبوی را انتخاب و هر حدیث را در دو بیت ترجمهٔ منظوم کرده است.

الذریعه (۲۳/۱۰۲)، ف مجلس (۲۱/۶۴)، ف آستان قدس: ص ۱۸۲، ف مرعشی (۱۲/۴۳)

آغاز: «بسمله، صحیح‌ترین حدیث که روایان مجالس دین و محدثان مدارس یقین املاکنند ...، الکلمة الاولی، لایؤمن احدکم حتی یحب لاخیه یحب مالنفسه،

هرکسی را لقب مکن مؤمن　　گرچه از سعی جان و تن کاهد

تانخواهد برادر خود را　　آنچه از بهر خویشتن خواهد»

انجام: «الاربعون: لاشبع المؤمن من دون جاره، ... و الصلوة علی محمد و آله البررة الکرام ....،

نیست از فضل چق عجیب و غریب　　که بدین اربعین رسی بوصول»

۲۸۲۱/۴ـ نظم الدرر و نور القمر «۷۳ـ۷۴پ»

(شعر مذهبی / قصیده ـ فارسی)

از: ؟

قصیده‌ای تائیه است در منقبت روضهٔ پیامبر(ص) و بیان خلافت و فضلیت اصحاب پیامبر. ناظم در خطبهٔ کوتاه رساله نام «تحفة الاحباب فی منقبة روضة النبی» را نیز مناسب قصیده دانسته است. تاریخ نظم قصیده در یکی از ابیات مقدمهٔ آن چنین آمده:

تاریخ و زیادتش اگر می‌خواهی　　زین نظم درر برآور تام

که با محاسبهٔ عبارت «نظم درر» به حروف ابجد و کسر عدد کلمهٔ «تام» از آن، عدد ۹۵۳ بدست می‌آید.

آغاز: «بسمله و بعد این قصیده‌ای است در منقبت روضهٔ رسول مختار صلی الله علیه و سلم ...

در منقبت روضهٔ او منظوم است　　این‌تحفه که بهر دوستان موسوم است»

انجام:

«جمله ابیات آمد همچومه اندر حساب　　یعنی‌اندرروشنی‌چون‌ماه‌تابان‌انور است»

۲۸۲۱/۵ـ منظومة سلسلة الذهبیة «۷۴پ ـ ۷۷»

(شعر فارسی / ذهبیه (فرقه) ـ نسبنامه)

از:؟

۶۹ بیت درقالب مثنوی است که در آن نسبنامهٔ فرقه ذهبیه ـ از فرقه‌های صوفیه ـ بررسی شده است. در این ابیات، سلسله نسب ذهبیه از خواجه عبیدالله (احرار) خاتم این سلسله مورد بررسی قرارگرفته و این نسبت به امام جعفر صادق(ع) رسیده است.

آغاز: «چون می‌خواست که بنظر کیمیا اثر عالیجاه معارف دستگاه ... و بالله التوفیق و الهدایة،

خواجهٔ اهل کرم هادی راه　　بود در نفسش ذکراله»

انجام:

«پس همین به که از ایشان گویم　　مدد از معنی ایشان جویم»

۲۸۲۱/۶ـ رسالة فی السیر و السلوک «۷۷ـ۱۰۲»

(اخلاق اسلامی / عرفان ـ متون قدیمی، عربی)

از: ؟

عناوین متعدد اخلاقی در ابواب مختلف رساله جمع‌آوری و پس از توضیح مختصر هرکدام، نمونه‌هایی از احادیث پیامبر(ص) و اقوال بزرگان صحابه و عرفا در ارتباط با آن عنوان بیان شده است.

برخی از ابواب رساله چنین است:

باب ۱ـ در عقل و عقلا

باب ۲ـ در علم و علما

باب ۳ـ در کلمه اخلاص و ایمان و اسلام و معرفت و عارف

باب ۴ـ در نیت، ادب، موعظه و نصیحت

باب ۵ـ در زهد

باب ۶ـ در محبت و شوق

... ...

... ...

... ...

باب ۴۵ـ احادیث مفیده برای نصایح و مواعظ

باب ۴۶ـ نوا در حالات و غرایب مقالات

باب ۴۷ـ کلام ملیح

باب ۴۸ـ حفظ جوارح

آغاز: «بسمله، الباب الاول فی العقل و العقلا، قال اهل التفسیر: العقل نوع علم یستبان به العواقب و یترک به القبائح، ح عن جابربن عبدالله ان النبی صلی الله علیه و سلم قال قوام المرء عقله و لادین لمن لاقوام له»

انجام: «بمرواحة الرجا و اشربه بمعلقة الحمد فانک فان فعلت ذلک فانة تنفعک من کل داء و بلاء فی‌الدنیا و الاخرة»

۲۸۲۱/۷ـ صد کلمه قصار منظوم «۱۰۲پ ـ ۱۱۴پ»

(شعر مذهبی / علی بن ابیطالب(ع) ـ کلمات قصار)

از: خراسانی، عادل بن علی (قرن ۹ ق.)

ناظم، صد کلمهٔ کوتاه از امام علی بن ابیطالب(ع) که جاحظ (م ۲۵۵) آن را انتخاب نموده، هر کدام را در یک بیت شعر ترجمهٔ منظوم کرده است.

ناظم درترجمه کلمهٔ «افقر الفقرالحمق»، نام خود را ذکر نموده:

بدترین‌درویشی حمق‌است ای‌جان‌جهان   بشنو از «عادل» کلام شاه مردان را بیان

الذریعه (۴/۱۱۲)، ف مجلس (۲۱/۱۳۵)، ف دانشگاه (۲/۷۲۷)، ف سپهسالار (۲/۶۸)

آغاز:

«بسمله،بهترین‌هرکلام ای‌نورچشم مردمان   هست نـام خـالق بسیـار بـخش مهربـان

قال علی علیه الصلوة و السلام،

گفت امیر مؤمنان سرچشمهٔ صدق و صفا   شیریزدان شاه مردان ابن عم مصطفی

لوکشف الغطاء ما ازددت یقینا،

گراجل بردارد از پیشم حیات مستعار   در یقین من نیفزایـد بـذات کردگـار»

انجام: «اللهم اغفر زمرات الالحاظ و سقطات الالفاظ و هفوات اللسان و شهوات الجنان،

یاالهی بی رضایت گر زبان و چشم و دل   زشت گوید یا ببیند یا رودجایی مهل»

۲۸۲۱/۸ـ نثر اللئالی «۱۱۵ـ۱۲۳»   (علی بن ابیطالب(ع)ـ کلمات قصار)

از: الطبرسی، الفضل بن الحسن (ـ۵۴۸ ق.)

منتخبی از کلمات قصار امام علی بن ابیطالب(ع) در ۳۰ باب رساله، بترتیب حروف تهجی جمع‌آوری و نگاشته شده است. نسخهٔ حاضر کلمات رساله را بازیرنویس ترجمهٔ فارسی در بردارد.

درخصوص رسالهٔ نثرالثالی و مؤلف آن اختلافاتی چنین مشاهده می‌گردد:

۱) درمقدمهٔ برخی از نسخه‌های خطی رساله و در الذریعه (۲۴/۵۳) و روضات الجنات (۵/۳۶۰) و نسخه‌های چاپی آن، مؤلف رساله شیخ طبرسی دانسته شده.

۲) درالذریعه (۲۴/۵۵) رسالهٔ دیگری بجز رسالهٔ حاضر با نام «نثراللئالی لفخر المعالی» در جمع آوری کلمات قصار امیرالمؤمنین بترتیب حروف تهجی را به علی بن فضل‌الله راوندی نسبت داده است.

۳ـ در روضات الجنات (۵/۳۶۰) و ریاض العلما (۴/۳۴۶) و کشف الحجب

والاستار: ص ۵۷۶ احتمال داده شده هر دو رسالهٔ مذکور یکسان و مؤلف آن علی بن فضل‌الله راوندی باشد.

ف ملی (۷|۹۳)، ف سپهسالار (۲|۱۰۲)، ف مجلس (۱۰|۶۹۴)، ف دانشگاه (۳|۱۵۸۹) ف مرعشی (۱|۶۹)، ف عربی مشار: ص ۹۴۵،

آغاز: «الحمدالله رب العالمین و الصلاة و السلام علی محمد و آله اجمعین، فهذا الکتاب نثر اللئالی من کلام... باب الالف، ایمان المرء یعرف بایمانه، ایمان مرد دانسته می‌شود به پیمان او»

انجام: «یسعد الرجل بمصاحبة السعید والله اعلم بالصواب، نیک می‌شود مرد به صحبت داشتن با نیکبخت و خداوند داناتر است بر صواب و بسوی وی بازگشت»

۲۸۲۱/۹ـ چهل حدیث با ترجمهٔ منظوم «۱۲۳پ ـ ۱۲۹پ»

(اربعینات / شعر مذهبی ـ قرن ۱۳ق.)

از: محمدرضا بن محمد کاظم

مؤلف در سنین ما بین ۵۰ و ۶۰ سالگی با عنایت به حدیث «من تجاوز اربعین سنة و لم یغلب خیره شره فلیجهز بالنار» و با توجه به حدیث «من حفظ من امتی اربعین حدیثا من امردینه ابعثه الله تعالی یوم القیامة فی زمرة الفقها»، چهل حدیث را انتخاب و با ترجمهٔ هر کدام در ۳ بیت در رساله حاضر نگاشته است. تاریخ ترجمهٔ منظوم احادیث در ابیات پایانی آن چنین آمده:

کرده رضا ترجمهٔ چهل حدیث	گشته به الطاف الهی شبیث
جست چو تاریخ وی از پیر عقل	گفت که دو ترجمهٔ چهل حدیث

که با احتساب عدد حروف ابجد در عبارت «دو ترجمه چهل حدیث» سال ترجمه ۱۲۱۵ بدست می‌آید.

آغاز:

«بسمله، هرکه دراول هرامر شروع هرکار	نکند نام خدا عزوجل را اظهار
گردد آن کار وی ابتر، پروبالش ریزد	گربود فی المثل آن امر چو مرغ طیار

مصابیح و مشکاتی که به اضائت انوار اعلام آن از ظلمت جهالت پی به سر منزل عرفان توان برد حمد و شکر حضرت خداوند علیمی است که .. »

انجام: «لایشکرالله من لایشکر الناس؛

هرکه شکر و سپاس احسانی	که به او می‌کنند خلق خدا
... ...	... ...
جست چو تاریخ وی از پیر عقل	گفت که دو ترجمهٔ چهل حدیث»

۲۸۲۱/۱۰ـ چهل حدیث با ترجمهٔ منظوم «۱۳۰ـ۱۳۵»

(اربعینات / شعر مذهبی ـ قرن ۱۳ق.)

از: محمدرضا بن محمد کاظم

مؤلف چهل حدیث دیگر ـ بجز چهل حدیث قبلی از همین مجموعه ـ را انتخاب و هرکدام را در دو بیت ترجمهٔ منظوم نموده و آن را به وفادار خان هدیه کرده است. تاریخ ترجمه مطابق با ابیات پایانی آن چنین است:

ختم این چهل حدیث کرد رضا	ختم در هشتم مه شعبان
از همان هشتم مه شعبان	سال تاریخ نیز گشت عیان

که با احتساب عدد حروف ابجد درعبارت «هشتم مه شعبان» سال ۱۲۱۳ بدست می‌آید.

آغاز: «بسمله، بهترین حدیثی که راویان احادیث افتتاح به آن نمایند سپاس و ستایش خالق است که جهان و جهانیان را ... اما بعد چون این مقید سلسلهٔ محنت و بلا ...، الفضل بالعلم و الادب لابالمال و النسب،

فـضل هـر فـاضلی بـهر مـفضول	بـحقیقت بـود بـه عـلم و ادب»

انجام: «خیر الدنیا و الاخرة مع العلم و شرالدنیا و الاخرة مع الجهل،

اگـر ای دوست خیرخواه خودی	عـلت جـهل را نگـیری سـهل
... ...	... ...
از همـان هشـتم مـه شعبـان	سـال تـاریخ نـیز گشت عیـان

۲۸۲۱/۱۱ـ منتخب الاشعار با ترجمهٔ منظوم «۱۳۷-۱۴۴پ»

(شعر عربی / شعر آموزنده فارسی)

از: محمدرضا بن محمد کاظم

گزیده‌ای از اشعار منسوب به امام علی(ع) دررباعیات و قصاید ایشان و اشعار دیگر عربی در موعظه و نصیحت انتخاب و با ترجمهٔ منظوم هرکدام در ابیات معادل فارسی نگاشته شده است.

آغاز: «حمد وسپاس معرا از لباس حد و قیاس و ثنا و ستایش مبرا از آلایش تشبیه و ...

و ادّ زکـوة الجـاه و اعـلم بـانها	کـمثل زکـوة المـال ثـم نصـابها
و احسن الی الاحـرار تـملک قـاربها	فـخر تجـارات الکـریم اکتسـابها
زکات عزت جاه خود ای عزیز بـده	که دین‌برتوجمال‌است‌چون‌رسد بنصاب
به تابعان نکو ذات خود نکویی کـن	که اکتساب نکویی نکوست در هرباب

انجام:

«اعظم المصـائب فـوت الوقت بلافـائدة	ان اشـد الغـصص فـوت الفـرص
دادم اوقـات عـزیز عـمر بـر باد فنا	صعب‌تربرآدمی‌نقصان جنس‌بی‌بهاست»

ضمیمه: در برگ ۱۵۰ دعای آداب وضو بیان شده است.

آغاز ضمیمه: «دربیان دعای آداب وضو ساختن، چون به خلا جارود پای چپ پیش

نهد و بگوید الهم انی اعوذبک من الرجس»

انجام ضمیمه: «لاشریک لک و استغفرک و اتوب الیک و اشهد ان محمداً عبدک و رسولک»

نسخ و نستعلیق، ۱۲۹۳ه.ق، دارای ۹ سرلوح و کتیبه و جدول (در اوراق: ۴پ، ۵۶پ، ۶۷، ۷۳، ۱۰۲پ، ۱۱۵، ۱۲۳پ، ۱۳۰، ۱۳۷) سرلوحها با طرحهای مختلف به زر و لاجورد و شنگرف و سبز وسیاه و سفید، طلا اندازی دندان موشی ما بین سطور در برخی از اوراق ابتدایی کتابها و رسائل نسخه، مجدول، جداول به زر و سیاه و شنگرف ولاجورد، کمند اندازی به لاجورد، عناوین و سرفصلها به شنگرف و لاجورد، ۶ برگ پایانی و ۲ برگ ابتدای نسخه نانوشته، برخی از رساله‌های نسخه مقابله و در حواشی تصحیح شده،

جلد: رنگ و روغن، بوم سبز زیتونی، جداول حاشیه‌ای به سرخ و سیاه و سبز و زرد، ترنج و سرترنج سوخت باگل و بوته برجسته، عبارت «عمل محمد امین صحاف» در اندرون سرترنج، مقوایی، عطف با تیماج زرشکی، ۲۴۰x۱۴۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۱۵۶ برگ، سطور مغیر بین ۱۵ و ۱۲ و ۸ سطر، اندازه سطور متغیر بین ۱۳۵x۷۵ و ۱۳۰x۶۰

شمارهٔ پیشین: ۲۷۳-۳۷۲۲، ع|۵۲۱

۲۸۲۲/ع

جواهر القرآن و درره (قرآن ـ کلام / قرآن و علوم / عرفان ـ قرآن، عربی)

از: غزالی، محمدبن‌محمد (-۵۰۵ق.)

غزالی، گوهرها و مرواریدو یاقوت و زبرجدی که غواصان معارف قرآنی درغور به ژرفاهای دریای عمیق قرآن بدان نائل شده‌اند را در سه قسم کتاب حاضر به رشتهٔ تحریر در آورد.

قسم اول ـ در سوابق مشتمل بر ۱۹ فصل

قسم دوم ـ درمقاصد حاوی آیات قرآن در دو نمط:

نمط اول ـ درجواهر و آیات وارده در ذات و صفات و افعال خاصه خداوند

نمط دوم ـ دردرر و آیات وارده در بیان صراط مستقیم

قسم سوم ـ در لواحق مشتمل بر دو بخش علوم و اعمال

مبحث علوم آن در ۱۰ اصل بیان شده و مبحث اعمال هم به دو بخش ظاهری و باطنی تقسیم گردیده. اعمال ظاهری در ۱۰ اصل و در اعمال باطنی نیز مذمومات اخلاق در ۱۰ اصل و محمودات اخلاق در ۱۰ اصل دیگر ذکر شده و بدین ترتیب قسم لواحق کتاب در ۴ بخش: معارف، اعمال ظاهری، اخلاق مذموم و اخلاق محمود تبیین شده است. مؤلف، قسم سوم کتاب را «الاربعین فی اصول الدین» نام‌گذارده و آن را مستقل از مباحث دو قسم اول و دوم دانسته است.

کشف‌الظنون (۱|٦۱۵)، ف ملی (۱۰|۷۴)، ف، مجلس (۱۰|۱۴٦۰)، ف آستان قدس: ص ۱۷۷، ف عربی مشار: ص ۲٦۱

آغاز: «الحمدلله رب العالمین ... فصل فی فهرست اصول الکتاب، اعلم ان واضع هذا الکتاب سماه جواهر القرآن و درره و قد رتبه ... اما بعد حمدالله الذی هو فاتحة کل کتاب و الصلوة علی رسوله الذی هی خاتمة کل خطاب فانی انبهک علی ...»

انجام: «و ان اردت ان تعلم طریق مناظرتها و مراقبتها و محاسبتها و معاقبتها فاطلبه من کتاب المحاسبة و المراقبة من کتب الاحیاء ... فان هذا الکتاب لایحتمله. و الله یوفقنا و ایاک بفضله وسعة جوده و صلی الله علی محمد و آله و صحبه اجمعین»

نسخ، محمد بن زین العابدین موسوی، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات با شنگرف علامتگذاری شده، در برگ اول مطلبی از کتاب سرالعالمین فی کشف الدارین تألیف غزالی در مسئله خلافت، برگ ۲ ممهور به مُهر بیضوی «شفیع یحیی فی الاخرة محمد و العترة الطاهرة»،

جلد: تیماج مشکی، فرسوده سجاف لبه‌ها و عطف تیماج الحاقی، اندرون تیماج

عنابی، ۱۵۰x۲۵۵

کاغذ: اصفهانی حنایی و نخودی، ۱۹۷ برگ، ۱۸ و ۱۹ سطر، ۸۰x۱۵۵

شماره پیشین: ع/۵۲٦

۲۸۲۳/ع

۲۸۲۳/۱ـ الالفین الفارق بین الصدق و المین «۳ـ ۱٦۷پ»

(کلام شیعه امامیه، عربی)

از: علاّمه حلّی، حسن‌بن‌یوسف (- ۷۲٦ ق.)

علاّمه حلّی، در پاسخ به سوال فرزندش فخرالمحققین کتاب حاضر را در یک مقدمه و دو مقاله و خاتمه نگاشته و در آن ازادلهٔ یقینی وبراهین عقلی و نقلی، هزار دلیل برامامت علی بن ابیطالب(ع) و هزار دلیل بر ابطال شبهه‌های مخالفین و ادلهٔ کافی بر امامت ائمه دیگر ـ علیهم السلام ـ وارد نموده است.

تألیف جزء اول کتاب مشتمل بر المائة الاولی، المائة الثانیه و المائة الثالثة به سال ۷۰۹ و جزء دوم از ابتدای المائة الثالثة تا بخشی از المائة الحادیة‌عشر به سال ۷۱۲ بپایان رسیده سپس فخرالمحققین ـ فرزند مؤلف ـ کتاب حاضر را از روی خط علاّمه، مرتب نموده به رشتهٔ تحریر درآورد.

نسخهٔ حاضر همانند دیگر نسخه‌های خطی و چاپی کتاب، هزار و بیست و دو دلیل از ادلهٔ کتاب را در بردارد و بقیهٔ مباحث کتاب در دسترس نمی‌باشد.

الذریعه (۲|۲۹۸)، ف مجلس (۴|۱۲۳)، ف مرعشی (۱۴|۷)، ف آستان قدس (۱۳|٦۵)، ف عربی مشار: ص ۸۳،

آغاز: «بسمله، الحمدلله مظهر الحق بنصب الادلةالواضحة و البراهین و موضح الایمان عند اولیائه المخلصین و منطق السنة ... اما بعد فان اضعف عبادالله ... فاوردت من الادلة الیقینیه و الداه [illegible] و النقلیه الف دلیل علی امامة سید الوصیین»

انجام: «قوله تعالی للذین احسنوا الحسنی و زیادة الایة ... فلاشیء من الامام بغیر معصوم. هذا آخر ما وجدناه من کتاب الالفین ...»

۲۸۲۳/۲ـ تنزیه الانبیاء و الائمة علیهم السلام «۱۶۹پ ـ ۲۶۶پ»

(کلام شیعه امامیه، عربی)

از: علم الهدی، علی بن حسین (– ۴۳۶ ق.)

مؤلف در این کتاب، انبیاء الهی و ائمه معصومین را از جمیع قبائح و معاصی ـ اعم از کبیره و صغیرهٔ آن ـ تنزیه نموده و گفته‌های مخالفان این قول را ردّ کرده است. سید شریف پس از بیان اقوال مختلف در مسئله و استدلال بر مذهب تنزیه، آیات و اخباری که معتقدان به وقوع معصیت از انبیاء و ائمه بدان استدلال کرده را مورد تأویل و تفسیر قرار داده است.

الذریعه (۴|۴۵۶)، ف مجلس (۱۱|۲۷۷)، ف مرعشی (۱|۲۷۱)، ف آستان قدس (۱۴۸|۱۳)، ف عربی مشار: ص ۲۲۲

آغاز: «بسمله، الحمدلله کما هواهله و مستحقه و صلی الله علی خیرتة ... سألت احسن الله توفیقک املاء کتاب فی تنزیه الانبیا و الائمة علیهم السلام عن الذنوب کلها و القبائح ماسمّی منها کبیراً و صغیراً و الردّ علی من خالف فی ذلک»

انجام: «ما لعله لم نورده فی کتاب الامامة فی موضع نفرده له ... و المأکول لکل فضل و خیر قرباً من ثوابه و بعداً من عقابه و الحمدلله رب العالمین ...»

نسخ، محمودبن‌جلال فیروزآبادی، ۱۰۷۴ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، برگ ۳ و پایان کتاب در نسخه و حواشی برخی اوراق ممهور به مهر مالکیت «عبده اسماعیل، ۱۱۶۲»، ۲ برگ در ابتدا و ۲ برگ در انتهای نسخه بدون نوشته، کتابهای نسخه در خواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج تریاکی، ترنج و سرترنج با گل و بوته ضربی به رنگ زر، سجاف لبه‌ها

تیماج سبز یشمی رنگ رفته، مقوایی، اندرون جلد میشن زرشکی، ۱۲۵x۲۵۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۲۶۸ برگ، ۲۵ سطر، ۶۵x۱۶۰

شمارهٔ پیشین: ع|۵۲۳

۲۸۲۴/ع

جامع المقاصد فی شرح القواعد (فقه جعفری، عربی)

از: محقّق کرکی، علی بن حسین بن عبدالعالی (– ۹۴۰ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۸۹/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر از مباحث طهارت تا آخر وصیت و بخش کوتاهی از ابتدای نکاح را در بردارد.

آغاز نسخه افتاده: «و لیست من شرطه هل هی کافیة فی رفع الحدث ام لا؟ فان قلنا بالاول کفت الغایة و الا فلابد من احد الامرین»

انجام نسخه افتاده: « و قدروی السکونی عن ابی عبدالله(ع) قال: زفوا عرایسکم لیلاً و اطعموا ضحی فظاهر هذه الایة بعد الدخول و فی»

نستعلیق، ۱۰۵۷ ه.ق، محل عنوان نانوشته، فرسودگی و جداشدن اوراق و وصالی لبه‌ها در برخی اوراق، جزء اول کتاب در نسخه تصحیح شده،

جلد: تیماج حنایی، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، مقوایی، ۱۸۰x۲۵۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۲۶۰ برگ، سطور متغیر بین ۲۲ و ۲۴ سطر، ۱۲۰x۱۷۰

شمارهٔ پیشین: ع|۵۲۴

۲۸۲۵/ع

ریاض المسائل فی تحقیق الاحکام بالدلائل (فقه جعفری، عربی)

از: طباطبائی، علی بن محمد علی (– ۱۲۳۱ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۷۶/ع همین فهرست. نسخه حاضر همانند نسخهٔ شمارهٔ ۲۵۱۵/ع همین فهرست مباحث کتاب النکاح تا پایان کتاب الایلاء و الکفارات را در بردارد.

نستعلیق، ابوالحسن بن جعفر، ۱۲۵۸ هق.، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی عبارات متن مورد شرح باشنگرف خط کشی شده، نسخه در حواشی تصحیح شده.

جلد: تیماج تریاکی سوخته، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۱۵۰x۲۲۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۲۷۰ برگ، ۲۳ سطر، ۸۰x۱۵۰

شمارهٔ پیشین: ع|۵۲۵

۲۸۲۶/ع

مجمع البحرین و مطلع النیرین **(زبان عربی ـ دائرةالمعارفها)**

از: الطریحی، فخرالدین‌بن محمدعلی (ـ ۱۰۸۵ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۹۷/ع همین فهرست. از ابتدای مباحث کتاب‌الراء تا آخر مباحث کتاب در نسخه موجود است. و از فوائد پایانی کتاب، ۲ الی ۳ فائده آن در نسخه افتادگی دارد.

بخش دوم و سوم کتاب- موجود در نسخه ـ درصحافی جابجا شده: مباحث کتاب القاف تا آخر کتاب‌الهاء «اپ ـ ۱۷۶پ»، کتاب‌الراء تا کتاب‌الفاء «۱۷۷پ ـ ۳۸۸پ»

آغاز نسخه: «کتاب‌القاف، باب‌ماأوله‌الالف: ابق، قوله تعالی اذ ابق الی الفلک المشحون»

انجام نسخه افتاده: «وجماعة ذوثلاثه ثلاثه و جماعة ذواربعه اربعه فکل جنس منفرد بعدد»

نسخ، عبدالرحیم بن‌ابوالقاسم قودجانی گلپایگانی، ۱۱۲۹ ه.ق، دارای سرلوح با گل

و بوته به شنگرف و زرد و سبز و سیاه، مجدول، دارای کمنداندازی به شنگرف، عناوین و سرفصلها و لغات با شنگرف، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج قهوه‌ای، ترنج و سرترنج و لچکی با گل و بوته، دامن‌دار، مقوایی، اندرون تیماج زرشکی، ۱۷۰x۲۴۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۳۹۳ برگ، ۲۴ سطر، ۱۰۰x۲۰۰

شماره پیشین: ۴|۵۲۶

۲۸۲۷/ع

جواهرالکلام فی شرح شرایع الاسلام **(فقه جعفری، عربی)**

از:صاحب الجواهر، محمد حسن بن محمد باقر (ـ۱۲۶۶ ق.)

رجوع شود بشماره ۴/۲۶۶۰ همین فهرست، نسخه حاضر مباحث فصل پنجم از رکن سوم کتاب الصلاة در نمازهای مستحب تا پایان کتاب الصلاة (مطابق با مجلدات ۱۲، ۱۳ و ۱۴ نسخه‌های چاپی دارالکتب الاسلامیه) را در بردارد.

آغاز نسخه: «بسمله، فی‌البحث عن‌الصلوت المرغبات و هی قسمان: الاول‌النوافل الیومیه، و قد ذکر ناهافیما تقدم مفصله، والثانی ماعدا ذالک و هوینقسم قسمین»

انجام نسخه: «المسئلة الرابعة، من دخل فی صلوته بنیة العصرثم عزله المقام... بحیث یشمل مضی زمان یسع فعلها وعدمه کذلک ایضا الا ان‌الامرسهل والله اعلم.»

نسخ، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، اوراق از شیرازه و صحافی جدا شده، ۲ برگ پایانی نانوشته، برگ اول ممهور به مهر بیضوی «عبده محمدعلی بن عبدالجواد».

جلد: تیماج سیاه، مقوایی، ۱۵۰x۲۱۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۲۵۳ برگ، ۲۱ سطر، ۸۵x۱۴۰

شماره پیشین: ع|۵۲۷

۲۸۲۸/ع

مجموعه

۲۸۲۸/۱ـ منتخب‌الجواهر «۲پ ـ ۱۸۶پ» **(احادیث شیعه، عربی)**

از:؟

اخبار و روایاتی از پیامبر(ص) و ائمه معصومین ـ علیهم‌السلام ـ در موضوعات مختلف جمع‌آوری و در ابواب کتاب با عنوان «جوهرة» نگاشته شده است.

برخی از ابواب کتاب چنین است: جوهرة فی ترک الزنا، جوهرة کلام‌الله، جوهره صیام شهر رمضان، جوهرة صله رحم، جوهرة فضائل امیرالمومنین،

بنظر می‌رسد مبحث فضائل امیرالمومنین علی(ع) که با تفصیل بیشتری بیان شده از کتاب «جواهرالمطالب» منسوب به علامه حلی (م ۷۲۶) نقل شده باشد.

همچنین در باب فضائل کتاب، صد فضیلت امام علی(ع) از کتاب شیخ ابوعبدالله مروزی ذکر شده است.

آغاز: «بسمله، من کتاب الجواهر فی ترک‌الزناقال رسول‌الله صلی‌الله علیه وآله: من عرضت له امرة جاریة فقدر علیها و ترکها من مخافةالله تعالی حرم‌الله علیه‌النار...»

انجام: «وعلامة خروج الاموات وقیام الساعة للحسنات. والله اعلم بما یکون و هو ولی‌التوفیق و الصواب وایاه نسال العصمه من‌الضلال...»

۲۸۲۸/۲ ـ منتخب الخصائص‌العلویة «۱۸۷ ـ ۱۹۴»

(احادیث شیعه/علی‌بن ابیطالب ـ مدایح و مناقب، عربی)

روایاتی در بیان فضیلت و فرمایشات امام علی(ع) از کتاب «الخصائص العلویة فی خصائص علی امیرالمؤمنین» تألیف محمدبن علی‌بن فتح یا محمد بن احمد نطنزی

(معرفی شده در الذریعه ج ۷ ص ۱۷۰) که علامه حلی در «کشف‌الیقین» خود از آن نقل روایت کرده، اختیار و در رسالهٔ حاضر نگاشته شده است.

آغاز: «بسمله، فی کتاب‌الخصائص العلویه من خصائصه.ان علی ابواب‌الجنه مکتوب لااله‌الاالله، محمد رسول‌الله، علی‌ولی‌الله مروی صحیح...»

انجام: «فاصبر علیه انه سیزول ولاتشتکی یوما الی‌الناس انما صدیقک عندالنائبات قلیل»

۲۸۲۸/۳ ـ مجموع الاخبار «۱۹۴پ ـ ۲۱۱» **(احادیث شیعه، عربی)**

از:؟

رسالهٔ مختصری است مشتمل بر احادیث و روایات منقول از پیامبر اکرم(ص) و ائمه معصومین ـ علیهم‌السلام ـ در بیان فضیلت ائمه‌اطهار و پاره‌ای از مسائل اخلاقی.

الذریعه(۲۰|۵۴)

آغاز: «کتاب مجموع الاخبار مروی عن‌النبی و ائمه علیهم‌السلام، عن امیرالمومنین قال: سالت رسول‌الله عن قرائه‌القرآن. قال‌علیک بالصدقة فانها امان من‌النار»

انجام: «لاشک فیهن دعوةالمظلوم و دعوةالمسافر و دعوةالوالد علی ولده. صدق رسول‌الله صلی‌الله علیه و آله وسلم و صدق امیرالمومنین و امام‌المتقین علی صلوات‌الله و سلامه علیه و صدق الائمة علیهم افضل‌الصلوة و السلام»

۲۸۲۸/۴ ـ الجواهرالمواعظ «۲۱۱پ ـ ۲۹۶ پ»

(اخلاق اسلامی/اخلاق عرفانی، عربی)

از:؟

رساله‌ای است در بیان برخی از موضوعات اخلاقی با عنوان «جوهرة».

در هر موضوع، اخبار و روایاتی از رسول اکرم(ص) و ائمه معصومین ـ علیهم‌السلام ـ و اقوال برخی از صحابه و بزرگان و عرفا ذکر شده است.

عناوین رساله چنین است: وعظ، توبه، صلاة، صبر، عفو و حلم، و رع، حیا و مراقبه، کفاف و عفاف، عبادت، خوف، کفّ از محارم، حبّ بر طاعت، صدق و کذب، مخالفت هوی نفس، فصل درکلام علی(ع) در حکمت و موعظه.

آغاز: «بسمله، جوهرة فی‌الوعظ، قال رسول‌الله صلی‌الله علیه و آله: یا عبادالرحمان اربع خصال جاریات علیکم من‌الرحمان مع ظلمکم و خطایاکم، اما رزقه فدارعلیکم و امارحمته فغیر محجوبة عنکم...»

انجام: «والی عیسی فی مناجاته والی عیسی فی سنته والی محمد(ص) فی تمامه و کماله و جماله. فلینظر الی هذاالرجل المقبل فتطاول‌الناس فاذاً بعلی‌بن ابیطالب صلوات‌الله و سلامه‌علیه»

نسخ (وبخشی از کتاب اول به نستعلیق)، تاج‌الدین امیربن رضی‌الدین مازندرانی، ۱۰۸۰ هـ.ق، ۴ برگ پایانی نانوشته، برخی از کتب نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: میشن عنابی، ضربی، ترنج و سرترنج باگل وبوته برجسته، عطف با تیماج تریاکی، مقوایی، ۱۴۰x ۲۴۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۳۰۰ برگ، ۱۵ سطر، ۸۰x ۱۶۰

شماره پیشین: ع|۵۲۸

۲۸۲۹/ع

الاربعون حدیثا (الاربعین) **(احادیث شیعه/اربعینات، عربی)**

از: شیخ بهائی، محمدبن حسین (-۱۰۳۱ ق.)

رجوع شود بشماره ۲۳۱۹/ع همین فهرست.

نسخ، محمد قاسم ابن محمدعسکر، ۱۰۸۹ هـ.ق، عناوین و سر فصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات بشنگرف خط کشی شده، برگ اول و آخر ممهور به مهر

بیضوی «عبده‌الراجی نصرالله بن‌احمد»، نسخه با امضای «منه» حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج تریاکی، ضربی، مقوایی، اندرون تیماج سیاه، ۱۲۰x ۱۹۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۲۱۳ برگ، ۱۵ سطر، ۷۰x ۱۲۰

شماره پیشین: ع|۵۲۹

۲۸۳۰/ع

منیةالمرید فی آداب‌المفید و المستفید **(اخلاق اسلامی، عربی)**

از: شهید ثانی، زین‌الدین بن علی (-۹۶۶ ق.)

رجوع شود بشماره ۲۵۷۳/ع همین فهرست.

نسخ، احتمالاً قرن ۱۳، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات با شنگرف علامتگذاری شده، در برگ ۲ یادداشت مالکیت بسال ۱۲۹۶ هـ.ق در نجف اشرف ممهوربه مهر بیضوی «سلیمان شریف»، ۳ برگ پایانی بدون نوشته، شرح لغات متن با استفاده از صحاح و قاموس و کنزاللغة همراه با توضیحات مختصر در حواشی اوراق، نسخه مقابله و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج زرشکی، ضربی، جلد اول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۱۲۵x ۲۰۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۱۲۸ برگ، ۱۵ سطر، ۷۰x ۱۲۵

شماره پیشین: ع|۵۳۰

۲۸۳۱/ع

مجموعه

۲۸۳۱/۱ ـ دیوان مجنون لیلی «اپ ـ ۴۲» **(شعر عربی ـ قصیده)**

از: مجنون، قیس بن‌الملوح (- حدود ۸۰ ق.)

قصهٔ لیلی و مجنون که از قرن چهارم هجری به بعد در ادبیات فارسی رایج و مشهور شد و نظامی و بسیاری از شعرای دیگر آن را به نظم درآوردند، این قصه در اواخر قرن اول و اوائل قرن دوم هجری قمری ـ معاصر با خلافت عبدالملک بن مروان ـ در میان اعراب مشهور گردیده بود. در این داستان، قیس بن ملوح عامری بعنوان مجنون و دختر عموی ایشان بنت مهدی، لیلی می‌باشد.

ابن قتیبه دینوری (م ۲۷۶) در کتاب «الشعروالشعرا» ضمن اختصاص دادن فصل خاصی به قیس عامری، این داستان را باطل دانسته و علمای دیگری نیز به لحاظ اختلاف سبک در اشعار منسوب به قیس در دیوان و مشاهدهٔ تداخل بسیاری از اشعار دیوان با شعر دیگر شاعران، قصهٔ مجنون لیلی راجعلی دانسته‌اند.

ابوالفرج اصفهانی (م ۳۵۶) در کتاب «الاغانی» حکایات مربوط به قیس عامری را به تفصیل جمع‌آوری کرده است.

بیشتر نسخه‌های دیوان به روایت ابوبکر والبی است که برخی از آن فقط متضمن شعر است و برخی دیگر مشتمل بر شعر و اخبار.

الذریعه (۳۲/۸)، ف عربی مشار: ص ۸۰۷، معجم‌المطبوعات‌العربیه (۱۵۳۶/۲)،
تاریخ‌التراث‌العربی (جلد ۲، جزء ۳، ص ۱۲۱ ـ ۱۲۷)

آغاز: «الحمدلله‌رب‌العالمین... اما بعد حدث ابوبکرالوالبی قال حدثنی ابوجعونه‌الذهلی عن‌ابی‌العالیه عن رجل... قال کان حدیث مجنون عامری و لیلی‌العامریه... بالدموع لمنعها حاجته فانشا یقول:

مضی زمن والناس یستشفعون بی　　فهل لی الی لیلی الغداة شفیع
یضعفنی حبّیک حتی کاننی　　من‌الاهل و المال‌التلید نزیع»

انجام:

«ارادوا لیخفی قبرها عن محبها　　وطیب تراب‌القبر دل علی‌القبر،

ثم زال یکررالبیت حتی مات دفن الی جنبها. قال ابوبکر الوالبی هذه جملة ما تناهی‌الینامن اخبارالمجنون و اشعاره خارجا عمالم نکتبه و ماکان منحولامن قصیدة او

خبر عرضنا عن کتابته»

۲۸۳۱/۲ ـ تحفة‌العارفین «۴۵پ ـ ۹۸پ»

(کلام شیعه امامیه /حدیث ـ تاویل و تفسیر/عرفان اسلامی ـ قرن ۱۳، فارسی)

از: نویه درداری، محمد قاسم بن محمد هاشم (قرن ۱۳ ق.)

مؤلف چون درتبیین پاره‌ای از مسائل دینی، اختلافاتی نسبتا عمیق را ما بین علمای امامیه و فرقه اثناعشریه مشاهده نموده به جهت رفع شبهات موجود، مطالب وارد شده از ائمه دین پیرامون مسائل مذکور را همراه با استنباطات خود در ۲ باب و خاتمهٔ رسالهٔ حاضر به رشته تحریر درآورد.

باب اول ـ در بیان تحقیق اول فعلی که از فاعل حقیقی و خالق واقعی صادر شده
باب دوم ـ در بیان کیفیت طینت اهل علیین و اهل سجیین
باب سوم ـ در بیان تفسیر برخی از آیات قرآن و اندکی در تحقیقات و تاویلات احادیث

در خاتمهٔ رساله فصلی در ترجمه و معانی حروف هجائیه و حروف ابجد و فصلی در حقیقت جسم مثالی و کیفیت عالم برزخ بیان شده. همچنین در بخش تاویل و تفسیر احادیث، روایاتی همچون «امرالله و لم یشا و شاء و لم یامر» و «نیةالمومن خیر من عمله و نیةالفاجر شر من عمله و کل عامل یعمل بنیته» و «السعید من سعد فی بطن امه و الشقی من شقی فی بطن امه» و حدیثی در بیان وجه‌الخلود فی‌الجنه و النار، مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

این رساله در زمان سلطنت فتحعلی شاه قاجار (زمان سلطنت: از ۱۲۱۱ تا ۱۲۵۰) به تألیف رسیده است.

آغاز: «بسمله، حمد و شکر بی حد و ثنا و ستایش بی‌عدمر خدای راسزد که معبود بحق و واجب‌الوجود مطلق است صانعی که قلوب مومنان و فواد عارفان و صدور طالبان

را به نوش آیه کریمه «و ما خلقت‌الجن و الانس الالیعبدون، منو رو مزین گردانید...»

انجام: «و اگر در معصیت خدا صرف کند تو حسرت کشی که از ثواب محروم گشته و در معصیت دیگران شریک گردیده چون از مال ما بودش اهل و عیال در نظرش ممثل»

۲۸۳۱/۳ ـ مرآه‌المحققین «۹۸پ ـ ۱۰۰پ»

(خداشناسی /عرفان اسلامی ـ قرن ۸، فارسی)

از: شبستری، محمود بن عبدالکریم (ـ ۷۲۰ ق.)

کتابی است در بیان مختصر معرفت نفس و علم خداشناسی و دیدن و دانستن لقای خداوند بواسطه دانستن و دیدن صنایع و بدایع و غرایب و عجایب قدرت او در عالم ظاهر و باطن و شناختن آیات بینات او در آفاق و انفس.

مطالب کتاب در ۷ باب ذکر شده و نسخهٔ حاضر باب اول ـ در بیان نفس طبیعی ونباتی و انسانی و بخشی از باب دوم ـ در صدور موجودات را در بر دارد و بقیه مباحث کتاب در نسخه افتادگی دارد.

الذریعه (۲۰|۲۸۴)، ف ملی (۳|۱۵۳)، ف مجلسی (۱۱|۲۶۳)، ف مرعشی (۱|۱۳۴) ف آستان قدس: ص ۵۰۹

آغاز: «بسمله، حمد بی‌حد و ثنای بی‌عد ذوالجلالی را که آثار قدرت او در آفاق وانفس چون آفتاب جهان تاب در چشم اهل بصیرت تابان است که قوله تعالی: سنریهم آیاتنا فی الافاق و فی انفسهم...»

انجام کتاب: «همه در تصرف امر و قدرت یک ذات بینیم؛ اینجا معنی وحدت روی نماید.»

انجام نسخه افتاده: «اول آنکه دلیل آنکه آتش هوا می‌شود آنست که جمله شمع‌ها و چراغ‌ها را میل به بالاست... بایستی که از هر شمع و چراغی خطی بودی»

نسخ و نستعلیق، ۱۲۴۶ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، در ۱۷ برگ ابتدای

نسخه اشعار درون جداول شنگرف، برگ اول و دوم ممهور به مهر بیضوی «الراجی علی‌بن محمد جعفر»، کتاب اول حاشیه‌نویسی دارد،

جلد: بدون جلد، اندازهٔ اوراق: ۱۴۵x۲۱۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۱۰۰ برگ، ۱۴ و ۱۵ سطر، اندازه سطور متغیر بین ۷۵x۱۳۵ و ۹۰x۱۵۰

شماره پیشین: ع|۵۳۱

۲۸۳۲/ع

نهج‌البلاغه (علی بن‌ابیطالب(ع) ـ نهج‌البلاغه /ادبیات عربی)

از: شریف‌الرضی، محمدبن الحسین (ـ ۴۰۶ ق.)

زمان تألیف: ۴۰۰ ه.ق

کلماتی را که امیرالمومنین علی(ع) در خطبه‌ها بیان و یا املا می‌فرمود، نخست در سینه و حافظهٔ جمعی از اصحاب ایشان و پس از آن بصورت مکتوب و غیر مرتب در اصول اولیه استقرار یافت، و سپس این کلمات به سائر کتب تألیف شده در جمع‌آوری خطبه‌های حضرت، انتقال یافت.

معاصر با زندگی شریف رضی، آن اصول اولیه وکتابهای تدوین شدهٔ قابل اعتماد در کتابخانهٔ وزیر شاپور بن اردشیر و دیگر کتابخانه‌های بغداد تحت نظارت شریف رضی نگهداری شده مورد استفاده قرار می‌گرفت. شریف رضی نیز با بهره‌گیری از آن منابع، کلام امیرالمؤمنین علی(ع) در همهٔ فنون اعم از خطبه،کتاب، موعظه و ادب راکه مشتمل برشگفتیهای بلاغت و فصاحت بود اختیار نموده و در سه بخش کتاب حاضر: خطب و اوامر،کتب و رسائل، حکم و مواعظ به رشته تحریر درآورد.

به اعتقاد مؤلف، چون هر کدام از این کلمات و طریق واضح آن، ابواب بلاغت را بر **هر بیننده** می‌گشاید بدین جهت این کتاب را «نهج‌البلاغه» نام گذارد.

الذریعه (۱۴/۱۱۱) و (۲۴/۴۱۲)، ف ملی (۷/۲۹۱)، ف مرعشی (۱/۶۵)، ف مجلسی (۱/۶۵) ف عربی مشار: ص ۹۷۵

آغاز: «بسمله؛ قال الشریف الاجل... حمدالله الذی جعل الحمد ثمنا لنعمائه و معاذاً من بلائه و وسیلاً الی جنابه و سبباً لزیادة احسانه... فانی کنت فی عنفوان شبابی و غضاضة‌الغصن ابتدات بتالیف کتاب فی خصائص الائمه علیهم‌السلام...»

انجام: «ربّ مفتون بحسن‌القول فیه. قال السیدرضی‌الله عنه: وهذا حین انتهاءالغایه بنا الی قطع المختار من کلام امیرالمومنین علیه‌السلام حامدین‌الله سبحانه علی ما منّ به من توفیقنا...»

نسخ، محبعلی بن محمد صالح قزوینی، ۱۰۷۸ ه.ق، عناوین و سرفصلها در برخی اوراق بشنگرف، در برگ اول یادداشت مالکیت عبدالله بن ملا عبدالقا در مولوی و مهرهای خشی «بسم‌الله، عبدالله...» و «محمدالها شمی ۱۲۶۱» و «اوثق بالله‌الغنی عبده النقی» و مهر بیضوی «انت‌المحسن و اناالمسیء» و یادداشت تولد فرزند آخوند ملاعلی، در برگ آخر یادداشت مالکیت عبدالله بن ملا عبدالقادر طبیب کوهی ساوجبلاغی بسال ۱۲۹۶، نسخه در حواشی تصحیح شده و در اوراق نخست آن حاشیه‌نویسی دارد،

جلد: تیماج عنابی، مقوایی، اندرون باروکش کاغذ ابره‌رنگی، لولادار، ۱۲۵x۲۵۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۷۲ برگ، ۱۹ سطر، ۷۰x۱۷۰

شماره پیشین: ع/۵۳۲

۲۸۳۳/ع

مجموعه

۲۸۳۳/۱ ـ قانونچه «۷پ ـ ۶۷» (پزشکی اسلامی ـ قرن ۸، عربی)

از: چغمینی، محمودبن محمد (ـ۷۴۵؟ ق.)

مؤلف مختصری از طب ـ که دانستن آن لازم باشد ـ را از کتابهای قدیمی طب و غالباً

از کتاب «قانون» ابن‌سینا انتخاب و در چند مقالهٔ کتاب مرتب نموده است.

مقالات کتاب چنین است: ۱ـ الامور الطبیعیه، ۲ـ التشریح، ۳ـ احوال البدن و اسبابها، ۴ـ النبض و التفسره، ۵ـ تدبیر الاصحاء و علاج المرضی، ۶ـ امراض الراس، ۷ـ امراض اعضاءالصدر، ۸ـ امراض بقیه الاعضاء، ۹ـ العلل‌الظاهرة، ۱۰ـ قوی الاطعمة و الاشربة المالوفة

الذریعه (۱۷/۲۰و ۲۴)، اعلام زرکلی (۸/۵۹)، ف ملی (۱۰/۱۴۷)، ف مرعشی (۷/۷۵) ف مجلس (۴/۲۶۹)، ف عربی مشار: ص ۶۹۷،

آغاز: «الحمدلله رب‌العالمین... و بعد فهذا مختصر مشتمل علی ما یجب استحضاره من صناعة‌الطب انتخبته من کتب الاقدمین و رتبته علی مقالات عشر...»

انجام: «و اما الحلواء فالعسلی معین علی‌الهضم و العجینی غلیظ مولد للسدد»

۲۸۳۳/۲ ـ تقدمة‌المعرفة فی‌الطب «۷۰ ـ ۱۲۲پ»

(پزشکی باستانی، عربی)

از: بقراط، حکیم یونانی (۳۷۷؟ ق.م.)

ترجمه به عربی: حنین بن اسحاق عبادی (ـ۲۶۰ ق.)

رسالهٔ نسبتا مختصری است در طب که اصل یونانی آن، فصولی از بقراط حکیم یونانی است که حنین بن اسحاق ـ طبیب نصرانی ـ آن را به عربی ترجمه کرده است.

در ابتدای رساله، طب به دو جزء تقسیم شده: قسم اول ـ حفظ تندرستان، سلامتی خود را با اشیاء مشابه و موافق با آن، قسم دوم ـ درمان بیماران با اشیاء ضد آن بیماری

کشف الظنون (۱/۴۶۳)، الذریعه (۴/۳۶۴)، اکتفاءالقنوع: ص ۲۱۲، ف مجلس (۱۹/۱۳۷)

آغاز: «رساله... فاقول و بالله‌التوفیق الی کم جزء ینقسم‌الطب الی جزئین و هما حفظ الاصحاء علی صحتهم بالاشیاء المشابهة لهم و مداواةالمرضی بالاشیاءالمضادة لا مراضهم...»

انجام: «ویعجن بماءالاس والبنج ویطلی فی‌الشهر مرات فید فح علی صغرة زمانا قدوقع»

نسخ، کتاب اول بخط اسماعیل امیر معزی و کتاب دوم بخط محمدحسین، ۱۳۰۳ ه.ق، در برگ اول و آخر نسخه یادداشت مالکیت سیدحسین طبیب بسال ۱۳۱۱ و محمد موسوی بسال ۱۳۰۵ و سید محمدبن سید حسین طبیب بسال ۱۳۱۴، اوراق ۳ تا ۶ و ۳ برگ در پایان نسخه بدون نوشته،

جلد: تیماج تریاکی، ضربی، مقوایی، ۱۳۵x۲۰۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۱۲۵ برگ، ۱۴ سطر، ۶۰x۱۲۰

شماره پیشین: ۴۵۵، ع|۵۳۳

۲۸۳۴/ع

القسطاس المستقیم (حاشیه حاشیه تهذیب المنطق)

(منطق ـ قرن ۱۳، عربی)

از: یزدی، محمد حسین بن محمد اسماعیل (قرن ۱۳ ق.)

زمان تألیف: ۱۲۵۴ ه.ق

حاشیه‌ای است بر حاشیهٔ ملاعبدالله یزدی (م ۹۸۱) بر بخش منطق از کتاب «تهذیب المنطق» تفتازانی (م۷۹۲).

مؤلف به درخواست برخی از دوستان مبنی بر شرح مشکلات و معضلات حاشیهٔ ملاعبدالله، کتاب حاضر را به رشتهٔ تحریر درآورد و درپایان آن، نام تعدادی از منابع مورد استفادهٔ ایشان در حاشیه را ذکر نموده است.

آغاز: «بسمله، احلی تهذیب منطق‌المتکلمین و ازکی ذکر اجناس العارفین حمد رافع السماوات و واضع الموازین و شکر من اکمل الحجج بالعقول... اما بعد فیقول‌البعد... ان الصراط القویم و القسطاس‌المستقیم هو علم‌المیزان»

انجام: «ولنختم الکلام بذکرالملک العلام. فالحمدلله الذی علی ما هدانی‌الصراط القویم و اتمامی القسطاس المستقیم... و صلی‌الله علی رسوله و آله خیرةالله»

نسخ، محمد غلامرضا، ۱۲۷۳ ه.ق، عناوین بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خط کشی شده، پایان کتاب در نسخه ممهوربه مهر «عبده سید علی‌الحسینی، سنه ۱۲۶۱»،

جلد: تیماج زرشکی، ضربی، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، یک لا، ۱۴۰x۲۲۰

کاغذ: هندی، نخودی، ۱۵۰ برگ، ۱۵ سطر، ۷۰x۱۵۰

شماره پیشین: ۴۹۱، ع|۵۳۴

۲۸۳۵/ع

شرح تجرید العقائد (کلام شیعه امامیه، عربی)

از: قوشچی، علی بن محمد (-۸۷۹ ق.)

رجوع شود بشماره ۲۳۴۰/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر از مقصد سوم تا پایان کتاب را در بر دارد.

آغاز نسخه: «المقصدالثالث فی اثبات الصانع و صفاته وآثاره و فیه فصول، الفصل الاول فی وجوده الموجودان کان واجبا... استدل علی وجود الواجب تعالی بانه لاشک فی وجود موجود...»

انجام: «واذاظن کل طائفه انه لم یقم به الاخر اثم الکل بترکه. هذا آخر ماتیسر لنا من شرح تجرید الکلام»

نسخ، ۱۱۱۱ه.ق، عناوین بشنگرف، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، برگ آخر ممهور به مهر بیضوی «عبده‌الراجی محمدقاسم»، ۱ برگ در ابتدا و ۲ برگ در پایان نسخه بدون نوشته، نسخه در حواشی تصحیح شده و اوراق کمی از

آن حاشیه‌نویسی دارد،

جلد: تیماج مشکی، ضربی، یک لا، ۱۲۰x۱۹۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۷۲ برگ، ۲۱ سطر، ۶۵x۱۳۰

شماره پیشین: ۴۲۳، ع|۵۳۵

۲۸۳۶/ع

شرح حکمة‌العین (فلسفه اسلامی ـ قرن ۸، عربی)

از: میرک بخاری، محمدبن مبارکشاه (قرن ۸ ق.)

رجوع شود بشماره ۲۷۹۳/ع همین فهرست، نسخهٔ حاضر، از ۵ مقالهٔ کتاب، مباحث مقاله اول و دوم را دربردارد.

نسخ، نیمهٔ اول قرن ۱۳ یا نیمهٔ دوم قرن ۱۲، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، پایان کتاب در نسخه ممهور به مهر «عبده محمد حسن الموسوی، ۱۲۰۴»، برگ اول ممهور به مهر«عبده‌الراجی جوادالحسینی ۱۲۲۷»، حواشی اوراق ۴ و ۵ ممهور به ۲ مهر مذکور و مهر «عبده‌احمدالحسینی، ۱۳۰۰»، در ۴ برگ افتتاح نسخه مطالب کوتاه حاشیه‌ای از ملاعلی گیلانی و میرزا رفیعا و با امضای «ح ی عفی عنه» و «م ح ق»، نسخه با امضای «سید شریف» و «س قدس سره» و «سید احمد» و «منه» بخط نستعلیق حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی، مقوایی، اندرون باروکش کاغذی حنایی، ۱۰۰x۱۹۰

کاغذ: فرنگی فستقی، ۱۲۰ برگ، ۱۷ سطر، ۵۰x۱۳۰

شماره پیشین: ۴۶۳، ع|۵۳۶

۲۸۳۷/ع

شرح الحکمة العرشیة (فلسفه اسلامی ـ قرن ۱۳، عربی)

از: اصفهانی، اسماعیل بن سمیع (-۱۲۷۷ ق.)

شرح مزجی است بر رسالهٔ «الحکمة العرشیة» ملاصدرا در مبداء و معاد.

در این شرح سعی شده تا ضمن تبیین مراد و منظور الفاظ و عبارات و اصطلاحات ملاصدرا، به ایرادت شیخ احمد احسائی در شرح ایشان بر «الحکمةالعرشیة» پاسخ داده شود.

الذریعه (۱۳/۳۶۸)، ف مجلس (۵/۳۲۶)، ف استان قدس: ص ۳۴۷،

آغاز: «الحمدلله الذی خلقنا بقدرته ثم هدانا الی سبیل معرفته فارانا فی مرایا الافاق و مجالی الانفس آیه لنستدل بها علی ذاته و صفاته فسبحان من دل علی ذاته بذاته»

انجام: «ویردعلی کل من‌الطریقتین امور، الاول انها تبطل‌العنایة السابقة علی جمیع الممکنات لانه اذا کان علمه بالاشیاء... فلم یکن له تعالی فی مرتبة ذاته علم بما سواه، تعالی عن ذلک علوا کبیرا»

نسخ، احتمالاً اواخر قرن ۱۳، روی متن عبارات مورد شرح در برخی اوراق با مرکب سیاه خط کشی شده، نسخه در حواشی تصحیح شده و اوراق کمی از آن حاشیه‌نویسی دارد،

جلد: مقوا با روکش کاغذی ابره زیتونی وسبز، عطف با تیماج عنابی، ۱۷۵x۲۱۵

کاغذ: فرنگی نخودی، ۹۸ برگ، ۲۰ سطر، ۸۰x۱۴۰

شماره پیشین: ۴۷۰، ع|۵۳۷

۲۸۳۸/ع

مجموعه

۲۸۳۸/۱ ـ معرفة وقت الزوال والقبلة «اپ و ۱۰ تا ۱۶»

(نجوم اسلامی /قبله و قبله یابی /فقه جعفری، عربی)

از: حسینی خلخالی، حسین (احتمالاً م ۱۰۱۴ یا ۱۰۳۰ ق.)

رساله‌ای است در شناخت و تشخیص وقت زوال و سمت قبله.

مؤلف، طریق معتبر نزد منجمان و مجتهدان در شناخت وقت زوال و سمت قبله را همان رسم دایرهٔ هندی دانسته که در «شرح الوقایة» صدرالشریعة در فقه حنفی تبیین شده است. مؤلف با نقل عبارات صدرالشریعه در رسم دایره هندی، به شرح آن پرداخته است.

در الذریعه دو رساله با نامهای «شرح وقت الزوال» و «رسالة فی‌القبلة» به همین مؤلف نسبت داده شده و با توجه به اینکه رسالهٔ حاضر، هر دو مبحث را در بر داشته احتمال دارد دو رسالهٔ مذکور ـ معرفی شده در الذریعه ـ نیز یک رساله با دو نام باشد.

الذریعه (۱۷۱/۱۴) و (۴۰/۱۷)

آغاز: «الحمدلله رب العالمین... اما بعد فیقول الفقیر الی‌الله... لماکان اشرف الطاعات بعد الایمان هوالصلوة امرالله تعالی بها و عین و فیها و قال عن من قائل اقم الصلوه لدلوک الشمس الی غسق اللیل»

انجام: «فلابد من معرفه مایبین علیه العمل بهذاالطریق فنقول تم‌الدائرة الهندیة»

۲۸۳۸/۲ ـ حاشیة تحریر القواعدالمنطقیة «۲ ـ ۹پ»

(منطق ـ قرن ۱۰، عربی)

از: عصام‌الدین اسفراینی، ابراهیم بن محمد (-۹۴۵ ق.)

حاشیه‌ای است بر مبحث تصور و تصدیق از کتاب «تحریرالقواعد المنطقیة فی شرح الشمسیة» قطب‌الدین رازی (م ۷۶۶).

ابتدای حاشیه در نسخهٔ موجود افتادگی دارد و نسخهٔ حاضر فقط حاشیه بخش کوتاهی از تحریرالقواعدالمنطقیه ـ مطابق با صفحات ۱۷ تا ۱۸ پ از نسخهٔ شمارهٔ ۲۵۶۷/ع همین فهرست ـ را در بردارد.

آغاز نسخه افتاده: «فنظر المنطقی اما فی‌الموصل الی التصور و اما فی موصل الی‌التصدیق ان ارید مطلق الموصل و نظر فی مقام الاکتساب»

انجام: «لیعلم ان التصور لیس علة کافیة فله یدخل فی اثبات ان تقدمه تقدم طبیعی لاتقدم بالعلیة»

۲۸۳۸/۳ ـ شرح سی فصل «۱۷پ ـ ۴۶» **(نجوم اسلامی، فارسی)**

از:؟

شرحی است بر رسالهٔ «سی فصل» خواجه نصیرالدین طوسی (م ۶۷۲). بگفتهٔ شارح، رسالهٔ «سی فصل» دربردارندهٔ بیشتر فوائد نجومی است و شرح حاضر، پوشیدگی‌های آن متن را واضح و آسانی فوائد رساله را برای نوآموزان معلوم می‌گرداند.

الذریعه (۳۱۱/۱۳)

آغاز: «بسمله، الحمدلله علی نعمائه و شکره علی آلائه واصلی علی محمدالمصطفی... اما بعد چون بتقدیر باری عز اسمه و واسطهٔ تاثیر اجرام علوی و تربیت ابوین و تعلیم استادین اسعدهم الله فی‌الدارین قابلیت مطالعهٔ کتب استادان حاصل شد...»

انجام: «ودرشری بایدکه متصل بعدی بود بر این قیاس و ما در این مختصر بدین قدر اختصار کردیم پس اگر زیاده از این خواهد به کتب این علم رجوع کند.»

نسخ و نستعلیق، کتاب دوم بخط محمد صالح بن امیر آقا اردوبادی، کتاب سوم بخط محمدصالح بن محمد طاهر، ۱۰۸۱ق، در برگ اول یادداشت مالکیت محمدابراهیم بن محمد سعید حسینی قزوینی بسال ۱۱۴۴ ممهور به مهر خشتی «سلام علی ابراهیم ۱۱۴۱» و مهر «محمدابراهیم بن محمدسعید»، حاشیه ۲پ مهربیضوی «الواثق بالله محمدبن محسن ۱۳۲۷»، برگ ۹پ ممهور به مهر بیضوی «بنده شاه نجف هاشم‌الحسینی» پایان کتاب در نسخه ممهور به مهرهای «الواثق بالله محمدبن محسن» و «سلام علی ابراهیم»، نسخه حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی، یک لا، ۱۲۵×۱۸۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۴۶ برگ، ۱۵ و ۱۶ سطر، اندازه سطور متغیر بین ۱۳۰x۶۵ و ۱۴۰x۸۰

شماره پیشین: ۳۹۸، ع/۵۳۸

۲۸۳۹/ع

تفسیر سورة فاتحة الکتاب (تفاسیر عرفانی و فلسفی ـ شیعه، عربی)

از: صدرالدین شیرازی، محمدبن ابراهیم (-۱۰۵۰ ق.)

رساله‌ای است مشتمل بر اشارات و مکاشفات عرفانی، نکات فلسفی، مباحث لفظی متعلق به حروف و الفاظ، مباحث لفظی در شناخت احوال اعراب و بناء کلمات، مباحث لفظی در شناخت مفهوم لغات مفرد و مرکب و پس از آن در بردارندهٔ تفسیر آیات سورهٔ فاتحة الکتاب.

الذریعه (۴/۳۴۰)، ف ملی (۸/۳۹۱)، ف مجلس (۲/۲۶)، ف آستان قدس: ص ۱۳۶، ف عربی مشار: ص ۲۰۲

آغاز: «و هذه الرسالة موسومة بام القرآن لاحتوائها علی مجامع المعانی... بسمله، استعین بالله‌القیوم الذی باسمه نقوم و بقوته التی قامت بهاالسماء فوق الارض وصلت و رکعت و سجدت نصلی و نصوم و ایاه نقصد و نروم و الیه نتحرک و نسکن و نبقی و ندوم»

انجام: «هذا هوالمشهور فی الاستحضار الروحی وسیرالتوحید و عین‌الیقین مختص بالاخرة فافهم ما ادرجت لک من اسرار الشریعة فی طی هذه‌الکلمات‌الوجیزه و الحمدلله اولاو آخر و باطنا و ظاهراً»

نسخ، احتمالا نیمه اول قرن ۱۳، عناوین و سرفصلها بشنگرف، در برگ اول حدیث «حصن» بنقل از شیخ صدوق در کتاب عیون اخبارالرضا به نستعلیق و به سال ۱۲۷۷، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: فرنگی نخودی، ۱۱۴ برگ، ۱۲ سطر، ۱۲۰x۶۰

شماره پیشین: ۳۵۴، ع/۵۳۹

۲۸۴۰/ع

مقامات بدیع‌الزمان (ادبیات عربی ـ قرن ۴)

از: بدیع‌الزمان همدانی، احمدبن حسین (-۳۹۸ ق.)

چهل مقامهٔ ادبی است با املای بدیع‌الزمان و روایت عیسی بن هشام از ابوالفتح اسکندری.

در برخی از منابع، مقامات بدیع‌الزمان و مقامات ابوالفتح اسکندری با املای بدیع‌الزمان، دوکتاب مستقل از یکدیگر تلقی شده [همچون الذریة (۶/۲۲) و ف آستان قدس: ص ۵۴۵] و در برخی منابع دیگر، مقامات ابوالفتح اسکندری جزء مقامات بدیع‌الزمان دانسته شده [همچون الذریعه (۶/۲۲)] ظاهراً اختلاف در تعداد مقامه‌ها در نسخه‌های مختلف، منشاء چنین اختلافی بوده است.

ف ملی (۷/۲۱)، ف مجلس (۱۷/۲۰۳)، معجم المطبوعات العربیه (۲/۱۸۹۶)

آغاز: «الحمدلله علی جزیل نعمائه هذامما املاها الاستاد ابوالفضل احمدبن الحسین الهمدانی و رواها عن عیسی بن هشام عن ابی‌الفتح الاسکندری، مقامة ـ حد ثنا عیسی ابن هشام قال: دخلت البصره و انا من سنی فی فتاء من‌الزی فی حبرو وشاء»

انجام: «فقال له الحجاج اجدت الوصف فما حاجتک فقال تغیب و هذا الوجه فضحک و ولاه ضیاعه بالطائف. هذا آخر ماوجدناه...»

نسخ، محمد کاظم بن محمد صادق دزفولی، ۱۲۷۱ه.ق، عناوین بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خط کشی شده، در برگ اول یادداشت مالکیت رضی‌الدین محمدبن حسین موسوی دزفولی بسال ۱۳۳۵، موریانه خوردگی در حواشی بالای اوراق، اوراق کمی از نسخه حاشیه‌نویسی دارد،

جلد: تیماج تریاکی، ضربی، یک لا، عطف تیماج الحاقی، ۲۰۰x۱۴۵

کاغذ: فرنگی نخودی، ۴۹ برگ، ۱۶ سطر، ۸۰x۱۴۰

شماره پیشین: ۴۱۹، ع/۵۴۰

۲۸۴۱/ع

کشف النظام (حاشیة شرح الشافیة) **(زبان عربی ـ صرف)**

از: موسوی بیدلی کوه گیلانی، محمدعلی بن محمد معصوم

حاشیه‌ای است بر «شرح الشافیه» نظام نیشابوری و بر متن «الشافیه» ابن حاجب.

مؤلف عبارات متن شافیه را با عنوان «قولمص» و عبارات شرح نظام را با عنوان «قولش» و عبارات متن و شرح را با عنوان «قولمش» ذکر نموده سپس تعلیقات خود را بر هر کدام از آن نگاشته است.

آغاز: «الحمدلله الذی صرف‌الریاح لاشتقاق الاعجام و حولها لجمع منتشرات اشاری النظام واشتق من اصل واحد مشتقات الانام... و بعد فیقول العبدالخاطی... ان هذه تعلیقة اضفتها الی تصریف ابن الحاجب البغدادی و شرحه»

انجام: «الاعلما استثناء من الثانی و الثالث و التقدیر و قیاسه... و قد اعربَ کل واحد منهما اعراب العمران و العنون و الغسلین»

نسخ، احتمالا نیمه دوم قرن ۱۳، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خط کشی و علامتگذاری شده، اوراق ۱۱۰ و ۱۱۲ و ۱۴۱ تا پایان نسخه نانویس، نسخه در حواشی تصحیح شده و با امضای «منه» و «منه عفی عنه» حاشیه‌نویسی دارد،

جلد: مقوا با روکش کاغذی، عطف تیماج سیاه، ۱۶۰x۲۲۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۵۳ برگ، ۲۱ سطر، متغیر بین ۹۰x۱۵۰ و ۱۰۰x۱۶۰

شماره پیشین: ۳۶۷، ع/۵۴۱

۲۸۴۲/ع

مجموعه

۲۸۴۲/۱ ـ الالفیة «۲ ـ ۳۳پ» **(فقه جعفری، عربی)**

از: شهید اول، محمدبن مکی (-۷۸۶ ق.)

رجوع شود بشماره ۲۴۲۱/ع همین فهرست، یکی دو برگ از افتتاح کتاب در نسخه افتادگی دارد.

آغاز نسخه افتاده: «عاقل الاالحائض و النفساء و یشترط فی صحتها الاسلام لا فی وجوبها»

انجام: «الطواف و الجنازة فمجاز وکذا و النذر المطلق»

۲۸۴۲/۲ ـ الجعفریة «۳۵ ـ ۸۳پ» **(فقه جعفری، عربی)**

از: محقق کرکی، علی‌بن حسین بن عبدالعالی (-۹۴۰ ق.)

زمان تألیف: ۹۱۷ ه.ق

رساله‌ای است در بیان واجبات و مستحبات نماز در یک مقدمه و چهار باب و خاتمه.

مقدمه ـ در تعریف نماز و بیان اقسام آن

باب اول ـ در طهارت

باب دوم ـ در باقی مقدمات نماز

باب سوم ـ در افعال نماز

باب چهارم ـ در توابع نماز

خاتمه ـ در بقیه نمازها (جمعه، عیدین، آیات و طواف)

الذریعه (۵/۱۱۰)، ف مجلس (۱۲/۴۰)، ف مرعشی (۱/۵۳)، ف آستان قدس: ص ۱۶۴، ف عربی مشار: ص ۲۵۰،

آغاز: «الحمدلله الولی الحمید المبدی المعید الفعال لمایرید الذی شرع لعباده الصلاة وسیلة الی الفوز...»

انجام: «بان یجعل مابقی من ایام هذه المهلة مقصوراً علی مافیه رضاه مصروفاً فیما یحبه ویرضاه»

۲۸۴۲/۳ ـ الباب الحادی عشر «۸۴پ ـ ۱۰۹» (کلام شیعه امامیه، عربی)

از: علامه حلی، حسن بن یوسف (ـ۷۲۶ ق.)

رجوع شود بشماره ۲۴۲۱/ع همین فهرست.

۲۸۴۲/۴ ـ تحقیق حکم المشتبه بالنجس «۱۱۰ ـ ۱۱۳پ»

(فقه جعفری، عربی)

از: ابن صبح، شیخ علی

رسالهٔ مختصری است در بیان حکم مشتبه به نجس در شبهٔ محصوره. مطالب رساله، ظاهراً حواشی ابن صبح بر «جامع‌المقاصد» محقق کرکی در همین مسئله می‌باشد.

آغاز: «اعلم ان الفقه علی اربعه اقسام: عبادات و عقود و ایقاعات و احکام. و وجه‌الحصر ان المبحوث عنه فی الفقه اما ان یتعلق بالامور الاخرویة اوالدنیویة ... و یجتنب المشتبه بالنجس فی‌المحصورة دون غیره. قال‌المحقق شیخ علی‌اعلی‌الله درجته: اما لو باشر...»

انجام: «ومع هذا لایکون متیقناللطهارة... فانه لایخلوا من دقة. والله تعالی اعلم بحقایق احکامه و الیه‌المرجع»

۲۸۴۲/۵ ـ رسالة فی تحقیق حکم و طی‌الشبهة «۱۱۴پ ـ ۱۲۸پ»

(فقه جعفری، عربی)

از: ابن صبح، شیخ علی

رساله‌ای است در تحقیق رفع شبهه از تحریم ابدی موطوئه بر واطی در وطی شبهه.

در مباحث رساله از عبارات سید سند علامه مدقق ـ خلدالله ایامه ـ ابن فهد، علاّمه حلّی رحمه‌الله، شهید اول ـ رحمه‌الله ـ در قواعد و شهید ثانی در شرح لمعه نقل قول شده است.

مؤلف پس از اتمام مباحث رساله با عبارت «ولنختم الرساله بحدیث... والله تعالی اعلم بحقایق احکامه» [در صفحه ۱۲۶]، مسئله جواز نوم صائم پس از دو انتباه در صوم معین را همراه با بیان فتوای علامه حلی در مسئله مورد بحث قرار داده و با مطلع «ثم انی عزرت هذه الرساله بما مال الیه الاستاد العلامة من...» آن را به رساله ضمیمه کرده است.

آغاز: «الحمدلله الذی حلل النکاح و حرم السفاح و الصلوة... و بعد فهذه رسالةٌ جلیة فی تحقیق رفع الشبهة عن تحریم الموطوئة علی الواطی مؤبداً»

انجام: «ویکتب لهم‌الحسنة بمحض‌العزم علیها... یکون مؤاخذا عندالله تعالی لاستحقاقه والله تعالی اعلم بحقیقه احکامه فلیتامل.»

۲۸۴۲/۶ ـ صلاةالجمعة «۱۲۹پ ـ ۱۴۰» (فقه جعفری، عربی)

از: جزائری، فاضل بن حسین بن غدار

رساله‌ای است در بیان حکم نماز جمعه در زمان غیبت که در آن ضمن تبیین اقوال سه‌گانه فقها در مسئله، مبنی بر عدم جواز واستحباب و وجوب عینی، ادله هرکدام مورد بررسی و نقد و رد قرار گرفته و سپس رأی مؤلف مبنی بر وجوب تخییری ذکر شده است.

آغاز: «ربنا اهدنا لما اختلف فیه من‌الحق باذنک انک تهدی من تشاء... و بعد فان صلوة‌الجمعه حال الغیبه قداختلف فیها و قدکتب فیها و قد کتب فیها جماعة من‌العلماء و الفضلاء رسائل»

انجام: «ولنقطع المقالة حذرا من الاطالة المورثة للملالة و اهل الانصاف و الاتصاف بالمعرفة یکفیهم الاشارة. و الحمدلله وحده والصلوة علی اشرف خلقه...»

نسخ، کتاب اول بخط محمدبن حمدبن احمد بسال ۹۶۰، تبریز، کتاب سوم بخط ابن ابراهیم بسال ۹۴۸، کتاب چهارم بخط عبدالحسین بن ابراهیم لحسایی؟ (احسایی)، کتاب آخر نسخه استنساخ شده از خط مؤلف، عناوین و سرفصلها بشنگرف، پایان کتاب اول و سوم همراه با یادداشت مالکیت ابراهیم بن عبدالله بن محمد بن کامل الحاوی ممهور به مهر بیضوی «عبده اللطیف محمد بن سلیم»، موریانه‌خوردگی در حواشی و لبه‌ها، بیشتر اوراق نسخه بصورت متن و حاشیه، سه کتاب در افتتاح نسخه حاشیه‌نویسی مفصل با امضای «ع ل» و «منه مد ظله» و «ه» دارد، کتابهای نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج نیلی، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، لولادار، مقوایی، عطف تیماج تریاکی، ۱۲۰x۱۸۰

کاغذ: سمرقندی نخودی، ۱۴۰ برگ، سطور متغیر بین ۷ و ۱۹ سطر، اندازه سطور متغیر بین ۴۰x۸۵ و ۷۵x۱۳۰

شماره پیشین: ۴۰۱، ع|۵۴۲

۲۸۴۳/ع

شرح الاشارات و التنبیهات (فلسفه اسلامی - قرن۷، عربی)

از: نصیرالدین طوسی، محمدبن محمد (-۶۷۲ ق.)

رجوع شود بشماره ۲۳۱۶/ع همین فهرست، نسخهٔ حاضر از ده نمط مبحث فلسفه اشارات، شرح سه نمط اول آن در حکمت طبیعی را در بردارد. از نمط سوم حدود ۵ الی

۶ برگ - مشتمل بر تکمله‌النمط - بذکرالحرکات» - در نسخه افتادگی دارد.

آغاز نسخه: «هذه اشارات الی‌اصول و تنبیهات علی‌جمل یستبصر بها من تیسرله... اعم ان هذین‌النوعین من‌الحکمةالنظریة اعنی الطبیعی و الالهی لایخلوان عن انغلاق شدید... النمط الاول - فی تجوهرالاجسام، قال الفاضل الشارح النهج الطریق الواضح»

انجام نسخه افتاده: «فهو مستعد لمقارنة الفصول مادامت طبیعةالجنسیة باقیة»

نسخ، احتمالا نیمه اول قرن ۱۲، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، برگ اول ممهور به مهر بیضوی «عبده سید محمدالموسوی ۱۱۷۴» و مهر خشتی «لااله‌الاالله الملک الحق المبین عبده موسوی، ۱۱۴۵»، در حاشیه بالایی برخی اوراق اشعاری به فارسی نوشته شده، نسخه در حواشی تصحیح و در اوراق کمی حاشیه‌نویسی دارد.

جلد: مقوا با روکش کاغذی، عطف پارچه‌ای، ۱۱۵x۲۴۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۵۹ برگ، ۲۱ سطر، ۷۰x۱۶۰

شماره پیشین: ۳۹۷، ع|۵۴۳

۲۸۴۴/ع

مهناج‌الصلاح فی اختصارالمصباح (دعاها/کلام شیعه امامیه، عربی)

از: علامه حلّی، حسن بن یوسف (-۷۲۶ ق.)

زمان تألیف: ۷۲۳ ه.ق

شیخ طوسی (م ۴۶۰) در ارتباط با قوه عملیه انسان -که با بکارگیری آن قوه می‌توان به بالاترین درجات کمال رسید ، کتاب «مصباح‌المتهجد» را به رشتهٔ تحریر درآورد و در آن عبادات سال و ادعیه و اقسام و احکام عبادات را ذکر نمود. علامه حلی به دستور وزیر محمدبن محمد قوهدی، کتاب شیخ طوسی را در ابواب دهگانهٔ کتاب حاضر مختصر نموده سپس مسائلی از اصول دین -که مورد نیاز عامه مکلفین باشد- را با عنوان

«الباب‌الحادی عشر» بدان افزود. و چون مباحث اصول عقاید کتاب در باب یازدهم آن بیشتر مورد استفادهٔ دیگران قرار گرفت سپس این باب بصورت یک کتاب مستقل درآمد و جداگانه تحریر و به چاپ رسید.

تمامی ابواب یازده‌گانه «منهاج‌الصلاح» در نسخهٔ حاضر موجود است.

الذریعه (۲۳/۱۶۴) و (۲۱/۱۱۸)، ف مرعشی (۳/۳۲۸)، ف آستان قدس: ص ۵۶۴،

آغاز: «الحمدلله علی جزیل نعمائه و جمیل آلائه و حسن صنیعه و بلائه المتطول بارسال انبیائه... اما بعد فان‌العبدالضعیف... یقول ان‌العقل و النقل متطابقان علی ان کمال نوع‌الانسان»

انجام: «وان یکون مماسیقعان فان الامر و النهی بالماضی و عنه عبث و تجویز التاثیر و الامن من‌الضرر»

نسخ، احتمالاً قرن ۱۳، عناوین و سرفصلها بشنگرف و مرکب سرخ، فهرست ابواب کتاب در ۴ برگ افتتاح نسخه، در برگ پایانی یادداشت مالکیت کمال‌الدین بن محمد مهدی فشارکی اصفهانی، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی، مقوایی، ۱۲۰x۱۹۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۲۸۱ برگ، ۱۵ سطر، ۷۰ x ۱۴۰

شمارهٔ پیشین: ۴۴۳، ع/۵۴۴

۲۸٤۵/ع

مفاتیح‌الغیب (عرفان ـ قرآن/قرآن ـ علوم قرآنی، عربی)

از: صدرالدین شیرازی، محمدبن ابراهیم (ـ۱۰۵۰ ق.)

کتابی است مشتمل بر قوانین سودمند در علم تنزیل و قواعد مفید در اسرار تاویل به شیوه عرفانی.

بگفتهٔ مؤلف، در این کتاب گنجینه‌های علوم دور شده از شک و شبهه، گوهرهای

دریاهای معارف قرآن و مرواریدهای اسرار کلام خداوند گشوده و دشواریها و مشکلات عبارات قرآنی بازگشوده می‌شود مشروط برآنکه در ابتدای امر، تصفیه و تزکیه نفس در میان باشد تا با عنایت ربانی و هدایت الهی گره‌های مشکلات آن باز و درهای دشواریهای آن گشوده گردد.

مطالب کتاب که چشمه‌های حقایق الهی و گنجهای معارف ربانی است و مسائل بدیع عرفان از آن منکشف و اصول علم معانی و بیان از آن منشعب و گنجینه‌های گرانمایهٔ کتاب و ایمان از آن متجلی گردد، در ۲۰ مفتاح و هر مفتاح در چند فاتحه بیان شده است.

الذریعه (۲۱/۳۰۵)، ف ملی (۹/۳۳۴)، ف مجلسی (۲/۴۰)، ف آستان قدس: ص ۵۳۹، ف عربی مشار: ص ۸۷۹

آغاز: «الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب لیکون للعالمین نذیرا و ارسل رسوله بالهدی و دین الحق لیکون للخلق الیه مرشدا و دلیلا و هادیا و ظهیرا... اما بعد فیقتول هذا الضعیف المسکین... قد صدر امر آمر قلبی و وردت اشارة مشیر غیبی قد نفذ حکمه»

انجام کتاب: «اولاد ابراهیم لیعینک من‌البرهان و لیس الخبر کالعیان»

انجام نسخه افتاده: «فاحوال عالم الملکوت وان لم یمکن بیانها لسکان عالم‌الملک و الناسوت... لنسبة الکمل و العارفین نبیّن علی سبیل الایجاز»

نسخ، احتمالاً قرن ۱۳، عناوین در برخی اوراق بشنگرف و در اوراق دیگر نانوشته، در برگ اول یادداشت تولد یکی از فرزندان مالک نسخه بسال ۱۲۹۰، دو برگ پایانی نانوشته، اوراق کمی از نسخه حاشیه‌نویسی دارد.

جلد: تیماج سرخ، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۱۳۰ x ۲۱۰

کاغذ: فرنگی الوان (سبز، آبی، حنایی، نخودی، شکری و...)، ۲۱۸ برگ، ۱۷ سطر، ۷۰ x ۱۴۵

شمارهٔ پیشین: ۴۳۲، ع/۵۴۵

۲۸۴۶/ع

رضوان الاملین فی تعلیقات القوانین **(اصول فقه شیعه، عربی)**

از: حسینی شهشهانی، محمدبن عبدالصمد (-۱۲۸۷ ق.)

حاشیه‌ای است بر کتاب «قوانین الاصول» میرزای قمی (م ۱۲۳۱) که در دو جزء نگاشته شده است. نسخهٔ حاضر جزء دوم حاشیه ـ از قانون هفتم از مقصد اوامر تا پایان کتاب ـ را دربر دارد.

الذریعه (۱۱/۲۴۰)، ف آستان قدس: ص ۲۸۴، ف مرعشی (۵/۱۱۱)

آغاز: «الحمدلله الذی ارشدنا الی قواعدالدین و قوانین الاسلام و هدانا الی معالم الیقین و مدارک الاحکام و سددنا لتمهید قواعدالشرع المتین... وبعد فهذا مجلدالثانی من... قوله: قانون ـ اختلق الاصولیون فی ان الامر بالشیء، هذا هوالقانون السابع من القوانین السبعة عشر»

انجام: «و بعبارة اخری الخبران مشترکان فی احدالشرطین و مفترقان فی الاخر و الحمدلله اولی و اخری. الی هناتم المجلد الاخیر...»

نسخ، عنوان «قوله» بشنگرف، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، در حاشیه برگ اول یادداشت مالکیت ابوالقاسم انصاری بسال ۱۳۳۰، نسخه حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج سرخ، ضربی، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۱۶۰x۲۲۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۲۷۰ برگ، ۱۹ سطر، ۹۵x۱۵۰

شماره پیشین: ۴۶۴، ع/۵۴۶

۲۸۴۷/ع

شرح کلمات باباطاهر **(عرفان اسلامی ـ قرن ۶ /اخلاق عرفانی، عربی)**

از: عین‌القضاة، عبدالله بن محمد (-۵۲۵ ق.)

رجوع شود بشماره ۲۳۱۳/ع همین فهرست، مطالب کتاب در نسخهٔ حاضر با عنوان «قال، یقول» است.

نستعلیق، ابوالحسن محمد فیضی، ۱۳۱۳ ه.ق، همدان، عناوین بشنگرف، روی متن عبارات مورد شرح در برخی اوراق با شنگرف خط کشی شده، در برگ اول یادداشت خرید نسخه به سال ۱۳۲۳،

جلد: تیماج عنابی، ضربی، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، یک لا، ۱۲۰x ۲۰۰

کاغذ: فرنگی خطدار، ۸۳ برگ، ۱۵ سطر، ۱۰۰x ۱۸۰

شماره پیشین: ۴۳۸، ع/۵۴۷

۲۸۴۸/ع

شرح الکافیة **(زبان عربی ـ نحو)**

از: رضی‌الدین استرآبادی، محمدبن حسن (-۶۸۶ ق.)

زمان تألیف: ۶۸۳ [یا ۶۸۶] ه.ق

شرح مفصلی است بر کتاب مختصر و مشهور «الکافیة» ابن حاجب (م ۶۴۶) در نحو. این شرح از بزرگترین شروح «الکافیة» بوده و شارح، مطالب مفید زیادی در آن ذکر نموده که در دیگر شروح بدان اشاره‌ای نشده، و به گفتهٔ سیوطی بر کتاب «الکافیة» و بلکه بر بیشتر کتب نحو، شرحی همانند شرح رضی‌الدین استرآبادی از جهت جامعیت و درجهٔ تحقیق و اعتماد نگاشته نشده است.

نسخهٔ حاضر دو جزء شرح را دربردارد: جزء اول ص اپ، جزء دوم ۱۸۶پ.

کشف‌الظنون (۲/۱۳۷۰)، ف ملی (۸/۱۰۰)، ف مرعشی (۵/۵۴)، ف آستان قدس: ص ۳۵۶، ف عربی مشار: ص ۵۶۰،

نسخ، محمدبن عبدالحسن بهادری، ۱۰۵۲ ه.ق، عنوان «قوله» و متن عبارات مورد

شرح با شنگرف، اوراق ابتدایی در نسخه با امضای «شریف» و «شریف سره» و با استفاده از کتب لغت همچون صحاح حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده.

جلد: تیماج مشکی، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۱۷۰x ۲۵۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۴۰۸ برگ، ۲۵ سطر، ۸۵x ۱۴۰

شماره پیشین: ۴۱۰، ع/۵۴۸

۲۸۴۹/ع

مفاتیح الشرایع **(فقه جعفری، عربی)**

از: فیض کاشانی، محمدبن شاه مرتضی (-۱۰۹۱ ق.)

زمان تألیف: ۱۰۴۲ ه.ق

رجوع شود بشماره ۲۴۱۷/ع همین فهرست. بخش اول کتاب در عبادات و سیاسات «ص ۲پ» در نسخه کامل و بخش دوم کتاب در عادات و معاملات «ص ۱۹۰پ» ناقص است و در این بخش مفاتیح المطاعم و المشارب و بخشی از مفاتیح المناکح موجود و بقیه افتادگی دارد.

آغاز: «الحمدلله الذی هدانا لدین الاسلام و سنّ لناالشرایع و الاحکام بوسیلة نبیه المختار...»

انجام نسخه افتاده: «فلاباس و یکره ان یعزل عن‌الحرة الا باذنها کما فی‌الصحیح و قیل بالتحریم للعامیین و یدفعه الصحیح»

نسخ، مقصودبن غلامحسین، ۱۱۸۰ه.ق، سرفصلها و عنوان «مفتاح» در بخش اول کتاب بشنگرف، حاشیه برگ ۳ ممهوربه مهر بیضوی «عبده رمضان علی ۱۲۱۴» و مهر خشتی «یا ابراهیم ۱۲۷۷»، در اندرون لت پشتی جلد یادداشت طلاق بسال ۱۲۴۳، اوراق ۱۸۸ و ۱۸۹ و ۵ برگ پایانی نسخه بدون نوشته، نسخه در حواشی تصحیح شده و در اوراق کمی با استفاده از کتاب معتصم‌الشیعه و شرح و با امضای «منه» و «هادی»

حاشیه‌نویسی دارد.

جلد: تیماج تریاکی، ضربی، مقوایی، ۱۳۵x ۲۱۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۲۳۰ برگ، ۲۱سطر، ۸۰x ۱۵۰

شماره پیشین: ۴۲۰، ع/۵۴۹

۲۸۵۰/ع

انوارالربیع فی انواع البدیع **(زبان عربی - بدیع)**

از: مدنی دشتکی، علی خان بن احمد (-۱۱۲۰ ق.)

زمان تألیف: ۱۰۹۳ ه.ق

شرحی است بر منظومه بدیعیة خود مؤلف که آن را بسال ۱۰۷۷ در ۱۴۷ [یا ۱۵۴] بیت به رشتهٔ نظم درآورده بود.

مؤلف در مقدمهٔ کتاب، پس از تعریف علم بدیع، مخترع این علم را عبدالله‌بن معتز عباسی و تألیف کتاب ایشان در این فن را به سال ۲۷۴ قمری دانسته و ضمن نقل عباراتی از شیخ صفی‌الدین حلی (م ۷۵۰) در شرح بدیعیه ایشان، مبتکر بودن شیخ صفی‌الدین در نظم انواع بدیع همراه با ذکر نوعی از آن در هر بیت را رد کرده و امین‌الدین علی بن عثمان اربلی - شاعر صوفی (م ۶۷۰) - را در قصیدهٔ لامیه‌اش سابق بر شیخ صفی دانسته است.

همچنین مؤلف در این کتاب قائل به این امر شده که شیخ صفی ملتزم به توریه به اسم نوع در ادبیات خود نشده و اول کسیکه ملتزم به همین امر شده شیخ عزالدین علی بن حسین موصلی و دوم شخص نیز شیخ تقی‌الدین ابوبکربن علی حموی معروف به «ابن حجة» بوده و سوم آن نیز همین بدیعیه مورد شرح در کتاب حاضر است.

الذریعه (۲/۴۲۶) و (۳/۷۶)، ف ملی (۸/۴۲۱)، ف آستان قدس: ص ۷۲، ف عربی مشار: ص ۱۰۰،

آغاز: «الحمدلله بدیع السماوات و الارض و الصلوة علی نبیه و آله وصحبه الهادین الی السنة اوالفرض، یامن انشابدیع الوجود بحسن ابتدائه... و بعد فان العبدالفقیر... ماالدرر فی اسلاکها تتحلی بها الترائب والنحور»

انجام: «هذا آخر انواع البدیع التی قصدت نظمها فی سلک هذاالعقد البدیع و بانتهائه انتهی بناالکلام... احسن‌الله تعالی ختامها»

نسخ، محمدبن باقر اصطهباناتی، ۱۲۴۹ه.ق، افتتاح کتاب دارای سرلوح و کتیبه به زرولاجورد و شنگرف و سفید و سیاه و صورتی و نارنجی، دو برگ افتتاح کتاب با طلااندازی دندان موشی در لابلای سطور و حواشی مذهب به گل وبوته، مجدول، جداول بازر وسیاه و لاجورد، دارای کمنداندازی با زر و سیاه، عناوین و سرفصلها بشنگرف، در ۵ برگ ابتدای نسخه ـ که در برگشمار کاتب منظور نشده ـ اشعاری به نستعلیق همراه با یادداشت مالکیت احمدبن محمدعلی قراچه‌داغی به یادگاری از اعتضادالممالک بسال ۱۳۳۸ و فهرست مطالب کتاب با شنگرف و سیاه‌اندرون جداول با خطوط زیتونی زرمانند، ۵ برگ پایانی نسخه‌الحاقی و فرنگی، در برگ آخر نسخه حدیث سلسلة الذهب بخط شاهزاده قاجار طهماسب میرزا مویدالدولة و یادداشت محمدباقر قاجار، تعداد کمی از اوراق حاشیه‌نویسی دارد.

جلد: مرغش زیتونی، جداول حاشیه‌ای با گل و بوته زر، مقوایی، اندرون روغنی لاکی، عطف با تیماج سیاه، ۱۵۰x ۲۸۵

کاغذ: ترمه، ۳۷۹ برگ، ۲۷ سطر، ۹۰x ۱۹۰

شماره پیشین: ۱۱۱ـ ۳۴۰۹، ع|۵۵۰

ع/۲۸۵۱

المقامات **(ادبیات عربی)**

از: الحریری، قاسم‌بن علی (-۵۱۶ق.)

رجوع شود به شمارهٔ ۲۷۲۷/ع همین فهرست.

نسخ، ۱۲۷۹ ه‍ق، در ابتدا کتاب سرلوح و کتیبه به زر و لاجورد و شنگرف و سیاه و سفید و صورتی و نارنجی و بنفش، طلا اندازی دندان موشی مابین سطور در دو برگ اول کتاب، مجدول، جداول به زر و سیاه و لاجورد، کمنداندازی به زر و سیاه، ۲ برگ ابتدای نسخه‌الحاقی و نانویس، توضیح لغات متن در لابلای سطور و حواشی اوراق در چند برگ افتتاح نسخه؛

جلد: چرم صاعری، سیاه، جداول حاشیه‌ای به زر، مقوایی، اندرون با روکش کاغذی آبی‌رنگ و با آرم زرکوب فرنگی، ۱۶۰x ۲۹۰

کاغذ: ترمه، ۱۹۱برگ، ۱۵سطر، ۹۰x ۲۰۵

شمارهٔ پیشین: ۷۱ـ ۳۵۲۰، ع|۵۵۱

ع/۲۸۵۲

الفوائدالضیائیة فی شرح‌الکافیة **(زبان عربی ـ نحو)**

از: جامی، عبدالرحمن‌بن احمد (-۸۹۸ق.)

رجوع شود به شمارهٔ ۲۳۲۲/ع همین فهرست.

نسخ خوش، عبدالوهاب‌بن محمدرضابن ضیاءالدین، ۱۲۷۰ه‍ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، در برگ ۲ یادداشت کاتب «الراضی بالقضاعبدالوهاب‌بن محمدرضا» مهمور به مهر خشتی «عبدالوهاب»، پایان کتاب مهمور به مهر کاتب، در برگ ۱۴۶ مطلبی به نقل از شرح ابن هشام برالفیه در بیان ضابط مصدر و اسم مصدر به نستعلیق و با امضای آقاجمال، برگ اول و ۲ برگ پایانی نسخه نانوشته، نسخه با امضای «سید نعمت‌الله رحمه‌الله» و «عصام‌الدین» و با خط نستعلیق حاشیه نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده؛

جلد: تیماج سیاه، مقوایی، اندرون با روکش کاغذی نارنجی، ۱۶۰x ۲۲۰

کاغذ: فرنگی شکری و نخودی، ۱۴۸برگ، ۱۸سطر، ۸۰x ۱۵۰

شمارهٔ‌پیشین: ۳۹۳، ع|۵۵۲

۲۸۵۳/ع

مجموعه

۲۸۵۳/۱ـ مصائب‌الحسین «اپ ـ ۸۸پ» **(حسین‌بن علی(ع)ـ مراثی عربی)**

از: ؟

اخبار و احادیثی در بیان مصیبت امام حسین(ع) و وقایع پس از کربلاـ همچون: حدیث دیر نصاری، حدیث فاطمةالصغیرةـ همراه با اشعار و قصائدی در رثای امام حسین ـ همچون: قصیدهٔ شیخ احمد، قصیدهٔ شیخ محمدابن عصفور بحرانی، قصیدهٔ شیخ مهدی و قصیدهٔ حاج خلیل بغدادی ـ و قصیده‌ای در رثای ابوالفضل‌العباس برای استفاده اهل منبر جمع‌آوری و در رسالهٔ حاضر نگاشته شده است.

آغاز: «بسمله، عبدالله‌بن داود عن الثقاة عن ابن عباس قال: صلینامع رسول‌الله(ص) صلوةالصبح فی‌المدینة فلما فرغ قابلنا بوجهه‌الشریف مستنداً الی‌المحراب ... »

انجام: «فلما بلغت مسجد رسول‌الله(ص) رفعت صوتی بالبکاء والنحیب و انشأت اقول شعراً:

یا اهل یثرب لامقام لکم بها   قتل‌الحسین(ع) فادمعوا مدراراً»

۲۸۵۳/۲ـ القصائدالسبع فی مراثی‌الحسین «۸۹پ ـ ۱۰۰»

(حسین‌بن علی(ع)ـ مراثی عربی / شعر عربی ـ قصیده)

رساله‌ای است مشتمل بر ۷ قصیدهٔ زیر در رثای امام‌حسین(ع):

(۱) قصیدهٔ خلیعی بامطلع:

هاج حزنی و غلیلی   ذکر عطشان قتیلی

۲) قصیدهٔ خلیعی با مطلع:

سجعت فوق الغصون   فاقدات للقرین

۳) قصیدهٔ شیخ وهاب با مطلع:

نوحوا ایا شیعةالکرار ابی حسن   علی‌الحسین غریب‌الدور والوطن

۴) قصیدهٔ‌ابن حماد با مطلع:

ایفرح من له کبد یذوب   و قلب من صبابتة‌کئیب

۵) قصیدهٔ ابن متوج با مطلع:

الا نوحوا و ضجوا بالبکاء   علی‌السبط الشهید بکربلاء

۶) قصیدهٔ‌خلیعی با مطلع:

اعاد لی ذکر کربلا حزنی   فسحّ دمعی کالعارض الهتن

۷) قصیدة فاجعة من قائلها با مطلع:

کربلا یا کربلا یا کربلا   کم لقینا فیک کرب و بلا

آغاز:

«هاج حزنی و غلیلی   ذکر عطشان قتیلی»

انجام:

«سلبونا و سبونا بعدما   نهبوا جملةاثاثات الخبا»

۲۸۵۳/۳ـ القصائدالاربعةفی المراثی ـ «۱۰۱پ ـ ۱۰۸پ»

(مرثیه و مرثیه سرایی عربی /شعر عربی ـ قصیده)

رساله‌ای مشتمل بر ۴ قصیده در مراثی است؛ قصیدهٔ دوم در رثای امام علی(ع) و ۳ قصیدهٔ دیگر در رثای امام حسین(ع) است.

۱) قصیدهٔ شیخ ابن حمّاد با مطلع:

ویکی یا عین سحّی دمعاًسکوباً   و یک یا قلب کن حزیناًکئیباً

۲) قصیدة فی مصائب علی‌بن ابیطالب(ع) با مطلع:

باهلی و مالی ثم قومی و استری   فداء لمن اضحی قتیل‌ابن ملجم

۳) القصیدةالفاجعة، از شیخ حسن نجفی با مطلع:

لمصاب‌الکریم زاد شجونی   فاعذلون ان مشیتم فاعذرونی

۴) القصیدةالعظیمةالشأن من قائلها، با مطلع:

یا زائر کربلا یاالله نادیها   و جف وانشد علی‌السکنة و بوادیها

آغاز:

«و یکی یا عین سحّی دمعاً سکوباً   ویک یا قلب کن حزیناً کئیباً»

انجام:

«هنا یا کربلا مطروح و اوداجه   رحلنا عقبنا منه یداویها»

۲۸۵۳/۴ـ کتاب‌الدعا «۱۰۹-۱۲۲» **(دعاها، فارسی)**

رساله‌ای است مشتمل بر ادعیهٔ روزها و دعاهای سحر ماه مبارک رمضان، ادعیه و اورادکوتاه به جهت رفع حوائج، احادیث کوتاه و مفید بجهت موعظه، حدیث اعمش در بیان فضیلت امام علی(ع) و مناجات امام سجاد(ع).

آغاز: «دعاهای هر روز ماه مبارک صیام و به مناسبت هر دعائی حدیثی مختصر مذکور نمود که از برای موعظه خوب است. دعای روز اول ... اللهم اجعل صیامی فیه صیام‌الصائمین»

انجام: «ملک مقرب فلیس احب الی‌الله تعالی من مؤمن تائب او مؤمنةتائبة»

۲۸۵۳/۵ـ رساله در سیر و سلوک «۱۲۹پ تا ۱۲۷پ و ۱۲۵پ تا ۱۲۲پ»
(آداب طریقت/اخلاق عرفانی، فارسی)

از: بیدآبادی، محمدبن محمد رفیع گیلانی (-۱۱۹۷ ق.)

رساله‌ای است در بیان سیرو سلوک نفسانی و موعظه و نصیحت عرفانی. این رساله، یکی از مکتوبات آقا محمدبیدآبادی و بجز رسالهٔ سیر و سلوک ایشان، معرفی شده در الذریعه (۲۸۳/۱۲)، می‌باشد.

آغاز: «ای عزیز! ضابطهٔ معیشت و قاعدهٔ زندگانی و قانون کامرانی دو جهانی آن است که آدمی به شهوات بی اعتبار و لذات ناپایدار این سرای فانی مغرور نشود...»

انجام: «وگرگ حسد و سایر موذیات و ناملایمات پاک ساخته، روضهٔ رضوان را بلد و اوطان گرداند. اللهم وفقنارضاک بمحمد و آله»

۲۸۵۳/۶ـ منتخب ریاض‌الکونین فی مصائب‌الحسین «۱۳۱، ۱۳۰، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۳۴، ۱۳۳، ۱۳۲» **(حسین‌بن علی(ع)ـ مراثی فارسی)**

از: ؟

ریاض الکونین، کتابی است در بیان مصائب امام حسین(ع) که محمدعلی‌بن محمد برغانی آن را تألیف نموده است و نسخهٔ خطی آن در مدرسهٔ سپهسالار [ف سپهسالار: ۷۷/۵] موجود است. گزیده‌هایی از آن کتاب، مشتمل بر قصائد و اشعار و روایات، در نسخهٔ حاضر نگاشته شده است.

آغاز: «الحمدلله‌الذی جعل کرباتنا فی محبة‌آل الرسول افضل‌الذخائر والسعادات و صیر قطرات عبراتنا فی مصیبةاولادالبتول ... ابکیا عینی فی دهر الی یوم‌انجراء»

انجام: «محبین للاخرة. ربنا ماوعدتنا علی رسلک ولاتخزنا یوم القیامةانک لاتخلف‌المیعاد.»

۲۸۵۳/۷ـ منتخب تذکرة العارفین «۱۵۳ـ ۱۴۶پ» **(وعظ، فارسی)**

از: ؟

تذکرة العارفین، کتابی است از ملا محمد جعفر بن علی عقدائی یزدی (قرن ۱۳ ق.) دارای ۳۰ محفل در موعظه و ادب که به جهت استفادهٔ اهل منبر نگاشته شده، و در هر محفل از آن، پس از ذکر آیه‌ای از قرآن مجید، پیرامون موضوعی اخلاقی با استفاده از روایات بحث شده و در آخر هر بحث، ذکری از مصائب اهل‌بیت (علیهم‌السلام) بمیان آمده است. نسخهٔ خطی همین کتاب در مدرسهٔ سپهسالار [ف سپهسالار: ۳۹۰/۳] و کتابخانهٔ آیت الله مرعشی [ف مرعشی: ۱۸۴/۹] موجود است. ظاهراً، ۶ مجلس از مجالس کتاب مذکور در نسخهٔ حاضر نگاشته شده است.

آغاز: «بسمله، الحمدلله الذی مهدلنا طریق اصلاح العمل و المسلک النجاة و التجافی عن الخطاء و الذلل... اما بعد، اوحی الله تعالی الی موسی المغتاب اذا تاب هو آخر من یدخل الجنه و ان لم یتب و هو اول من یدخل النار. غیبت، قولی می‌شود و فعلی می‌شود و به اشاره هم می‌شود.»

انجام: «و انعم من فضلک علینا. و انعام کن از فضل توبرما در دنیا و آخرت به توفیق در علم و عمل»

ضمیمه: در اوراق ۱۴۵ تا ۱۳۴، مطالب متفرقه‌ای ضمیمه شده همچون: فال‌نامه منقول از حضرت علی(ع)، خطبهٔ روضه، دعا بجهت قضا و حوائج، آیات و روایات در فضائل مسجد و بناء آن، دعای حضرت صاحب‌الامر، مناجات ماه رمضان، مناجات امام سجاد، مجلسی در تعزیهٔ امیرالمؤمنین، عزاداری و مراثی امام سجاد(ع) در اندوه کربلا.

آغاز ضمیمه: «این فال نامه منقول است از حضرت امیرالمؤمنین (ع): فاتحة‌الکتاب را بخواند و مطلب را قصد کند»

انجام ضمیمه: «بدانکه محبوب جان تو حسین در صحرای کربلا برخاک و خون افتاده»

نسخ و نستعلیق، کتاب دوم بخط سید سلیمان بن سید محمد بن سید نصرالله بسال ۱۲۴۱، کتاب پنجم بخط اسماعیل بن محمد تقی بسال ۱۲۴۴، عناوین در کتاب دوم و سوم نسخه بشنگرف، آب افتادگی در حواشی اوراق،

جلد: بیاض، تیماج تریاکی، یک لا، ضربی، ۱۴۵x ۱۹۵

کاغذ: فرنگی شکری، ۱۵۳ برگ، متغیر بین ۱۲ و ۲۶ سطر، اندازهٔ سطور متغیر بین ۸۰x۱۴۰ و ۱۲۰x۱۸۰

شمارهٔ پیشین: ۱۵۶، ع|۵۵۳

۲۸۵۴/ع

شرح هدایة‌الحکمة **(فلسفه اسلامی - قرن ۱۱، عربی)**

از: صدرالدین شیرازی، محمدبن ابراهیم (- ۱۰۵۰ ق.)

شرح مزجی است بر کتاب «هدایة الحکمة» اثیرالدین ابهری (م ۶۶۳).

ملا صدرا، با بیان اشارات و تنبیهات و تلویحات پراکندهٔ دیگر فلاسفه همراه با استنباطات و الهامات خود در شرح حاضر، سعی نموده تا مطالب و معانی «هدایة الحکمة» را کشف و مقاصد و مبانی آن را توضیح دهد.

از سه قسم منطق، طبیعیات و الهیات «هدایة الحکمة»، دو قسم طبیعیات و الهیات آن، مورد شرح ملاصدرا (در شرح حاضر) قرار گرفته است. شرح القسم الثانی: ص۳، شرح القسم الثالث: ص ۱۴۳. ابتدای کتاب در نسخه، یک برگ افتادگی دارد.

الذریعه (۱۴|۱۷۵)، ف ملی (۹|۲۸۳)، ف مرعشی (۳|۳۲۵)، ف عربی مشار: ص ۵۷۰

آغاز کتاب: «الحمدلله مخترع العقل الفعال، و مبدع النفس الکمال، معلق الصور بالمواد، و مؤلف النسب بین الاعداد و الابعاد...»

آغاز نسخه افتاده: «متشتة فی الاوراق متفرقة، لم یتیسر النظم و الرصیف و الجمع و التالیف لتشتت الحال و تفرق البال...»

انجام: «اذا رای الضیاء و ما یوجد فی هذا الزمان کالمشائین و الاشراقیین حتی حل لهم الغموض و الاشکالات و لا یخرجون ذیل العدل و الانصاف.»

نستعلیق، احتمالاً نیمهٔ اول قرن ۱۳، عناوین بشنگرف، روی عبارات متن مورد شرح با

شنگرف خط کشی شده، در برگ اول یادداشت مالکیت ریحان الله بن جعفر فاطمی ممهور به مهرخشتی «ریحان بن جعفر ۱۲۷۲»، نسخه با امضای شرح ن، شرح ن رحمه‌الله، لمحررها عفی عنه و منه حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: میشن خردلی، ضربی، ترنج و سرترنج و چهارلچکی با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۱۵۰ x ۲۵۰

کاغذ: فرنگی شکری و نخودی، ۲۵۸ برگ، ۲۰ سطر، ۸۰ x ۱۷۰

شماره پیشین: ۴۹۳، ۵۵۴/۴

۲۸۵۵/ع

جامع الاخبار **(احادیث شیعه، عربی)**

از: محمدبن محمد (شعیری)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۵۴۹/ع و ۲۵۵۱/ع همین فهرست. کتاب در نسخهٔ حاضر، در ۱۲۸ فصل مرتب شده است.

نسخ، علی بن شمس‌الدین حسینی، ۹۹۱ ه.ق، برخی اوراق مجدول و دارای کمند اندازی با شنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خط کشی شده، در ۳ برگ ابتدای نسخه فهرست مطالب کتاب و در ۴ برگ پایانی نسخه احادیثی از کتاب تهذیب شیخ طوسی و امالی ابن شاذان قمی، حاشیهٔ برگ ۲۵ پ ممهور به مهرهای «الواثق برب العباد عبده علی مراد، ۱۲۱۳» و «لا اله الا الله الملک الحق المبین» و «قلنا یا نارکونی برداً و سلاماً علی ابراهیم، ۱۰۶۴» و «... محمد سبحان...»، نسخه حاشیه نویسی دارد و در حواشی او راق تصحیح شده،

جلد: تیماج تریاکی، ضربی، یک لا، ۱۱۰ x ۱۷۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۳۵ برگ، ۱۷ سطر، ۷۵ x ۱۲۰

شمارهٔ پیشین: ۲۷۶، ۵۵۵/۴

۲۸۵۶/ع

مجموعه

۲۸۵۶/۱ـ دیوان مجنون لیلی «۲ پ ـ ۳۶پ» **(شعر عربی ـ قصیده)**

از: مجنون، قیس بن الملوّح (ـ حدود ۸۰ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۸۳۱/ع همین فهرست.

۲۸۵۶/۲ـ اللؤلؤیة «۳۷ـ ۳۹پ» **(قرآن ـ تجوید، فارسی)**

از: القاری، سیدابوالقاسم (قرن ۱۱ ق.)

منظومه‌ای است در علم تجوید که بنام شاه عباس دوم به رشتهٔ نظم در آمده است. سال نظم این ابیات، مطابق با محاسبهٔ ابجدی عبارت «نظم لالی» در بیت زیر، ۱۰۶۱ می‌باشد.

رشتهٔ این نظم شد پر لؤلؤای نیکو خصال — لؤلؤیة عقد آن «نظم لالی» نام و سال

الذریعه (۱۸/۳۷۷)، ف دانشگاه (۱۰/۱۶۸۳)

آغاز:

«ای کلام از انتظام نام ذاتت در نظام — وی زشهد شکّرین شکرت زبان»

انجام:

«بعد از اهدای دعای ازدیاد عمر شاه — ناظم این را به حمد و سوره‌ای یاد آرگاه»

۲۸۵۶/۳ـ تحفة‌الملوک «۳۹پ ـ ۴۱پ»

(اخلاق اسلامی / اندرزنامه‌ها، فارسی)

از: ؟

رسالهٔ مختصری است مشتمل بر فوائد و نصایحی که حکما از کتب پیشینیان اختیار

کرده و اتصاف به آن عادات پسندیده و اخلاق حمیده موجب سعادت دو جهانی ملت و دولت می‌گردد.

مطالب رساله در ۴۰ باب و در هر باب ۴ نصیحت نگاشته شده است.

ف ملی (۷۱/۲)، ف فارسی مشار (۱۲۱۸/۱)

آغاز: «بسمله، الحمدلله رب‌العالمین ... اما بعد، این کتابی است مشتمل بر آنکه حکما از کتب قدما اختیار کرده و فوائد بسیار در ضمن هر حرفی مرقوم و معلوم می‌شود و از هر رمزی کنزی و از هر اشارتی بشارتی مستفاد است»

انجام: «باب چهلم در آنکه چهار چیز اصل سعادات دو جهانی و مرادات جاودانی است: فرمانبرداری خدا و رسول خدا، خشنود داشتن مادر و پدر را، خدمت کردن حکمای علما را، شفقت نمودن بر خلق خدای تعالی. تمت‌الکتاب»

۲۸۵۶/۴ـ معرفت تقویم «۴۲پ ـ ۵۱» (گاهشماری اسلامی ـ فارسی)

از: رویانی لاهیجی، عبدالقادربن حسن (قرن ۹ ق.)

مؤلف که از شاگردان ملاعلی قوشچی باشد، رسالهٔ مختصر حاضر را در معرفت تقویم ـ مشتمل بر مقدمه و دو باب و خاتمه ـ نگاشته است.

مقدمه ـ در بیان مجموع علامات تقویم

باب اول ـ در علاماتی که تعلق به حروف جمل دارد، در ۴ فصل

باب دوم ـ در علاماتی که تعلق به حروف اواخر نام‌های کواکب و غیر آن دارد و آن ارقام کواکب بود، در ۲فصل

خاتمه ـ در بیان آنچه مدارا احکام بر آن باشد، در ۷فصل

الذریعه (۲۵۳/۲۱)، ف ملی (۱۷۸/۱۰)، ف مرعشی (۲۹۱/۲)، ف مجلسی (۵۳/۱۰)

آغاز: «بسمله، الحمدلله‌العلی والصلوة علی‌النبی الامی. اما بعد، این مختصری است در معرفت تقویم خالی از طناب مشتمل بر مقدمه و دو باب و خاتمه»

انجام: «و میان دو نحس که خالی از سیر خاصه که از نحس منصرف هیچ کاری را نشاید»

۲۸۵۶/۵ـ سؤالات اعرابی از علی‌بن ابیطالب(ع) «۵۲پ ـ ۶۵»

(اسلام‌ـ پرسش‌ها و پاسخ‌ها/اسلام‌ـ عقاید، فارسی)

رسالهٔ مختصری است در بیان سؤالات یکی از کفار عرب ـ که به فضل و دانش معروف بود ـ و پس از رحلت رسول خدا(ص)، آن پرسش‌ها را در محضر بزرگان صحابه ارائه نموده و با اظهار عجز هرکدام از صحابه در پاسخ، در محضر امیرالمؤمنین علی(ع) در مسجد مدینه، پاسخ آن سؤالات را دریافت کرده است.

عناوین سؤالات چنین است: سؤال از دین، توحید، فریضهٔ نماز، اصل و فرع و فضل و کلید نماز، فلسفهٔ اوقات پنجگانهٔ نماز، فلسفهٔ ارکان نماز، فلسفهٔ رکعات نماز و سؤل از هفت آسمان دنیا.

آغاز: «بسمله، بدانکه این سؤالات چند است که یکی از کفار عرب که بدانش معروف بود و مشهور بود بعد از رحلت سید کائنات محمدالمصطفی(ص) از صحابهٔ کبار سؤال نمود... »

انجام: « و نام مهتر ایشان عامل است و نام آسمان هفتم عرش است و ذکر ایشان این است.»

۲۸۵۶/۶ـ نان و حلوا «۶۵پ ـ ۹۴پ» (شعر عرفانی، فارسی و عربی)

از: شیخ‌بهائی، محمدبن حسین (ـ۱۰۳۱ ق.)

مثنوی عرفانی و اخلاقی مشهوری است از شیخ بهائی که اشعار آن به فارسی و عربی در ۴۰۸ بیت است. خطبهٔ افتتاح کتاب، در نسخه موجود نیست.

الذریعه (۲۴/۳۰)، ف ملی (۲/۷۰)، ف مجلس (۱۴|۱۱۸)، ف مرعشی (۲/۳۵۲)، ف فارسی مشار (۵|۵۱۵۱)

آغاز کتاب: «بسمله، الحمدلله علی افضاله والصلوة والسلام علی اشرف‌الخلایق محمّد و آله. اما بعد، فیقول ... محمدالمشتهر ببهاءالدین‌العاملی ...

ایهااللاهی عن‌العهدالقدیم ایهاالساهی عن‌النهج‌القویم»

آغاز نسخه:

«بسمله، ایهااللاهی عن‌العهدالقدیم ایهاالساهی عن‌النهج‌القویم
استمع ماذا یقول‌العندلیب حیث یروی من احادیث‌الحبیب»

انجام:

«کم انادی و هو لایصغی‌التناد والفؤادی والفؤدی والفؤاد
یا بهائی اتخذ قلباً سواه فهو ما معبوده الا هواه»

ضمیمه: در اوراق ۹۴ پ تا۹۶، غزل عرفانی شیخ بهائی با مطلع «ساقیا بده جامی زین شراب روحانی» و غزل دیگر با مطلع «یا ندیمی بمهجتی افدیک» و در حواشی تمام اوراق مثنوی «نان و حلوا» در نسخهٔ حاضر، اشعاری برگزیده از رباعیات و اشعار شعرایی همچون: میرزا خرم، سعدی، فانی، حافظ، جامی، شیخ فصیح، شیخ بهائی، میرزا طوفان، قاسم، طبیب، اصمعی، حسان‌بن سابط، ثنائی، سلیمان صباحی، صدرالفضلا و اشعاری منسوب به علی‌بن ابیطالب(ع) نگاشته شده است.

نسخ و نستعلیق، ۱۲۵۴هـ‌ق، کتاب ششم نسخه بخط علی قرجه داغی، عناوین و سرفصل‌ها بشنگرف، برخی اوراق نسخه مجدول، جداول به شنگرف، فراز کتاب اول و پایان کتاب آخر نسخه ممهور به مهر بیضوی «یا علی ادرکنی، ۱۲۵۴»، کتاب‌های نسخه حاشیه‌نویسی دارد؛

جلد: تیماج مشکی، یک لا، عطف با تیماج الحاقی و سیاه، ۹۷برگ، ۱۰۵×۱۵۰

کاغذ: فرنگی شکری و آبی (الوان)، ۹۷برگ، متغیر بین ۱۲ و ۱۷سطر، اندازهٔ سطور متغیر بین ۷۰×۱۲۰ و ۳۵×۹۰

شمارهٔ پیشین: ۳۰۵، ع|۵۵۶

۲۸۵۷/ع

دیوان مجنون لیلی (شعر عربی ـ قصیده)

از: مجنون، قیس‌بن الملوح (ـ حدود ۸۰ ق.)

رجوع شود به شمارهٔ ۲۸۳۱/ع همین فهرست.

نسخ خوش، محمدبن باقر اصطهباناتی، عناوین و سرفصل‌ها بشنگرف، ۱۷ برگ در ابتدای نسخه دارای حاشیه‌نویسی در شرح لغات متن،

جلد: تیماج مشکی، ضربی، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، یک لا، ۱۳۵×۲۰۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۶۳ برگ، ۱۰ سطر، ۷۰×۱۲۰

شمارهٔ پیشین: ۳۹۶، ع|۵۵۷

۲۸۵۸/ع

الروضةالبهیة فی شرح‌اللمعةالدمشقیة (فقه جعفری، عربی)

از: شهید ثانی، زین‌الدین بن علی (ـ۹۶۶ق.)

رجوع شود به شمارهٔ ۲۳۴۳/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر جلد اول کتاب تا آخر مبحث مساقات را دربر دارد.

نسخ، محمد مقیم بن احمد جیلانی، ۱۰۶۹ هـ‌ق، عناوین و سرفصل‌ها بشنگرف، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، در برگ ۲ مطلبی در شرح حال شهیدثانی منقول از خط شیخ بهائی و یادداشت مالکیت محمدباقربن عبداللطیف جیلانی همراه با مهر «محمدباقر» و یادداشت محمدبن محمدباقر خوئی به سال ۱۱۸۸ و مهرهای

خشتی «افوض امری الی‌الله عبده احمد» و «نوشته بر درجنت بخط جلی، شفیع روز فنا محمد است و علی» و مهر بیضوی «... علی هست شافع ثانی، ۱۰۹۱» و «عبده ابوالحسن شریف»، پس از اتمام کتاب در نسخه صورت مکاتبهٔ سلطان علی بن مؤید ملک خراسان به شهید اول و برخی از اصطلاحات رائج در کتب فقهی توسط محمدبن عبدالکریم نگاشته شده، نسخه با استفاده از دیگر کتب و با امضای «شیخ جعفره» و «سلطان ره» و «منه رحمه‌الله» حاشیه نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده.

جلد: تیماج سبز ساق چناری، ضربی، ترنج با گل بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، ۱۲۵x ۲۴۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۳۳۵ برگ، ۲۱ سطر، ۶۵x۱۶۵

شمارهٔ پیشین: ۲۴۸، ع|۵۵۸

۲۸۵۹/ع

مجمع‌الفائدة و البرهان فی شرح ارشادالاذهان (فقه جعفری، عربی)

از: مقدس اردبیلی، احمدبن محمد (-۹۹۳ ق.)

رجوع شود به شمارهٔ ۲۴۶۲/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر، مباحث کتاب‌الزکوة «۲پ»، کتاب‌الصوم «۸۰پ»، کتاب الحج «۱۶۰» و کتاب الجهاد «۳۴۳پ» را دربر دارد.

آغاز نسخه: «بسمله، کتاب‌الزکوة، اعلم انه ماأراد بالزکوة ماهوالمتعارف والمصطلح والمشهور، بل ارادالخروج‌المال الواجب اصالة او المال‌المذکور لادخال الفطرة والخمس فیها. قال: والنظر فی امور ثلاثة، الاول فی زکوة المال و الثانی فی زکوةالفطر والثالث فی‌الخمس»

انجام نسخه: «وان اعتقدالوالی عدمه و انه نیابة للامام ولکن لاینبغی ذلک مع وجود غیره و عدم فساد بترک‌الامر بالمعروف والنهی عن‌المنکر بتعطیل‌الاحکام. قد اتفق‌الفراغ... »

نسخ، محمد علی‌بن اسماعیل جیلانی، کتابت به دستور آقا محمد جعفربن آقا محمدعلی‌بن آقا محمدباقر بهبهانی، سرفصل‌ها و عنوان «قوله» بشنگرف، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، برگ ۲ مهمور به مهر بیضوی «...ابن محمد»، نسخه در حواشی تصحیح شده.

جلد: مقوا با روکش پارچه‌ای، عطف با تیماج سیاه، ۱۴۵x۲۰۵

کاغذ: فرنگی نخودی، ۳۶۹ برگ، ۲۱سطر، ۹۰x۱۴۰

شمارهٔ پیشین: ۲۴۷، ع|۵۵۹

۲۸۶۰/ع

مجموعه

۲۸۶۰/۱ـ اصول‌الاصلیة فی اخذالاحکام‌الشرعیة «۲پ ـ ۱۰۸پ»

(اصول فقه شیعه، عربی)

از: ؟

زمان تألیف: ۱۲۶۲هق

مؤلف، قواعد اصول فقه را بعنوان تذکره و ارشاد و تسهیل دیگران ـ خصوصاً فرزندش سیدتقی ـ در یک مقدمه و چند باب مرتب نموده است.

مقدمه ـ در بیان احوال علم اصول فقه، ص ۲پ

بال اول ـ در مبادی تصوری و تصدیقی این علم در ۴ منهج، ص۴

باب دوم ـ در ادلهٔ احکام مشتمل بر یک مقدمه و ۴ منهج، ص ۳۱پ

باب سوم ـ در آنچه کتاب و سنت در آن مشترک است، ص ۶۱

باب چهارم ـ در تعادل و تراجیح، ص ۹۷پ

باب پنجم ـ در اجتهاد و تقلید، ص ۹۸پ

آغاز: «بسمله، الحمدلله‌الذی مهّدلنا قواعد الاحکام و ارشدنا الی سبل الاسلام بتبلیغ

سیدالانام و اوضح لناالوصول الی‌الاصول باهداء سادتناالعظام ... اما بعد، فهذه شرذمة من قواعدالاصول الفتها تذکرةللمتذکرین و ارشاداً للمسترشدین و تسهیلاً للمبتدئین ... و رتبتها علی مقدمة و ابواب. المقدمة فی نبذ من احوال هذاالعلم»

انجام: «اصل یعرف المفتی بالعلم والظن الحاصل من ... و لقوله تعالی ان جائکم فاسق ـ الایة ـ و لیکن هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذاالمختصر و قد اتیت الی آخره ... علی هاجرها و الیه الف ثنا و تحیة»

۲/۲۸۶۰ـ حاشیة تحریرالقواعد المنطقیة «۱۰۹پ ـ ۱۴۷»

(منطق ـ قرن ۹، عربی)

از: الجرجانی، میر سید شریف علی‌بن محمد (-۸۱۶ق.)

حاشیه‌ای است بر کتاب «تحریرالقواعدالمنطقیة‌فی شرح الشمسیة» قطب‌الدین رازی (م ۷۶۶). این حاشیه، نسبتاً مختصر و با عنوان «قال ـ اقول» نگاشته شده است. نسخه‌های مختلفی از همین کتاب، که به میرسید شریف جرجانی نسبت داده شده، با آغازی متفاوت است. برخی از نسخه‌ها با آغاز «الفیاض‌الوهاب، من فاض‌الماء ... اعلم ان‌الفیاض هنا منقول...» و برخی دیگر همچون نسخهٔ حاضر با آغاز «قال و رتبته علی مقدمة و ثلاث مقالات و خاتمة، اقول ...» می‌باشد. و این اختلاف بلحاظ دربر نداشتن برخی از نسخه‌ها‌ـ همچون نسخهٔ حاضرـ حاشیهٔ خطبهٔ کتاب «تحریرالقواعد المنطقیة» را، قابل تبیین می‌باشد.

کشف‌الظنون (۲|۱۰۶۳)، ف مرعشی (۱۱|۱۲۷)، ف مجلس (۱۲|۳۰۰)، معجم‌المطبوعات العربیة (۱|۶۷۹)

آغاز: «قال و رتبته علی مقدمةوثلاث مقالات و خاتمة، اقول: هکذا وجد عبارةالمتن فی کثیر من النسخ، و الصواب ان لفظ ثلاث هنا زائدة وقعت سهواً من قلم الناسخ...»

انجام: «قد صرح فی‌الشفا بان التصدیق بوجود الموضوع من المبادی التصدیقیة فلا

یکون ایضاً جزءاً علی حدة، بل قد یکون مندرجاً فی المبادی التصدیقیة. والله تعالی اعلم بالصواب والیه‌المرجع والماب»

نسخ، محمد علی‌بن کربلایی رجبعلی، ۱۲۷۰و ۱۲۸۰هق، عناوین و سرفصل‌ها بشنگرف، ۹برگ افتتاح نسخه دارای جدول و کمند اندازی به شنگرف، در برگ اول اشعاری منسوب به امام علی(ع) و در برگ ۲ اشعاری در رثای امام علی، در ۲برگ پایانی قصیدهٔ ابن حاجب در بیان تعداد مؤنث سماعی و اشعاری منسوب به امام علی و امام حسین، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۱۵۰x۲۱۰

کاغذ: فرنگی‌شکری، ۱۴۸ برگ، ۱۹ سطر، ۹۰x۱۶۰

شمارهٔ پیشین: ۲۳۴، ع| ۵۶۰

۲۸۶۱/ع

کشف‌الیقین **(فقه جعفری، عربی)**

از: لاریجانی، نورمحمدبن محمد جعفر (قرن ۱۳ ق.)

کتابی فقهی فتوایی است با اشاره به برخی از ادلهٔ احکام که به سال ۱۲۳۴ معاصر با سلطنت فتحعلی‌شاه به رشتهٔ تحریر درآمده است. نسخهٔ حاضر جلد دوم کتاب ـ از مبحث نکاح تا آخر جنایات ـ را دربر دارد.

آغاز: «الحمدلله رب‌العالمین والصلوةوالسلام علی محمداشرف المخلوقین الذی یخاطب بخطاب ... اما بعد، فهذه و جیزة یکتب فی متعلقات و ملحقات‌الفروع من‌الاوامر والنو [illegible] والسنن والحرمة»

انجام: «و فی مرتبةالثانیة بفعله‌الاختیار یدخل فی عقابه فکان له‌الخیار بایهما شاءهدیناالله و حفظنا الله لنا ولاخوانناالمؤمنین. قد وقع الفراغ من‌التألیف بیدالمؤلف ...

یدارجون مدارج الحق والحقیة»

نسخ، بخط مؤلف، عناوین و سرفصل‌ها بشنگرف، روی آیات قرآنی با شنگرف خط کشی شده، آغاز و پایان کتاب در نسخه ممهور به مهر خشتی مؤلف با سجع «لااله الاالله الملک الحق المبین، عبده نور محمد»، نسخه در حواشی تصحیح شده و در اوراق کمی با امضای «منه» حاشیه‌نویسی دارد،

جلد: تیماج سیاه، ضربی، ترنج و سرترنج با گل بوته، مقوایی، ۱۶۰x۲۱۵

کاغذ: فرنگی آبی رنگ، ۱۸۵برگ، ۱۵ سطر، ۱۰۰x۱۳۰

شمارهٔ پیشین: ۲۸۹، ع/۵۶۱

۲۸۶۲/ع

حاشیة شرح الهدایة الاثیریة **(فلسفه اسلامی ـ قرن ۱۰، عربی)**

از: فخرالدین حسینی، محمدبن حسین (قرن ۱۰ ق.)

زمان تألیف: ۹۲۸ ه.ق

مؤلف، نظرات خود در ردّ و نقض مطالب «شرح و هدایة اثیریة» همراه با توضیحات و تحقیقاتی که در تألیف متقدمین و متأخرین یافته نشده را به جهت یاری محصلان و طالبان در کتاب حاضر به رشتهٔ تحریر درآورده؛ و افتتاح کتاب را به نام سلطان ابوالغازی نظام شاه توشیح نموده است.

مؤلف، حواشی خود از ابتدای مباحث شرح الهدایة تا آخر فلکیات را در این کتاب نگاشته است.

پایان کتاب در نسخهٔ حاضر افتادگی دارد.

الذریعه (۱۳۹/۶)، ف ملی (۲۲۲/۹)، ف مرعشی (۷۶/۱۸)

آغاز: «بسمله، الحمدلله العلیم الحکیم والصلوة علی نبیه المنعوت بالخلق العظیم المبعوث لاقامة الدین القویم ... و بعد فیقول افقر...»

انجام کتاب: «فی حدود التحریکات الغیرالمتناهیة عن النفس المنطبعة. والحمدلله علی التوفیق ...»

انجام نسخهٔ افتاده: «قوله و هی اصغرالخ، لم یردالمعنی التفصیلی... و اقول فیه بحث اذالمقصود ان الصورة الجزئیة الممتازة عن غیرها»

نستعلیق، احتمالاً نیمهٔ اول قرن ۱۲، عنوان قوله بشنگرف، در برگ اول یادداشت مالکیت عنایت‌الله هراوی نائینی و مهر «عنایت‌الله» همراه با مهر بیضوی «یا محسن قداتاک المسیء، ۱۱۶۵»، نسخه با امضای «منه» حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج عنابی، ضربی، ترنج و سرترنج و لچکی باگل و بوته، عطف با تیماج سیاه، مقوایی، اندرون با تیماج زرشکی، ۱۳۰x۲۰۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۴۲برگ، ۱۵ سطر، ۶۰x۱۱۵

شمارهٔ پیشین: ۳۸۴، ع/۵۶۲

۲۸۶۳/ع

۲۸۶۳/۱ـ قرة العیون فی اعز الفنون «۴۰پ ـ ۹۲پ»

(کلام شیعه امامیه/ عرفان ـ شیعه، عربی)

از: فیض کاشانی، محمدبن شاه مرتضی (-۱۰۹۱ ق.)

رجوع شود به شمارهٔ ۲۳۰۷/ع همین فهرست.

۲۸۶۳/۲ـ رسالة فقهیة «۹۴ـ۹۷» **(فقه جعفری ـ رساله علمیه، عربی)**

از: ؟

بخش کوتاهی از رسالهٔ فتوایی مختصری است در باب طهارات.

آغاز نسخه: «والمباشرة بنفسه و یجب فیه و فی الغسل استدامة حکم النیة الی الفراغ»

انجام نسخه: «حکمه حکم المحل قبل الغسلةالا ماء الاستنجاء فانه عفو و رافع‌الاحداث طاهر مطهر»

نسخ، سید میرزا محمدبن سیدعبدالوهاب، ۱۲۹۲هق، عناوین و سرفصل‌ها بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات باشنگرف خط کشی شده، در ۳ برگ ابتدای نسخه فهرست مطالب کتاب به سال ۱۲۹۱، ۱۱برگ پایانی نانوشته، نسخه در حواشی تصحیح شده و د راوراق کمی حاشیه نویسی دارد؛

جلد: تیماج حنایی، ضربی، یک لا، ۱۶۰x۱۰۰

کاغذ: فرنگی نخودی و شکری، ۱۰۸برگ، سطور متغیر بین ۲۱ و ۲۳سطر، ۱۲۰x۶۰

شمارهٔ پیشین: ۴۹۵، ع|۵۶۳

۲۸۶۴/ع

شرح قطرالندی **(زبان عربی-نحو)**

از: ابن هشام نحوی، عبدالله بن یوسف (-۷۶۲ق.)

رجوع شود به شماره ۲۴۴۴/ع همین فهرست.

نسخ خوش، علی اکبربن محمد محمودیه، ۱۲۳۴هق، تربت حیدریه، سرفصلها و عنوان «ص» و «ش» بشنگرف، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، در برگ ۲ فهرست مطالب کتاب، در برگ ۳ یادداشت مالکیت ممهور به مهر بیضوی «احمدالامامی»، ۲ برگ ابتدای نسخه در برگشمار کاتب منظور نشده، نسخه در حواشی تصحیح شده و نیمه اول آن حاشیهٔ نویسی دارد؛

جلد: تیماج تریاکی، یک لا، ۱۹۰x۱۳۰

کاغذ: فرنگی فستقی، ۹۱ برگ، ۱۶ سطر، ۱۳۰ x ۸۰

شمارهٔ پیشین: ۲۹۳، ع|۵۶۴

۲۸۶۵/ع

خلاصةالاصول **(اصول فقه شیعه، عربی)**

از: قاجار، حسینقلی محسن

منظومه‌ای است در بیان مختصر قواعد اصول فقه مشتمل بر مباحث زیر: تعریف علم و فائده و موضوع آن، واضع و وضع اشیاء، تقسیم لفظ و معنی، حقیقت و مجاز، اشتراک، اوامر، نواهی، منطوق و مفهوم، ادوات عموم، عام و خاص، مطلق و مقید، مجمل و مبین، حجیت کتاب، حجیت اخبار، اجماع، ادله عقلیه، اجتهاد و تقلید.

آغاز:

«قال اقل الخادم الابرار — حسینقلی محسن القاجار
سجل احوالی بدولت شاهی — معروفه فی هذه النواهی
احمد ربی الله خیر سید — مصلیا بعد علی محمد»

انجام:

«یارب ثبتنی علی ولاهم — و نجنی من شر من عداهم
وارحم علیّ عند هول القبر — و فی الحاسبتم عندالحشر»

نسخ، احتمالاً قرن ۱۳، ساده و بدون تزئین، برگ اول نسخه نانوشته؛

جلد: تیماج تریاکی، ضربی، یک لا، ۲۱۰ x ۱۳۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۰ برگ، ۱۱ سطر، ۱۵۵x۸۰

شماره پیشین: ۲۵۰، ع| ۵۶۵

۲۸۶۶/ع

معتصم الشیعة فی احکام الشریعة **(فقه جعفری، عربی)**

از: فیض کاشانی، محمدبن شاه مرتضی (-۱۰۹۱ ق.)

رجوع شود به شمارهٔ ۲۵۶۵/ع همین فهرست.

نسخ، محمد سعید، ۱۰۸۷ هق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، در برگ اول یادداشت مالکیت حسن‌بن محمد عاملی بسال ۱۱۶۱ ممهور به مهر خشتی «یاالله، حسن» و یادداشت‌های مالکیت علی‌بن ابراهیم حاجی آقاسی بیک طهرانی و محمد امین میراحمد وعلی شیر، حواشی و لبه‌های اوراق در حد نسبتا وسیعی موریانه خوردگی دارد، نسخه به سال ۱۰۹۳ با نسخهٔ بخط مؤلف مقابله و در حواشی تصحیح شده؛

جلد: مقوا با روکش کاغذی، عطف با روکش چرم عنابی و تریاکی، ۱۴۵x۲۰۰

کاغذ: اصفهّانی نخودی، ۱۷۹ برگ، ۲۳ سطر، ۱۰۵x۱۷۰

شماره پیشین: ۳۶۰، ع/۵٦٦

۲۸٦۷/ع

مجموعه

۲۸۶۷/۱ ـ جامع الاخبار (معارج الیقین فی اصول‌الدین) «۱پ ـ ۹۶»

(احادیث شیعه، عربی)

از: محمدبن محمد (شعیری)

رجوع شود به شماره‌های ۲۵۴۹/ع و ۲۵۵۱/ع همین فهرست.

کتاب در نسخهٔ حاضر، ۱۲۸ فصل دارد و در خطبهٔ افتتاح آن، نام کتاب ـ در عبارت زیر ـ معارج الیقین ذکر شده است: «و بعد ذلک اوردت اشیائاً کما ذکرت فی فهرسته و... و سمیته بمعارج الیقین فی اصول الدین لمن اراد کمال التقوی» و همچنانکه در شمارهٔ ۲۵۵۱/ع گذشت، کتاب «معارج الیقین» همان «جامع‌الاخبار» است.

۲۸۶۷/۲ ـ الاربعون حدیثاً فی فضائل امیرالمومنین(ع) «۹۶ ـ ۱۰۰پ»

(اربعینات / علی بن ابیطالب(ع) ـ مدایح و مناقب، عربی)

از:؟

رساله‌ای است مشتمل بر چهل حدیث نبوی در بیان فضائل امام علی‌بن ابیطالب(ع) با حذف اسانید آن.

ف مرعشی (۲/۳۵۱)

آغاز: «الحمدلله رب العالمین والصلوه علی محمد و آله اجمعین. اما بعد، فهذه اربعون حدیثاً محتویاً علی .. الحدیث الاول: لوان الریاض اقلام والبحر مداد و الارض قرطاس والجن حساب والانس کتاب ما احصوا فضایل علی‌بن ابیطالب(ع).»

انجام: «اربعون: قال النبی(ص): لو حدثت بکل ما انزل فی علی ما وطیء علی موضع فی‌الارض الا اخذ ترابه الی الماء.»

۲۸۶۷/۳ ـ رسالة فی ردّ المتصوفة «۱۰۱ ـ ۱۰۲»

(تصوف ـ دفاعیه و ردها، عربی)

اخبار و روایات معتبری که دلالت بر بطلان اهل بدعت از متصوفه و فلاسفه دارد، از کتاب حدیقة الشیعة انتخاب و در رسالهٔ مختصر حاضر نگاشته شده است.

آغاز: «بسمله، من کتاب حدیقةالشیعة اخبار المعتبرة الصریحة تدل علی بطلان... روی محمدبن احمدبن ابی‌نصر البزنطی و اسماعیل‌بن بزیع عن الرضا علیه‌السلام بانه قال من ذکر عنده‌الصوفیة...»

انجام: «و علاماته ان یکتفا بالتسمیه ولا یقول شیء من عقایدالباطله.»

۲۸۶۷/۳ ـ حکایت عرفانی «۱۰۲ پ و ۱۰۳»

(عارفان ـ سرگذشتنامه، عربی)

روایت شیخ عبدالله مرداری است که در مسیر مکه، پیرزنی ـ بنام راضیه ـ بازمانده از قافلهٔ خود را مشاهده نموده که پس از سوال از مشخصات و مبدا و مقصد وی، ایشان

تمامی سوالات را با آیات قرآنی پاسخ داده و شیخ عبدالله نیز با استنباط پاسخها، پیرزن را به قافله‌اش می‌رساند.

آغاز: «بسمله، چنین روایت می‌کند که شیخ عبدالله مرداری که در راه کعبه از قافله باز ماندم ناگاه پیرزنی دیدم که می‌آمد چادر از پشم اشتر پوشیده و نقابی بسته...»

انجام: «فرزندان وی مرا تواضع نمودند و طعام آوردند و طعام با هم خوردیم و من بر شتر سوار شدم و برفتم و دیگر ندانستم که حال به چه رسید. والسلام علیک والاکرام.»

نسخ، احمدبن محمد، ۱۲۵۹ هـ.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خط کشی شده، در ۲ برگ ابتدای نسخه فهرست مطالب کتاب، در اوراق ۱۰۰ پ و ۱۰۱ احادیثی از رسول خدا در اکرام میهمان و اجتناب از فحشاء در برگ ۱۰۳ پ حکایاتی از اصمعی و شیخ ابوعلی دقاق به نقل از روضة الامثال، نسخه یا استفاده از کتابهایی همچون: معانی الاخبار، عدة الداعی، عین الحیاة، علل الشرایع، من لا یحضره الفقیه و امالی و با امضای «هـ» و «۲۲» و «ع ی» حاشیه نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده؛

جلد: تیماج سیاه، یک لا، ۱۴۰x۲۰۰

کاغذ: فرنگی شکری و حنایی، ۱۰۴ برگ، ۲۰ سطر، ۱۰۰x۱۵۰

شماره پیشین: ۲۸۰، ع/۵۶۷

۲۸۶۸/ع

الصافی **(تفاسیر شیعه، عربی)**

از: فیض کاشانی، محمدبن شاه مرتضی (-۱۰۹۱ ق.)

رجوع شود به شمارهٔ ۲۳۹۳/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر از ابتدای کتاب تاآخر سورهٔ بنی اسرائیل ـ دو جزء از اجزای چهارگانهٔ تفسیر ـ را دربر دارد. جزء اول: ص ۲پ، جزء دوم: ص ۱۹۵ پ.

نسخ، محمد سعیدبن ملک حسین‌بن کمال‌الدین‌بن علی‌بن علی اردکانی، ۱۱۱۸ هـ.ق، مدرسه محمدیه شیراز، سرفصلها با مرکب سرخ، روی آیات قرآنی با مرکب سرخ خط کشی شده، آغاز وانجام کتاب در نسخه ممهور به مهر بیضوی «لااله الاالله الملک الحق المبین، محمد ملک، ۱۱۴۱»، در برگ ۲ تفسیر ابجد بروایت ابن عباس و تاویل حدیث نبوی «انا اصغرمن ربی بسنتین»، نسخه با امضای «منه ره» و با استفاده از کتب قاموس، صحاح و کنزاللغة حاشیه نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده؛

جلد: میشن عنابی، مقوایی، عطف و سجاف لبه‌ها با چرم‌الحاقی، اندرون با میشن نخودی و رگه‌های زیتونی، ۱۹۰x۳۱۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۳۷۷ برگ، ۲۵ سطر، ۱۱۰x۲۱۰

شماره پیشین: ۱۸۹، ع/۵۶۸

۲۸۶۹/ع

الصافی **(تفاسیر شیعه، عربی)**

از: فیض کاشانی، محمدبن شاه مرتضی (-۱۰۹۱ ق.)

رجوع شود به شماره ۲۳۹۳/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر جزء اول (ص ۲پ) و جزء دوم (۲۱۴ پ) از تفسیر را دربر دارد.

نسخ، ابومحمد بن محمدعلی، ۱۲۳۸ هـ.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی آیات قرآنی با شنگرف خط کشی شده، برگ پایانی وصالی و بخشی از آن بازنویسی شده، نسخه حاشیه نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده؛

جلد: مقوا با روکش کاغذی، عطف پارچه‌ای، ۱۸۰x۲۸۰

کاغذ: فرنگی حنایی و فستقی، ۴۲۵ برگ، ۱۹ سطرو ۱۳۰x۲۱۵

شماره پیشین: ۲۹۵، ع/۵۶۹

۲۸۷۰/ع

مجموعه

۲۸۷۰/۱ ـ حاشیة تحریرالقواعدالمنطقیة «۱ پ ـ ۸»

(منطق ـ متون قدیمی، عربی)

از: برهان‌الدین بن کمال‌الدین بن حمید

از آنجا که خطبهٔ کتاب «تحریرالقواعدالمنطقیة فی شرح‌الرسالة الشمسیة» قطب الدین محمد رازی (م ۷۶۶) حاوی استعارات لطیفه و تشبیهات بلیغه بوده، عده‌ای از مشتاقان و طالبان، شرح آن خطبه را از مؤلف درخواست نمودند؛ و مؤلف در اجابت آن درخواست، رسالهٔ حاضر را به رشتهٔ تحریر درآورد.

کشف‌الظنون (۲/۱۰۶۳)، ف مرعشی (۱۲/۱۹۶)

آغاز: «بسمله، متوکلاً بکرمه العمیم و مصلیاً علی رسوله‌الذی هو بالمؤمنین رؤف رحیم. و بعد، فیقول المحتاج الی الله الملک المجید... قوله: ان ابهی درر تنظیم ببیان البیان، ابهی افعل تفضیل من‌البها»

انجام: «قوله عن‌الخطل، ای فسادالکلام والانحراف عن الطریق‌السداد. تم ما اوردنا من شرح‌الصدر.»

۲۸۷۰/۲ ـ تحریرالقواعدالمنطقیة فی شرح‌الرسالةالشمسیة «۹پ-۱۲۸»

(منطق ـ قرن ۸، عربی)

از: قطب‌الدین رازی، محمدبن محمد (-۷۶۶ ق.)

رجوع شود به شماره ۲۴۱۲/ع همین فهرست.

۲۸۷۰/۳ ـ حاشیة الفوائد الضیائیة فی شرح الکافیة «۱۲۹پ ـ ۱۹۹»

(زبان عربی ـ نحو، فارسی)

از: ؟

حاشیه‌ای است بر کتاب «الفوائدالضیائیة فی شرح‌الکافیة» عبدالرحمن جامی (۸۹۸ ق). این حاشیه، نسبتاً مختصر و با عنوان «قوله» نگاشته شده است.

آغاز: «بسمله، معنیش ظاهر است الحال می‌باید دانست که «بسم‌الله» جار و مجرور است هر جار و مجرور که هست متعلّق است و متعلّق می‌خواهد... قوله: الحمد لولیه، غرض می‌باید دانست که الف لام الحمد الف لام جنس می‌تواند...»

انجام: «قوله: فیفردان کان جنسا، یعنی مفرد آورده می‌شود تمیز... ممیز صادق می‌آید بر سبیل اجتماع. پس لازم نیست که موافق ممیز او را تثنیه و جمع بکنند.»

نسخ و نستعلیق تحریری، محمد شریف بن شیخ ابوتراب داودی استرآبادی، کتاب اول و دوم نسخه بسال ۱۰۷۷ هق، کتاب سوم بسال ۱۰۸۵ هق، عنوان «قوله» بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خط کشی شده، پایان کتاب دوم وسوم نسخه ممهور به مهر ناخوانای محتملا کاتب، کتابهای نسخه حاشیه نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته، ضربی، ترنج و سرترنج با گل بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۱۲۰x۱۹۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۲۰۰ برگ، سطور متغیر بین ۱۹ و ۲۳ سطر، ۶۰x۱۳۰

شماره پیشین: ۶۷، ع| ۵۷۰

۲۸۷۱/ع

الشواهدالربوبیة فی‌المناهج‌السلوکیة **(فلسفه اسلامی ـ قرن ۱۱، عربی)**

از: صدرالدین شیرازی، محمدبن ابراهیم (-۱۰۵۰ ق.)

مسائلی اعتقادی به شیوهٔ فلسفی و آمیخته با عرفان، همراه با شواهد قرآنی و قواعد ربانی و مسائل عرفانی، در رسالهٔ حاضر نگاشته شده است.

آنچنانکه مؤلف بیان داشته برخی از این مسائل، در دیگر کتب و رسائل ایشان تقریر

شده اما بسیاری از آن ـ به جهت قصور طبایع غیر مهذب از درک آن ـ مورد اشارهٔ ایشان قرار نگرفته؛ و در این رساله عده‌ای از آن مسائل، با براهین روشن بدون اطاله در دفع ایرادات و سوالات، تبیین و مطالب آن در مشاهد مختلف و هر مشهد در شواهد متعدد تنظیم شده است.

الذریعه (۱۴/۲۴۳)، ف ملی (۷/۱۳٦)، ف مجلس (۱/۴۲)، ف مرعشی (۵/۳۱۴) ف عربی مشار: ص ۵۷٦

آغاز: «بسمله، الحمدلله الذی تجلی لقلوب‌العارفین باسرارالمبدأ والمعاد و جعل نور معرفته نتیجة ایجادالارواح والاجساد فاوحی فی کل سماء امره... فاقول و اناالفقیر... لما کثرت مراجعتی الی عالم‌المعانی والاسرار»

انجام: «انالنبوة ساریة فی کل موجود لکنه لایطلق اسم النبی والرسول الا علی واحد منهم و علی‌الملائکة خاصة الرسل بینهم و هم‌الملائکة و کل روح لایعطی رسالة... و هی‌الرسالة»

نستعلیق و شکسته نستعلیق، ۱۲۷۵ ه‍ق، محل عناوین نانوشته، در برگ اول اشعاری از غزل «ساقیا بده جامی» شیخ بهایی، نسخه در حواشی تصحیح شده»

جلد: تیماج مشکی فرسوده، ضربی، یک لا، عطف با تیماج الحاقی، ۱۲۰x۲۱۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۸۸ برگ، ۱۷ سطر، ٦۵x۱٦۰

شماره پیشین: ٦۵، ع/۵۷۱

۲۸۷۲/ع

ریاض المسائل فی تحقیق‌الاحکام بالدلائل (الشرح الکبیر)

(فقه جعفری، عربی)

از: طباطبائی، علی بن محمد علی (-۱۲۳۱ ق.)

رجوع شود بشماره ۲۳۷٦/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر همانند نسخهٔ شمارهٔ

۲۵۱۵/ع کتابخانه ملی، مباحث کتاب‌النکاح، کتاب الطلاق، کتاب الخلع و المبارات، کتاب‌الظهار، کتاب‌الایلاء و الکفارات را در بردارد.

نسخ، نیمهٔ اول قرن ۱۳ (مقارن با حیات مؤلف)، عناوین و سرفصلها بشنگرف در برخی اوراق و نانوشته در اوراق دیگر، روی عبارات متن مورد شرح با شنگرف یا سیاه خط کشی شده، آغاز کتاب ممهور به مهر بیضوی «محمد بن عبدالکریم الموسوی، ۱۲۲۴»، پایان کتاب ممهور به مهر خشتی «افوض امری الی‌الله، اسماعیل الحسنی» همراه با یادداشت مالکیت، نسخه با امضای سیداسماعیل، س، منه سلمه‌الله، منه ره و با استفاده از کتابهای مجمع‌البحرین، قاموس و نهایه حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده»

جلد: تیماج مشکی، ضربی، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، یک لا، ۱۵۵x۲۱۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۲۱۹ برگ، ۲۳ سطر، ۹۰x۱۴۰

شماره پیشین: ۲۸۳، ع/۵۷۲

۲۸۷۳/ع

الهدایاالغرویة **(اصول فقه شیعه، عربی)**

از: خامنه‌ای، عبدالصمدبن محمدباقر (قرن ۱۳ ق.)

مؤلف، تقریرات درسی علاّمه ایروانی در مباحث اصول فقه را تحریر نموده، سپس مسموعات خود از شیخ مرتضی انصاری و آراء و نظرات خود را بدان مباحث اضافه کرده و کتاب حاضر را در ۴ جزء: مباحث الفاظ، اجماع، ادله عقلیه، اجتهاد و تقلید مرتب نموده است.

مطالب شیخ انصاری (در این کتاب) با عنوان «قال شیخناالعلاّمه» و مطالب علاّمه ایروانی با عنوان «قال الفاضل الاستاد، قال العلامة الاستاد» و نظرات مؤلف با عنوان «اقول» ذکر شده است. نسخهٔ حاضر، جزء اول کتاب را ـ همراه با افتادگی ـ در بردارد.

آغاز نسخه افتاده: «و فروع دوحة‌الرسالة ـ صلی‌الله علیه ـ ماهب الصبا لاسیما ابن عمه و صهره و من هوفی‌الخطوب ظهره... فیقول‌العبدالضعیف القاصرالجانی...»

انجام نسخه افتاده: «او معظم الاجزاء لابشرط شیء و ثانیهما القائل بانه موضوع لابشرط فالوجوه المتصورة فی‌المقام خمسة»

نسخ، احتمالاً بخط مؤلف، محل عناوین نانوشته، ۲ برگ در ابتدا و ۵ برگ در پایان نسخه نانوشته، برگ ۷۲ پ با امضای «ابن‌المصنف» حاشیه‌نویسی دارد، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج پوست اناری، ضربی، یک لا، ۱۵۰x۲۱۵

کاغذ: فرنگی حنایی، ۹۰ برگ، ۱۸ سطر، ۹۵x۱۴۰

شماره پیشین: ۱۱۷، ع|۵۷۳

۲۸۷۴/ع

منهاج‌الهدایة الی احکام الشریعة (فقه جعفری، عربی)

از: کرباسی، محمد ابراهیم بن محمدحسن (-۱۲۶۲ ق.)

رجوع شود بشماره ۲۶۶۹/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر، جزء اول کتاب ـ از مبحث کتاب‌الطهارة تا آخر کتاب‌الهبة ـ را در بردارد.

نسخ، قرن ۱۳ (معاصر با حیات مؤلف)، عناوین و سرفصلها بشنگرف، ابتدا و انتهای کتاب در نسخه ممهوربه مهر بیضوی «یا عباس علی ادرکنی»، در برگ اول فهرست مطالب کتاب و یادداشت مالکیت احمد حسینی غروی شهرستانی، در ۳ برگ پایانی نقل حکایتی سعد (یکی از صحابه پیامبر) و روایتی از امیرالمومنین، نسخه با امضای «منه‌دام ظله، لمحرره، هذا من الاستاد زیدفضله و با استفاده ا زکتبی همچون مجمع‌البحرین، کنزاللغة و روضه حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج سیاه، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، اندرون با روکش کاغذی، ۱۴۰x۲۱۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۱۹۵ برگ، ۱۸ سطر، ۹۵x۱۵۰

شماره پیشین: ۲۷۹، ع|۵۷۴

۲۸۷۵/ع

القاموس‌المحیط (زبان عربی ـ دائرةالمعارفها و واژه‌نامه‌ها)

از: فیروزآبادی، محمدبن یعقوب (-۸۱۷ ق.)

رجوع شود بشماره ۲۳۷۷/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر مشتمل بر دو جزء کتاب است. ابتدای جزء اول افتادگی دارد و از مباحث فصل‌الجیم از باب‌الراء به بعد را در بردارد.

نسخ، ۹۶۹ هـ.ق، عنوان هر باب به زر، عناوین فصول به لاجورد، لغات به شنگرف، پایان کتاب ممهوربه مهر خشتی «نورالله حسینی» (احتمالا مهر کاتب)، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: دفّه پشتی: میشن عنابی، ترنج و سرترنج با گل و بوته زر، مقوایی، اندرون با میشن نخودی،

دفّه رویی: الحاقی، تیماج عنابی، ضربی، ترنج وسرترنج با گل وبوته، مقوایی، اندرون با روکش کاغذی، ۱۷۰x۲۵۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۴۹۳ برگ، ۲۵ سطر، ۱۰۰x۱۷۰

شماره پیشین: ۲۲۶، ع|۵۷۵

۲۸۷۶/ع

مجموعه

۲۸۷۶/۱ ـ حاشیة شرح‌التجریدالجدید «۴پ ـ ۶۰»

(کلام شیعه امامیه، عربی)

از: الخفری، محمدبن احمد (-۹۴۲ ق یا -۹۵۷ ق.)

حاشیه نسبتاً مختصری است بر «شرح جدید تجرید» قوشچی (م۸۷۹).

این حاشیه با عنوان «قوله» و فقط بر قسم الهیات از شرح تجرید نگاشته شده است.

الذریعه (۱۱۶|۶)، ف ملی (۷۴|۱۰)، ف مرعشی (۴۵|۱)

آغاز: «الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی سیدالمرسلین... قوله: استدل علی وجودالواجب‌الخ، اختار المصنف قدس سره فی اثبات الواجب منهج الحکماء الالهیین»

انجام: «فلایکون واجب‌الوجود بذاته الا اذاکان بسبب ما صار بذاته واجب‌الوجود لکان واجب‌الوجود بذاته واجب‌الوجود لغیره»

۲۸۷۶/۲ ـ الاستصحاب «۶۲ ـ ۶۷پ» **(اصول فقه شیعه، عربی)**

از: بهبهانی، محمد باقربن محمداکمل (-۱۲۰۶ ق.)

رجوع شود بشماره ۲۳۱۷/ع همین فهرست.

۲۸۷۶/۳ ـ القیاس «۶۸ ـ ۶۹» **(اصول فقه شیعه، عربی)**

از: بهبهانی، محمدباقربن محمداکمل

رجوع شود بشماره ۲۳۲۴/ع همین فهرست.

۲۸۷۶/۴ ـ اصالة‌الصحة «۶۹ ـ ۷۱» **(فقه جعفری، عربی)**

از: بهبهانی، محمدباقربن محمداکمل

مؤلف دراین رساله، مطابق با اصل عدم صحت در معاملات، حکم فساد معامله را محتاج به دلیل ندانسته؛ و در مقابل، صحت معامله را نیازمند به دلیل و دلیل آن را در غالب موارد عمومات و اطلاقات دانسته است.

مطالب رساله، بخشی از حاشیهٔ بهبهانی بر کتاب «مسالک الافهام» شهید ثانی است.

الذریعه (۱۱۶|۲)، ف مرعشی (۶۵|۲)

آغاز: «بسمله، الحمدلله رب‌العالمین... اما بعد، فاعلم یا اخی ان المهم و المقصود الاصلی فی المعاملات هوالصحة و الفساد فی کثیر من‌المواضع کحکم‌الفقها بالفساد...»

انجام: «ذلک دل علی‌الرضا و الامضاء و التقریر وکذاالحال بالوفاء بما تضمنه عقد و اقتضاء و قس علیها حال غیرها.»

ضمیمه: در اوراق ۷۱ و ۷۲، سه فائده اصولی [در بیان اینکه حکم شرعی توقیفی موقوف بر نص شارع است، و بیان حکم عبادات اگر با قول یا فعل یا تقریر معصوم واقع شود، و نزاع در اینکه آیا الفاظ عبادات اسامی برای صحیح هستند یا برای اعم؟]

۲۸۷۶/۵ ـ العبادات الوضعیة «۷۲ ـ ۷۸پ» **(اصول فقه شیعه، عربی)**

از: بهبهانی، محمدباقربن محمداکمل (-۱۲۰۶ ق.)

این مسئله که آیا الفاظ عبادات برای عبادت صحیح وضع شده‌اند یا برای اعم؟ ـ و کمتر درکتب فقهی و اصولی بدان پرداخته شده ـ در رسالهٔ حاضر مورد بحث قرارگرفته است.

آغاز: «بسمله، الحمدلله علی عظیم نواله و جمیل افضاله و الصلوة علی محمد وآله. و بعد، فان مسئلة کون‌العبادات اسامی للصحیحة او الاعم قلیلة الذکر...»

انجام: «وقد عرفت فساده، بل وجود خلافه فی محل‌النزاع. هذا ما وصل الی فکری‌الفاتر و الحمدلله خالق النور و الظلام. و الصلوة علی محمد سیدالانام.»

۲۸۷۶/۶ ـ التعلیقة علی المنهج‌المقال «۷۹ ـ ۹۸»

(حدیث ـ علم‌الرجال، عربی)

از: بهبهانی، محمدباقربن محمداکمل

مؤلف، هنگام تتبع و تحقیق در احوال و شرح حال رجال حدیث، توثیق یا مدح برخی از رجال را ملاحظه نموده در حالیکه دیگر علما در ترجمه و شرح حال آن رجال، بدان اشاره‌ای نداشته‌اند؛ مؤلف مواردی از این قبیل و دیگر فوائد مشابه آن را به عنوان تعلیق بر کتاب «منهج‌المقال» میرزا محمد استرآبادی (م۱۰۲۸) و در رسالهٔ حاضر به رشتهٔ تحریر درآورده است.

الذریعه (۴/۲۲۳)، ف مرعشی (۲/۳۴)، ف عربی مشار: ص ۱۹۶

آغاز: «بسمله، الحمدلله رب‌العالمین... اما بعد، یقول‌الفقیر... انی لما تنبهت بفکری الفاتر علی تحقیقات فی‌الرجال و عثرت تتبعی‌القاصر علی افادات من‌العلما...»

انجام: «تعالی‌الله عمایقول الضالمون علواًکبیراً و منها... بل رفع الی الملکوت الاعلی و ادعوا معاینة امواتهم بکرة و عشیا»

نستعلیق و شکسته نستعلیق، ابوالقاسم بن رمضانعلی لاریجانی، ۱۲۲۸ و ۱۲۲۳ ه. ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، روی برخی از کلمات و عبارات با شنگرف خط کشی و علامتگذاری شده، در ۳ برگ افتتاح نسخه ادعیه مختلف در جهت رفع حوائج متعدد بهمراه مطلبی از شیخ احمد احسائی در تأویل و تفسیر حدیث قدسی «لولاک لما خلقت الافلاک...» و مطلبی در بیان خواص حروف مقطعه، در ۳ برگ پایانی نسخه تقریر شبههٔ استلزام اجتماع نقیضین به نقل از ملاخلیل قزوینی، تقریر شبههٔ مجهول به نقل از ملاعلی نوری، کیفیت شمول وجود اشیاء و معنی وحدةالوجود به نقل از اسفار ملاصدرا، اشعار مناسب در مکاتبات و مهر بیضوی «سلام علی ابراهیم، ۱۲۷۶»، افتتاح کتاب اول با امضای «ملا شمسا گیلانی» و «سلطان» حاشیه‌نویسی دارد، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج تریاکی، ضربی، مقوایی، ۱۳۰x۲۰۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۱۰۱ برگ، سطور متغیر بین ۱۷ و ۲۱ سطر، اندازهٔ سطور متغیر بین ۷۰x۱۳۰ و ۸۰x۱۴۰

شماره پیشین: ۹۸، ع/۵۷۶

۲۸۷۷/ع

مجموعه

۲۸۷۷/۱ـ ریاض المسائل فی تحقیق الاحکام بالدلائل «۳ـ۱۱۹»

(فقه جعفری، عربی)

از: طباطبائی، علی بن محمد علی (- ۱۲۳۱ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۷۶/ع همین فهرست . نسخهٔ حاضر مباحث کتاب الطهارة را در بردارد و ابتدای آن- حدود ۲ برگ ـ افتادگی دارد.

آغاز کتاب: «کتاب الطهارة و ارکانه اربعة؛ الاول فی المیاه، جمعه باعتبار تعدد افراده»

آغاز نسخه افتاده: « مع عدم المساواة فی کثیر من الصور المنظور فیه اولاً بان ظهور اعتبار الاجتماع»

انجام نسخه: «لاریب ان الثلاث احوط و اوجبها جماعة کما عن الصدوق والاسکافی و الطوسی و ... و المحقق الشیخ علی عملاً بظاهر الموثق. ولایأس به و الحمدلله.»

۲۸۷۷/۲ـ شرح زبدةالاصول «۱۲۰پ ـ۲۵۸» (اصول فقه شیعه، عربی)

از: مازندانی، محمد صالح بن احمد (- ۱۰۸۱ ق یا - ۱۰۸۶ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۸۲/ع همین فهرست.

نسخ و نستعلیق، کتاب دوم بخط یوسفعلی بن ملاحسین، ۱۱۸۰ ه.ق، روی متن عبارات مورد شرح با مرکب سیاه خطشکی شده، ۲ برگ در ابتدا و ۲ برگ در پایان نسخه نانوشته، نسخه با امضای «منه ره» و با استفاده از صحاح و مجمع‌البحرین حاشیه نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج مشکی، یک‌لا، ۱۴۰x۲۰۰

کاغذ: فرنگی نخودی و شکری، ۲۶۰ برگ، ۲۰ و ۲۱ سطر، اندازهٔ سطور متغیر بین

۱۵۵x۷۵ و ۹۰x۱۴۰

شمارهٔ پیشین: ۳۱، ع|۵۷۷

ع/۲۸۷۸

الوافی **(احادیث شیعه، عربی)**

از: فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (-۱۰۹۱ ق.)

زمان تألیف: ۱۰۶۸ ه.ق

فیض کاشانی، احادیث کتب اربعهٔ قدیمه (کافی، من لایحضره الفقیه، تهذیب و استبصار) را جمع‌آوری و مجموع آن را نزدیک به ۵۰ هزار حدیث است، در اجزاء ۱۴ گانهٔ کتاب حاضر تدوین نموده است.

مؤلف، در ابتدای هر باب، آیات مربوط به آن موضوع را تبیین و در ذیل احادیثی که نیاز شرح و توضیح دارد، با عنوان «بیان» به شرح مختصر آن پرداخته؛ و در مواردی، در تأیید و تقریب شرح خود، به دیگر احادیث استناد جسته است.

نسخهٔ حاضر، جزء ۱۲ کتاب ـ مشتمل بر مباحث کتاب النکاح و الطلاق و الولادات ـ را دربردارد.

الذریعه (۱۳|۲۵)، ف ملی (۴۲|۸)، ف مرعشی (۲۶۱|۱)، ف عربی مشار: ص ۹۸۱

آغاز کتاب: «نحمدک یا من هدانا بانوار القرآن و الحدیث لمعرفة الفرائض و السنن و نجاتا بسفینة اهل البیت ...»

آغاز نسخه: « بسمله، الحمدالله و الصلوة و السلام علی رسول‌الله ... کتاب النکاح و الطلاق و الولادات، و هو الثانی عشر من اجزاء کتاب الوافی ... الایات: قال الله سبحانه و الذینهم لفروجهم حافظون ...»

انجام نسخه: « سئل الصادق(ع) لم ایتم‌الله نبیه(ص)؟ قال: لئلایکون لاحدعلیه طاعة. آخر ابواب الولادات و بتما مهاتم کتاب النکاح ...»

نسخ، محمد حسن ابردهی، ۱۱۲۸ ه.ق، عناوین بشنگرف، روی سرفصلها با شنگرف خط کشی شده، در ۲ برگ ابتدای نسخه فهرست ابواب کتاب، موریانه خوردگی وسیع در حواشی و لبه‌های اوراق، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: مقوا با روکش کاغذی ابره، عطف تیماج تریاکی، ۱۶۰x۲۴۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۶۱ برگ، ۲۵ سطر، ۹۵x۱۸۰

شمارهٔ پیشین: ۱۹۳، ع|۵۷۸

ع/۲۸۷۹

شرح الفوائد الحکمیة **(فلسفه اسلامی ـ قرن ۱۳، عربی)**

از: احسائی، احمد بن زین الدین (-۱۲۴۱ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۴۲/ع همین فهرست.

نستعلیق، ۱۲۶۶ ه.ق، عناوین بشنگرف، روی متن عبارات مورد شرح باشنگرف خط کشی شده، در برگ اول فهرست مطالب کتاب، نسخه در حواشی تصحیح شده،

جلد: تیماج حنایی، ضربی، یکلا، ۱۴۵x۲۲۰

کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۷۰ برگ، ۱۶ سطر، ۸۵x۱۷۰

شمارهٔ پیشین: ۲۵۴، ع|۵۷۹

ع/۲۸۸۰

مجموعه

۲۸۸۰/۱ـ شرح حکمة‌الاشراق «۱ـ۷۰» **(فلسفه اسلامی ـ قرن ۸، عربی)**

از: قطب‌الدین شیرازی، محمود بن مسعود (-۷۱۰ ق.)

شرح مشهوری است برکتاب «حکمة الاشراق» شهاب الدین یحیی بن حبش

سهرودی (م ۵۸۷).

نسخهٔ حاضر، شرح منطق از کتاب مذکور را دربرداشته و ابتدای آن - حدود ۸ برگ - افتادگی دارد.

کشف الظنون (۱/۶۸۴)، ف‌ملی (۷/۸۸)، ف‌مجلس (۱/۳۶)، ف‌مرعشی (۱۱/۲۶۸)

ف‌عربی مشار: ص ۵۴۶

آغاز کتاب: «بسمله، الاشراق سبیلک اللهم و الاشواق دلیلک انت ربنا و رب مبادینا و نحن عبیدک»

آغاز نسخه افتاده: «فی شیء منهما. والاول قسم واحد و الثانی ستة اقسام لان المتوغل فی احدیهما ...»

انجام نسخه: « و انما یصح هذا مع اختلاف ارادتهما و لایلزم من استحالة العین بهذه الصفة استحالة العین»

۲۸۸۰/۲- شرح الاشارات و التنبیهات «۷۱پ - ۱۲۷پ»

(فلسفه‌اسلامی - قرن ۷، عربی)

از: نصیرالدین طوسی، محمدبن محمد (-۶۷۲ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۱۶/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر بخشی از مباحث سه نمط اول از « الاشارات و التنبیهات» در حکمت طبیعی را دربردارد.

آغاز نسخه: «هذه اشارات الی اصول و تنبیهات علی جمل ...»

انجام ناتمام نسخه: «قبل الفرض علی وجه لایمکن و قوعها بعد الفرض فی غیر ذلک الموضع فکذلک»

۲۸۸۰/۳- حاشیة الشواهد الربوبیة «۱۲۸پ - ۱۳۷پ»

(فلسفه اسلامی - متون قدیمی، فارسی)

از: ؟

حاشیه‌ای است در توضیح برخی از عبارات کتاب «الشواهد الربوبیة» ملاصدرا. بنظر می‌رسد مطالب حاشیه، تقریرات درسی یکی از علما باشد که توسط شاگردایشان به رشتهٔ تحریر درآمده است.

آغاز: «در تقابل هشت وحدت شرط است بنا بر مشهور و آخوند مرحوم - اعلی‌الله مقامه - وحدت حمل را هم زیاد کرده است نُه تا شده ...»

انجام: «همهٔ اشیاء چنین است حتی عالم خلقت ... پس حمل وجود بر خودش است اما حمل الرابطی او حمل شیء است مثل حمل»

۲۸۸۰/۴- حاشیة الشفا «۱۴۰-۱۶۰پ و ۲۱۰پ - ۲۳۱پ»

(فلسفه‌اسلامی - قرن ۱۱، عربی)

از: صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (-۱۰۵۰ ق.)

حاشیه‌ای است بر بخش الهیات از کتاب «الشفاء» ابن سینا (م ۴۲۸).

نسخهٔ حاضر، مباحث زیر از حاشیه را در بردارد: فصل فی‌التام و الناقص، فصل فی‌الامور العامة، فصل فی القوة و الفعل، فصل فی‌العلم.

الذریعه (۶/۱۴۳)، ف‌ملی (۹/۵۰۰)، ف‌مجلس (۷/۹۸)، ف‌عربی مشار: ص ۲۸۴

آغاز کتاب: «قال قدس سره: ان العلوم الفلسفیة کما قد اشیر الیه ... ذکر الشیخ فی الفصل الثانی من الفن الاول من الجملة الاولی و هی فی المنطق ان الغرض ...»

آغاز نسخه: «فصل فی التام و الناقص و ما فوق‌التمام و فی‌الکل و فی‌الجمیع الموجود امّا تام امّا ناقص ...»

انجام کتاب: «یکون النظر فی احوال العلل الغائیة افضلها ...»

انجام نسخه: «بالذات التی ینسب الیه فی ذاته لیس اقوی مما اتیناه، فاعلم ذلک فانه مسلک دقیق و عجیب.»

۲۸۸۰/۵ـ حاشیة‌الاسفار «۱۶۳پ ـ ۲۰۸»

(فلسفه‌اسلامی ـ متون قدیمی، فارسی)

حاشیه‌ای است بر بخش مختصری از کتاب «الاسفار الاربعة» ملاصدرا.

مطالب حاشیه، ظاهراً از تقریرات درسی یکی از اساتید است که عناوین زیر را دربردارد:

ملاک در علم قضا، حسن و قبح اشیاء، وجوه امتیاز اشیاء، ممکن الوجود و واجب الوجود، سلب صفات از اشیاء، مراتب وجود در اشیاء، معنی عبارت «لاحدّله و لابرهان علیه بل هوالبرهان علی کل شیء»، واجب لذاته واجب لجمیع الجهات، کلی وجودی و ماهیتی، کیفیت نزول کلام و هبوط وحی، مقام احدیت و مقام واحدیت، علم مثال و عالم طبیعت، معنی عبارت «ماجعل‌الله المشمش مشمشا ...» و مطالبی در امور عامه.

آغاز: «بسمله، ملاک در علم قضا کون کلیه اشیاء است موجوداً بوجودٍ واحد بنحو الکلیة. پس عقل اول قضاء است به جهت اشیاء در او.»

انجام: «و عالم بعد او موجود باشد. این طفره می‌شود و طفره در جای خود ثابت شده که آن باطل»

نستعلیق و نسخ، احتمالاً قرن ۱۲، روی برخی از کلمات و عبارات با مرکب بنفش یا سیاه خط کشی شده، کتاب پنجم نسخه مجدول، جداول با مرکب بنفش، در برگ ۱۶۱ مطلبی دربیان معنی صلوات بر پیامبر بنقل از میرزا عبدالوهاب قزوینی، کتابهای نسخه حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده؛

جلد: تیماج تریاکی، ضربی، مقوایی، ۱۵۰x۲۲۰

کاغذ: فرنگی شکری و هندی نخودی (و اوراق کمی سادهٔ خط دار و آبی رنگ)، ۲۳۱ برگ، سطور متغیر بین ۱۴ و ۲۶ سطر، اندازهٔ سطور متغیر بین ۶۰x۱۴۰ و ۹۰x۱۷۰

شمارهٔ پیشین: ۲۶۱، ع|۵۸۰

۲۸۸۱/ع

مسالک الافهام فی شرح شرایع الاسلام

(فقه جعفری، عربی)

از: شهید ثانی، زین‌الدین بن علی (-۹۶۶ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۳۳/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر، مباحث خلع و مبارات ـ با افتادگی در ابتدای آن ـ و مباحث ظهار تا آخر جنایات را دربردارد.

آغاز نسخه افتاده: «الزوج الاتیان بهذه الصیغة و نحوها ام لابد من ابتاعه بلفظ عند الطلاق کقوله بعد ذلک ... »

انجام: «والاصح مراعاة الابتدا و الخاتمة کما مرّ، و هو یرجع بنا الی اعتبار الخاتمة. نسئل الله تعالی حسنها و سلامة عاقبتها فی الدارین. و حیث انتهت مسائل الکتاب ... حامدا مصلیا مسلما مستغفرا.»

نسخ و نستعلیق، قاسم بن محمد ذوالفقار حسینی استرآبادی، ۹۷۴ و ۹۷۸ ه.ق، سرفصلها و عناوین بشنگرف، افتادگی و جداشدن برخی اوراق از شیرازه، در پایان کتاب یادداشت مالکیت شیخ علی گیلانی ممهور به مهر بیضوی «شیخ علی...»، اوراق کمی از نسخه حاشیه‌نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده؛

جلد: دفّه پشتی جلد: تیماج مشکی، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، مقوایی؛ دفّه رویی: الحاقی، تیماج تریاکی سوخته، مقوایی، اندرون تیماج عنابی، ۱۷۵x۲۴۵

کاغذ: اصفهانی و فرنگی، ۳۵۴ برگ، ۲۳ سطر، ۱۱۰x۱۶۰

شمارهٔ پیشین: ۲۲۷، ع|۵۸۱

۲۸۸۲/ع

جواهر الکلام فی شرح شرایع الاسلام

(فقه جعفری، عربی)

از: صاحب الجواهر، محمد حسن بن محمد باقر (-۱۲۶۶ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۶۶۰/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر، جزء پنجم کتاب ـ از

ابتدای رهن تا آخر سبق و رمایه ـ را دربردارد.

آغاز نسخه: «کتاب الرهن، الرهن هو مصدر میمی او اسم للشیء المرهون الذی یجمع علی رهان کسهم وسهام. و ربما قیل و رهن لکن عن الاخفش انه قبیح ... »

انجام نسخه: «المسئلة السابعة: یجوز عقد النضال بین حزبین لایجوز بین اثنین ... علی حسب ما یشترطونه و یتفقونه علیها بینهم. و الله العالم و الحمدلله رب العالمین ... »

نسخ، احتمالاً نیمهٔ دوم قرن ۱۳، عناوین و سرفصلها با مرکب سرخ و شنگرف، روی متن عبارات مورد شرح با مرکب سرخ یا شنگرف خط کشی شده، شروع و اتمام کتاب در نسخه ممهور به مهر بیضوی «صدرالدین بن محمد صالح بن احمد الطباطبایی»، نسخه در حواشی تصحیح شده؛

جلد: تیماج تریاکی، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی. ۲۰۰x۳۰۰

کاغذ: فرنگی فستقی و شکری، ۲۸۵ برگ، ۳۰ سطر، ۱۰۰ x ۲۰۰

شمارهٔ پیشین: ۲۱۳، ع|۵۸۲

۲۸۸۳/ع

جامع المقاصد فی شرح القواعد **(فقه جعفری، عربی)**

از: محقق کرکی، علی بن حسین بن عبدالعالی (-۹۴۰ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۸۹/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر مباحث احیاء موات، اجاره، مزارعه، مساقات، شرکت، مضاربه، وکالت، سبق و رمایه، وقف، سکنی و هبات را دربردارد.

آغاز نسخه: « بسمله، قوله: المقصد الثالث فی احیاء الموات، قال فی التحریر: الموات هوما لاینتفع به ... »

انجام نسخه: «لامتناع ثبوت سلطة الواهب علی المشتری مفقودة یحتاج الی دلیل و هو الاصح و قد سبق.»

نسخ، استنساخ شده از نسخهٔ اصل بخط مؤلف، احتمالاً نیمهٔ اول قرن ۱۲، عناوین و سرفصلها بشنگرف، در ۲ برگ ابتدای نسخه اشعاری به عربی و فارسی بهمراه یادداشت مالکیت و وقف ملامحمد کرمانشاهی بسال ۱۱۸۹ و یادداشت عاریه میر سید محمد حسینی ویادداشت مالکیت محمد یحیی بن یحیی رود باری با مهر بیضوی «بندهٔ آل محمد یحیی» و مهر چند پهلو با سجع «محمد»، در ۲ برگ پایانی یادداشت مالکیت محمد یحیی رودباری همراه با چند مالکیت ایشان، نسخه حاشیه نویسی مختصر دارد و درحواشی تصحیح شده؛

جلد: مقوا با روکش کاغذی ابره، عطف: تیماج قهوه‌ای سوخته، لولادار، عطف لولا با تیماج تریاکی، ۱۸۰x۲۵۵

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۲۰۳ برگ، ۲۰ سطر، ۱۱۵x۱۸۰

شمارهٔ پیشین: ۱۸۴، ع|۵۸۳

۲۸۸۴/ع

مجمع الفائدة و البرهان فی شرح ارشاد الاذهان **(فقه جعفری، عربی)**

از: مقدس اردبیلی، احمد بن محمد (-۹۹۳ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۶۲/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر، جزء دوم کتاب ـ مشتمل بر مباحث زکات، صوم، حج و جهاد- را دربردارد.

آغاز نسخه: «قوله: کتاب الزکوة الخ، انه ماراد بالزکوة هنا ما هو المتعارف و المصطلح المشهور، بل اراد اخراج المال الواجب اصالة او المال المذکور ... »

انجام نسخه: «ولکن لاینبغی ذلک مع وجود غیره و عدم فساد بترک الامر بالعروف و النهی عن المنکر و تعطیل الاحکام. تمت الکتاب ... »

نستعلیق، محمد حسن، ۱۲۳۱ ه.ق، عناوین بشنگرف، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف خط کشی شده، در برگ ۲ فهرست مطالب کتاب، نسخه در حواشی تصحیح

شده؛

جلد: تیماج حنایی، ضربی، ترنج و سرترنج و لچکی با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۲۰۰x۳۰۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۲۸۴ برگ، ۲۶ سطر، ۱۳۰x۲۰۵

شمارهٔ پیشین: ۲۲۹، ع|۵۸۴

۲۸۸۵/ع

شفاء الغلیل فی مداواة العلیل (پزشکی اسلامی ـ قرن ۷، عربی)

از: ملک مظفر رسولی، یوسف بن عمر (-۶۹۴ ق.)

مؤلف، ـ که دومین پادشاه از دولت رسولیه دریمن بود ـ مطالبی را از ۲۲ کتاب طبی دیگر همچون: الحاوی رازی، القانون ابن سینا، الملکی، الارشاد، الفاخر، الجاحظ، المختار ابن هبل، الاقناع، المغنی زهراوی، الذخیره، الکافی، الدستور، المجموع، المغنی عشاب، المنصوری، الایضاح، الخواص ابن زهر، کناش یوحنا، تقویم الابدان، تقویم الصحة، زاد المسافرو جامع ابن بیطار جمع آوری نمود و آن را در ۱۶ مقاله و ۲ جزء کتاب حاضر به رشتهٔ تحریر در آورد.

جزء اول کتاب ۷ مقاله ـ به ترتیب زیر ـ در بردارد.

المقالة الاولی ـ فی الامور الکلیة و التشریحیة، در ۴۱ باب

المقالة الثانیة ـ فی الصحة، در ۳۰ باب

المقالة الثالثة ـ فی الحمیات، در ۱۸ باب

المقالة الرابعة ـ فی الزینة، در ۱۱ باب

المقالة الخامسة ـ فی امراض الرأس، در ۳۲ باب

المقالة السادسة ـ فی امراض العین، در ۱۹ باب

المقالة السابعة ـ فی امراض الاذن و الفم و الانف، در ۱۹ باب

در نسخهٔ حاضر، مقالات اول، دوم و سوم، از جزء اول کتاب موجود است و در آن چند برگ از مطالب پایانی مقالهٔ سوم افتادگی دارد.

اعلام زرکلی (۹/۳۲۱)

آغاز: «الحمدلله الذی خلق الانسان و فضله علی سائر الحیوان و قدّر له صحة و سقما فی الابدان لیظهر بذلک الحجة و البرهان، احمده و استعینه ... و قدر وی عنه(ص) انه قال: العلم علمان، علم الابدان و علم الادیان. ولذلک قصدت بجمع هذا الکتاب و الّفته للاخوان لیکون عونا علی طاعة الرحمان»

انجام نسخه: «فصل فی اغذیة اصحاب الاسهال، بعض هذه الاغذیة حارة و بعضها باردة و الاغذیة الحارة التی یتغذی بها اصحاب الاسهال »

نسخ، احتمالاً قرن ۱۲، عناوین و سرفصلها بشنگرف، فهرست مطالب کتاب در اوراق ۲ تا ۶، در برگ ۷ یادداشت مالکیت حاجی نادعلی حکیم به سال ۱۲۴۶ ممهور به مهر بیضوی «عبده‌الراجی نادعلی» و مهر خشتی «نادعلیا مظهر العجائب» همراه با یادداشت مالکیت دیگر احتمالاً به سال ۱۱۸۴، در برگ ۲ یادداشتهای مالکیت سید محمد صادق به سال ۱۳۵۰ ق و ظهیر الاسلام منطقهٔ دزفول به سال ۱۳۵۲ ق، نسخه در حواشی تصحیح شده؛

جلد: تیماج تریاکی، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌ها و گلهای ریسه‌ای، مقوایی، ۱۲۰x۳۲۵

کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۷۲ برگ، ۲۵ سطر، ۱۳۵x۲۱۰

شمارهٔ پیشین: ۱۸۵، ع|۵۸۵

۲۸۸۶/ع

منیة اللبیب فی شرح التهذیب (اصول فقه شیعه، عربی)

از: ابن اعرج حسینی، عبدالله بن ابی الفوارس محمد (قرن ۸ ق.)

زمان تألیف: ۷۴۰ ه.ق

شرحی است بر کتاب «تهذیب الوصول الی علم الاصول» علاّمه حلّی (م ۷۲۶) که توسط خواهرزادهٔ علاّمه به رشته تحریر در آمد.

از آنجا که شارح، کتاب مذکور از علاّمه را با حجم کمتر و علم بیشتر و ترتیب و نظم بهتر نسبت به دیگر کتب اصولی ایشان یافته، سعی نموده با توضیح مسائل و تقریر دلائل و تبیین مقاصد آن، شرحی مورد نیاز و مناسب با کتاب را تألیف نماید.

الذریعه (۱۳/۱۶۸)، ف ملی (۹/۳۵۵)، ف مرعشی (۱/۲۳۱)، ف مجلس (۹/۱۳) ف عربی مشار: ص ۹۳۱

آغاز: «اللهم انی احمدک حمداً لایقدر حصره و لایحصی قدره و لاینسی ذکره و لایطوی نشره ... اما بعد، فان الالتفاف الی علم اصول الفقه و صرف الهمة الی عرفانه ... و کان شیخنا الاعظم ... قد صنف فی هذا العلم کتباً کثیرةً »

انجام: «و باقی الاعتراضات و اجوبتها تقدمت. و حیث انتهی کلام المصنف ... و خاتم الانبیاء محمد المصطفی و الائمة الاصفیاء صلاة لاانقطاع »

نسخ، احتمالاً ۱۲۶۶ ه.ق، عناوین وسرفصلها بشنگرف، در برگ اول یادداشت مالکیت و مهر ناخوانا، نسخه در حواشی تصحیح شده؛

جلد: لاکی، ترنج و سرترنج ولچکی باگل و بوته به سبز و صورتی و نارنجی و بنفش و آبی و زرد وسفید، مقوایی، ۱۶۵x۲۴۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۲۴۶ برگ، ۲۱ سطر، ۱۱۵x۱۸۰

شمارهٔ پیشین: ۱۹۵، ع/۵۸۶

ع/۲۸۸۷

مفاتیح الشرایع (فقه جعفری، عربی)

از: فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (-۱۰۹۱ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۱۷/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر، دو جزء کتاب را

دربردارد. جزء اول: ص ۲۳ پ، جزء دوم: ص ۱۴۰ پ

نسخ، ۱۱۳۳ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، فهرست مطالب کتاب در ۱۷ برگ ابتدای نسخه، در برگ ۱ یادداشتهای مالکیت محمد حسن بن محمد واعظ و محمد حسن بن حاج معصوم ممهور به مهر خشتی «یا امام حسن ادرکنی» ومهر بیضوی «عبده الراجی محمد حسن»، و یادداشت وقف حاج محمد حسن مجتهد، درحاشیهٔ برگ ۲ یادداشت وقف حاج محمد حسن مجتهد بسال ۱۲۳۸، در برگ ۱۸ پ مطلبی درمداوای ریح الصبیان، در ۲۱ پ و ۲۲ جدولی در معرفت اوزان و مقادیر به نقل از ملامحمد باقر یزدی و فائده‌ای در بیان حکم اجتماع چند غسل، نسخه با استفاده از کتبی همچون: مدارک، مسالک، معتصم الشیعه، وافی، صحاح و جوهری و باامضای «منه» حاشیه‌نویسی دارد و درحواشی تصحیح شده؛

جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته، مقوایی، ۱۱۰x۲۰۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۲۴۳ برگ، ۲۸ سطر، ۷۰x۱۴۵

شمارهٔ پیشین: ۱۶۴-۸۰۱، ع/۵۸۷

ع/۲۸۸۸

شرح شواهد مغنی اللبیب (زبان عربی ـ شواهد شعری)

از: السیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر (-۹۱۱ ق.)

.شرحی است بر شواهد شعری کتاب «مغنی اللبیب عن کتب الاعاریب» ابن هشام نحوی (م ۷۶۲). سیوطی در این شرح، پس ازذکر بیت مورد استشهاد ابن هشام در هر مورد، نام شاعر آن بیت شعر رابیان و سپس سبب سرودن قصیده و ابیاتی دیگر از آن را ذکر نموده؛ [و برخی از قصائد را به جهت کم بودن ابیات یا مورد استشهاد بودن بسیاری از ابیات آن، به تمامی ذکر کرده] پس از آن، غرائب و مشکلات و استشهادات غریبه و نکات شعری و فوائد ابیات مذکور را شرح نموده و در آخر به شرح حال شاعر آن ابیات ـ

با ذکر نسب و قبیله و عصر وی ـ پرداخته است.

کشف الظنون (۲/۱۷۵۳)، ف ملی (۱۰/۱۰۶)، ف آستان قدس: ص ۳۴۵، معجم المطبوعات العربیة (۱/۱۰۸۱)

آغاز: «الحمدلله الذی فتق السن العرب العاربة بالفصاحة فکانت تجری بذلک ولاتجاری ... وبعد، فان لنا حاشیة علی مغنی اللبیب لابن هشام مسماة بالفتح القریب اودعتها من الفوائد ... »

انجام: «و لاشاهد فیه علی هذا و من ابیات القصیده ... وانشد:

ان مــن صــاد عقعقــا لمشــوم   کــیف مــن صــاد عقعقــا و بــوم»

نسخ، احتمالاً قرن ۱۳، یک برگ در ابتدا و ۳ برگ پایانی کتاب درنسخه به سال ۱۳۶۵ توسط محمد حسین جلیلی کرمانشاهی متخلص به بیدار بازنویسی و در ۶ برگ الحاقی ابتدای نسخه فهرست مطالب کتاب نوشته شده، در برگ ۲ یادداشت مالکیت و هبه توسط محمد حسین جلیلی بسال ۱۳۲۵، عناوین و سرفصلها با مرکب سرخ، روی برخی از کلمات و عبارات با مرکب سرخ خط کشی شده؛

جلد: تیماج تریاکی روشن، ضربی، ترنج و چهار سرترنج با گل وبوته، مقوایی، ۳۱۵x۲۱۰

کاغذ: فرنگی شکری، ۵۶۳ صفحه، ۲۱ سطر، ۱۲۰x۲۲۰

شمارهٔ پیشین: ۲۱۰، ع/۵۸۸

۲۸۸۹/ع

مجموعه

۲۸۸۹/۱ـ خلاصة الاقوال فی معرفة الرجال «اپ ـ ۱۴۶»

(حدیث ـ علم الرجال، عربی)

از: علاّمه حلّی، حسن بن یوسف (-۷۲۶ ق.)

زمان تألیف: ۶۹۳ ه.ق

مختصری است در شرح حال راویان احادیث به ترتیب حروف معجم، در دو قسم زیر:

قسم اول ـ در بیان راویانی که روایات آنها نزد مؤلف، قابل اعتماد یا ترجیح است.

قسم دوم ـ در بیان راویانی که مؤلف در عمل به نقل آنان [بواسطهٔ ضعف یا اختلاف علما در توثیق و ضعف یا بواسطهٔ مجهول بودن آنها] توقف کرده.

مؤلف، درکتاب حاضر به جهت رعایت اختصار، تمامی مصنفات راویان را ذکر ننموده و در نقل سیرهٔ آنها چندان تفصیلی نداده و این تفصیل را به کتاب کبیر خود در رجال بنام «کشف المقال فی معرفة الرجال» موکول نموده است.

الذریعه (۷/۲۱۴)، ف ملی (۹/۲۶۲)، ف مجلس (۷/۱۱۵)، ف مرعشی (۱/۱۲۹)، ف عربی مشار: ص ۳۳۴

آغاز: «الحمدلله مرشد عباده الی سبیل السداد و هادیهم الی طریق النفع فی المعاش ... اما بعد، فان العلم بحال الرواة من اساس احکام الشرعیة و علیه یبتنی القواعد»

انجام: «مذکور فی کتابنا الکبیر. من اراده وقف علیه هناک. و الحمدلله وحده و صلی‌الله علی خیر خلقه ... تسلیما کثیرا.»

۲۸۸۹/۲ـ رجال ابن داود «۱۴۶پ ـ ۲۶۲»   (حدیث ـ علم الرجال، عربی)

از: ابن داود حلّی، حسن بن علی بن داود (قرن ۷ ق.)

مؤلف، ـ که از شاگردان محقق نجم‌الدین حلّی و سید جمال‌الدین بن طاووس بوده ـ کتاب حاضر را در علم رجال و در دو قسم: بیان راویان موثق و بیان راویان مجروح، با استفاده از دیگر کتب معتبر در این علم همچون: رجال و فهرست شیخ طوسی، رجال: کشی، نجاشی، برقی و غضایری نگاشته است.

به نقل از روضات الجنات، امیر مصطفی رجالی مؤلف کتاب «النقد»، در شرح حال «ابن داودحلی»، کتاب رجال ایشان را همراه با اشتباه و غلط دانسته که منظورش

اشتباهات متشتت ایشان در اوصاف رجال و ضبط اسماء و القاب واقوال بوده. همینطور، ملاعبدالله شوشتری در برخی از حواشی خود برکتاب «تهذیب» شیخ طوسی، کتاب مذکور را ـ به لحاظ اشکالات زیادی که در نقل اقوال پیشینیان دارد ـ قابل اعتماد ندانسته است.

الذریعه (۱۰/۸۴)، روضات الجنات (۲/۲۸۷)، ف ملی (۸/۳۶۶)، ف مرعشی (۲/۴۵)، ف مجلس (۷/۱۲۶)؛

آغاز: «الحمدلله الذی و فقنی للتخلی عن الحرکات الدنیویة و النظر فی المهمات الاخرویة ... اما بعد، فانی لما نظرت فی اصول الفتاوی الفقهیة و فروعها النظریة و حاولت الخلاص من الشبهات التقلیدیة»

انجام: «طعن فیه طعنا عظیما ابو یعقوب المغمری کش زیدی. تم الکتاب بحمدالله و حسن توفیقه »

نسخ، محمد بن حسین، ۱۰۵۳ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، مجدول، جداول با شنگرف و لاجورد، برگ اول ممهور به مهر بیضوی «رضابن مرتضی الحسینی» و مهرهای خشتی «لااله‌الاالله الملک الحق المبین، عبده احمد » و «المذنب محمد حسین بن محمد ابراهیم رضوی»، پایان کتاب اول و دوم در نسخه ممهور به مهر خشتی «لااله الاالله ... عبده احمد » که ظاهراً احمد تبریزی باشد، نسخه در حواشی تصحیح شده؛

جلد: میشن عنابی، ضربی، ترنج و سرترنج با گل و بوته برجسته به رنگ زر، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای زر، مقوایی، اندرون به تیماج تریاکی روشن، ۲۲۵x۱۳۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۲۶۲ برگ، ۱۷ و ۱۹ سطر، ۱۵۰x۷۵

شمارهٔ پیشین: ۱۷۴-۸۱۱، ع/۵۸۹

۲۸۹۰/ع

الشفاء (فلسفه اسلامی ـ قرن ۵، عربی)

از: ابن سینا، حسین بن عبدالله (-۴۲۸ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۵۶۹/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر، از ابتدای مبحث طبیعیات تا آخر مقالهٔ اول از فن پنجم طبیعیات را در برداشته و در آغاز، دو برگ افتادگی دارد.

آغاز نسخه افتاده: «من النوع غیر محدود بخاصیة فاول مایرتسم فی خیال الطفل من الصور التی یحسها علی سبیل تأثر من تلک الصور»

انجام نسخه: «ان الممیزات الکواکب تأثیرات فی الحر والبرد و فی سایر الاحوال و ان کانت ممالایدرک. تمت المقالة الاولی من الفن الخامس من الطبیعیات الشفا بحمدلله و حسن توفیقه. »

نسخ، احتمالاً قرن ۱۱، محل عناوین نانوشته، حاشیه برگ ۱۶۱ ممهور به مهر بیضوی «الفقیر الی الله الغنی عبدالله الرضوی، ۱۰۹۲»، در ظهر همین برگ فهرست کتب یکی از مالکین نسخه به سال ۱۱۶۷، فرسودگی و موریانه‌خوردگی در حواشی و لبه‌های برخی اوراق، نسخه در حواشی تصحیح شده؛

جلد: تیماج تریاکی روشن، سجاف لبه‌ها تیماج عنابی، اندرون میشن زرشکی، ۲۳۵x۱۴۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۶۲ برگ، ۲۸ و ۲۹ سطر، ۱۷۵x۷۵

شمارهٔ پیشین: ۳۰۷-۹۴۵، ع/۵۹۰

۲۸۹۱/ع

شرح الاسباب و العلامات (پزشکی اسلامی ـ قرن ۹، عربی)

از: نفیس کرمانی، نفیس بن عوض (- بعد از ۸۴۱ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۷۳۹/ع همین فهرست. حدود ۶ برگ از ابتدا و حدود ۶۰ برگ از مباحث پایانی کتاب در نسخه افتادگی دارد؛ و مباحث موجود د رنسخه، مطابق با صفحات ۱۶ تا ۳۱۴ نسخه شمارهٔ ۲۷۳۹/ع است.

آغاز نسخه افتاده: «اجزاء الزاج فی خلل اجزاء العفص القوة نفوذه و ضغطها العفص لقوة قبضه ... و قد یکون الصداع من ریاح غلیظه»

انجام نسخه افتاده: «فی حمی الدق و اما حمی الدق فهی ان ... فان فی الزاج قوة نافذة و فی العفص قوة قابضة. فاذا اختلطا نفذت اجزاء الزاج»

نسخ، احتمالاً قرن ١٢، سرفصلها بشنگرف و در حواشی اوراق، روی متن عبارات مورد شرح با شنگرف یا سیاه خط کشی شده، دو برگ ابتدایی کتاب به اشتباه در پایان نسخه صحافی شده، در برگ پایانی یادداشت خرید کتاب وهبهٔ آن به فرزند میرزا ابراهیم دستان توسط میرزا احمد صفایی به سال ١٢٧٣ و با تحریر ابوالحسن نعیما همراه با دو مهر «ابوالحسن»، جدا شدن اوراق از شیرازه و پارگی و وصالی لبه‌ها در برخی اوراق، نسخه حاشیه نویسی دارد و در حواشی تصحیح شده؛

جلد: تیماج تریاکی روشن، ضربی، ترنج وسرترنج باگل و بوته و مرغ، مقوایی، عطف با تیماج تریاکی سوخته، ١٤٥x٢٢٥

کاغذ: اصفهانی نخودی و فرنگی الوان، ٢٤٦ برگ، ٢٥ و ٢٧ سطر، ٨٥x١٥٠

شمارهٔ پیشین: ٢٣٦، ع|٥٩١

٢٨٩٢/ع

کشف الایات **(قرآن ـ کشف الایات، عربی)**

از: ؟

فهرستی برای آیات قرآنی است که به ترتیب حروف اول الفاظ (بعنوان باب) و حروف دوم (بعنوان فصل) مرتب شده است. بخش کوتاهی از آیهٔ قرآن که لفظ مورد نظر در ابتدای آن باشد، انتخاب و همراه با نام سوره‌ها نگاشته شده است.

آغاز: «بسمله، فصل الالف مع الالف: ائت بقرآن غیر هذا او بدّله ل یونس، ءاتخذ من دونه آلهة ط یس»

انجام: «یهلکون انفسهم ط ٣ من ١، یئس الذین کفروا ل یده . تمت الکتاب ...»

نسخ، ١٠٨٤ ه.ق، آیات قرآنی با مرکب سیاه، نام عدد سوره‌ها به شنگرف، دربرگ ٢ یادداشت مالکیت به سال ١٢٦٥ همراه با مهر خشتی «ابراهیم بن عبدالله موسوی»، در برگ پایانی اشعاری عربی مفید درمداوای درد چشم توسط محمد مفید شیرازی همراه با مهر ایشان؛

جلد: بیاض، دفّه رویی جلد: تیماج مشکی، اندرون تیماج پوست اناری، دفّه پشتی جلد: تیماج تریاکی، ضربی، یک‌لا، با جداشدگی بخش عمدهٔ آن، ١٣٠x٢٢٠

کاغذ: اصفهانی نخودی، ١٥٦ برگ، ٢٠ سطر، ٩٠x١٩٠

شمارهٔ پیشین: ١٥٨ـ٧٩٥، ع|٥٩٢

٢٨٩٣/ع

کفایةالمقتصد(کفایة المعتقد) **(فقه جعفری، عربی)**

از: محقّق سبزواری، محمد باقر بن محمد مؤمن (-١٠٩٠ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ٢٣٩٢/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر، همچون نسخهٔ شمارهٔ ٢٤٩٦/ع، چهار جزء کتاب از ابتدای مبحث طهارت تا آخر مواریث را در بردارد.

نسخ، محمد سامع بن محمدنصیر، ١١٣٤ ه.ق، عناوین و سرفصلها بشنگرف، در برگ ١ مطالبی در تفسیر و تأویل حدیث نبوی «قول المیت کالمیت»، در اولین برگ نسخه (که در صفحه شمار کاتب منظور نشده) اقوالی مختلف در شرح حال مؤلف و توضیح رموز و فهرست مطالب کتاب، نسخه با استفاده از کتبی همچون: نوادر الاخبار، افادات میرزا محمد شیروانی، مدارک، ذکری، زادالمعاد، حدیقة المتقین، شرح المعه، حبل المتین و جامع عباسی و اربعین شیخ بهائی، فتاوای ملامحمد تقی مجلسی، و با امضای «منه» حاشیه‌نویسی دارد، نسخه به سال ١٢٠٧ با نسخهٔ ملاعبدالنبی که در تملک ابوالفتوح یزده بوده مقابله و تصحیح شده؛

جلد: میشن سرمه‌ای، ضربی، مقوایی، ١٨٠x٢٥٥

کاغذ: اصفهانی نخودی (و تعداد کمی از اوراق پایانی فرنگی شکری)، ۳۱۵ برگ، ۲۵ سطر، ۱۱۰x۱۷۵

شمارهٔ پیشین: ۵۸-۶۹۵۵، ع/۵۹۳

ع/۲۸۹۴

المختار فی الطب **(پزشکی اسلامی ـ قرن ۷، عربی)**

از: ابن هبل، علی بن احمد (-۶۱۰ ق.)

کتابی است در کشف مشکلات کتب قدیم طب و بیان تفصیلی ادویهٔ مشهور با اسامی رایج و عرفی آن و ذکر اسامی معادل به عربی و اشارهٔ مختصر به ادویهٔ نادر و کمیاب.

مطالب کتاب ـ که حصول آن برای مؤلف با روایت از استاد و با تجربه و امتحان بوده ـ در سه جزء نگاشته شده است. نسخهٔ حاضر، مجلد اول کتاب و در سه بخش زیر مرتب شده:

بخش اول ـ بیان اصول کلی در طب، ص ۱پ

بخش دوم ـ ادویه مفرده، ص ۸۵ پ

بخش سوم ـ ادویه مرکبه، ص ۱۴۱

این کتاب به سال ۱۳۶۳ ق با نام «المختارات فی الطب» در حیدرآباد به چاپ رسیده است.

کشف الظنون (۲/۱۶۲۲)، اعلام زرکلی (۵/۶۲)، ف مجلس (۴/۲۸۹)، ف عربی مشار: ص ۸۱۵

آغاز: «الحمدلله الواحد القهار، الملک الجبار، مدبر الفلک الدوار، و مرسل الشعاع من الاجرام، و ذوات الانوار الی سطح الارض ... اما بعد، فان شرف العلوم و الصنایع بحسب شرف موضوعها اوشرف غایتها و مطلوبها و لما کانت الصناعة الطبیة ...»

انجام: «اربع عشرة شامونه عشرین و نصف ملعقة العسل اربعة مثاقیل ملعقة الادویة

مثقال او درهم. تمت المجلد الاولی ...»

نسخ و نستعلیق، حیدر علی بن میرزا علی جراح، ۹۴۲ ه.ق، عناوین و سرفصلها با خطی درشت‌تر از متن، در برگ اول مطالب حاشیه‌ای متفرقه و یادداشت مالکیت و مهر بیضوی «عبده‌الراجی علی ...»، ظهر برگ ۱۷۴ یادداشت مالکیت محمود سحری یکتایی به سال ۱۳۵۲ و بیان آیاتی در مداوای امراض، در ۲ برگ پایانی فهرست مطالب جزء اول و سوم کتاب، در برگ پایانی یادداشت و مالکیت محمد کافی ممهور به مهر مالکیت، نسخه در حواشی تصحیح شده؛

جلد: میشن تریاکی روشن، ضربی، مقوایی، ۱۷۵x۲۵۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۷۶ برگ، ۲۵ سطر، ۱۱۰ x ۱۷۰

شمارهٔ پیشین: ۲۲۲-۸۵۹، ع/۵۹۴

ع/۲۸۹۵

الغنی و المنی (الغناء) **(پزشکی اسلامی ـ قرن ۴، عربی)**

از: ابو منصور قمری، حسن بن نوح (قرن ۴ ق.)

مؤلف ـ که استاد ابن سینا و طبیب در دوران امیر منصور سامانی بوده ـ پس از بررسی کنّاشات و کتب مختلف در طب، علاماتی که مشتمل بر معانی بیشتر گفته‌های اطبای متقدم و متأخر در علاج باشد را استخراج کرده و با افزودن تجربیات خود، آن را در کتاب کم حجم و پرمنفعت حاضر به رشتهٔ تحریر در آورده است.

مباحث کتاب در سه مقاله و هر مقاله در چند باب مرتب شده: المقالة الاولی ـ فی الامراض الحادثة من الفرق الی القدم، المقالة الثانیة ـ فی العلل الظاهرة، المقالة الثالثة ـ فی الحمیات

الذریعه (۱۹/۶۱)، کشف الظنون (۲/۱۲۱۰)، ف ملی (۹/۲۰)، ف مجلس (۱۶/۲۱۳)، ف مرعشی (۱۱/۳۰۷).

آغاز: «الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و لاعدوان الا علی الظالمین ... قال ابومنصور ... انی الم ازل فی صبیانی و منذ عقلت احب العلوم الطبیعیة و تنازعت نفسی الیها و خصوصاً علم الطب»

انجام: «و فیما اتیت به من تلک النسخ غنیة من الرجوع الی القرابادیات. والله الذی الهمنی هذا العلم و هدانی الیه و وفقنی ...»

ضمیمه: در دو برگ پایانی نسخه، مطالبی به نقل از محمدبن زکریارازی در مداوای سینه درد نگاشته شده است.

آغاز ضمیمه: « منقول من کتاب محمدبن زکریا الرازی: حب یمسک فی الفم لاخراج الاخلاط الغلیظة یؤخذ ... »

انجام ضمیمه: «فی الادویة المقیئة و هو حبة مأمون العافیة ... و یقرص کل قرص من مثقال الشربة قرص او قرصین. »

نسخ، ۱۰۷۳ ه.ق، قم، عناوین و سرفصلها بشنگرف، در برگ اول یادداشت مالکیت محمد حسین طبیب یزدی به سال ۱۱۹۶ همراه با مهر بیضوی ناخوانا، در ظهر برگ پایانی یادداشت محمد اسماعیل بن کهف حاجی سید علی طبیب به تاریخ ۱۲۸۷، نسخه درحواشی تصحیح شده؛

جلد: میشن زرشکی، دامن‌دار، عطف چرم الحاقی، مقوایی، ۱۲۵x۱۹۰

کاغذ: اصفهانی نخودی و فرنگی، ۲۴۰ برگ، سطور متغیر بین ۲۳ و ۲۷ سطر، ۸۰x۱۵۰

شمارهٔ پیشین: ۸۷-۷۲۴، ع|۵۹۵

۲۸۹۶/ع

قرابا دین رومی (؟) **(پزشکی اسلامی ـ متون قدیمی، عربی)**

از: ؟

مؤلف، پس از بررسی کتب طبی متعدد، کتاب «شفاء الاجسام» جمال الدین محمد

بن ابی الغیث کمرانی را از بهترین و جامع‌ترین کتابهای مفصل و کتاب «الرحمة فی الطب والحکمة» مهدی بن علی بن ابراهیم صبیری مقری (م ۸۱۵) را از بهترین کتابهای مختصر در این فن یافته و خلاصه‌ای از این دو کتاب را در کتاب حاضر جمع‌آوری نموده بدین ترتیب که مختصری از مقاصد دو کتاب ـ مشتمل بر ادویهٔ رایج و سهل الوصول و نکات مفید دیگر ـ را انتخاب کرده و آن را همراه با توضیحاتی مستفاد از دیگر کتب طبی همچون: اللقط ابن جوزی، رسالهٔ حکیم ماردینی، مجموع سودی، برء الساعة رازی، کامل الصناعة الطبیة ابن عباس مجوسی، زاد المسافرفی الطب، الدرة المنتخبة فی الادویة المجربة قاضی فارسی، الاسباب و العلامات نجیب سمرقندی، شفاءالاسقام، حیاة الاجسام و مختصر مفردات ابن بیطار، آن را در ۵ قسم زیر مرتب نموده است:

القسم الاول ـ فی الطبایع الاربع و الامر بالتداوی

القسم الثانی ـ فی تفسیر الحبوب و طبایع الاغذیة و الادویة و منافعها

القسم الثالث ـ فیما یصلح للبدن فی حال الصحة

القسم الرابع ـ فی علاج العلل الخاصة بکل عضو

القسم الخامس ـ فی علاج امراض العامة

نام کتاب در یادداشت برگ اول نسخه، «قرابا دین رومی» نوشته شده و مطابق با مندرجات نسخه خطی کتاب مذکور موجود در کتابخانهٔ گوهرشاد، «قرابا دین رومی» گزیده‌ای از کتاب «بضاعة المبتدی» است.

با توجه به آنکه کتاب «بضاعة المبتدی» تألیف علی برسوی طبیب رومی (قرن ۱۲) معرفی شده در ایضاح المکنون (۱۸۵/۱) به زبان ترکی می‌باشد بنابراین احتمالات زیر قابل حدس می‌باشد:

۱ـ قرابا دین رومی گزیده‌ای عربی از کتاب ترکی بضاعة المبتدی است و نسخهٔ حاضر همان قرابا دین رومی است.

۲ـ قرابا دین رومی همانند بضاعة المبتدی به زبان ترکی است و در این صورت، کتاب حاضر ترجمهٔ عربی قرابا دین رومی است.

۳ـکتاب در نسخهٔ حاضر ناشناس است و تطابقی با قرابا دین رومی ندارد.

به لحاظ عدم دسترسی به نسخه‌ای از قرابا دین رومی و عدم دسترسی به نسخهٔ موجود در کتابخانهٔ مسجد گوهرشاد، ترجیح یکی از احتمالات مذکور بلامرجع است.

آغاز: «بسمله و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم، الحمدلله المتعالی عن الانداد، المتقدس عن الاضداد، المنزه عن الاولاد، الباقی علی الاباد ... اما بعد، فان الطب علم عظیم نفعه و قدره، و علا شرفه و فخره، و اشتهر ذکره و فضله، و ثبت فی الشرایع اصله و شهد بصحته الکتاب و السنة»

انجام: «و کان بالبصرة رجل یرقی من الضرس و کـان ... و اذا استحم بـذلک المـاء مسحورا و مجنون او منذور قد بطل منه و زال عنه باذن الله تعالی.»

نستعلیق و نسخ تحریری، احتمالا اوائل قرن ۱۳، عناوین و سرفصلها بشنگرف، برگ ۱پ ممهور به مهر خشتی «... بالله، علی ...»، فهرست مطالب کتاب در اوراق ۲۲۵ تا ۲۲۸، در برگ پایانی فهرست کتب و دیعهٔ یکی از مالکین نسخه، موریانه خوردگی در لبه‌های اوراق،نسخه حاشیه‌نویسی مختصر دارد و در حواشی تصحیح شده،

جلد: دفّه رویی: تیماج ترياکی، ضربی، ترنج با گل و بوته برجسته، مقوایی، دفّه پشتی: تیماج تریاکی روشن، ساده، مقوایی، ۱۲۰x۱۹۵

کاغذ: فرنگی شکری و حنایی، ۲۲۹ برگ، ۲۷ سطر، ۶۵x۱۵۰

شمارهٔ پیشین: ۷۱-۷۰۸، ع|۵۹۶

۲۸۹۷/ع

شرح هدایة الحکمة (فلسفه اسلامی ـ قرن ۹، عربی)

از: میبدی، حسین بن معین الدین (-۹۱۱ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۴۳۹/ع همین فهرست.

نستعلیق، ابراهیم بن محمد حسینی، ۱۲۳۷ ه.ق، عناوین بشنگرف، روی متن

عبارات مورد شرح با شنگرف یا سیاه خط کشی شده، آغاز و پایان کتاب در نسخه ممهور به مهر بیضوی کاتب با سجع «عبده‌الراجی ابراهیم بن محمد الحسینی»، دربرگ اول و آخر مطالب متفرقه، نسخه در حواشی تصحیح شده و بخش ابتدای آن با امضای «منه» و «میرفخر» و «ابوالحسن»، «میرک» و «قاضی زاده» حاشیه‌نویسی دارد،

جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته، ضربی، یک‌لا، ۱۱۵x۱۹۵

کاغذ: فرنگی شکری و نخودی ، ۱۳۷ برگ، ۱۵ سطر، ۵۰x۱۲۵

شمارهٔ پیشین: ۸۷، ع|۵۹۷

۲۸۹۸/ع

انوار التنزیل و اسرار التأویل (تفاسیر اهل سنت، عربی)

از: بیضاوی، عبدالله‌بن عمر (-۶۸۵ ق.)

رجوع شود بشمارهٔ ۲۳۵۱/ع همین فهرست. نسخهٔ حاضر، جزء دوم تفسیر از سورهٔ کهف تا آخر قرآن را دربردارد.

نستعلیق، احتمالاً قرن ۱۲، عناوین سوره‌ها بشنگرف، روی آیات قرآنی با شنگرف خط کشی شده، در برگ ۱ و ۲ یادداشت مالکیت علی بن احمد حسینی و شیخ احـمد صالح و محمد مهدی حسنی حسینی طباطبایی ممهور به مهر «الواثق بـالله الغـنی مـحمد مهدی الحسنی الحسینی» و یادداشت علینقی بن علی بن لطفعلی ممهور به مهر «افـوض امری الی الله عبده علینقی» و یادداشت احمد به سال ۱۳۳۰ و مهرهای «عبده مـحمد رحیم» و «انا مدینة العلم و علی بابها»، ۲ برگ پایانی الحاقی و نانوشته، نسخه درحواشی تصحیح شده،

جلد: میشن زرشکی، ضربی، ترنج و سرترنج به زر و باگل و بوته، جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، مقوایی، ۱۲۰x۱۹۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۲۹۳ برگ، ۲۷ سطر، ۶۵x۱۴۰

شمارهٔ پیشین: ۹۱ـ ۷۲۸، ع|۵۹۸

۲۸۹۹/ع

حاشیه شرح التجرید الجدید

(کلام شیعه امامیه / فلسفه اسلامی ـ قرن ۱۰، عربی)

از: فخرالدین الحسینی، محمد بن حسین (قرن ۱۰ ق.)

زمان تألیف: ۹۷۰ هـ.ق

حاشیه‌ای است برشرح جدید قوشچی (م ۸۷۹) بر تجرید العقاید که بنام شاه طهماسب نگاشته شده است. این حاشیه، تعلیقات مؤلف بر بخش الهیات شرح تجرید است و مؤلف مطابق با سال تألیف، آن را «اثبات الله» نام گذارده و شیخ آقا بزرگ طهرانی درکتاب طبقات اعلام الشیعه (قرن ۱۰ ق.) این نام را منطبق بر ۹۴۱ هـ.ق دانسته.

مؤلف حاشیهٔ دیگری برمباحث «جواهر و اعراض» از شرح تجرید با آغاز «الحمدلله مفیض جواهر العلوم» دارد و آن را مطابق با سال تألیف: ۹۶۵ هـ.ق «حاشیة الجواهر» نام گذارده است.

الذریعه (۶|۱۱۷)، طبقات اعلام الشیعه قرن ۱۰: ص ۱۷۹، ف مجلس (۵|۱۳۰)، ف آستان قدس: ص ۱۹۶

آغاز: «الحمدلله الغفور الرحیم و الصلوة و السلام علی حبیبه المبعوث بالخلق العظیم ... فیقول الحقیر الفقیر ... هذه تعلیقات متعلقة بالمقصد و المطلب الاسنی لشرح الجدید لکتاب التجرید قد حققت فیها الکلام.»

انجام: «لما کان المقصود الاقصی اثبات الواجب لایبعد ان یقالَ فی تاریخ التألیف «اثبات الله» الدال علیه. و نسأل من الله التوفیق فی تحریر المقاصد الباقیة انه ولی ذلک و القادر و الله الموفق»

نستعلیق تحریری، مراد خان بیک بن محمد عرب نجفی، ۱۰۹۸ هـ.ق، اصفهان، در

۲ برگ ابتدای نسخه اشعاری عربی همراه با یادداشت مالکیت احمدبن ابوالمحسن طباطبایی و ابوالمحسن بن محمد سعید ویادداشت وقف محمد حسن قزوینی به سال ۱۲۳۸، در ۲ برگ پایانی اشعار و مکاتبه و مراسله‌ای به جهت سید احمد طباطبایی، نسخه در حواشی تصحیح شده؛

جلد: تیماج تریاکی روشن، ضربی، مقوایی، اندرون باروکش کاغذ ابره، ۱۱۰x۱۹۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۵۹ برگ، ۱۵ سطر، ۶۰x۱۱۵

شمارهٔ پیشین: ۹۲ـ۷۲۹، ع|۵۹۹

۲۹۰۰/ع

حاشیة شرح العضدی علی مختصر ابن الحاجب

(اصول فقه أهل سنت، عربی)

از: شیروانی، محمد بن حسن (-۱۰۹۸ ق.)

حاشیه نسبتاً مفصلی است بر شرح قاضی عضدالدین ایجی (م ۷۵۶) بر «مختصر منتهی السؤل» ابن حاجب (م ۶۴۶).

نسخهٔ حاضر، بخش کوتاهی از حاشیهٔ شیروانی ـ از مبحث علائم مجاز تا مبحث حسن و قبح مطابق باحاشیه صفحات ۱۲ پ تا ۱۹ پ از نسخهٔ خطی همین کتابخانه بشمارهٔ ۲۶۳۰/ع ـ را در بردارد.

الذریعه (۶|۱۳۲)، کشف‌الظنون (۲|۱۸۵۳)

آغاز نسخه: « بسمله [بان یصرح اهل اللغة] اللغة باسمه، بان یقول: هذا مجاز او بحده بان ... هذا مستعمل فی غیر وضع اول او بخاصته مثل ان یقول: هذا مشروط بالقرینة او یصح نفیه او نحو ذلک »

انجام نسخه: «بل هو ینافی القول بالوجوه والاعتبارات ایضا لانهم جوزوا کشف الشرعی عن انه کان واجبا او حراما لکن عفی الله عما سلف.»

نسخ، احتمالاً قرن ۱۲، محل عنوان «قوله» نانوشته، دربرگ اول یادداشت مالکیت مرتضی بن اسماعیل موسوی و جعفر بن محمد و اسدالله همراه با مهر بیضوی «الراجی الی الله ابن عبدالله، اسدالله»، برگ پایانی ممهور به مهر مذکور و مهر بیضوی «محمد فخر بشر، الراجی الی‌الله ابن محمد، ۱۲۳۹»، اوراق کمی از نسخه با امضای «منه مدّظله العالی» حاشیه‌نویسی دارد؛

جلد: مقوا با روکش کاغذی نخودی، عطف و سجاف لبه‌ها با روکش تیماج عنابی، ۲۰۰x۱۲۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۳۶ برگ، ۱۹ سطر، ۱۴۰x۷۰

شمارهٔ پیشین: ۷۹، ع|۶۰۰۱

نمایه‌ها

نمایه‌ها بر اساس شمارهٔ نسخه‌های معرفی شده در فهرست بوده و برای یافتن نام کتاب یا اشخاص مورد نظر، باید شمارهٔ مقابل آن را در متن اصلی فهرست دنبال کنید. نمایه‌های مندرج در این بخش به ترتیب عبارتند از:

۱ـ نمایه عنوان

عبارت است از صورت الفبایی عنوان کتابها و رساله‌های معرفی شده در این فهرست.

۲ـ نمایه موضوع

این نمایه صورت الفبایی موضوع یا موضوعهایی است که در کتابها و رساله‌ها مطرح شده. سعی شده در تنظیم الفبایی این بخش، از سر عنوانهای موضوعی فارسی (در بیشتر موارد بدون تغییر و در موارد کمی با تغییر متناسب با نسخه‌های خطی) استفاده شود.

۳ـ نمایه مؤلف

این نمایه شامل نام مؤلفان، شارحان و محشیان بوده که در کتابشناسی فهرست،

نسخ، احتمالاً قرن ۱۲، محل عنوان «قوله» نانوشته، دربرگ اول یادداشت مالکیت مرتصی بن اسماعیل موسوی و جعفر بن محمد و اسدالله همراه با مهر بیضوی «الراجی الی الله ابن عبدالله، اسدالله»، برگ پایانی ممهور به مهر مذکور و مهر بیضوی «محمد فخر بشر، الراجی الی‌الله ابن محمد، ۱۲۳۹»، اوراق کمی از نسخه با امضای «منه مدّظله العالی» حاشیه‌نویسی دارد؛

جلد: مقوا با روکش کاغذی نخودی، عطف و سجاف لبه‌ها با روکش تیماج عنابی، ۱۲۰x۲۰۰

کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۳۶ برگ، ۱۹ سطر، ۷۰x۱۴۰

شمارهٔ پیشین: ۷۹، ع|۶۰۰

نمایه‌ها

نمایه‌ها بر اساس شمارهٔ نسخه‌های معرفی شده در فهرست بوده و برای یافتن نام کتاب یا اشخاص مورد نظر، باید شمارهٔ مقابل آن را در متن اصلی فهرست دنبال کنید. نمایه‌های مندرج در این بخش به ترتیب عبارتند از:

۱ـ نمایه عنوان

عبارت است از صورت الفبایی عنوان کتابها و رساله‌های معرفی شده در این فهرست.

۲ـ نمایه موضوع

این نمایه صورت الفبایی موضوع یا موضوعهایی است که در کتابها و رساله‌ها مطرح شده. سعی شده در تنظیم الفبایی این بخش، از سر عنوانهای موضوعی فارسی (در بیشتر موارد بدون تغییر و در موارد کمی با تغییر متناسب با نسخه‌های خطی) استفاده شود.

۳ـ نمایه مؤلف

این نمایه شامل نام مؤلفان، شارحان و محشیان بوده که در کتابشناسی فهرست،

بعنوان مؤلف هر عنوان معرفی شده است.

۴ـ نمایه کاتب

این نمایه شامل نام کاتبان نسخه‌ها است که امر استنساخ کتابها و رساله‌ها در هر نسخه را بعهده داشته‌اند.

۵ـ نمایه عنوانهای فارسی

این نمایه شامل نام کتابها و رساله‌های فارسی است که در نسخه‌های مجموعه‌ای، در لابلای کتب و رسائل عربی آن مجموعه جای گرفته است.

نمایه عنوان

«ص»

«ط»

«ع»

«غ»

«ف»

«ق»

«ک»

«ل»

«م»

نمایه موضوع

آداب طریقت

احادیث اهل سنت

احادیث شیعه

جبر و اختیار

حدیث

حساب

حسین‌بن علی(ع)ـ مراثی

خداشناسی

دعا

دعاها

ذهبیه (فرقه) ـ نسبنامه

زبان عربی

فقه حنفی

فقه شافعی

فقیهان – سرگذشتنامه

فلسفه اسلامی

شمایل‌النبی ۲۸۲۱/۱، ۲۷۹۸

محمدبن حسن(عج)، ۲۵۶ق.
- سرگذشتنامه

رسالة فی‌المهدی ۲۷۹۸/۲

مدیحه و مدیحه سرایی
دررالبحور و قلائدالنحور ۲۷۸۲

مرثیه و مرثیه سرایی عربی
القصائدالاربعة فی‌المراثی ۲۸۵۳/۳

مسافرت (اسلام)- آداب و رسوم
تدبیرالمسافرین ۲۷۴۳/۲

مشائیان (فلسفه ارسطو)
تحریراثولوجیا ۲۷۹۲

معانی و بیان- زبان عربی- معانی و بیان

معماها
لغز ۲۷۰۰/۳۱

منطق
- قرن ۸ق.

تحریرالقوائدالمنطقیة فی... ۲۸۷۰/۲

تهذیب‌المنطق ۲۶۷۱/۲

- قرن ۹ق.

حاشیة تحریر القواعد المنطقیة (جرجانی) ۲۸۶۰/۲

حاشیة حاشیة شرح‌المطالع (پاشا آیدینلی) ۲۶۷۷/۲

حاشیة حاشیة شرح‌المطالع (صدرالدین دشتکی) ۲۷۱۷

حاشیة شرح‌المطالع (جرجانی) ۲۶۲۲

حاشیة شرح‌المطالع (حسینی) ۲۶۷۷/۱

حلّ مغالطة‌الجذرالاصم ۲۶۱۳/۵

- قرن ۱۰ق.

حاشیة تحریرالقواعدالمنطقیة (عصام‌الدین اسفراینی) ۲۸۳۸/۲

- قرن ۱۱ق.

حاشیة تحریرالقواعدالمنطقیة (سیالکوتی). ۲۷۹۴

- قرن ۱۳ق.

ذخیرةالادیب فی شرح‌التهذیب ۲۶۵۴/۱

القسطاس‌المستقیم ۲۸۳۴

- متون قدیمی

حاشیة تحریرالقواعدالمنطقیة (برهان‌الدین) ۲۸۷۰/۱

حاشیة حاشیة شرح‌المطالع (شیروانی) ۲۶۷۷/۳

رسالة فی‌المنطق ۲۶۷۱/۳

مهدویت- انتظار
اکمال‌الدین و اتمام‌النعمة ۲۷۱۳

رسالة فی‌المهدی ۲۷۹۸/۲

نامه‌نگاری
مکتوب واعظ قزوینی ۲۷۰۰/۲۳

مکتوب واعظ قزوینی ۲۷۰۰/۲۴

مکتوب واعظ قزوینی ۲۷۰۰/۲۵

نجوم اسلامی
التفهیم لاوائل صناعة‌التنجیم ۲۷۸۱

حاشیة شرح‌الملخص ۲۷۲۱

شرح سی فصل ۲۸۳۸/۳

شرح الملخص ۲۷۱۶/۱

معرفة وقت‌الزوال والقبلة ۲۸۳۸/۱

نحو- زبان عربی- نحو

وعظ
منتخب تذکرةالعارفین ۲۸۵۳/۷

هندسه
- قرن ۷ق.

تحریر اصول‌الهندسة والحساب ۲۶۹۹

- قرن ۹ق.

شرح اشکال التأسیس ۲۷۹۷

- قرن ۱۰ق

رسالة فی‌الزاویة ۲۷۰۰/۲۸

- متون قدیمی

حل اشکال‌الشکل الخامس عشر ۲۷۰۰/۲۷

یوسف- پیامبر
انوارالتحقیق فی اسرار قصة یوسف الصدیق ۲۷۳۸

نمایه مؤلف

نمایه کاتب

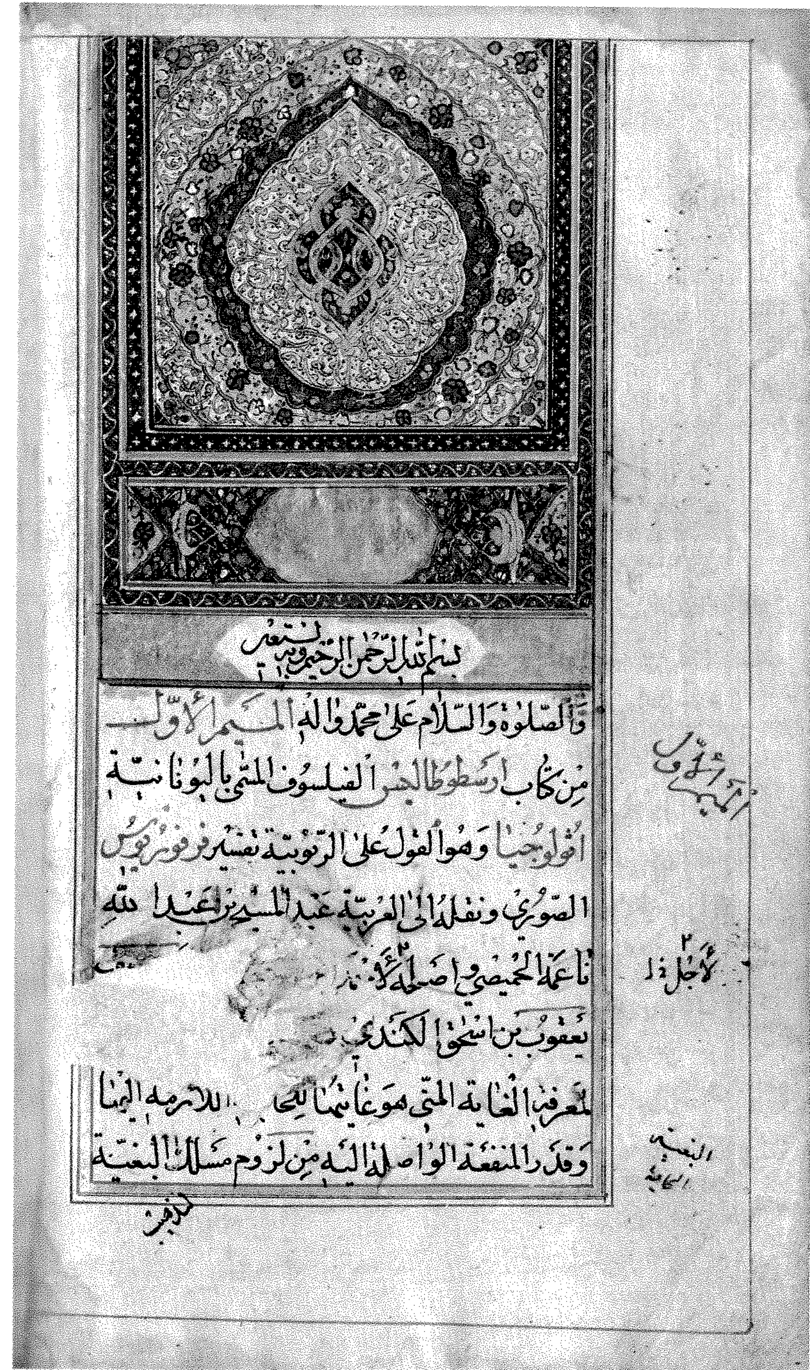
(۱) آغاز جزء دوم «اکمال الدین»، نسخهٔ شمارهٔ ۲۷۱۳/ع

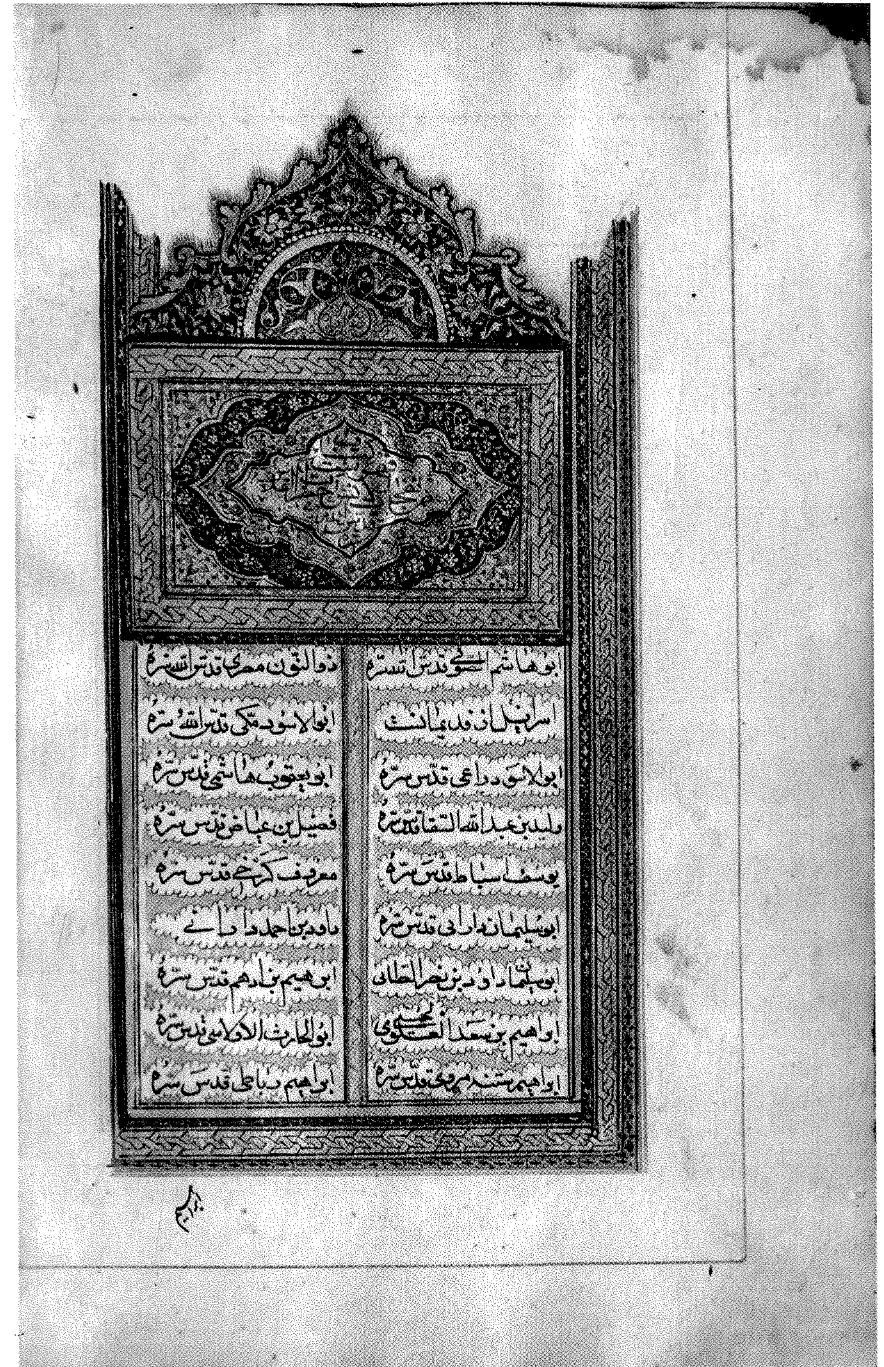
(۱) آغاز جزء دوم «اکمال الدین»، نسخهٔ شمارهٔ ۲۷۱۳/ع

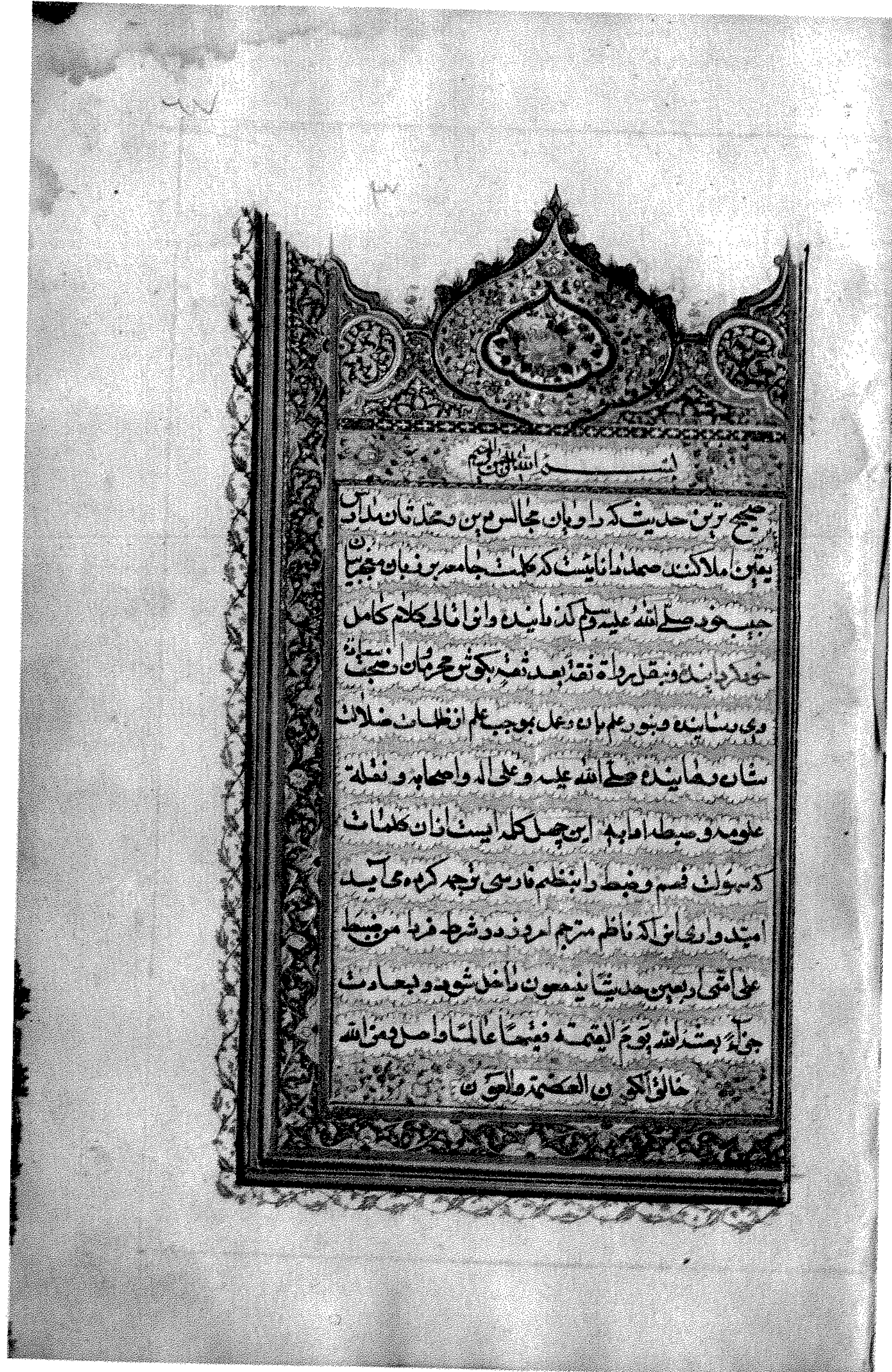
(۳) آغاز «شمائل النبی»، نسخهٔ شمارهٔ ۲۸۲۱/۱

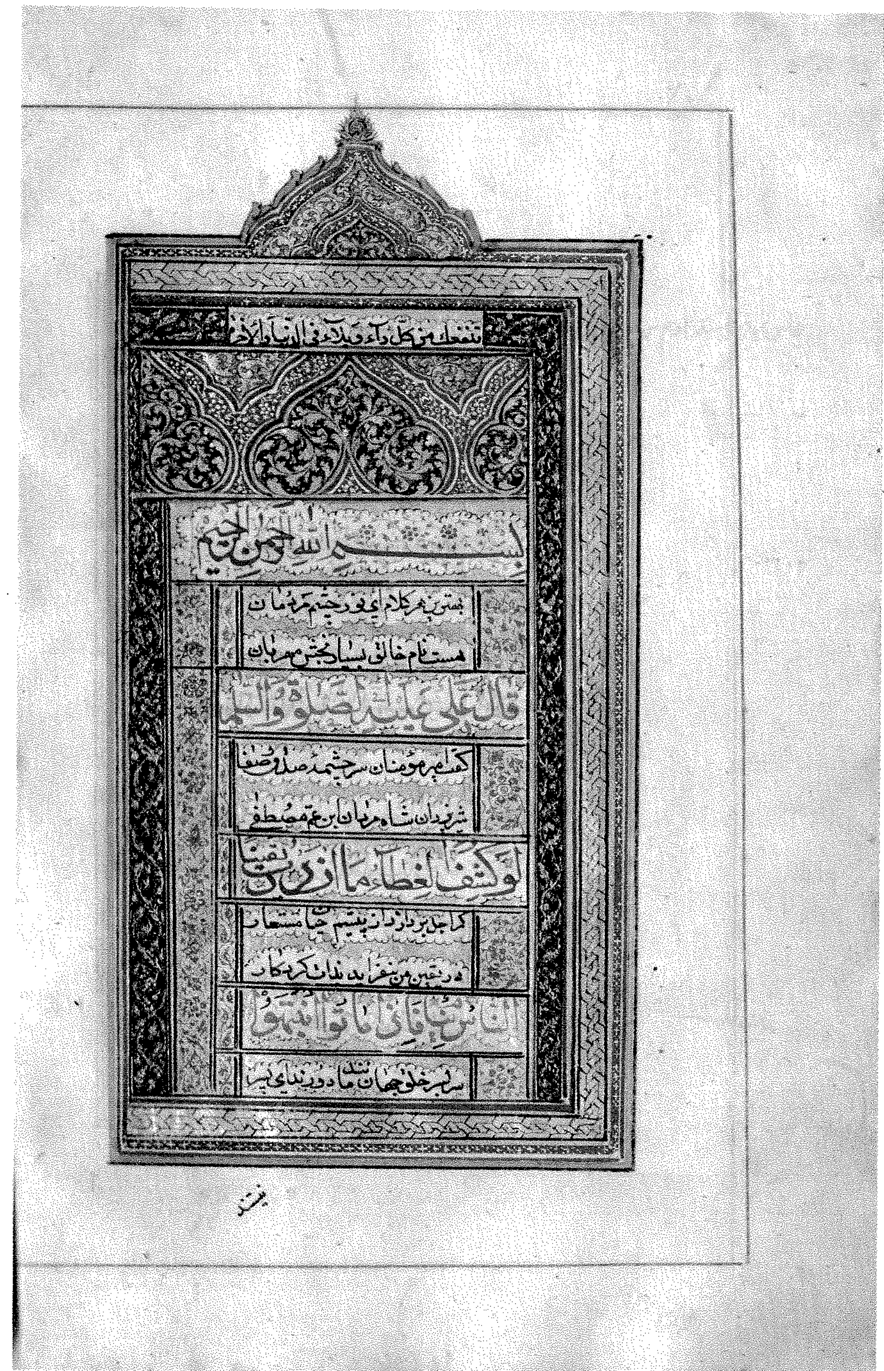
(۲) آغاز «تحریر اثولوجیا»، نسخهٔ شمارهٔ ۲۷۹۲/ع

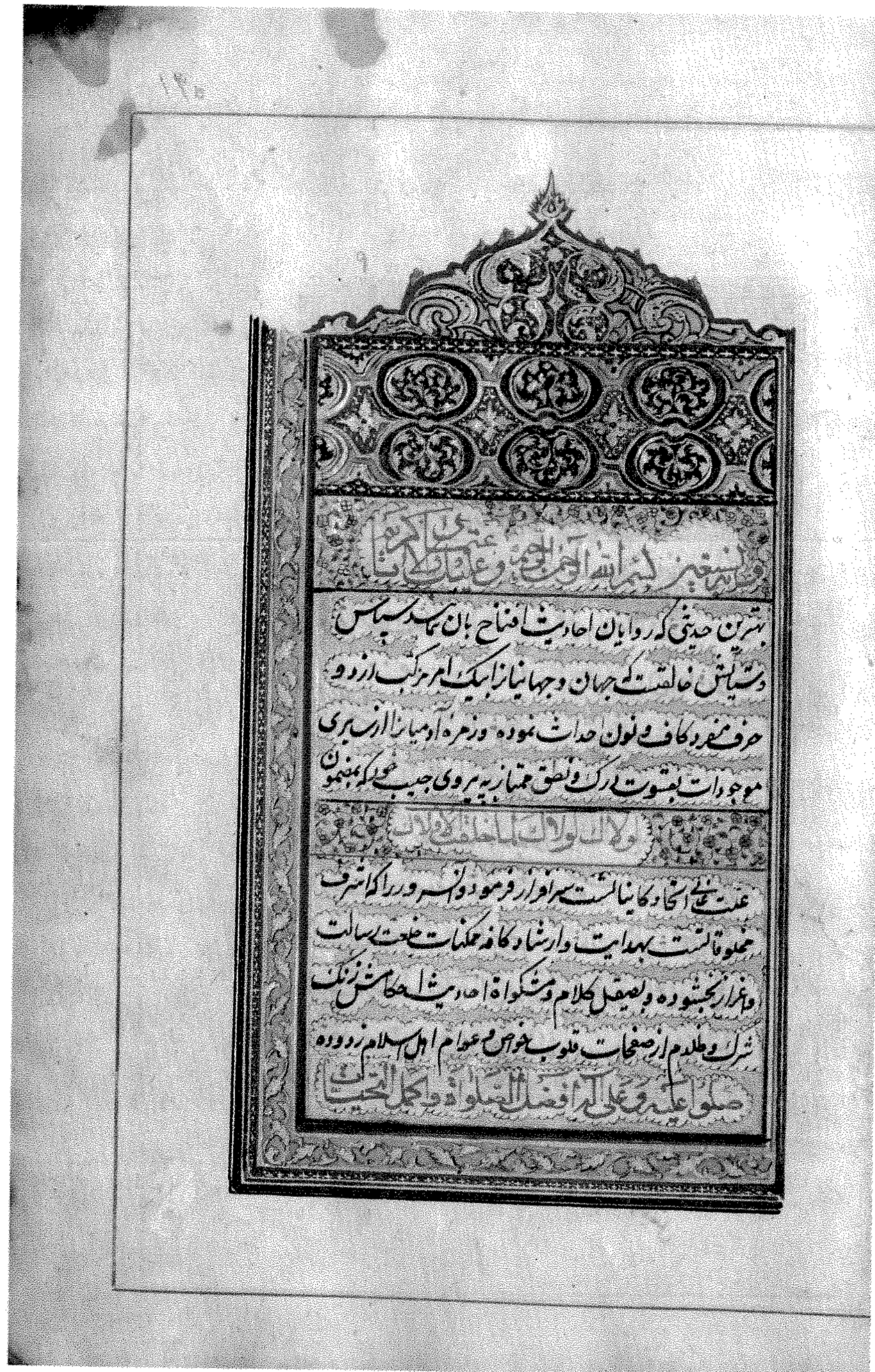
(۴) آغاز «مشایخ نفحات الانس»، نسخهٔ شمارهٔ ۲۸۲۱/۲

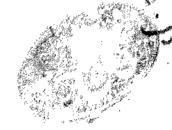
(۵) آغاز «منظومهٔ چهل حدیث»، نسخهٔ شمارهٔ ۲۸۲۱/۳

(۶) آغاز «صد کلمه قصار منظوم»، نسخهٔ شمارهٔ ۲۸۲۱/۷

(۷) آغاز «چهل حدیث با ترجمهٔ منظوم»، نسخهٔ شمارهٔ ۲۸۲۱/۱۰

(۸) انجام «مفتاح الکرامة» به خط احمد بن میرزا ابوالقاسم قمی، نسخهٔ شمارهٔ ۲۷۳۱/ع

(۹) آغاز «رسالة الطرق»، نسخهٔ شمارهٔ ۲۷۸۷/۹

(۱۰) یکی از اوراق «مصابیح السنة»، کتابت ۶۷۲ ق، نسخهٔ شمارهٔ ۲۶۴۸/ع

بذا جاء الحديث لنا وحقق في مقصده
ولما كان للخليل عليه السلام هذه
المرتبة التي بها سمي خليلا
لذلك سن القرى وجعله
ابن مسرة مع ميكائيل للأرزاق
وبالأرزاق يكون تغذي
المرزوقين فإذا تخلل الرزق

(۱۱) یکی از اوراق «فصوص الحکم» به خط شیخ بهائی، نسخهٔ شمارهٔ ۲۷۱۰/ع

(۱۲) یکی از اوراق «فصوص الحکم» به خط شیخ بهائی، نسخهٔ شمارهٔ ۲۷۱۰/ع

(۱۳) آغاز «الهدایة مرغینانی»، نسخهٔ شمارهٔ ۲۶۵۳/ع

(۱۴) آغاز «انوار الربیع»، نسخهٔ شمارهٔ ۲۸۵۰/ع

(۱۵) اندرون جلد «تذکرة الفقها»، نسخهٔ شمارهٔ ۲۷۸۸/ع

Title: *A Catalogue of the Manuscripts in the National Library of Iran (Volume 13)*

Compiler: Habib-Allah Azimi

Publisher: National Library of the Islamic Republic of Iran

Circular: 1000

Printing: 1st

Litography and Printing house: Qadir

Date: 1996

Price: $ 40.00

N.L.I. Card Number: M65-11*

---

30 Tir Street, Tehran, Iran, P. Code 11364, Tel: 673315

Publication: Tel: 6462040, Fax: 6469856

(۱۶) جلد «کشف الغمة»، نسخهٔ شمارهٔ ۲۷۵۸/ع

A CATALOGUE OF THE MANUSCRIPTS

In The National Library of Iran

By

HABIB-ALLAH AZIMI

Vol. 13

ARABIC MANUSCRIPTS

Nos. 2601-2900

National Library of the Islamic Republic of Iran

1996